

TC.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

**BİRLEŞMİŞ MİLLETLER
BARIŞI KORUMA HAREKATLARININ HUKUKİ
ESASLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

Aytekin Candemir
Öğrenci No:2502010154

Tez Danışmanı
Prof.Dr. Rauf Versan

İstanbul-2007

TC.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI

Tezi Hazırlatan : Uluslar Arası İlişkiler Ana Bilimdalı

Tezin Tarihi : Mayıs 2007

Tez Jüri Üyeleri

Onay

1. Prof. Dr. Rauf Versan
2. Doç. Dr. Birsen Örs
3. Yrd. Doç.Dr. Şebnem Sayhan
- 4.
- 5.

ÖZ

Konu: Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Harekatları'nın Hukuki Esaslarının Değerlendirilmesi

Hazırlayan: Aytekin Candemir

Hazırlanan tez ile, Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda telaffuz edilmemesine rağmen, geçmişte ve günümüzde uluslar arası barış ve güvenliği sağlamada Birleşmiş Milletler tarafından sıkça icrasına başvurulmuş bir yöntem olarak ortaya çıkan Barışı Koruma Harekatları'nın hukukiliğini ve ortak hukuksal esasları ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Tezde öncelikle, BM Antlaşması'nda sıkça geçen ve incelenmesinde fayda mütalaa edilen kavramlar ile Barışı Koruma Harekatları ile birlikte literatüre giren yeni kavramlara açıklık getirmek hedeflenmiş müteakiben, BM Örgütü'nün en önemli görevi olan uluslar arası barış ve güvenliğin sağlanması konusunda BM organlarının yetki dağılımı, hukuka aykırı bir fiilin varlığı durumunda uyuşmazlıkların barışçı yollardan çözümü ve uyuşmazlıkların zorlayıcı önlemlerle çözülmesi konusunda yöntemler ile BM organlarının olaya müdahaleleri ile geçmişte ve günümüzdeki icra edilen barışı koruma hareketlerinde ilgili organların yetki dağılımlarının değerlendirilmesi yapılmıştır.

Milletler Cemiyeti Dönemi'ndeki örneklerde ele alınarak, BM barışı koruma hareketi faaliyetlerinin mukayeseli tarihsel gelişimi, karar mekanizmasının oluşumları ve geçmişte/günümüzde devam eden örnek boyuttaki Barışı Koruma Harekatları ile ilgili kararlar ve hukuksal statü tartışılarak, yapıla-geliş özellikleri ve temel ilkeler üzerinde durulmuş, örnek uygulamaların ardındaki Birleşmiş Milletler'de alınan kararlara göre hukuksal boyut irdelenmiş ve genel bir değerlendirmeye tabi tutularak Barışı Koruma Harekatlarının dayandırıldığı hukuksal esaslar ortaya konulmaya ve belli sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır.

Sistem; uluslar arası barış ve güvenliğin bozulması halinde, BM Antlaşması'nın ilgili bölümlerinin yetkili organlara tanıdığı geniş inisiyatif çerçevesinde ve pragmatik olarak "Barışı Koruma Kuvvetlerini" ortaya çıkarmıştır. Genel olarak elde edilen başarılı sonuçlar; barış ve güvenliğin bozulduğu veya tehdit edildiği hallerde barışı koruma kuvvetlerinin kullanılmasını, örgütün devamlı ve vazgeçilmez bir siyaseti haline getirmiştir.

ABSTRACT

Subject : Evaluation of Legal Foundations of United Nations Peace-Keeping Operations

Prepared By : Aytekin CANDEMİR

The legality and common legal foundations of the United Nations Peace-keeping operations, emerging as a method its execution of which is resorted by the United Nations so frequently with a view to ensuring international peace and security in the past and nowadays, despite having not been pronounced in the United Nations Charter have tried to be put forth with the dissertation being prepared.

First of all, in the dissertation, clarification of the concepts frequently being referred in the United Nations Charter and the scrutiny of which is considered useful and new concepts entering the literature as a result of United Nations Peace-keeping Operations has been aimed and following this, mandate allocation of United Nations organs in relation to ensuring peace and security which is the most significant duty of United Nations institutions, peaceful settlement of disputes in case of a presence of an illegal act and the methods concerning the settlement of disputes via enforcement measures and the intervention of United Nations organs in the incidents and mandate allocation of the concerned organs in peace keeping operations having been executed in the past and being executed nowadays have been evaluated.

Handling the examples during the period of the League of Nations, discussing the comparative historical development of United Nations Peace-keeping activities, the evolution of decision-making mechanism and the resolutions relating with the sample United Nations Peace-keeping operations which continued in the past and continue nowadays, the implementation features and core principles have been emphasized, the legal dimension has been scrutinized in accordance with the resolutions having been taken in the United Nations beyond the exemplary practices and subjected to a general assesment, the legal foundations that peace-keeping operations are based on have been put forth and to reach certain conclusions has been tried.

The system has pragmatically introduced peace-keeping force within the framework of the comprehensive initiative that related chapters of United Nations

Charter have granted to the competent organs. Successful outcomes being reached generally have brought the use of peace keeping forces as a permanent and indispensable policy of the institution in case the peace or security is distorted or threatened.

ÖNSÖZ

1. TEZİN AMACI:

Tez temel olarak BM Antlaşması'nda telaffuz edilmemesine rağmen, geçmişte ve günümüzde uluslar arası barış ve güvenliği sağlamada BM tarafından sıkça icrasına başvurulmuş bir yöntem olarak ortaya çıkan Barışı Koruma Harekatları'nın hukukiliğini ve ortak hukuksal esasları ortaya koymaktır.

2. TEZİN ÖNEMİ:

Barışı Koruma Harekatları'nın hukuksal yönü ortaya konulmaya çalışılarak, günümüzde de devam eden/ icra edilecek harekatlara yönelik temel kavram ve yaklaşımları bir araya getirme açısından tezin önem arz edeceği değerlendirilmektedir.

3. KAPSAMI:

BM ortak güvenlik sistemi, bütün üyelerin uluslar arası nitelikteki uyuşmazlıklarını barışçı yöntemlerle çözmeleri, herhangi bir devletin toprak bütünlüğüne ve siyasal bağımsızlığına karşı kuvvet kullanma tehdidinde bulunmaktan veya kuvvet kullanmaktan çekinmeleri temeline dayanır.

Sistem; uluslar arası barış ve güvenliğin bozulması halinde, BM antlaşmasının ilgili bölümlerinin yetkili organlara tanıdığı geniş inisiyatif çerçevesinde ve pragmatik olarak "Barışı Koruma Kuvvetlerini" ortaya çıkarmıştır. Genel olarak elde edilen başarılı sonuçlar; barış ve güvenliğin bozulduğu veya tehdit edildiği hallerde barışı koruma kuvvetlerinin kullanılmasını, örgütün devamlı ve vazgeçilmez bir siyaseti haline getirmiştir. Tez'de bu konunun hukuki olarak dayandırıldığı temel esaslar tespit edilmeye ve değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Birinci Bölümde; tezde ve özellikle BM Antlaşması'nda sıkça geçen ve incelenmesinde fayda mütalaa edilen; **uyuşmazlık ve durum, meşru müdafaa, saldırı, işgal, silahlı kuvvet kullanılması, iç işlerine karışmama** gibi kavramlar ile Barışı Koruma Harekatları ile birlikte literatüre giren ve sıkça kullanılan **barış**

yapma, barışı koruma, insani yardım, barışa zorlama, barışı pekiştirme ve önleyici diplomasi gibi kavramlara açıklık getirmek hedeflenmiştir.

Ayrıca birinci bölümde, BM Örgütü'nün en önemli görevi olan uluslar arası barış ve güvenliğin sağlanması konusundaki BM antlaşmasında yer alan BM organlarının yetki dağılımı incelenmeye, hukuka aykırı bir fiilin varlığı durumunda uyuşmazlıkların **barışçı yollardan çözümü** ve **uyuşmazlıkların zorlayıcı önlemlerle çözülmesi** konusunda yöntemler ile BM organlarının olaya müdahaleleri ile geçmişte ve günümüzdeki icra edilen barışı koruma hareketlerinde yetki dağılımlarının değerlendirilmesi yapılmıştır.

İkinci Bölümde; BM Örgütü içinde barışı koruma hareketi faaliyetlerinin, Milletler Cemiyeti Dönemi'ndeki örneklerde ele alınarak mukayeseli tarihsel gelişimi, karar mekanizmasının oluşumları ve geçmişte/günümüzde devam eden örnek boyuttaki Barışı Koruma Harekatları ile ilgili kararlar ve hukuksal statü tartışılmaya ve yapıla-geliş özellikleri ve temel ilkeler üzerinde durulmuştur.

Bu görev kuvvetlerine verilen; gözlemci faaliyetleri, sınırların kontrolü, tampon bölge görevi, önleyici konuşlandırma, BM kontrolü altına verilmiş bölgelerin savunulması, hukuk ve düzenin korunması, seçime ilişkin görevler, insancıl yardım hareketlerine ilişkin görevler ve mayınlanmış sahalara ilişkin görevler gibi örnek uygulamaların ardındaki Birleşmiş Milletler'de alınan kararlara göre hukuksal boyut irdelenmiştir.

Üçüncü Bölümde; uluslar arası gelişme ve BM Örgütü uygulamaları neticesinde ortaya çıkan Barışı Koruma Harekatları'nın dayandırıldığı hukuksal esaslar genel bir değerlendirmeye tabi tutularak ortaya konulmaya ve belli sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır.

4. Kapsam ve sınırlılıklar:

Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Harekatları'na yönelik olarak BM Antlaşması'nın ilgili maddeleri, BM Organları yetki dağılımı ve geçmiş ve mevcut uygulamalarda izlenen karar alma süreçlerinin incelenmesi ile hukuksal zemin ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Tez çalışması için, konu ile ilgili olarak kısıtlı sayıda yerli kaynaklara ulaşılmış ancak temin edilen yerli dokümanlarla birlikte, yabancı

kitap, makale, dergi, bildiriler ve BM, NATO Dokümanları taranmış, BM Antlaşması ve ilgili kararlar incelenmiş, elde edilen bilgiler bütünleştirilerek, sonuç bölümünde karşılıklı bir değerlendirmeye tabii tutulmuştur.

İÇİNDEKİLER

ÖZ (ABSTRACT).....	III
ÖNSÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
KISALTMALAR LİSTESİ	XI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ANTLAŞMASI'NA GÖRE ULUSLARARASI BARIŞ VE GÜVENLİĞİN KORUNMASI

1. KAVRAMLAR.....	5
1.1. UYUŞMAZLIK VE DURUM KAVRAMLARI.....	5
1.2. MEŞRU MÜDAFAA.....	6
1.3. SALDIRI.....	8
1.4. İŞGAL.....	11
1.5. SİLAHLI KUVVET KULLANILMASI.....	12
1.6. İÇİŞLERİNE KARIŞMAMA.....	13
1.7. ÇATIŞMANIN ÖNLENMESİ.....	14
1.8. BARIŞ YAPMA.....	14
1.9. BARIŞI KORUMA.....	15
1.10. İNSANİ YARDIM.....	15
1.11. BARIŞA ZORLAMA.....	16
1.12. BARIŞI PEKİŞTİRME, ÖNLEYİCİ DİPLOMASİ.....	16
2. BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN ULUSLARARASI BARIŞ VE GÜVENLİĞİN SAĞLANMASINDAKİ ROLÜ	18
2.1. BM ANTLAŞMASI ÇERÇEVESİNDE UYUŞMAZLIKLARIN BARIŞÇIL YOLLARDAN ÇÖZÜLMESİ.....	20
2.2. GÜVENLİK KONSEYİ VE GENEL KURUL ARASINDAKİ YETKİ DAĞILIMI	28
2.3. GENEL KURULUN YETKİ ALANININ GENİŞLEMESİ	35
2.4. GENEL KURULUN YETKİ ALANI DIŞINDA FAALİYETTE BULUNDUĞU UYUŞMAZLIKLAR	38
2.5. GENEL SEKRETERİN ROLÜ.....	52
2.6. ULUSLARARASI ADALET DİVANININ ROLÜ.....	55
2.6.1. YARGI YETKİSİ.....	56
2.6.2. DANIŞMA GÖRÜŞÜ VERME YETKİSİ	62

3. UYUŞMAZLIK VEYA DURUMUN BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN ÖNÜNE GETİRİLMESİ .63	
4. BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN UYUŞMAZLIK VEYA DURUMUN ÇÖZÜMÜ KONUSUNDAKİ YETKİLERİ.....65	
4.1. SORUŞTURMA YETKİSİ .65	
4.2. ÇÖZÜME YÖNELİK TAVSİYELERDE BULUNMA YETKİSİ .68	
5. GÜVENLİK KONSEYİ VE GENEL KURULUN OYLAMA YÖNTEMLERİ VE KARARLARININ NİTELİĞİ .71	

İKİNCİ BÖLÜM

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER BARIŞI KORUMA HAREKATLARI AMAÇ VE GÖREVLER, TEMEL İLKELER, HUKUKSAL STATÜLERİ, FİNANSMAN

1. ORTAYA ÇIKIŞI VE GENEL ÖZELLİKLERİ 78	
1.1. MİLLETLER CEMİYETİ DÖNEMİ.....79	
1.2. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER DÖNEMİ.....80	
2. BARIŞI KORUMA HAREKATI AMAÇ VE GÖREVLER.....87	
2.1. AMAÇLAR.....88	
2.2. GÖREV SAHALARI..... 89	
2.2.1. ATEŞKESE VE ATEŞKES ANLAŞMASINA İLİŞKİN GÖZLEMCİ FAALİYETLERİ.....92	
2.2.2. SINIR KONTROLÜ..... 92	
2.2.3. TAMPON BÖLGE GÖREVİ.....93	
2.2.4. ÖNLEYİCİ KONUŞLANDIRMA.....94	
2.2.5. BM KONTROLÜ ALTINA VERİLMİŞ BÖLGELERİN SAVUNULMASI.....95	
2.2.6. HUKUK VE DÜZENİN KORUNMASI .96	
2.2.7. SEÇİME İLİŞKİN GÖREVLER .98	
2.2.8. İNSANCIL YARDIM HAREKATLARINA İLİŞKİN GÖREVLER .99	
2.2.9. MAYINLANMIŞ SAHALARA İLİŞKİN GÖREVLER.....100	
2.3. ÖRNEK UYGULAMALAR 101	
2.3.1 İLK UYGULAMALAR..... 101	
2.3.2 KORE UYGULAMASI.....104	
2.3.3 UN EMERGENCY FORCE UNEF I 106	
2.3.4 KONGO UYGULAMASI ONUC.....108	

2.3.5 KIBRIS UYGULAMASI	UNFICYP	111
2.3.6 UN EMERGENCY FORCE	UNEF II	112
2.3.7 ANGOLA UYGULAMASI	UNAVEM	113
2.3.8 IRAK UYGULAMASI	UNIKOM	114
2.3.9 YUGOSLAVYA UYGULAMASI	UNPROFOR	118
2.3.10 SOMALİ UYGULAMASI	UNUSOM I, UNUSOM II	121
2.3.11 LİBYA UYGULAMASI		122
2.3.12 LİBERYA UYGULAMASI	UNOMIL	124
2.3.13 HAİTİ UYGULAMASI	UNMIH	124
2.3.14 RUANDA UYGULAMASI	UNOMUR	125
2.3.15 LÜBNAN UYGULAMASI	UNIFIL	127
2.4. TEMEL İLKELER , HUKUKSAL STATÜLERİ, FİNANSMAN		130
2.4.1 RIZA İLKESİ ..		136
2.4.2 KUVVET KULLANMAMA İLKESİ		145
2.4.3 TARAFSIZLIK İLKESİ		156
2.4.4 İÇ İŞLERİNE KARIŞMAMA İLKESİ		157
2.4.5 KUVVET MENSUPLARININ HUKUKSAL STATÜLERİ		161
2.4.6 BARIŞI KORUMA HAREKATLARININ FİNANSMANI		171

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BM BARIŞI KORUMA HAREKATLARININ HUKUKSAL TEMELLERİ / DAYANAĞI

1. BM GÜVENLİK KONSEYİNİN İŞLEVLERİNE İLİŞKİN HÜKÜMLER AÇISINDAN BARIŞI KORUMA HAREKATI VE KUVVETLERİN TEŞKİLİ	177
2. BM GENEL KURULUN İŞLEVLERİNE İLİŞKİN HÜKÜMLER AÇISINDAN BARIŞI KORUMA HAREKATI VE KUVVETLERİN TEŞKİLİ	190
SONUÇ	196
BİBLİYOGRAFYA / KAYNAKÇA	210

ÖZGEÇMİŞ.....	219

EKLER :

EK-A : BM GENEL SEKRETERLERİ

EK-B : TAMAMLANAN BM BARIŞI KORUMA HAREKATLARI

EK-C : DEVAM EDEN BM BARIŞI KORUMA HAREKATLARI

EK-D : TEZLE İLGİLİ BM KARARLARI

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
A.İ.T.İ.A.D.	: Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi
A.İ.T.İ.A.Y.	: Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları
A.Ü.H.F.Y.	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları
A.Ü.S.B.F.D.	: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi
A.Ü.S.B.F.Y.	: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları
B.	: Baskı
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
DOMREP	: Mission of The Representative of Secretary General in The Dominic Republic
ECOWAS	: Economic Community West African States
I.C.J	: International Court of Justice
İ.Ü.H.F.D.	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İ.Ü.H.F.Y.	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları
md.	: Madde
MINURSO	: United Nations Mission for The Referendum In Western Sahara
no.	: Number (sayı)
ONUC	: United Nations Operation in Congo
ONUCA	: United Nations Observer Group in Central America
ONUMOZ	: United Nations Operation in Mozambique
ONUSAL	: United Nations Observer Mission in El Salvador
Para	: Paragraf
s.	: Sayfa
S	: Sayı
SOFA	: Special Status of Forces Agreement
UDI	: Unilateral Declaration of Independence of Rhodesia
UNAMIC	: United Nations Advance Mission in Cambodia
UNAMIR	: United Nations Assistance Mission for Rwanda
UNAVEM- I	: United Nations Angola Verification Mission I

UNAVEM- II	: United Nations Angola Verification Mission II
UNAVEM- III	: United Nations Angola Verification Mission III
UNCRO	: United Nations Confidence Restoration Operation in Croatia
UNDOF	: United Nations Disengagement Observer Force
UN Doc. SC Res.	: United Nations Documents Security Council Resolution
UN Doc. GA Res.	: United Nations Documents General Assembly Resolution
UNEF- I	: United Nations Emergency Force I
UNEF- II	: United Nations Emergency Force II
UNFICYP	: United Nations Peacekeeping Force in Cyprus
UNGOMAP	: United Nations Good Offices Mission in Afghanistan and Pakistan
UNIFIL	: United Nations Interim Force in Lebanon
UNIMOG	: United Nations Iran-Iraq Military Observer Group
UNIKOM	: United Nations Iraq- Kuwait Observation Mission
UNITA	: Uniao Nacional Para a Independencia Total de Angola
UNMIH	: United Nations Mission in Haiti
UNOGIL	: United Nations Observation Group Lebanon
UNMOGIP	: United Nations Military Observer Group in India and Pakistan
UNMIBH	: United Nations Mission in Bosnia and Herzegovina
UNOMIG	: United Nations Observer Mission in Georgia
UNOMIL	: United Nations Observer Mission in Liberia
UNOMUR	: United Nations Observer Mission Uganda-Rwanda
UNOSOM-I	: United Nations Operation in Somalia I
UNOSOM-II	: United Nations Operation in Somalia II
UNPROFOR	: United Nations Protection Force
UNSCOB	: United Nations Special Committee on The Balkans
UNSF	: United Nations Security Force in West New Guinea
UNTAC	: United Nations Transitional Authority in Cambodia
UNTAG	: United Nations Transition Assistance Group
UNTEA	: United Nations Temporary Executive Authority
UNTSO	: United Nations Truce Supervision Organization
Vol.	: Volume (cilt)
Y.	: Yıl

GİRİŞ

Birleşmiş Milletler Antlaşması, kuvvete başvurmayı düzenleyen kurallar açısından bir dönüm noktasıdır. Kuvvete başvurmanın devletler için bir hak olduğu uzun dönem boyunca, silahlı çatışmalar sırasında uyulması gereken kuralları belirleyen *jus in bello* altın çağını yaşarken, kuvvete başvurulmasını düzenleyen kurallar, yani *jus ad bellum* zayıf kaldı. Buna karşılık, kuvvete başvurmanın önce kısıtlandığı sonra da yasaklandığı 20 nci Yüzyıl, *jus ad bellum* için canlanma dönemi oldu. Önce Milletler Cemiyeti (MC) Misakı, sonra da 1928 Briand Kellogg Paktı bu yönde ilk adımları attılar. 1945 Birleşmiş Milletler (BM) Antlaşması ise en ileri ve kapsamlı düzenlemenin yapıldığı belge oldu. Günümüzde silahlı güce başvurma konusunda en temel düzenleme olarak kabul edebileceğimiz BM Antlaşması'nda kullanılan terim, kuvvet kullanmadır. Savaş kelimesi 111 maddelik tüm anlaşma içinde yalnızca birkez geçmektedir ve bu da giriş bölümünde söylenen, BM halklarının iki kez insanlığa tarif olunmaz acılar getiren savaş felaketinden gelecek kuşakları korumaya karar verdikleri sözünden ibarettir.

Birleşmiş Milletler, savaş sonrası en büyük önceliği barışın sağlanması ve korunmasına vermiş ve antlaşmanın amaç ve ilkelerini kapsayan I nci Bölümü'nün 1nci maddesinde “ Uluslar arası barış ve güvenliği korumak ve bu amaçla, barışa yönelik tehditleri engellemek, barışın bozulmasına neden olan eylemlere karşı etkin ortak güvenlik önlemleri almak ve uyuşmazlıkları barışçı yollarla, adalet ve uluslar arası hukuk ilkelerine göre çözülmesini sağlamak” ilk hedef olarak gösterilmiş, temel organlarının yetki ve sorumluluklarının belirlenmesini ve açıklanmasını, barış ve güvenliğin sağlanmasına yönelik olarak yapmıştır.

Barış ve güvenliğin sağlanması çerçevesinde üye devletler; uyuşmazlıklarını barış yolu ile çözmek ve uluslar arası ilişkilerinde kuvvet kullanımına ve tehdidine başvurmamak yükümlülüğü altına girmektedirler. Uzaması uluslar arası barış ve güvenliğin korunmasını tehdit edebilecek nitelikte uyuşmazlıkların barış yolu ile çözümlenmemesi durumunda BM'in devreye girmesi öngörülürken, barışın tehdidi, bozulması veya saldırı fiilinin gerçekleşmesi durumunda ise Örgüt'e etkin “kollektif tedbirlere” başvurmak yetkisi tanınmaktadır. Bu tedbirler, silahlı kuvvet kullanılmasını gerektirmeyen VI ncı Bölüm'de yer alan tedbirler olabileceği gibi,

kuvvet kullanılmasını gerektiren tedbirler de olabilmektedir. Uluslar arası barış ve güvenliğin sağlanmasında baş sorumluluk Güvenlik Konseyi'ne verilirken, örgütün ilk yıllarından itibaren soğuk savaş döneminde, daimi üyeler arasındaki politik çıkar ve anlaşmazlıklar sonucu ve vetoları nedeniyle üstlenilen bu sorumluluğun gereklerinin Konsey tarafından tam olarak yerine getirilemediği, Genel Kurul' un da devreye girmesi ile barış ve güvenliğe yönelik kararlar ve barışı koruma faaliyetleri ve uygulamaları görülmüş, soğuk savaş sonrası ise daimi üyeler arasında işbirliğinin artması ile birlikte ortak güvenliğe yönelik uygulamaların daha da arttığı ve bu maksatla kriz bölgelerinde BM tarafından "Barışı Koruma Harekatları"nın icrasına ağırlık verildiği gözlemlenmiştir.

Sistem; uluslar arası barış ve güvenliğin bozulması halinde, BM antlaşmasının ilgili bölümlerinin yetkili organlara tanıdığı geniş inisiyatif çerçevesinde ve pragmatik olarak "Barışı Koruma Kuvvetlerini" ortaya çıkarmıştır. Genel olarak elde edilen başarılı sonuçlar; barış ve güvenliğin bozulduğu veya tehdit edildiği hallerde barışı koruma kuvvetlerinin kullanılmasını, örgütün devamlı ve vazgeçilmez bir siyaseti haline getirmiştir.

Genel bir uygulama olarak kabul edilen, ancak bugün hala hakkında pek çok tartışma da devam eden ve BM tarafından sıkça başvurulmuş Barışı Koruma Harekatları'nın hukuksal dayanağının inceleneceği tezimizin ilk bölümünde; özellikle BM Antlaşması'nda sıkça geçen ve incelenmesinde fayda mütalaa edilen; uyuşmazlık ve durum, meşru müdafaa, saldırı, işgal, silahlı kuvvet kullanılması, iç işlerine karışmama gibi kavramlar ile Barışı Koruma Harekatları ile birlikte literatüre giren ve sıkça kullanılan barış yapma, barışı koruma, insani yardım, barışa zorlama, barışı pekiştirme ve önleyici diplomasi gibi kavramlara açıklık getirilmeye çalışılacak, BM Örgütü'nün en önemli görevi olan uluslar arası barış ve güvenliğin sağlanması konusundaki BM Antlaşması'nda yer alan BM organlarının yetki dağılımı incelenmeye, hukuka aykırı bir fiilin varlığı durumunda uyuşmazlıkların barışçı yollardan çözümü ve uyuşmazlıkların zorlayıcı önlemlerle çözülmesi konusunda yöntemler ile BM organlarının olaylara müdahaleleri ile geçmişte ve günümüzdeki icra edilen barışı koruma harekatlarında yetki dağılımlarının değerlendirilmesi yapılacaktır.

İkinci Bölümde; BM Örgütü içinde barışı koruma hareketi faaliyetlerinin, Milletler Cemiyeti Dönemindeki örneklerde ele alınarak mukayeseli tarihsel gelişimi, karar mekanizmasının oluşumları ve geçmişte/günümüzde devam eden örnek boyuttaki Barışı Koruma Harekatları ile ilgili kararlar ve hukuksal statü tartışılacak ve yapıla-geliş özellikleri ve temel ilkeler üzerinde durulacak, Barışı Koruma Kuvvetleri'ne verilen; gözlemci faaliyetleri, sınırların kontrolü, tampon bölge görevi, önleyici konuşlandırma, BM kontrolü altına verilmiş bölgelerin savunulması, hukuk ve düzenin korunması, seçime ilişkin görevler, insancıl yardım hareketlerine ilişkin görevler ve mayınlanmış sahalara ilişkin görevler gibi örnek uygulamaların ardındaki Birleşmiş Milletler'de alınan kararlara göre hukuksal boyut irdelenecektir.

Son Bölümde ise; uluslar arası gelişme ve BM Örgütü uygulamaları neticesinde ortaya çıkan Barışı Koruma Harekatlarının dayandırıldığı hukuksal esaslar genel bir değerlendirmeye tabi tutularak ortaya konulmaya ve belli sonuçlara ulaşılmaya çalışılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ANTLAŞMASINA GÖRE ULUSLARARASI BARIŞ VE GÜVENLİĞİN KORUNMASI

BM Anlaşmasının giriş bölümüne; “Biz Birleşmiş Milletler Halkları, bir insan yaşamı içinde iki kez insanlığa tarif olunmaz acılar getiren savaş felaketinden gelecek kuşakları korumaya” diye başlayan Birleşmiş Milletler Örgütü günümüzde, dünya barış ve güvenliğinin sağlanması ve korunmasında birinci derecede sorumlu bir organ olarak görülmektedir.

Birleşmiş Milletler Antlaşması'na göre, Birleşmiş Milletler Örgütü'nün ilk ve önemli görevi uluslar arası barış ve güvenliğin korunmasıdır.¹ Antlaşmanın birinci maddesinin daha ilk fıkrasında, uluslar arası barış ve güvenliği korumak ve bu amaçla; barışın uğrayacağı tehditleri önlemek ve bunları boşa çıkarmak, saldırı ya da barışın başka yollarla bozulması eylemlerini bastırmak üzere etkin ortak önlemler almak ve barışın bozulmasına yol açabilecek nitelikteki uluslar arası uyuşmazlık veya durumların düzeltilmesini / çözümlenmesini barışçı yollarla, adalet ve uluslar arası hukuk ilkelerine uygun olarak gerçekleştirmek ifadesi yer almaktadır.

Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda örgütün bu amacını gerçekleştirmek üzere, prensip olarak iki tedbir öngörülmektedir. Antlaşma bir yandan üyelere uyuşmazlıklarını barışçı yollardan çözmeyi görev olarak yüklerken,² diğer yandan üye devletlerin uluslararası ilişkilerinde öteki devletlerin toprak bütünlüğüne ve siyasal bağımsızlığına saygılı olmalarını ve hiçbir şekilde tehdide ve kuvvet kullanılmasına başvurmamalarını emretmektedir.³ Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın bu iki ilkesinden birincisi, antlaşmanın altıncı bölümünde “Uyuşmazlıkların Barışçı Yollarla Çözülmesi” başlığı altında, ikincisi yedinci bölümde “Barışın Tehdidi, Bozulması ve Saldırı Eylemi Durumunda Alınacak Önlemler” başlığı altında ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

¹ Birleşmiş Milletler Antlaşması; md. 1/1.

² Birleşmiş Milletler Antlaşması; md. 2/3.

³ Birleşmiş Milletler Antlaşması; md. 2/4.

Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda öngörülen uluslararası sistem, her şeyden önce Birleşmiş Milletler Örgütü eşit haklara sahip egemen devletlerden meydana gelmekte ve sistem devletlere prensip olarak kendi sınırları içerisinde münhasır yetki veren egemenlik anlayışına dayanmaktadır. Devletlere ait iç çatışmaların, hatta uluslararası blok veya grupların çatışmalarının çözülmesinde Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın getirdiği sistemin yetersiz kaldığı söylenebilir. Tezin ilerleyen bölümlerinde de vurgulanacağı üzere, BM tarafından barışı sağlama adına yapılan müdahalelerin hukuksal boyutu ile ilgili tartışmalar da bu noktalarda ortaya çıkmaktadır.

Özellikle BM Antlaşması'nda sıkça geçen uyuşmazlık ve durum, meşru müdafaa, saldırı, işgal, silahlı kuvvet kullanılması, iç işlerine karışmama gibi kavramlar ile Barışı Destekleme Harekatı ile birlikte literatüre son dönemde giren çatışmaların önlenmesi, barış yapma, barışı koruma, barışa zorlama, barışı pekiştirme ve insani yardım gibi kavramlara açıklık getirilmeye çalışılarak konunun incelenmesine başlanmasında fayda mütalaa edilmektedir.

1. KAVRAMLAR

1.1. UYUŞMAZLIK VE DURUM KAVRAMLARI

Birleşmiş Milletler Antlaşmasının VI ncı Bölümü “Uyuşmazlıkların Barışçı Yollarla Çözülmesi” başlığını taşımasına rağmen bölüm içindeki maddelerde uyuşmazlık (dispute) kavramı yanında, uluslararası anlaşmazlıkla sonuçlanabilecek veya uyuşmazlık doğurabilecek durum (situation) kavramından da bahsedilmektedir. Antlaşmada uyuşmazlık ve durum kavramlarına ilişkin herhangi bir tanım bulunmadığı gibi, bu iki kavramın birbirinden ayırt edilmesinde kullanılabilecek bir kriter de bulunmamaktadır.

Uyuşmazlık konusunda Uluslararası Sürekli Adalet Divanı tarafından yapılmış olan tanım genel kabul görmektedir. Divan, 30 Ağustos 1924 tarihinde “Mavrommatis Davası”na ilişkin verdiği kararında *uyuşmazlığı*, “ iki ya da daha fazla devlet arasında nesnel ya da hukuksal bir olay üzerine çıkan anlaşmazlık,

hukuksal görüşler ya da çıkarlar arasında çatışma, karşıtlık” olarak tanımlamaktadır.⁴

Uyuşmazlık iki ya da daha fazla devlet arasında söz konusuysa, anlaşmazlıkla sonuçlanabilecek veya uyuşmazlık doğurabilecek duruma genellikle bir devlet sebep olur.⁵ Ancak ortaya çıkan duruma diğer devletlerin de karışmasına ve sorunun tüm uluslararası toplumu ilgilendirmesine oldukça sık rastlanmaktadır.⁶ Durum, uyuşmazlığı da içeren daha kapsamlı bir kavramdır. Antlaşmanın 34 ncü maddesinde de durumun anlaşmazlıkla sonuçlanabileceği gibi, uyuşmazlık da doğurabileceğinin belirtilmesi, *durumun uyuşmazlığa oranla daha kapsamlı bir kavram* olduğunu göstermektedir.

Birleşmiş Milletler Antlaşması VI ncı Bölüm 33 ncü madde, “Süregitmesi uluslar arası barış ve güvenliğin korunmasını tehlikeye düşürebilecek nitelikte bir uyuşmazlığa taraf olanlar için” barışçı çözüm yolları önermektedir. Ancak 34 ncü madde de ise, herhangi bir *uyuşmazlık* veya uluslar arası bir anlaşmazlığa yol açabilecek ya da *uyuşmazlık doğurabilecek bir durumun* barış ve güvenliğin korunmasını tehlikeye düşürüp düşürmeyeceğinin Güvenlik Konseyi’nce saptanması öngörmektedir. Anlaşma da; uyuşmazlık yanında durum kavramına da yer verilmesi, Antlaşma çerçevesinde sadece uyuşmazlıkların değil, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını tehlikeye atabilecek durumların da barış yolu ile çözümlenecekleri sonucunu doğurmaktadır.

1.2. MEŞRU MÜDAFAA

Birleşmiş Milletler sisteminde, meşru müdafaa yani yasal savunma, kuvvet kullanma yasağının bir kural dışılığıdır. Antlaşmanın 51 nci maddesi meşru müdafaa konusunda ilk yazılı metni de oluşturmaktadır. Antlaşmada, meşru müdafaa bir kural dışılık olarak düzenlenmekte, daha önceki döneme göre de kısıtlanmış olmaktadır.⁷

⁴ Seha L. Meray, **Devletler Hukukuna Giriş**, C. II, 4.B., A.Ü.S.B.F.Y., Ankara, 1975, s.343.

⁵ Malcolm N. Shaw, **International Law**, s. 544.

⁶ Seha L. Meray, (1975), **a.g.e.**, s. 344.

⁷ Seha L. Meray, **Uluslararası Hukuk ve Uluslararası Örgütler**, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, A.Ü.S.B.F.Y., Ankara, No: 430, s.242.

Antlaşmanın 51 nci maddesine şu hüküm konulmuştur: “İşbu Antlaşmanın hiçbir hükmü, Birleşmiş Milletler üyelerinden birinin bir silahlı saldırıya hedef olması halinde, Güvenlik Konseyi milletler arası barış ve güvenliğin muhafazası için lüzumlu tedbirleri alıncaya kadar, tabii olan münferit veya müşterek meşru müdafaa hakkına hâlel getirmez. Bu meşru müdafaa hakkını kullanarak üyelerin aldığı tedbirler derhal Güvenlik Konseyine bildirilir ve Konseyin, bu Antlaşmaya dayanarak milletlerarası barış ve güvenliğin muhafaza veya iadesi için lüzumlu göreceği şekilde her an hareket etme yetki ve ödevine hiçbir veçhile tesir etmez”.⁸ Şu halde, Antlaşmada zorlama tedbirleri alınması konusunda başlıca sorumluluk ve yetki Güvenlik Konseyine verilmekle birlikte, Güvenlik Konseyi bu görevini yerine getirinceye kadar, tecavüze uğrayan devlet ya tek başına, ya da müttefikleri ile birlikte meşru müdafaa hakkını kullanabilecektir. Bu hükmün, “Bölge Anlaşmaları “ başlığını taşıyan VIII nci Bölüm yerine, VII nci Bölümün sonunda yer alması, Güvenlik Konseyinin barış ve güvenliği korumak hususundaki genel yetkisine konulmuş bir istisna olduğunu göstermektedir.⁹

Antlaşmanın 51 nci maddesi iki temel ilke üzerine kurulmuş olmaktadır. Birincisi, devletlerin, kendi başlarına ya da birlikte, meşru müdafaa haklarını kullanmaları belirli bir koşula bağlanmıştır, bu koşul da silahlı bir saldırının olması durumudur. İkincisi ise, bu haklar kullanılırken, devletlerin davranışları, Güvenlik Konseyinin eylem ve denetimiyle sınırlandırılmıştır. Başka bir ifadeyle, üye devletler, meşru müdafaa haklarını, “Güvenlik Konseyi milletlerarası barış ve güvenliğin muhafazası için lüzumlu tedbirler alıncaya kadar” kullanabilirler, bundan başka, meşru müdafaa hakkı uyarınca alınacak önlemler, hemen Güvenlik Konseyinin bilgisine sunulacaktır; Güvenlik Konseyinin her an soruna el koyma yetkisi saklı tutulmuştur.

⁸ Seha L. Meray, **a.g.e.**, s. 242.

⁹ Mehmet Gönübol, **Milletlerarası Siyasi Teşkilatlanma, Milletlerarası Siyasi Teşekküllerin Tarihi Gelişimi ve Birleşmiş Milletler Teşkilatı**, A.Ü.S.B.F.Y., Ankara, 1964, No: 179 - 161, s.322.

1.3. SALDIRI

Saldırı teriminin tanımlanması uluslararası hukuk açısından oldukça sorunlu olmuştur. Bu nedenle, saldırı tanımının yapılışını tarihsel açıdan ele almak daha açıklayıcı olacaktır.

Saldırı terimi; ilk kez Milletler Cemiyeti döneminde, Sovyetler Birliği'nin 6 Şubat 1933'de Cenevre'de toplanan Silahsızlanma Konferansında bir sözleşme tasarısı sunmasıyla ele alınmıştır. Bu tasarı üzerine kurulan komisyonda, N.Politis ve M.Bourqin'in hazırladıkları rapor, 24 Mayıs 1933'de Konferansa sunulmuştur. Bu rapora göre, aşağıdaki *beş durumdan birine ilk girişen devlet* "saldırgan" sayılacaktı:

- i) Bir devletin başka bir devlete savaş ilan etmesi,
- ii) Savaş ilan edilmeksizin de, bir devletin silahlı kuvvetlerinin bir başka devletin ülkesini istila etmesi,
- iii) Savaş ilan edilmeksizin de olsa, bir devletin kara, deniz ya da hava kuvvetleriyle bir başka devletin ülkesine, gemilerine ya da uçaklarına saldırması,
- iv) Bir başka devletin kıyıların ya da limanlarının denizden abluka edilmesi,
- v) Bir devletin ülkesi üzerinde kurulmuş ve bir başka devletin ülkesini istila etmek amacı güden silahlı çetelere yardım etmek ve bunları korumaktan yoksun bırakacak ve ülke devletince alınabilir nitelikte önlemler almaya yanaşmamak.

Milletler Cemiyeti'nin, saldırının tanımlanması konusundaki çalışmaları bundan öteye sonuçlar vermemiştir. Bununla birlikte, Sovyetler Birliği, Türkiye ve öteki komşularıyla, Temmuz 1933'de, Londra'da "saldırının tanımlanması" anlaşmaları imzalamış, bu anlaşmalarda Politis Raporu ilkeleri benimsenmiştir.¹⁰

Birleşmiş Milletler Örgütü'nün kuruluşundan sonra, Genel Kurulun 17 Kasım 1950 kararıyla, saldırının tanımlanması konusu Uluslararası Hukuku Komisyonuna

¹⁰ Seha L. Meray, **a.g.e.**, s. 243.

gönderilmiştir. Birleşmiş Milletlerin bu konudaki çalışmaları uzun yıllar sürmüş, Genel Kurul, 14 Aralık 1974’de, saldırının tanımı konusunda görüş birliğine varmıştır.¹¹

Genel Kurulun kabul ettiği saldırının tanımına ilişkin metin, bir başlangıç ve sekiz maddeden oluşmaktadır; metne ayrıca bir “açıklayıcı not” eklenmiştir. Genel Kurul, metnin başlangıcında, her durumda bir saldırının olup olmadığı, o durumun bütün koşulları göz önünde tutularak karşılaştırılabilirse de, bunu saptamakta yol gösterici olabilecek temel ilkelerin kaleme alınmasını uygun görmüş ve aşağıdaki maddeleri kabul etmiştir.

Metnin 1nci maddesinde, saldırı şöyle tanımlanmaktadır: *“Saldırı, bir devletin, bir başka devletin egemenliğine, ülke bütünlüğüne ya da siyasi bağımsızlığına karşı silah kullanması ya da bu tanımlamaya uygun olarak, Birleşmiş Milletler Antlaşmasıyla bağdaşmaz başka bir yola başvurusudur.”*

Metinde (madde 3), *saldırı sayılacak eylemler* şöyle gösterilmektedir: **I)** Bir devlet ülkesinin bir başka devletin silahlı kuvvetleriyle istilası ya da saldırıya uğraması, ya da böyle bir istila veya saldırmadan doğan, geçici olsa bile, herhangi bir askeri işgal ya da bir başka devletin ülkesini kuvvet kullanarak kendine katmak, **II)** Bir devletin silahlı kuvvetlerince, bir başka devlet ülkesinin bombardıman edilmesi, ya da bir devletçe başka bir devlet ülkesine karşı her türlü silahlar kullanılması, **III)** Bir devletin silahlı kuvvetlerince bir başka devletin kıyıların ya da limanlarının abluka edilmesi, **IV)** Bir devletin silahlı kuvvetlerince, bir başka devletin kara, deniz ve hava kuvvetlerine, ticaret donanmasına ve ticaret uçaklarına saldırılması, **V)** Bir devletin ülkesinde, bu devletin rızasıyla bulunan bir başka devletin silahlı kuvvetlerinin, Antlaşmada öngörülen koşullara aykırı olarak kullanılması ya da Antlaşma süresinin bitiminden sonra da bu silahlı kuvvetlerin söz konusu ülkede bulunuş sürelerinin uzatılması, **VI)** Ülkesini bir başka devletin yararlanmasına sunmuş bir devletçe, bu ülkeden yararlanan devletin ülkeyi bir saldırı eylemi için kullandığını kabul etmesi, **VII)** Bir devletçe ya da bu devlet adına,

¹¹ Seha L. Meray, **a.g.e.**, s. 244., Christine Gray, International Law and The Use of Force, Oxford University Pres, 2004 , s. 13.

bir başka devlete karşı çeteler ya da silahlı gruplar, düzensiz kuvvetler ya da paralı askerler gönderilmesi, ya da böyle bir harekete önemli bir şekilde kalkışmak.

Saldırı kavramının, yalnız 3 üncü maddede sayılan eylemlerle sınırlı olmadığı, metnin 4 üncü maddesinde belirtilmektedir. Bu maddeye göre, Güvenlik Konseyi, Birleşmiş Milletler Antlaşması uyarınca, başka eylemleri de saldırı olarak nitelendirebilir.¹²

Öte yandan, metnin 5 nci maddesinde, siyasal, ekonomik, askeri ya da başka herhangi bir nedenin, saldırıyı haklı gösteremeyeceğini, bir saldırı savaşının uluslararası barışa karşı bir suç olduğunu açıklamaktadır. Böyle bir savaşın sonunda elde edilen ülke kazançları ya da başka herhangi bir kazançta meşru sayılmayacaktır.

Metnin 7nci maddesinde, saldırı konusunda verilen tanımlamanın, self-determinasyon, özgürlük ve bağımsızlık haklarına halel getirmeyeceği belirtilmektedir. Sonuncu madde olan 8 nci maddede, metnin bütün maddelerinin yorumunda ve uygulanmasında, her maddenin, öteki maddelerle bağlantılı olduğu ve öteki maddeler çerçevesinde yorumlanması gerektiği açıklanmaktadır.

Saldırının tanımlanması konusunda yıllardır süren çabalar bir sonuca ulaşmış görünmektedir.¹³

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun A/2444 (1968) sayılı kararı ile, bir başka devletin topraklarına askeri ve sivil hedef ayrımı yapılmaksızın veya doğrudan sivil halka yönelik silahlı saldırı da yasaklanmıştır.

Saldırı, açık ve doğrudan (open and direct) veya dolaylı ve gizli (indirect and secret) olabilir. Dolaylı ve gizli saldırı, dolaylı askeri saldırı (indirect military aggression) veya ekonomik ya da ideolojik saldırı şekillerinde olabilir.

¹² Sadi Çaycı, **Harekat Hukuku ve Barışı Destekleme Harekatının Hukuksal Esasları**, Harp Akademileri Komutanlığı Yayınları, İstanbul, 1993, s. 12.

¹³ Seha L. Meray, **a.g.e.**, s. 246.

Bir başka ülke topraklarına silahlı çete gönderilmesi dolaylı silahlı saldırı olarak görülmektedir. Buna karşılık, bu topluluklara yardım edilmesi (assistance) veya muvafakat edilmesinden (acquiescing) ibaret fiillerin böyle sayılıp sayılmayacağı hususunda fikir birliği mevcut değildir.¹⁴

1.4. İŞGAL

Uluslar arası silahlı çatışma durumunda işgal rejimi bir devlet ülkesi üzerinde, bu ülke devletinden hukuksal olarak ayrılmadan, yabancı askeri kuvvetlerin varlığı ve belirli bir süre bunların denetimi altında bulunma durumunu belirtmektedir.¹⁵

Gerek savaş durumunda gerekse savaşa varmayan silahlı çatışma ve hatta karşı mukavemet görmeyen durumlarda bir devlet ülkesinin başka bir devletçe işgal edilmesi o işgal edilen ülkede işgal rejiminin uygulanmasını gerektirmektedir.

İşgal rejiminin temel ilkesi, denetim altına alınan ülkenin tümü işgal altında bulunsun bile, işgal devletinin ülkesini oluşturmamasıdır. İşgal devletinin ülkeyi kendi ülkesine katması uluslar arası hukuka aykırıdır. Buna karşılık işgal edilen ülkede geçici bir yönetim oluşturması olağan ve uluslar arası hukuka uygundur. Ülke halkının bu genel bir bağlılık yükümlülüğü olmamasına karşın 1907 La Haye Yönetmeliği ve 1949 Cenevre Sivillerin Korunması Sözleşmeleri hükümleri uyarınca işgalci devlet halktan kurduğu düzene uymalarını isteme hakkına sahiptir.

Öğretide genellikle; işgalci devletin askere alma, silah lisansı verme, seçimler yapma gibi işlemleri yasaklayabileceği, döviz, kambiyo işlemlerini düzenleyebileceği ve askeri gereklilik gibi nedenlerle kimi siyasal ve toplumsal hakları kısıtlayabileceği kabul edilmektedir. Bu çerçevede işgal edilmiş ülke devletinin idaresi ilke olarak görevlerini sürdürebilir ancak yönetim görevlilerinin görevlerini sürdürmesi ise zorunlu değildir. Mahkemelerde görevlerini sürdürebilecektir ancak işgalci devlet ceza yasaları çıkarma ve ülkede kendi askeri mahkemelerini kurma yetkisine de birtakım koşullarla sahiptir.

¹⁴ Sadi Çaycı, **a.g.e.**, s. 13

¹⁵ Hüseyin Pazarcı, Uluslar arası Hukuk Dersleri IV.Kitap s.180

İşgalci işgal ettiği ülkede temel hak ve özgürlüklere saygı göstermek zorundadır. Sivil halkın rehin alınması ve toplu cezalandırması yasak ancak gözaltına alma yetkisine haizdir. Ödeme karşılığı özel mülkiyete el koyabilecek, ülkede önceden geçerli yasalara göre işgal edilen ülkede sarf edilmek üzere vergi toplayabilecektir.¹⁶

1.5. SİLAHLI KUVVET KULLANILMASI

“Kuvvet kullanma” deyimiyle en geniş anlamda, uluslar arası alanda, savaşı da kapsamak üzere çeşitli silahlı zorlama yolları anlaşılmaktadır.¹⁷

Milletler Cemiyeti öncesi dönemin bu konudaki ayırıcı özelliği, devletlerin savaş ve kuvvet kullanma yetkilerini en yüce, dokunulmaz bir hak olarak ve diledikleri gibi sınırsız olarak kullanabilmeleridir. XIXncu Yüzyıl'da kuvvet kullanılmasını etkileyen *üç gelişme* olmuş (teknolojik gelişme=savaş araçlarının gelişmiş etkileri çok ciddi boyutlara ulaşmış, demokratik gelişme=kamuoyları hükümetleri denetlemeye başlamış, ekonomik gelişme=kapitalizmin yarattığı emperyalizm savaşın sonuçlarını savaş olmadan da sağlar olmuş), savaşın yanında savaşa varmayan zorlamalar (Misilleme, Zararla karşılık, Karışma–Müdahale, Meşru Savunma) ortaya çıkmıştır.

Milletler Cemiyeti döneminde ise başlıca özellik, teamül kurallarına andlaşmalar yoluyla belirli sınırlamalar getirilmesi ve örgütlenmedir. Devletlerin barışçı yolları tüketmeden, meşru savunma ve uluslar arası bir zorlama önlemi olma dışında savaşa başvurmaları, savaşı ulusal politika aracı olarak görmeleri yasaklanmıştır.

BM Antlaşması ile de içinde bulunduğumuz dönemde, kuvvet kullanma genel olarak yasaklanmakta, hangi durum ve koşullarda kuvvet kullanılabileceğine işaret edilmektedir.¹⁸

¹⁶ Hüseyin Pazarcı **a.g.e.** s.181-183

¹⁷ Seha L. Meray, **a.g.e.**, s. 230.

¹⁸ Seha L. Meray, **a.g.e.**, s. 230 -238

Silahlı kuvvet kullanılmasından söz edilebilmesi için;

- i) Büyük çapta ve dikkatle planlanmış bir askeri hareketin,
- ii) Önceden tasarlanmış saldırı kararının,
- iii) Önceden tasarlanmış bir askeri hareketin varlığı gerekmektedir.

Silahlı kuvvet kullanılması tehdidi veya silahlı kuvvet kullanılması kavramı; terörizm, sabotaj, gerilla hareketi ve bunlara yardım eden fiilleri de içerir.¹⁹

1.6 İÇİŞLERİNE KARIŞMAMA

Devletlerin egemenlik hakkının ve egemen eşitliği ilkesinin doğal sonuçlarından bir başkası da birbirlerinin iç işlerine karışmama ilkesidir.

Siyasal nitelikli bir ilke olarak 1823'te ABD Başkanı James Monroe'nun kongrede yaptığı konuşma ile ortaya çıkmış, genel bir biçimde kabul edilmesi ise BM Genel Kurulunun 21.12.1965 tarihli ve 2131 sayılı kararı ile gerçekleşmiştir. İçişlerine karışmama ilkesine ilişkin temel sorun bu ilkenin uluslar arası hukuktaki kapsamının açıklıkla saptanmasında olmaktadır. Öğretinin görüş birliğinde olduğu konu, bir devletin yalnızca ulusal yetkisine giren işlere başka devletlerce karışılmasının bu ilke ile kesin yasaklandığı olmaktadır.²⁰

Mevcut uygulamalardan başlıca istisnalar şunlar olabilir;

- i) Davet üzerine içişlerine karışma,
- ii) Antlaşma hakkına dayalı karışma,²¹
- iii) Vatandaşların ve diğer yabancıların hayatlarını ve mallarını korumak için yapılan müdahale,²²
- iv) Bir halkı kendi hükümetinden korumak için gerçekleştirilen insancıl müdahale olarak ortaya çıkabilmektedir.²³

¹⁹ Sadi Çaycı, **a.g.e.**, s. 14.

²⁰ Hüseyin Pazarıcı Uluslar arası Hukuk Dersleri II.Kitap s.26

²¹ Örneğin, Türkiye'nin 1974 Kıbrıs Barış Harekati.

²² İsraili komandoların 3 Temmuz 1976 tarihinde gerçekleştirdikleri Uganda baskını .

²³ NATO'nun Yugoslavya'ya müdahalesi örnek olarak verilebilir.

İnsancıl müdahalenin özelliği, hedef ülkenin siyasi egemenliği veya toprak bütünlüğünün etkilenmemiş olmasıdır. Birleşmiş Milletler Şartı'nın 51 nci maddesine dayandırılan kuvvet kullanarak hak alma ilkesi ile İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde yer alan, insanların yaşama, hürriyet ve kişi güvenliğine ilişkin temel hak ve hürriyetleri ve kimsenin işkenceye, acımasız, insanlığa aykırı ve aşağılayıcı muamele veya cezaya muhatap olmamasını öngören esaslar, insancıl hareketin hukuksal dayanağını oluşturmaktadır. Bununla beraber, insancıl müdahalenin Birleşmiş Milletler veya bölgesel kuruluşlara bırakılması hukuksal açıdan daha uygun görünmektedir.²⁴

1.7 ÇATIŞMANIN ÖNLENMESİ

BM Şartının VI ncı bölümü gereğince; uyuşmazlıkların silahlı bir çatışmaya dönüşmesini veya yayılmasını önlemeyi amaçlayan diplomatik girişimlerden, birliklerin önleyici konuşlandırılmasına kadar uzanan değişik faaliyetleri kapsar. Bu faaliyetler;

- Gerçekleri araştırma görevleri,
- Danışmalar,
- Uyarılar,
- Denetleme ve kontrolleri ihtiva etmektedir.²⁵

1.8 BARIŞ YAPMA

Barışçıl çözümün sağlanması amacıyla, anlaşmazlığın başlamasından sonra icra edilen diplomatik faaliyetlerdir. Bu faaliyetler;

- Arabuluculuk,
- Uzlaştırma,
- Diplomatik tecrit ve
- Diplomatik yardımları kapsamaktadır. Bu tanımda kuvvet kullanımı öngörülmemektedir.²⁶

²⁴ Sadi Çaycı, **a.g.e.**, s. 9,10

²⁵ Harp Akademileri Yayını Barışı Destekleme Harekatı, İstanbul,Ocak 1994 s.171

²⁶ Harp Akademileri Yayını Barışı Destekleme Harekatı,İsyanbul,Ocak 1994 s.172

1.9 BARIŞI KORUMA

Barişı yeniden tesis ve devam ettirmek ve anlaşmazlıkların çözümünde icra edilen siyasi faaliyetleri tamamlamak maksadıyla uluslar arası bir yapıda teşkil edilip yönetilen, üçüncü bir tarafın müdahalesiyle devletler içindeki veya devletler arasındaki düşmanlıkların sona erdirilmesi, yumuşatılması ve yayılmasının önlenmesidir. Bu faaliyetler;

- Gözlem
- Çatışan kuvvetler arasında mevzilenme (tampon, ara bölge oluşturma)
- Çatışma durumundan barış durumuna geçişte sağlanacak desteği ihtiva etmektedir.

Muhasım tarafların her ikisinin onayı ile, mutabakat sağlanan ateşkesi devam ettirmek ve çatışmaya neden olan konularda barışı sağlamaya yönelik diplomatik çabaları kolaylaştırarak uzun vadede barışı tesis etmeye yardımcı olacak faaliyetler olarak tanımlanmaktadır. Ateşkesin korunması ile eş anlamlıdır. Harekatın başarısı tarafların ateşkese uyma arzularına bağlıdır. Barışa giden yolda ara bir basamak olup silahlı kuvvetler için stratejik seviyede bir görevdir. Barişı koruma kuvveti bütün taraflarca tarafsızlığı kabul edilen bir kuvvet olmalıdır.²⁷

1.10 İNSANİ YARDIM

Özellikle, bölgedeki yetkili makamların yetersiz ya da muhtemelen isteksiz olma durumlarında, halka yeterli hizmet desteği sağlamak ve insanların sıkıntılarını hafifletmek maksadıyla icra edilen görevlerdir. Bu tür faaliyetler barışı destekleme harekatı içinde veya tamamen bağımsız görevler şeklinde icra edilirler.²⁸

²⁷ Harp Akademileri Yayını Barişı Destekleme Harekatı, İstanbul, Ocak 1994 s.172

²⁸ Harp Akademileri Yayını Barişı Destekleme Harekatı, İstanbul, Ocak 1994 s.172

1.11 BARIŞA ZORLAMA

BM Şartının VII nci bölümü gereğince; askeri usullerin çatışma bölgesinde barışı korumak maksadıyla kullanılmasıdır. Bu tür hareket; devletler arası çatışmalarda insani ihtiyaçları karşılamak maksadıyla iç çatışma ortamında veya devletin organlarının geniş ölçüde çöktüğü yerlerde icra edilebilir.

Barışı sağlamak için müdahaleyi kabul etmeyen ve karşı tarafa askeri hareket icra edebilecek olan muhasım taraflar arasında yürütülen diplomatik faaliyetleri destekleyen, muhtemel muharebe görevlerini de ihtiva eden askeri harekattır.

Silahlı bir müdahale şeklidir ve iştirak eden kuvvetler BM komutası altında olmayabilir. Kuvvetin bütün taraflarca kabul edilen tarafsız bir kuvvet olması ve sonuçta mutlaka bir çatışmanın olması zorunlu değildir. Harekat için uluslar arası alanda yetkinin alınmış olması zorunludur.²⁹

1.12 BARIŞI PEKİŞTİRME

Çatışmanın bitiminden sonra tekrar çatışmaya dönmek ve politik çözümü pekiştirmek maksadıyla; güçlendirmeye yönelik organizasyonları belirtmek ve desteklemektir. Barışı pekiştirmeye yönelik destek organizasyonlarını ve güven, refah ve ekonomik desteğin yeniden yapılandırılmasını ihtiva eden mekanizmaların belirlenmesini içerebilir. Sivil ve askerlerin katılımını gerektirir. Bölgesel güvenliği tehdit eden unsurların tekrar ortaya çıkmasını önlemek için bir ülkenin iç savaşta tahrip olan alt yapı tesisleri ve hükümet organlarını yeniden inşa etmek veya eskiden birbirleri ile harp halinde olan ülkeler arasında karşılıklı çıkarları gözeterek kalıcı bir barışın tesisini sağlamaya yönelik askeri ve diplomatik faaliyetlerdir. Bu faaliyetler insani yardım, silahların kontrolü ve azaltılması, sivil - askeri işler ve bölgesel güvenlik teşkilatlarının tesisi gibi faaliyetleri kapsamaktadır. Bu ortamda görev alacak silahlı kuvvetler unsurlarının daha ziyade sivil işler ve halkla ilişkiler

²⁹ Harp Akademileri Yayını Barışı Destekleme Harekatı, İstanbul, Ocak 1994 s.173

uzmanları, özel harp birlikleri, istihkam ve sıhhiye personeli gibi sınırlı birlikler olacağı değerlendirilmektedir.³⁰

Barışı Destekleme Harekatı'nın tanımı ve neveleri konusunda birbirlerine benzer değişik tanımlamalar bulunmaktadır. Bunlardan BM Genel sekreteri Boutros GHALI tarafından hazırlanan 31 OCAK 1992 tarihinde "Barış İçin Bir Gündem" adlı raporda; Barışı Destekleme Harekatı aşağıdaki şekilde bölümlenmiştir.

- *Önleyici Diplomasi (Preventive Diplomacy)* : Taraflar arasında doğabilecek anlaşmazlıkları, bunlar sonucu çıkabilecek çatışmaları ve çıktığı takdirde çatışmaların yayılmasını önlemektir. Önleyici Diplomasi güven yaratacak tedbirleri gerektirir, resmi ve gayri resmi istihbarata dayanan erken uyarı sistemlerine ihtiyaç duyar ve gerektiğinde koruma amaçlı önleyici müdahale (insani yardım) ve askerden arındırılmış bölgeler oluşturma yöntemini uygular.

- *Barış Yapma (Peacemaking)* : Tarafları bir araya getirip anlaşmalarını sağlamak bunu yaparken de BM'nin diplomatik faaliyetleri uygulayarak sonuca ulaşmaktır.

- *Barışı Koruma (Peace-Keeping)* : BM askerlerinin polis gücünün ve sık sık da sivillerin, tarafların karşılıklı çıkarlarını gözeterek olay yerinde görev almasıdır. Barışı koruma, çatışmaların önlenmesi ve barışın korunmasına yönelik bir uygulamadır. BM'in icadı bir kavram olarak tanımlanmaktadır.

- *Çatışma Sonu Barışı Pekiştirme (Post-Conflict Peace Building)*:
Barış yapma ve koruma çabalarının gerçek anlamda başarıya ulaşması için, karşılıklı güven ve iyi niyeti sağlayacak organizasyonların tanımlanması ve desteklenmesi şarttır. Bunun sağlanması; iki tarafın silahsızlanması, düzenin yeniden kurulması, silahların imha edilmesi, esirlerin değiştirilmesi, güvenlik personelinin eğitimin yapılması, insan haklarının daha iyi korunması, parlamenter düzenin güçlendirilmesi, resmi ve gayri resmi yollardan politik katılımın sağlanması ile olabilir. Tarımın ve taşımacılığın geliştirilmesi, tarafların paylaşımları gereken su, elektrik gibi kaynakların en iyi şekilde

³⁰ Harp Akademileri Yayını Barışı Destekleme Harekatı, İstanbul, Ocak 1994 s.173

kullanılması, serbest seyahat, kültürel ilişkiler vb. faaliyetlerin uygulanması halleridir.

2. BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN ULUSLARARASI BARIŞ VE GÜVENLİĞİN SAĞLANMASINDAKİ ROLÜ

Barışın sağlanması, günümüzde insanlığın acil çözüm bekleyen en büyük sorunu olmaya devam etmektedir. Barış ve güvenliğin sağlanmasında Birleşmiş Milletler, uluslararası hukuk açısından en önemli örgüt konumunda bulunmaktadır. Uluslararası barış ve güvenliğin korunması bu Örgüt'ün en öncelikli görevidir. Bir egemen devletler topluluğu olan Birleşmiş Milletler, barış ve güvenliği sağlamak için Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın öngördüğü ortak güvenlik sistemini uygulamak görev ve yetkisine sahiptir.

Birleşmiş Milletler ortak güvenlik sistemi, bütün üyeleri uluslararası nitelikteki uyuşmazlıklarını barışçıl yöntemlerle çözmeleri, herhangi bir devletin toprak bütünlüğüne ve siyasal bağımsızlığına karşı kuvvet kullanma tehdidinde bulunmaktan veya kuvvet kullanmaktan çekinmeleri temeline dayanır. Sistem uluslararası barış ve güvenliğin bozulması halinde, “*saldırgan*” olarak belirlenen devlete karşı yetkili organ tarafından zorlama tedbirlerinin alınmasını öngörür.³¹

Hukuksal durum bu olmakla birlikte, İkinci Dünya Savaşı sonrası koşullarının etkisiyle, bu sistem işlemez duruma düşmüştür. Söz konusu sisteme ilişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın yetkili organlara tanıdığı geniş inisiyatif çerçevesinde ve pragmatik olarak barışı koruma kuvvetleri ortaya çıkmıştır. Barışı Koruma Harekatı Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda öngörülen Zorlama Harekatı'na bir alternatif olarak düşünülmemiş, akan kanın durdurulması amacıyla çatışan taraftarlar arasındaki şiddetin düşürülmesi gereksiniminden doğan geçici bir tedbir olarak geliştirilmiştir. Uyuşmazlıkta taraf olan işbirliği sayesinde uygulamada elde edilen başarılı sonuçlar, barış ve güvenliğin bozulduğu veya tehdit edildiği hallerde barışı koruma kuvveti kullanmayı, örgütün devamlı ve vazgeçilmez bir siyaseti haline getirmiştir. Barışı Koruma Harekatını, uluslararası barış ve güvenliğin

³¹ A.LeRoy Bennet, International Organization Principles and Issues,N. Jersey 1995, s.144

korunmasında Birleşmiş Milletlerin en önemli ve yaygın uygulaması haline getiren diğer bir etken, kuşkusuz ki, ortak güvenlik sisteminin iyi işleyememiş olmasıdır.³²

Barışı Koruma kavramı, dünyanın çeşitli yerlerindeki gerginliklere sınırlı ölçüde de olsa istikrar getirmiştir. Birleşmiş Milletler Antlaşması maddelerinde yer alan ortak güvenlik sistemi, saldırgana karşı zorlama önlemleri alınmasını öngörür. Buna karşın barışı koruma birliklerinin görevi, çatışmaların büyümesi ve yayılmasını önlemek, barışçı çözüm için gerekli koşulların hazırlanmasına yardımcı olmaktır.

Birleşmiş Milletler eski Genel Sekreteri Dag Hammarskjöld, 1956 Süveyş olayı sebebi ile ilk barışı koruma birliği gönderilirken bu birliklerin dayanacağı temel ilkeleri saptamıştır. Bu temel ilkelerden en önemlileri ev sahibi ülkenin rızası, kendini savunma hariç kuvvet kullanmama ilkesi, tarafsızlık ve iç işlere karışmama ilkeleridir. Barışı koruma harekatı ortaya çıkışından itibaren bu ilkeler etrafında gelişen bir uygulama olmuştur. Barışı koruma kuvvetleri uyuşmazlıkların niteliklerine göre çeşitli görevlerde kullanılmışlardır. Özellikle bazı iç çatışmalarda söz konusu temel ilkelere uymayan görevler üstlenilmiştir.³³

Uluslararası kamuoyu haklı olarak barış ve güvenliğin sağlanmasında Birleşmiş Milletler örgütünü başlıca sorumlu organ olarak görmekte, bu nedenle de Örgütün uygulamalarını yakından izlemektedir. Örgütün bu alandaki en sık başvurduğu uygulama olan Barışı Koruma Harekatı'nın, uluslararası barış ve güvenliğin sağlanması konusunda beklenen başarıyı gösteremediği durumlarda, geleneksel Barış Koruma Harekatlarının temel prensipleri gündeme getirilmekte ve yeni ilkeler belirlenmesi yönünde talep ve baskılar artmaktadır.

Bu durum geleneksel Barışı Koruma Harekatlarının; hukuksal ilke ve esaslarının güncel uygulamalarının ışığında yeniden irdelenmesini ve belirlenmesini, bu yolla barışı koruma harekatının yasallık (meşruluk) sınırlarının ve dolayısıyla başarı koşullarının yeniden saptanmasını gerekli kılmaktadır.

³² Orhan Nalcioğlu, BM Barışı Koruma Harekatının Hukuksal Esasları, Ankara 1997,s.2

³³ N.D.White, The United Nations and The Maintenance of International Peace,1990,S.193

Bu çalışmada; Birleşmiş Milletler Örgütü tarafından gerçekleştirilen Barışı Koruma Harekatlarını doğuran koşullar, bu hareketlerin amaç ve görevleri ve hukuksal temelleri incelenmeye çalışılacaktır. Bunları yaparken, Birleşmiş Milletlerin geleneksel uygulamaları yanında, güncel ve halen yürütülmekte olan çalışmaya örnek teşkil edebilecek hareket ve uygulamalara değinilecektir. Barışı Koruma Harekatlarının hukuksal ilke ve esaslarının değerlendirilebilmesi için, uluslararası barış ve güvenliği sağlamak amacıyla düzenlenmiş olan Birleşmiş Milletler ortak güvenlik sisteminin bilinmesi zorunlu görüldüğünden, tezin birinci bölümünde bu konunun incelenmesi uygun görülmüştür.

2.1. BM ÇERÇEVESİNDE UYUŞMAZLIKLARIN BARIŞÇIL YOLLARDAN ÇÖZÜLMESİ

Birleşmiş Milletler Örgütü'nün ilk ve en önemli görevi uluslararası alanda barış ve güvenliğin korunmasıdır. Antlaşmanın birinci maddesinin birinci fıkrasında örgütün en önde gelen amacının bu olduğu açıkça belirtilmektedir.

Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda *barış ve güvenliğin korunması konusunda başlıca iki türlü tedbir* öngörülmektedir: Antlaşma, bir taraftan üyelere, *"uluslararası mahiyetteki uyuşmazlıklarını, uluslararası barış ve güvenliği ve adaleti tehlikeye koymayacak şekilde barış yolları ile"* çözmeyi bir görev olarak yüklemekte (madde 2, fıkra 3), diğer yandan da, *üye devletlerin uluslararası ilişkilerinde diğer devletlerin toprak bütünlüklerine ve siyasi bağımsızlıklarına saygı göstermelerini ve herhangi bir surette tehdide ve kuvvet kullanımına başvurmadan kaçınmalarını* (madde 2, fıkra 4) belirtmektedir. Antlaşmanın bu iki prensibi, diğer maddelerde teferruatlı olarak açıklanmış ve barışın korunması için gerekli mekanizma tesis edilmiştir.³⁴

Uyuşmazlıkların barışçı yollardan çözülmesi konusunda son iki yüzyıldır çeşitli görüşler savunulmuş ve metotlar denenmiştir. XIXncü Yüzyıl'da özellikle tahkim sistemine önem verilmişti. La Haye'de toplanan iki barış konferansında uyuşmazlıkların yargı yolu ile çözülmesi metodu düşünülmüştü. Milletler

³⁴ Mehmet Gönübol, **a.g.e.**, s. 307.

Cemiyeti'nin kurulmasından sonra ise uyuşmazlıkların çözülmesinde yeni usuller tecrübe edilmiş, Birleşmiş Milletler sisteminde de bu usullerden faydalanılmıştır.³⁵

Özellikle müttefiklerin; II. Dünya Harbi esnasında uluslar arası barış ve güvenliğe karşı yapılan saldırılara karşı işbirliği ve dayanışmaları, BM Antlaşması'nı hazırlayanlar içinde yol gösterici olmuş, *“barışa zorlayıcı yapıda bir metin”* hazırlanmasına öncülük etmiştir.³⁶

Milletler Cemiyeti Misakı'na geçmiş tecrübelerden faydalanılarak uyuşmazlıkların barışçı yollardan çözülmesi konusunda bir çok hüküm konulmuştu. Ancak, bu hükümler İkinci Dünya Savaşının çıkması ile neticelenen birçok uyuşmazlığın çözümünde başarılı bir şekilde uygulanamamıştır. Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın bu konudaki hükümleri, Milletler Cemiyeti Misakı'ndaki hükümlere nazaran önemli bir gelişme ve değişme göstermemektedir. Birleşmiş Milletler örgütü kurulurken bazı boşlukların örgütün kurucu belgesinde doldurulacağı düşünülmüş, fakat bu ümitler gerçekleşmemiştir.³⁷

Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın VI ncı Bölümü (madde 33-38) *uyuşmazlıkların barışçıl yollardan çözülmesi ile ilgili hükümlere* tahsis edilmiştir. Bu hükümler esas itibarıyla 2 nci maddesinin 3 ncü fıkrasında yer alan ve “Örgütün üyeleri uluslararası nitelikteki uyuşmazlıklarını, uluslararası barış ve güvenliği ve adaleti tehlikeye koymayacak şekilde barış yolları ile çözerler” şeklindeki prensibe dayanmaktadır. Uyuşmazlıkların barışçı yollardan çözümüne ilişkin anlaşma hükümleri “Uluslararası barış ve güvenliği korumak” şeklinde ifade edilen Birleşmiş Milletler Örgütü'nün en önemli amacını gerçekleştirmeye yönelik bir sistemdir. Bununla birlikte, Antlaşmanın diğer maddelerinde de bu konuda bazı hükümler bulunmaktadır. Antlaşmanın VI ncı Bölümünün kilit maddesi, 33ncü maddedir. Bu maddenin birinci fıkrası şöyledir:³⁸

“Süregitmesi uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını tehlikeye düşürebilecek nitelikte bir uyuşmazlığa taraf olanlar, her şeyden önce görüşme,

³⁵ Mehmet Gönübol, **a.g.e.**, s. 308

³⁶ Jane Boulden, **Peace Enforcement: The United Nations Experience in Congo, Somalia and Bosnia**, Praeger Publishers, Westport, Connecticut London, 2001, Bölüm II s. 9

³⁷ Mehmet Gönübol, **a.g.e.**, s. 308.

³⁸ Birleşmiş Milletler Antlaşması; md. 33/1.

soruşturma, arabuluculuk, uzlaşma, hakemlik ve yargısal çözüm yolları ile, bölgesel kuruluş ya da anlaşmalara başvurarak veya kendi seçecekleri başka yollarla buna çözüm aramalıdırlar.”

Bu fıkra, Antlaşmanın birinci maddesinin birinci fıkrasında ve ikinci maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen prensibin uygulanma şekli gösterilmiştir. Bu fıkra, sayılan uyuşmazlıkların *barışçı çözüm yolları sınırlayıcı değildir*, devletler burada sayılmayan diğer barışçı çözüm yollarına da başvurabilirler. Örneğin, bu fıkra, sayılmamakla birlikte taraflar uyuşmazlıklarını Güvenlik Konseyine de getirebilirler. *Antlaşmanın 38 nci maddesi* taraflara bu imkanı sağlamaktadır. Bu madde şöyledir: “33 ve 37 nci madde hükümlerine hâlel gelmemek üzere, Güvenlik Konseyi, bir uyuşmazlıkta *taraf olanların hepsi arzu ettikleri takdirde*, işbu uyuşmazlığın barış yolu ile çözülmesi için taraflara tavsiyede bulunabilir”. Bu madde ile, uyuşmazlıklar uluslararası barış ve güvenliği tehdit edebilecek ciddi bir mahiyet kazanmadığı hallerde bile Güvenlik Konseyine bunlarla meşgul olma yetkisi tanımaktadır. 33 ncü maddenin birinci fıkrasına göre devletler, sadece “uzaması uluslararası barış ve güvenliğin muhafazasını tehdit edebilecek mahiyetteki” uyuşmazlıklarını çözmeyi bir vecibe olarak kabul etmektedirler; devletler bu çeşit uyuşmazlıklarını “kendi seçecekleri” barışçı yollardan çözeceklerdir.

*Hiçbir devlet, barışçıl yollara başvurmadan, taraf olduğu bir uyuşmazlığı 35nci madde gereğince Genel Kurula veya Güvenlik Konseyine getirmek mecburiyetinde değildir*³⁹.

Ancak, BM Anlaşmasının 37 nci maddesinin 1 nci fıkrasına göre, üye devletler uluslararası nitelik taşıyan uyuşmazlıklarını çözemedikleri takdirde, onu Güvenlik Konseyi’ne getirmek zorunluluğundadır. Maddedeki ifadede bu zorunluluğunun bağlayıcı olduğu anlaşılmaktadır.⁴⁰

Bir uyuşmazlık barışı tehlikeye sokacak mahiyette değilse, Antlaşma hükümlerine göre bu uyuşmazlığı çözmek mecburiyeti de yoktur. Buna rağmen,

³⁹ Mehmet Gönübol, **Milletlerarası Siyasi Teşkilatlanma, Milletlerarası Siyasi Teşekküllerin Tarihi Gelişimi ve Birleşmiş Milletler Teşkilatı**, A.Ü.S.B.F.Y., Ankara, 1964, s.312.

⁴⁰ Birleşmiş Milletler Antlaşması; md. 37/1.

taraflar bu uyuşmazlığı çözmek isterlerse, diledikleri barışçı çözüm yolunu kullanabileceklerdir. Diğer yandan, uyuşmazlık ileride barışı tehlikeye sokabilecek nitelikte ise, taraflar bu uyuşmazlığı çözmek mecburiyetindedir. *Eğer taraflar bu çeşit bir uyuşmazlığı kendilerinin seçtikleri yollardan çözmeye çalışıyorlarsa*, Güvenlik Konseyi bu uyuşmazlığı çözmeye yetkisine sahip değildir. Güvenlik Konseyi, uyuşmazlığın “uluslararası barış ve güvenliği tehdit edebilecek mahiyette” olduğunu tespit etmeden önce, taraflara çözüm usulü ve şartları da tavsiye edemez. *Antlaşmanın 34 ncü maddesi*, Konseye bu hususu tespit yetkisi vermektedir.⁴¹

Güvenlik Konseyine soruşturma yapma yetkisi veren 34 ncü maddede; “Güvenlik Konseyinin, herhangi bir uyuşmazlık ya da uluslararası bir anlaşmazlıkla neticelenebilecek ya da uyuşmazlık doğurabilecek durum hakkında; bu uyuşmazlığın veya durumun uzamasının uluslararası barış ve güvenliğin muhafazasını tehdit etme eğiliminde olup olmadığını tespit için soruşturmada bulunabileceği ” belirtilmektedir. Güvenlik Konseyi kendisine havale edilen herhangi bir uyuşmazlık veya durum hakkında, *yalnız bu uyuşmazlık veya durumun ne derece ciddi olduğunu tespit için değil*, fakat aynı zamanda 33, 36 ve 37 nci maddeler gereğince *tavsiyelerine bir mesnet teşkil etmek üzere de* geniş soruşturmada bulunabilir.⁴²

Güvenlik Meclisi Antlaşmanın 34ncü maddesine ve bu organa “*tali uzuv*” kurma yetkisi veren 29ncü maddeye dayanarak tahkikat komisyonları kurabilir. Tali uzuv kurmak bir usul meselesi kabul edilmekle beraber, bir tahkikat komisyonu kurmak usul meselesi sayılmamaktadır; buna karar verirken veto işleyebilecektir.⁴³

Bölümün son maddesi olan 38nci maddede ise, uluslararası nitelik taşıyan bir uyuşmazlıkta, tarafların *rızalarına* dayanılarak Güvenlik Konseyi’ne önerilerde bulunabilme yetkisi verilmektedir.

Güvenlik Konseyi’nin bu yetkileri değerlendirildiğinde, devletlere büyük ölçüde hareket serbestisi verilerek egemenlik haklarının gözetilmek istendiği anlaşılmaktadır. Bu düşünce ile, uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözülmesinde

⁴¹ Mehmet Gönübol, **a.g.e.**, s. 309.

⁴² Malcolm N. Shaw, **a.g.e.**, s. 557.

⁴³ Mehmet Gönübol, **a.g.e.**, s. 309.

Güvenlik Konseyi'ne, tarafları belli bir çözüme zorlayan herhangi bir hukuksal yetki verilmediği belirtilmektedir. Sadece Güvenlik Konseyinin zorlamaya varmayan ikna yetkisine sahip olduğu söylenebilir.

Antlaşmanın VI ncı Bölümüne göre, Güvenlik Konseyi bir uyuşmazlık veya durumla ilgili olarak iki tür harekette bulunabilmektedir: öncelikle, Konsey, Antlaşmanın 36 ncı maddesinin birinci fıkrası gereğince uyuşmazlığın ya da durumun herhangi bir safhasında “uygun düşen düzeltme usul veya tarzlarını tavsiye edebilir”, 33 ncü maddenin 2 nci maddesine göre, tarafları, aynı maddenin birinci fıkrasında gösterilen uyuşmazlığı çözmeye davet eder veya 37 nci madde ikinci fıkrası gereğince “uygun gördüğü başka çözüm yolları” tavsiye edebilir.

Görüldüğü gibi, Antlaşmanın VI ncı Bölümü bir uyuşmazlığın tarafların kendilerinin seçecekleri yollardan çözülmesi esasına bağlı kalınmıştır. Böylece, Antlaşmada, üye devletlerin egemen haklarının korunması öngörülmüştür. Bu husus 36 ncı maddenin son iki fıkrasında daha açık bir şekilde ifade edilmiştir. Bu maddenin 2 nci fıkrasına göre “Güvenlik Konseyi, ... uyuşmazlığın çözülmesi için taraflarca önceden kabul edilmiş bütün usulleri göz önünde tutacaktır”. Aynı maddenin 3ncü fıkrasına göre ise Konsey, “hukuki mahiyette uyuşmazlıkların genel itibarıyla taraflarca Uluslararası Adalet Divanı statüsü hükümlerine göre Divana sunulması gerektiğini de göz önünde tutacaktır” ifadesi mevcuttur.

Güvenlik Konseyi'nin bir uyuşmazlığın çözülmesinde girişebileceği ikinci ve son girişim 37 nci maddede tanımlanmıştır. Bu maddenin birinci fıkrası gereğince, taraflar, uyuşmazlıklarını kendi seçecekleri yollardan ya da Konseyin tavsiye ettiği usule göre *çözemedikleri takdirde*, Güvenlik Konseyine sunacaklardır. Ancak, Güvenlik Konseyi bu durumda da sadece çözüm yolları tavsiye edebilir, belli bir çözüm şekli ya da şekillerinin kabulüne tarafları mecbur edemez.⁴⁴ Antlaşmada, uyuşmazlıkların çözülmesinde son bir çözüm şekli gösterilmemiştir.

Bu yüzden Antlaşma, uyuşmazlıkların çözülmesi konusunda, Milletler Cemiyeti Misakı'na nazaran önemli bir gelişme göstermemiş olmaktadır. Bununla birlikte, uygulamada, Güvenlik Meclisinin bu konuda yapmış olduğu tavsiyelerin

⁴⁴ Birleşmiş Milletler Antlaşması; md. 37/1.

önemli bir ağırlığı bulunmakta ve devletler Konseyin tavsiyelerine aykırı hareket etmekten kaçınmaktadırlar. Üstelik Vnci Bölüm Madde 25'te *"BM Üyeleri, işbu anlaşma uyarınca, Güvenlik Konseyi'nin kararlarını kabul etme ve uygulama konusunda görüş birliğine varmışlardır"* denilmektedir.

Bir uyuşmazlığın Birleşmiş Milletler organlarının önüne getirilmesi, genel olarak, 35 nci madde gereğince yapılmaktadır. Bu maddeye göre, Örgüt'ün her üyesi, herhangi bir uyuşmazlık veya uluslararası alanda bir anlaşmazlıkla sonuçlanabilecek ya da uyuşmazlık doğurabilecek bir durum üzerine Güvenlik Konseyinin veya Genel Kurulun dikkatini çekebilmektedir. Örgüt'ün üyesi olmayan bir devlet de "Antlaşmada tanımlanan barış yolu ile çözme sorumluluğunu, bir uyuşmazlık için önceden kabul etmek şartıyla", Güvenlik Konseyi'nin veya Genel Kurul'un dikkatini taraf olduğu herhangi bir uyuşmazlık üzerine çekebilir. Bunların yanı sıra, Genel Sekreter, kanaatine uluslararası barış ve güvenliği tehdit eder mahiyette gördüğü herhangi bir meselede Güvenlik Konseyi'nin dikkatini çekebilir ve böyle bir meseleyi Genel Kurul'a getirebilir.⁴⁵

Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın 24 ncü maddesinde, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasında başlıca sorumlu organ olarak kabul edilen Güvenlik Konseyi, uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözülmesinde esas organ konumundadır. Gerçekten Antlaşma'nın 33/2, 34, 36, 37/2 ve 38 nci maddelerinde Güvenlik Konseyi'nin görev ve yetkileri düzenlenirken, sadece Antlaşmanın 35/3 üncü maddesinde Genel Kurul'un hareket tarzından söz edilmektedir.

Bunların yanı sıra, Genel Kurul, uluslararası bir uyuşmazlığı Güvenlik Konseyi'ne havale edebileceği gibi, Güvenlik Konseyi de bir meseleyi Genel Kurul'a havale edebilmektedir.⁴⁶ Yine önemli bir nokta da, Güvenlik Konseyi'nin bir uyuşmazlığın 33 ncü maddede belirtilen türden olup olmadığını tespit için, bu uyuşmazlığa müdahale edebilir. Konsey, dışarıdan bir şikayet yapılmasını beklemeden, bahsi geçen konuda kendiliğinden girişimde bulunabilir.⁴⁷

⁴⁵ Birleşmiş Milletler Antlaşması; md. 99.

⁴⁶ Birleşmiş Milletler Antlaşması; md. 11.

⁴⁷ Birleşmiş Milletler Antlaşması; md. 36 (1)

Antlaşma hükümlerine göre, Güvenlik Konseyi'nin bir uyuşmazlıkta tavsiyede bulunmadan önce bu uyuşmazlığın uzamasının “uluslararası barış ve güvenliğin muhafazasını tehdit edebilecek mahiyette” olup olmadığını tespit etmesi gerekmektedir. Eğer Antlaşmaya bu yönde bir hüküm konulmamış olsaydı, uyuşmazlıkta taraf olanlardan birinin isteği üzerine Konseyin uyuşmazlığa el koyması gerekecekti, ya da diğer açıdan bakıldığında, taraflardan birinin uyuşmazlığın 33 ncü maddede belirtilen neviden olmadığını iddia etmesi üzerine, meseleyi yetkisi dışında bırakmak durumunda kalacaktı. Böyle bir durumun, Konseyin 34 ncü madde gereğince bağımsız hareket etme hakkına engel olacağı ortadadır. Uyuşmazlıklar, uygulamada, barışçıl yollarla hal çaresine başvurulduğu ve bundan bir sonuç alınamadığı gerekçesi ile, taraflardan birisinin girişimi üzerine Güvenlik Konseyine getirilebilmektedir.⁴⁸ Konsey uygulamada, VI ncı Bölümün maddelerinde barışı tehdit eder mahiyette olan ve olmayan uyuşmazlıklar arasında yapılan ayrıma riayet etmemiş, etse dahi ilgili hükümleri kendi yetkileri bakımından o kadar geniş bir şekilde yorumlamıştır ki, bu hükümler anlamını kaybetmişlerdir.⁴⁹

Bir uyuşmazlığın oylanması ile ilgili Antlaşma hükümleri, uygulamada bazı güçlükleri ortaya çıkarabilecek niteliktedir. Konsey genellikle, önüne gelen bir olayın uyuşmazlık teşkil edip etmediğini kararlaştırmadan olayı ele almaktadır. Oysa, Antlaşmanın 27 nci maddesinin üçüncü fıkrasında “VI ncı Bölüm gereğince... alınan kararlarda, bir uyuşmazlıkta taraf olan, oy vermekten imtina eder” denilmektedir. Bu hüküm Antlaşmaya, tarafların davalarında yargıç olarak hareket etmelerini önlemek için konulmuştur ve 27 nci maddede öngörülen oylama sisteminin bir istisnasını teşkil etmektedir. Bu istisna sadece *uyuşmazlıklara* uygulanacaktır. Oysa, Antlaşmanın birçok maddesinde, “uyuşmazlık” ile “uluslararası bir uyuşmazlıkla sonuçlanabilecek veya uyuşmazlık doğurabilecek durum” arasında ayırım yapılmaktadır.⁵⁰

Bu açıklamalardan da anlaşılacağı gibi, uyuşmazlıkların çözülmesi konusunda Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda kabul edilen sistem, devletlere büyük ölçüde hareket serbestisi tanımaktadır. Devletlerin hareket serbestisi sadece bir

⁴⁸ Mehmet Gönlübol, **a.g.e.**, s. 313.

⁴⁹ Mehmet Gönlübol, **a.g.e.**, s. 313.

⁵⁰ Örneğin, Antlaşma'nın 27/3, 33, 35/2, 36/2-3, 37/1-2 ve 38 nci maddelerinde sadece “uyuşmazlık” terimi kullanıldığı halde, 34, 35/1 ve 36/1 nci maddelerinde “uyuşmazlık” ve “durum” terimleri birlikte kullanılmaktadır.

önemli noktada sınırlanmıştır; devletler uluslararası barış ve güvenliği tehdit eder mahiyetteki uyuşmazlıklarını barışçıl yollardan çözmek mecburiyetindedirler ve uyuşmazlıkların çözülmesinde zora başvuramamaktadırlar. Gerçekten, Antlaşma hükümleri devletleri uyuşmazlıklarını “kendi seçecekleri” yollardan halletmeye teşvik etmektedir; uyuşmazlıkların Birleşmiş Milletler organlarına getirilmesi mecburiyeti bulunmadığı gibi, bu organlara getirilmesi de en son çare olarak düşünülmüştür.

Uluslararası uyuşmazlıkların çözümünde Güvenlik Konseyi'nin yanında Genel Kurul'a da, Birleşmiş Milletler Antlaşmasının IV ncü Bölümündeki 11 ve 12 nci maddelere göre görev düşmektedir. 11 nci madde çerçevesinde Genel Kurul, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasında yetkili kılınmıştır. Antlaşmanın 12 nci maddesine göre ise, *Genel Kurulun bu konudaki yetkisi, Güvenlik Konseyi sorun ile ilgilendiği sürece saklı* kalacaktır. Diğer bir ifade ile, Genel Kurul'un barış ve güvenliğin korunması konusundaki yetkisi ikinci derecedir.

Ancak Güvenlik Konseyi kendisine bu konuda yetki verirse ya da olağanüstü durumlarda, *barış için birleşme kararı gereğince* tavsiye kararları alabilir. Dünya barışının tehlikede olduğu, veto nedeni ile Güvenlik Konseyi'nin talebi ya da kendi inisiyatifi ile yirmi dört saat içerisinde toplanarak, kuvvet kullanılması da dahil, barışın korunması ve tesisi için gerekli tedbirleri tavsiye edecektir.⁵¹ Genel Kurul'un böyle bir kararı kuvvet kullanmaya meşruiyet sağlar fakat devletleri bunu yapmaya zorlayamaz.

Genel Kurul'dan ayrı olarak uyuşmazlıkların barışçıl yollarla çözülmesinde Genel Sekreter de sistemde önemli rol oynamaktadır. Genel Sekreter Antlaşma'nın 99 uncu maddesine göre, uluslararası barış ve güvenliği bozabilecek hususlarda, Güvenlik Konseyi'nin veto sebebiyle işleyememesi durumunda önemli görevler üstlenebilmektedir.⁵²

Burada belirtilmesi gereken önemli bir konu da, Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın uluslararası uyuşmazlıkların barışçıl yollardan çözülebilmesi için

⁵¹ Everyone's United Nations, United Nations Publications Tenth edition, N.York 1986,s.38

⁵² Johan Kaufmann,United Nations Decision Making, USA,1980, s.218

gereken vasıta ve yöntemleri belirtmiş, metotları sağlamış fakat bu yöntemlerin kullanılabilmesini mecburi kılacak yetkileri getirememiş olmasıdır.⁵³

Uyuşmazlıkların barışçı yollardan çözülmesi konusunda BM organlarının çalışmaları hakkında genel sonuç olarak denilebilir ki, uyuşmazlıkta taraf olan devletler meselelerini hukuki yoldan, ya da uzlaştırma yolu ile halletmeyi esas itibarıyla kabul ettikleri takdirde, BM faydalı çalışmalar yapabilmıştır. İlgili taraflar görüşleri üzerinde ısrar ettikleri zaman ise, BM meselenin hallinde faydalı olamamıştır. Uyuşmazlıkların barışçı yollardan çözülmesi konusunda BM'in en önemli katkısı, meseleyi tarafların katı bir şekilde sınırlanmış çıkar çatışması hudutları dışına çıkararak, milletlerarası barış ve güvenlik açısından ele alınmasını ve gözden geçirilmesini sağlamak olmuştur. BM milletlerarası uyuşmazlıkların barışçı yollardan çözülmesinde kullanılabilecek usul ve metodlar sağlamakta, fakat bu usullerin ve metodların kullanılmasını mecbur kılacak yetkilere sahip bulunmamaktadır.⁵⁴

2.2. GÜVENLİK KONSEYİ VE GENEL KURUL ARASINDAKİ YETKİ DAĞILIMI

Yukarıda da ifade edildiği üzere uluslararası barış ve güvenliğin korunması ve muhtemel sorunların çözülmesi konusunda Birleşmiş Milletler Antlaşması Güvenlik Konseyi'ni birinci derecede yetkili kılmıştır. Bu çerçevede, uluslararası barış ve güvenliği tehdit eden ya da tehdit etme potansiyeli taşıyan sorunları ele alma ve çözüme kavuşturma sorumluluğunu üye devletler Konseye vermişlerdir. Bunun temel gerekçesi, Güvenlik Konseyinin yapısı gereği uluslararası barış ve güvenliği korunmasında daha hızlı ve etkili hareket edebileceğiydi. Madde 23/1'e göre, Güvenlik Konseyi 15 üyeden oluşmaktadır.⁵⁵ 15 üyeden beşi daimi üyeyken (Amerika Birleşik Devletleri, Çin, Fransa, İngiltere ve Rusya Federasyonu) kalan 10

⁵³ Jale Civelek, **Birleşmiş Milletler Teşkilatı**, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, İstanbul, 2001, s. 14.

⁵⁴ Mehmet Gönübol, **a.g.e.**, s. 317.

⁵⁵ Antlaşmanın orijinal metninde Güvenlik Konseyi, beşi daimi ve altısı süreli olmak üzere toplam 11 üyeden oluşmaktaydı. Genel Kurulun **17 Aralık 1963** tarihli kararı ile süreli üyelerin sayısı altıdan ona çıkarılınca, Konseyin toplam üye sayısı **15** oldu. Karar için bkz. UN Doc. GA Res.1991 (XVIII), 1963.

üye, iki yılda bir Genel Kurul tarafından seçilen süreli üyelerdir.⁵⁶ Konseyin sınırlı üye yapısı, Genel Kurul ile karşılaştırıldığında ona avantaj sağlıyor görünmektedir. Çünkü tüm üye devletlerin temsil edildiği bir organda karar alınması daha güçken, sınırlı üyeli bir organda daha kolaydır. Ancak madde 27/3 çerçevesinde daimi üyelere veto hakkının tanınması, Soğuk Savaş dönemi boyunca sınırlı üyeli bir organın da hızlı ve etkili bir biçimde hareket edemeyeceği gerçeğini ortaya çıkarmıştır.

Güvenlik Konseyi'nin uluslararası barış ve güvenliğin korunmasına ilişkin görevlerini yerine getirirken kullanabileceği spesifik yetkiler madde 24/2'de sayılmıştır. Uyuşmazlıkların barış yolu ile çözümlenmesine ilişkin VI ncı Bölümde düzenlenen yetkilerinin yanında Antlaşma'nın VII⁵⁷, VIII⁵⁸ ve XII⁵⁹ nci

⁵⁶ Madde 23/1'e göre, Genel Kurul, süreli üyelerin seçiminde üye devletlerin uluslararası barış ve güvenliğin korunmasındaki ve Örgütün diğer amaçlarının sağlanmasındaki payları ile adil bir coğrafi dağılımı göz önüne almak durumundadır. Ayrıca, bir süreli üye, iki kere üst üste seçilemez. Örgüt üyelerinin uluslararası barış ve güvenliğin korunmasındaki ve Örgütün diğer amaçlarının sağlanmasındaki paylarının dikkate alınmasına yönelik kriterin tespiti oldukça güçtür. Bu tespitin yapılabilmesi için yeni kriterlerin belirlenmesine ihtiyaç vardır. Ancak genel yelpazede devletlerin temsil edildiği Birleşmiş Milletler'de devletlerin üzerinde uzlaşmaya varabilecekleri yeni kriterlerin belirlenebilmesi bir hayli güçtür. Nitekim, Genel Kurul da, bu konuda fazla çaba göstermemiş ve uygulamada büyük ölçüde coğrafi dağılım kriterlerini göz önüne alarak süreli üyeleri seçmiştir. Stephen S. Goodspeed, **The Nature and Function of International Organization**, 2nd ed. Oxford University Press, New York, 1984, s. 128.

Adil coğrafi dağılımın nasıl gerçekleştirileceği yönündeki ilk adım, büyük güçler tarafından atılmıştır. 1946 yılında konuya ilişkin yaptıkları Centilmenlik Anlaşmasında altı süreli üyelikten ikisinin Latin Amerika devletlerine, dördünün ise, Batı Avrupa, Doğu Avrupa, Asya ve Afrika devletlerine verilmesi kararlaştırılmıştır. Bu dağılım esasına 1963 yılında süreli üyelerin sayısı ona çıkarılırken, Centilmenlik Anlaşmasında belirlenen dağılım da yeniden düzenlenmiştir. Karara göre, **on süreli üyelikten** Latin Amerika, Batı Avrupa-diğer devletler, Asya ve Afrika devletlerine **ikişer**, Arap ve Doğu Avrupa devletlerine ise, **birer üyelik** verilmekteydi. **Bugün halen bu esas çerçevesinde** süreli üyeler seçilmektedir.

⁵⁷ Antlaşmanın VII nci Bölümünde barışın tehdidi, bozulması veya saldırı fiili durumunda Konseyin başvurabileceği zorlama tedbirlerinden bahsedilir. Bu konu, ileride ayrıca ele alınacaktır.

⁵⁸ Antlaşmanın VII nci Bölümünde bölge anlaşmaları veya örgütlerinin gerek uyuşmazlıkların barış yolu ile çözümlenmesinde gerekse Konseyce alınacak zorlama tedbirlerinin uygulanmasında kullanımlarına ilişkin hükümler yer almaktadır. Uyuşmazlıkların barış yolu ile çözümlenmesinde kullanımlarına ilişkin hükümler ve bu konuda Konseyin etkisi, "Barışçı Çözüm Yolları" başlığı altında ele alındığı için burada tekrarlamaya gerek duyulmamaktadır. Konsey tarafından alınacak zorlama tedbirlerinde kullanımları ise ileride ele alınacaktır.

⁵⁹ Antlaşmanın XII nci Bölümü, "Uluslararası Vesayet Rejimi" ne ayrılırken, bu rejimde Güvenlik Konseyine de rol verilmektedir. Vesayet rejiminin tesis edilmesindeki temel amaçlardan biri, uluslararası barış ve güvenliğin kuvvetlendirilmesi olarak açıklanmaktadır (Madde 76/a). Rejime ilişkin yetkilerin büyük bir bölümü Genel Kurul ve onun otoritesi altında faaliyet göstermesi öngörülen Vesayet Konseyine verilirken, Antlaşmanın 82 ve 83 üncü maddeleri çerçevesinde Güvenlik Konseyine de vesayet altına alınacak bazı ülkeler hakkında kabul edilen "stratejik vesayet" in sorumluluğu verilmekteydi. Bu çerçevede

Bölümlerinden kaynaklanan yetkileri de bulunmaktadır.⁶⁰ Güvenlik Konseyi VI, VII, VIII ve XII nci bölümlerde öngörülen yetkileri çerçevesinde uluslararası barış ve güvenliğin korunmasına ilişkin görevlerini yerine getirirken, Birleşmiş Milletlerin amaç ve ilkelerine uygun hareket etmek zorundadır (md. 24/2). Bu zorunluluk, md. 2'de de vurgulanmıştır. Ancak Konseyin, Örgüt'ün amaç ve ilkelerine uygun davranıp davranmadığını denetleyecek ve uygun davranmıyorsa buna engel olacak herhangi bir organ belirlenmediği için bu hükmün Antlaşma metninde yer almasının hukuken fazla bir önemi bulunmamaktadır.⁶¹

Güvenlik Konseyi, stratejik vesayet altına konulan ülkelere ilişkin vesayet anlaşmasının onaylanması, değiştirilmesi ve yöneten devletin Örgüt adına denetlenmesi yetkilerine sahipti. Stratejik vesayet sadece Japonya'nın manda idaresinden alınıp, Amerika Birleşik Devletleri'nin vesayet yönetimi altına konulan Pasifik Adaları için uygulanmıştır. 15 Aralık 1994 tarihinde Pasifik Adalarının en sonuncusu Palau'da da vesayet yönetimi sona erince, Güvenlik Konseyinin XII nci Bölümüne ilişkin yetkileri fiilen ortadan kalkmıştır.

⁶⁰ Konseyin Antlaşmanın diğer bölümlerinden ve Birleşmiş Milletler Antlaşmasına ekli Uluslararası Adalet Divanı statüsünden kaynaklanan diğer görev ve yetkileri de bulunmaktadır. Bunlar;

- i) Md. 47'de kurulması öngörülen Askeri Kurmay Komitesinin yardımıyla silahsızlanma tanzim sistemi kurmak üzere üye devletlere sunulacak planlar hazırlamak (md. 26),
- ii) Örgüte yeni üyelerin kabulü, üyeliğin askıya alınması veya üyeliğin sona erdirilmesi konularında karar alabilmesi için Genel Kurula tavsiyelerde bulunmak (Md. 4-7),
- iii) Genel sekreteri ataması için Genel Kurula tavsiyede bulunmak (Md. 97),
- iv) Görevlerini yapabilmek için tali organlar kurmak (Md. 29),
- v) Çalışma şeklini tayin eden içtüzüğünü tespit etmek (Md. 30),
- vi) Güvenlik Konseyi üyesi olmayan herhangi bir Birleşmiş Milletler üyesinin veya Örgüte üye olmayan bir devletin, Konsey önündeki bir uyuşmazlığa taraf olması halinde ilgili devletin müzakerelere katılabilmesi için uygun gördüğü şartları belirlemek (Md. 32),
- vii) Genel Kurula yıllık ve gerektiğinde özel raporlar sunmak (Md. 24/3),
- viii) Örgüt üyesi olmayan devletlerin Uluslararası Adalet Divanı statüsüne taraf olabilmelerinin şartlarının tayininde Genel Kurula tavsiyelerde bulunmak (Md. 93/2),
- ix) Uluslararası Adalet Divanı'nın verdiği yargı kararına taraflardan birinin uymaması halinde öbür tarafın başvurusuyla gerekli gördüğü takdirde kararın yerine getirilebilmesi için tavsiyelerde bulunmak veya alınacak tedbirleri kararlaştırmak (Md. 94/2),
- x) Uluslararası Adalet Divanından herhangi bir hukuki mesele hakkında hukuki danışma istemek (Md. 96/1),
- xi) Genel Kurulla birlikte, ancak birbirlerinden bağımsız olarak, Uluslararası Divanın yargıçlarını seçmek (statü Md. 8),
- xii) Uluslararası Adalet Divanı statüsüne taraf olmayan bir devletin hangi şartlar altında Divana başvurabileceğini tespit etmek (statü Md. 35/2).

⁶¹ Güvenlik Konseyinin, Örgüt'ün amaç ve ilkelerine uygun davranıp davranmadığının denetlenmesi için doğrudan olmasa bile dolaylı bir mekanizma mevcut gibi görünmektedir. Genel Kurulun veya Güvenlik Konseyinin herhangi bir mesele hakkında Divandan danışma görüşü isteme yetkileri vardır. Böylece Divan, dolaylı yoldan olsa bile Güvenlik Konseyini denetleyebilir. Ancak danışma görüşü tavsiye niteliğinde olduğu için bu denetimin ne kadar etkili olacağı kuşkuludur.

Güvenlik Konseyi, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasına ilişkin görevlerini yerine getirirken, bütün üye devletler adına hareket eder. Üye devletler de, md. 24/1'de Konseyin kendi adlarına hareket edeceğini kabul etmişlerdir. Bunun doğal bir uzantısı olarak md. 25'de de Konsey kararlarını kabul etmek ve uygulamak konusunda anlaşmışlardır. Ancak uygulamada özellikle daimi üyelerin kendi politik ve ekonomik çıkarları doğrultusunda hareket etmeleri, Konseyin ne kadar üye devletlerin tümü adına hareket ettiği tartışmasını gündeme getirmiştir.⁶²

San Francisco Konferansında Antlaşmanın nihai metni şekillendirilirken, Konferansa katılan çok sayıda devlet, Amerika Birleşik Devletleri, Çin, İngiltere ve Sovyetler Birliği tarafından hazırlanmış olan ve uluslararası barış ve güvenliğin korunmasında yetkiyi tamamıyla Güvenlik Konseyine bırakan taslağa karşı çıkmışlar ve dengesizliği gidermek için tüm güçlerini kullanmışlardır.⁶³ Neticede uyuşmazlıkların barış yolu ile çözülmesi de dahil, uluslararası barış ve güvenliğin korunması alanında baş sorumluluk Güvenlik Konseyine verilmesine rağmen, barış ve güvenliği tehdit eden uluslararası uyuşmazlıkları ele alma ve bunları çözüme kavuşturma konusunda Birleşmiş Milletler Antlaşmasının Genel Kurul'a da bazı yetki ve sorumluluklar verilmesi suretiyle bu iki organ arasında denge kurulmaya çalışılmıştır.

Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda uluslararası barış ve güvenliğin korunması konusunda Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi arasında paylaştırılan yetkilerin belirli konularda, en azından uygulamada, çakıştığı görülmektedir. Genel Kurul, zaman zaman, Güvenlik Konseyi'nin yetki ve sorumluluğu altına giren bazı uluslararası uyuşmazlıklarda kendisine durumdan vazife çıkarmakta ve uyuşmazlığı doğrudan kendisi ele alarak, bir anlamda, Güvenlik Konseyi'nin yetkilerini bypass etmektedir.⁶⁴

⁶² Brian Urquhart, "United Nations Peacekeeping Operations and How Their Role Might Be Enhanced", UNITAR, **The United Nations and Maintenance of International Peaceful and Security**, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, 1987, s. 254-255.

⁶³ Evan Luard, **The United Nations: How it Works and What it Does**, The Mcmillan Press, London, 1992, s. 45.

⁶⁴ Jale Civelek, **Birleşmiş Milletler Teşkilatı**, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, İstanbul, 2001, s. 14.

Bu noktada, Genel Kurul'un sahip olduğu yetkileri inceleyerek, Kurul'un uluslararası barış ve güvenlik alanında elinde bulundurduğu yetkilerin kapsamını görmek mümkün olacaktır.

Genel Kurul'un bir hayli kapsamlı görev ve yetki alanı bulunmaktadır. Nitekim Antlaşmanın 10 ncu maddesine göre, Genel Kurul, Birleşmiş Milletler Antlaşması çerçevesine giren veya Örgüt organlarından herhangi birinin görev ve yetkilerini ilgilendiren her türlü mesele ve işleri görüşebilme yetkisine sahiptir. Bu meseleler veya işler hakkında üye devletlere, Güvenlik Konseyi'ne veya üye devletler ile birlikte Güvenlik Konseyi'ne tavsiyelerde bulunabilir. Genel Kurul'un tavsiyede bulunma yetkisi, 12 nci maddenin hükümleri ile sınırlandırılmıştır. 10 ncu maddedeki kapsamlı hükme rağmen md. 35/2 çerçevesinde üye olmayan bir devlet tarafından kendisine sunulan ve uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını ilgilendiren her türlü meseleyi görüşebileceği ve 12 nci maddenin sınırlaması kapsamında bu meseleler hakkında ilgili devletlere, Konsey'e veya ilgili devletler ile birlikte Konsey'e tavsiyelerde bulunabileceği öngörülmüştür. Genel olarak 10 ncu madde kapsamına giren uluslararası barış ve güvenliğin korunması konusuna md. 11/2'de yeniden yer verilmesinin temel gerekçesi, Örgütün başta gelen amaçlarından biri olan uluslararası barış ve güvenliğin korunmasının yeniden vurgulanmak istenmesidir. İki madde arasında küçük bir ayrıntı da mevcuttur. 10 ncu maddede Genel Kurul'un tavsiyede bulunabileceği devletler, örgüte üye olan devletlerle sınırlıyken, md. 11/2'de yer alan "ilgili devletler" ifadesi, Genel Kurul'a, Örgüte üye devletler yanında üye olmayan devletlere de tavsiyede bulunma imkanını tanımaktadır. 14 ncü maddede ise, kaynağı ne olursa olsun umurun iyiliğine zarar verebilecek veya devletler arasındaki dostane ilişkileri tehlikeye atabilecek durumlar üzerinde durulmakta ve Genel Kurul'un bu tarz durumların barış yolu ile düzeltilmesini sağlayacak tedbirleri tavsiye edebileceği belirtilmektedir. Genel Kurul'un bu madde çerçevesinde yapacağı tavsiyeler de md. 12'de belirtilen sınırlamaya konu olmaktadır.

Gerek madde 10'da gerekse md. 11/2 ve 14'de, Genel Kurul'un tavsiyede bulunma yetkisi, md. 12 ile sınırlandırılmaktadır. Madde 12/1'e göre:

“Güvenlik Konseyi, bir uyuşmazlık ya da duruma ilişkin olarak, işbu Antlaşmanın kendisine yüklediği görevleri yerine getirdiği sürece, Genel Kurul, Güvenlik Konseyi bunu kendisinden istemedikçe, bu uyuşmazlık ya da durum konusun herhangi bir tavsiyede bulunamaz.”

Hükümden açıkça anlaşıldığı gibi, bir uyuşmazlık veya durum hakkında Genel Kurul'un *tavsiyede bulunma yetkisi sınırlandırılırken, görüşme yetkisi üzerine herhangi bir sınırlama* getirilmemiştir. Bu çerçevede uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını ilgilendiren bir uyuşmazlık veya durumun aynı zamanda hem Güvenlik Konseyi'nde hem de Genel Kurul'da görüşülmesi mümkündür. Madde kapsamında Genel kurul'un görev ve yetki alanına giren diğer konularda görüşme yapma ve bunlar hakkında tavsiyede bulunma yetkisine hiçbir sınırlama getirilmemektedir.⁶⁵

⁶⁵ Genel Kurul'un uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını ilgilendiren bir uyuşmazlık veya duruma ilişkin görev ve yetkilerinin dışında kalan diğer görev ve yetkileri şunlardır:

- i) Silahsızlanma ve silahlanmanın düzenlenmesi de dahil, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasına ilişkin genel ilkeleri araştırmak ve bu ilkeler hakkında ya üye devletlere veya Güvenlik Konseyi'ne ya da her ikisine birden tavsiyelerde bulunmak (md. 11/1),
- ii) Siyasi alanda işbirliğini geliştirmek ve uluslararası hukukun giderek geliştirilmesini ve kodifikasyonunu teşvik etmek (md.13/1),
- iii) Ekonomik ve sosyal alanlar ile fikir, kültür, eğitim ve sağlık alanlarında uluslararası işbirliğini geliştirmek ve ırk, cins, dil veya din farkı gözetmeksizin herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerden faydalanmasını kolaylaştırmak için araştırmalar yapmak ve tavsiyelerde bulunmak (bu alandaki görev ve yetkileri Antlaşmanın IX ve X uncu bölümlerinde daha ayrıntılı olarak düzenlenmiştir) (md. 13/2),
- iv) Güvenlik Konseyi de dahil, Örgüt organlarının yıllık ve özel raporlarını kabul etmek ve incelemek (md.15),
- v) Vesayet rejimi konusunda Antlaşmanın XII ve XIII üncü bölümleri gereğince üzerine düşen görevleri yerine getirmek (vesayet rejimi sona erdiği için bu alanda herhangi bir görevi kalmamıştır) (md. 16),
- vi) Örgütün bütçesini incelemek ve onaylamak (md. 17/1),
- vii) Örgütün giderlerini üye devletler arasında taksim etmek (md. 17/2),
- viii) Birleşmiş Milletler uzmanlık kuruluşları ile Örgüt arasında yapılan mali ve bütçeye ilişkin tüm anlaşmaları incelemek ve onaylamak uzmanlık kuruluşlarının idari bütçelerini ele alıp, tavsiyelerde bulunmak (md. 17/3),
- ix) Güvenlik Konseyinin süreli üyelerini (md. 23/1), Ekonomik ve Sosyal Konseyin tüm üyelerini (61/1) ve Vesayet Konseyinin bazı üyelerini seçmek (md. 86/1-c),
- x) Güvenlik Konseyi ile birlikte, ancak birbirinden bağımsız olarak Uluslararası Adalet Divanının yargıçlarını seçmek (statü md. 8),
- xi) Güvenlik Konseyinin tavsiyesi üzerine, Genel Sekreteri atamak (md. 97),
- xii) Güvenlik Konseyinin tavsiyesi üzerine, Örgüte yeni üyelerin kabulü, üyeliğin askıya alınması veya üyeliğin sona erdirilmesi konularında karar almak (md.4),
- xiii) Görevlerini yapabilmek için tali organlar tesis etmek (md. 22),
- xiv) Kendi iç tüzüğünü kabul etmek (md. 21),

Md. 12/1'in Antlaşma metnine konulması, md. 24/1'de uluslararası barış ve güvenliğin korunması alanında birincil sorumluluğunun Güvenlik Konseyi'ne verilmesinin doğal bir sonucudur. Böylelikle Genel Kurul ile Güvenlik Konseyi'nin yetkilerinin çatışması ve Genel Kurul'un Güvenlik Konseyi'ne müdahale etmesi engellenmektedir. Maddeye göre, Güvenlik Konseyi, herhangi bir uyuşmazlık veya durum hakkında Genel Kurul'dan tavsiyede bulunmasını isteyebilir. Konseyin md. 12/1'e dayanarak bu yönde bir karar alması, md. 27/3 çerçevesinde daimi üyeler de dahil, dokuz üyenin olumlu oyunu gerektirmektedir. Uygulamada daimi üyelerin veto kullanması nedeniyle Konseyin bu yolu kullanması pek mümkün olamamıştır. Konsey de md. 12/1 yerine md. 20'ye dayanarak, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını ilgilendiren bir mesele hakkında Genel Kurulu olağanüstü toplantı yapmaya çağırmaya yoluna gitmiştir.⁶⁶ Madde 20 çerçevesinde Genel Kurul'u olağanüstü toplantı yapmaya çağırmaya yönelik Konsey kararı, md. 27/2 çerçevesinde herhangi dokuz üyenin olumlu oyu ile alındığı için önemli bir sorunla karşılaşılmamaktadır.

Uluslararası barış ve güvenliğin korunmasına ilişkin uyuşmazlık veya durumlar hakkında Güvenlik Konseyi, Antlaşmanın kendine yüklediği görevleri yaptığı sürece Genel Kurul, tavsiyede bulunamadığı için Konseyin ele aldığı meselelerin yakından takip edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Md. 12/2'de bu ihtiyacı karşılamaya yönelik bir hükme yer verilmiştir. Söz konusu maddeye göre, Genel Sekreter, her oturumda uluslararası barış ve güvenliğin korunması konusuna ilişkin Güvenlik Konseyi'nin ele aldığı meseleleri Genel Kurul'un bilgisine sunar. Genel Sekreter'in bu bildirim yapmadan önce Konseyin rızasını alması gerekmektedir. Konseyin meşgul olmayı bıraktığı meselelerin de derhal Sekreter tarafından Genel Kurul'a iletilmesi istenmiştir. Genel Kurul'un toplantı halinde olmaması halinde ise, üye devletler durumdan haberdar edilir.

-
- xv) Güvenlik Konseyinin tavsiyesi üzerine Uluslararası Adalet Divanı statüsüne taraf olabilmenin şartlarını belirlemek (md. 93/2),
 - xvi) Adalet Divanından herhangi bir hukuki mesele hakkında danışma görüşü istemek (md. 96/1),
 - xvii) Birleşmiş Milletler Antlaşmasında yapılacak değişiklikleri 2/3 çoğunlukla kabul etmektir (md. 108).

⁶⁶ Konsey, Süveyş (1956), Macaristan (1956), Lübnan (1958), Kongo (1960), Afganistan (1980) ve Golan (1982) sorunlarını görüşmek üzere Genel Kurulu olağanüstü toplantıya çağırmıştır. Bkz. UN Doc. SC Res.119 (1956), UN Doc. SC Res. 120 (1956), UN Doc. SC Res. 129 (1958), UN Doc. SC Res. 157 (1960), UN Doc. SC Res. 462 (1980), UN Doc. SC Res. 500 (1980).

Birleşmiş Milletler uygulaması Genel Sekreter'in md. 12/2'den kaynaklanan görevini kolaylaştırıcı biçimde cereyan etmiştir. Uzun yıllardan beri Güvenlik Konseyi, her hafta gündemindeki meseleleri gösteren bir liste hazırlamaktadır.⁶⁷ Genel Sekreter de, bu listeye dayanarak Konsey'in gündemine aldığı konuları Genel Kurul'a bildirmektedir. Liste, Konsey tarafından hazırlandığı için Genel Sekreter'in bildirimi yapmadan önce Konsey'den rıza almasına da gerek kalmamaktadır. Konsey, ele almayı bıraktığı meseleleri ya buna ilişkin karar almak ya da söz konusu meseleyi gündemine almamak suretiyle belli etmektedir.⁶⁸

2.3. GENEL KURUL'UN YETKİ ALANININ GENİŞLEMESİ

Örgütün ilk yıllarında Genel Kurul, Sekreterin yaptığı bildirimlere uygun hareket etmiş ve Güvenlik Konseyi'nin gündemine aldığı uluslararası barış ve güvenliğin korunmasına ilişkin meseleler hakkında tavsiyelerde bulunmamıştır. Diğer bir ifade ile, bir uyuşmazlık veya durum Konsey'in gündeminde kaldığı sürece Konseyin, Antlaşmanın kendine yüklediği görevleri yerine getirdiğini kabul etmiştir. Ancak Konsey'in uluslararası barış ve güvenliği koruma sorumluluğunu veto nedeniyle gerektiği gibi yerine getirememesi üzerine durum değişmeye başlamıştır. Konsey, pek çok uyuşmazlık veya durum ile meşgul olmayı sürdürmesine rağmen bunların çözümüne yönelik herhangi bir karar alamıyordu. Bunun üzerine md. 12/1'de yer alan ve Genel Kurul'un ilgili uyuşmazlık veya durum hakkında tavsiyede bulunmasını engelleyen "... Güvenlik Konseyi Birleşmiş Milletler Antlaşmasının kendine yüklediği görevleri ifa ettiği sürece ..." ifadesinin nasıl yorumlanacağı meselesi gündeme gelmiştir. Bu noktada, Konseyin, gündeminde tuttuğu halde, bir karar alamadığı uyuşmazlık ve durumlar hakkında Antlaşmanın kendisine yüklediği görevleri yerine getirip getirmediği tartışılır olmuştur. Genel Kurul bu durumun kabul edilemeyeceği görüşünden hareket etmiş ve Konseyin gündeminde bulunan meseleler hakkında tavsiyelerde bulunmaya başlamıştır.⁶⁹ Antlaşma ile Konseye

⁶⁷ Brian Urquhart, **a.g.e.**, s. 258.

⁶⁸ Hugh Miall, *The Peacemakers Peaceful Settlement of Disputes Since 1945*, N.York, St. Martin Pres , 1992, s. 72.

⁶⁹ Güvenlik Konseyinin gündeminde yer almasına rağmen Genel Kurulun tavsiyede bulunduğu meseleler arasında Ortadoğu (1970), Kıbrıs (1974), Kamboçya (1979), Falkland Adaları (1982), Irak-İran Savaşı (1982), Grenada (1983) ve Orta Amerika (1983-1984 ve

verilen görevlerin yerine getirilip getirilmediğine Genel Kurul karar veriyordu. Oysa Antlaşma metninde Genel Kurul'un bu tür bir kararı almasına dayanacak oluşturacak herhangi bir hüküm bulunmamaktaydı. Genel Kurul, Konseyin Antlaşmanın kendisine yüklediği görevleri yerine getirdiğine şüphe olmayan meseleler hakkında bile tavsiyelerde bulunmak yoluna gitmiştir.⁷⁰ Bu durum Genel Kurul'un uluslararası barış ve güvenliğin korunmasındaki rolünün zaman zaman Antlaşma metninde öngörülenden daha ileriye götürüldüğünü göstermektedir.

Özet bir şekilde ifade etmek gerekirse, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasında *Genel Kurul, Güvenlik Konseyi'nin yetkilerini de kapsar şekilde, aşağıda sıralanan beş alanda uluslararası uyuşmazlıkların çözümü ve barışın tesisi doğrultusunda beş farklı biçimde inisiyatif almaktadır.*⁷¹

- I. Kurul, Güvenlik Konseyi'ne paralel bir şekilde hareket etmektedir. Bu, temelde, Genel Kurul'un Konsey'in işlevini ele geçirmeden ya da işlevini tamamlayıcı bir rol üstlenmeden Konsey'in görevini tekrar etmesi anlamına gelmektedir.
- II. Kurul, Güvenlik Konseyi'nin görevini ve rolünü üstlenmekte ya da ele geçirmektedir. Diğer bir ifade ile, Kurul, Konsey'in görev alanına girmektedir, örneğin 39 uncu maddeye yaptığı atıfla bunu gerçekleştirmektedir. Yukarıda da belirtildiği üzere, Genel Kurul'u VII nci Bölüm çerçevesinde tavsiye kararı almasını engelleyecek herhangi bir madde Birleşmiş Milletler Antlaşmasında bulunmamaktadır. Fakat, Antlaşmanın lafzına ve genel anlatımına göre VII nci Bölüm, bu Bölümde

1989) bulunuyordu. **The Blue Helmets: A Review of United Nations Peace-Keeping**, Second Edition, United Nations Publications, 1990.

⁷⁰ İsrail'in işgal etmiş olduğu Golan Tepelerinde 14 Aralık 1981 tarihinden itibaren kendi yasalarını uygulayacağını açıklaması üzerine her iki organ da meseleyi gündemine almıştır. 17 Aralık 1981 tarihinde Genel Kurul, 36/226 B sayılı kararı ile, Güvenlik Konseyi de 497 sayılı kararı ile İsrail'in davranışını kınamış ve geçersiz saymışlardır. Kararlar arasındaki zaman farkı ise sadece 30 dakikaydı. Güvenlik Konseyinden 30 dakika önce karar alan Genel Kurul, konunun Konseyin gündeminde yer almasına rağmen henüz karar alınmamış olmasını, kendi yetkisini kullanmak için yeterli görmüştür. Kararlar için bkz. UN Doc. GA Res. 36/226 B (1981), UN Doc. GA Res. 497 (1981).

⁷¹ N. D. White, **The United Nations and the Maintenance of International Peace and Security**, Manchester University Press, Manchester, 1990, s. 113.

yer alan görevleri ve yetkileri yalnızca Güvenlik Konseyi'ne tahsis etmektedir.

- III. Kurul, Konsey'in rolünü ya da görevini tamamlamakta ya da bunlara ilaveler yapmaktadır. Bu noktada Genel Kurul, Güvenlik Konseyi ile aynı uyumsuzluğu farklı bir şekilde ele almaktadır. Bu çerçevede Kurul, Konsey'in ele almadığı uyumsuzluğun diğer boyutlarına konsantre olmaktadır. Bu durum, ne (I) de ifade edilen Konsey'in görevini tekrar etme, ne de (II) de ifade edilen Konsey'in rolünü gasp etmedir.
- IV. Kurul, Güvenlik Konseyi'nin işlevlerini yerine getirmektedir. Diğer bir deyişle, Kurul, Konsey'in 24 üncü madde çerçevesinde kendisine verilmiş temel sorumluluğu olan uluslararası barış ve güvenliğin korunmasında başarısız olması nedeniyle, Konsey'in bu konudaki rolünü üstlenmiştir. Bunun açık örneği "*Barış için Birleşme prosedürü* " dür. Konsey genellikle sorunları ele almakta fakat harekete geçememektedir, bu nedenle de Genel Kurul Konsey'den önce davranıp onun yetkilerini kullanmaktadır.
- V. Kurul, uluslararası barış konusunda kendi yetki alanı içerisinde de faaliyet göstermektedir. Örneğin, bir çatışma temel insan hakları ya da self-determinasyon ile ilgili bir problemten kaynaklanıyorsa, Genel Kurul, durum uluslararası barışın muhafazası kapsamında olsa bile, bu hakların korunmasında birinci derecede sorumlu olan organdır. Bu kategori, Konsey ve Kurul arasındaki yetki dağılımı sorununu bir bütün olarak incelemeye bir alternatif yol olarak değerlendirilebilir ve bu nedenle yukarıda ele alınan dört durumla tezat oluşturabilir.

Kaçınılmaz olarak, hiç kimsenin Genel Kurul'un yetki alanı olarak kategorize edemeyeceği gri bölgeler de bulunmaktadır. Örneğin, Genel Kurul, yukarıda (I)'de ifade edildiği gibi Güvenlik Konseyi'nin aldığı kararların temelde aynı olan kararları olsa bile, böyle bir tekrar uluslararası kamuoyunun baskısını artırdığı ve bu nedenle yukarıda (III)'de belirtildiği gibi Konsey'in görevine katkıda bulunduğu için Güvenlik Konseyi'nin işlevini güçlendirmektedir. Aşağıda olaylar ele alınırken bu durum gözden kaçırılmamalıdır. Bu noktada, Birleşmiş Milletler tarafından ele alınmış olan

belirli uluslararası uyuşmazlıklarda Genel Kurul'un uygulamada izlediği politikalar ele alınarak, Kurul ile Konsey arasındaki yetki dağılımının pratiği incelenecektir.

2.4. GENEL KURUL'UN YETKİ ALANI DIŞINDA FAALİYETTE BULUNDUĞU UYUŞMAZLIKLAR

Bu bağlamda ilk olarak, Genel Kurul'un, Güvenlik Konseyi'nin rolüne paralel şekilde hareket ettiği madde (I)'de açıklanan olaylar ele alınacaktır.

Orta Amerika konusunda Genel Kurul'un aldığı kararlarla oynadığı role baktığımızda, Güvenlik Konseyi'nde kabul edilen kararlar, herhangi bir daimi üyenin konuya olumsuz bir yaklaşımla dahil olması nedeniyle kaçınılmaz olarak güçsüz olmaktadır, bu noktada Kurul'un bu zayıflığı gidermesi beklenmektedir. Açıkçası, Genel Kurul'un konu üzerinde aldığı ilk karar Konsey'in aldığı kararlara oranla daha ciddi, daha kapsamlı ve hukuki olarak daha açık olmuştur.⁷² Konsey kararı daha çok Contadora Grubu'nun çabalarına vurgu yapmış ve 33 ncü maddenin ikinci fıkrası çerçevesinde kabul edilmiştir. Kurul kararı ise, Orta Amerika'da, uluslararası barış ve güvenliği tehdit eden, yükselen tansiyon ve çatışmaların artmasından ve dışarıdan yapılan müdahalelerle bölge ülkelerine karşı şiddet hareketlerinin artmasından duyduğu derin kaygıyı yansıtan dil, Birleşmiş Milletler Antlaşması açısından çok daha açık bir ifade olmuştur.

Genel Kurul, 42 nci oturumunda kabul ettiği kararda Guatemala Anlaşması için güçlü desteğini vurgulamıştır.⁷³ Bu karar daha önce alınmış Kurul kararlarına dayanıyordu ve bir ölçüde Konsey kararı ile paralellik arz ediyordu. Fakat Contadora sürecinin yanı sıra spesifik bir barış planına verdiği destekle, Genel Kurul Konsey'in temel pozisyonunun ötesine geçmiştir.

Irak nükleer reaktörü konusunda, Genel Kurul'un oynadığı role bakıldığında, Kurul'un bu konu üzerine almış olduğu kararların Konsey'in kararlarına paralellik arz ettiği ifade edilmektedir. Ne var ki bu paralellik aslında tam

⁷² N. D. White, **a.g.e.**, s. 114 (Güvenlik Konseyi Kararı 530, 38 UN SCOR Kararı 10, 1983)

⁷³ N. D. White, **a.g.e.**, s. 115 (Genel Kurul Kararı 42/1, 42 UN A/PV, 1987)

bir uyuşmayı göstermektedir. Geniş bir çerçeveden bakıldığında, Kurul, bu kararını Orta Doğu'nun devam eden problemlerine uygulama çabası içerisine girerek Konsey'in önüne geçmiştir.

Genel Kurul'da, Güvenlik Konseyi'nin kararını destekleyen bir karar ⁷⁴ alınmış ve İsrail'in bu karara uymaması not edilmiştir. Karar neredeyse İsrail ve Amerika'ya bir saldırı niteliğindeydi. Genel Kurul, Konsey kararında olduğu gibi, İsrail'i başvurduğu şiddet eylemleri nedeniyle kınamış fakat uluslararası barış ve güvenliğe yönelik yeni ve tehlikeli bir tırmanmaya neden olduğunu belirterek daha da ileriye gitmiştir. Kurulun almış olduğu karar, Konsey'den İsrail'in şiddet eylemleri ve süregelen yayılma, işgal ve ilhak politikaları nedeniyle uluslararası barış ve güvenliği daha fazla tehdit etmesinin önlenmesi için etkili zorlama önlemleri alınmasını içeriyordu.

Genel Kurul bununla da yetinmemiş ve üyelerinin üçte ikisinden fazlasından gelen baskı ile Konsey'in konu üzerinde yetkiyi ele almasına karşı çıkmış ve 12 nci madde çerçevesinde yer alan yetkisinin yanlış yorumlanması karşısında konu üzerinde yeni kararlar almıştır. Bu kapsamda alınan kararlarının en sonuncusunda, Kurul Konsey'e, İsrail'in 487 (1981) sayılı karara daha fazla gecikmeksizin uymasının sağlanması için gerekli önlemlerin ivedi bir şekilde alınması için çağrıda bulunmuştur.⁷⁵

İran-Irak Savaşı konusunda Genel Kurul, Güvenlik Konseyi'nin yaptığı girişimlere paralel faaliyetlerin dışında bir katkı yapmamıştır. Kurul çatışma ile ilgili bir karar almış ve bu kararda önceki Konsey kararlarının koşullarını ve amaçlarını tekrar etmiştir. Kararın getirdiği tek artı değer, verilen mesajın tekrarlanması olmuştur, çünkü Güvenlik Konseyi zaten önceden hızlı bir ateşkes ve askeri operasyonlara son verilmesi çağrısında bulunmuştu, Kurul'un bu yöndeki kararı da Birleşmiş Milletler'in kararlılığını göstermiştir. Birleşmiş Milletler Antlaşmasının 12 nci maddesinin hükümlerinin, müzakerelerde rol oynadığı düşünülmektedir.

⁷⁴ N. D. White, **a.g.e.**, s. 115 (Genel Kurul Kararı 36/27, 36 UN GAOR Supp. (No. 51) 27, 1981)

⁷⁵ N. D. White, **a.g.e.**, s. 116 (Genel Kurul Kararı 40/6, 40 UN GAOR Supp. (No. 53) 37, 1985)

Bununla birlikte, üye devletler söz konusu kararı Kurul'un Konsey'in yetkilerini çiğnemesi olarak değerlendirmemişlerdir.

Hatta bazı üye devletler Kurul'un daha da ileri gitmesi gerektiğini ve barış için bir aralık bulması gerektiğini ifade etmişlerdir. Barış için böyle bir aralığın bulunması Güvenlik Konseyi'ni, sekiz yıl süren savaşın sona erdirilmesi doğrultusunda VII nci bölüm çerçevesinde daha erken bir şekilde önlem almaya zorlayabilirdi. Böylelikle, Ağustos 1988 tarihinde 598 sayılı Konsey kararının alınması beklenmeden etkili bir ateşkes sağlanabilirdi.⁷⁶

1974 Kıbrıs sorunu konusunda, Genel Kurul bazen Güvenlik Konseyi'nin gündeminden hiç düşmeyen anlaşmazlık durumlarında, çatışma ya da anlaşmazlıklarla ilgili kararlar alarak Konsey'in yükünün bir bölümünü üzerine almaktadır. Bazı durumlarda ise, Genel Kurul bu fırsatı, Konsey'in kararlarını tamamlamak ya da ondan önce davranarak sorunu ele almada kullanmaktadır. Kıbrıs sorununda ise, uluslararası kamuoyunu etkilemek dışında, Konsey faaliyetlerine çok az katkıda bulunmuştur.

Yunanistan'ın desteği ile Makarios'a karşı gerçekleştirilen darbenin sonrasında 1974 yılında Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahale etmesinin ardından Genel Kurul, bu konu hakkında daha önce Konseyin almış olduğu kararın, hemen hemen aynısını kabul etmiş ve kararda uluslararası barış ve güvenliğe tehdit oluşturan Kıbrıs krizinin devam etmesinden duyulan endişe dile getirilerek, yabancı güçlerin geri çekilmesi ve Adanın içişlerine yapılan müdahalelere son verilmesi istenmiştir.⁷⁷

Genel Kurul, Kıbrıs konusunda uzun bir kararlar silsilesi benimsemiştir. Kurul, 1983 yılında aldığı kararında, konu hakkında her iki organ tarafından alınmış olunan ilgili kararların uygulanmasını talep ederek, Konsey ile birlikte hareket ettiğini açıkça ortaya koymuştur. Bununla birlikte karar, çoğunluğu Batılı ülkelerden kaynaklanan beş olumsuz ve yirmi çekimser oy ile alınmış ve bu ülkeler kararda tavsiye edilen şu paragrafa karşı çıkmışlardır:

⁷⁶ N. D. White, **a.g.e.**, s. 116.

⁷⁷ N. D. White, **a.g.e.**, s. 117 (SC Res. 598, 29 UN SCOR Resolutions 7, 1974)

“Güvenlik konseyi, spesifik bir zaman çizelgesi çerçevesinde, alınan kararların uygulamasını inceleyecek ve gerekirse Kıbrıs konusunda alınmış olan Birleşmiş Milletler kararlarının hızlı ve etkili bir şekilde uygulanmasının sağlanması için tüm gerekli önlemleri alacaktır.”

Bu çekimser ve olumsuz oylar göstermiştir ki, üye devletler, Güvenlik Konseyi'ne yapılan tavsiyeyi uygun bulmamışlardır, çünkü daha ileri alınacak önlemleri karara bağlamak Konsey'in bir ayrıcalığı olarak düşünülmüştür.

Burada incelenen örnek olaylarda da ortaya konulduğu gibi, Batılı devletler, 1950'lerin ortalarından itibaren baskın güç oldukları dönemin sona ermesi ile birlikte, Kurul'un Konsey'in faaliyet alanına girmesini önlemek için Birleşmiş Milletler Şartı'nın hükümlerine dayanan yasal engellere güvenmektedirler, oysa sosyalist ve bağlantısızlar grubuna dahil olan ülkeler bu engellere aldırırmamaktadırlar. Bu yaklaşımın altında yatan temel neden, uluslararası güvenlik alanında Güvenlik Konseyi'nin birincil organ olarak kalmasının, Bağlantısız ve Sosyalist ülkelerin büyük çoğunluğa sahip olduğu Genel Kurul karşısında kendi hayati çıkarlarını korumak için Konsey'de sahip oldukları veto yetkisi nedeniyle, Batılı devletlerin çıkarlarına daha uygun olmasıdır. Sosyalist ve Bağlantısız ülkeler 10, 11 ve 14 üncü maddeleri çok geniş bir şekilde, 12 nci maddeyi ise ihmal ederek yorumlama eğilimindedir.⁷⁸

İkinci olarak ele alınacak konu, Genel Kurul'un önce davranarak Güvenlik Konseyinin rolünü yerine getirmesidir.

Bu kapsamda ele alınacak ilk konu Portekiz Toprakları'dır. Birleşmiş Milletler'e katılan *yeni bağımsızlığına kavuşan ülke sayısının büyük artış göstermesi ile birlikte*, uluslararası barışla ilgili hususları içeren sömürge ile ilgili olan ve olmayan durumlarla (Güney Afrika, Güney Rodesya ve Namibya) ilgili Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi kararları arasında büyük bir görüş ayrılığı ortaya çıkmıştır. Genel Kurul, 1962 yılında aldığı karar ile, Portekiz Hükümeti'nin yönetimindeki topraklar üzerindeki eylem ve politikalarının uluslararası barış ve güvenliğe karşı ciddi bir tehdit oluşturduğunu belirtmiştir. 39 ncu madde

⁷⁸ N. D. White, **a.g.e.**, s. 117

çerçevesindeki bu karar, durumun Güvenlik Konseyi'nin harekete geçmesi gerektirdiğini belirtmektedir.

Genel Kurul, 39 ncu madde çerçevesinde almış olduğu kararı, sadece Portekiz'in sömürgelerindeki Afrika nüfusuna karşı olan davranışlarını değil, aynı zamanda uluslararası barış ve güvenliğe karşı da bir tehdit oluşturan komşu ülkelere karşı davranışlarını da içerecek şekilde genişletmiştir. Bu vesileyle Kurul, Konseyin önlem almasını talep ederken gönüllü önlemler de önermiştir.⁷⁹

Söz konusu karar, Bağlantısızlar'ın Güvenlik Konseyi'ne karşı ne kadar olumsuz bir yaklaşım içerisinde olduklarını göstermesi açısından anlamlıdır. Daha önce de ifade edildiği gibi, Genel Kurul tarafından barışa yönelik bir tehdit halinde karar alınması Birleşmiş Milletler Şartı ile yasaklanmamıştır, fakat böyle bir karar genellikle hareket şeklinin başlangıcını temsil ederek, bu olayda da tavsiye edilen önlemlerde de görüldüğü gibi, Kurul'un uluslararası barış alanında birincil sorumluluğu üstlenmesine yol açmaktadır. Bu noktada belirtilmesi gereken husus, gönüllü önlemlerin alınması Şart'ın maddelerine aykırı değildir, fakat bu durum Şart'ta öngörülen Konsey'in birincil organ olarak belirlendiği temel yetki dağılımına aykırı olduğudur. Bunun yanı sıra, bir diğer konu da, 12 nci madde katı bir şekilde yorumlandığında, Genel Kurul, almış olduğu yukarıda atıfta bulunulan ikinci kararı ile Şart'ın dışında hareket etmiştir, çünkü Portekiz toprakları konusu 1963 yılından beri Güvenlik Konseyi'nin gündemindeydi ve gündeminde olmayı sürdürüyordu.

Üyelerin çoğunluğu, özellikle de Batılı devletler, Şart'ta bu şekilde belirtilmemesine rağmen, Konsey'in daha etkin önlemler alması için ikna edilmesi gerektiği konusunda hemfikirdi. Ne var ki bu konuda başarılı olamamışlardır, çünkü Kurul, 1962 yılında durumu barışa karşı bir tehdit olarak değerlendirirken Konsey 1972 yılında durumu sadece uluslararası barışa yönelik bir tehlike olarak görmüştür.⁸⁰

⁷⁹ N. D. White, **a.g.e.**, s. 118 (Genel Kurul Kararı 2107, 20 UN GAOR Supp. (No. 14) 62, 1965)

⁸⁰ N. D. White, **a.g.e.**, s. 119 (Güvenlik Konseyi Kararı 312, 27 UN SCOR Resolutions 10, 1972).

Güney Rodesya konusunu Kurul, Konsey'den yıllar önce barışa yönelik bir tehdit olarak değerlendirmiştir. Böyle bir değerlendirme temelde politik bir karardır ve farklı oy verme prosedürleri olan iki organ arasında bu tarz kararların alınmasında zamanlama konusunda farklılık olması beklenebilir. Fakat, durumun UDI ile birlikte gündeme gelmesiyle Güvenlik Konseyi'nin inisiyatifi ele alması beklenmiştir. Gelişmeler ise bu şekilde gerçekleşmemiştir, çünkü UDI'yi ilk kınayan yine Genel Kurul olmuş ve konuyu Konsey'e havale etmiştir. Kurul hatta, Güvenlik Konseyi'ne, Konsey kınama kararı alınmasını dahi kabul etmemişken, VII Bölüm çerçevesinde zorlama önlemleri alması konusunda ısrarda bulunmuştur.⁸¹

Kurul; Güney Rodesya'daki problemler süresince Konsey'i, almayı pek de istemediği kararlar konusunda, zorlayıcı bir konumda bulunmuştur.

Güney Afrika Sorununda, Kurul, önceleri Güney Afrika Hükümeti'nin politikalarının devam etmesini uluslararası barış ve güvenliği tehlikeye atan bir durum olarak değerlendiren ve Konsey'den sorunu 11 nci madde çerçevesinde değerlendirmesi çağrısında bulunan kararla yetiniyordu.⁸²

Bununla birlikte dört yıl sonra Sosyalist ve Bağlantısızlar'ın oluşturduğu çoğunluk grubunun yaklaşımı değişmiş ve Güney Afrika'daki durumun uluslararası barış ve güvenliğe karşı bir tehdit oluşturduğu, VII nci Bölüm çerçevesinde bir hareketin ırk ayrımı problemini çözmek için gerekli olduğu ve ekonomik yaptırımların barışçıl bir çözüme ulaşılmasının tek yolu olduğu şeklinde Konsey'in dikkatini çeken kararı almıştır.⁸³

Genel Kurul, de facto olarak, Konsey'in 39 ncu madde çerçevesinde karar alma ayrıcalığına el atmış ve Konsey'in görev alanına girmiştir. Söz konusu çoğunluk, iki kurum arasındaki yetki dağılımı konusunu itibar etmemiş ve Kurul'un bu hareket şeklini, zorunlu ekonomik yaptırımlar uygulanmasını engelleyen Batılı devletlerin Konsey'de oluşturmuş oldukları bloğu kaldırmak olarak

⁸¹ N. D. White, **a.g.e.**, s. 120 (Genel Kurul Kararı 2151, 20 UN GAOR Supp. (No. 16) 68, 1966.

⁸² N. D. White, **a.g.e.**, s. 120 (Genel Kurul Kararı 1663, 16 UN GAOR Supp. (No. 17) 10, 1961.

⁸³ N. D. White, **a.g.e.**, s. 121 (Genel Kurul Kararı 2054, 20 UN GAOR Supp. (No. 14) 52, 1965.

değerlendirmektedirler. Bu bağlamda, Kurul 1976 yılında bir karar almış ve Fransa, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri Hükümetlerine, Güvenlik Konseyi'ndeki veto yetkilerini Güney Afrika'nın ırkçı rejimini korumak için suistimal etmekten kaçınmaları; Konseyi, barışa karşı bir tehdidin olduğuna ikna etmek ve VII nci Bölüm çerçevesinde zorunlu önlemler alınmasını kolaylaştırma çağrısında bulunmuştur.

Böyle bir yaklaşım, Genel Kurul'un, daimi üyeleri eleştirerek Konsey'in görev ve yetki alanına girmesini ifade etmektedir fakat Kurul, barışa yönelik bir tehdit bulunduğunu belirten kararında kendisinin olayı araştırmak için oluşturduğu çeşitli kurulların önemli desteğine sahiptir. Kurul'un almış olduğu bu kararın temelinde, Güney Afrika'nın komşu devletlere yaptığı saldırılar, Namibya'yı işgal etmesi ve her şeyden önemlisi uygulamakta olduğu ırk ayrımı politikaları yatmaktadır. Dünya kamuoyunun büyük bir çoğunluğu da böyle bir kararın ve zorunlu yaptırımların uygulanmasının arkasında olmuştur, Kurul' da bu yönde bir karar alınmasına direnen daimi üyeleri ikna etme görevini üstlenmiştir. Bu çerçevede Kurul, amaçlarını gerçekleştirebilmek için "barışa karşı tehdit" söylemini kullanmak durumunda kalmıştır.

Ortadoğu sorununda Genel Kurul, kendisinin yapmış olduğu Filistin'in bölünmesi planının başarısız olması sonrasında 1970'lere kadar Konsey'in aldığı kararların tamamlayıcısı olmuştur, bu tarihten itibaren ise Ortadoğu'daki çatışmalar ve Filistin sorunu konularında aldığı kararlarla Güvenlik Konseyi'nin temel rolünü üstlenmeye başlamıştır.

Genel Kurul, Ortadoğu sorunu üzerine aldığı kararlarda da yine aynı eğilimi göstererek, genellikle İsrail yanlısı olan Batılı devletleri dışlayarak Konsey'in yetki alanına girmiş ve hatta ilgili Konsey kararını destekliyor gibi görünmüştür. Örneğin, 1971 yılında Kurul kabul ettiği kararında, Ortadoğu'da adil ve kalıcı bir barışın sağlanabilmesi için Konsey'in 242 sayılı kararının her yönü ile uygulanması gerektiğini belirterek Konsey'in yaklaşımı ile mutabık kalmıştır. Fakat, karar Konsey'in kararının daha ilerisine gitmiş ve gelişmeleri "barışa yönelik bir tehdit" olarak değerlendirerek Konseyi 242 sayılı kararın uygulanması için önlemler almaya davet etmiştir.

Genel Kurul, bu kararın da ilerisine geçerek 1975 yılında bir karar daha kabul etmiş ve barışa yönelik tehdit saptamasına ek olarak yine Konsey'in önüne geçerek Konsey'e, İsrail'in işgal etmiş olduğu tüm Arap topraklarından tamamıyla çekilmesi ve Filistin halkının vazgeçilmez ulusal haklarını tam anlamıyla tanınmasının sağlanması amacıyla gerekli önlemlerin alınmasını talep etmiştir.⁸⁴

*Genel Kurul'un, Güvenlik Konseyi'nin faaliyetlerini desteklediği ya da tamamladığı durumlardan bazıları şunlardır;*⁸⁵

Doğu Timor sorunda; Kurul Konsey'in kararının neredeyse aynısını almış olmasına rağmen, kararı tekrar ettiği yönünde eleştirmek doğru olmayacaktır çünkü Kurul konuyu Konsey'den önce ele almış ve karara bağlamıştır. Endonezya askerlerini 7 Aralık'ta Doğu Timor'a sokmuş, Kurul kararını 12 Aralık'ta almış, Konsey ise 22 Aralık'ta Kurul'un kararını sadece tekrar edebilmiştir.

Genel Kurul, bu durumda Konsey'in yetkisini üstlenmiş ya da ele geçirmiş olmamaktadır çünkü almış olduğu karar 39 ncu madde çerçevesinde herhangi bir bulgu içermemektedir ancak Konsey'e, md. 11(3)'e uygun olarak durumu değerlendirmesi konusunda çağırıyor kapsamaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere, Genel Kurul Konsey'in görevini icra etmemiştir, yalnızca ağır davranan Konsey'in hızlanmasına ve nihayetinde gerekli kararı almasını sağlayarak kendisine görevinde yardımda bulunmuştur.

Tunus konusunda, Güvenlik Konseyi'nin Tunus çatışması ile ilgili kalıcı bir karar alamaması üzerine Genel Kurul 1961 Ağustos'unda 20 nci madde çerçevesinde Üçüncü Özel Toplantısını yapmıştır. Kurul, bu toplantı sonucunda almış olduğu kararda durumu "uluslararası bir anlaşmazlık kaynağı ve uluslararası barış ve güvenliğe yönelik bir tehlike olarak değerlendirmiştir.

⁸⁴ N. D. White, **a.g.e.**, s. 124.

⁸⁵ N. D. White, **a.g.e.**, s. 125.

Genel Kurul, “barışın bozulması” ya da “saldırı hareketleri” tespitini yapmak suretiyle Konseyin görevine engel teşkil etmemiştir. Bu konuda Kurul, dünya kamuoyunun vicdanına zorlayıcı bir çağrıda bulunmuştur.

Namibya konusunda Genel Kurul 1966 yılında Güney Afrika’nın Namibya üzerindeki manda rejimini kaldırmış ve mevcut durumu Konsey’in dikkatine sunmuştur. Konuyu ele almada gösterdikleri bu yaklaşım tarzı, iki kurum arasındaki işbirliği açısından anlamlı bir örnek oluşturmıştır.

Konsey bu amaç doğrultusunda bir karar alabilmek için çalışmalarına devam etmiştir. Fakat, Kurul gelişmeler sonrasında Konsey’in Güney Afrika’nın Namibya’daki varlığı karşısında pasif kalması karşısında yaklaşımını değiştirmiş ve olayı barışa karşı bir tehdit ve Namibya halkına karşı bir saldırı eylemi olarak değerlendirerek, Konsey tarafından değerlendirilmesi gereken olayın inisiyatifini eline almaya başlamıştır. Bu yaklaşım Bağlantısızların, Konsey’in anlaşmazlıklar karşısında başvurduğu pragmatik yaklaşımlar karşısında Kurul kararlarının Konseyi mahcup edecek ideal standartta olması gerektiği düşüncesini de yansıtmaktadır.

Filistin sorunu konusunda Genel Kurul’un faaliyetlerini iki farklı dönem çerçevesinde ele almak mümkündür; ilk dönem Batının her iki organda da ağırlığa sahip olduğu sorunun başlangıç yıllarıdır, bu dönemde Kurul Konsey’in faaliyetlerini tamamlayıcı bir rol üstlenmiştir. 1950’li yılların ortalarından itibaren yeni bağımsızlığına kavuşan Bağlantısız devletlerle birlikte ikinci dönem olarak nitelendirilebilecek dönem başlamıştır ve bu dönemde Kurul kararları giderek sertleşmiş ve Konsey kararlarından farklılaşmıştır.

Kurulun aldığı kararlar Konsey’in aldıklarının çok daha ilerisine gitmiş ve bu kararları eleştirmeye başlamıştır. Kurul’un 1980 yılında almış olduğu bir kararda, Konsey’in 242 sayılı kararının Filistin halkının temel haklarını garanti altına almadığı için yeterli bir temel oluşturmadığı görüşünü ifade etmesi bu duruma iyi bir örnektir.

İki organ arasındaki bu yaklaşım farklılığı ve ikincil konumdaki organın sürekli olarak temel sorumlu organın kararlarını eleştirmesi ve sorgulaması Birleşmiş Milletler’in anlaşmazlıklara çözüm bulma kabiliyetini zayıflatmaktadır ki bu

durum da Sovyetler Birliği'nin dikkatinden kaçmamıştır. Sovyet temsilci, 1980 kararının alınmış olmasına rağmen "Ortadoğu'daki sorunun çözüme kavuşması konusunda Güvenlik Konseyi'nin almış olduğu temel kararların yürürlükte kalmayı sürdüreceğini ifade etmiştir.

*Genel Kurul'un Güvenlik Konseyi'nin işlevlerini yerine getirdiği bazı durumlar şunlardır;*⁸⁶

Uluslararası barışı ilgilendiren bir durumla ilgili Genel Kurul'un birincil organ haline gelmesini sağlayan üç yöntem bulunmaktadır. Bu yöntemler, Geçici Komite ya da küçük Kurul, Olağanüstü Durum Özel Oturumlarında alınan Barış için Birleşme Prosedürü ya da 20 nci madde çerçevesinde düzenlenen Özel Oturumlardır. Bunlardan yalnızca sonuncusu Birleşmiş Milletler Şartı'nda öngörülmüştür, diğer iki yöntem ise Batılı devletlerin Birleşmiş Milletler Örgütü üzerinde egemen olduğu dönemde, Konsey'in Sovyet vetosu nedeniyle çalışmadığı durumlarda Kurul'un gücünü artırmaya çalıştığı sırada oluşturulmuştur.

Genel Kurul'un kendi yetki alanı içerisinde hareket ettiği fakat uluslararası barış ve güvenliği ilgilendiren olaylardan bazıları şunlardır;

Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın 4 ncü Bölümünde, Genel Kurul'un geniş yetki alanı, kısmen, self-determinasyon ve insan haklarının korunması konularına sahip çıkma ve bunları ilerletme isteği ile açıklanmıştır. Bu ilkelerin korunması ve geliştirilmesi Şart bünyesinde öngörülmüştür, fakat herhangi bir organ bu konularla ilgili olarak yetkilendirilmemiştir. Bu nedenle, Birleşmiş Milletler Örgütü'nün temel organı olan Genel Kurul'un kendisini bu ilkelerin koruyucusu olarak addetmesi doğaldır. Self-determinasyon ve insan hakları konuları genellikle barış ve güvenlik sorunlarını kapsamaktadır, bu yüzden bu konular gündeme geldiğinde Konsey ve Kurul'un her ikisinin de yetki alanına dahil olmaktadır. Bu noktada, Genel Kurul'un güvenlik durumları ile ilgilenmeyi bir kenara bırakarak yalnızca self-determinasyon boyutuna odaklanması beklenmektedir, fakat aşağıda da inceleneceği gibi, self-determinasyon inkarının barışa yönelik tehdit olarak değerlendirildiği bazı durumlarda bu pek de mümkün olamamaktadır.

⁸⁶ N. D. White, **a.g.e.**, s. 128

Arnavutluk; Genel Kurul bir karar kabul etmiş ve bu kararında Arnavutluk halkının self-determinasyon ve bağımsızlık hakkının olduğunu ve Arnavutluk'taki mevcut durumun uluslararası barış ve güvenliğe karşı bir tehdit oluşturduğunu belirtmiş olmasına rağmen, Arnavutluk'taki sömürgecilik sorunu ile ilgili durum Konsey gündeminden düşmemiştir. Ülke içerisindeki durumlarda barışa yönelik tehdit saptaması sadece self-determinasyonun inkar edildiği ya da insan hakların aykırı eylemler gerçekleştirildiği durumlarda söz konusu olabilir. Bu nedenle, burada da görüldüğü üzere, Genel Kurul'un Konsey'e oranla daha fazla barışa yönelik tehdit durumu saptama eğilimi bulunmasına rağmen birçok durumda hem Kurul'un hem Konsey'in meşru olarak yetki iddiasında bulunma hakları vardır.

Batı Sahara; İki organ arasındaki doğru yetki dağılımının gerçekleştiği olaylar olarak Falkland Adaları, Comoros ve Batı Sahara'yı örnek gösterilebilir. Batı Sahara ile ilgili olarak Genel Kurul, 1975 yılında gerçekleşen çatışmadan önce, yalnızca toprak konusu ile ilgilenmiştir, çünkü bu konu sömürgeciliğe son verilmesini de kapsıyordu.

Green March ile birlikte sorunun ortaya çıkması ile konunun uluslararası barışın muhafazası boyutunun ön plana çıkması sonrasında Güvenlik Konseyi soruna müdahil olmaya başlamıştır. Genel Kurul da durumu self-determinasyon sorunu olarak değerlendirerek, konu üzerinde düzenli olarak her yıl karar almaya devam etmektedir. Self-determinasyon sorunu Genel Kurul'un yetki alanında olmakla birlikte Kurul'un amaçlarını gerçekleştirebilmesi için uluslararası barışı koruması alanında tavsiyelerde bulunması gerekmektedir. Bu noktada da iki organ arasında yetki dağılımı konusunda bir karışıklık ortaya çıkabilmektedir.

Falkland Adaları; Genel Kurul, 1982 yılında çatışmanın ortaya çıkmasından önce, Adadaki sömürgeciliğin son bulması doğrultusunda bir karar almıştır. Çatışmanın çıkması ile birlikte ise Güvenlik Konseyi konuyu tek başına ele almaya başlamıştır. Çatışmanın son bulması ile Kurul yine, uzlaşmaya dayalı bir çözüme yönelik müzakerelerin başlaması suretiyle sömürgecilik sorununa bir son verilmesi için çalışmalarına kaldığı yerden devam etmiş ve soruna müdahil devletlere silah kullanmama ilkesini hatırlatmıştır.

Comoros; Konsey ve Kurul arasında yetki dağılımı konusunun daha az somut olduğu bir durumu Fransa'nın Mayotte'nin Comoran Adaları üzerindeki sömürge uygulaması sorununda görmek mümkündür.

Sorun Konsey'de Fransa'nın, kendisinin Adada referandum yapmasını eleştiren bir karar taslağını veto etmesi ile ortaya çıkmıştır. Fransız büyükelçi, konunun uluslararası barışı ilgilendirdiğı görüşünü reddetmiş ve konunun tamamen sömürgeciliğe son verilmesi ve self-determinasyon sorunu olduğı, bu nedenle de konunun Genel Kurul'a bırakılması gerektiğini ifade etmiştir. Genel Kurul ise, 31 nci oturumunda almış olduğı kararda referandumu ve adadaki Fransız varlığını kınamıştır. Kurul ayrıca, Fransa'nın Comoran hükümeti ile müzakerelere başlaması gerektiği konusunda da uyarıda bulunmuştur.

Sorun bu anlamda kanıksanmış bir tartışma haline gelmiş ve bu tartışmanın kanıksanması Genel Kurul'un meşru yetki alanının sınırlarını genişletmesine imkan tanımıştır, böylelikle Kurul aldığı kararların uluslararası barış alanına girmesinde herhangi bir sakınca görmemiştir.

Güney Afrika ve Ortadoğı; Yukarıda incelenen durumlar bir grup olarak ele alınmıştır çünkü bu şekilde Genel Kurul'un gerçek yetki alanı dışına nasıl çıktığı ortaya çıkmaktadır. Bu durum genellikle, üyelerin çoğunluğunun self-determinasyon konusu ile barışa yönelik tehdit saptamasını eşit derecede bir durum olarak değerlendirmesinden kaynaklanmaktadır. Genel Kurul da, bu çerçevede, kendi görevini Konseyi, kendi aldığı kararların çizgisine getirip, gerekli önlemleri bu çizgi bağlamında almasını sağlamak olarak görmektedir. Kurul'un bu yaklaşımı, yukarıda, Konsey'den önce davranarak inisiyatifi ele aldığı durumlarda incelenmişti. Bu noktada ise, soruna alternatif bir açıdan bakılacaktır. Kurul'un Konsey'den önce sorunları ele alması, hangi organın yetkili olduğı tartışmasının kanıksanması ile birlikte Genel Kurul, temel insan haklarının ve self-determinasyon hakkının korunması olan temel amacının dışına çıkıp, kendi saptamalarına dayanan barış sorunlarına odaklanmaya başlamış olarak da değerlendirilebilir.

Güney Rodezya sorunununda Kurul öncelikle, “Sömürge Altında Yaşayan Ükelere Ve Halklara Bağımsızlık Tanıyan 1960 Deklarasyonu”nun uygulanması ile ilgilenmiş ve uluslararası barış ve güvenlik sorunları gibi konuları gündemine almamıştır. Ne var ki bu durum 1963 yılında Kurul’un, Afrika nüfusunun büyük bir çoğunluğuna temel siyasi hakların verilmesinde ve iktidardaki azınlık rejiminin yerleşik bir hale gelmesi konusunda mutabakata varılmasında başarılı olunamaması ve bu durumun da uluslararası barış ve güvenliğe yönelik ciddi bir tehdit oluşturduğu görüşüne varması, bu iki alanın iç içe geçmesine neden olmuştur. Barışa yönelik tehdit ile insan hakları ihlalleri ve self-determinasyon inkarları dikkatleri Konsey’e kaydırmıştır. Konsey’in 1966 yılında benzer bir saptamayı yapmasının ardından, Kurul’un konuyu Konsey’e bırakmasının daha uygun olacağını söylemek mümkündür fakat, Kurul Konsey’in görev alanına girip olayın gidişatını ele almayı konunun 1980 yılında çözümlenmesine kadar sürdürmüştür.⁸⁷

Portekiz topraklarındaki sorun Güney Rodezya’daki ile aynı özellikleri taşımaktadır. Örneğin, 1962 yılında Genel Kurul, Portekiz’in Angolan halkının meşru self-determinasyon talebini tanımayı sürekli olarak reddetmesini uluslararası barış ve güvenliğe karşı bir tehdit olarak değerlendirmiştir.

Sosyalist ve Bağlantısız ülkelerin oluşturduğu çoğunluk, self-determinasyon hakkının ihmal edilmesinin uluslararası barış ve güvenliğe karşı bir tehdit oluşturduğu düşüncesini desteklemektedirler. Bu nedenle Kurul zaman zaman Konseyle, Batılı devletlerin vetoları ile bu tarz saptamaları reddetmesi sonucu ters düşmektedir. Genel Kurul çoğu zaman kendisini, Konsey’i çoğunlukla aynı çizgiye çekme çabası içerisinde bulmakta ve bu çabası da Konseyin görev alanına girerek kendisinden önce konu ile ilgili kararlar alması sonucunu doğurmaktadır.

Genel Kurul yine Güney Afrika sorunununda self-determinasyon hakkının ve insan haklarının ihmal edilmesi konularına odaklanarak olaya yaklaşmıştır. Kurul 1952 yılında, Güney Afrika’daki ırk çatışması sorununu incelemek üzere Üçler Komisyonunu kurmuştur. Komisyon raporunda, Güney Afrika hükümetinin ırk ayrımı

⁸⁷ Christine Gray, **a.g.e.**, s. 197-198

politikalarının Şart'a ve Evrensel İnsan Hakları Beyannamesine aykırı olduğunu ve bu politikaların devam etmesinin devletler arasındaki barışçıl ilişkileri tehlikeye atacağını belirtmiştir. Genel Kurul'un 1953 yılında yapmış olduğu saptama, incelemenin temelini oluşturmuştur. Kurulun bu saptaması ise şöyledir:

"Kalıcı barış, yalnızca uluslararası barışı tehdit eden eylemler karşısında kolektif düzenlemelerle sağlanamaz, fakat gerçek ve kalıcı barış, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasının sağlanabilmesi amacıyla Şart'a koyulmuş olan amaç ve ilkelerin gereklerinin yerine getirilmesine ve özellikle herkes için insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı gösterilmesine bunların korunmasına dayanmaktadır".

Bu saptama Kurul'u kaçınılmaz olarak barışa yönelik tehdit değerlendirmesinde bulunmaya ve ardından da Konsey'i kendisi ile aynı yaklaşımı paylaşması için ikna etme çabasına sürüklemektedir. Sorun, Batılı devletlerin barışa yönelik tehdit değerlendirmesinin yalnızca Konsey tarafından ve insan hakları ihlallerinden daha fazla somut olayların olması halinde yapılması gerektiğini düşüncelerinden kaynaklanmaktadır.

Batılı devletler bu düşüncede oldukları sürece, iki organ arasında mutabakat sağlanamayacaktır. Kurul sorunu insan hakları ve self-determinasyon açısından ele almaya devam ederken, Konseydeki azınlık, uluslararası barışa yönelik bir tehlike işareti için ülke içi bir durumdan daha fazlasını aramaktadır. Konseydeki bu karar alımını engelleyen azınlığın görmezden geldiği önemli bir nokta, Güney Afrika'nın komşu ülkelere yönelik gerçekleştiği saldırılar barışa yönelik tehdit saptamasında bulunabilmek için yalnızca ülke içi bir duruma dayanmayan yeterli bir gelişmedir.

Daha önce de ifade edildiği gibi, Genel Kurul'un Filistin sorununa olan ilgisi, temelde uluslararası barışın korunması ile ilgili bir durum olan Ortadoğu sorununa doğru genişlemiştir. Fakat, Kurul'un soruna müdahil olmasının temeli Filistin halkının self-determinasyon konusudur. Kurul'un 1974 yılında almış olduğu karar, Filistin sorunun uluslararası barış ve güvenliği tehlikeye atmaya devam etmesinden duyulan derin kaygıyı içeren tipik bir örnektir.¹¹⁽³⁾ md. konunun Konsey tarafından ele alınması gerektiği yönündedir. Genel Kurul'a göre, self-determinasyon ve barışın korunması konuları kaçınılmaz bir biçimde birbirlerine bağlıdır.

Bu noktada yaşanan sıkıntı, Kurul kararlarının Filistin'i desteklemesine İsrail'i kınamasına rağmen, Konseyde İsrail'i destekleyen devletler Kurulun aldığı kararların takip edilmesinde gerekli çabayı göstermemektedirler. Bu durum da, Kuruldaki çoğunluğun Konseyin yetki alanı konusunda daha fazla müdahaleci kararlar almasına neden olmaktadır. Kurul artık sadece Ortadoğu ve Filistin konuları üzerinde yıllık kararlar almamakta, işgal edilmiş topraklar konusunda da kararlar almaktadır. İşgal edilmiş topraklar konusu insan hakları ihlali ile olduğu gibi aynı zamanda İsrail'in geri çekilmesi taleplerini de kapsamaktadır.

Sonuç olarak, yukarıda incelenen Genel Kurul uygulamaları göstermektedir ki, Kurul'un uluslar arası uyuşmazlıklara müdahil olmasının temel dayanak noktası self-determinasyon sorunu ve insan hakları ihlalleridir. Kurul bu dayanak noktasından yola çıkarak yetki alanını uluslararası güvenlik sahasına doğru genişletmektedir ve bu noktada Konsey'le karşı karşıya gelerek Konsey'in rolünü tamamlamak ya da kendisine paralel hareket etmekten ziyade, Konsey'in rolünü ve belki de görev alanını gasp etmektedir. Kurul'un yetkisinin genişlemesi 12 nci maddenin yeniden yorumlanmasına yol açmış, böylelikle Kurul bir yerde Konsey'in işlevi yerine getirip getirmediğini denetleme rolünü üstlenmiş ve bu çerçevede Konsey'in pasif kaldığını düşündüğü durumlara müdahil olma sürecini başlatmıştır. Diğer bir ifade ile Kurul, Konsey'in ele aldığı durumlarda kendisini tatmin eden önlemlerin alınmadığını düşündüğünde ya da sorun hiç gündeme dahi alınmadığı durumlarda, Konsey'in 12 nci madde kapsamında işlevini gerekli şekilde yerine getirmediğine hükmedip, kendisinin karar almada serbest olduğuna inanmaktadır.

2.5. GENEL SEKRETER'İN ROLÜ

Genel Sekreter, Güvenlik Konseyi'nin tavsiyesi üzerine Genel Kurul tarafından atanır ve örgütün en yüksek kademedeki memurudur (md.97).⁸⁸

⁸⁸ 97 nci madde çerçevesinde Genel Sekreterin atamasında ilk aşamayı Güvenlik Konseyinin tavsiyesi oluşturur. Konsey, özel bir toplantıda Genel Sekreter adaylarını tartışır ve tek bir aday üzerinde uzlaşmaya çalışır. Çünkü Konseyin tavsiyesinde sadece bir isim bulunur. Konseyin bu konudaki tavsiyesi md.27/3 çerçevesinde alındığı için daimi üyeler de dahil, 9 üyenin olumlu oyuna ihtiyaç vardır. Bu nedenle Genel Sekreterliğe önerilecek kişinin tüm daimi üyeler için kabul edilebilir bir kişi olması gerekmektedir. İkinci aşama ise Genel

Antlaşmanın VI ncı Bölümü çerçevesinde uyuşmazlıkların barışçıl yollarla çözümlenmesi alanında yetki, genel olarak Güvenlik Konseyi ve md.12/1'in sınırlaması altında Genel Kurul'a verilmişse de, bu organların yanında Genel Sekreter de önemli bir yer işgal eder. Genel Sekreterin bu alandaki rolü, öncelikle md. 99'da ortaya çıkar. Md. 99'a göre, "Genel Sekreter, fikrince uluslararası barış ve güvenliğin muhafazasını tehlikeye koyabilecek *her hususa* Güvenlik Konseyi'nin dikkatini çekebilir". Maddede yer alan "kendi fikrince" ve "tehlikeye koyabilecek" ifadeleri bir hususu Konsey'in önüne götürüp götürmeme yolundaki kararın başka bir organın verdiği yetkiye dayanmaksızın, sadece Genel Sekreter'e ait olduğunu ve Sekreter'in bu kararını yalnız bu mevcut olaylar için değil, potansiyel olarak çıkması muhtemel olaylar için de kullanabileceği anlamına gelmektedir.⁸⁹ Ayrıca Antlaşmanın VI ncı Bölümünde "uyuşmazlık ve durum" kavramları yer alırken, md. 99'da daha kapsamlı olan "*husus*" (any matter) kavramının kullanılmış olması, Genel Sekreter'e daha rahat hareket etme imkanı tanımaktadır. Genel Kurul, iç tüzüğü çerçevesinde Genel Sekreter'e gerekli olduğunu düşündüğü her konuda Genel Kurul'un gündemine katkıda bulunmak ve yazılı ve sözlü beyanlarda bulunmak hakkı tanımak suretiyle md.99'a paralel bir yetki vermiştir. Bu çerçevede Genel Sekreter, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını tehdit edebileceğini düşündüğü her hususa hem Güvenlik Konseyi'nin, hem de Genel Kurul'un dikkatini çekebilmektedir.

Genel Sekreter'in md.99'da yer alan yetkisini kullanabilmesi, dünya çapında olayları izlemesine ve tarafsız kaynaklardan gelecek bilgi ve analizlere sahip olmasına bağlıdır. Ancak Birleşmiş Milletler, bu tür bilgi kaynaklarından yoksundur. Örgütün ilk Genel Sekreteri Trygve Lie (diğer BM Genel Sekreterleri ve çalışma dönemleri EK'te sunulmuştur), md.99'da kendisine tanınan yetkiyi kullanabilmek için Örgüte üye devletlerin başkentlerine Birleşmiş Milletler büyükelçileri

Kurulda gerçekleşir. Kurul, Konseyin bu tavsiyesine dayanarak kendi müzakerelerini yürütür. Bunu müteakip Konsey tavsiyesinde yer alan kişinin Genel Sekreterliğe atanması için oylamaya geçilir. Atama kararı, hazır bulunan ve oy kullanan üyelerin çoğunluğu ile alınır. Genel Sekreterin atanmasında nihai karar organı Genel Kurul gibi görünse de, asıl belirleyici Konseydir. Genel Kurul Konsey tarafından tespit edilen tek adayı oylamak zorundadır. Nitekim şimdiye kadar Kurul Konsey tarafından tavsiye edilen adayı kabul etmemezlik yapmamıştır. Leon Gordenker, **The UN Secretary-General and the Maintenance of Peace**, Colombia University Press, New York, 1967, s. 184.

⁸⁹ Stephan Myron Schwebel, **The Secretary-General of United Nations: His Political Powers and Practises**, Greenwood Press, New York, 1969, s.19.

gönderilmesi yolunda bir teklifte bulundu.⁹⁰ Büyükelçilerin görevi, bulundukları ülkede gelişmeleri izlemek ve derledikleri bilgileri Genel Sekreter'e göndermek olacaktır. Benzeri teklifler sonraki yıllarda da yapıldıysa da, gerek üye devletlerin isteksizliği gerekse mali imkansızlıklar, Birleşmiş Milletler'in kendi bilgi toplama kapasitesini geliştirmesine engel olmuştur.

Md.99'da yer alan yetkiyi kullanabilmek için tarafsız bilgi kaynaklarına sahip olamayan Genel Sekreterler, olaylar hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olmak amacıyla kendi inisiyatifleri ile araştırmalar veya soruşturmalar yapmak yoluna gitmişlerdir. Nitekim Trygve Lie, 1946 yılında "Yunan Sorunu" ile bağlantılı olarak yaptığı açıklamasında Konseyin md.99 çerçevesinde Genel Sekreter'in yetkisini kullanıp kullanamayacağını karışamayacağını belirttiikten sonra bu maddenin araştırma ve soruşturma yapma hakkı verdiğini de vurgulamıştır.⁹¹ Genel Sekreter'in bir meseleyi Konsey'in önüne getirip getiremeyeceğine ve getirecekse hangi yönleriyle getireceğine karar verilebilmesi için o mesele hakkında araştırma ve soruşturma yapması gerekmektedir. İlk Genel Sekreter'in md.99'a getirdiği bu yorum tarzı, günümüze kadar önemli bir itirazla karşılaşmadan uygulanmıştır. Ancak bu yorum, Genel Sekreter'in gerekli olduğunu düşündüğü zaman araştırma veya soruşturma yapma yoluna gideceği ve ilgili devletlerin de bunu kabul etmek zorunda oldukları anlamına gelmemektedir. Her şeyden önce ilgili devletlerin rızasının alınması gerekmektedir.⁹² Genel Sekreterin başarısı, ilgili tarafların araştırma veya soruşturmaya gerekli kolaylıkları sağlamalarına bağlıdır. Sekreter'in nispeten tarafsız statüsü ve tarafsızlığını koruma çabası, yaptığı araştırma veya soruşturmalarda başarı şansını artırmaktadır.

Md.99'un varlığına rağmen Genel Sekreterler, özellikle Soğuk Savaş yıllarında bu maddeye dayanarak, uluslararası barış ve güvenliği tehlikeye atabilecek meseleleri Konsey'e götürmek konusunda fazla istekli olmamışlardır.⁹³

⁹⁰ Adam Roberts and Benedict Kingsbury (ed.), **United Nations, Divided World**, Clarendon Press, Oxford, 1989, s.92.

⁹¹ Nabil Elaraby, "The Office of the Secretary-General and the Maintenance of International Peace and Security", UNITAR, **The United Nations and the Maintenance of International Peace and Security**, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, 1987, s. 190-191.

⁹² Nabil Elaraby, **a.g.e.**, s. 191.

⁹³ İlk Genel Sekreter Lie, sadece Keşmir Sorununu Konseyin önüne götürürken, Hammarskjöld de Kongo Sorunu ve Süveyş Krizini Konseyin gündemine getirmiştir. Nabil Elaraby, **a.g.e.**, s. 188-189.

Bunun çeşitli nedenleri bulunmaktaydı. Bu nedenlerden ilki, kimi zaman üye devletlerin Genel Sekreter'den hızlı davranmalarıydı. Üye devletler bir meseleyi Konsey'in önüne getirince, Genel Sekreter'in md.99'a başvurmasına gerek kalmıyordu. Diğer nedenler arasında araştırdığı veya soruşturduğu meselenin uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını tehdit edebileceği yönünde Genel Sekreter'in elinde ciddi kanıtların bulunmaması veya veto nedeniyle Konsey'in karar alamayacağını açık olması bulunuyordu. Konsey'in karar alamayacağını bile bile bir meseleyi bu organın önüne götürmek, sorunun ağırlaşmasına neden olmaktan başka bir sonuç doğurmayacaktı. Bunun bilincinde olan Genel Sekreterler herhangi bir organdan yetki almaksızın, sadece md.99'a dayanarak, hem araştırma hem de uyuşmazlıkların çözümlenmesinde doğrudan rol oynamışlardır.

Genel Sekreter'in bu alandaki rolüne dayanak oluşturabilecek bir diğer madde, 98 nci maddedir. Md.98'de Genel Sekreter'in Genel Kurul, Güvenlik Konseyi, Ekonomik ve Sosyal Konsey ve Vesayet Konseyi tarafından kendisine verilen görevleri yerine getireceği öngörülmektedir. Nitekim gerek Konsey gerekse Kurul, diğerleri yanında uyuşmazlıkların barış yolu ile çözümlenmesi alanında da Genel Sekretere pek çok görev vermişlerdir. Bunlar arasında, uyuşmazlığın tarafları arasında dostça girişimde bulunmak veya arabuluculuk yapmak suretiyle çözümde aktif rol oynaması ya da çözümde rol oynayacak kişiyi ataması, bazı konularda komisyonlar tesis etmesi ve raporlar hazırlaması bulunmaktadır.⁹⁴

BM Genel Sekreterleri ve görev dönemleri EK-A'da sunulmuştur.

2.6. ULUSLARARASI ADALET DİVANI'NIN ROLÜ

Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi'nin birbirlerinden bağımsız olarak yaptıkları oylamalar neticesinde seçilen 15 yargıçtan oluşan Uluslararası Adalet Divanı⁹⁵ doğrudan Antlaşmanın Vİnci Bölümünden kaynaklanmasa da,

⁹⁴ Stephan Myron Schwebel, **a.g.e.**, s. 21.

⁹⁵ Divan yargıçlarının seçiminin ilk aşamasını adayların belirlenmesi oluşturur. Seçim tarihinden en az 3 ay önce Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Divan Statüsüne taraf olan devletlerin 1907 yılında imzalanan "Uluslararası Uyuşmazlıkların Barışçı Çözümüne İlişkin La Haye Sözleşmesi" çerçevesinde tesis edilen "Daimi Hakem Mahkemesi"ndeki ulusal gruplarından belirli bir zamanda aday olacak yargıçlarını belirlemesini ister (**Statü md.5/1**) Her bir ulusal grup, ikisi kendi uyuşmazlığından olmak üzere en fazla dört kişiyi aday gösterebilir

uyuşmazlıkların barış yolu ile çözümlenmesinde önemli rol oynar. Nitekim Birleşmiş Milletler Antlaşmasına ekli Uluslararası Adalet Divanı Statüsü çerçevesinde Divan, bir yandan devletlerin önüne getirdikleri hukuki uyuşmazlıklara ilişkin yargı yetkisi dolayısıyla doğrudan uyuşmazlıkların çözümünü sağlar. Diğer yandan da Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi'nin hukuki meselelere ilişkin kendisinden isteyecekleri danışma görüşünü vermek suretiyle uyuşmazlıkların barış yolu ile çözümüne dolaylı katkıda bulunur.

2.6.1. YARGI YETKİSİ

Divanın yargı yetkisi, kendisine sunulan uyuşmazlıkları çözmeye yetkili olup olmadığı anlamına gelmektedir.⁹⁶ Statüde de Divanın görevinin kendine sunulan uyuşmazlıkları uluslararası hukuk kurallarına uygun bir biçimde çözümlmek olduğu belirtilmiştir (Statü md.38/1). Divanın önüne kimlerin uyuşmazlıklarını götürebilecekleri ya da Divanın kişiler bakımından yetkisinin ne olduğu Statünün 34/1 maddesinde yer almıştır. Maddeye göre, "sadece devletlerin Divan önünde duruşma ehliyeti" vardır. Bu çerçevede ne gerçek kişiler ne de uluslararası örgütler Divan önünde taraf olma yetkisine sahiptir. Gerçek kişilerin taraf olduğu uyuşmazlıkların Divan önüne getirilebilmesi, ancak uyruğunda oldukları devletin aracılığıyla olabilmektedir. Birleşmiş Milletler, bu konuda biraz daha şanslıdır. Antlaşmada öngörülen koşullar altında Örgütün diğer organları ve uzmanlık kuruluşları Divandan danışma görüşü isteyebilmektedirler. Ancak danışma görüşme isteme, ilgili organı veya uzmanlık kuruluşunu Divan önünde davalı veya davacı haline getirmede için statü md.34/1'deki genel kural bozulmamaktadır.

(Statü md.5/2). Genel Sekreter, her bir ulusal gruptan gelen adayları alfabe sırasına göre dizdiği bir liste hazırlar ve bu listeyi Genel Kurul ve Güvenlik Konseyine sunar. Kurul ve Konsey, adaylar arasından Divanın 15 yargıcını seçerken, bir takım kriterleri göz önünde bulundurur. Bunlardan ilki, yargıçların "...en yüksek ahlaki itibarı haiz bulunan ve kendi memleketlerinde en yüksek adalet görevlerinin icrası için aranan şartları şahıslarında toplayan veya uluslararası hukuk alanında müsellemler yetki sahibi olan hukukşinaslar..." olmalarıdır **(Statü md.3/1)**. Bir diğer kriter ise, yargıçların seçiminde büyük medeniyet şekillerinin ve dünyanın başlıca hukuk sistemlerinin temsilinin sağlanmasıdır **(Statü md.9)**. Aday listesinden Kurulda ve Konseyde oyların çoğunluğunu sağlayanlar, Divana seçilmiş olurlar (Statü md.10/1). Seçilen yargıçların görev süresi 9 yıldır (Statü md.13/1).

⁹⁶ Ömer İlhan Akipek, **Milletlerarası Adalet Divanı**, 3.B, AÜHFY, Ankara, 1974, s. 58-59; Yüksel İnan, **Uluslararası Adalet Divanının Yargı Yetkisi**, AİTİAY, Ankara, 1982, s. 10;

Shabtai Rosenne, *The Perplexities of Modern International Law*, Martinus Nijhoff, 2004, s.64.

Statü Md.35'de hangi devletlerin Divan önünde duruşma ehliyetine sahip olabileceklerinden bahsedilir. Öncelikle Divan, Statüye taraf olan her devlete açıktır (Statü md.35/1). Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın 93 üncü maddesine göre, Statüye iki türlü taraf olunmaktadır. İlk olarak, Birleşmiş Milletler'e üye olan her devlet, bu üyeliğin bir sonucu olarak Statüye taraf hale gelmektedir (Statü md.93/1). İkinci olarak, Birleşmiş Milletler'e üye olmayan devletler de Güvenlik Konseyi'nin tavsiyesi üzerine Genel Kurul tarafından tespit edilen şartlar çerçevesinde Statüye taraf olabilmektedirler (Statü md.93/2).⁹⁷ Divan, statüye taraf olmayan devletlere de belirli koşullar altında açıktır (Statü md.35/2). Maddede bu şartları belirleme yetkisi, Güvenlik Konseyi'ne verilmiştir.⁹⁸ Divan önünde Statüye taraf olan devletler ile olmayanlar arasında herhangi bir fark gözetilmez. Divan önünde bulunan Birleşmiş Milletler'e üye olmayan bir devlet, Divanın masraflarına iştirak etmek zorundadır. Ödenecek miktar, Divan tarafından tespit edilir ve eğer söz konusu devlet Divanın masraflarına iştirak ediyorsa, bu hükmün uygulanmasına gerek kalmaz (Statü md.35/3).

San Francisco Konferansı'nda Divan'ın yargı yetkisinin zorunlu olması yönünde çeşitli teklifler yapılmışsa da, özellikle Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği'nin bu tekliflere soğuk bakmaları nedeniyle reddedilmişlerdir.⁹⁹ Böylece Divanın yargı yetkisi, Uluslararası Sürekli Adalet Divanında olduğu gibi, uyuşmazlığa taraf olan devletlerin rızasına dayandırılmıştır.

⁹⁷ Günümüzde Birleşmiş Milletlere üye olmayan İsviçre ve Nauru, Divan Statüsüne taraftır. 11 Aralık 1946 tarihinde Güvenlik Kurulunun tavsiyesi üzerine Genel Kurul tarafından Örgüte üye olmayan, ancak Divan Statüsüne taraf olmak isteyen İsviçre için saptanan şartlar şunlardır:

- i) Divan Statüsü hükümlerini kabul etmek,
- ii) Birleşmiş Milletler Antlaşmasının Örgüte üye devletlere Divan kararlarına uymak konusunda getirdiği yükümlülükleri kabul etmek,
- iii) Divan giderlerine katılmayı kabul etmektir. Bkz. UN Doc.GA Res.91(I), 1946; Ömer İlhan Akipek, **a.g.e.**, s. 22.

⁹⁸ Güvenlik Konseyi, bu şartları 15 Ekim 1946 tarihinde aldığı kararla tespit etmiştir. Karara göre, ilgili devlet Divanın yargı yetkisini kabul ettiğine dair bir bildiriye Divan Grefyesine sunacaktır. Bildiride Divan kararlarını iyi niyetle yerine getireceğini ve Birleşmiş Milletler Antlaşmasının 94 üncü maddesinin üye devletlere Divan kararlarını yerine getirmek konusunda yüklediği yükümlülükleri kabul ettiğini beyan edecektir. Bildiri, özel nitelikli olabileceği gibi genel nitelikli de olabilmektedir. Özel nitelikli bildiriler, halen mevcut olan bir ya da birkaç uyuşmazlık için Divanın yargı yetkisinin kabul edildiğini gösterir. Genel nitelikli bildiriler ise, gelecekte ortaya çıkabilecek tüm uyuşmazlıklar veya belli türdeki uyuşmazlıklar için geçerli olmaktadır. Bu şartlar altında Divan önüne çıkma, ilgili devleti Divan Statüsüne taraf haline getirmez. Bkz. UN Doc.GA Res.9, 1946; Ömer İlhan Akipek, **a.g.e.**, s. 23.

⁹⁹ Yüksel İnan, **a.g.e.**, s. 25-26.

Taraflar rızalarını çeşitli zamanlarda ve çeşitli biçimlerde ortaya koyarlar. Statüye göre, devletler Divanın yargı yetkisini ya uyuşmazlık çıktıktan sonra kabul ederler ya da uyuşmazlık çıkmadan önce Divana gitmek konusunda yükümlülük altına girerler. Uyuşmazlık çıktıktan sonra Divanın yargı yetkisinin kabulü, “*isteğe bağlı yargı yetkisi*” olarak isimlendirilmektedir. İsteğe bağlı yargı yetkisinde uyuşmazlık ya taraflar arasında yapılacak tahkimname ya da dilekçe ile Divana sunulur (Statü md.40/1). Uyuşmazlık çıkmadan önce Divanın yargı yetkisinin kabulü ise “*zorunlu yargı yetkisi*” olarak kabul edilmektedir. Ancak Statüde öngörülen zorunlu yargı yetkisi, gerçek anlamda bir zorunlu yargı değildir.¹⁰⁰ Devletler kendi rızaları ile Divanın yargı yetkisini zorunlu hale getirirler. Divanın zorunlu yargı yetkisinin kabulü çeşitli biçimlerde gerçekleşebilmektedir. Öncelikle Statüye taraf devletler herhangi bir zamanda md.36/2 uyarınca Divanın zorunlu yargı yetkisini kabul ettiklerini beyan edebilirler. Md.36/2’ye göre:

“İşbu statüye taraf olan devletler, herhangi bir zaman, aynı vecibeyi kabul eden herhangi bir başka devlete karşı ... hukuki mahiyetteki uyuşmazlıkların hepsi hususunda Divanın kaza hakkını bihakkın ve özel bir anlaşma olmaksızın mecburi olarak tanıdıklarını beyan edebilirler.”

Madde çerçevesinde zorunlu yargı yetkisi, Statüye taraf olan her devlet için otomatik olmamakta, isteyen devletlerin herhangi bir zamanda bu yönde yapacakları bir beyanla gerçekleşmektedir. Ayrıca yapılan beyan, aynı yükümlülüğü kabul eden diğer devletlere karşı geçerlilik kazanmaktadır. Md.36/3’de, 36 ncı maddenin ikinci fıkrasında öngörülen beyanların koşulsuz olabilecekleri gibi, belli koşullara bağlanabilecekleri de kabul edilmektedir. Diğer bir deyişle, devletlere çekince öne sürmek veya sürmemek imkanı tanınmıştır. Uygulamada devletlerin beyanlarında çekinceye yer vermemeleri, istisnai bir durum teşkil eder. Aynı fıkarda öne sürülebilecek çekincelerin neler olabileceği de belirtilmektedir. Beyanın “...mütekabiliyet şartı ile birkaç veya bazı devletlerce veya belirli bir süre için...” yapılabileceği hükme bağlanmıştır. Devletler yaptıkları beyanlarda kendilerini Statüdeki çekincelerle sınırlamamış, ilave çekincelere yer vermek yoluna da gitmişlerdir.¹⁰¹

¹⁰⁰ Ömer İlhan Akipek, **a.g.e.**, s. 67.

¹⁰¹ Statüde yer almayıp, çeşitli zamanlarda öne sürülen çekincelerden bazıları şunlardır; tarafların anlaşması halinde uyuşmazlığın başka barışçı çözüm yollarına götürülmesi, özü

Divanın zorunlu yargı yetkisinin kabulü, iki ya da çok taraflı antlaşmalara bu yönde hükümlerin konulması suretiyle de olmaktadır. Böylece antlaşmaya taraf devletler, söz konusu antlaşmanın uygulanmasından veya yorumlanmasından ortaya çıkabilecek bazı veya tüm uyuşmazlıkların çözümü konusunda Divanın zorunlu yargı yetkisini kabul ederler. Antlaşmada uyuşmazlıkların çözümünde hangi yargı organının zorunlu yargı yetkisinin kabul edildiğinin açıkça belirtilmesi gerekmektedir. Bu tür bir belirleme yapılmamışsa, sözü edilen yargı organının genellikle Uluslararası Adalet Divanı olduğu kabul edilir.¹⁰²

Divanın konular bakımından yetkisi, Statü md.36/1-2'de yer almaktadır. Md.36/1'e göre:

“Divan’ın yetki alanı; tarafların kendisine sunacağı bütün işlerle, Birleşmiş Milletler Antlaşması’nda ya da yürürlükteki anlaşma ve sözleşmelerde özel olarak öngörülmüş bütün durumları kapsar.”

Bu çerçevede Divan’ın yargı yetkisi, tarafların çeşitli biçimlerde Divan’a sunabilecekleri tüm işleri kapsamaktadır. Aynı maddenin ikinci fıkrasında tarafların Divan’a sunabilecekleri uyuşmazlıkların, hukuksal nitelikteki uyuşmazlıklar olabileceği belirtilmiştir. Böyle bir hükmün bulunması, siyasi nitelikteki uyuşmazlıkları Divan’ın yetkisi dışında bırakmaktadır. Aynı fıkra da hukuksal uyuşmazlıkların neler olduğu da öngörülmüştür.¹⁰³

Divan’ın yargılama usulü, kendisi tarafından kabul edilen iç tüzükte belirlenir (Statü md.30). Ayrıca Divan önündeki davaya taraf devletlerin de bazı özel hukuk kuralları koyabilme imkanları vardır.¹⁰⁴ Divan önünde bir davanın açılması, taraflar

bakımından ulusal yetki alanına giren sorunların kapsam dışı bırakılması, kabul beyanının bazı devletlere karşı geçerli olmamasıdır. Yüksel İnan, **a.g.e.**, s. 117-130.

¹⁰² Yüksel İnan, **a.g.e.**, s. 68.

¹⁰³ Buna göre;

- i) Bir anlaşmanın yorumlanması (Statü md.36/2-a),
- ii) Uluslararası hukuka ilişkin her husus (Statü md.36/2-b),
- iii) Sabit olduğu takdirde, uluslararası bir yükümlülüğün ihlalinin teşkil edebilecek her olayın gerçekliği (Statü md.36/2-c),
- iv) Uluslararası bir yükümlülüğün ihlalinin gerektirdiği tazminatın mahiyeti ve kapsamı (Statü md.36/2-d), hukuksal nitelikteki uyuşmazlıklardır.

¹⁰⁴ Edip F. Çelik, **Milletlerarası Hukuk**, C.II, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1987, s. 383.

arasında yapılmış bir tahkimname veya dilekçenin sunulması ile olur (Statü md.40/1). Gerek tahkimnamede gerekse dilekçede, uyuşmazlığın taraflarının, konusunun, mümkün olduğu oranda davacının Divan'ın yetkisini dayandığı hükmün, Divan'ın cevaplamasını istedikleri soruların ve olaylar ile gerekçelerin özlü bir şekilde gösterilmiş olması gerekmektedir.

Grefye, dilekçenin birer örneğini tüm ilgililere tebliğ eder (Statü md.40/2). İlgiler arasında davanın karşı tarafı da bulunur. Eğer dava, tahkimnamenin sunulması suretiyle açılıyorsa, tahkimnamenin sunulmuş olduğu derhal karşı tarafa bildirilir. Gerek tahkimnamenin gerekse dilekçenin birer örneği, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri aracılığıyla tüm Birleşmiş Milletler üyelerine ve Divan önünde dava açma yetkisine sahip olan diğer devletlere gönderilir (Statü md.40/3). Divan'da tarafları ajanları temsil eder (Statü md.42/1). Ajana yardımcı olmak amacıyla müşavir ve avukatlar da kullanılabilir (Statü md.42/2).

Divan'ın yargılama sırasında uygulayacağı hukuk kuralları ise, Statünün 38 nci maddesinde hükme bağlanmıştır. Bu kurallar:

- I. Uyuşmazlık halindeki devletlerce tahsisen kabul edilmiş kurallar koyan gerek genel gerekse özel nitelikteki uluslararası antlaşmalar (Statü md.38/1-a),
- II. Hukuk kuralları olarak kabul edilmiş olan genel bir uygulamanın kanıtı olan uluslararası örf ve adet kuralları (Statü md.38/1-b),
- III. Medeni milletler tarafından kabul edilmiş olan hukukun genel ilkeleri (Statü md.38/1-c),
- IV. Hukuk kurallarının tayininde yardımcı vasıta olarak kullanılan çeşitli milletlerin yargı kararları ile en yetkili kişilerin doktrinleridir. (Statü md.38/1-d)

Bunlardan uluslararası antlaşmalar, örf ve adet kuralları ve hukukun genel ilkeleri doğrudan uygulanan asli kurallarken, yargı kararları ve doktrin asli kuralların belirlenmesinde kullanılan ve doğrudan uygulanmayan tali kurallardır. Md.38/1'de yer alan hüküm, tarafların anlaşması halinde Divandan hak ve nısfete göre karar

vermesini istemelerine engel teşkil etmez (Statü md.38/2).¹⁰⁵ Divan önünde davalar yazılı ve sözlü olmak üzere iki aşamada gerçekleşir (Statü md.43/1). Yazılı ve sözlü aşamaların tamamlanmasını müteakip Divan Başkanı, duruşmaların bittiğini ilan eder (Statü md.54/1). Divan davayı müzakere etmek üzere çekilir (Statü md.54/2). Divan'ın yaptığı müzakereler gizlidir ve gizli kalır. Divan, kararlarını hazır bulunan yargıçların çoğunluğu ile alır (Statü md.55/1). Md.25/3 uyarınca Divan'ın toplanma sayısı 9 olduğuna göre, 5 yargıcın oyuyla karar alınması da mümkündür. Oyların eşit bölünmesi durumunda Başkanın veya ona vekalet eden kişinin oyu üstün kabul edilir (Statü md.94/1).

Divan'ın almış olduğu karar, gerekçeli olmak zorundadır (Statü md.56). Karar metninde lehte oy vermiş yargıçların isimleri bulunur. Eğer karar oybirliği ile alınmamışsa, her yargıca karara ilişkin kendi kişisel görüşünü metne ekleme imkanı tanınır (Statü md.57). Tarafların ajanlarının haberdar edilmesini takiben karar, açık oturumda okunur (Statü md.58). Divan kararı kesindir ve buna karşı müracaat yolu bulunmamaktadır (Statü md.60). Ancak kararın anlam ve kapsamına itiraz edilmesi halinde, bunun Divan tarafından yorumlanması mümkündür. Hiçbir zaman yapılan yorum, kararı değiştirici nitelikte olamaz. Buna karşılık tarafların Divan'dan muhakemenin iadesini isteme hakları saklıdır (Statü md.61). Divan kararı, sadece davaya taraf olanlar için ve karar verilen konu hakkında zorunludur (Statü md.59). Birleşmiş Milletler Antlaşmasında da her üye devletin taraf olduğu uyuşmazlık hakkında Divan tarafından verilen karara uyma yükümlülüğü altında olduğu belirtilmektedir (Statü md.94/1).

Divan Statüsünde, Divan tarafından alınan kararların yerine getirilmesi için açıklayıcı bir hüküm bulunmazken, Birleşmiş Milletler Antlaşmasında bu konuda Güvenlik Konseyine önemli bir rol verilmektedir. Md.94/2'ye göre:

“Bir uyuşmazlıkta taraf olan devletlerden biri, Divan'ın verdiği bir hükme göre kendisine düşen vecibeleri yerine getirmezse, diğer taraf, Güvenlik Konseyi'ne başvurabilir ve işbu Konsey, lüzum gördüğü takdirde hükmün yerine getirilebilmesi için tavsiyelerde bulunabilir veya alınacak tedbirleri kararlaştırabilir.”

¹⁰⁵ Divana bu tür bir talep geldiği zaman Divan, bu talebi reddetmek hakkına sahiptir. Yüksel İnan, **a.g.e.**, s. 63.

Maddeden de açıkça anlaşıldığı gibi, maddeye başvurulabilmesi için öncelikle Divan tarafından verilmiş bir kararın varlığı ve taraflardan birinin bu kararın gereklerini yerine getirmemesi gereklidir. Bu koşullar altında diğer tarafın başvurusu ile Divan kararının yerine getirilebilmesi için Konsey harekete geçebilecektir. Maddede “lüzum gördüğü takdirde” ifadesinin kullanılması, Konseyin harekete geçme yükümlülüğü altında olmadığını göstermektedir. Konseyin Divan kararının yerine getirilmesi için tavsiyelerde bulunacağı veya alınacak tedbirleri kararlaştıracığı belirtilmişse de, tedbirlerin neler olabileceği açıklanmamıştır. Konseyin Antlaşmanın VII nci Bölümünde yer alan zorlama tedbirlerine de başvurabileceği genel kabul görmektedir. Birleşmiş Milletler tarihinde md.94/2 hiç uygulanmamıştır. Bu yüzden Divan kararlarının yerine getirilmesi büyük ölçüde taraf devletlerin iyi niyetine bırakılmıştır.

2.6.2. DANIŞMA GÖRÜŞÜ VERME YETKİSİ

Uluslararası Adalet Divanı, her türlü hukuki mesele hakkında danışma görüşü verebilir (Statü md.65/1). Aynı madde uyarınca Divan, bu fonksiyonunu Birleşmiş Milletler Antlaşması gereğince ve bunun hükümleri uyarınca danışma görüşü istemeye yetkili organların isteği üzerine gerçekleştirir. Yetkili organların hangileri olduğu Birleşmiş Milletler Antlaşmasında belirlenmiştir. *Antlaşmanın 96 ncı maddesine göre*, Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi'nin yanında Genel Kurul'ca herhangi bir zamanda yetkili kılınabilecek Birleşmiş Milletler'in diğer organları ve uzmanlık kuruluşları Divan'dan danışma görüşü isteyebilirler. Devletlere, diğer uluslararası örgütlere ve gerçek kişilere bu hak tanınmamıştır.

Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi, her türlü hukuki mesele hakkında Divandan danışma görüşü isteyebilirler (Statü md.96/1). Örgütün diğer organları ve uzmanlık kuruluşlarının danışma görüşü isteyebilmesi için öncelikle bu hususta her bir organın ve uzmanlık kuruluşunun Genel Kurul tarafından yetkilendirilmesi gerekmektedir (Statü md.96/2). Genel Kurul, herhangi bir zamanda Örgütün diğer organlarını ve uzmanlık kuruluşlarını yetkili kılabilir. Ancak bunların yetkilerinin kapsamı daha sınırlıdır. Md.96/2 uyarınca diğer organlar ve uzmanlık kuruluşları,

sadece kendi faaliyet alanları içine giren konularda karşılarına çıkabilecek hukuki meseleler hakkında Divan'dan danışma görüşme isteyebilirler.¹⁰⁶

Hakkında danışma görüşü istenilen mesele, bir dilekçe ile Divana sunulur (Statü md.65/2). Dilekçede söz konusu meselenin açık ifadeler ile izah edilmesi ve her türlü aydınlatıcı maddenin eklenmesi gerekmektedir. Dilekçenin birer örneği Grefye tarafından Divan önünde dava açmaya yetkili tüm devletlere gönderilir (Statü md.66/1). Divan önünde dava açmaya yetkili devletler ile uluslararası örgütler, konuya ilişkin yazılı ve sözlü izahatta bulunabilirler (Statü md.66/2). Divan önünde dava açmaya yetkili olmayan devletlerin de, Divan tarafından verilecek karar çerçevesinde yazılı ve sözlü izahatta bulunma imkanları vardır. (Statü md.66/3).¹⁰⁷

Divan, danışma görüşünü açık celsede ilan eder (Statü md.67). Danışma görüşü vermek bir yargı kararı değildir. Bu yüzden de bağlayıcı niteliği bulunmamaktadır. Ancak siyasi etkisi bulunmaktadır.

3. UYUŞMAZLIK VEYA DURUMUN BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN ÖNÜNE GETİRİLMESİ

Uyuşmazlık veya durumun Birleşmiş Milletler önüne getirilmesi, genel olarak Antlaşmanın 35 nci maddesinde düzenlenmiştir.¹⁰⁸ Ayrıca Antlaşmanın diğer maddelerinde de bu konu ile ilgili hükümler bulunmaktadır. Md.35/1'e göre, Örgütün her üyesinin herhangi bir uyuşmazlığı veya durumu Güvenlik Konseyi ya da Genel Kurul'un önüne götürme yetkisi vardır. Örgüt üyesi, söz konusu uyuşmazlık veya duruma taraf bir devlet olabileceği gibi, uyuşmazlık veya durum ile hiç ilgisi olmayan bir devlet de olabilir. Uyuşmazlığa taraf üye devletlerin uyuşmazlıklarını Konsey'e götürebilecekleri md.37/1'de de tekrarlanmaktadır.

¹⁰⁶ Genel Kurul, Örgütün organlarından Ekonomik ve Sosyal Konseye bu yetkiyi vermiştir. Birleşmiş Milletlere bağlı olarak çalışan uzmanlık kuruluşlarının da hemen hemen hepsi çeşitli zamanlarda Genel Kuruldan bu yetkiyi almışlardır. Stephan Myron Schwebel, **a.g.e.**, s. 31.

¹⁰⁷ Shabtai Rosenne, **a.g.e.**, s. 95,96.

¹⁰⁸ Mehmet Gönülöbol, **a.g.e.**, s. 310.

Örgüte üye devletlerin yanında Örgüte üye olmayan devletlere de taraf oldukları uyuşmazlıkları Güvenlik Konseyi veya Genel Kurul'a sunma yetkisi tanınmaktadır (md.35/2). Üye olmayan devletlere tanınan yetki, sadece taraf oldukları uyuşmazlıklarla sınırlı kalmaktadır. Örgüte üye olmayan devletler için uyuşmazlıkların barış yolu ile çözümlenmesine yönelik Antlaşmada yer alan yükümlülüğü önceden kabul etme şartı aranmaktadır.

Genel Sekreter, kendi kanaatince uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını tehlikeye atabilecek nitelikte gördüğü her meseleyi Güvenlik Konseyi'ne götürebileceği gibi (md.99), iç tüzük kuralları çerçevesinde Genel Kurul'a sunma imkanına da sahiptir. Genel Kurul' da, md.11/3 uyarınca uluslararası barış ve güvenliği tehlikeye atabilecek nitelikte gördüğü durumlara Güvenlik Konseyi'nin dikkatini çekebilmektedir. Benzer şekilde Güvenlik Konseyi' de, herhangi bir uyuşmazlık veya durumu Genel Kurul'a havale edebilmektedir (md.12/1). Nihayet Güvenlik Konseyi, 33/2, 34 ve 36 ncı maddeler çerçevesinde herhangi bir başvuruya gerek olmaksızın, uyuşmazlık veya durumlara kendiliğinden el koyabilmektedir.

Birleşmiş Milletler uygulamasına bakıldığında, uyuşmazlık ve durumların çoğu ya uyuşmazlığın taraflarınca ya da ilgisi olmayan devletlerce Örgüt önüne getirilmektedir.¹⁰⁹ Uyuşmazlığın tarafları, Birleşmiş Milletlere başvurmak konusunda ortak hareket edebilecekleri gibi, taraflardan sadece biri uyuşmazlığı Örgüte götürmeyi tercih edebilir. Söz konusu uyuşmazlık veya durumla ilgisi olmayan devletler de kimi zaman üye olmayan bir devlet adına, kimi zaman da kendi dış politika çıkarları adına Örgüt'e başvurabilirler.¹¹⁰ Burada şunu da belirtmek gerekir ki, birçok uyuşmazlık veya durum Birleşmiş Milletler'in önüne getirilmemektedir.

Madde 35'in her iki hükmünde de herhangi bir uyuşmazlık veya uluslar arası anlaşmazlıkla sonuçlanabilecek veya uyuşmazlık doğurabilecek veya uyuşmazlık doğurabilecek durumun Güvenlik Konseyi ya da Genel Kurul'un dikkatine sunabileceğinden bahsedilmektedir. Ancak Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın diğer hükümleri göz önüne alındığında, bu iki organın yetkilerinin eşit düzeyde olmadığı

¹⁰⁹ Peter R. Baehr, and Leon Gordenker; The United Nations in the 1990s, New York: St, Martin's Press, 1992 s. 79.

¹¹⁰ Hugh Miall, **a.g.e.**, s. 78.

ve Genel Kurul'un yetkisinin sınırlandırıldığı ortaya çıkmaktadır. Md.35/3'de de dikkatine sunulan meseleler hakkında Genel Kurul'un yetkisinin Antlaşmanın 11 ve 12 nci maddelerine tabi olduğu belirtilmektedir.

4. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER'İN UYUŞMAZLIK VEYA DURUMUN ÇÖZÜMÜ KONUSUNDAKİ YETKİLERİ

Bir uyuşmazlık ya da bir durumun Birleşmiş Milletler organları önüne getirildikten sonra, bu uyuşmazlık ya da durumun çözümü için alınan tedbirler, organın görev ve yetkilerine, üyelerinin davranışlarına, meselenin çözümü için izlenen yönetime vs. göre değişiklik göstermektedir.

Bir uyuşmazlık ya da bir durum Güvenlik Konseyi ya da Genel Kurul önüne getirilince, bu organlarda, öncelikle meselenin gündeme alınıp alınmaması görüşülmektedir. Bir çok hallerde, meselenin gündeme alınmasına itiraz edilmektedir. İtiraz sebepleri genel olarak şu noktalar etrafında toplanmaktadır: Mesele özü itibarıyla bir devletin ulusal yetki alanına girmektedir; mesele Birleşmiş Milletlerde görüşülmeyi gerektirecek bir önem taşımamaktadır; organlar tarafından alınan kararlar meselenin çözümünü kolaylaştırmayacaktır; taraflar, Antlaşmanın 33 ncü maddesinde belirtilen “kendi seçecekleri” barışçı çözüm yollarını tüketmemişlerdir. İlgili tarafların isteği ile Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi'ne getirilen meselelerin sayısı pek nadirdir.¹¹¹

Birleşmiş Milletler'in önüne gelen uyuşmazlık veya durumların barış yolu ile çözümlenmesine ilişkin Güvenlik Konseyi ve Genel Kurul'un kullanabileceği yetkiler, Antlaşma metninde Güvenlik Konseyi esas alınarak açıklanmıştır. 12 nci maddenin sınırları çerçevesinde Genel Kurul da aynı yetkileri kullanabilmektedir.

4.1. SORUŞTURMA YETKİSİ

Birleşmiş Milletler Antlaşması md.33/1'de uzaması uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını tehdit edebilecek nitelikte uyuşmazlıkların barış yolu ile

¹¹¹ Mehmet Gönübol, **a.g.e.**, s. 316.

çözümlemesi yükümlülüğü getirildiği için Güvenlik Konseyi, öncelikle önüne gelen *uyuşmazlık veya durumun uluslararası barış ve güvenliği tehdit etme eğiliminde olup olmadığını tespit etmeye yönelik* soruşturma yapabilir (md.34). md.34'de "soruşturma yapabilir" ifadesinin yer alması, Güvenlik Konseyinin soruşturma yapma mecburiyetinde olmadığını göstermektedir. Ancak bazı yazarlar, Konseyin bu bölüm çerçevesinde uyuşmazlık veya durumun çözümüne yönelik tavsiyelerde bulunabilmesi için soruşturma yapmasını zorunlu görmektedirler.¹¹²

VI ncı Bölüm uyarınca Konsey'in soruşturma yapma yetkisi, sadece gündemindeki uyuşmazlık veya durumun ciddiyetinin tespit edilmesiyle sınırlı değildir. Antlaşma metninde açıkça öngörülmemiş olmasına rağmen Konsey önünde bulunan uyuşmazlık veya durum hakkında VI ncı Bölüm çerçevesinde taraflara hangi *tavsiyelerde bulunacağını belirlemek için de* soruşturma yapabilir.¹¹³

Güvenlik Konseyi, soruşturma ile gündeminde bulunan uyuşmazlık veya duruma ilişkin gerçekleri belirlemeyi amaçlar. Bu kapsamda öncelikle ilgili tarafların bilgi ve görüşlerine başvurulur. Taraflar kendi kanıt ve dokümanlarını ortaya koyarlar. Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın 32 nci maddesinde Konsey önündeki uyuşmazlığa taraf olup, Konsey üyesi olmayan Birleşmiş Milletler üyelerine ve Örgüt'e üye olmayan devletlere, söz konusu uyuşmazlığa ilişkin müzakerelere katılabilme olanağı tanındığı için bunların da kendi görüş ve dokümanlarını kolayca Konsey'e sunmaları mümkün olmaktadır. Md.32'ye göre, uyuşmazlığa taraf devletlerin Konsey müzakerelerine katılabilmeleri bu organın daveti ile gerçekleşmektedir. Örgüte üye olmayan bir taraf devletin katılımı söz konusu olduğu zaman Konsey, bu devletin müzakerelere katılabilmesi için uygun gördüğü koşulları saptamaktadır. 32 nci madde uyarınca Konsey müzakerelerine katılan devletlerin oy hakkı bulunmamaktadır. Ayrıca md.31 çerçevesinde gündeminde bulunan bir sorun nedeniyle Konsey'in çıkarlarının etkilendiğini düşündüğü herhangi bir Birleşmiş Milletler üyesinin de oy sahibi olmaksızın, Konsey müzakerelerine katılabilmesi mümkündür. Madde, çıkarları etkilenen ancak Örgüt üyesi olmayan devletlerin Konsey müzakerelerine katılmalarına izin vermemektedir.

¹¹² Frederic L. Kirgis, "The Security Council's First Fifty Years", 1995, s. 512.

¹¹³ Mehmet Gönübol, **a.g.e.**, s. 349; Seha L. Meray, **a.g.e.**, s. 345-346.

Soruşturma yaparken ilgili devletlerin bilgi ve görüşlerine başvuran Konsey, olayların gerçeklerinin tespitine yönelik kendi bağımsız çalışmalarını da yürütür. Konsey, bu çalışmaları yerine getirmek amacıyla soruşturma komisyonları tesis etmek yoluna gidebilir. Soruşturma komisyonlarının tesisinde md.34'ün temel alınabileceği gibi, görevlerini yapabilmesi için Konseye gerekli gördüğü tali organları kurma yetkisini veren md.29'a başvurulabilir.¹¹⁴ Eğer soruşturmanın amacı md.34'de açıklandığı gibi, uyuşmazlık veya durumun ciddiyetinin tespitine yönelik ise, Konseyin komisyonu tesis ederken, kendine genel bir yetki veren md.29'dan ziyade bu konu için düzenlenmiş olan md.34'e başvurması daha doğru olacaktır. Ancak md.29 çerçevesinde tali organların tesisi usul meselesi olarak kabul edilirken, md.34'e dayanılarak soruşturma komisyonlarının tesis edilmesi diğer meseleler arasında kabul edilmekte ve vetoya maruz kalabilmektedir. Bazı hallerde bu komisyonlara, uyuşmazlığı çözmek için taraflarla görüşmeler yapmak yetkisi de verilmiştir. Bu gibi hallerde komisyonlar, arabuluculuk görevini yapmışlardır.

Mesele gündeme alındıktan sonra uyuşmazlıkta taraf olan ya da uyuşmazlıkla ilgili olan devletler genel mahiyette birer konuşma yaparak konu hakkında görüşlerini açıklarlar. Taraflar görüşlerini açıkladıktan sonra, Genel Kurul ya da Güvenlik Konseyi konu ile ilgili olayların ve hukuki durumun tespitine karar verebilir.

Soruşturma komisyonları, olayların gerçeklerini tespit etmeye yönelik Örgüt merkezinde yürüttükleri araştırmaların yanında gerekli bilgileri toplamak amacıyla ilgili devletlerin ülkelerini de ziyaret edebilirler. Soruşturma komisyonlarının ilgili ülkeleri ziyaret etmelerine izin veren Konsey kararlarının ülkeleri ziyaret edilecek devletler açısından bağlayıcı olacağını öngören bir hüküm Antlaşma metninde bulunmamaktadır.¹¹⁵ Konsey kararlarının büyük bir bölümü bağlayıcı olmaktan ziyade tavsiye niteliğindedir. Ayrıca bu tür bağlayıcılık, uyuşmazlıkların barış yolu ile çözümlenmesinin ruhuna da aykırıdır. Birleşmiş Milletler uygulaması da sözü edilen nitelikteki Konsey kararlarının ilgili devletler açısından bağlayıcı olmadıklarını göstermiştir.¹¹⁶

¹¹⁴ Mehmet Gönübol, **a.g.e.**, s. 349-350; Seha L. Meray, **a.g.e.**, s. 345-346.

¹¹⁵ Ali L. Karaosmanoğlu, **İç Çatışmaların Çözümü ve Uluslararası Örgütler**, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul, 1981, s. 194.

¹¹⁶ 1948 yılında Çekoslovakya ve 1958 yılında Suriye ile Ürdün, bu tür soruşturma

Soruşturma komisyonları, araştırmaları neticesinde olayların gerçeklerine ilişkin elde ettikleri bulguları Konseye sunarlar. Soruşturma sonuçları, söz konusu uyuşmazlık veya durumun uzamasının uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını tehdit etme eğiliminde olduğunu gösteriyorsa, Konsey, VI ncı Bölüm çerçevesinde uygun gördüğü tavsiyelerde bulunabilir. Uyuşmazlık veya durumun ciddiyeti, Konseyin VII nci Bölüm hükümlerine başvurmasını da gerektirebilir.¹¹⁷ Kimi zaman soruşturma komisyonları, olaylara ilişkin gerçekleri tespit etmenin yanında uyuşmazlık ya da durumun çözülmesinde aktif bir rol de oynayabilirler.¹¹⁸

4.2. ÇÖZÜME YÖNELİK TAVSİYELERDE BULUNMA YETKİSİ

Gündeminde bulunan uyuşmazlık veya durumun uzamasının uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını tehdit etme eğiliminde olması halinde Güvenlik Konseyi, söz konusu uyuşmazlık veya durumun barış yolu ile çözülmesi için Antlaşma çerçevesinde kendisine tanınan yetkileri kullanma yoluna gider. Konsey, genellikle uyuşmazlık veya duruma ilişkin bir karar almadan önce çözüm olasılığını araştırmak için taraflara yaklaşır. Konseyin bu tutumu gayri resmidir. Araştırmaya yönelik çabalar devam ederken, uyuşmazlık ve ya duruma ilişkin Konsey müzakereleri bir süre için ertelenebilir. Bu esnada Konseyin bir üyesinin veya Genel Sekreterin gayri resmi dostça girişimi veya arabuluculuğu da söz konusu olabilir.

Birleşmiş Milletler Antlaşmasının VI ncı Bölümü çerçevesinde uzaması uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını tehdit edebilecek herhangi bir uyuşmazlık veya durum hakkında Konseyin kullanabileceği yetkilerden ilki, md. 33/2'de yer almaktadır. Md.33/2'ye göre, Güvenlik Konseyinin gerekli görmesi durumunda tarafları uyuşmazlıklarını md.33/1'de öngörülen barışçı yollar ile

komisyonlarının ülkelerine girmelerine izin vermemişlerdir. Ali L. Karaosmanoğlu, **a.g.m.**, s.194.

¹¹⁷ Jale Civelek, **a.g.m.**, s. 18.

¹¹⁸ Keşmir Sorunu Güvenlik Konseyinin önüne geldiği zaman Konsey, 20 Ocak 1948 tarihinde 34 üncü maddeye dayanarak aldığı kararında soruna ilişkin gerçekleri araştırmak üzere "Birleşmiş Milletler Hindistan ve Pakistan Komisyonu"nu tesis etti. Ardından 21 Nisan 1948 tarihli kararı ile Komisyona gerçekleri araştırmanın yanında dostça girişimde bulunmak yetkisini de tanıdı. Kararlar için bkz. UN Doc. Res. 39 , 47, 1948.

çözmeye davet etmesi mümkündür. Konseyin bu maddeye dayanarak aldığı kararlarda herhangi bir çözüm yolu belirtilmeksizin, md.33/1’de sayılan yollara genel atıf yapılır. Bu yüzden md.33/2’ye dayanılarak alınan kararlar barışçı yollara başvurmak suretiyle uyuşmazlıklarını çözmeleri konusunda Konseyin taraflara yaptığı bir hatırlatma niteliğindedir. Konsey, bu tür bir çağırıcı tarafların uyuşmazlığı kendi aralarında çözebilecekleri kanısında olursa yapmakta ve tarafları istedikleri barışçı çözüm yolunu seçmeleri konusunda özgür bırakmaktadır.

Md.33/2 uyarınca yapılan çağırıcıya rağmen taraflar uyuşmazlıklarını çözme başarısını gösterememişlerse veya Konsey, md.33/2’nin söz konusu uyuşmazlık veya durum için yeterli olamayacağı görüşünde ise, VI ncı Bölümdeki diğer yetkilerini kullanma yoluna gidebilir. Bunlardan ilki, md.36/1’de yer almaktadır. Md. 36/1’e göre, Konsey, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını tehdit edebilecek nitelikteki bir uyuşmazlığın veya durumun herhangi bir safhasında uygun düşen düzeltme usul ve tarzlarını tavsiye edebilir. Fıkarda geçen, “uygun düşen düzeltme usul ve tarzları” ifadesi uygun düşen barışçı çözüm yolları anlamında kullanılmıştır.¹¹⁹ Bu çözüm yolları da, md.33/1’de sayılan yollardır. Konsey, bu maddede md.33’de sahip olduğu yetkisinin ötesine gitmekte ve barışçı çözüm yollarına genel atıf yapmanın yerine taraflara uygun gördüğü çözüm yolunu tavsiye edebilmektedir.

Konsey, taraflara tavsiye edeceği uygun çözüm yolunu seçmek konusunda özgür bırakılmış gibi görünse de, aynı maddenin 2 ve 3 ncü fıkralarında Konseyin bu seçimi yaparken göz önünde bulundurması gereken hususlara yer verilmektedir. Konsey md.36/1 uyarınca tavsiyede bulunurken, ilk planda söz konusu uyuşmazlığın çözümü için tarafların önceden kabul etmiş oldukları çözüm yollarını dikkate alması gerekmektedir (md.36/2). Önceden kabul etmiş oldukları çözüm yolları hem Konsey önüne gelene kadar denemiş oldukları çözüm yollarını hem de uyuşmazlıkların barışçı çözümü için kendi aralarında yapmış oldukları anlaşmalarda yer alan çözüm yollarını içerir.¹²⁰ Tarafların önceden denedikleri ve sonuç alamadıkları çözüm yollarının Konseyce bilinmesi, aynı yolların tavsiye

¹¹⁹ Edip F. Çelik, **a.g.e.**, s. 337.

¹²⁰ Edip F. Çelik, **a.g.e.**, s. 338.

edilmesinin neden olacağı zaman kaybına engel olur. Ancak Konseyin başarı şansı görmesi durumunda aynı çözüm yolunu tavsiye etmesi olasılığı da mevcuttur.

Md.36/3'de ise, Konseyden hukuki nitelikteki uyuşmazlıkların taraflarca Uluslararası Adalet Divanına sunulması olasılığını göz önünde bulundurması istenmektedir. Tarafların uyuşmazlıklarını Divana sunmaları, Uluslararası Adalet Divanı Statüsü hükümlerine göre olacaktır. Madde çerçevesinde Konseyin yetkisi, taraflara hukuki nitelikteki uyuşmazlıklarını Divana götürmeleri yolunda tavsiyede bulunmaktan öteye gidemez. Eğer taraf devletler, uyuşmazlığın ortaya çıkmasından önce veya sonra söz konusu uyuşmazlık hakkında Divanın yargı yetkisini kabul etmemişlerse, Divanın yargı yetkisini Konseyin tavsiyesine dayandırarak, sorunu çözmesi mümkün değildir. Uygulamada ne Genel Kurulun ne de Güvenlik Konseyinin hukuki nitelikteki uyuşmazlıkların Divana sunulmak suretiyle çözümlenmesini teşvik ettikleri söylenebilir.¹²¹ Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi, uyuşmazlığın taraflarına Divana gitmelerini tavsiye edebilecekleri gibi, kendileri de gündemlerinde bulunan hukuki bir mesele hakkında md.96/1 uyarınca Divandan danışma görüşü isteyebilirler.

Güvenlik Konseyinin uzaması uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını tehdit edebilecek nitelikte gördüğü bir uyuşmazlık hakkında kullanabileceği diğer bir yetki md.37/2'de yer almaktadır. Md.37/2 çerçevesinde Konsey, çözüm yollarının ötesinde taraflara çözüm şekilleri tavsiye edebilmektedir. Konseyce tavsiye edilecek çözüm şeklini tarafların kabul zorunluluğu bulunmamaktadır. Konseyin bu yola başvurusu, ancak söz konusu uyuşmazlığın uzamasını uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını tehdit eder nitelikte bulduğuna hükmetmesi de mümkündür. Konseyin gündemindeki bir uyuşmazlık hakkında çözüm tavsiye etmesi, md.37/2 yanında md.38'de de düzenlenmiştir. Md.38'e göre, bir uyuşmazlığa taraf olanların hepsi rıza gösterdikleri takdirde, 33-37 nci maddeleri hükümlerine halel gelmemek üzere Konseyin bir uyuşmazlığın barışçı çözümü için tavsiyelerde bulunma yetkisi vardır. Madde kapsamında Konseyin uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını tehdit eder nitelikte bulmadığı bir uyuşmazlık hakkında da çözüm tavsiye etmesi mümkündür. Konseyin bu yetkisini kullanabilmesi, uyuşmazlığın tüm taraflarının rıza göstermesine bağlıdır. Konseyin maddedeki yetkisi, tavsiye ile sınırlı olduğu

¹²¹ Frederic L. Kirgis, **a.g.m.**, s. 527-528.

için tarafların Konseyce tavsiye edilecek çözümü kabul zorunlulukları bulunmamaktadır. 38 nci maddenin varlığına rağmen Birleşmiş Milletler uygulaması, bir uyuşmazlığa taraf olanların 33-37 nci maddeler arasında yer alan normal prosedürü tercih ettiklerini göstermektedir.

5. GÜVENLİK KONSEYİ VE GENEL KURULUN OYLAMA YÖNTEMLERİ VE KARARLARININ NİTELİĞİ

Genel Kurul'un oylama yöntemi Antlaşmanın 18 nci maddesinde düzenlenmiştir. Egemen eşitlik ilkesinin bir sonucu olarak, her üye devletin bir oy hakkının bulunduğu Genel Kurul'da oylama yöntemi, "önemli meseleler" ve "diğer meseleler" ayırımına konu olmuştur. Genel Kurul, *önemli meseleler hakkında hazır bulunan ve oy kullanan üyelerin 2/3 çoğunluğu ile karar alır* (md.18/2). Maddenin devamında *önemli meseleler* listelenmiştir. Bunlar:

- I. Uluslararası barış ve güvenliğin korunmasına yönelik tavsiyeler,
- II. Güvenlik Konseyi süreli üyelerinin seçimi,
- III. Ekonomik ve Sosyal Konsey üyelerinin seçimi,
- IV. Vesayet Konseyinin bazı üyelerinin seçimi,
- V. Örgüte yeni üyelerin kabulü,
- VI. Üyelerinin hak ve imtiyazlarının askıya alınması,
- VII. Üyelerin Örgütten ihracı,
- VIII. Vesayet rejiminin işlemesine yönelik meseleler,
- IX. Bütçe meseleleridir.¹²²

Genel Kurul açısından liste sınırlayıcı değildir. Nitekim md.18/3'de Genel Kurul'un hazır bulunan ve oy kullanan üyelerin çoğunluğu ile listeye yeni meseleler ekleyebileceği öngörülmüştür. Genel Kurul, listeyi genişletmek konusunda pek istekli davranmamıştır. Listedenden de anlaşılabilceği gibi, uyuşmazlıkların barış yolu ile çözümlenmesine ilişkin Genel Kurul kararları, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasına yönelik tavsiyeler çerçevesinde önemli meseleler oylamasına konu

¹²² Önemli meseleler arasında sayılmamış olsa da, Antlaşmanın 108 nci maddesi çerçevesinde Antlaşma metninin değiştirilmesi de, Genel Kurul üyelerinin 2/3 çoğunluğunu gerektirmektedir.

olmaktadır. Md.18/3'e göre, önemli meseleler dışında kalan *diğer meseleler hakkında hazır bulunan üyelerin çoğunluğu ile karar alınır.*

Önemli meseleler ile diğer meseleler arasındaki ayrım açık değildir. Özellikle bir konunun önemli mesele sayılıp sayılmayacağı yolunda bir tartışma çıktığı zaman çözüm, hazır bulunan ve oy kullanan çoğunluğun kararına bağlıdır. Tartışmalı konu, özü itibarıyla önemli mesele sayılması gerektiği halde aksi yönde alınacak bir kararla diğer meseleler kapsamında mütalaa edilebilir. Md.10, 11/2, 12 ve 14'de açıkça görüldüğü gibi, uyuşmazlıkların barış yolu ile çözümlenmesine ilişkin kararlar da dahil, Genel Kurul kararlarının büyük bir bölümü tavsiye niteliğindedir.

Genel Kurul kararlarının genellikle tavsiye niteliğinde olmasına rağmen uluslararası kamuoyu üzerinde etkili olması nedeniyle önem taşımaktadırlar.¹²³ Kararlara verilen destek arttıkça, yerine getirilme olasılıkları da artmaktadır. Kararlar uluslararası ilişkilerde davranış normları yaratma ihtimalini de taşımaktadırlar. Uluslararası sözleşmelerin yapılmasının teşvik edilmesi ve tekrarlanan kararlar aracılığıyla örf ve adet kurallarının oluşumuna destek olunmakta ve uluslararası hukukun gelişimine katkı sağlanmaktadır.

Genel Kurul'da karar alma yöntemi bu olmakla birlikte oylama öncesi müzakereler büyük önem taşımaktadır. Müzakereler, devletlerin kendi tutumlarını açıklama, diğerlerinin tutumlarını öğrenme ve etkilemeye çalışma açısından büyük değer taşımaktadır. Müzakerelerin büyük bir kısmı grup toplantıları şeklinde cereyan ederken, gizli diplomasi yöntemi de kullanılmaktadır. Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda grup toplantılarına ilişkin herhangi bir hüküm yer almazken, uygulamada grup toplantıları ortaya çıkmış ve karar alma sürecinde çok etkili olmuştur. En temel gruplaşma coğrafi bölgelere göre biçimlenmiştir. Bunlar Afrika-Asya, Doğu Avrupa, Doğu Bloğu dağılına kadar en çok birlikte hareket eden grup olmuştur. Latin Amerikalılar da ortak hareket etme konusunda bir hayli başarılı olmuşlardır.

¹²³ Hasan Köni, **Genel Sistem Kuramı ve Uluslararası Siyasal Örgütlerde Karar Verme**, A.İ.T.İ.A.Y.s. 117.

Afrika-Asya grubu, güçlü ve etkili bir grup olmamasına rağmen pek çok sorunda birlikte hareket etmektedirler.¹²⁴ Bu grup içinde yer alan Arap ülkeleri, alt grubu teşkil ederler. İslam ülkeleri de bu grubun diğer bir unsuru olarak ortaya çıkmaktadır. İsrail ve Güney Afrika, coğrafi olarak Afrika-Asya grubunda yer almalarına rağmen politik nedenlerle bu grubun dışında kalmışlardır. Türkiye’de zaman zaman bu grubun toplantılarına katılmaktadır.

Batı Avrupa ülkelerinin Avrupa Topluluğu çerçevesinde örgütlenmeye başlamasından itibaren daha fazla birlikte hareket etmeye başlamışlardır. Amerika Birleşik Devletleri, coğrafi açıdan uzak olmasına rağmen çoğu zaman Batı Avrupa grubu ile ortak tutum takınmaktadır. Japonya, özellikle ekonomik konularda Batı Avrupa grubu ile birlikte hareket ederken, zaman zaman diğer gruplar ile de işbirliğine gitmektedir. Çeşitli konular etrafında biçimlenen gruplar da vardır. Ekonomik sorunlar söz konusu olduğu zaman Afrika-Asya ve Latin Amerika ülkeleri “77’ler Grubu” adı altında bir araya gelirken, sanayileşmiş ülkeler de kendi çıkarlarını korumak için ortak bir tutum sergilemektedirler. Ayrıca Güney-Kuzey ülkeleri gruplanması da vardır.¹²⁵

Konseyin oylama yöntemi ise, 27 nci maddede yer almaktadır. Konseyin her üyesinin bir oy hakkı vardır (md.27/1) ve kararlar Konseyin 15 üyesinden dokuz üyesinin olumlu oyu ile alınmaktadır (md.27/2-3).¹²⁶ Diğer tüm meselelerde ise, beş daimi üyenin aynı yöndeki oyları da dahil olmak üzere, Konseyin 15 üyesinden 9 üyesinin olumlu oyu ile karar alınır (md.27/3). Bunların dışında Uluslararası Adalet Divanı Statüsünün 10’ncu maddesi uyarınca Divan yargıçlarının seçimi yapılırken, Konsey oy çokluğu ile karar alır. Oylamada Konseyin daimi üyeleri ile süreli üyeleri arasında hiçbir fark gözetilmez. Birleşmiş Milletler Antlaşmasının herhangi bir maddesinde vetodan bahsedilmemiş olmasına rağmen md.27/3’de usul meseleleri dışında kalan diğer tüm meselelerde Konseyin beş daimi üyesinin

¹²⁴ Peter R. Baehr and Leon Gordenker, **The United Nations in the 1990s**, St. Martin’s Press, New York, 1992, s. 52.

¹²⁵ Edip F. Çelik, **a.g.e.**, s. 338.

¹²⁶ Antlaşmanın orijinal metninde Konseyin toplam üye sayısı 11 olduğu için Konsey kararlarının 11 üyeden 7 üyenin olumlu oyu ile alınması öngörülmüştü. Genel Kurulun 17 Aralık 1963 tarihinde aldığı 1991 (XVIII) sayılı kararı ile Konseyin süreli üyelerinin sayısının artırılması suretiyle toplam üye sayısının 15’e çıkarılmasının yanında karar alınması için md. 27/2 ve 3’de öngörülen 7/11 oranı da 9/15 şeklinde değiştirilmiştir.

aynı yöndeki oylarının da aranması, bu üyelere veto hakkı tanındığını göstermektedir.

Oylama yapılırken karşılaşılabilecek sorunlardan biri, Konsey önündeki bir meselenin iki kategoriden hangisine girdiğinin belirlenmesidir. Benzer bir belirleme sorunu karşılaştıran Genel Kurul için Antlaşmanın 18 nci maddesinde listeye ve açıklayıcı bir hükme yer verilirken, Güvenlik Konseyi'nin başvurabileceği herhangi bir hükme rastlanılmaktadır. San Francisco Konferansında da Konsey'in oylama yöntemini düzenleyen md.27'deki hükmün belirsiz olduğu kabul edilmiştir ¹²⁷. Konferansın davetçisi olan dört devlet (Amerika Birleşik Devletleri, Çin, İngiltere ve Sovyetler Birliği) ve Fransa, 27 nci maddedeki belirsizliği ortadan kaldırmayı amaçlayan ve maddeyi yorumlayan bir karar yayınlamışlardır. Yorum kararında öncelikle bazı usul meselelerinin listelenmesi yoluna gidilmiştir.¹²⁸ Ayrıca Konseyin hiçbir üyesinin Antlaşma uyarınca Konseyin önüne getirilmiş olan uyuşmazlık veya durumun Konsey tarafından incelenmesine ve müzakere edilmesine tek başına engel olamayacağını belirtmek suretiyle veto kullanılmasını önlemek istenmiştir.

Kararda usul meseleleri ile diğer tüm meseleler arasındaki ayrım ortaya konulmamış, sadece birkaç başlık altında usul meselelerinden örnekler verilmekle yetinilmiştir. Bu da Antlaşma metnindeki belirsizliği gidermek için yetersiz bir çaba olmuştur, zira kararı hazırlayanlar, kararın sonunda bir meselenin usul meselesi mi sayılacağı, yoksa diğer meseleler içinde mi değerlendirileceği hususunda tartışma çıktığı zaman sorunun md.27/3'deki oylama çerçevesinde çözümleneceğini öngörmüşlerdir. Böylece usul meseleleri ile diğer tüm meseleler arasındaki ayrım, büyük ölçüde Konsey üyelerine, özellikle de md.27/3 uyarınca veto yetkisine sahip

¹²⁷ Mehmet Gönübol, **a.g.e.**, s. 253.

¹²⁸ Listede yer alan usul meseleleri:

- i) Konseyin kendi usul konularını kabul etmesi veya değiştirmesi,
- ii) Konsey Başkanının seçiminde kullanılacak yöntemin tespit edilmesi,
- iii) Konseyin devamlı faaliyet gösterecek şekilde örgütlenmesi,
- iv) Olağan ve olağanüstü toplantıların yer ve tarihinin belirlenmesi,
- v) Tali organların tesis edilmesi,
- vi) Konseyde tesis edilmeyen, ancak Konseyce incelenmekte olan bir meselede çıkarları söz konusu olan Örgütün herhangi bir üyesinin Konsey müzakerelerine davet edilmesi,

vii) Birleşmiş Milletler üyesi olsun ya da olmasın Konsey tarafından incelenmekte olan uyuşmazlığa taraf olan ve konseyde temsil edilmeyen herhangi bir devletin Konsey müzakerelerine davet edilmesidir.

olan daimi üyelere bırakılmıştır. Daimi üyeler de, bu ayrımın yapılması sırasında hukuki gerçeklerden ziyade kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmişlerdir.

Md.27 konusunda beş devletin yorumunu içeren karar bağlayıcı değildir. Ancak Konsey, karar doğrultusunda hareket etmiştir. Zaman içerisinde *Örgüte yeni üyelerin kabulü, üyeliğin askıya alınması, bir devletin Örgütten ihraç edilmesi, barışın tehdit edildiği, bozulduğu ya da saldırı fiilinin meydana geldiğinin saptanması, silahlı kuvvet kullanılmasını gerektiren veya gerektirmeyen zorlama tedbirlerinin alınması, uyuşmazlıkların taraflar arasında barış yolu ile çözümlenmesinin veya barışçıl yol ve usullerin tavsiye edilmesi, Uluslararası Adalet Divanından danışma görüşü istenilmesi, Genel Sekreterin atanması ve benzeri konuların* diğer meseleler içinde kabul edilerek, vetoya tabi oldukları görülmüştür. Yorum kararına uygun hareket edilmesi, “çifte veto” uygulamasını da beraberinde getirmiştir. Bir meselenin usul meselesi mi diğer mesele mi olduğu konusunda bir tartışma çıktığı zaman öncelikle meselenin usul meselesi olup olmadığına md.27/3’de yer alan oylama yöntemi çerçevesinde karar verilmektedir. Eğer daimi üyelere biri olumsuz oy kullanırsa, mesele usul meselesi olmaktan çıkar ve diğer meseleler içinde değerlendirilir. Böylece diğer tüm üyeler olumlu oy kullansalar bile, daimi üyelere birinin veto kullanması belirleyici olmaktadır. Ardından diğer mesele olarak kabul edilen meselenin esası hakkında md.27/3 çerçevesinde yapılacak oylamada, aynı daimi üye tarafından ikinci kez olumsuz oy kullanılması ile çifte veto gerçekleşmiş olur. Kısaca çifte vetoda, tek bir mesele hakkında aynı daimi üyenin iki kez veto kullanması söz konusudur.

Genel Kurul da, usul meseleleri ile diğer meseleler ayrımı ile yakından ilgilenmiş ve 14 Nisan 1949 tarihinde aldığı 267 (III) sayılı kararı¹²⁹ ile md.27 hakkında kendi görüşünü ortaya koymuştur. Kararda bir yandan usul meseleleri 36 başlık altında sayılırken, diğer yandan da bir meselenin usule ilişkin olup olmadığının Konseyin herhangi yedi üyesinin olumlu oyu ile tespit edilmesi gerektiği öngörülmüştür. Temel amacı usul meseleleri ile diğer meseleler arasında ayırım yapılırken, Konseyin daimi üyeleri tarafından vetoya başvurulmasını önlemek olan karar, Konseyin daimi üyeleri tarafından desteklenmediği için uygulamaya

¹²⁹ UN Doc. GA Res. 267 (III), 1949.

konulamamıştır.¹³⁰ Daimi üyelerin bu kararı onaylamalarını beklemek pek de gerçekçi bir ihtimal değildi çünkü kararın uygulanması durumunda daimi üyelerin md.27/3 uyarınca elde etmiş oldukları veto hakkı anlamını büyük ölçüde yitirecekti.¹³¹

Güvenlik Konseyi'nin oylama yönteminde karşılaşılan diğer bir sorun, daimi üyelerin çekimser oy kullanmaları veya oylamaya katılmamalarıdır. Kimi zaman daimi üyeler, çeşitli nedenlerle veto kullanmaktan kaçınmak için çekimser oy kullanmayı tercih etmektedirler. Md.27'de çekimser oy kullanımından açıkça söz edilmemiş olmasına rağmen daimi üyeler sık sık çekimser oya başvurmuşlar ve bu uygulama genel kabul görmüştür. Usul meseleleri söz konusu olduğu zaman çekimser oy kullanımı önemli bir sorun yaratmamaktadır. Çekimser oy kullanımının md.27/3'de yer alan "beş daimi üyenin aynı yöndeki oyları" kuralına ters düşmediği ve dolaylı olarak çoğunluğun isteği ile aynı yönde olmayı yansıttığı kabul edilmektedir. Uluslararası Adalet Divanı da, 21 Haziran 1971 tarihinde "Namibya'da Güney Afrika'nın Devam Eden Varlığının Devletler İçin Hukuki Sonuçları" hakkında verdiği danışma görüşünde daimi üyelerden biri tarafından çekimser oy kullanımının, karar alınmasına engel teşkil etmeyeceği sonucuna varmıştır.¹³²

Daimi üyelerden herhangi birinin oylamaya katılmaması, çekimser oy kullanımına oranla daha sıkıntılı bir sorundur. Süreli üyelerden herhangi birinin usule ilişkin bir meselenin oylamasına katılmaması, uygulamada tartışmaya konu olmamaktadır. Asıl sorun, daimi üyelerden birinin md.27/3 çerçevesinde yapılan oylamaya katılmamasıdır. 1946 yılında "İran Sorunu" Konseyin önüne geldiği zaman Sovyetler Birliği, sorunun incelenmesinin haftalarca ertelenmesini istemiştir. İsteğin Konsey tarafından reddedilmesi üzerine Sovyet temsilcisi toplantı masasını terk etmiştir.¹³³ Sovyet temsilcisinin bulunmadığı süre boyunca Konsey, usule ilişkin olmayan kararlar da almıştır. Ancak alınan kararların 27 nci maddede yer alan oylama yöntemine uygun olup olmadığı tartışması gündeme gelmemiştir.

¹³⁰ Stephen Goodspeed, **a.g.e.**, 145-146.

¹³¹ Mehmet Gönübol, **a.g.e.**, s. 253.

¹³² **International Court of Justice (I.C.J) Reports**, 1971, s. 22.

¹³³ Stephen Goodspeed, **a.g.e.**, 149.

Uyuşmazlıkların barış yolu ile çözümlenmesine ilişkin Konsey kararları md.27/3 çerçevesinde beş daimi üye de dahil, dokuz üyenin olumlu oyu ile alınırken, yine aynı madde kapsamında bu kurala bir istisna getirilmektedir. Md. 27/3'e göre, VI ncı Bölüm ve md.52/3 uyarınca alınacak kararlarda uyuşmazlığa taraf olan Konsey üyesi oy kullanamaz. Bilindiği gibi, VI ncı Bölüm uyuşmazlıkların barış yolu ile çözümlenmesine, md.52/3 ise, uyuşmazlıkların bölge anlaşmaları veya örgütleri aracılığı ile çözümlenmesinin Konsey tarafından teşvik edilmesine ilişkindir. VI ncı Bölümde uyuşmazlık yanında anlaşmazlıkla neticelenebilecek veya uyuşmazlık doğurabilecek duruma yer verilmesine rağmen md.27/3'de sadece uyuşmazlığa taraf olan Konsey üyelerinin oy kullanması engellenmektedir. Duruma taraf Konsey üyelerinin oy kullanması önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır. Md.27/3'de getirilen istisnanın Konseyin beş daimi üyesi için daha önemli olduğu ve bunların veto hakkını sınırladığı açıktır. Genel Kurulda yapılan oylamada ise, md.27/3'e benzer bir kısıtlama bulunmamaktadır. Ancak olması durumunda dahi Örgüte üye devletlerin tümünün üyesi olduğu Genel Kurulda bir ya da birkaç devletin oy kullanmamasının fazla bir önemi olmazdı.

Uyuşmazlıkların barış yolu ile çözümlenmesi konusunda Konseyin aldığı kararlar tavsiye niteliğindedir.¹³⁴ Nitekim VI ncı Bölümde Konseyin kullanabileceği yetkilerden bahsedilirken, “davet eder”, “tavsiye eder” gibi zorlayıcı olmayan ifadelerle yer verilmektedir. Konsey kararlarını kabul etmek ve uygulamak hususunda md.25'de yer alan yükümlülüğün, tavsiye niteliğinde kararları kapsamadığı açıktır. Md.10, 11/2, 12 ve 14'de açıkça belirtildiği gibi, Genel Kurulun kararları da tavsiye niteliğinde olduğu için gerek Güvenlik Konseyinin gerekse Genel Kurulun, uyuşmazlıkların barış yolu ile çözümlenmesine ilişkin kararları uyuşmazlığın tarafları için bağlayıcı değildir.

¹³⁴ Uyuşmazlıkların barış yolu ile çözümlenmesi konusunda Konseyin doğrudan uyuşmazlığın taraflarına yönelik olmayan bazı kararları bağlayıcıdır. Bunlar arasında, bir uyuşmazlığın gündeme alınması ve md.34 uyarınca soruşturma komisyonunun tesis edilmesine ilişkin kararlar sayılabilir. Edip F. Çelik, **a.g.e.**, s. 341-342.

İKİNCİ BÖLÜM

BM BARIŞI KORUMA HAREKATLARI AMAÇ VE GÖREVLER, TEMEL İLKELER, STATÜLERİ, FİNANSMAN

Bu bölümde; BM Teşkilatı içinde icra edilen Barışı Koruma faaliyetlerinin tarihsel gelişimi, amaç ve görevler, uygulamalar ve karar mekanizmasının oluşumları ve geçmişte/günümüzde devam eden örnek boyuttaki Barışı Koruma faaliyetleri ile ilgili kararlar ve hukuksal statü tartışılmaya ve Barışı Koruma faaliyetleri ile ilgili temel ilkeler ortaya konulmaya çalışılacaktır.

1. ORTAYA ÇIKIŞI, GENEL ÖZELLİKLERİ VE TEMEL İLKELER :

Krizler ve bu krizlere çözüm bulma arayışları neticesinde barışı koruma faaliyetleri boşluğu doldurmak maksadıyla irticalen tasarlanmış ve olaylara bağlı olarak ve gerektiğinde çekebilme haklarını saklı tutarak ülkeler kısa sürelerle, eğitimli birliklerini BM emrine vermişlerdir. Ülkeler; ateşkes sürecini izleme, ara bölgeleri koruma, insan hakları ile ilgili uygulamaları takip etme, sınır uyuşmazlıkları ve daha nice konularda yıllarca gönüllü olarak barışı koruma birliklerine birlik vermeye devam etmişlerdir. 2003 yılına gelindiğinde, bu zamana kadar bir milyon üzerinde sivil ve askeri personelin barışı koruma faaliyetlerine katıldığını, ve 1800 üzerinde personelin bu görevler esnasında hayatını kaybettiğini görmekteyiz. Ayrıca 1948 yılından 2003 eylül ayına kadar 57 barışı koruma görevinin icra edildiği ve yaklaşık toplam maliyetin 27 milyar dolar olduğu tahmin edilmektedir. Halihazırda 15 barışı koruma operasyonunda, 90 ülkeden 44.000 sivil askeri personel görev yapmaktadır. Amerika'nın yıllık savunma bütçesinin 300 milyar olduğu düşünüldüğünde barış ve güvenliği sağlama adına yukarıdaki rakam çok küçük kalmaktadır.¹³⁵

Geçmişte icra edilen ve halihazırda devam eden Barışı Koruma Harekatları EK-B ve EK-C'de sunulmuştur.

¹³⁵ Jean E. Krasno, The United Nations, Confronting The Challenges of a Global Society, Lynne Rienner Publishers London 2004, sayfa 223

1.1 MİLLETLER CEMİYETİ DÖNEMİ :

Milletler Cemiyeti döneminde de, BM döneminde yapılan uygulamalara benzer şekilde barışı koruma adına çok uluslu kuvvetler oluşturulmuştur. Bu kuvvetlere; anlaşma sonrası faaliyetleri izleme, rapor verme, gözlem ve çatışan kuvvetlerin arasında tampon bölge oluşturma görevleri verilmiştir. 1920-1935 yılları arasında SAAR Bölgesinin idaresi için oluşturulan komisyona ilave olarak, bölgede yaşayan halkın Fransa'ya ya da Almanya'ya katılmaları yönünde yapılacak plebisit' in emniyeti için Milletler Cemiyeti tarafından bölgeye, İtalya, İngiltere, İsveç ve Hollanda ülkelerinin 3300 askerinden oluşan kuvvet gönderilmiştir. Bu faaliyet uluslar arası bir organizasyonun desteğinde yapılan ilk barışı koruma faaliyeti uygulamasıdır. Sonuçta Saar Bölge Halkı Almanya ile yeniden birleşmeyi oylamışlardır.

Diğer bir örnekte, günümüzde Gdansk diye adlandırılan I nci Dünya Harbi öncesi Prusya'nın bir parçası olan, Polonya'nın Baltık Kıyılarındaki Alman yerleşim birimi Danzig ile ilgilidir. Versay Anlaşması sonrası bölgedeki Alman kontrolü kaldırılmış ve bölgede Milletler Cemiyeti kontrolünde serbest bölge oluşturulmuştur. Saar bölgesinde olduğu gibi bölgeyi MC'nin yönetmemesine rağmen bölgeye yüksek komiser ataması, bölge anayasasını garanti altına alması Polonya ile Danzig arasında tartışmalara vesile olmuş, bu durum II nci Dünya Harbi' nin ilk gününde bölgeyi Nazilerin işgaline kadar sürmüştür.

Milletler Cemiyetinin bu tür uygulamalarına yönelik, Avrupa dışında ise; Türkiye ile Irak arasında Musul Irak'ta olacak şekilde sınır tesis etmesi, Latin Amerika'da iç savaş sonrası Peru ve Kolombiya arasında sınır teşkil eden Amazon nehri üzerindeki Peru tarafından işgal edilen Leticia Bölgesinden Peru'nun çekilmesi için bölgeye 75 askeri personel gönderilerek bölgeyi bir yıl kontrol altına alması diğer örnekler olarak gösterilebilir. ¹³⁶

¹³⁶ Jean E. Krasno, a.g.e, s.225

1.2 BİRLEŞMİŞ MİLLETLER DÖNEMİ :

Birleşmiş Milletler Antlaşması çerçevesinde örgütün temel amaçlarından en önemlisi uluslar arası barış ve güvenliği korumaktır. Bu konuda başlıca sorumluluk, üye devletler adına hareket edeceği kabul edilen Güvenlik Konseyine verilmektedir (md.24/1). Ancak bu sorumluluk, münhasır bir sorumluluk değildir. Madde 12’de yer alan sınırlamaya tabi olarak Genel Kurul da uluslar arası barış ve güvenliğin korunmasını ilgilendiren meseleleri görüşme ve bunlar hakkında tavsiyelerde bulunma yetkisine sahiptir (md.10 ve md.11/2). Ayrıca Genel Sekreter de, uluslar arası barış ve güvenliğin korunması alanında bu iki organa yardımcı olacak bazı görev ve yetkilere sahiptir (md.98-99).

Uluslar arası barış ve güvenliğin korunmasında baş sorumluluğu üstlenen Güvenlik Konseyi, örgütün ilk yıllarından itibaren kendinden bekleneni vermemeye başladı. Bunun temel nedeni, md.27/3’de konseyin 5 daimi üyesine verilen veto hakkıydı. BM antlaşmasında Güvenlik Konseyi’nin uluslar arası barış ve güvenliği korumadaki rolü, bu 5 üyenin işbirliğine dayandırılmıştı. Ancak savaşın hemen ardından ABD ve Sovyetler Birliği liderliğinde oluşan iki kutuplu uluslar arası sistem işbirliğinin uzun sürmeyeceğini gösteriyordu. Nitekim iki kutuplu uluslar arası sistem Güvenlik Konseyi’nde de yansımaları buldu ve tarafların sık sık vetoya baş vurma nedeniyle uluslar arası barış ve güvenliğin korunmasına ilişkin bir karar alınması neredeyse imkansız hale geldi. İşbirliğinin bozulması, uluslar arası barış ve güvenliğin korunmasının önemli bir ayağını teşkil eden silahlı kuvvet kullanılmasını gerektiren tedbirler için md.43’de öngörülen anlaşmaların yapılmasına da engel oldu. Böylece antlaşma metninde gerekli hükümler olmasına rağmen Güvenlik Konseyi’nin 5 daimi üyesinin işbirliğine dayanan karar alma mekanizması, bu hükümlerin uygulamaya konulması önünde engel teşkil ediyordu.

BM Antlaşması’nın uluslar arası barış ve güvenliğin korunmasına ilişkin hükümlerinin büyük ölçüde işletilememesi ve örgüte bağlanan umutların giderek zayıflaması yeni arayışları beraberinde getirdi. Arayışların temel amacı, BM Antlaşması’nın uluslar arası barış ve güvenliğin korunmasına ilişkin mekanizması

ile uygulaması arasında meydana gelen boşluğun olumsuz etkisini mümkün olduğu kadar azaltmaktı.¹³⁷

Arayışların ilk sonuçlarından biri, BM dışında alındı. Başta Konsey'in daimi üyeleri olmak üzere üye devletler güvenliklerini sağlamak için bölgesel örgütlere bel bağlamaya başladılar. BM Antlaşması'nın 52 nci maddesinde örgütün amaç ve ilkelerine aykırı olmamak şartıyla bu tür örgütlerin varlığına da izin verildiğinden NATO ve Varşova Paktı bu örgütlerin ilk örnekleri arasındaydı.

BM içinde de uluslar arası barış ve güvenliğin korunması amacı lehinde bazı adımlar atıldı. Bu adımlardan birisi doğrudan Güvenlik Konseyi'nin karar alma mekanizmasının yorumlanmasına ilişkindi. Daimi üyelerden birinin çekimser oyu veya oylamaya katılmaması, md.27/3'de öngörülen konseyin daimi üyeleri de dahil 9 üyenin olumlu oyu kuralına aykırı olarak görülmedi. Md.42'de yer alan silahlı kuvvet kullanılmasını gerektiren tedbirlere başvurulması, md.43'de sözü edilen anlaşmaların yapılmasına bağlanmasına ve bu anlaşmalar yapılamamasına rağmen Konsey, Kore'ye ilişkin 27 Haziran 1950 tarihli ve 83 sayılı kararında üye devletlere kuvvet kullanma yetkisi tanımak suretiyle BM Antlaşması'nda açıkça öngörülmeleyen bir uygulamayı başlattı.

Atılan bir diğer adım, uluslar arası barış ve güvenliği korumada Genel Kurulu etkin hale getirmeyi amaçlayan *"Barış İçin Birleşme Kararı"* idi. Birinci bölümde izah edilen ve 3 Mayıs 1950 tarihinde Genel Kurul tarafından kabul edilen bu kararda barışın tehdidi, bozulması veya saldırı fiili halinde daimi üyeler arasında uzlaşma sağlanamamasından dolayı Güvenlik Konseyi'nin uluslar arası barış ve güvenliği koruma sorumluluğunu yerine getirememesi durumunda Genel Kurul'a silahlı kuvvet kullanımı da dahil, gerekli tedbirleri tavsiye etme yetkisi tanınmaktaydı.

BM içindeki arayışlar, dünyanın çeşitli bölgelerinde meydana gelen mücadeleleri önlemeye veya kontrol etmeye yönelik yeni mekanizmaların ortaya çıkmasına da neden olmuştur. Bu mekanizmalardan en önemlisi Örgüt'ün kuruluş

¹³⁷ Karaosmanoğlu Ali, İç Çatışmaların Çözümü ve Uluslar Arası Örgütler, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul, 1981, s.129.

yıllarından itibaren uygulanmaya başlayan ve soğuk savaş sonrasında büyük artış gösteren “Barışı Koruma Harekatları”dır. Barışı Koruma Harekatları uluslar arası barış ve güvenliğin korunması amacının önemli bir parçası haline geldi ve BM’in başarısız ve etkisiz olmakla suçlandığı soğuk savaş boyunca, bazı çatışmaların önlenmesinde gösterdiği başarılar nedeniyle uluslararası toplum tarafından örgütün etkinliğinin sembolü olarak görüldü. Bu durum soğuk savaş sonrası “Barışı Koruma Harekatları”na olan taleplerin büyük ölçüde artmasına neden oldu. Bu operasyonların hangi ilkeler üzerinde yürütüleceği konusunda üye ülkeler arasında anlaşmaya varılmış bağlayıcı bir metin olmamakla birlikte gerek örgütün gerekse üye devletlerin çeşitli biçimde kabul ettikleri ilkeler çerçevesinde yürütülmeye devam edilmektedir. Bu ilkelerde de zaman zaman özellikle soğuk savaş sonrası bir kısım değişiklikler yaşandığı görülmektedir.

Birleşmiş Milletler döneminde , 1947 yılında ilk kez UNSCOB (The United Nations Special Committee on the Balkans); Yunan Hükümeti’ni devirmek için ayaklanan ve komünist blok ülkeleri özellikle Arnavutluk, Bulgaristan, Yugoslavya tarafından desteklenen komünist gerillaların faaliyetlerini araştırmak ve gözlemlemek için oluşturulmuş, Kuzey Yunanistan’a gönderilmiştir. Balkanlardaki barış ve güvenliğe yönelik bu sorun Sovyetler Birliği’nin vetosunu engellemek için ABD’nin politik manevrası ile Güvenlik Konseyi’nin değil Genel Kurul’un gündemine alınmıştır ve Genel Kurul kararıyla 21 Ekim 1947’de UNSCOB oluşturulmuştur. Görevinin sonlandırıldığı 1951 yılına kadar UNSCOB raporlarını daima Genel Kurul’a göndermiştir.¹³⁸

1947’de Yunanistan’a, 1949 yılında ise Pakistan ile Hindistan arasındaki anlaşmazlıkları gidermek için Keşmir’e gönderilen gözlem görevleri ilk Barışı Koruma faaliyetleri olmasına rağmen, 1948 yılında ilk kez “Barışı Koruma” ifadesi kullanılmaya başlanmış ancak 1956 yılındaki Şüveyş bunalımına kadar bugünkü ifadesini bulamamıştır. 1948 yılında Arap - İsrail çatışmasının ardından barış anlaşmasının izlenmesi amacıyla 15 Mayıs 1948 yılında oluşturulan UNTSO (UN Truce Supervision Organization) bugün de Kudüs’teki karargahı ile Golan Tepeleri, Lübnan, Mısır ve Ürdün’de gözlem ve barış anlaşmasının ihlali ile ilgili rapor faaliyetini Güvenlik Konseyi’ne karşı sürdürmektedir.

¹³⁸ Jean E. Krasno, age , sayfa 228

BM Barışı Koruma Harekatları'nın *bu günkü manada kullanımının ortaya çıkması* daha ziyade, 1956 yılında   vey  kanalının Mısır tarafından millile tirildiğinin Nasır tarafından açıklanması ve akabinde İngiliz, Fransız ve  srail güçlerince bölgenin işgali ile ba layan olaylar sonrası olmuştur. Birinci Bölümde izah edilmeye çalışılan Genel Kurul'un Kore Krizindeki 1950 yılındaki "Barış   in Birleşme Kararı" na benzer biçimde Genel Kurul 01 Kasım 1956 tarihinde ki özel oturumunda Güvenlik Konseyi'nin harekete geçmede yetersiz kalacağını vurgulayarak sorunun çözümünü üzerine almıştır.

1952 yılında BM Genel Kurulu'na başkanlık yapan Lester Pearson o dönemde Kore bunalımı ile ilgili olarak çatışan taraflar arasında güvenli bölge oluşturmak adına  ye ülkelerin gönüllü katkılarıyla silahlı BM Barışı Koruma Kuvvetleri oluşturma önerisiyle uluslar arası camiada büyük bir saygı uyandırmı tı. Bu noktada Genel Sekreter Dag Hammarskjöld'  n politik danışmanı Brian Urganhart Genel Kurul' a yaptığı konuşmada;

" Bu defa ateşkes ilan etmek ve BM G zlemcilerini koymak yeterli değildir, daha fazla bir şeyler yapmak gerekir.  srail, Fransız ve İngiliz kuvvetleri geri çekilirken Yunanistan, Ke mir ve OrtaDoğuda icra edilen gözlem görevlerinin aksine sınırları / bölgeyi denetim altında bulunduracak fiziki bir güce, gerçek askeri birliklere ihtiya ımız olacak"

demı tir. Müteakiben, Dag Hammarskjöld konu ve özellikle yukarıdaki konsept üzerinde yoğunla mı  ve Barışı Koruma Kuvvetlerinin te kilinde bazı prensipler ortaya çıkmıştır. Kuvvetlerin ba larına giydikleri "helmet"in mavi olmasına da, kolayca farkedilmesi ve diğerlerinden rahatça ayırt edilmesi dolayısıyla karar verilmiştir. 13 ülkenin katılımı ile 6.000 kişilik UNEF (UN Emergency Force) 15 Kasım'da oluşturulmuş ve  ubat 1957 de bölgeye gönderilmiştir. Dag Hammarskjöld' n o dönem de *Barışı Koruma faaliyetleri ile ilgili tespit ettiği prensipler aşağıya çıkarılmıştır.*¹³⁹

¹³⁹ Jean E. Krasno, age , sayfa 231

- Barışı Koruma Kuvvetleri ateşkes ilan edildikten sonra bölgeye gönderilmelidir.
- Barışı Koruma Kuvvetleri bölgeye gönderilmeden önce, ev sahibi ülkenin rızası alınmalıdır.
- Barışı Koruma Kuvvetleri yalnızca kendileri koruma maksadıyla silah kullanmalıdır.
- Barışı Koruma Kuvvetleri tarafsız olmalıdır. Kuvvetler anlaşmazlığın içine çekilmemeli ve tehlikeye atılmamalıdır. Barışı Koruma Kuvvetlerine katkıda bulunan ülkeler anlaşmazlığın bir parçası olması durumunda kuvvetlerini geri çekmelidirler.

BM Antlaşması'nda belirtildiği üzere BM 'in asıl amacı uluslar arası barış ve güvenliğin korunmasıdır ve uluslar arası barış ve güvenliğin sağlanmasından asıl sorumlu organ ise Güvenlik Konseyi'dir. Antlaşma'nın VI ve VII 'nci bölümleri bu amacı sağlamak amacıyla alınacak gerekli tedbirleri kapsar.

Barışı Koruma Harekatları'nı, BM Antlaşması'nın herhangi bir madde/fıkrasına dayandırmak oldukça güçtür. Bütün zorlama faaliyetlerini VII Bölümden hareketle ve VI Bölümde ifade edilen diplomatik yöntemlerle de ifade etmek güçtür. BM eski genel sekreterlerinden Dag Hammarskjöld bu yüzden Barışı Koruma Harekatları'nı BM Şartı'nın VI ve VII nci Bölümleri arasında bir yere, "altı-buçuk" diye yeni bir bölüme sokulabileceğini ifade etmiştir. İşte bu noktada, BM operasyonlarının Antlaşma'nın herhangi bir maddesine dayandırılmaması, bugün bu operasyonların yasallığını tartışma sorusunu akla getirmektedir.

BM Şartı'nda Barışı Koruma Harekatları diye hiçbir ifade yer almamasına karşın, Barışı Koruma Harekatları BM Örgütü'nün uluslar arası barış ve güvenliği sağlama sorumluluğundan kaynaklanan doğal bir güçtür.¹⁴⁰

¹⁴⁰ The United Nations and the maintenance of the international peace and security, N.D.White , Manchester University Pres, 1990, Bölüm 8, s. 181

Barışı Koruma Harekatları'nın yapılageliş özelliklerine bakıldığında en önemli hususun rıza ilkesi olduğunu görmekteyiz. Rıza ilkesi kadar BM Harekatı için iç işlerine karışmama ve tarafsızlık ilkesi de esastır. Bu özelliklerle icra edilen harekatın etkili olması içinde gerekliliktir. Ayrıca icra edilen herekata BM üyelerinin ve Güvenlik Konseyi'nin sürekli destek ve işbirliği de önemli bir gerekliliktir.

BM kuvvetlerinin silah kullanma ve zorlama yetkileri de yoktur, kuvvet kullanılması ancak *kendini savunmak* maksadıyla başvurulmuş en son yöntemdir.

Barışı koruma faaliyetlerinin başarısı aynı zamanda, BM tarafından Barış Gücü'nün kullanılması konusunda hazırlanan *talimatın (mandate) açık ve uygulanabilir olmasına* da bağlıdır. Barış Gücü askeri personeli üye ülkelerin gönüllülük esasına göre sağlanır ve BM Güvenlik Konseyi'nin direktiflerine göre Genel Sekreteri'n komutası altında operasyonel olarak kullanılır ve faaliyetler düzenli olarak Genel Sekreter tarafından Güvenlik Konseyi'ne rapor edilir.

Barışı Koruma faaliyetleri iki ana kategoriye ayrılabilir : gözlem görevleri ve barışı koruma harekatları. BM gözlem faaliyetleri çoğunlukla silahsız olarak icra edilir. Barışı Koruma Kuvvetleri hafif silahlarla teçhiz edilmiştir ve kendini koruma dışında silah kullanmazlar. Kullanımın gerçekleşmesi halinde BM kuvvetlerinin adil ve tarafsız olduğunun sorgulanabilecek olması tehlikeli bir durumdur.

Son olarakta Barışı Koruma faaliyetlerinin maliyetlerinin karşılanması da önemli bir problemdir.

Güvenlik Konseyi; barışın ihlali, barışa tehdit teşkil eden veya durumun kötüleştiği bir anda BM Antlaşmasının VII Bölümünde kendisine verilen geniş yetkileri kullanabilir. Durumun daha da kötüleşmesini önlemek için Güvenlik Konseyi taraflara arzu edilen ve gerekli tedbirlere uymaları çağırısı yapar, müteakiben 41nci maddede belirtilen tedbirlerden birini birkaçını uygulayabilir, eğer tedbirler yetersizse 42 nci madde gereği barış ve güvenliğin korunması maksadıyla Hava, Deniz ve Kara Kuvvetleri Harekatına başvurabilir. Bu amaçla da, BM'in bütün üyeleri Güvenlik Konseyi'nin çağırısı ile gerekli silahlı kuvvet, yardım ve kolaylıkları tahsis etmekten sorumludur. BM Antlaşması'nın 41 ve 42nci maddeleri

kollektif güvenlik sisteminin özünü teşkil eder ve sistemin temel belirleyici rolü veto hakları nedeniyle beş daimi üyenin kararlılığına bağlıdır. Bu nedenle silahlı kuvvetlerin kullanılması konusu daimi üyeler arasındaki tam bir görüş birliği ve işbirliğine dayanır. Ancak BM 'in tarihi gelişiminde oluşmayan bu durum özellikle II nci Dünya Harbi sonrası üye ve daimi ülkelerin arasındaki oluşan görüş farklılıklarından dolayı örgütün işlevlerini etkilemiştir.

Yeni çatışmaların başlaması, düşmanlıkların sona erdirilmesi BM Barışı Koruma faaliyetlerini geliştirmiştir. Bu hareketin arkasında herhangi bir teori ve doktrin mevcut değildir, ihtiyaç ve gereklilikten meydana gelen problemlere gerekli pratik reaksiyon olarak doğmuş ve gelişmiştir. BM' in kriz bölgelerinde uluslar arası barış ve güvenliği yeniden tesis etmek maksadıyla yıllarca uygulanan Barışı Koruma faaliyetleri; askeri personelin katıldığı fakat zorlamanın olmadığı, gönüllülük, rıza ve işbirliğine dayandırılmıştır. Zamanla belirtilen amaçları gerçekleştirmek için madde 42 çerçevesinde Zorlama Harekatı'nında icra edildiği görülmüştür.

Barışı koruma birlikleri çoğunlukla; gözlemcilik, ateşkesin sürdürülmesine yardım, karşılıklı çekilen kuvvetleri desteklemek, aralarında tampon bölge oluşturmak maksadıyla görevlendirilir.¹⁴¹

Özet olarak, Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda, Barışı Koruma Harekatı'na ilişkin doğrudan ve açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Antlaşma'da yer alan hükümler, uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözümüne veya zorlayıcı önlemlere ilişkindir. Barışı Koruma Harekatı'na ilişkin yazılı bir kuralın bulunmaması yanında, özel bir kuram da henüz geliştirilmemiştir. Barışı koruma kavramı bir Birleşmiş Milletler buluşudur. Kavram 1960'lı yıllarda özü itibarıyla ihtiyaç veya zorunluluktan doğan bir uygulamayı belirtmek için kullanılmıştır. Yazılı bir kuralı bulunmayan hareket, karakteristiklerini doğan ihtiyaçlara göre geliştirmiş, uygulama ile gelişen bu özellikler zamanla hukuksal bir değer kazanmıştır.¹⁴²

¹⁴¹ The Blue Helmets; A Review of United Nations Peace-keeping, sec. ed., United Nations, 1990, s.3-9

¹⁴² Türkçe'de yerleşik ve yaygın bir şekilde, "Barış Gücü Harekatı" deyiminin kullanıldığı, doğru terimin, "Barışı Koruma Harekatı " olması gerektiği, son dönemlerde resmi terminolojinin de bu yönde geliştiğine dair bakınız : Sadi Çaycı; "Silahlı Kuvvetlerin

2. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER BARIŞI KORUMA HAREKATI, AMAÇ VE GÖREVLER :

“Barışı Koruma Harekatı BM Şartı’nda açıklanmayan bir tekniktir ve şartta açıklananın aksi yönünde askeri personelin kullanılmasıdır. Bu harekatı icra eden unsurlar için düşman yoktur, harbi kazanmak yoktur ve yalnızca kendini savunma maksadıyla kuvvet kullanılır, onların başarısı gönüllü işbirliğine dayanır. Barışı koruma operasyonları; ilgili ülkeler, Güvenlik Konseyi ve Genel Sekreterin çabalarıyla uluslar arası uyuşmazlık ve çatışmalara barışçı yollarla sonuç almak maksadıyla geliştirilen çalışmalardır. İnaniyorum ki, BM tarafından Barışı Koruma maksadıyla başvuru Barışı Koruma Harekatı teknik ve oluşumları dünya da barışının sağlanması için oldukça etkili ve vazgeçilmez silahtır.”

Javier Perez de Cuellar Ekim 1985 ¹⁴³

Barışı Koruma Harekatları’nın en doğru tanımları Birleşmiş Milletler kaynaklarında yer almaktadır. Bunlara göre, *Barışı Koruma Harekatı*, çatışma bölgelerinde uluslar arası barış ve güvenliği yeniden kurmak ve korumak üzere, Birleşmiş Milletler tarafından askeri birliklerin, askeri gözlemcilerin ve sivil unsurların kullanılmasını gerektiren, rıza ve iş birliğine dayanan, kuvvete

Kullanılması” Genelkurmay Başkanlığı Yayını 1995 sayfa 31. Kavram, ilk barışı koruma kuvveti olarak kabul edilen ve 1956 yılında Süveyş Olayı sebebi ile kurulan Birleşmiş Milletler Olağanüstü Durum Kuvveti (UNEF) ‘in teşkilinden daha sonra (1960’lı yıllarda) kullanılmaya başlanmıştır. ABD kaynaklı son askeri yayınlarda uluslararası barış ve güvenliği sağlamaya yönelik askeri faaliyetler “barış harekatları (peace operations)”ana başlığı altında birleştirilmektedir. Barış harekatları üç tip askeri faaliyeti içermektedir. **Birinci tip** uyuşmazlıkların barışçı yollardan çözülmesine ilişkin diplomatik faaliyetlerin askeri yönden desteklenmesinden ibaret barışı kurma (**peace building**) ve önleyici diplomasi (**preventive diplomacy**) faaliyetleridir. Bütün bunlar diplomasinin desteklenmesi (**support to diplomacy**) kavramı ile anlatılmaktadır. Bu tür faaliyetler ister barış zamanı ister çatışma sırasında yapılsın, faaliyetleri yürüten askerler açısından barış zamanının günlük faaliyetleri olup, askeri birliklerin ve personelin dışarıya gönderilmesi, askeri diplomatik görüşmeler, karşılıklı güvenlik programlarının yardım şeklinde uygulanması gibi faaliyetleri içerir. **İkinci tip**, “**peace-keeping**” kavramı ile tez konumuz olan “Barış Koruma Harekatı”nın geleneksel türlerini kapsamaktadır. **Üçüncü tip** ise, “barışa zorlama (**peace enforcement**)” kavramı ile; insancıl yardımın korunması (protection of humanitarian assistance), düzen ve istikrarın kurulması (enforcement of order and stability), yaptırımların uygulanması (enforcement of sanctions), korunan bölgelerin tesisi (establishment of protected zones) ve hasımların güç kullanılarak ayrılması (forcible separation of belligerents) gibi faaliyetleri içerir.

¹⁴³ The Blue Helmets; A Review of United Nations Peace-keeping, sec. ed., United Nations, 1990, s.xx

başvurulmasını son çare olarak ve kendini savunma amacı ile sınırlayan ve uyuşmazlıkta tarafsız olan bir harekattır.¹⁴⁴

2.1 AMAÇLAR :

Uluslar arası barış ve güvenliği tehdit edebilecek çatışmalarda şiddeti düşürerek, ilgili hükümetlerin barışçıl çözümleri daha kolay tartışabilecekleri ılımlı politik ortamın yaratılması, Birleşmiş Milletler'in barışı koruma faaliyetlerine ilişkin ana görevlerinden biridir.

Barışı Koruma Harekatı'nın amacı bir durumu kontrol altına almak, kan dökülmesini durdurmak, uyuşmazlığın altında yatan sorunun çözümü için gerekli koşullardan bazılarını sağlamaktır.

Caydırıcılıktan cezalandırmaya kadar değişik amaçlara yönelik olabilecek muhtemel Barışı Koruma Harekatları, başlıca şu hususların bir veya birkaçını gerçekleştirmeyi *amaçlayabilir*.

- Gelecekteki bir çatışmanın veya eski bir çatışmanın yeniden patlak vermesinin önlenmesi,
- Tarafların ayrılarak aralarına girilmesi ve tampon işlevinin yerine getirilmesi,
- Bozulan bir durumun yeniden tesisi,
- İyice yerleşmemiş ve tehdit altında bulunan bir barışın korunması,
- Çoğu zaman sadece antlaşmaların uygulanmasının temini suretiyle, siyasal çözüm ve uzlaşmanın kolaylaştırılması,
- Kamu düzeninin, kamu güvenliğinin ve kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinin sağlanması,
- Güvenlik Konseyi kararlarının uygulanması,
- Antlaşmaların ve/veya Güvenlik Konseyi kararlarının ihlalinin cezalandırılması.

¹⁴⁴ a.g.e s. 4

BM şemsiyesi altında *askeri faaliyetler* başlıca şu unsurlardan oluşabilir:

- Harekat alanındaki ilgili faaliyetlerin gözlenmesi (*Observation*)
- Harekat alanındaki olayların tespiti ve bildirilmesi (*Reporting*)
- Kişiler ve cihazlar tarafından harekat alanında yöneltilebilecek saldırıların önlenmesi (*Prevention*)
- Harekat alanında anlaşmaların uygulanmasını gözetmek (*supervision*)
- Harekat alanındaki tarafların silahtan arındırılması (*disarmament*)
- Esas olarak mevcudiyeti ve bunun sürekliliğini göstermek suretiyle, harekat alanındaki artan gerilimi düşürmek (*decompression*).¹⁴⁵

Barışı Koruma Harekatı geleneksel anlamda bir muharebe harekatı niteliği taşımaz ve muharebe amaçlı değildir. Eski Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Dag Hammarskjöld'ün yorumladığı gibi “*Barışı koruma askeri olmayan, ancak yalnızca askerler tarafından yapılabilen bir iş*” olarak tanımlanabilir. Barışı Koruma Harekatı'nın tali bir faaliyet olduğu gerçeği günümüzde de değişmemiştir. Bu nedenle barışı koruma uygulaması, devlet içi veya devletlerarası çatışmaları çözümlmek için mevcut askeri ve diplomatik vasıtalarından oluşan daha geniş bir çerçeve içine yerleştirilir. Barışı koruma, silahsızlanma gibi, daha geniş ve uluslar arası çatışmaları yalnız başına çözemeyecek siyasal uygulamaların bir parçasıdır. Bazı önemli istisnalarla, Birleşmiş Milletler barışı koruma kuvveti, düşman kuvvetler arasına girerek, politik ve barışçıl diyalogun başlamasına veya başarılı bir şekilde sonuçlanmasına kadar önleyici bir harekat yapmaktadır.¹⁴⁶

2.2 GÖREV SAHALARI :

Ortaya çıkmasından bu yana, Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Harekatı sürekli gelişen bir uygulamadır. Bu uygulamada barışı koruma kuvvetleri, çeşitli görevlerde kullanılmışlardır. Bu görevler, ilk önceleri ateşkes antlaşmalarının denetlenmesi ve korunması, askerlerin çekilişine ve karşıt gruplar arasında tampon bölge teşkiline yardım şeklinde olmuştur. Barışı Koruma Harekatı'nın esnek bir uygulama oluşturması sebebi ile daha çeşitli kullanım şekillerinin varlığı ve doğması

¹⁴⁵ Sadi Çaycı; “Silahlı Kuvvetlerin Kullanılması” Genkurmay Başkanlığı Yayını 1995 s:62

¹⁴⁶ Orhan Nalcıoğlu “BM Barışı Koruma Harekatı Esasları 1997 s: 22

kaçınılmaz olmuştur. Nitekim 1988 yılına kadar, Birleşmiş Milletler tarafından gerçekleştirilen 13 Barışı Koruma Harekatı'nda kuvvetlere, Soğuk Savaş Dönemi'nin özelliğinden kaynaklanan ve yukarda söz edilen tipte görevler yüklenmiştir. Bu tip barışı koruma hareketlarına *geleneksel Barışı Koruma Harekatları* denilebilir.¹⁴⁷

Soğuk Savaş Dönemi'nin sona ermesini müteakip, ortaya çıkan ılımlı politik ortam sonucunda Barışı Koruma Harekatları'nın sayısında olduğu kadar, hareketlerin niteliğinde de önemli artış ve değişimler gözlemlenmektedir. Nitekim 1988 tarihinden itibaren 28 Barışı Koruma Harekatı gerçekleştirilmiştir. Bu hareketlarda *ikinci kuşak barışı koruma hareketları* şeklinde nitelemeyi haklı kılacak kadar değişimler söz konusudur.¹⁴⁸

Süper güçlerin çekişi sonucunda zayıf ulusal kurumların, çöken ekonomilerin, doğal felaketlerin ve etnik mücadelelerin Birleşmiş Milletler'i göreve davet ettiğini görüyoruz. Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Kuvvetleri bu durumlarda; bu devletlerin iç kurumlarını kuvvetlendirmek, siyasal, demokratik katılımlarını cesaretlendirmek, insan haklarını korumak, seçimleri organize etmek, ekonomik ve sosyal gelişmeyi artırmak gibi amaçlar için, yeni birtakım önlemleri gerektiren görevlerde kullanılmaya başlanmıştır.

Birleşmiş Milletler'in Somali ve Eski Yugoslavya hareketlerinde, barışı koruma kuvvetlerinin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından kuvvet kullanmaya yetkili kılınması ile bir nevi *üçüncü kuşak Barışı Koruma Harekatı* oluşturulmuştur.¹⁴⁹

¹⁴⁷ Mats Berdal; "Whither UN Peace Keeping?" The Adelphi Paper 281, London, international Institute For Strategic Studies, 1993, s. 4.

¹⁴⁸ Geleneksel, ikinci ve üçüncü kuşak barışı koruma hareketi deyimleri için bakınız: United Nations Peace-Keeping, United Nations, the..., Department of Public Information New York; 1993, s. 8.

¹⁴⁹ Somali ve Eski Yugoslavya'da görevlendirilen UNOSOM II ve UNPROFOR kuvvetlerinin görev talimatlarında yer alan kuvvet kullanma yetkisine ilişkin olarak bakınız. United Nations and The Situation in Somalia, United Nations, Department of Public Information, June, 1983, s. 7 ve United Nations and The Situation in the Former Yugoslavia, United Nations, Department of Public Information, June, 1993, s. 36 .

Süreç içinde ortaya çıkan niteliksel değişiklikler beraber, hukuksal temelde gerekli değişiklik yapılmamışsa, hareketin yasal olma niteliğini yitireceği konusundaki görüşler ağırlık kazanmaktadır. Bakınız: Ali L. Karaosmanoğlu; İç Çatışmaların Çözümü ve Uluslar arası Örgütler: İç İşlere Karışmama İlkesi Açısından Yetki Sorununun incelenmesi, Boğaziçi

Birleşmiş Milletler'in Somali ve Eski Yugoslavya hareketlerinde, barış ve güvenliği kuvvet kullanarak sağlamak için değil, onu zorlayıcı olmayan yöntemlerle korumak, devam ettirmek için teşkil edilmişlerdir. Bu kuvvetler, Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın VII nci bölümü hükümleri uyarınca, uluslar arası barış ve güvenliği kuvvet kullanarak zorla sağlamak üzere son çare olarak başvurulabilen kuvvetten farklıdır. Barışı koruma kuvvetleri muharebe görevi almazlar. Bu nedenle kuvvetlere verilecek görevler bu amaca uymak zorundadır.

Barışı koruma kuvvetlerine verilecek görevleri çeşitli başlıklar altında incelenebilmekle birlikte her başlıkta yer alan görevler daha alt ayrımlara tabi tutulabilir ancak çeşitli başlıklarda belirtilen görevlerin oluşturulan bir Barışı Koruma Harekatı'nın görev talimatında yer alan hususlarda göz önünde tutulmalıdır.

Birleşmiş Milletler barışı koruma kuvvetlerine verilen bu çok yönlü görevlerin, hareket alanında bazı sorunlara yol açtığı, askeri ve sivil unsurların uyumlu çalışmalarını gerektiren son dönem görevlerin özellikle komuta, kontrol ve koordinasyon konularında büyük sorunlara neden olduğu gözlemlenmektedir. Bu

Üniversitesi, İstanbul, 1981, s. 129. Üçüncü kuşak barışı koruma hareketlerinin ortaya çıkışından sonra, genişletilmiş kuvvet kullanma yetkisine dayanılarak "zorlama hareketinde" askeri birliklere verilebilecek bazı görevlerin barışı koruma birliklerine verildiği görülmektedir. Bu durum özellikle, insani yardım konvoylarının korunması, Birleşmiş Milletler yaptırımlarının zorlanması gibi görevlerde, zorlama hareketi ile barışı koruma hareketi arasındaki sınırın belirsizleşmesine yol açmaktadır. Yine de yetkilendirme, kuruluş ve genel karakteristikleri itibarıyla barışı koruma hareketi olarak düşünülmesi gereken faaliyetlerin sadece yürütülen bazı görevler esas alınarak Milletler Antlaşması 42'nci maddesi uyarınca yürütülen "zorlama hareketlerini" üçüncü kuşak tabir edilen "barışı koruma hareketlerini" ile karıştırmamak gerekir. Zorlama hareketlerinin kuvvet kullanma yetkisi genişletilmiş barışı koruma faaliyetleri ile ilgisi bulunmamaktadır. Örneğin eski Yugoslavya'da yürütülen UNPROFOR hareketinin üçüncü kuşak barışı koruma hareketi olarak adlandırılması mümkündür. Ancak bu hareket kuruluş ve karakteristikleri itibarıyla barışı koruma hareketi olup, "zorlama hareketi" olarak adlandırılamaz. Bir NATO kaynağında, açıklanan özellik ve hukuksal temellerine göre (Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın 42'nci ve 43'ncü Maddeleri) "zorlama hareketi" niteliğindeki " High Intensity Operations"ların, üçüncü kuşak olarak Peacekeeping (barışı koruma) şemsiyesi altında gösterilmesi uygun değildir. Bakınız: Multinational Forces, peacekeeping and NATO, Headquarters Allied Land Forces Southeastern Europe, İzmir, 1994, s. 89-98. Orhan NALCIOĞLU, age., sy:24

sorunlarda özellikle, yeni dönemde, hareket sahasındaki lojistik desteğin sağlanması ve hareketin gerektirdiği güvenli çevre koşullarının sağlanmasıdır.

2.2.1 ATEŞKESE VE ATEŞKES ANTLAŞMASINA İLİŞKİN GÖZLEMCİ GRUP FAALİYETLERİ :

Bu tür faaliyetler, ateşkes karar veya antlaşmalarının denetlenmesi veya pasif olarak gözlemlenmesi gibi düşük düzeyde askeri faaliyet içeren geleneksel bir hareket türüdür. Bir uyuşmazlıkta çatışan tarafların düşmanca davranışları durdurma, konusunda anlaşmaya varmış olmaları çoğu kez yeterli olmamaktadır. Ateşkes kararlarının uygulanması hususunda ortaya çıkan teknik güçlüklerin üstesinden gelinmesi gereksinimi yanında tarafların iyi niyetle davranacaklarının da yeterince garanti edilmesi gerekmektedir. Uygulamada çoğu kez silahlı, küçük çaplı Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin, daha doğrusu gözlemci gruplarının bu tür görevlere uygun olduğu kanıtlanmıştır. (Örneğin UNTEA VE UNTSO Harekatları)¹⁵⁰

Faaliyetler askeri birliklerin geri çekilmesine ilişkin antlaşmaların, anlaşan devletler tarafından yerine getirilmesinin denetlenmesiyle, savaş esirlerinin karşılıklı değişimini de içerebilmektedir. UNIMOG, 1988 yılında 400 gözlemci ile İran-Irak savaşını müteakip, ateşkes antlaşmasını denetlemek üzere görevlendirilmiştir.

Bu görevlerin başarısı, ev sahibi ülkenin iş birliği yanında; etkili bir Birleşmiş Milletler rapor verme sistemine, gözlemci grupların taktik hareket kabiliyetine, gece görüş cihazları, uzaktan komuta edilebilen termal, sismik, manyetik ve işitsel belirleme aletlerini içeren gelişmiş gözlem teknolojilerinden yararlanma yeteneğine sahip olmayı gerektirmektedir.

2.2.2 SINIR KONTROLU :

Ateşkes antlaşmalarının denetlenmesi görevine nazaran daha kapsamlı olan bu görev, çatışan devletler arasında yükselen tansiyonu düşürmeyi

¹⁵⁰ D.W. Bowett; United Nations Forces: A. Legal Study of United Nations Practice, London, 1969, s. 268

amaçlar. Sınır kontrolü ile görevli bir barışı koruma kuvveti, tarafların her ikisinin veya birinin daveti üzerine görevlendirilir. Taraflardan yalnız birinin daveti var ise, barışı koruma kuvvetinin davet eden tarafın sınır boylarında konuşlandırılması gerekir. Böyle tek taraflı bir davet genellikle sınırlardan yasal olmayan bir sızmanın bulunduğu uyuşmazlıklarda göze çarpar. UNTSO Barışı Koruma Kuvveti ; sınır kontrolü görevlerini, bir ateşkes antlaşmasının mevcut olup olmadığı, İsrail ve Arap Devletleri arasında imzalanan ateşkes antlaşmasını müteakip diğer görevleri yanında sınır kontrolü görevini de yerine getirmek üzere kurulmuştur. UNOGIL ise, ateşkes antlaşmalarına ulaşamamış devletlerarası uyuşmazlıklarda sınır devriyesi ve kontrolü ile görevlendirilmiş kuvvetlere örnektir.¹⁵¹

Bu tür görevler sınır giriş-çıkış noktalarının yönetimi, yasal geçişler için gerekli dokümanların kontrolü gibi görevleri de içerebilmektedir. Nitekim başlangıçta tampon bölge oluşturma görevi alan UNEF, sorumluluğunu da bu kuvvetten devralmıştır. Kıbrıs'ta Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Kuvveti (UNFICYP) de bu görevlere örnektir¹⁵²

2.2.3 TAMPON BÖLGE GÖREVİ:

Birleşmiş Milletler barışı koruma kuvvetlerine çatışan tarafların arasında tampon bölge oluşturmak işlevi verilebilir. Tampon bölge oluşturma görevi alan kuvvet, kendisine yönelik bir saldırı ihtimalinin bulunmadığı durumlarda, çatışmaya devam etmekte olan taraflar arasında de facto bir ayırma veya ateşkes durumu yaratmak amacıyla kullanılabileceği gibi, tarafların bir ateşkes antlaşması imzalamalarını müteakip, uzlaşılan durumu korumak üzere, çatışmayı kesen taraflar arasında konuşlandırılabilir. Bu açıdan bir önceki başlıkta incelenen sınır kontrolü görevi, tampon bölge oluşturma görevinin bir parçası olarak düşünülebilir. Böylece, bir ölçüde tampon işlevi, sınır kontrolü işlevi ile eş zamanlı ve onu içeren bir niteliğe sahip olabilir.

Bu tip görev almış kuvvetlerin başarısı, çatışan tarafların, diplomatik baskılara ve kamu oyuna karşın, çatışmaların devam etmesinde çıkarları

¹⁵¹ Bowett; a.g.e ,s. 269.

¹⁵² Bowett; a.g.e ,s. 269.

bulunmadığını anlamaları koşuluna bağlıdır. Tampon görevi alan bir kuvvet henüz ciddi bir çatışmanın meydana gelmediği gerilimli bir bölgede de konuşlandırılabilir. Böyle bir durumda tarafların aralarına girilmek suretiyle, gelecekteki bir çatışmanın önlenmesi amacı güdülür ve görev eski hale getirici olmaktan ziyade, önleyici bir nitelik taşır.¹⁵³

2.2.4 ÖNLEYİCİ KONUŞLANDIRMA :

Birleşmiş Milletler kuvvetleri henüz bir çatışmanın meydana gelmediği, olası bir çatışmanın vuku bulabileceği gerilimli bir uyuşmazlık bölgesinde konuşlandırılabilir. Böyle bir durumda tarafların aralarına girilmek suretiyle, gelecekteki bir çatışmanın önlenmesi amacı güdülmekle birlikte, tampon bölge oluşturma görevinden farklı olarak eski hale getirici değil, önleyici bir görev yerine getirilmiş olur.¹⁵⁴

Birleşmiş Milletler Barış Koruma Harekatları'nın genellikle çatışma çıktıktan sonra başladığı gözlemlenmiş ise de, Birleşmiş Milletler tarihinde ilk defa Güvenlik Konseyi Makedonya'nın isteği üzerine Arnavutluk ve Yugoslavya sınırı boyunca görev yapmak üzere, bir tabur kadar kuvveti çatışmayı önleyici bir görev icra etmek üzere konuşlandırmıştır. Oysa bu tarihe kadar çatışmaların başlamadan önlenmesi için çok uluslu askeri kuvvetlerin konuşlandırılması, Birleşmiş Milletler gözlemcileri tarafından uzun süreden beri önerilmekte ve bu öneriler Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Gali'nin "Bir Barış Gündemi" adlı yıllık raporunda da yer almıştır.

Güvenlik Konseyi'nin Makedonya'da konuşlandığı barış koruma kuvvetinin amacı, Makedonya'yı tehdit eden gelişmeleri rapor etmek, bölgede bulunuşu ile olası bir saldırıyı caydırmaktır. Devletler, caydırıcı olabileceklerine inandıkları sürece ortak sınırların her iki yanında önleyici konuşlandırma yapabileceği gibi, Makedonya örneğinde olduğu üzere tek taraflı bir konuşlandırma da yapılabilir. Bu tür önleyici konuşlandırmalarda kuvvetin görev ve terkinin hassasiyet ve dikkat gerektireceği açıktır.

¹⁵³ Bowett; a.g.e ,s. 270.

¹⁵⁴ Bowett; a.g.e ,s. 270.

Gali ayrıca, bir ulusal bunalımda da hükümetin ya da ilgili tüm tarafların isteği üzerine önleyici amaçlı konuşlandırmaya başvurabileceğini belirtmekte, bu tür Birleşmiş Milletler konuşlandırmasında özellikle devletlerin egemenlik, toprak bütünlüğü ve ulusal birliğine saygı gösterilmesinin önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu hususlara uyulmak koşulu ile, devletlerin olağanüstü durumdan etkilenenlere yardımcı olma sorumluluğu hatırlatılarak, bu ilkelerin ışığında ilgili devletçe verilecek bir konuşlandırma onayının, egemenlik hakkı ile ilgili sorunu ¹⁵⁵ çözeceğini belirtmektedir.¹⁵⁶

Önleyici amaçlı konuşlandırma ile, ülkeler arasında sınır ihlaline yönelik saldırılar önlenabilmektedir. Önleyici amaçlı olarak konuşlandırılan birliğin caydırıcı etkisini artırabilmek için, barışı koruma kuvvetlerinin daha ağır silahlarla donatılması gereklidir. Ev sahibi ülkenin rıza veya daveti yanında, esas ağırlık, kuvvet gösterisine ve bu kuvvetin uyuşmazlık sahasına süratle hareketine verilmelidir. Ancak özellikle tek taraflı önleyici amaçlı konuşlandırma Birleşmiş Milletler, olası saldırganlara karşı tarafsızlığını terkettiği kanısı uyandırabileceği gibi, kabul eden devlet tarafından da suistimal edilme olasılığı mevcuttur. Önleyici konuşlandırmanın olası bir sonucu da, kuvvete katkıda bulunacak ülkelerin, saldırı riskinin fazla olması sebebi ile katkıda bulunmak için isteksiz davranmaları ile başlı başına kuvvet gösterisinin bir saldırıyı önleyemeyeceği olasılığıdır.¹⁵⁷

2.2.5 BM KONTROLÜ ALTINA VERİLMİŞ BÖLGELERİN SAVUNULMASI :

Barışı koruma kuvvetlerine, Birleşmiş Milletler'in kontrolüne verilen bölgelerin güvenliği ve savunması ile, bu topraklarda iç hukukun ve düzenin korunması görevi yüklenebilir. Böyle bir görev için teşkil edilen kuvvetler hem polis hem ordu rolü oynarlar. Nitekim 1948 yılında Filistin sorununu çözmek için Genel Kurul Kudüs'e Uluslar arası bir statü tanıyan özel bir plan öngörmekteydi. Uluslar

¹⁵⁵ Birleşmiş Milletler Antlaşması; md. 2/7

¹⁵⁶ Gali; s. 18.

¹⁵⁷ Berdal Mats, " Whither UN Peace Keeping" ?, International Institute for Strategic Studies,1993,s 4

arası niteliğe sahip bu şehir için, güvenliği ve kamu düzenini koruyacak bir uluslar arası polis gücüne gereksinim olduğu Genel Sekreter tarafından rapor edilmiştir.¹⁵⁸

Bu özel durumda güvenlik ve düzenin sağlanması zorunluluğu yalnız Genel Kurul planının uygulanması için değil , uluslar arası barış ihlalinin önlenmesi, dökülen kanın azaltılması, olası bir karışıklık ve anarşinin önüne geçilmesi gibi diğer sebeplerden de doğabilir. Birleşmiş Milletler'in yönetim sorumluluğunu üstlendiği topraklarda ise, serbest haberleşmenin sağlanması, kutsal yerlerin ve dini binaların korunmasının da önemli olduğu anlaşılmıştır. Uluslar arası barış ve güvenliği tehdit edecek boyutta uyuşmazlığa konu olan toprakların geçici olarak Birleşmiş Milletler'in yönetimine verilmesine ilişkin uygulamalarda barışı koruma kuvvetlerinin yararlı görevler yerine getirdikleri gözlemlenmiştir¹⁵⁹.

2.2.6 HUKUK VE DÜZENİN KORUNMASI :

Uluslar arası barışa tehdit oluşturan bazı özel durumlarda, bir devletin hukuku veya kamu düzeni, yabancı kuvvetlerin müdahale etmesi sonucunda doğrudan veya dolaylı olarak bozulabilir. İşte böyle bir durumda o devletin daveti üzerine barışı koruma kuvvetlerine, müdahale eden yabancı kuvvetlerin ülkeden çekilmesinin sağlanmasına yardımcı olma görevi yanında, kamu düzeninin ve hukukun korunmasına veya yeniden sağlanmasına katkıda bulunmak görevi yüklenilebilir. Birleşmiş Milletler, Kongo Hükümeti'nin daveti üzerine barışı koruma kuvvetine hukuk ve düzenin sağlanmasına katkı görevi vermiştir. Kamu düzeninin ve hukukun sağlanması görevi, barış gücünün, o devletin polis ve ordusunun yerini alması veya görevlerini üstlenmesi anlamına gelmez. Hukuk ve düzenin korunması kavramı o ülkenin genel istikrarının sağlanması anlamındadır. Bu görev barışı koruma kuvvetine, o devletin iç hukuk kuralları uyarınca bu kurallara uygunluğu sağlamak üzere devlet adına her hangi bir yetki vermez. Barışı koruma kuvvetleri nereden kaynaklanırsa kaynaklansın, kişilerin yaşam ve mallarına yönelik keyfi şiddeti, "kendi görev talimatı çerçevesinde" önleyerek bir iç çatışmanın önüne geçmeye çalışır, fakat asla o devletin kolluk kuvveti konumunda değildir. Nitekim 29 Kasım 1961 tarihinde Kongo ile Birleşmiş Milletler arasında yapılan antlaşmada

¹⁵⁸ Bowett; a.g.e ,s. 270.

¹⁵⁹ Bowett; a.g.e ,s. 270.

ONUC, Kongo Devleti'nin iç hukuk kuralları uyarınca değil, Güvenlik Konseyi tarafından kendisine verilen görev talimatı çerçevesinde hareket etmekle görevlendirilmiştir.¹⁶⁰

1948 yılında Filistin sorununu çözmek için, Genel Kurul Kudüs'e Uluslar arası bir statü tanıyan özel bir plan öngörmekteydi. Uluslar arası niteliğe sahip bu şehir için, güvenliği ve kamu düzenini koruyacak bir uluslar arası polis gücüne gereksinim olduğu Genel Sekreter tarafından rapor edilmiştir.¹⁶¹

Diğer bir konu, hukuk veya kamu düzeninin bozulmasında yabancı bir müdahalenin etkisinin olmaması durumunda, Birleşmiş Milletler'in barışı koruma kuvvetlerini görevlendirip görevlendirememesine ilişkindir. Böyle bir durumda, yani *bir devletin dış kaynaklı olmayan kamu düzeni bozukluğunda*, uluslar arası barış ve güvenliğe yönelik bir tehditin varlığından söz etmenin güç olacağı söylenebilir. Kamu düzeninin bozulmasına anarşizmin veya kötü yönetimin yol açtığı durumlarda Birleşmiş Milletler'in katkısı, sadece teknik bir yardım faaliyetinden ibaret olabilir. Bu teknik yardımın askeri danışman veya emniyet uzmanlarından öte gitmemesi önemlidir. Bir devletin iç düzeninin bozulmasının sebebi hükümeti düşürmeyi amaçlayan, dış kaynaklı olmayan isyancı grupların faaliyeti ise, Birleşmiş Milletler'in hükümete yardımcı olacak her hangi bir kuvvet göndermesi onay görmemekte ve bu davranışın *"kendi kaderini tayin hakkına"* aykırılık oluşturacağı ileri sürülmektedir. Dış irtibatlı olmayan ayaklanma hareketlerinin bastırılmasında, bir devletin diğer bir devlete silahlı yardımda özgür olduğunun söylenebilmesi güç görülmektedir. Öte yandan *yabancı güçlerin müdahalesinin söz konusu olduğu durumlarda*, isyancı hareketin bir iç savaş boyutuna ulaşmış bulunması halinde dahi, hükümetin bu ayaklanmayı bastırmak için bir müttefikin yardımına başvurması yasaldır.¹⁶²

¹⁶⁰ Bowett; a.g.e ,s. 270.

¹⁶¹ Bowett; a.g.e ,s. 271.

¹⁶² Bowett; a.g.e ,s. 272.

2.2.7 SEÇİME İLİŞKİN GÖREVLER :

Uzun süreli bölgesel çatışmalar ve iç savaşları sonucunda bir ülke, özgürlüğüne kavuşma veya geleceğini saptamak için halk oylamasına başvurabilir. Bu gibi durumlarda, yapılacak halk oylamasının veya seçimin organize edilmesi ve yönetilmesi için Birleşmiş Milletler barışı koruma kuvvetlerinin yardımından yararlanılabilmektedir. Genellikle uzman sivil personel tarafından yerine getirilebilecek bu görevler o ülkede, ciddi bir iç karışıklığın veya yabancı bir müdahale tehdidi yaşandığı durumlarda söz konusu olmaktadır.

Bu gibi durumlarda barışı koruma kuvvetinin seçimlere destek sağlaması Birleşmiş Milletler'in özellikle 1988 yılından itibaren geliştirdiği bir faaliyettir. Barışı koruma kuvveti bu tür görevlerde, mümkün olduğu kadar, tarafsız ve adil bir seçimin yapılabilmesi için gerekli ortamın sağlanmasına çalışır. Bu nedenle barışı koruma kuvvetinden mutlak bir tarafsızlık beklenir. Tarafsız, adil ve özgür bir seçimin koşullarının teknik olarak yaratılması kalıcı ve meşru çözümler için gereklidir. Örneğin Namibia'da Birleşmiş Milletler Yardım Grubu (UNTAG) 1989-90 tarihlerinde, ülkenin bağımsızlığa geçiş sürecinin bir parçası olarak, G. Afrika yetkililerince organize edilen seçimleri gözlem ve kontrol etmek üzere görevlendirilmiştir.¹⁶³ Kamboçya'da Birleşmiş Milletler Geçiş Otoritesi (UNTAC) Mart 1992 tarihinden itibaren seçim faaliyetlerini ve geçiş sürecini yönetmiştir.¹⁶⁴ Keza, Batı Sahara'da Birleşmiş Milletler Referandum Görevlileri (MINURSO) Eylül 1991'den itibaren ülkenin bağımsızlığı veya Fas'a katılması için yapılacak seçimleri organize ve icra etmek üzere görevlendirilmiştir¹⁶⁵.

Seçimleri desteklemek üzere teşkil edilen barışı koruma kuvvetlerine verilebilecek görevleri *üç kategoride* incelemek mümkündür. *Birinci tip* görevler halk oylamasına teknik yardım sağlamakla ilgilidir. Teknik yardım faaliyetleri olarak, seçimleri icra edecek yetkililere ulaştırma ve haberleşme kolaylıklarının sağlanması, bölge halkının seçimle ilgili eğitim ve öğretim faaliyetleri, seçimde kullanılacak evrak, malzeme ve kolaylıkların dağıtımı ile alt yapının kurulması

¹⁶³ The Blue Helmets; s. 367-379.

¹⁶⁴ Peace Keeping Information Notes, United Nations, 1993; Update no. 1, s. 45-53

¹⁶⁵ Peace Keeping Information Notes; a.g.e ,s. 33-36.)

sayılabilir. *İkinci kategoride*; görevli personelin, alt yapının ve malzemenin korunması suretiyle, seçimin güvenli şekilde yapılmasının sağlanmasına yönelik görevler bulunmaktadır. Bu tür görevlerde esas olarak, seçimin her türlü tehdit ve baskıdan uzak olması sağlanır. *Üçüncü tip görevler*, seçimin icrasına ilişkin bütün safhaların gözlem, kontrol ve yürütülmesine yardım faaliyetidir. Seçmen kaydının yapılması, seçim kampanyalarına ve oy vermeye nezaret edilmesi, oyların sayılması, itiraz, müdahale ve usulsüzlüklerin saptanması bu kategoride faaliyetlerdir.¹⁶⁶

2.2.8 İNSANCIL YARDIM HAREKATLARINA İLİŞKİN GÖREVLER :

İnsancıl Yardım Harekatı, son yıllarda Birleşmiş Milletler'in en yoğun faaliyet alanlarından birini oluşturmaktadır. Nikaragua, Namibya, K. Irak, Kamboçya, Bosna-Hersek, Ruanda, Gürcistan insancıl yardım hareketlerinin uygulandığı bölgelerdir. İnsancıl yardım hareketlerinin amacı çatışmalardan direkt olarak etkilenen sivil halkın korunması ve onların sorunlarının ve acil gereksinimlerinin bir ölçüde de olsa karşılanmasıdır. Özellikle kitlesel nüfus hareketlerinin sebep olduğu sorunlar, mültecilerin yurtlarına tekrar kavuşturulması, sorunlarına kalıcı çözümler bulunması, acil gıda, barınak, tıbbi yardım ihtiyaçlarının karşılanması uluslararası barış ve güvenliğin sağlanması açısından gerekli görülmektedir. İnsancıl yardımın her türlü siyasal eğilimden uzak, tarafsızlık, bağımsızlık ve insanlık ilkelerine uygun olarak yürütülmesi gerekir. İnsancıl yardıma ilişkin bu görevler, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), Birleşmiş Milletler İnsancıl Faaliyetler Bölümü (DHA), Birleşmiş Milletler üyelerinin resmi kuruluşları, hükümet dışı kuruluşları gibi resmi ve sivil uzmanlık kuruluşları tarafından yerine getirilmektedir. Ancak, bu görevlerin yürütülebilmesi için gerekli düzen, güvenliğin ve diğer ön koşulların hazır olması gerekir. İşte, insancıl yardım hareketlerinde Birleşmiş Milletler barışı koruma birliklerine, insancıl yardım hareketine ilişkin görevlerin uygulanabilmesi için gerekli ön koşulların sağlanmasına ait görevler verilmektedir. Örneğin, K. Irak Birleşmiş Milletler Koruma Kıtası (UNGCI), Birleşmiş Milletler personeli malzeme ve hareketinin korunması görevlerini üstlenmiştir. UNGCI, bu

¹⁶⁶ Berdal; s. 14.

görevlerin haricinde insancıl yardım hareketına ilişkin doğrudan bir görev üstlenmemiştir. Birliğin K.İrak'ta bulunuşu Irak Hükümeti'nin izni ile olmuştur.

Eski Yugoslavya'da İnsancıl Yardım Harekatı için Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Kuvveti (UNPROFOR) ile Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) 1992 yılından itibaren müşterek harekate başlamıştır. Güvenlik Konseyi'nin 764 ve 776 sayılı kararları ile UNPROFOR' dan, insani yardımların dağıtılmasını sağlayacak tedbirleri alması istenmiştir. UNPROFOR güvenliğinin sağlanması, yol ve köprülerin onarımı, gerekli alt yapının gözden geçirilmesi, kuşatılmış şehirlere hava köprüsünün kurulması, ulaşılabilen bölgelere insani yardımların atılması gibi faaliyetleri yürütmüştür.

Son yıllarda, özellikle sayılan çatışma bölgelerinde yurtlarını terketmek zorunda kalan mültecilere ilişkin sorunlar, uluslararası barış ve güvenliği önemli ölçüde tehdit etmektedir.¹⁶⁷

2.2.9 MAYINLANMIŞ SAHALARA İLİŞKİN GÖREVLER :

Günümüzde, mayın savaşları her türlü çatışmaların önde gelen yöntemlerinden biridir. Birleşmiş Milletler hareketinden önce, mayınlanmış sahalarla ilgili sorunların halledilmesi, hareket sırasında doğabilecek kazaların azaltılmasına büyük katkı sağlayacaktır. Örneğin, Kamboçya'da Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Kuvveti (UNTAC) görevlendirilme sürecinde, bölgenin tam bir mayın savaşına sahne olduğu gözlemlenmiştir. Ancak Birleşmiş Milletler'in soruna ilk etapta sahip çıkmada gösterdiği başarısızlık sebebiyle, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) faaliyetleri büyük ölçüde gecikmiştir.¹⁶⁸

Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Harekatları'nda, barışı koruma birliklerinin, mayınların belirlenmesi, mayınlı sahalara işaretlenmesi, bu sahalardan geçit açılması gibi konularda olduğu kadar bölgeden temin edilen mayın temizleme ekiplerinin eğitilmesi konularında bilgi ve beceri sahibi olmaları gerekir. Mayın temizleme konusu da ileri teknolojinin yeterince gelişmemesi veya deney

¹⁶⁷ A UNHCR Handbook for the Military on Humanitarian Operations; first edition, Cenevre, UNHCR Headquarters January, 1995, s. 11.

¹⁶⁸ A UNHCR Handbook, a.g.e, s.12

safhasında olması bu hususta büyük sorunlara yol açmıştır. Kızıl ötesi (enfraruj) ışınlı çalışan hassas aletlerin helikoptere veya robota montesi gibi teknik konular üzerinde çalışılmakta ise de, bu konuda esas ağırlığın ağır işleyen emek gücüne dayandığı gözden uzak tutulmamalıdır.¹⁶⁹

Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Kuvveti (UNTAC) ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), Kamboçya'da mayın temizleme konusunda faaliyette bulunmak üzere özel şirketlerden yararlanmıştır. Bununla birlikte, bu özel şirketlerin sınırlı olanakları ve yüksek maliyet gibi sebepler bu yöntemin gerçekçi olmadığını kanıtlamıştır. Kamboçya'da Güvenlik Konseyi'nin 717 (1991) sayılı kararı ile, Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Harekatı için öncü olarak teşkil edilen UNAMIC görev kuvvetinin kuruluşunda askeri bir mayın ikaz birliğinin bulundurulması zorunlu görülmüştür. Mayın savaşına ilişkin durumun daha net anlaşılması üzerine Güvenlik Konseyi 728 (1992) sayılı karar ile UNAMIC'in görev talimatını Kamboçyalıların mayın temizleme konusunda eğitilmeleri ve mayın temizleme programını başlatmaları hususlarını da kapsayacak şekilde genişletmiştir. Somali'de gerçekleştirilen harekatta da mayınla kirletilmiş sahalar Birleşmiş Milletler yetkileri için önemli bir endişe kaynağı olmuştur.¹⁷⁰

2.3 ÖRNEK UYGULAMALAR :

2.3.1 İlk Uygulamalar :

Konseyde sık sık vetoya başvurulması, soğuk savaş boyunca 41 nci maddede yer alan tedbirlerin çok sınırlı olayda kullanılmasına neden oldu. Konsey, 41 nci maddede yetkisine ilk olarak Filistin topraklarının paylaşımı yüzünden İsrail ile Arap devletleri arasında ortaya çıkan mücadele dolayısıyla başvurdu. 1948 yılında bölgeye silah ambargosu uygulanması yönünde bir karar kabul etti. Kararın tavsiye niteliğinde olması, silah ambargosunun zorunlu olmaktan ziyade arzu edilir bir tedbir olduğunu gösteriyordu.¹⁷¹

¹⁶⁹ Berdal; s. 17

¹⁷⁰ Berdal; s. 17.

¹⁷¹ Riggs, Robert E. and Plano, Jack C., a.g.e., s.132

İrk ayrımı politikası ve Güney Batı Afrika (Namibya)'ya yönelik tutumu nedeniyle Güney Afrika Cumhuriyeti BM'in gündemini en fazla işgal eden ülkelerden biri oldu. Güney Afrika Cumhuriyeti'nin ırk ayrımı yaptığına ilişkin ilk şikayet, Hindistan tarafından Genel Kurul gündemine getirildi. Hindistan, Güney Afrika Cumhuriyeti'nin ülkede bulunan Hint Azınlığa yönelik tutumu dolayısıyla tüm vatandaşlarına eşit davranacağı garantisini verdiği "Cape Town Antlaşması"nı ihlal ettiğini ileri sürdü. Güney Afrika Cumhuriyeti'nin gerek Hint azınlığı gerekse siyah azınlığa karşı yürüttüğü ırk ayrımı politikası hem Genel Kurul hem de Güvenlik Konseyi tarafından ele alındı. Ancak 1962 yılına kadar bir sonuç elde edilemedi. Güney Afrika Cumhuriyeti bu konunun kendi ulusal yetkisi içerisine girdiğini ileri sürerek, BM tarafından tartışılmasına karşı çıktı ve örgütün anlaşmanın 2 nci maddesi 7 nci fıkrasını ihlal ettiğini iddia etti. BM, Güney Afrika Cumhuriyeti'nin iddialarını ikna edici bulmadı ve ırk ayrımı politikasını terk etmesi yönündeki Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi kararlarına uymamasını kınadı.¹⁷²

1962 yılında Güney Afrika Cumhuriyeti ile diplomatik ve ekonomik ilişkilerin kesilmesini tavsiye eden bir karar alan Genel Kurul, Güvenlik Konseyi'nden bu tedbirlerin uygulanmasını izlemesi ve anlaşmanın 6 ncı maddesi çerçevesinde Güney Afrika Cumhuriyeti'nin örgütten ihraç edilmesi olasılığını dikkate almasını istedi. Ertesi yıl Güvenlik Konseyi Güney Afrika Cumhuriyeti tarafından yürütülen ırk ayrımı politikasını kınayan ve bu ülkeye karşı *silah ambargosu* uygulamasını tavsiye eden 07 Ağustos 1963 tarihli 198 sayılı kararı aldı. Tavsiye niteliğinde olan bu silah ambargosu Güvenlik Konseyi'nin 07 Kasım 1977 tarihinde aldığı 418 sayılı karar ile bağlayıcı hale getirildi ve kararda bu ülke ile nükleer işbirliği yapılması da yasaklanıyordu. Alınan tedbirlerin silah ambargosu ile sınırlı kalmayıp ekonomik yaptırımlar ile genişletilmesi yönünde yapılan teklifler, batılı devletlerin itirazlarıyla karşılaştı. Silah ambargosu BM tarafından iyi izlenemedi ve Güney Afrika Cumhuriyeti ırk ayrımı politikasını terk etme yönünde herhangi bir girişimde bulunulamadı.¹⁷³

Güney Afrika Cumhuriyeti'nin ırk ayrımı politikasını terk etmemesi, Namibya'daki işgalini sürdürmesi ve komşu ülkelere saldırılarda bulunması

¹⁷² Gondwe, Carlton H.M., "United Nations and The Problems Of Apartheid in South Africa", Sterlin Publishers, New Delhi, 1990, s.163

¹⁷³ Riggs, Robert E. and Plano, Jack C., a.g.e., s.157,158

nedeniyle artan uluslar arası baskı karşısında Konsey Temmuz 1985'de kabul ettiği 569 sayılı kararla¹⁷⁴ Güney Afrika'ya karşı bazı tedbirler uygulamalarını tavsiye etti. Tavsiye ettiği tedbirler arasında; Güney Afrika'daki tüm yatırımların askıya alınması, sportif ve kültürel ilişkilerin sınırlandırılması, garanti edilen ihracat kredilerinin askıya alınması, nükleer işbirliğinin yasaklanması ve askeri amaçlarla kullanılacak bilgisayar donanımının satılmaması bulunmaktaydı.

1980'li yılların ortalarından itibaren Güney Afrika Cumhuriyeti'nin batılı ülkelerle ilişkilerinin kötüye gitmesi, Namibya sorunun barışçı bir biçimde çözümlenememesi ve soğuk savaşın sona ermesinin yarattığı olumlu hava içinde Güney Afrika Cumhuriyeti 1989 yılından itibaren ırk ayrımı politikasını terk etmeye başladı. 1990 yılın da siyasi partiler üzerindeki yasaklar kaldırıldı, hapiste bulunan çok sayıda siyasi lider serbest bırakıldı ve ırk ayrımına dayanan yasaların fesh edilmesini takiben 26-29 Nisan 1994 tarihinde yapılan seçimlerle parlamento oluşturuldu ve Güney Afrika'nın demokratik ve ırk ayrımına dayanmayan anayasası yürürlüğe girdi.¹⁷⁵ Gelişmeler karşısında Güvenlik Konseyi 25 Mayıs 1994 tarihinde aldığı kararla Güney Afrika Cumhuriyeti'ne karşı uygulanmakta olan silah ambargosu ve diğer sınırlandırmaları kaldırdı.¹⁷⁶

Soğuk savaş döneminde bir diğer uygulama Afrika'da bulunan koloni toprakları (Angola, Mozambik ve Portekiz Ginesi) dolayısıyla Portekiz'e karşı oldu. Güvenlik Konseyi 1965 yılında *Portekiz'e karşı silah ambargosu* uygulamasını tavsiye eden bir çağrıda bulundu. Alınan tedbirler silah ambargosu ile sınırlı kaldığı ve tavsiye niteliğinde olduğu için beklenen etkiyi yaratamadı.

Güvenlik Konseyi'ni uzun süre meşgul eden olaylardan bir diğeri Rodezya sorunuydu. İngiltere'nin yönetimi adındaki Rodezya'da ırkçı beyaz azınlık 11 Kasım 1965 tarihinde tek yanlı bağımsızlık ilan etti. Aynı gün olayı ele alan Genel Kurul bağımsızlık ilanını geçersiz saydığı ve İngiltere'yi ayaklanma hareketine son vermeye çağırdığı bir kararı kabul etti. Kararda Güvenlik Konseyi'de acil olarak sorunu incelemeye davet ediliyordu.¹⁷⁷ 12 Kasım 1965 tarihinde alınan 216 sayılı

¹⁷⁴ UN Doc.SC.Res. 569, 1985

¹⁷⁵ UN, Basic Facts About The United Nations, New York, 1995, s.211

¹⁷⁶ UN Doc.SC.Res. 919, 1994

¹⁷⁷ UN, Everyone's United Nations, New York, 1986, s.346,347

Güvenlik Konseyi kararı ile ırkçı beyaz azınlığın tek yanlı bağımsızlık ilanı geçersiz kabul ediliyor ve tüm devletlerden illegal rejimi tanımamalarını ve bu rejime her türlü yardımda bulunmaktan kaçınmaları isteniyordu. Güvenlik Konseyi'nin 217 sayılı kararı ile İngiltere'ye Rodezya'da iktidarda bulunan rejimin yetkilerini elinden almak için her türlü tedbiri alma yetkisi verilirken, tüm devletlere sözkonusu rejimi desteklemekten kaçınmaları, silah ve askeri malzeme sağlamamaya ve petrol ambargosu dahil ekonomik ilişkileri kesmeye çağrılıyordu. Güvenlik Konseyi, alınan tedbirlerden beklenen sonucun elde edilememesi üzerine 16 Aralık 1966 tarihinde *232 sayılı kararı ile* BM Antlaşması'nın md.39 ve md.41'e uygun olarak Rodezya'daki durumun uluslar arası barış ve güvenliği tehdit ettiği yönünde bir saptamada bulunduktan sonra söz konusu ülkeye *bir takım tedbirlerin* uygulanmasını kararlaştırdı. Bağlayıcı nitelikte olan tedbirlerin başında Rodezya'nın petrol, astbest, demir, krom, şeker, tütün, bakır ve et gibi ürünlerin ithalatının yasaklanması ile sivil ve askeri uçaklar, motorlu uçaklar, silah, cephane, askeri araçlar ve bunların yapımında kullanılan donanım ve malzemelerin satışı ve taşınması da yasaklanıyordu. 232 sayılı kararın beklenen etkiyi yaratmaması üzerine Genel Kurul'un baskısı ile Güvenlik Konseyi Rodezya'ya karşı yapılan ihracat ve oradan yapılan ithalatın tamamen yasaklanmasını ve Zimbabwe halkına yardım yapılmasını içeren kararları kabul etti. Alınan kararlara pek çok devletin ihlal eder bir davranış içerisinde olmaları nedeniyle Konsey daha da ileri giderek 1976'da ihlalleri kınayan ve Rodezya ile iletişimin kesilmesini öngören bir karar kabul etti.¹⁷⁸ Rodezya ekonomisindeki olumsuz etkileri ve uluslar arası toplumun yoğun baskıları nedeniyle ırkçı beyaz azınlık geleneksel politikasını değiştirerek, ateşkes, anayasa ve serbest seçimler konularında anlaşmaya varılmasını takiben 460 sayılı karar ile alınan tedbirlere son verildi¹⁷⁹ ve 18 Nisan 1980 tarihinde Rodezya, Zimbabwe adı altında bağımsızlığını kazandı.

2.3.2 Kore Uygulaması :

2 nci Dünya Savaşı devam ederken, Müttefik Devletler 1943 yılında ilan ettikleri Kahire Deklarasyonu'nda savaştan sonra Kore'de bağımsız bir devletin kurulması yönünde görüş birliğine vardılar. Japonya'ya yürütülen savaş

¹⁷⁸ UN Doc.SC.Res. 388, 1976

¹⁷⁹ UN Doc.SC.Res. 460, 1979

zaferle sonuçlandırıldığında, Kore topraklarının kuzey bölgesi Sovyet, güney bölgesi ise Amerikan kuvvetleri tarafından işgal edilmiş bulunuyordu. Karşılıklı kuvvetlerin geri çekilmesi ve bölgede BM'in nezaretinde seçimler yapılması ile ilgili olarak Genel Kurul 1947 yılında bir plan kabul etmiş planın yürütülmesi ve ulusal hükümetinin kurulmasına yardımcı olmak maksadıyla geçici bir komisyon teşkil edilmişti. Seçimler, Sovyetler Birliği'nin komisyon üyelerinin kendi kontrolleri altındaki Kore topraklarına izin vermemesi dolayısıyla sadece ABD kontrolü altındaki Güney Kore'de yapılmış ve güneyde Sygman Rhee Başkanlığındaki Hükümet işbaşına gelmiş kuzeyde ise Demokratik Kore Cumhuriyeti ilan edilmişti. Genel Kurul'un, 12 Aralık 1948 tarihinde Güney Kore hükümetine ülkenin tek meşru hükümeti sayması ve gelişen olaylar neticesinde Kuzey Kore kuvvetleri 25 Haziran 1950 tarihinde 38 nci paraleli geçerek Güney Kore'ye saldırdı. Genel Sekreterin 99 ncu madde çerçevesinde hareket ederek Güvenlik Konseyi'nden bölgede barışı yeniden tesis etmeye yönelik adımlar atmasını istemesi üzerine Güvenlik Konseyi 25 Haziran 1950 tarihinde 82 sayılı kararı aldı. Karar metninde açıkça belirtilmese de anlaşmanın 39 ve 40 ncı maddeleri çerçevesinde hareket eden Güvenlik Konseyi, Kuzey Kore kuvvetlerinin askeri hareketinin uluslar arası barışı bozduğunu saptadıktan sonra çatışmalara derhal son verilmesini ve 38 nci paralelin gerisine çekilmesini istedi. Güvenlik Konseyi 82 sayılı kararında üye devletlerden askeri yardım istememesine rağmen, ABD 26 Haziran 1950 tarihinde Japonya ve civarında bulunan hava ve deniz kuvvetlerine Güney Kore'ye yardım etmeleri emrini verdi. 27 Haziran 1950 tarihinde alınan 83 sayılı karar ile silahlı saldırının defedilmesi ve bölgede uluslar arası barış ve güvenliğin yeniden tesis edilmesi için gerekli olabilecek yardımın üye devletler tarafından Güney Kore'ye iletilmesi yönünde tavsiyede bulunulmaktaydı. Bu karar ABD'nin 26 Haziran 1950 tarihinde giriştiği tek yanlı askeri hareketi kabul etmekte ve meşrulaştırmaktaydı. ABD ise bunu 51 nci madde kapsamında olduğunu ifade etmekteydi. Üye devletler Konsey tarafından yapılan yardım çağrısına farklı biçimde karşılık vermişler 60 üye devletten 22'si askeri kuvvet teklifinde bulunmuştu. Ancak tekliflerden sadece 16'sı yeterli büyüklük ve yararlılıktaydı. ABD tek başına Kara Kuvvetleri'nin yarısından fazlasını, Deniz Kuvvetleri'nin % 85'ni, Hava Kuvvetleri'nin %95'ni karşılamaktaydı. Geri kalan personelin çoğunluğu Güney Kore tarafından sağlanırken diğer 15 devletin katkısı % 10'nun altında kalmaktaydı. Güvenlik Konseyi 07 Temmuz 1950 tarihinde aldığı 84 sayılı karar ile yardım sağlayan üye devletlere yardımlarını

ABD'nin otoritesi altında bulunacak "Birleşik Komutanlık"ın emrine vermeleri tavsiye ediliyordu. Kararın sonunda da ABD'den harekatin seyri hakkında Güvenlik Konseyi'ne rapor sunması isteniyordu.

Birleşik Komutanlık kısa sürede başarı gösterdi ve Kuzey Kore kuvvetlerini 38 nci paralelin kuzeyine doğru püskürtmeye başladı. ABD tarafından Birleşik Komutanlığın 38 nci paralel kuzeyine harekete geçmesinden önce örgütten bu yönde yetki alınması girişimleri Güvenlik Konseyi'nde Sovyetler Birliği'nin vetosu ile karşılaşmış, Sovyetler Birliği'nin Çin'in temsili meselesi nedeniyle boykot ettiği Konsey toplantılarına, 01 Ağustos 1950 tarihinden itibaren katılmaya başlamasıyla ve Konsey'in karar alma gücünün büyük ölçüde ortadan kalkmasıyla Genel Kurul devreye girmiştir. Genel Kurul 07 Ekim 1950 tarihinde Kore'nin tümünde istikrarın yeniden tesisi için gerekli adımların atılmasını tavsiye eden bir karar almıştır.¹⁸⁰ Bu kararı takiben Birleşik Komutanlık 38 nci paraleli geçerek Kuzey Kore'nin içlerine doğru ilerlemeye başlamış Kasım 1950'ye gelindiğinde Kore'nin tümünde hakimiyet sağlanmıştır.

Kore'deki mücadele 27 Temmuz 1953 tarihinde imzalanan Mütareke ile Kuzey ile Güney Kore arasındaki sınır aşağı yukarı 38 nci paralelden geçirilmiş çabalara rağmen birleşme gerçekleştirilememiştir.

Silahlı kuvvet kullanılmasını tavsiye eden kararın anlaşmanın hangi maddesine dayanılarak alındığının belirtilmemesi kimi yazarların anlaşmanın 51 nci maddesine dayanıldığını iddia etmelerine kimi yazarların da 39 ncu madde de yer alan "... uluslar arası barış ve güvenliği korunması ve yeniden tesisi için tavsiyelerde bulunur veya 41 ve 42 nci maddeler gereğince hangi tedbirler alacağını kararlaştırır" ifadesine dayanarak Konseyin 39 ncu madde çerçevesinde silahlı kuvvet kullanımını tavsiye ettiğini savundular.¹⁸¹

2.3.3 UN Emergency Force(UNEF I ,1956-1967):

Haziran 1956'da Mısır tarafından Süveyş Kanalı'nın özelleştirilmesinin ardından, Mısır, İngiltere, Fransa arasında kanalın aidiyeti,

¹⁸⁰ UN Doc. GA Res. 376 (1950)

¹⁸¹ Civelek, Jale, a.g.e., s.30-31

kullanımı ve yönetimi konusunda devam eden görüşmeler İsrail kuvvetleri tarafından Mısır'a girilmesi ve kanal istikametinde ilerlemeleri ile kesilmiştir. Güvenlik Konseyi'nin 30 Ekim'de acilen toplanmasına rağmen Fransa ve İngiltere aynı gün kanal trafiğinin kesilmesi gerekçesiyle Mısır ve İsrail'e kuvvetlerini kanaldan çekmeleri konusunda ultimatom vermiş, Güvenlik Konseyinin İsrail Kuvvetlerinin bölgeden derhal çekilmeleri yönündeki kararının Fransa ve İngiltere tarafından veto edilmesi ile Yugoslavya'nın girişimi ile "Barış için Birleşme Kararı" gereği Genel Kurul'un gündemine alınmıştır. 31 Ekim'de Fransa ve İngiltere'nin kanal bölgesine havadan müdahalesi ve iki gün sonrada karadan işgali ile gelişen durum üzerine 01 Kasım 1956 tarihinde Genel Kurul, kanalın açılması ve kuvvetlerin geri çekilmesi yönünde kararını açıklamış ancak Fransa ve İngiltere bölgeye bir BM Gücü gönderilmesi, ateşkes şartlarının ve kanalın açılması konularının görüşülmesi durumunda kuvvetlerin çekilebileceğini ifade etmişlerdir ¹⁸².

Kanada'nın 4 Kasım' da önerisi ile bölge için bir Acil Müdahale Kuvveti (UNEF) Genel Sekreter tarafından formüle edilmiş ve Genel Kurul'un 5-7 Kasım'da onayı ile 15 Kasım'da ilk UNEF unsurları Mısır'ın da rızası ile bölgeye intikal ettirilmiştir. 24 ülkenin kuvvet katkısı teklifine rağmen 10 ülkeden 6.000 personelden oluşan UNEF Şubat 1957'de bölgedeydi. Fransız ve İngiliz Kuvvetleri 22 Kasım 1957 tarihinde tamamen bölgeden ayrılırken, Sina Yarımadasının büyük bölümünü ve Akabe Körfezi ve Tiran Boğazı geçişini kontrol eden İsrail Kuvvetleri ise 08 Mart 1958 tarihinde bölgeden ayrıldılar. UNEF'in İsrail ve Mısır sınırındaki tampon bölgedeki faaliyetlerine rağmen olaylar ve ateşkes ihlalleri minimuma indirilmiş olsa da Mayıs 1967 'de savaş yeniden başladı. Mayıs 1967'de Genel Sekreter'in bölgede durumun kötüleştiği raporunu Güvenlik Konseyi'ne sunması ve İsrail Suriye arasındaki birkaç ay devam eden olaylar sonunda 07 Nisan 'da çatışmaya dönüşmüş ve El-Fetih'in de tahrikleriyle Mayıs ayı ortalarında Mısır Kuvvetleri'nin de Akabe Körfezi'ne ilerlemeleri ile birlikte UNEF taraflara eski pozisyonlarına dönmelerini bildirmiştir. Bu olayla birlikte Mısır, UNEF unsurlarının bölgeden çekilmesini resmen Genel Sekreter U Thant 'a bildirmiştir. Genel Sekreter'in çabaları ve 24 Mayıs-14 Haziran arasındaki toplantılara rağmen Ortadoğu'da ki gelişen durum ve savaş karşısında Güvenlik Konseyi yetersiz

¹⁸² Bennet A. LeRoy, International Organizations Principles and Issues, Englewood Cliffs, New Jersey, 1995, s.167

kalmış İsrail ve komşuları arasındaki hızla gelen savaş hali ve 9 UNEF askerinin de öldürülmesi ile Mayıs 1967'de UNEF bölgeyi boşaltmaya başlamıştır. 17 Haziran'da son unsurlar, çekilirken çatışan taraflar arasında kalmıştır. İsrail Kuvvetleri devam eden savaşta bütün cephelerde başarılı olmuş, Sina Yarımadası'nı işgal edilmiş, Süveyş Kanalı'na ilerlemiş Ürdün Nehri'nin batısını işgal etmiş ve Suriye Kuvvetleri'ni Golan Tepelerine kadar geriye atmıştır. 06 Haziran 1967'de Güvenlik Konseyi'nin ateşkes kararı ile taraflar arasında ateşkese uyulmuş, Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi'nin çabalarına rağmen, günümüze kadar da devam eden UNTSO gözlem görevi dışında Ekim 1973'teki savaş'a kadar (UNEF II) büyük çaplı UNEF bir daha oluşturulamamıştır.

*UNEF'in oluşturulması ve uygulanan prensipler ve icra edilen faaliyetler ile uygulamanın felsefesi sonraki barışı koruma faaliyetleri için bir model oluşturmuştur.*¹⁸³

Dünya Mahkemesi tarafından UNEF'in finansmanı için yapılan görüşmelerde mahkeme aldığı kararda BM Antlaşması madde 11(2) ve madde 14'ün Genel Kurul'a Barış Gücü kurma konusunda yetki verdiğini ifade etmiştir. Ayrıca, alınacak tedbirlerin anlaşmada ifade edilmiş olmasından ziyade BM Teşkilatı'nın kuruluş amaçları barışı koruma kuvvetlerinin kurulması için yeterlidir.¹⁸⁴

2.3.4 Kongo Uygulaması (ONUC, 1960-1964):

1990 yılına kadar icra edilen barışı koruma operasyonlarından en büyük çaplısı, en tartışmalı ve en pahalı olanı Kongo'da icra edilen ONUC Barışı Koruma Harekatı'dır. 4 yıl süre ile, 30 ülkeden 15.000 ila 20.000 barışı koruma personelinin katılımı ile ve sadece BM Bütçesinden 400 Milyon dolar ayrılarak (ülkelerin kuvvet katkılarının maliyetleri ve sivil-teknik yardımlar hariç olmak üzere) icra edilmiştir.

Kongo'daki kaotik iç yapı, tarafların kendi amaç ve çıkarlarına göre ONUC'u istismar etmeleri ve oluşumu için açık bir görev emri (mandate) olmaması

¹⁸³ Bennet A. LeRoy, a.ge., s. 167

¹⁸⁴ N. D. White, The United Nations and The Maintenance of international peace and security, The Manchester University Press, s. 195

dolayısıyla, ONUC en çok tartışmalı olan Barışı Koruma Harekatı idi. İki Genel Sekreter'de; düzeni sağlamak ve kendi sosyal, ekonomik ve politik problemlerini çözmek konusunda, gerekli yeteneklere sahip olması gereken hükümete yardımcı olmada müdahaleci olmayan bir yöntem izlemiştir.

Orta Afrika'da yer alan Eski Belçika Kongo'su (yeni adı Zaire) 05 Temmuz 1960'da bağımsızlığını kazandığında 14 milyonluk nüfus içinde sadece 30 Kongolu üniversite mezunu mevcuttu ve hükümette ve silahlı kuvvetlerde tamamen Belçikalı ve diğer Avrupalı ülkelerden şahıslar yönetici kadrolarında olduğundan Kongo kendi kendini yönetecek pozisyonda değildi. Bağımsızlığın hemen ardından 5 gün sonra Kongolu askerler Belçikalı subaylara karşı ayaklanmış ve sivil karışıklıklar meydana gelmiştir. Belçika'nın yeniden düzeni sağlama girişimi konusundaki talebi, Başbakan Partice Lumumba tarafından reddedilmiştir. 10 Haziran'da ayaklanmanın yurt çapında yayılması ve Belçikalıların ülkeden kaçması sonucunda Belçikalı birliklerin bir kaç şehirde düzeni sağlamasına rağmen, devam eden günlerde Katanga da, Başkan Moise Tshombe ayrı bir devlet olarak bağımsızlığını ilan etmiştir. Devam eden durum karşısında Başkan Joseph Kasavubu ve Başbakan Lumumba Amerika'dan ve BM'den yardım istemiştir. 14 Temmuz 'da Güvenlik Konseyi almış olduğu *143 sayılı kararla*, Belçika'dan Kuvvetlerini Kongo'dan çekmesi istenmiş, Genel Sekreter'e güvenlik kuvvetlerinin iç düzeni sağlayıncaya kadar Kongo Hükümetine askeri ve teknik yardım sağlaması konusunda yetki verilmiştir. Karara müteakip Genel Sekreterin çalışmalarıyla ONUC oluşturulmuştur. 15 Temmuzda Gana ve Tunus'tan 1.350 personel Kongo'ya ulaşmış, bir ay içerisinde de bu miktar 14.000 olmuştur. Hammarskjöld'un rehberliğinde, daimi üyeler ve durumla ilgili ülkeler dışında 12 Afrikalı ülkenin katkısı ile kuvvet oluşturulmuştur. Kuvvet Genel Sekreter'e karşı sorumlu olacaktı, Kongo'nun iç işlerine karışmayacaktı ve kendini savunma dışında silah kullanamayacaktı. ONUC'un amacı Güvenlik Konseyi'nin 1960 ve 1961 yıllarında alınan kararlarında açıklanmıştır. Genel Kurul, 40'ncı acil toplantısında konuya müdahil olmuş ve çözümü Belçika Kuvvetleri'nin bölgeden çekilmesi olarak görmüştür¹⁸⁵. Nitekim 20 Eylül 1960 tarihindeki Genel Kurul'un olağanüstü toplantısında aşağıdaki şekilde ONUC'un amacı özetlenmiştir.

¹⁸⁵ N.D. White, The United Nations and the maintenance of international peace and security, Manchester University Press N.York, 1990, s. 117

- Kanun ve nizamı sağlamak ve sürdürmek,
- Tüm ülkede can ve mal emniyetini sağlamak,
- Kongo Silahlı Kuvvetleri'ni iç emniyeti sağlayacak yapıya kavuşturmak,
- İç savaşı önlemek,
- Dış etkilere Kongo'yu korumak.

Ayrıca Genel Kurul, üyelere BM Antlaşması'nın 25 ve 49'ncü maddeleri doğrultusunda hareket etmesini istemiş ve Genel Sekreter'den kanun ve nizamın süratle tesisini ve KONGO'nun politik bağımsızlığının süratle sağlanmasını istemiştir. Sovyetler Lumumba'yı desteklerken, Amerikalılar Kasavubu'yu desteklemekteydi.

Başkan Kasavubu, Başbakan Lumumba'yı görevden uzaklaştırmış, müteakiben ise 12 Eylül 1960'ta Genel Kurmay Başkanı Joseph Mobutu Lumumba'yı tutuklamış ve hükümet sorumluluğunu devr alarak parlemontoyu askıya almıştır.

Lumumba'nın öldürülmesi sonucunda, ülkenin giderek sivil savaşa sürüklenmesini engellemek amacıyla Güvenlik Konseyi, 27 Şubat 1961 tarihli *161 sayılı* kararıyla gerekli tüm tedbirlerin alınması, ateşkes düzenlemeleri, çatışmaların önlenmesi ve son çare olarakta kuvvet kullanılmasını üye devletlerden istemekteydi. Karar ayrıca, Belçika Kuvvetleri'nin ve paralı askerlerin bölgeden çekilmesi ve Lumumba'nın ölümünün araştırılması hususlarını da düzenlemekteydi.

ONUC'un kurulması ve çalışmasını düzenleyen 143,145 ve 146 sayılı Güvenlik Konseyi kararları aslında Genel Sekreter'in çalışmalarıydı. 143 ve 145 sayılı kararlar Antlaşma'nın 2(7)'nci maddesine dayanırken,146 sayılı karar ile madde 25'e ve madde 40'a dayanarak ONUC faaliyetleri icra edilmekte idi. Genel Kurul' un 1474 sayılı kararı ile de ONUC faaliyetleri hakkında Güvenlik Konseyi kararı desteklenmiş ve anlaşmanın 25 ve 49'ncü maddelerine atıfta bulunulmuştu. 161 sayılı Güvenlik Konseyi kararda tamamen durumu barış için tehdit olarak görmüş ve ONUC Harekatı'nı tamamen VII nci bölüm kapsamına almıştı.161 sayılı

karar sadece kendini savunma maksatlı olarak güç kullanmayı değil gerektiğinde zorlama tedbirleri maksadıyla da silah kullanımını içermektedir.¹⁸⁶

Ülke genelinde düzenin sağlanması ve kuvvetler arasında uzlaşmanın sağlanmasına rağmen, Katanga'daki kuvvetlerle çatışmaların ve özellikle ONUK Kuvvetleri ile Katanga kuvvetleri arasında ki çatışmaların devam etmesi, devam eden girişimleri esnasında Genel Sekreter Hammarskjöld'ün de uçak kazasında ölmesiyle, 30 Haziran 1964'te ONUK Kongo'dan çekilmiştir.

ONU'ın, ülke çapında düzeni sağlama ve ülkeden çekilen kuvvetlerin gözlenmesi konusundaki görevinde başarılı olduğu söylenebilir. ONU; tarafsızlık, kendini savunma gibi temel Barış Koruma Harekati esaslarına başlangıçta bağlı kalmış olsa da faaliyet daha sonra barış koruma operasyonundan çok geleneksel bir askeri operasyona dönüşmüştür.¹⁸⁷

2.3.5 Kıbrıs Uygulaması (UNFICYP, 1964 -) :

Kongo'da ONU operasyonunun devam ettiği bir dönemde UNFICYP (UN Peace Keeping Force in Cyprus) adı altında Kıbrıs'ta 04 Mart 1964 tarihli 186 sayılı Güvenlik Konseyi kararıyla yeni bir BM Barış Koruma Harekati'na başlanmıştır. İngiltere'nin büyük oranda katılımı ile, Türkler ve Rumlar arasında tampon bölge oluşturmak maksadıyla başlangıçta geniş çaplı 6500 kişilik bir kuvvet oluşturulmuştur. Zaman içinde kuvvete, gruplar arasında tartışmaları sona erdirmeye, durumu değerlendirme ve BM Sivil Polis Gücü'nün yardımlarıyla bölgesel düzeni sağlama görevleri verilmiştir ve halen bölünmüş bölgede Rumlar ve Türkler arasında görevine devam etmektedir. Güvenlik Konseyi, Genel Sekreter'e bölgeye bir arabulucu atama ve taraflara politik çözüm aramaları için yetki vermiştir. 1964 ve 1967 olayları ardından sağlanan ateşkes süreci; adada Kıbrıs Hükümeti'ne karşı darbe, Yunanistan'a aday katma girişimi ve Kıbrıslı Türklere karşı insan hakları ihlalleri 1974 yılında Türkiye'nin müdahalesi ile çıkmaza girmiş, taraflar arasında yapılan görüşmeler ve çabalara rağmen bir gelişme sağlanamamıştır. 1983 yılında Kıbrıslı Türklerin bağımsızlıklarını ilanı, Kıbrıs'ın kalıcı bölünmüşlüğüne

¹⁸⁶ N.D. White, a.g.e., s. 201

¹⁸⁷ Paul F. Diehl, International Peacekeeping, The Johns Hopkins University Press London, 1993, s. 53

göstermekte ve UNFICYP görevine bölgede Yunan ve Türk Kuvvetleri arasında 180 km.lik askersiz hale getirilmiş bir bölgede devriye, gözlem ve kontrol görevine devam etmektedir¹⁸⁸.

1964 ve 1974 yılları arasında UNFICYP iki toplum arasında bir tampon bölge kuvvetinden ziyade Polis Gücü olarak hareket etmişken, 1974 sonrası 353 sayılı Güvenlik Konseyi kararı ile 39 ve 40ncı maddelere dayandırılan güvenli bölge oluşturmuş şekliyle faaliyetlere devam edilmektedir¹⁸⁹.

2.3.6. UN Emergency Force (UNEF II, 1973 - 1979):

1967 Arap-İsrail Savaşı sonunda; İsrail'in, Batı Şeria ve Gazze'yi kontrol etmesi ile anlaşmazlıklar daha da içinden çıkılmaz bir hale dönüşmüştür. 1967-1973 arasında savaşı bir altı yıl sonrası Mısır ve Suriye'nin 10 Ekim 1973'te İsrail'e taarruzları başlangıçta başarılı olduysa da, İsrail Arapları durdurmuş ve müteakiben Mısır'a doğru ilerlerken Sovyetlerin Mısır Kuvvetlerine desteği, Sovyet ve Amerika Birleşik Devletleri'ni karşı karşıya getirmiştir. Güvenlik Konseyi'nin ateşkes girişimleri başlangıçta başarısız olmuş, sonunda savaşın büyümesi ile taraflar savaşın durdurulması konusunda anlaşmaya varmışlardır. UNEF II oluşturularak Ekim sonunda bölgedeki kontrol noktalarında sorumluluğu İsrail Kuvvetlerinden teslim almıştır. Bölgedeki "ad hoc" düzenlemeler durumu durağan hale getirmede başarılı olmuş müteakiben 1974 yılı başında UNEF II' nin oluşumu ve uygulamaları konusunda çalışmalar tamamlanarak, UNEF II Mısır ve İsrail kuvvetleri arasında tampon bölge oluşturulmuş, 1975 yılı görüşmeleri ile birlikte askersiz hale getirilmiş bölgelerde, UNEF II askerleri devriye görevlerine başlamıştır. Camp David görüşmeleri ve barış anlaşmasının uygulanması ile bölgede UNEF II faaliyetlerine, Haziran 1979'da son verilmiştir.¹⁹⁰

¹⁸⁸ Robert E. Riggs, Jack C. Plano, The United Nations, International Organization and World Politics, The Dorsey Press, 1988, s.139

¹⁸⁹ N.D. White, a.g.e., s.203

¹⁹⁰ Paul F. Diehl, International Peacekeeping, The Johns Hopkins University Press, 1993, s. 48

340 sayılı Güvenlik Konseyi kararı Antlaşma'nın 40ncı maddesine dayandırılmıştır. Rıza ve kendini savunma dışında kuvvet kullanmamaya vurgu ise UNEF II' nin kuvvet kullanmama konusuna işaret etmektedir.¹⁹¹

2.3.7 Angola Uygulaması(UNAVEM II,1988-1995) :

Angola, 11 Kasım 1975 tarihinde Portekiz' in egemenliğinden kurtularak bağımsızlığına kavuştu. Bağımsızlığını takiben Angola Hükümeti ile UNITA (Uniao Nacional para a Independencia Total de Angola) arasında başlayan mücadele ülkeyi iç savaşa sürükledi. Güney Afrika ırkçı beyaz azınlık rejiminden yardım alan UNITA, ülkenin önemli bir bölümünün kontrolünü ele geçirdi. UNITA'nın baskılarına direnmeye çalışan hükümet ise Küba'dan yardım aldı.

ABD' nin arabuluculuk girişimleri neticesinde Angola,Küba ve Güney Afrika Cumhuriyeti arasında yapılan anlaşma ile Angola'dan Küba askerlerinin çekilmesi kabul edildi ve hükümet ile UNITA arasında ulusal barışı sağlamaya yönelik müzakereler başladı. Taraflar arasında yapılan 31 Mayıs 1991 tarihli anlaşma da, ateşkesten demokratik seçimlere uzanan ulusal uzlaşma sürecine ilişkin hükümler bulunuyordu.¹⁹²

Birleşmiş Milletler'in UNAVEM - II (United Nations Angola Verification Mission) adlı barış gücü ile katkıda bulunduğu Angola barış süreci 29-30 Eylül 1992 tarihlerinde yapılan parlamento ve devlet başkanlığı seçimleri sonrasına kadar büyük bir sorunla karşılaşılmadan sürdü. Ancak seçimden yenik çıkan UNITA'nın, seçimlere hile karıştırıldığı iddiası ile başlayan olaylar kısa zamanda ülke genelinde iç çatışmalara dönüştü. Barışçı çabalardan sonuç almayan Güvenlik Konseyi BM Antlaşması'nın 41nci maddesinden kaynaklanan yetkisini kullanmak yoluna gitmiş 15 Eylül 1993 tarihli 864 sayılı Konsey kararı ile silah ve petrol ambargosu uygulamasına başlanmıştır. Konsey tedbirlerinin etkisi ve diplomatik çabalar ile 25-31 Ekim 1993 tarihlerinde taraflar Lusaka'da bir araya gelmişler, sonuçta 20 Kasım 1994 tarihinde UNITA, 29-30 Eylül seçim sonuçlarının

¹⁹¹ N.D. White,A.g.e., s.204-205

¹⁹² UN: The United Nations and the Situations in Angola ,a.g.e.,s.64,84

geçerliliğini, işgal etmiş olduğu topraklardan geri çekilmeyi ve çekildiği bölgelere BM Barış Gücü personelinin dönüşünü kabul etmiştir.¹⁹³

2.3.8 Irak Uygulaması (UNIKOM,1991-2003) :

İran-Irak savaşının neden olduğu ekonomik ve politik sorunları aşmak amacıyla Irak lideri Saddam Hüseyin Kuveyt'e başvurarak Rumeyla Petrol Bölgesi ile Körfeze çıkışını kolaylaştıracak Warbah ve Bubiyan adalarının Irak'a teslim edilmesini ve 15 milyar dolarlık borcunun silinmesini istedi. İki hükümet arasında yapılan diplomatik görüşmelerin başarısızlıkla sonuçlanması üzerine Irak ordusu 02 Ağustos 1990 tarihinden itibaren Kuveyt'i işgal etmeye yönelik askeri harekate başladı.¹⁹⁴

Güvenlik Konseyi; BM Andlaşmasının 39 ve 40 ncı maddeleri çerçevesinde hareket ettiğini belirterek aynı gün almış olduğu *660 sayılı karar* ile Irak'ın uluslar arası barış ve güvenliği bozduğu saptamasını yaptıktan sonra derhal koşulsuz olarak tüm kuvvetlerini geri çekmesini istedi. Karar Yemen'in katılmadığı oylamada diğer üyelerin olumlu oyuyla alınmıştı. Irak'ın 660 sayılı kararın gereklerini yerine getirmemesi üzerine Konsey 06 Ağustos 1990 tarihinde *661 sayılı kararı* kabul etti. 661 sayılı kararda BM antlaşmasının VII nci bölümü çerçevesinde hareket ettiğini belirten Konsey, Irak'a karşı silahlı kuvvet kullanılmasını gerektirmeyen tedbirlerin alınmasını kararlaştırdı. Bağlayıcı nitelikte olan bu tedbirler, anlaşmanın 41 nci maddesinde öngörülen tedbirler olmasına rağmen Konsey md.41 yerine bu maddenin de yer aldığı VII nci bölüme genel bir atıf yapmayı tercih etmişti. Tedbirler sadece Irak'a karşı değil, Irak işgalinin sürdüğü Kuveyt'e karşı da uygulanacaktı. Alınan tedbirlerin başında Irak ve Kuveyt kaynaklı her türlü malın ithalatının yasaklanması geliyordu. Ayrıca tıbbi amaçlı malların ve insani maksatlı gıda malzemelerinin ihracı dışında her türlü malın da bu ülkelere ihracı yasaklanmaktaydı. Alınan diğer bir tedbirde Irak hükümetine ait fonların veya diğer finansal ve ekonomik kaynakların aktarılmasının yasaklanmasına ilişkindi. Konsey BM Antlaşması md.2/5'e göre, sadece örgüte üye devletlerin değil üye olmayan

¹⁹³ UN: The United Nations and the Situations in Angola ,a.g.e.,s.85-111

¹⁹⁴ Arı Tayyar, Basra Körfezi ve Ortadoğu'da güç dengesi : (1978-1996), Alfa Yayınları, İstanbul, 1996, s.210

devletlerin de kabul edilen tedbirlere uygun hareket etmelerini istiyordu. Kararı takiben tedbirler alınmaya başlanmış Irak petrolünün önemli bir kısmını taşıyan Kerkük-Yumurtalık Boru Hattı Türkiye, Yanbu Boru Hattı da Suudi Arabistan tarafından kapatıldı.¹⁹⁵ Suudi Arabistan'a da Irak saldırısı olabileceği olasılığında dikkate alınarak başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere pek çok devlet Suudi Arabistan'a asker sevketmeye karar verdi. ABD'nin bölgede çok uluslu bir gücün oluşturulması yönündeki politikası karşısında Irak Ağustos 1990 tarihinde Kuveyt'i ilhak ettiğini ilan etti. Konsey, Irak'ın bu hareketine Ağustos 1990 tarihinde aldığı 662 sayılı kararı ile karşılık verdi. Kararda, meşru Kuveyt Hükümetinin otoritesinin yeniden tesisi konusundaki kararlılık vurgulandıktan sonra ilhak geçersiz sayıldı ve tüm devletler uluslar arası örgütler ve uzmanlık kuruluşları ilhakı tanımamaya çağırılmıştır.¹⁹⁶

Güvenlik Konseyi 25 Ağustos 1990 tarihinde Küba ve Yemen'in çekimser kaldığı oylamada 13 olumlu oy ile kabul ettiği 665 sayılı kararında Irak ve Kuveyt'in *denizden abluka altına alınmasını* kararlaştırdı. Ablukanın temel amacı 661 sayılı karara tam olarak uyulmasını sağlamaktı ve ablukayı uygulaması yetkisi bölgede deniz gücü bulunduran devletlere verilmekteydi. Üye devletler Konsey tarafından alınan ambargo ve abluka tedbirlerine uyulmasını sağlamak amacıyla işbirliği yapmaya çağılırken, md.49 gereği tüm devletlerden de abluka kararını uygulamakla yetkilendirilen devletlere ihtiyaç duyabilecekleri yardımı temin etmeleri istenmekteydi.¹⁹⁷

13 Eylül 1990 tarihinde alınan 666 sayılı karar ile konsey VII nci bölüm çerçevesinde hareket edildiğini belirttikten sonra ambargo komitesi oluşturulmuş gıda ambargosu konusunda insani koşulların oluşup oluşmadığı ile ilgili tespit sorumluluğu bu komiteye verilmiştir.¹⁹⁸

Güvenlik Konseyi tarafından alınan 670 sayılı karar ile Irak ve Kuveyt'e karşı uygulanan tedbirler kuvvetlendirilmiş ve Irak'ın dış dünya ile olan hava ulaşımı neredeyse kesilmiştir.

¹⁹⁵ Bölükbaşı Süha, Türkiye ve yakınındaki Ortadoğu, Ankara, 1992, s.93

¹⁹⁶ UN Doc. SC Res. 662 (1990)

¹⁹⁷ UN Doc. SC Res. 665 (1990)

¹⁹⁸ UN Doc. SC Res. 666 (1990)

Güvenlik Konseyi VII nci bölüm çerçevesinde hareket ettiğini belirterek, 29 Kasım 1990 tarihinde aldığı 678 sayılı karar ile 660 sayılı karar da dahil Konsey kararlarının gereklerini yerine getirmesi için Irak'a 15 Ocak 1991 tarihine kadar ek süre tanımaktaydı. Bu sürenin bitiminde Irak'ın Konsey kararlarının gereklerini yerine getirmemesi halinde ilgili konsey kararlarının yerine getirilebilmesi ve bölgede uluslar arası barış ve güvenliğin yeniden tesis edilebilmesi için Kuveyt hükümeti ile işbirliği içindeki üye devletlere gerekli tüm tedbirleri alma izni verilmekteydi. Bu çerçevede eğer Irak 15 Ocak 1991 tarihine kadar Kuveyt'ten çekilmezse, Kuveyt hükümetiyle işbirliği içerisindeki üye devletler "gerekli tüm tedbirler" kapsamında silahlı kuvvet kullanılmasını gerektiren tedbirlere de başvurabileceklerdi. Karar metninde gerekli tüm tedbirlerin alınması hususunda zorlayıcı bir ifadeye yer verilmediği için kuvvete başvurma, Kuveyt hükümeti ile işbirliği içindeki üye devletlerin her birinin kendi iradesine bırakılmaktaydı. Karara göre, kuvvet kullanımı sadece ilgili Konsey kararlarının yerine getirilmesini sağlamak ile sınırlı kalmayıp, bölgede uluslar arası barış ve güvenliğin yeniden tesis edilmesi amacını da taşıyordu. Bölgede uluslar arası barış ve güvenliğin yeniden tesis edilmesi amacının nereye kadar uzanabileceği belli değildi.¹⁹⁹

Konsey tarafından verilen sürenin bitimine gelindiğinde Irak Kuveyt'ten çekilme yönünde herhangi bir girişimde bulunmamıştı. Kuveyt hükümeti ile işbirliği içerisindeki üye devletlerin bölgeye gönderdikleri hava, deniz ve kara kuvvetlerinden oluşan ve "Koalisyon Kuvvetleri" adını alan unsurlar harekete geçmek için hazır bekliyordu. Kuvvetlerin büyük bir bölümü ABD tarafından karşılanmış; Fransa, İngiltere, Mısır, Suriye, Suudi Arabistan ve diğer 23 devlet de bu kuvvete çeşitli biçimlerde katkıda bulunuyorlardı. 678 sayılı kararda, kuvvet kullanımının kimin komutası altında olacağına ilişkin herhangi bir açıklama yer almamasına karşın Koalisyon Kuvvetleri komutayı ABD'ye bırakmayı tercih ettiler.²⁰⁰

Güvenlik Konseyi'nce alınan tedbirler, Irak ekonomisi üzerinde ciddi etkiler yaratmasına rağmen Irak'ı Kuveyt'ten çekilme konusunda etkili olamamıştır. Bunun

¹⁹⁹ Civelek Jale, a.g.m., s.42-44

²⁰⁰ Civelek Jale, a.g.m., s.45

üzerine 16 Ocak 1991 tarihinden itibaren Irak'a karşı askeri operasyon başlatılmış, 27 Şubat 1991 tarihinde Irak'ın Kuveyt'ten tamamen çıkarılmasını takiben çatışmalar durmuş ve Irak hükümeti Konsey tarafından alınan kararlara uymaya hazır olduğunu belirtmiştir. 02 Mart 1991 tarihinde kabul edilen 686 sayılı karar ile de çatışmaların yeniden başlamaması için Irak'ın uyması gereken koşullarla birlikte üye devletler ve BM'den ülkenin yeniden inşasında Kuveyt hükümeti ile işbirliği yapmalarını istiyordu.²⁰¹ Irak'ın 03 Mart 1991 tarihinde geçici ateşkes'e ilişkin 686 sayılı kararda öngörülen koşulları kabul ettiğini bildirmesi ile birlikte ateşkes müzakerelerine başlandı. Yaklaşık bir ay süren müzakerelerin ardından Güvenlik Konseyi, 03 Nisan 1991 tarihinde resmi ateşkesin koşullarını açıkladığı 687 sayılı kararı kabul etti.²⁰² Kararda, bölgede uluslar arası barış ve güvenliğin yeniden tesisinin amaçlandığı belirtildikten sonra anlaşmanın VII nci bölümü çerçevesinde hareket edilerek bazı tedbirler alınmaktaydı. Irak'ın Kuveyt'ten çıkarılmasının ardından Konsey 687 sayılı kararda aldığı tedbirleri bölgede uluslar arası barış ve güvenliğin yeniden tesisi amacına dayandırıyordu. Kararın sonunda Irak'ın bu kararda yer alan koşulları kabul ettiğini Güvenlik Konseyi ve Genel Sekreter'e bildirilmesinin ardından resmi ateşkesin yürürlüğe gireceği belirtilmekteydi. 687 sayılı karar ile Irak-Kuveyt sınırında askersizleştirilmiş bir alan oluşturulurken bu alanının izlenmesi için bölgeye BM Barış Gücü'nün gönderilmesi ve tahripkar silahların imha edilmesi ve zararsız hale getirilmesi öngörülmekteydi. 06 Nisan 1991 tarihinde Irak, 687 sayılı kararın yasal olmadığını ancak bu kararı kabul etmekten başka seçeneğinin olmadığını Genel Sekreter ve Güvenlik Konseyi'ne bildirdi. 11 Nisan 1991 tarihinde Güvenlik Konseyi Başkanı Irak'ın bildirimini tüm üye devletler adına kabul etti ve yerine getirilmesi esnasında pek çok sorunuda beraberinde getiren resmi ateşkes süreci yürürlüğe girdi.

678 sayılı karar metninde kuvvet kullanma izni açık bir şekilde dile getirilmemiş ancak “ *gerekli tüm tedbirleri* ” kullanabilme ifadesi mevcut idi. Konsey üye devletlere, barışı sağlama ve devam ettirme adına VII bölüm kapsamında güç kullanmaları konusunda (deniz ablukası, uçuşa yasak bölgeler, ateşkes anlaşmasının uygulanmasını denetlemek) 678 sayılı karar ile yetki verdiğini ifade etmekteydi. ²⁰³ Chesterman Simon'a göre; Güvenlik Konseyi'nin Irak ve Eski

²⁰¹ UN Doc. SC Res. 686 (1991)

²⁰² UN Doc. SC Res. 687 (1991)

²⁰³ Chesterman Simon, Just War or Just Peace- Humanitarian Intervention and International

Yugoslavya hareketlerinde olduğu gibi NATO tarafından icra edilmiş zorlama hareketlerini yasal prosedürden ziyade ulusların çıkarlarının bir araya gelmesine bağlamaktadır. Konseyin, zorlama hareketlerine yetki verişini de formalite olarak görmektedir.²⁰⁴ Ayrıca, çoğu yorumcuya göre San Fransisko Konferansı'nda da işaret edildiği üzere müşterek askeri önlemlerin alınmasına işaret eden anlaşmanın 43 ncü maddesidir. Zira geçici 106 ncı madde de belirtildiği üzere, "43 ncü maddedeki özel anlaşmalar " yürürlüğe girinceye kadar ifadesi sebebiyle, madde 43 dışında ki müşterek askeri oluşumlar yasal görülmemektedir.²⁰⁵

2.3.9 Yugoslavya (UNPROFOR,1992-1995) :

Körfez krizini takiben BM tarafından kapsamlı tedbirlerin uygulandığı diğer bir olay Yugoslavya sorunu oldu. 2 nci Dünya Savaşı'nda yaşanan mücadeleleri takiben 29 Kasım 1945 tarihinde Josip Bronz Tito liderliğinde Yugoslavya Federal Halk Cumhuriyeti ilan edildi. Yeni Cumhuriyetin en önde gelen amacı çok uluslu ve çok dinli yapıyı uluslar üstü "Yugoslav kimliği altında" birleştirmektir. Bunun gerçekleşmesi mümkün olmadığı gibi Sırp hegemonyası kuşkusu ile karşılaşılan ekonomik ve siyasi sorunlar cumhuriyetlerin çoğunu federal yapıya karşı soğuttu. 1945 yılından itibaren ülkeyi tek başına yöneten Tito'nun 04 Mayıs 1980 tarihinde ölümü, Yugoslavya'da bastırılmış olan sorunların ortaya çıkışının başlangıcı oldu. 1980-1990 yılları arasındaki dönemde bir yandan Sırp milliyetçiliği ve hegemonyasının yükselişi, diğer yandan ülke ekonomisinin giderek kötüleşmesi ve toplumsal huzursuzlukların baş göstermesi, Soğuk savaşın sona ermesini takiben doğu blokunda meydana gelen gelişmeler, artan milliyetçi akımlar Yugoslavya'da yansımaları buldu ve ülkenin dağılma sürecine girmesine neden oldu. Yugoslavya Federasyonu'nun en gelişmiş iki cumhuriyeti olan Slovenya ve Hırvatistan'da bağımsızlık yönündeki görüşler ağırlık basarken Bosna Hersek ve Makedonya'da esnek federasyona geçilmesi görüşünü savunuyorlardı. Büyük Sırp ideali peşinde koşan Sırbistan ise diğer cumhuriyetlerin bağımsızlığa kavuşma veya federasyonu gevşetme yönündeki faaliyetlere karşı çıkıyor ve federasyonun Sırp merkezli bir biçimde devam etmesi yönünde bir tutum sergiliyordu. 25 Haziran 1991 tarihinde Slovenya ve Hırvatistan'ın bağımsızlıklarını ilan etmeleri üzerine

Law, 2001, s. 164

²⁰⁴ Chesterman Simon, a.ge. , s. 165

²⁰⁵ Chesterman Simon, a.ge. , s. 166

Yugoslavya Federal Halk Ordusu bu iki cumhuriyete karşı hareket geçmiş ülke yoğun çatışmalar içine düşmüştür. Makedonya 09 Eylül 1991 tarihinde, Bosna Hersek 15 Ekim 1991 tarihinde bağımsızlıklarını ilan etmişler, Sırbistan ve Karadağ Cumhuriyetleri ise 27 Nisan 1992 tarihinde Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'ni ilan etmişlerdir. Mart 1992 tarihinden itibaren çatışmaların arttığı Bosna-Hersek hızla bir savaşa sürüklenmiş olaylar karşısında Sırbistan Sırp milliyetçilerini, Hırvatistan ise Hırvat milliyetçilerini desteklemişlerdir. Bu da çatışmaların daha kanlı bir hal almasına neden olmuştur.²⁰⁶

1991 Eylül ayı ortalarından itibaren Hırvatistan'da çatışmalar şiddetlenince Fransa Güvenlik Konseyi'ni olağanüstü toplantıya çağırmış ve bunun üzerine Konsey, 25 Eylül 1991 tarihinde aldığı *713 sayılı kararında* Yugoslavya'da mevcut çatışmaların devamının uluslar arası barış ve güvenlik için tehdit oluşturduğunu, anlaşmanın VII nci bölümü çerçevesinde hareket ettiğini belirterek tüm devletlerden Yugoslavya'ya karşı genel ve kapsamlı bir *silah ambargosu* uygulamalarını istedi. Ambargo çatışmaların büyümesini engellemeye amaçlıyorsa da, Yugoslavya'da daha iyi silahlanmış gruplara, silahsız gruplara karşı avantaj elde etme imkanını tanıyordu. Nitekim Bosna-Hersek'de Müslümanlar önemli ölçüde silahsızken, Sırplar çok iyi donatılmışlardı. 15 Aralık 1991 tarihinde *724 sayılı kararla* ambargo komitesi oluşturulmuş, ambargoya etkinlik kazandırılmaya çalışılmış, 15 Mayıs 1992 tarihinde aldığı *752 sayılı karar* ile de çatışmaların durdurulmasına yönelik olarak BM anlaşmasının VII nci bölümü çerçevesinde hareket edildiğini belirterek Yugoslavya Federal Cumhuriyetine karşı silahlı kuvvet kullanılmasını gerektirmeyen tedbirlerin uygulanmasını kararlaştırdı.²⁰⁷ 30 Mayıs 1992 tarihinde alınan 757 sayılı kararla, 752 sayılı kararda öngörülen isteklerin yerine getirilmediği vurgulandıktan sonra ekonomik ilişkilerin ve ulaşımın kesilmesi, bilimsel ve teknik işbirliğinin kesilmesi, resmi ziyaretlerin askıya alınması gibi önemli tedbirler alındı. Ambargo komitesinden 713 ve 757 sayılı kararların pek çok kez ihlal edildiğine dair rapor alması üzerine Güvenlik Konseyi, 16 Kasım 1992 tarihinde aldığı *787 sayılı kararı* ile Yugoslavya Federal Cumhuriyetine karşı uyguladığı tedbirleri kuvvetlendirmek yoluna gitti. Konsey kararında ambargonun ihlal edildiği Tuna ve denizyolu ulaşımının ablukasına karar verdi. Ağustos 1992'den itibaren BM ve Avrupa

²⁰⁶ Bora Tanıl, Milliyetçiliğin Provakasyonu, Birikim Yayınları, İstanbul,1991,s.86-96

²⁰⁷ UN Doc. SC Res. 752 (1992)

Topluluğu'nun işbirliği çerçevesinde yürütülen çabalar Ocak 1993'de "*Vance-Owen Planı*" ile sonuçlandı. Planda, Bosna Hersek'i 10 kantona bölen harita, anayasa ilkeleri, geçici düzenlemeler ve barış antlaşması yer almaktaydı. Bosna-Hersek hükümeti ve Bosnalı Hırvatlar planı kabul etmelerine rağmen Bosnalı Sırlar ikna olmadılar. Sırların tutumu dolayısıyla planın çıkmaza girmesi ve insan haklarına aykırı devam eden çatışmalar Güvenlik Konseyi'ni BM Andlaşmasının 41nci maddesine başvurmak durumunda bırakmıştır.¹⁷ Nisan 1993 tarihli *820 sayılı karar* ile Bosna-Hersek ve Hırvatistan da Sırların kontrolü altındaki alanlara ihracat yapılması, oralardan da ithalat yapılması veya bu alanların kullanımı suretiyle mal transferlerinin gerçekleştirilmesi için Bosna-Hersek ve Hırvatistan Hükümetlerinden izin almak gerekiyordu. Temel insani ihtiyaçlar ve tıbbi malzemeler bu sınırlamaların dışında tutuluyordu.

25 Mayıs 1993 tarihli ve *827 sayılı kararla* VII nci Bölüm altında hareket edildiği belirtilerek Yugoslavya'da 1991 yılından bu yana işlenen insan hakları ihlalleri ile suçlu olanların yargılanması için Uluslar arası mahkeme kurulması kabul edilmiştir.²⁰⁸

Bosna-Hersek sorununa barışçı bir çözüm bulmak amacıyla yapılan girişimlerin neticesinde 21 Kasım 1995 tarihinde DAYTON'da hazırlanan "*Bosna-Hersek'te Barış İçin Genel Çerçeve Anlaşması*" 14 Aralık 1995'te Paris'te imzalanmıştır. Anlaşma çerçevesinde Bosna-Hersek'in bağımsız ve egemen bir devlet olarak bugünkü sınırları içerisinde yaşamını sürdürmesi kabul edildi. Bosna-Hersek topraklarının %51'i Boşnak-Hırvat Federasyonu'na, % 49'u ise Sırların kontrolüne bırakılıyordu. Anlaşma ile birlikte Yugoslavya sorunu ile bağlantılı olarak alınan silahlı kuvvet kullanılması gerektirmeyen tedbirlerin askıya alınması veya kaldırılması gündeme gelmiş Güvenlik Konseyi 22 Kasım 1995 tarihinde aldığı *1021 sayılı karar* ile yürürlüğe koyduğu silah ambargosunun²⁰⁹ ve 22 Kasım 1995 tarihinde aldığı *1022 sayılı karar* ile de diğer kararlarla alınan tedbirlerin askıya alınmasını kabul etti²¹⁰.

²⁰⁸ M. Keren, Donald A. Sylvan, Sovereignty versus Responsibility, Frank Cass London, 2002, 6 ncı Bölüm s.9

²⁰⁹ UN Doc. SC Res. 1021 (1995)

²¹⁰ UN Doc. SC Res. 1022 (1995)

2.3.10 Somali Uygulaması (UNUSOM,1992-1995) :

Soğuk savaşın ardından; md.41'in uygulanması, Irak ve Yugoslavya Harekatları ile sınırlı kalmamış, Konsey Somali, Libya, Liberya, Haiti, Angola ve Ruanda'da da bu yetkisine başvurmuştur. 01 Temmuz 1960 tarihinde bağımsızlığına kavuşan Somali etnik olarak homojen bir yapıya sahip olmasına karşın yaklaşık 100 kadar kabileye bölünmüştü ve bu kabileler ülke yönetiminde belirleyici rol oynamaktaydılar. Bağımsızlığını takiben kısa bir demokrasi deneyimi yaşayan Somali, Ekim 1969'dan itibaren darbe ile işbaşına gelen Siyad Barre tarafından yönetilmeye başlandı. Barre'nin baskıcı yönetimi önce ülkenin kuzey kesiminde ayrılıkçı bir hareketi, ardından da ülke genelinde etkin bir muhalefeti ortaya çıkardı. Bir süre muhalefetle mücadele eden Barre Ocak 1991'de yönetimi bırakarak kaçmak zorunda kaldı. Ancak kabileler arası mücadele ülkede sağlıklı bir yönetimin kurulmasına engel oldu ve ülke genelinde yayılan bir iç savaş patlak verdi. İç savaş özellikle, geçici dönem başkanı Ali Mahdi kuvvetleri ile General Farah Aidid kuvvetleri arasında cereyan ediyordu ve diğer kabileler de bu iki kuvvetin etrafında yer alıyordu.²¹¹

BM'in Somali'deki duruma ilgisi ilk etapta kötü koşullara maruz kalan Somali halkına insani yardım yapılması ile sınırlıydı. Çatışmaların şiddetinin artması ve insani yardımın dağıtımının zorlaşması örgütü daha aktif bir tutum sergilemeye zorladı. BM Genel Sekreteri Afrika Birliği Örgütü, Arap Ligi ve İslam Konferansı ile işbirliğine girerek sorunun politik çözümü yönünde çaba göstermeye başladı. Ulusal yetkiye müdahale etmeme ilkesi nedeniyle olaylara karşı sessiz kalmayı tercih eden Güvenlik Konseyi ilk ciddi adımını 23 Ocak 1991 tarihinde aldığı *733 sayılı kararı* ile attı. Kararda tüm taraflara derhal çatışmalara son vermeleri isteniyor devamında Somali'deki çatışmaların uluslar arası barış ve güvenliği tehdit ettiği saptaması yapıldıktan sonra Somali'ye karşı silah ambargosu uygulanması öngörülmüyordu.

²¹¹ Michler Walter, (Çeviren İrfan ÖKSÜZ) Somali: Bir Halk Ölüyor, Arion Yayınevi, İstanbul, 1994, S.80-92

Silah ambargosu beklenen etkiyi yaratamamış diğer çabalara rağmen iç savaş şiddetlenerek devam etmiştir.

751 sayılı karar ile Güvenlik Konseyi Barışı Koruma Kuvveti UNUSOM'un kurulmasını kararlaştırmış, 775 sayılı karar ile Genel Sekreter'inde teklifiyle kuvvetin çapı büyütülmüştür. 25 Kasım 1992 tarihinde resmi olmayan Güvenlik Konseyi görüşmelerinde, BM Anlaşmasının VII nci Bölümü esaslarına göre hareket edilmesi gerektiğini görüşülmüş ve sonuçta Güvenlik Konseyi, Genel Sekreter'e Anlaşmanın VII'nci bölümü çerçevesinde harekete geçilerek güvenliğin sağlanması ve insani yardım konusunda yetki vermiştir. 814 sayılı kararla da (26 Mart 1993) Somali'de ki grupların silahsızlandırılması için yetki vermiştir.²¹²

2.3.11 Libya Uygulaması :

21 Aralık 1988 tarihinde İskoçya üzerinde uçmakta olan Pan Amerikan uçağında meydana gelen patlama sonucunda 270 kişi, 19 Eylül 1989 tarihinde ise Nijerya üzerinde uçmakta olan Uta uçağında bir patlama sonucu 160 kişi hayatını kaybetti. ABD ve İngiltere yapılan incelemeler neticesinde patlamalardan iki Libya vatandaşının sorumlu olduğunu ilan ederek bu iki şahsın kendilerine teslim edilmesini talep ettiler.²¹³

Libya ülkeler arasında suçluların iadesine ilişkin bir anlaşmanın bulunmadığı gerekçesiyle iki vatandaşını iade yönündeki istekleri reddetmiş, ülkeler arasında karşılıklı suçlamalar devam ederken sorun Güvenlik Konseyi'nin önüne getirilmiştir. 21 Ocak 1992 tarihinde Konseyin aldığı 731 sayılı karar ile eylem kınanmış Libya hükümetinden uluslar arası terörizmi ortadan kaldırılmasına yardım edecek biçimde diğer devletlerle işbirliği yapması ve bu devletlerin taleplerine olumlu karşılık vermesi istendi. Genel Sekreter'in çabalarına rağmen başarısız girişimler neticesinde Güvenlik Konseyi 26 Mart 1992 tarihli 748 sayılı karar ile Libya hükümetinin terörizm faaliyetlerine ve terörist gruplara yapmakta olduğu yardımlara son verilmesi ve tüm dünyaya bunu kanıtlaması gerektiği şartı koşulmakta silah

²¹² M. Keren, Donald A. Sylvan, Sovereignty versus Responsibility, Frank Cass London, 2002, 6 ncı Bölüm s.8

²¹³ Ataöv Türkaya, Lockerbie Olayı, Libya'ya Karşı Kararlar ve Hukuksallık, MBD.No.146, s.51

ambargosu başta olmak üzere tüm devletlerin Libya'ya giden veya oradan gelen uçakların ülkelerinden kalkmasına, ülkelere inmesine veya hava sahaları üzerinde uçmalarına izin vermemeleri diğer devletlerden isteniyordu. Diğer bir tedbirde tüm devletler Libya'daki diplomatik temsilciliklerinde bulunan görevlilerin sayısını ve seviyesini düşürmeye çağrılmakta ve terörist faaliyetlere karışmış Libya vatandaşlarının ülkelere girmelerine izin vermemek veya bu kişileri ülkesinden çıkarmak yetkisi tanınmaktaydı.²¹⁴

Libya 748 sayılı Konsey kararının üç devletin (ABD, İngiltere, Fransa) istekleri doğrultusunda alındığını, uluslar arası hukuka ve BM Antlaşması'na aykırı olduğunu iddia etti ve mütabiken Montreal Sözleşmesi'nin uygulanması ve yorumlanmasından ortaya çıkan sorunun Uluslar arası Adalet Divanı'na götürerek ABD ve İngiltere aleyhine iki ayrı dava açtı. Libya, Konsey'in konuya ilişkin aldığı kararlar ile Montreal sözleşmesi çerçevesinde Libya'ya verilen haklara ve Libya'nın ekonomik ve diplomatik çıkarlarına aykırı davrandığını iddia ederek, Divandan Konsey'in Libya'ya karşı zorlama tedbirleri almak suretiyle anlaşmada kendisine tanınan yetkiyi aştığına inanmak için yeterli bir neden bulunup bulunmadığı konusunu ele almasını istedi. Divan Konseyin yetkisini aşp aşmadığı üzerinde durmadan BM Antlaşması'nın 25 ve 103 ncü md.leri çerçevesinde Konsey kararlarının geçerli olduğu kararına vardı. 25 nci madde uyarınca üye devletler Konsey kararlarını kabul etmek ve uygulamak yükümlülüğü altındalarken, 103 ncü madde de BM Antlaşmasından doğan yükümlülükler ile başka bir antlaşmadan doğan yükümlülüklerin çatışması halinde BM Antlaşması'ndaki yükümlülüklerin geçerli olacağı öngörülmektedir.

ABD, Fransa ve İngiltere 748 sayılı karar ile terörizme destek sağlayan Libya'ya karşı sınırlı nitelikte bir karşılık verildiği görüşündeydiler. Konseydeki oylamada çekimser kalan Cape Verde, Çin, Fas, Hindistan ve Zimbabwe ise her türlü terörizm faaliyetine karşı olduklarını ancak barışçı çözüm yolları yeterince kullanılmadan yaptırımlara başvurulmasının ağır bir karar olduğunu belirttiler. Gerçektende yeterince çaba gösterilmeden silahlı kuvvet kullanılmasını gerektirmeyen tedbirleri devreye sokmak çok aceleci ve ağır bir karardı.

²¹⁴ UN Doc.SC Res. 748, 1992

2.3.12 Liberya Uygulaması (UNOMIL,1993-1997) :

1980'li yılların sonuna doğru Liberya'da artan siyasi gerginlik 1990 yılında Samuel Doe başkanlığındaki hükümetin devrilmesini ve ülkenin iç savaşa sürüklenmesine neden oldu. İç savaş pek çok insanın hayatına mal olmanın yanında ülkenin fiilen bölünmesine de yol açtı. Çatışmaların başlangıcından itibaren bölgesel bir örgüt olan ECOWAS (Economic Community West African States) sorunun politik çözümüne yönelik girişimlerde bulunmuş BM bu girişimleri desteklemişti. Ancak beklenen gelişmelerin olmaması neticesinde BM aktif rol oynamaya başladı ve Güvenlik Konseyinin 19 Kasım 1992 tarihinde kabul ettiği *788 sayılı kararı* ile Liberya'daki durumun uluslar arası barış ve güvenliği tehdit ettiği belirtilerek ve anlaşmanın VII nci bölümü çerçevesinde hareket edilerek Liberya'ya karşı genel ambargo uygulanması kabul edildi. Bölgede ECOWAS'ın tesis ettiği barışı koruma gücü ile işbirliği içinde çalışmak üzere 23 Eylül 1993 tarihli *866 sayılı Konsey kararı* ile UNOMIL (United Nations Observation Mission in Liberia) teşkil edildi. UNOMIL'in görevleri arasında silah ambargosunun uygulanmasının izlenmesine yardımcı olmak da vardı. Güvenlik Konseyi ayrıca 1 Nisan 1995 tarihinde aldığı *985 sayılı kararı* ile ambargo komitesi tesis etmiştir.

2.3.13 Haiti Uygulaması (UNMIH,1993-1996) :

Haiti'yi 1957 yılından itibaren yönetmekte olan Duvalier ailesinin iktidarı, artan muhalefet karşısında 1986 yılında son buldu. Kısa süreli hükümetler ve demokrasiyi yerleştirmeyi amaçlayan adımlar ve 16 Aralık 1990 tarihinde yapılan seçimler sonrası Jean Bertrand Aristide 7 Şubat 1991 tarihinde resmen devlet başkanlığına başladı ancak 30 Eylül 1991 tarihinde General Raoul Cedras liderliğinde yapılan darbe ile demokratik düzene son verildi. Devlet Başkanı Aristide ülkeyi terk etmek zorunda kaldı.²¹⁵

²¹⁵ UN:Basic Facts About.....,a.g.e, s.61

Darbe konusunda Çin ve Hindistan md. 2/7'nin varlığına dayanılarak sorunun bir süre ele alınmasını geciktirdiler ancak Güvenlik Konseyi 16 Haziran 1993 tarihli ve *841 sayılı kararında* krize bir çözüm bulunamadığını ve pek çok insanın yerlerinden edilmesi suretiyle insani koşulların giderek kötüleştiğini vurguladıktan sonra Haiti'ye karşı silahlı kuvvet kullanılmasını gerektirmeyen bazı tedbirlerin uygulanmasını kabul etti. Alınan tedbirler, silah ve petrol ambargosu ile fonların dondurulmasıydı. Meşru yönetimin yeniden tesisi konusunda gelişme kaydedilememesi ve giderek yaygınlaşan insan hakları ihlalleri neticesinde 6 Mayıs 1994 tarihli kabul edilen *917 sayılı Güvenlik Konseyi kararı* ile Haiti'den kalkan veya oraya inecek olan uçaklarla ve hava sahaları ile ilgili kısıtlamalar getirilmiş, darbe yönetimi ile ilgisi olanlara da ülkeye giriş çıkışları ve fon finansal kaynaklarının dondurulması konusunda karar alınmıştır.19 Mayıs 1994 tarihinde Genel Sekreter'in Haiti'deki darbe yönetiminin 917 sayılı kararın gereklerini yerine getirmek konusunda herhangi bir adım atmadığını Konseye bildirmesi üzerine 917 sayılı kararda açıklanan tedbirleri denetlemek üzere Amerika Birleşik Devletleri tarafından bölgeye savaş gemileri gönderilmiştir. Güvenlik Konseyi'nin üye devletlere kuvvet kullanma yetkisi vermesi neticesinde Haiti'nin askeri liderleri yönetimden çekilmeyi kabul etmişlerdir. Güvenlik Konseyi, 29 Eylül 1994 tarihli *944 sayılı* kararıyla meydana gelen gelişmeleri göz önünde bulundurarak Devlet Başkanı Aristide'nin Haiti'ye dönüşünü takip eden gün ilan edilen tüm tedbirleri kaldıracağını açıkladı. General Cedras'ın 10 Ekim 1994'te çekilmesi ile Aristide 15 Ekim 1994'te Haiti'ye geri döndü ve Güvenlik Konseyi aynı gün *948 sayılı kararı* ile Haiti'ye karşı uygulanmakta olan tedbirler 16 Ekim 1994 tarihinden itibaren kaldırıldı.

2.3.14 Ruanda Uygulaması (UNOMUR,1993-1994):

Belçika'nın vesayet yönetimi altında idare edilen Ruanda, 1 Temmuz 1962 tarihinde bağımsızlığına kavuştu. Bağımsızlık sonrası Ruanda'nın en belirgin özelliği Hutu ve Tutsi kabileleri arasında yaşanan mücadele teşkil etti. Hutu kabilesinin hakimiyetindeki hükümet kuvvetleri ile Uganda ve Kuzey Ruanda bölgelerinde faaliyet gösteren Tutsi kabilesi kuvvetleri arasında mücadele 1990 yılından itibaren yoğun çatışmalara dönüştü.

BM'in Ruanda'daki gelişmelere ilgisi, Şubat 1993'de Ruanda ve Uganda'nın iki ülke arasındaki 150 km'lik sınır alanının izlenmesi amacıyla bölgeye BM gözlemcilerinin gönderilmesini istemeleriyle başladı. 22 Haziran 1993 tarihli ve 846 sayılı Konsey kararı ile tesis edilen UNOMUR (United Nations Observation Mission Uganda – Rwanda) sınırın Uganda tarafına yerleştirildi. Bu arada Afrika Birliği Örgütü ve Tanzanya girişimleri ile, Ruanda Hükümeti ile Tutsi kabilesini temsil eden RPF (Rwandaise Patriotic Front)'yi müzakere masasına oturmaşlar ve "Arusha Barış Antlaşması" imzalandı. Antlaşmada geniş tabanlı bir hükümetinin kurulmasından demokratik olarak seçilmiş bir hükümetin iktidara gelmesine kadar uzanan geçiş dönemine ilişkin hükümler yer almaktaydı. Hükümet ve RPF, Barış Antlaşması'nın uygulanmasına yardım etmesi için ikinci bir barış gücünün bölgeye gönderilmesini istediler. Güvenlik Konseyi 5 Ekim 1993 tarihinde aldığı 872 sayılı kararında barış gücü isteğine olumlu cevap vermenin yanında tarafları Arusha Antlaşması'na uygun hareket etmeye çağırdı. Barış sürecinin yavaşlaması ve 6 Nisan 1994 tarihinde Ruanda Devlet Başkanı Juvenal Habyarimana'nın öldürölmesi çatışmaların yeniden patlak vermesine neden oldu. Ruanda halkı çatışmalarda büyük zarar gördü ve acil insani yardıma muhtaç hale geldi. BM çatışmaları durdurmak için yoğun çaba harcadıysa da başarılı olmadı. Gelişmelerden büyük endişe duyan Güvenlik Konseyi 17 Mayıs 1994 tarihinde aldığı 918 sayılı kararında Ruanda'daki mevcut durumun bölgede barış ve güvenliği tehdit ettiğini belirttikten sonra Ruanda'ya karşı silah ambargosu uygulanmasını kararlaştırdı. Ambargo kararı, bölgede görev yapmakta olan UNAMIR (United Nations Assistance Mission for Rwanda) ve UNOMUR'un faaliyetlerine uygulanmayacaktı.

929 sayılı ve 22 Haziran 1994 tarihli karar ile VII ncı Bölüm altında hareket edildiği belirtilerek bölgede barış ve güvenliği tehdit eden insani krize karşı üye devletlere Genel Sekreter'in yönetiminde işbirliği çağırısı yapılıyordu.²¹⁶

Ruanda'nın büyük bir bölümünün kontrolünü eline geçiren RPF, 18 Temmuz 1994 tarihinde iç savaşın sona erdiğini ilan etti. Ertesi gün 5 yıllık bir dönem için geniş tabanlı ulusal birlik hükümeti kuruldu. Yeni hükümet, Arusha Antlaşmasının

²¹⁶ M. Keren, Donald A. Sylvan, Sovereignty versus Responsibility, Frank Cass London, 2002, 6 ncı Bölüm s.11

ilkelerine bağlılığını bildirdi. Ruanda'da ulusal uzlamayı sağlama yönünde atılan adımları yakından izleyen Güvenlik Konseyi, 16 Ağustos 1995 tarihinde silah ambargosunun kapsamını daraltan bir karar kabul etti. *1011 sayılı karara göre* silah ambargosu uygulaması 01 Eylül 1996 tarihine kadar Raunda Hükümeti için kaldırılmaktaydı.²¹⁷

2.3.15 Lübnan Uygulaması (UNIFIL,1978-):

Halen Ortadoğu'da faaliyetine devam eden güçlerden UNTSO 1948'de kurulmuş olup, Ortadoğu'da barışın sağlanması için sonradan kurulmuş misyonları desteklemektedir. Önemli bir göreve sahip olmasına rağmen, sembolik sayılabilecek personel sayısına (155 kişi) sahiptir. Diğer bir barış koruma gücü 1046 kişilik ve Golan tepeleri ile ilgili 1974'te kurulan UNDOF'tur.²¹⁸

Lübnan'da konuşlandırılmış bulunan UNIFIL ise , 19 Mart 1978 tarihinde Güvenlik Konseyi tarafından alınan 425 ve 426 sayılı kararlarla kurulmuş ve UNIFIL'e; İsrail güçlerinin Güney Lübnan'dan çekilmesinin izlenmesi, barış ve güvenliğin yeniden sağlanması ve Lübnan hükümetine ülkenin güneyinde otoritesini sağlamada yardım edilmesi görevleri verilmiştir. UNIFIL İsrail ile Lübnan arasında oluşturulan 121 km'lik Mavi Hat üzerinde görev yapmış ve bu güce Fransa, Çin, Gana, Hindistan, İrlanda, İtalya, Polonya ve Ukrayna o dönem askeri personel katkısında bulunmuştur. UNIFIL'in oluşumu Filistin Kurutuluş Örgütü (FKÖ) üyelerinin Güney Lübnan'dan İsrail'e saldırımları ve sızmaları sonrası İsrail'in bölgeyi işgali üzerinedir. İsrail'in bölgeden çekilmemesi, İsrail'e yönelik saldırıların bölgede devam etmesi ve Lübnan hükümeti'nin bölgede otorite kuramamış olması UNIFIL'in kuruluş amacının gerçekleşemediğini göstermektedir. 1982'de Lübnan topraklarını işgal eden İsrail kendi güvenlik bölgesini (tampon bölge) kurmuş ancak 2000 yılında bölgeden çekilmek zorunda kalmıştır. Çekilme üzerine Mavi Hat kurulmuş ve UNIFIL bu hat üzerinde izleme görevini yürütmüştür.²¹⁹

²¹⁷ UN:Basic Facts About.....a.g.e, s.48

²¹⁸ UN: www.un.org/Doc.,23 Ocak 2007

²¹⁹ Kaya İbrahim, "BM Lübnan Barış Gücü",www.usakgunden.com/yazarlar, 24 Ağustos 2006

Lübnan işgaline direnen Hizbullah Örgütü (partisi) çok güçsüz olan Lübnan ordusunun yerine İsrail'in çekilmesi sonrası Güney Lübnan'da oluşan boşluğu doldurmuş, Lübnan'da seçimlere girerek parlamento ve hükümette temsil edilmiştir. 31 Temmuz 2006'da görev süresi dolan barış gücünün görev süresi 31 Ağustos'a kadar uzatılmış ve 12 Temmuz'da İsrail'in başlattığı Lübnan saldırıları ortamında Genel Sekreter Annan Temmuz raporunda saldırıların misyonun çalışmasını mümkün kılmadığını ve gözlem noktalarına ulaşmanın ve kendi personelinin bile korumanın mümkün olmadığını belirtmiştir. 25 Temmuz'da dört silahsız BM gözlemcisinin İsrail tarafından gerçekleşen çok sayıda saldırılardan birinde ikazlara rağmen öldürülmesi sonucunda, 11 Ağustos 2006'da Güvenlik Konseyi'nin aldığı 1701 sayılı kararla UNIFIL'e ilişkin önemli gelişmeler ortaya çıkmıştır. Her şeyden önce barış gücünün görev süresi bir yıl 31 Ağustos 2007' ye kadar uzatılmıştır.

Bu kararla barış gücünün yukarıda sayılan amaçlarına ek olarak;

- Çatışmaların sona erdirilmesinin izlenmesi,
- İsrailin çekilmesi sonucu Güney Lübnan'a yerleşecek Lübnan silahlı kuvvetlerini destekleme ve bunlara eşlik edilmesi,
- İnsani yardım konusunda Lübnan ve İsrail ile çalışmaların koordine edilmesi,
- İnsani yardımların sivillere ulaştırılması ve yerlerinden edilmiş kişilerin güvenli dönüşünün sağlanması için yardımcı olunması,
- Güney Lübnan'da hükümet güçleri dışında silahlı bir gücün kalmaması hususunda Lübnan hükümetine yardımcı olmak,
- Lübnan'ın isteği üzerine sınırların güvenliği ve hükümetin rızası olmadan ülkeye silah girişinin engellenmesi hususunda yardımcı olunması,

görevleri eklenmiştir.²²⁰

Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 29 ülkenin katkısıyla İtalyan bir general komutasında Güney Lübnan' da halen UNIFIL 15.000 kişi ile görevine devam etmektedir.

Kararda İsrail ve Lübnan'dan istenenler şöyle özetlenebilir:

²²⁰ UN: www.un.org/Doc., 23 Ocak 2007

- Mavi hata saygı gösterilmesi, Mavi hat ve Litani nehri arasındaki bölgede (kabaca güney Lübnan) hükümet güçleri dışında silahlı bir gücün kalmamasının sağlanması,
- Taif Anlaşması ile daha önceki BM kararları ve Lübnan hükümetinin kararına binaen Lübnan'da Lübnan Devleti dışında hiçbir silahlı gücün ve yetkili otoritenin bulunmaması, bulunanların silahsızlandırılması, Lübnan hükümetinin onayı olmanda hiçbir silahlı gücün ülkede bulunmaması, Lübnan hükümetinden izin alınmadan ülkeye silah sağlanmaması,
- İsrail'in Lübnan'a döşediği mayınların yerlerini gösteren haritaların BM'ye verilmesi.
- Lübnan hükümetinin izni olmadan ülkeye silah ve teçhizat sağlanmaması yükümlülüğü de tüm devletlere getirilmiştir. Bunun özellikle Hizbullah'a destek verdikleri bilinen İran ve Suriye'yi ilgilendirdiği açıktır.

UNIFIL sayılan amaçlara ulaşabilmek için “gereken her türlü şeyi yapma” yetkisine sahiptir. Bunu güç kullanma yetkisi olarak anlamak gerekir, ancak bunun sınırının ne olacağı uygulamada görülecektir. Bununla birlikte geleneksel barış koruma misyonlarındaki kendi personelini savunmanın ötesine geçebileceği tahmin olunabilir. Nitekim “görevini yerine getirmesinin engellenmesi çabalarına güç kullanarak direnme” yetkisi bu anlama gelmektedir.

Kararı kısaca yorumlamak gerekirse; Karar giriş bölümünde İsrail'in Lübnan'da işgal ettiği yerlerden acilen çekilmesi, İsrail'de tutuklu bulunan Lübnanlıların (bunlar Hizbullah yandaşlarıdır) durumunun acilen açığa kavuşturulması hususlarına atıf yaparak İsrail'i hedef almaktadır. Diğer yandan Güney Lübnan'ın silahsızlandırılması Hizbullah ve dolayısıyla Suriye ve İran'a yöneliktir. Hizbullah'ın silahsızlandırılması, Karar'ın giriş bölümünün yanı sıra yukarıda açıklandığı şekilde Karar'ın uygulama (operative) bölümünde de vurgulanmaktadır. Bu husus konunun daha ciddi olduğunu göstermektedir. Burada dikkati çeken en önemli husus özellikle bölgenin silahsızlandırılması ile ilgili olarak görevin sadece Lübnan Hükümeti'ne yardım etmek olduğudur. Yani bizzat UNIFIL kuvvetlerinin barışı tesis operasyonlarında olduğu gibi silahlı bir güçle çatışarak zorla kararı uygulama yetkisi bulunmamaktadır. Geleneksel barışı korumanın ötesine biraz geçilse de burada da barışı koruma misyonlarının temel özelliği olan

tarafların rızası ve işbirliği olmazsa olmaz koşuldur. Lübnan Hükümeti UNIFIL'i desteklemeden silahsızlanma gerçekleşemez ve İsrail kendi rızasıyla bölgeden çekilmedikçe UNIFIL zorla onu bölgeden çıkaramaz. Bunları yapmaya hem yetkisi yoktur hem de gücü bulunmamaktadır. Sonuç olarak UNIFIL'in başarısı ilgili tarafların gerçekten barışa hazır olup olmadıkları hususunda verecekleri karar ve bunu uygulamaya dökmelerine bağlı olarak değişecektir. UNIFIL taraflar için bir samimiyet testidir.²²¹

2.4 TEMEL İLKELER, STATÜLERİ, FİNANSMANI:

Bir önceki bölümde açıklandığı üzere; temeli Birleşmiş Milletler Antlaşması'na dayanan Barışı Koruma Harekatları'nın, ilk ortaya çıkış tarihi olarak kabul edilen 1948 yılından itibaren²²² günümüze uzanan uygulamaları, ortak hukuksal esaslar meydana getirmiştir. Dag Hammarskjöld'ün 6 Kasım 1956 tarihinde UNEF I ile bağlantılı olarak Genel Kurul'a sunduğu raporunda²²³ UNEF I'in organizasyonu ve faaliyetlerinde dikkate alınacak ilkeleri belirlemekteydi. Bu ilkelerden en önemlileri :

- I. Barışı Koruma Harekatı'nın Güvenlik Konseyi yetkisi ve kontrolü altında olacağı,
- II. Örgüt'ün hareket üzerindeki kontrolünün Genel Sekreter aracılığıyla gerçekleşeceği,
- III. Barış Gücü'nün Antlaşma'nın VII nci Bölümü'nde öngörülen türden bir güç olmadığı için ev sahibi ülkenin rızasına dayalı olarak kurulup, faaliyet göstereceği,
- IV. Barış Gücü'nde görev alacak pesonelin Güvenlik Konseyi'nin daimi üyeleri hariç olmak üzere, gönüllülük esasına göre üye devletlerden karşılanacağı,

²²¹ Kaya İbrahim,a.g.m. s. 4

²²² Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Harekatı, ilk kez 1948 yılında Ürdün ' de Arap-İsrail çatışması sebebiyle Birleşmiş Milletler Ateşkes Gözlem Teşkilatı (UNTSO) adıyla ortaya çıkmıştır. Bu ilk gözlemci grubunun arkasında, 1956 yılında Süveyş olayında teşkil edilen Birleşmiş Milletler Olağanüstü Durum Kuvveti (UNEF) ise ilk Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Kuvveti olarak kabul edilmektedir. Bakınız, Basic Facts About the United Nations, New York, UN Department of Public Informations, 1989,s.50 Rosalyn Higgins; "The New United Nations and Former Yugoslavia", İnter national Affairs, Vol.69, no 3 Jul.,1993 s.67 Orhan Nalcioğlu "BM Barışı Koruma Harekatı Esasları,Gnkur Basımevi,ANKARA,1997 s: 47

²²³ Rapor için bkz UN Doc. A/3307 (1956)

- V. Gücün üstlendiği fonksiyonlar çerçevesinde ev sahibi ülkede hareket serbestisine sahip olacağı,
- VI. Barış Gücü Komutanı'nın Güvenlik Konseyi veya Genel Kurul tarafından atanacağı ve sözkonusu organlara karşı sorumlu olacağı,
- VII. Barış Gücü' nün sadece meşru müdafaa kapsamında kuvvete başvurabileceği,
- VIII. Barış Gücü' nün tarafsızlık içinde hareket edeceği, ev sahibi ülkenin kanun ve düzenlemelerine saygı göstereceği ve iç işlerine karışmayacağı,
- IX. Barış Gücü' nün geçici bir nitelikte olduğu, üstlendiği fonksiyonların gerekliliğine göre görev süresinin uzatılabileceğiydi.

Genel Kurul, 7 Kasım 1956 tarihinde aldığı 1001 sayılı kararı²²⁴ ile Genel Sekreter'in UNEF I' in organizasyonu ve faaliyetleri konusunda belirlediği ilkeleri onaylamış ve daha sonra ikinci adım olarakta, 18 Şubat 1965 tarihinde aldığı karar²²⁵ ile, Antlaşmanın 22 nci maddesinde tali organlar tesis etmek konusunda kendine tanınan yetkiye dayanarak, Barışı Koruma Harekatları'nı tüm yönleriyle ele alınması için " BM Barışı Koruma Harekatları Özel Komitesi"ni tesis etmiştir. 1965 yılında büyük umutlarla çalışmaya başlayan Özel Komite, yılarca süren çalışmalara rağmen önemli bir aşama kaydedememiş, Soğuk Savaş dönemi boyunca en büyük başarısı 1977 yılında hazırladığı " Barışı Koruma Harekatlarına İlişkin Taslak" ²²⁶ olmuştur. Taslakta, Hammarskjöld tarafından tespit edilen ilkelerin tekrarlanması yanında Barışı Koruma Harekatları'nın kurulması ve işletilmesinde Konsey'in yetkisinin kapsamı ve bunu kullanma biçiminden bahsedilmekteydi.

Özel Komite'nin başarısızlığının en büyük nedeni, Soğuk Savaş mücadelesinin Komite üzerinde etkisini göstermesiydi. Başta Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği olmak üzere, Komite üyeleri arasında yer alan Konsey'in daimi üyeleri, Komite çalışmalarının hızlandırılması yönünde ağırlıklarını koymak yerine çalışmaları engellemekte, Komitenin bağlantısız üyeleri ise orta bir yolun bulunması yönünde çaba sarfederken, Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği arasında derin görüş ayrılıkları bulunmaktaydı. Görüş ayrılıkları,

²²⁴ Karar için bkz UN Doc. GA Res. 1001 (1956)

²²⁵ Karar için bkz UN Doc. GA Res. 2006 (1965)

²²⁶ Taslak için bkz UN Doc. A/32/394,Annex II,Appendix I(1977)

Barışı Koruma Harekatları'nda hangi organın yetkili olacağı, Genel Sekreter'in rolü ve finanman üzerinde yoğunlaşıyordu. Sovyetler Birliği tek yetkili organın Güvenlik Konseyi olması gerektiğini ileri sürerek, Genel Kurul'un devreye girmesine ve Genel Sekreter'in kontrolüne karşı çıkıyordu. Ayrıca Barış Güçleri'nin harcamalarını üstlenme konusunda da isteksizdi. Amerika Birleşik Devletleri ise, Güvenlik Konseyi yanında gerekirse, Genel Kurulu'n da devreye girebileceği ve operasyonlarda Genel Sekreter'in etkin rol alması gerektiğini savunuyordu. Operasyon harcamalarının da Örgüt'ün harcamaları olduğunu savunuyor ve dolayısıyla üye devletlerce karşılanması gerektiğini düşünüyordu.²²⁷

Soğuk Savaş'ın sona ermesi ile birlikte Barışı Koruma Harekatları sayısında göreceli bir artış gözlenmiş , Komite, özellikle temel ilkeler çerçevesinde Barışı Koruma Harekatları'nın kuvvetlendirilmesi yönünde tekliflerde bulunmuştur. Bu teklif ve tavsiyeler, operasyonların finansmanından, planlanmasına, komutasından kontrolüne, tarafsızlıktan ilgili personelin eğitime kadar uzanmıştır.

Tartışmalara rağmen; Hammarskjöld tarafından UNEF I için yukarıdaki belirlenen ilkelere, daha sonraki operasyonlarda da büyük ölçüde uyulmuş ve bu ilk uygulamanın getirdiği esaslar ve Birleşmiş Milletler tarafından yetkilendirilecek bir Barışı Koruma Harekatı'nın başarısında bu ilkelere uyulmanın gerekliliği konusunda zamanla, uluslar arası kamu oyunda geniş ve kapsamlı bir konsensus oluşmuştur.²²⁸

Barışı Koruma Kuvvetleri askeri ve sivil personelden meydana getirilmiş; Askeri unsurlar, ateşkes ve kuvvetlerin geri çekilmesinin izlenmesi, terhis ve silahsızlandırma sürecine nezaret edilmesi, sınırların kontrol edilmesi gibi askeri fonksiyonları ağır basan fonksiyonları yerine getirirken, sivil personel, seçimlerin organize edilmesi, insan haklarının izlenmesi, ekonomik ve sosyal hayatın yeniden inşasına yardımcı olunması gibi askeri yönü olmayan fonksiyonlar üstlenmişlerdir.

²²⁷ Wisman Henry, The UN and International Peace keeping, A comparising Analysis, Dortrecht,1987

²²⁸ Nitekim, Birleşmiş Milletler barışı koruma kuvvetlerinin 1988 yılında Nobel Barış Ödülü'nü kazanması bu konsensusa ve harekatların meşruluğuna bir kanıttır. Basic Facts About the United Nations s.23

Barış Koruma kuvvetleri askeri personeli, gönüllülük esasına göre üye devletlerden karşılanmaktadır. Sivil personel için ise üç ayrı kaynak mevcuttur. İlki, BM Sekreterliği İdari ve Yönetim Bölümü'nün bir alt organı olan "Alan Operasyonları Kısmı"na bağlı olarak çalışan uluslar arası personeldir. İkincisi Barış Koruma Harekati'nin icra edileceği ev sahibi ülkenin yerel personeli, sonuncusu ise, gönüllülük esasına göre üye devletlerden sağlanan sivil personeldir.

Barış Koruma Kuvveti teşkil edileceği zaman Genel Sekreter ihtiyaç duyulan personel sayısını ve türünü tespit eder ve gönüllülük esasına göre üye devletlerden karşılanacak olan kısmı için BM'deki misyonlarına yaklaşılarak zemin yoklaması yapar. Gönüllü üye devletler arasından seçim yapar ve bu seçimde bazı kriterleri göz önünde bulundurulur. Kriterlerden *ilki*, Gücün Kompozisyonunun "*adil coğrafi dağılımı*" yansıtmasıdır. Soğuk Savaşın sona ermesi ile büyük ölçüde terk edilen *ikinci* kriter ise , Güvenlik Konseyi'nin daimi üyelerinin , komşu devletlerin ve söz konusu soruna yakın ilgisi veya çıkarı olan devletlerin güce dahil edilmemeye çalışılmasıdır. *Sonuncusu* ise, Güce ev sahipliği yapacak devletin görüşlerinin dikkate alınması kriteridir.²²⁹

Soğuk Savaş Dönemi'nde Barış Güçlerine personel temininde mümkün olduğunca yukarıda sözü edilen kriterler göz önüne alınmış²³⁰ ancak her Barış Koruma Kuvveti'nde "adil coğrafi dağılım kriteri" ne uymak mümkün olmamıştır. ONUC' a katkıda bulunan üye devletlerin çoğunluğu Afrika Kıtası'ndandı.

Barış güçlerine Konsey'in daimi üyelerinin , komşu devletlerin ve soruna yakın ilgisi veya çıkarı olan devletlerin dahil edilmemeye çalışılmasının temel gerekçesi, Barış Gücü'nün kurulmasına yol açan uyuşmazlığı veya durumu, soğuk savaş mücadelesinden ve bölgesel hegemonyadan korumaktır.²³¹ Soğuk Savaş boyunca daimi üyelerin barış güçlerine katkısı nadiren gerçekleşmiştir ve genellikle Avrupa'nın nispeten tarafsız devletlerinin ve bağlantısız devletlerin personellerinden oluşturulmuştur. Amerika Birleşik Devletleri UNTSO ve UNSF'ye, Fransa UNTSO ve UNIFIL' e katkıda bulunurken, İngiltere UNFICYP'de yer almıştır. ONUC' da

²²⁹ Adam Roberts, The Crises in UN Peacekeeping, Survival Vol.:36 No:3,1994 s.95

²³⁰ Örneğin UNEF II' de Latin Amerika'dan Panama ve Peru, Afrika'dan Gana, Asya'dan Endonezya ve Nepal, Doğu Avrupa'dan Polonya, Batı Avrupa ile diğer devletlerden Kanada personel katkısında bulundu.

²³¹ James Alan, The Enforcement Provisions of the United Nations Charter 1987, s 232

Kongo'nun komşusu Sudan'ın da personeli bulunmaktaydı. Daimi üyelerin izah edilen barış güçlerine katılması, soruna yakın ilgisi veya çıkarı olan devletlerin dahil edilmemeye çalışılması kriterinin de gözardı edildiği anlamına geliyordu. Mesela İngiltere' Kıbrıs sorununa yakın ilgisi ve çıkarının olmadığını iddia etmek zordu.

Soğuk Savaş'ta adil coğrafi dağılım kriterine uyulmaya çalışılırken, Konsey'in daimi üyelerinin, komşu devletlerin ve soruna yakın ilgisi ve çıkarı olan devletlerin barış güçlerine dahil edilmesinden kaçınılması kriteri terk edilmeye başlandı.²³² Konsey daimi üyeleri, yoğun bir biçimde personel katkısında bulundular ve bu gelişme daimi üyelerin, Barışı Koruma Harekatları'nın bizzat kendi katılımlarıyla gerçekleştirilmesini istediklerini gösteriyordu. Bu katılım bu devletlerin operasyonlarda varlık ve otoritelerini hissettirmeleri manasına gelmekteydi ki, nitekim başta ABD olmak üzere daimi üyelerin personeli katıldıkları barış güçlerinde, BM tarafından atanan komutanlara itaat etmek yerine kendi ülkelerinden gelen emirler çerçevesinde hareket etme eğilimi içerisine girmişlerdir.²³³

Yeni dönemde Konsey'in daimi üyelerinin barış güçlerine katılımı artarken, anayasaları çerçevesinde askeri hareket için dışarıya asker göndermeleri kısıtlanan Almanya ve Japonya bile barış güçlerine personel göndermeye başlamıştır.²³⁴ Almanya, UNMIBH ve MINURSO'ya, Japonya ise, UNDOF'a katkı da bulunmuştur. Soğuk Savaş Dönemi'nde Doğu Bloku ülkelerinin barış güçlerinde yer almaları nadir bir durumken , sık sık barış güçlerine personel sağlamaya başlamışlardır.

Soğuk Savaş sonrası, barış güçlerine komşu devletlerin ve soruna yakın ilgisi veya çıkarı olan devletlerin dahil edilmesinden kaçınılması kriteride, büyük ölçüde terk edilmiştir.²³⁵ UNTAC'a Kamboçya'ya komşu olan Tayland ve Çin katılırken, UNOMIG' de de Gürcistan'ın komşuları Türkiye ve Rusya yer almıştır. Soruna yakın ilgisi ve çıkarı olmasına rağmen Amerika Birleşik Devletleri UNMIH'e, Rusya ise UNOMIG' de görev yapmışlardır.

²³² Roberts Adam, a.g.m, s 105

²³³ Roberts Adam, a.g.m, s 105

²³⁴ Roberts Adam, a.g.m, s 105

²³⁵ Roberts Adam, a.g.m, s 105

Soğuk Savaş sonrası, özellikle BM'in iç savaşlara müdahale etme eğilimi, Barış Koruma Harekatları'nın sayısında giderek bir artışa neden olmuş ve daha fazla personele ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Bu dönem içinde Barış Koruma Kuvvetleri'nin sık sık saldırıya maruz kalmaları ise; ülkeleri, katkıda bulunmak konusunda isteksizliğe sürüklemiş ve operasyonlarda gecikmeler yaşanmıştır. BM' in güvenilirliğine de zarar veren bu durum karşısında, 1990 yılında Konsey'in talebi üzerine Genel Sekreter, üye devletlere operasyonlar için hazır tutabilecekleri askeri personel sayısını ve türünü Örgüte bildirmelerini istemiş ve bunu "Barış İçin Gündem" de tekrarlamıştır. Genel Sekreter'in stand-by düzenlemelere ilişkin Haziran 1994'de Konseye sunduğu raporunda²³⁶ aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 21 devletin 30.000 kadar askeri personeli operasyonlar için hazır tutacaklarını ve 27 devletten aynı yönde bildirimle sayının 70.000'e kadar ulaşacağını belirtmiştir. Düzenleme gereği, ülkelerin vaat ettikleri askeri personeli Örgüt'ün emrine verme zorunlulukları bulunmadığından, Ruanda' da gelişen durumlar neticesinde, Genel Sekreter UNAMIR' in personel sayısını artırmaya yönelik talepte bulunmuş, ancak hiçbir devletten olumlu bir yanıt alamamıştır. Böylece stand-by düzenlemelerin uygun bir yöntem olmadığı anlaşılmıştır.

Barış Koruma Harekatları için genel kabul gören hukuksal esasların en önemli olanlarından ilki, harekatın uyuşmazlıkta taraf olanların rızası ile gerçekleştirilmesidir. İkinci ilke, harekatın zorlama harekatı olmamasının bir sonucu olarak, kendini savunma hariç kuvvet kullanmama ilkesidir. Göz önünde tutulacak bir diğer husus, tarafsızlık ilkesi olup, kuvvetin çatışmanın bir parçası olmaması için mutlaka uyulması gereklidir. Harekat, ev sahibi ülkenin iç işlerine müdahale teşkil etmemeli, bir tarafın lehine diğerinin aleyhine sonuç doğuracak davranış ve tutumlardan kaçınılmalıdır. Kuvvet mensuplarının özel bir statüye sahip olması da harekata katılımın cesaretlendirilmesi açısından yararlı görülerek diğer bir ilke olarak ortaya çıkmıştır.

Bu ilkelerden, özellikle rıza, kuvvet kullanmama ve tarafsızlık ilkelerinin harekata yasallık veren anahtar ilkeler olduğu ve harekatın etkinliğine büyük katkı sağladığı, yine önemli olan iç işlerine karışmama ilkesiyle, kuvvetin statüsü,

²³⁶ Rapor için bkz. UN Doc. S/1994 / 777 (1994)

ayrıcalık ve dokunulmazlıklarının da hareketin icrasında faydalı ve gerekli olduğu ifade edilebilir.

Barışı korumanın gelişen bir uygulama olması karşısında, hukuksal ilke ve esasların da bu gelişmeye uygun bir esneklik göstermesi kaçınılmazdır. Nitekim, günümüz barışı koruma hareketına ilişkin uygulamalarda, bu esneklik ilkeler açısından gözlemlenmektedir.²³⁷ Bazı yazarlar, soğuk savaş döneminin sona ermesine müteakip ortaya çıkan yaygın çatışmalarda, ihtiyaçlara cevap verebilecek yeni ilkelerin belirlenmesini gerekli olduğunu savunmaktadırlar.²³⁸

2.4.1 Rıza İlkesi :

Barışı Koruma Harekatı ve Zorlama Harekatı tanımlarında, rızanın varlığı yada yokluğu temel bir tanımlayıcı unsur olarak görülmektedir. Diğer bir anlatımla, rızanın bu iki tip hareketi ayıran en önemli unsurların başında geldiği söylenebilir.

Rızanın , Barışı Koruma Harekatı'nın yasallığını sağlayan bir ilke olduğunun kavranabilmesi için, Zorlama Harekatı'nda²³⁹ rızanın aranmazlığı hususu üzerinde biraz durmakta yarar bulunmaktadır. Uluslar arası hukuk ve uluslararası ilişkiler açısından bir saldırı²⁴⁰ söz konusu olduğunda, saldırgan devletin, topraklarının dokunulmazlığı hakkını kaybetmesi Birleşmiş Milletler Antlaşması hükümlerine dayanmaktadır.²⁴¹ Aynı şekilde saldırıya uğrayan devletin de, uluslar arası barış ve güvenliğin sağlanması için, Birleşmiş Milletler tarafından yapılacak bir harekate katlanması, Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın 2/5, 25 ve 49'ncü maddeler hükümleri uyarınca zorunludur. Zorlama Harekatı söz konusu olduğunda; yapılacak harekate katlanmaya ilişkin zorunluluk sadece ev sahibi ülkenin değil, aynı zamanda hareketin gerekli kıldığı geçit ve diğer kolaylıkları toprakları üzerinde sağlaması

²³⁷ Ghali B.Boutros; Report on the Work of the Organization, Form The Fortysixth To The Fortyseventh Session Of The General Assembly, New York , 1992, s.43.

²³⁸ Annan Kofi A.; "New peace keeping rules essential" Africa Recovery, June, 1993 s.17

²³⁹ Bknz. Birleşmiş Milletler Antlaşması ; md.39,41ve 42

²⁴⁰ Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda kullanılan "Saldırı" deyiimi Birleşmiş Milltler Genel Kurulu'nun 14 Aralık 1974 tarihli ve A/3414(XXIX) sayılı "saldırının tanımı" kararıyla, 4 Kasım 1970 tarihli ve A/2625 (XXV) sayılı "Devletler Arasında Dostça İlişkiler ve İşbirliğine Dair Uluslar arası Hukuk İlkeleri bildirisi" kararları ile yorumlanmış ve tanımlanmıştır.

²⁴¹ Birleşmiş Milletler Antlaşması md.42

açısından uyumsuzluk dışında bulunan diğer devletlere de yöneliktir.²⁴² Birleşmiş Milletler Antlaşmasının 43'nci maddesinde üye devletlerin Birleşmiş Milletler hareketini kolaylaştırmak üzere, özel antlaşmalar yapmak suretiyle geçit hakkı tanımayı ve diğer kolaylıkları sağlamayı yükümlenmiş bulundukları belirtilmektedir. Bu güne kadar bu tür özel antlaşmaların yapılmamış bulunması, üyelerin harekate katlanma zorunluluğunu ortadan kaldırmaktadır.²⁴³

Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın uyulması zorunlu hükümlerine dayanan Zorlama Harekatı'na karşılık, Barışı Koruma Harekatı rızaya dayanır. Barışı koruma harekatı niteliği itibarı ile muharebe görevi içermemektedir. Barışçıl çözüm yollarının açılmasını ve çatışan tarafları müzakere masasına oturtmayı hedef seçen hareketin, bütün barışçıl mekanizmalar gibi tarafların rızalarına dayanması doğal bir sonuçtur. Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın hükümleri incelendiğinde gerek Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun, gerekse Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin Barışı Koruma Harekatı'nı başlatabileceği anlaşılmaktadır²⁴⁴. Barışı Koruma Harekatı'nın rızaya dayanma zorunluluğu, bu hükümler çerçevesinde hareket eden Birleşmiş Milletler organlarının yetki ve inisiyatiflerinden kaynaklanmaktadır.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu uluslar arası barış ve güvenliğin sağlanmasına ilişkin konularda, üye devletlere ancak tavsiyelerde bulunabilmektedir.²⁴⁵ Bu nedenle, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından oluşturulan barışı koruma kuvvetinin ilgili devletlerin rızalarına dayanması gerekmektedir.

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi uluslar arası barış ve güvenliğin sağlanmasında başlıca sorumlu organdır. Bu nedenle, tavsiye niteliğinde kararlar alabileceği gibi zorlayıcı nitelikte kararları da alabilmektedir. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin uyumsuzlukların barışçı yollardan çözülmesine ilişkin bütün kararları tavsiye niteliğindedir. Bu nedenle, Güvenlik Konseyi'nin bu konuya

²⁴² Bkz. Birleşmiş Milletler antlaşması ;md. 2/5, 25 ve 49.

²⁴³ Bowett ; s.118

²⁴⁴ Bkz. Birleşmiş Milletler Antlaşması ; md. 1/1,10,11,14,24,39-49,52-54

²⁴⁵ Birleşmiş Milletler Antlaşması ; md. 10,11,14

ilişkin yetkilerini kullanmak üzere oluşturduğu Barışı Koruma Harekatı'nın rızaya dayanması doğaldır.

Güvenlik Konseyi'nin, barışın tehdit edildiğini, bozulduğunu veya bir saldırı fiilinin varlığını saptaması halinde yetkileri genişlemektedir. Bu halde, Güvenlik Konseyi tavsiyelerde bulunabilmekte veya ne gibi tedbirler alınacağını kararlaştırmaktadır. Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın VII nci Bölümü'ne ilişkin madde hükümleri, Güvenlik Konseyi'nin zorlama hareketına varmayan ve bu nedenle rızaya dayanması gereken Barışı Koruma Harekatı oluşturmaya izin vermektedir. Bu nedenle, bu bölüm çerçevesinde de olsa, tavsiye kararlarına dayanan Barışı Koruma Harekatı'nın rızaya dayanması gerekmektedir.

Dolayısıyla, Birleşmiş Milletler hareketinde ilgili tarafların rızaları esas alınıyorsa, Barışı Koruma Harekatı'ndan bahsedilecek, tarafların rızalarının önemli olmadığı durumlarda ise ancak Zorlama Harekatı icra edilebilecektir.

Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Harekatı'nda, uyuşmazlıkta taraf olanların hepsinin rızalarının alınmasının gerekli olup olmadığı hususu, rıza sorunu karmaşık bir hale getirmektedir.

Devletlerarası bir uyuşmazlıkta rızanın hangi kaynaklardan alınacağı pek sorun yaratmamaktadır. Bu takdirde barışı koruma kuvvetinin konuşlandırılmasına göre, her devletin meşru hükümetinden, o ülkede konuşlandırılacak kuvvet için rıza alınması gerekmektedir. Kuvvetin sadece çatışan ülkelerden birinin topraklarında konuşlandırılması gerekiyorsa, en azından sadece o devletin meşru hükümetinin rızası ile yetinilebilir.

Uluslararası unsurları içeren devlet içi bir çatışma veya uyuşmazlık durumunda rızanın ne ölçüde hangi taraflardan alınacağı hususunda önemli sorunlar çıkmaktadır. Hukuksal ve siyasal yönden doğacak sorunların önlenmesi için, uyuşmazlıkla ilgili bütün kesimlerin rızalarının elde edilmesinin yararlı olacağı başarı için gerekli konsensusun bütün tarafların rızaları ile sağlanabileceği ifade edilmektedir.²⁴⁶

²⁴⁶ N.D.White;Keeping the Peace, The UN and Maintenance of international Peace and Security,Manchester, Manchester University Press.1990 s.202

Uluslar arası boyutlu devlet içi uyuşmazlıklarda, taraf olan bütün grupların rızalarının elde edilmesi çoğu kez mümkün olmamaktadır. Bütün tarafların rızaları yerine, sadece zayıf meşru hükümetin rızası ile yetinmenin hassasiyet yaratacağı açıktır. Bu takdirde, zayıf hükümetten elde edilen rızanın değerinin sorgulanması gerekmektedir. Birleşmiş Milletler'in yakın zamanlardaki uygulamaları, bütün tarafların rızalarının elde edilmesine çaba sarf etmek şeklinde olmaktadır.

Bazı durumlarda hareketin uygulanması için taraf olmayan devletlerin, kara, deniz veya hava sahalarının geçit hakkı ve bazı kolaylıklar için kullanılması gerekebilir. Bu gibi durumlarda söz konusu ülke, uluslararası hukuk açısından ülkesi üzerinde hareket yapılacak devlet ile aynı pozisyonda bulunmaktadır. Böyle bir durumda söz konusu ülke ile özel bir antlaşma yapmak yerinde olacaktır.²⁴⁷

Rızanın kaynakları konusunda katılımcı ülkelerin durumuna da değinmekte yarar vardır. Barışı Koruma Harekatı'na birlik, silah, teçhizat ve lojistik ikmal sağlayan ülkelerin politik rıza ve iş birliğinin sağlanması da uyuşmazlığa taraf olanların hukuksal rızaları kadar önemlidir.

Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Harekatı ancak uyuşmazlığa taraf olanların rızaları geniş anlamda kuvvetin görev talimatını da kapsamaktadır. Buradan, görevin yerine getirilmesine ilişkin talimatta açıklanan yöntemlerin rıza kapsamına dahil olduğu sonucu çıkmaktadır.²⁴⁸

Bu nedenle görev talimatında yapılabilecek bir değişikliğin uyuşmazlıkta taraf olanların rızaları ile mümkün olabileceği değerlendirilmektedir.

Barışı koruma kuvvetinin teşkiline ilişkin konularda özellikle kuvvete birlik verecek katılımcı ülkelerin belirlenmesinde, uyuşmazlıkta taraf olan rızalarının gerekip gerekmediği üzerinde de durmakta yarar vardır. Bu sorun, özellikle iç işlere karışmama ve tarafsızlık prensiplerinin sağlanması açısından gündeme gelmektedir. Birleşmiş Milletler uygulamalarında katılımcı ülkelerin belirlenmeleri açısından sadece danışıldığı ve görüş alındığı görülmektedir. Bu durum özellikle,

²⁴⁷ Bowett;s.418

²⁴⁸ The Blue Helmets s.56

ev sahibi ülkenin kuvvetin kompozisyonu hakkındaki görüşlerinin hesaba katılmasını gerekli kılmaktadır.²⁴⁹ Kuvvete birlik verecek katılımcı ülkelerin belirlenmesinde kesin karar Birleşmiş Milletler' e aittir. Bununla birlikte bu kararın, özel bir katılımcı ülkenin varlığı sebebiyle, ev sahibi ülke tarafından yönetilecek ciddi bir itirazdan etkilenmesi mümkündür.²⁵⁰ Bu nedenle, ev sahibi ülkenin katılımcı ülkelere ilişkin rızasının elde edilmesi yasal olarak zorunlu olmamakla birlikte, hareketin başarısında gerekli olan iş birliğinin ve tarafsızlığın sağlanmasını kolaylaştırıcı etken olarak politik yararlar sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Birleşmiş Milletler barışı koruma kuvvetlerinin bir ülkede konuşlandırılması, ev sahibi ülkenin meşru hükümetinin rızasına dayanmaktadır. Rıza, söz konusu devletin egemenlik simgesi olup, hareketin yasallığını sağlamaktadır. Bu nedenle, ev sahibi ülkenin rızasını geri alması halinde, barışı koruma kuvvetinin, artık rızasını esirgeyen devletin ülkesinde konuşlandırılması yasal açıdan mümkün olamaz.²⁵¹

Hükümetin rızasını geri almasına karşın, barışı koruma kuvvetinin görevine devam etmesi fiilen de mümkün değildir. Niteliği gereği sınırlı bir güce sahip bir kuvvetin, etkin bir hükümete karşın başarılı olması düşünülemez. Zayıf hükümetlerin dahi çeşitli siyasal desteklerle barışı koruma kuvvetini engellemesi oldukça kolaydır.²⁵²

Rızanın geri alınması halinde barışı koruma kuvvetinin geri çekilmesine ilişkin gereklilik, katılımcı ülkelerin durumları açısından da mevcuttur. Barışı koruma kuvvetinin teşkili, kuvvete birlik verecek katılımcı ülkelerin gönüllü katkılarına dayanır. Kabul eden devletin rızasını geri almasına karşın, katılımcı ülkelere ait

²⁴⁹ Orhan Nalcıoğlu "BM Barışı Koruma Harekatı Esasları, Gnkur Basımevi, Ankara, 1997 s:52

²⁵⁰ Orhan Nalcıoğlu a.g.e. ;s.53

²⁵¹ Örneğin Mısır, ülkesinde konuşlandırılan UNEF (1) 'e gösterdiği rızayı 1967 yılında geri almıştır. Bunun üzerine Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U. Thant, UNEF'i derhal geri çağırıştır. Bu uygulama, aceleye getirilmiş katı bir karar olarak değerlendirilmiştir. Bazı yazarlar U.Thant'ı Mısır'ın kararını geri alması veya yumuşatılmasını sağlama yönünde çaba sarfetmemekle suçlamışlar, böyle bir çabanın 1967 yılı savaşını engelleyebileceğini ileri sürmüşlerdir. Ancak tartışma konusu yapılan husus, kuvveti kabul eden devletin rızası hilafına konuşlandırılabilmesi hususu üzerinde olmamıştır. UNEF'in geri çekilmesinin yerindeliğine işaret edecek diğer bir görüş, katılımcı ülkelerin birliklerinin Mısır'ın rızasına aykırı olarak bölgede tutulmasına izin vermeyecekleri düşüncesidir.

²⁵² Bowett; s. 414

birliklerin o ülkede konuşlandırılmaya devam etmesi, bu ülkenin politikalarına aykırı olabilir. Katılımcı devletler birliklerini riske sokmak istemeyebilirler. Bu bakımdan bu gibi hallerde birliklerini Birleşmiş Milletler'e karşın geri çekebilirler.²⁵³

Geri alınan rızaya karşın, barışı koruma kuvvetinin konuşlandırılmasına devam edilmesi görev emrinin Zorlama Harekatı'na dönüştürülmesi ile mümkün olabilir. Görev emrinin bu yönde değiştirilmesi kuramsal olarak mümkün olmakla birlikte, uygulama olanağı çok zayıftır. Başarılı bir Zorlama Harekatı için kuvvetin yeniden teşkil ve teçhizi gereklidir. Katılımcı ülkelerin, barışı koruma görevleri için gönderdikleri birliklerin zorlama harekatında kullanılmasına izin vermeleri olasılığı zayıftır. Diğer taraftan, görev talimatında yapılabilecek köklü değişiklik olasılıkları, katılımcı ülkelerin gelecekte icra edilebilecek Barışı Koruma Harekatları'na iştirak etme yönündeki isteklerini olumsuz şekilde etkileyebilecektir.²⁵⁴

Barışı Koruma Harekatı'nın planlanmasında, konuşlandırılmasında ve yönetilmesinde esas alınacak temel ilkenin de rıza olduğu anlaşılmaktadır. Barışı Koruma Harekatı'na ilişkin uygulamalar, rızanın; normal olarak tanımlanabilmesi güç, hassas bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır.²⁵⁵

Dobbie; rızayı, "belli bir halktan belirli faaliyetler için, belirli bir süreyle sınırlı olmak üzere alınan yetki" olarak tanımlamakta ve mutlak, kayıtsız şartsız bir rızanın söz konusu olamayacağını belirtmektedir.²⁵⁶

Bu nedenle rıza unsuru, barışı koruma kuvvetlerinin görevlerine ilişkin her hareketinin genel kabul görmesi anlamına gelmemektedir. Gerçekçi bir şekilde rıza, barışı korumaya yönelik çabalara hoşgörü ile yaklaşan ve işbirliğini sağlayacak yeter çoğunluğu temsil eden genel kamu tutumu olarak anlaşılmalıdır.

Barışı Koruma Harekatı için gerekli asgari rıza koşulu, barışı koruma kuvveti faaliyetine yönelik ciddi ve sistemli bir saldırının bulunmaması halidir.²⁵⁷

²⁵³ Konu hakkında çeşitli yönleri ile ayrıntılı bilgi için bakınız. Bowett; s. 379-386.

²⁵⁴ White; s. 203

²⁵⁵ Charles Dobbie; "A Concept for Post-Cold Peace Keeping ", Survival vol. 36, no. 3, Autumn, 1994, s.122

²⁵⁶ Dobbie ; s. 123

²⁵⁷ Rızanın tabiatına ilişkin ayrıntılı bilgi için bakınız. Dobbie; s. 122-124

Geleneksel Barışı Koruma Harekatları daha çok, kabul eden devletin topraklarını fiilen kontrol edebildiği ve ülke silahlı kuvvetlerinin gerekli desteği gösterdiği durumlarda icra edilmiştir. Soğuk Savaşın sona ermesini müteakip, barışı koruma kuvvetleri, daha çok iç çatışmalara sahne olan, devlet içi ve devletlerarası çatışmalara ilişkin unsurları içeren karmaşık bir çevrede görev yapmak zorunda kalmışlardır. Bu nitelikleri taşıyan günümüz barışı koruma faaliyetlerinde, uyuşmazlığın başlıca taraflarının rızalarının alınabilmesi mümkün olmakla birlikte, barışı koruma kuvvetleri çoğu kez hareket alanında, çeşitli silahlı ve kontrolsüz muhalif gruplar ile karşı karşıya gelmektedir. Bu durum, barışı koruma kuvvetine ve barışı koruma görevlerine yönelik büyük bir risk oluşturmaktadır. Bu nedenle, bu tür iç çatışmaların yaşandığı bir uyuşmazlıkta barışı koruma görevleri için ayrılıkçılar, silahlı muhalif gruplar ve düzensiz kuvvetlerde dahil olmak üzere, bütün ilgili tarafların rızalarının alınmasının gerekli olup olmadığı hususu başlıca sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Bütün tarafların rızalarının alınmasının uygulamada mümkün olamaması karşısında, sorunun her olay için ayrı ayrı ele alınarak, muhtemel başarı şansı ile katılımcı ülkelere getireceği sonuçlar açılarından değerlendirme yapılması gerekmektedir. Kuvvete ve göreve yönelik tehditler; gerekli işbirliği göstermeyen grupların nispeten küçük çaplı direnç göstermeleri ve soygun ve hırsızlık gibi faaliyetlerden oluşabilir. Tarafların rıza antlaşmalarına bağlı kalmadıkları durumlarda, barışı koruma kuvvetine bu gruplara karşı kuvvet kullanma yetkisi verilebilir. Böyle bir durumda, Barışı Koruma ile Zorlama Harekatı arasındaki ayrımın korunmasına özen gösterilmeli, uyuşmazlığa taraf olanların rızasını ortadan kaldıracak ve tarafları çözümsüzlüğe yöneltecek her türlü davranıştan kaçınılmalıdır. Bu durum, bu tür gruplarla mücadele ederken bölgesel desteğin devam ettirilmesini ve özellikle yapılan mücadelenin bölgesel destek ve işbirliği ile birlikte yürütülmesini gerekli kılmaktadır. Bölgesel işbirliğinin, yeterli bir rıza ile sağlanacağı gözden uzak tutulmamalıdır. Rıza tarafların Barışı Koruma Harekatı'na gösterecekleri uyum ile karşılıklı çıkarları arasında bir ilişki bulunduğu, barışçıl yöntemlerden kazançlı çıkacaklarına inandırılmaları ile sağlanabilir. Bu yönde çabalar sonucunda elde edilecek rıza, barışı koruma kuvvetini uyuşmazlıkta taraf konumuna düşmekten kurtarır.²⁵⁸

²⁵⁸ Dobbie ;a.g.e. ; s. 125

İran-İrak Savaşı devam ederken, Konsey Temmuz 1987'de ateşkes çağrısında ve iki ülke arasında sınır bölgesinde görev yapmak üzere Barış Gücü teklifinde bulunmuş, Irak hemen bu teklifi kabul etmesine rağmen her iki devletinde teklife rıza göstermeleri gerektiğinden UNIIMOG, ancak 1988 yılında tesis edilebilmiştir. Körfez krizinde de, Irak – Kuveyt sınırı için Barış Gücü teklifi Konsey'den gelmiştir. Ancak Konsey, bu teklifi Antlaşmanın VII nci Bölümü çerçevesinde hareket ederek, ateşkes koşulları arasında saymaktaydı. Bu yüzden tekliften ziyade zorlama tedbiri niteliğindeydi. Irak'ın Barış Gücü yanında ateşkesin diğer koşullarını kabul etmemesi, Koalisyon Kuvvetleri'nin Irak'a yürüttükleri operasyonun devam etmesine neden olacaktı. Böylece Konsey, diğer barışı koruma uygulamalarının aksine Irak'ı rıza vermeye zorlamıştır.

Tarafların icra edilecek operasyonlara rıza vermelerinin doğal bir sonucu olarak barış güçleri ile işbirliği yapmaları gerekirken UNAMIR, MINURSO, UNAVEM II ve UNOMIL'de olduğu gibi, çoğu zaman rıza veren tarafların görevli barış güçleri ile işbirliğinden kaçındıkları da görülmüştür.

Soğuk Savaş döneminde yapılan Barışı Koruma Harekatları'nın hemen hepsi rızaya dayanılarak gerçekleştirilmişken, soğuk savaş sonrası gerçekleşen harekatların bir kısmında rıza unsuru açıkca gözardı edilmiştir.²⁵⁹ 743 sayılı Konsey kararı ile UNPROFOR tesis edildiği zaman, rıza unsurunun göstergeleri bulunmaktaydı. Kasım 1991'de Cenevre'de bir araya gelen taraflar, kısa sürede bölgeye Barışı Koruma Kuvveti gönderilmesini kabul etmişlerdi. Konsey aynı kararda uluslar arası barış ve güvenliğin korunması sorumluluğu çerçevesinde hareket ettiğini açıklamak ve üye devletlerin Antlaşma'nın 25 nci maddesi uyarınca Konsey kararlarını kabul etmek ve yerine getirmek yükümlülüğünde olduklarını hatırlatmak suretiyle bundan sonra rıza unsurunun gözardı edilebileceğinin işaretini vermekteydi. Nitekim Konsey , 781 sayılı kararı ile insani yardımların güvenli dağıtımlarını sağlamak amacıyla Bosna-Hersek Hava Sahası'nda askeri uçuşları yasaklarken, yasağı izleme görevini de UNPROFOR'a verdi. Taraflar bu yönde karar ve tedbir alacaklarını ifade etmişlerse de, henüz aralarında bu tür bir anlaşma mevcut değildi. Bu yüzden konseyin Bosna-Hersek Hava Sahası'nda askeri uçuşları yasaklaması ve yasağı izleme görevini

²⁵⁹ Adam Roberts, The Crises in UN Peacekeeping, Survival Vol.:36 No:3,1994

UNPROFOR'a vermesi , tarafların rızasına dayanmıyordu. 816 sayılı kararında Konsey, Antlaşmanın VII nci Bölümü çerçevesinde hareket ettiğini belirterek, bir yandan UNPROFOR'un uçuş yasağını izlemeye devam edeceğini, diğer yandan da yasağa uyulmasını sağlamak için üye devletlerin kuvvet kullanımında dahil, gerekli tedbirleri alabileceklerini öngördü. Konsey Antlaşmanın VII nci Bölümü çerçevesinde hareket ettiğini belirtmek suretiyle uçuş yasağının ve UNPROFOR'un bu yasağı izlemesinin tarafların rızasına dayanmadığını açıkça ortaya koydu. Aynı şekilde Bosna-Hersek'te güvenli bölgeler ilan etmesi ve bu bölgelerin korunması görevini Antlaşmanın VII nci Bölümü' ne dayanarak UNPROFOR'a vermesi de rızaya dayanmıyordu. UNPROFOR'un tesis edildiği dönem de Genel Sekreter'in Barış İçin Gündem Raporu'nda barışı korumayı tanımlarken " ...şimdiye kadar operasyonların tüm tarafların rızası ile teşkil edildiği ..." yönünde bir ifadeye yer vermesi, çeşitli tartışmalara ve endişelere neden oldu.²⁶⁰ "Şimdiye kadar" ifadesine yer verildiğine göre, acaba bundan sonra bu tür operasyonlarda rıza unsuru eskiye oranla daha önemsiz bir hale mi gelecekti? Bu ifadenin Barış Koruma Harekatları'nın temel ilkesi olan rızayı zayıflattığı öne sürülürken, özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, rızaya dayanmayan Barış Koruma Harekatları'nın bir gün kendi kapılarını da çalabileceği ve yeni bir müdahale biçimi yaratabileceği endişesine kapıldılar.²⁶¹

Gelişmeler, endişeleri gidermekten ziyade daha da artırdı. Bosna-Hersek'ten sonra Somali'de rıza unsuru daha açık biçimde göz ardı edildi. Kuşkusuz Somali'de mevcut bir hükümetin bulunmaması ve çok sayıda çatışan tarafın olması rızanın alınması açısından olumsuz bir faktördü. UNUSOM I, Ali Mahdi ve Aidid'in rıza göstermeleri neticesinde tesis edilirken, çatışmaların devam etmesi UNUSOM I' in faaliyetlerine önemli ölçüde engel olmuş ve bunun üzerine Konsey 794 sayılı kararı ile insani yardım faaliyetleri için güvenli bir ortam oluşturulması amacıyla üye devletlere kuvvet kullanma yetkisi tanıdı. 794 sayılı karara dayanan üye devletlerin oluşturduğu UNITAF'ın kısa süreli operasyonu'nun ardından 814 sayılı Konsey kararı ile UNITAF'tan UNUSOM II' ye geçiş kabul edilirken, Antlaşmanın VII nci Bölümü çerçevesinde hareket edilerek, UNUSOM II'

²⁶⁰ Adam Roberts, a.g.m., s.99

²⁶¹ Adam Roberts, a.g.m., s.100

ye pek çok görev verildi. Böylece VII nci Bölüm'e dayanan Konsey, UNUSOM II'yi tarafların rızasına dayanmadan tesis etti ve fonksiyonlarını kendi belirledi.

Mayıs 1993'te yayınlanan Konsey Başkanlığı Demeci'nde de, Bosna-Hersek ve Somali'de olduğu gibi, rıza unsurunun zaman zaman gözardı edilebileceği sinyali verildi. Demeç'te Barışı Koruma Harekatları'nda takip edilecek ilkeler sıralanırken, operasyonların *bazı olağandışı olaylar saklı kalmak koşuluyla* hükümet ve ilgili tarafların rızalarına dayalı olarak gerçekleştirileceği belirtilmekteydi. Demek ki Konsey, bundan sonra olağandışı olarak nitelendirebileceği olaylarda rıza unsurunu gözardı etmeye devam edebilecekti.

Konsey, gerek Bosna-Hersek' te gerekse Somali'de tarafların rızasına dayanmadan UNPROFOR ve UNUSOM II' yi, Antlaşmanın VII nci Bölümü' ne dayanarak yetkilendirme yoluna gitmişti. Konsey, Antlaşmanın VII nci Bölümü çerçevesinde hareket ettiğini belirtmesine rağmen bu bölümün hangi maddesine dayandığı yönünde bir açıklamaya yer vermemişti. Bosna-Hersek ve Somali'de, rızanın gözardı edilmesi ile Konsey, geleneksel yaklaşımdan uzaklaşmıştı.

Bununla birlikte görev talimatı ve buna bağlı olarak çatışma kurallarının uluslar arası antlaşmalara bağlılığı, hızla değişen koşullara uymada barışı koruma hareketinin esnekliğini ciddi ölçüde azaltmaktadır.²⁶²

2.4.2 Kuvvet Kullanmama İlkesi :

Barışı Koruma Harekatı, Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın VII nci Bölümünün 42' nci maddesine dayalı Zorlama Harekatı'ndan tamamen farklıdır. Birleşmiş Milletler Eski Genel Sekreteri General Dag Hammarskjöld Barışı korumayı askeri olmayan fakat yalnız askerlerin yerine getirebileceği bir hareket olarak yorumlamaktadır. Barış Koruma Harekatı'nın ruhunda askerin bir savaş unsuru olmaktan ziyade, barış için bir katalizör olarak kullanılması düşüncesi yatar. Bu nedenle, Barışı Koruma Harekatı Zorlama Harekatı'nın karşıtıdır. Barışı koruma personeli bu yoruma uygun olarak , düşmanı olmayan asker olarak tanımlanır.

²⁶² Adam Roberts; "The United Nations and international Security", Survival, vol. 35, no. 2, Summer, 1993, s. 18

Harekat'ın görev talimatında, bir çözümün zorla empoze edilmesine ilişkin bir husus yer almaz ve Harekat'ın genel yaklaşımında esas itibarıyla muharebe görevi yoktur. Barışı koruma faaliyetleri terminolojisinde barışın zorla sağlanması kavramı asla yer almaz. İlk Barışı Koruma Harekatları'nda barışın gözlemlenmesi, daha sonraları da barışın güvence altına alınmasından söz edilmiştir.

Barışı Koruma Harekatı'nın muharip olmayan özelliğinin en belirgin göstergesi, kuvvet kullanmamanın temel ilke olarak benimsenmesidir. Kuvvet kullanmama ilkesinin rıza ve tarafsızlık ilkeleri ile karşılıklı ve yakın ilişkisi bulunmaktadır. Uyuşmazlıkta başlıca tarafların, barışı koruma faaliyetlerine gerekli rızayı göstermeleri, harekatın tarafları tehdit edici nitelikte görülmemesine bağlıdır.²⁶³

Esasen uyuşmazlığın başlıca tarafları; harekata yasallık kazandıran rızalarını, Barışı Koruma Kuvveti'nin saldırgan bir niyet ve hatta yeteneğinin bulunmamasını göz önüne alarak vermektedirler. Taraflardan bir veya bir kaçına karşı kullanılacak kuvvetin, rızasının geri alınmasına ve bunun sonunda meşruluğunu kaybeden harekat unsurlarının geri çekilmesine yol açması kaçınılmazdır. Kuvvet kullanmama ilkesinin gerekliliğini açıklayan diğer bir düşünce, uyuşmazlıkta taraf olanların, harekata ilişkin rıza antlaşmalarındaki yükümlülüklerine bağlı kalıp , barışı koruma görevlerinin yerine getirilmesinde gerekli kolaylıkları sağlayacaklarına ilişkin inançtır. Diğer taraftan, Harekat'ın gerçekleştirilmesi için Birleşmiş Milletler üyesi devletlerin, gerek insan gücü gerek malzeme katkılarına büyük gereksinim duyulmaktadır. Bu nedenle, Harekat'a birlik veren katılımcı ülkelerin bu katılımlarına ilişkin istekliliklerinin sürdürülmesi, ancak muharip olmayan özelliğın korunmasıyla mümkündür. Rızanın elde edilmesi ve korunması yanında, tarafsızlığın sürdürülebilmesinde de kuvvet kullanmama ilkesinin önemli rolü bulunmaktadır. Bu özellik, barışı koruma birliklerini çözmeye çalıştığı uyuşmazlığın dışında tutmakta, sorunun parçası haline gelmekten kurtarmaktadır. Çatışmanın içine dahil olan, bu suretle fiilen bir taraf niteliğine

²⁶³ White; s. 201

bürünen bir barışı koruma birliği, soruna çözüm olmak yerine kendisi sorun yaratır.²⁶⁴

Muharip görevli olmama ve kuvvet kullanmama ilkesinin bir sonucu olarak, barışı koruma askerleri kural olarak hafif silahlar taşırlar. Kuvvet kullanmaktan açıkça kaçınma, silah kullanılmasından çok görevi tevcih eden makamın temsil edilmesi, zararlar karşılık verilmesi yerine çatışmanın ve şiddetin azaltılması belli başlı özelliklerdir. Barışı koruma birlikleri hafif silahları, beyaz araçları, mavi miğferleri ile muharip bir askerden ziyade, bir polis gibi davranmak durumundadır. Bu nedenle, barışı koruma birlik personelinin muharip asker psikolojisinden sıyrılmasını sağlayacak özel eğitimin önceden verilmesi gerekir.

Barışı koruma faaliyetlerinde en temel ilkelerden biri olan kuvvet kullanmama ilkesine sıkı sıkıya bağlı kalınsa bile, bazen şiddet ve kuvvet kullanılması gereken durumlara karşılaşılabılır. Böyle durumlarda, Güvenlik Konseyi'nin destek çabaları, liderlik, kararlılık ve disiplin, sorunun aşılmasında en önemli yardımcılardır.

Temel ilke kuvvet kullanmama olmakla birlikte, bu ilkenin barışı koruma birliklerini kendini savunma hakkından yoksun kılacağı söylenemez. Diğer bir anlatımla barışı koruma faaliyetlerinde güç kullanma kendini savunma amacıyla ve en son çare olarak mümkündür. Somut durumlarda kendini savunma hallerinin saptanmasına ilişkin kararlar , uygulayıcıların en güç kararını oluşturmaktadır. Bir yandan kuvvet kullanmanın gerekli olup olmadığının saptanması gerekirken, diğer yandan yaşamsal öneme sahip hemen karar verilmesi gereksinimi bulunmaktadır. Bu nedenle, kendini savunma hali hariç, kuvvet kullanmama ilkesinin uygulanabilmesinin oldukça zor olduğu söylenebilir. İlkenin uygulaması zor olmakla kalmamış, özellikle kendini savunma kavramının anlamı ve alanının çeşitli uygulamalara yol açtığı görülmüştür.

Askeri gözlemci gruplarının kuvvet kullanmaması ilkesi mutlaklıdır. Herhangi bir durumda küçük gözlemci gruplarının isteseler dahi, kuvvet kullanma yetenek ve yeterliliğe sahip olamayacakları açıktır. Esasen askeri gözlem görevlerinin yerine

²⁶⁴ White; s. 247

getirilmesinde kuvvet kullanılması gerekmez. Bu görevler, çatışma bölgelerinde üzerinde uyuşulmuş ateşkes antlaşmalarının uygulanmasını gözetlemekten ibarettir. Bu görevler için atanan gözlemciler, ilgili tarafların rıza ve iş birliği çerçevesinde faaliyetlerini, yürütürler. Bu nedenle, bu tip görevlerde kuvvet kullanma ilkesi sorun içermez.

Askeri gözlemcilerin kural olarak silah taşımaması gerektiği yönündeki görüş yaygındır. Bir gerginlik durumunda muhtemel bir karıştın, silahsız olduğunu bildiği gözlemcilere karşı silah kullanma hususunda daha az eğilimli olacakları ileri sürülmektedir. Karşılaşılan çeşitli sorunlara karşın Birleşmiş Milletler, askeri gözlemcilerin silah taşımamasına yetki vermemektedir. Bu kural, ilk gözlemci hareketinden itibaren uygulanmaktadır. Bu durum askeri gözlemcilerin silahsız olarak görevleri daha etkin bir şekilde yerine getirmelerine ve kuralın yerindeliğinin uygulamalarda doğrulanmış olmasına dayanmaktadır.²⁶⁵

Birleşmiş Milletler Antlaşması uluslar arası ilişkilerde kuvvete başvurulmasını yasaklamakta, ancak iki özel durumda kuvvet kullanılmasını öngörülmektedir. Bunlardan biri Birleşmiş Milletler tarafından gerçekleştirilecek Zorlama Harekatı, diğeri ise devletlerin kendilerini koruma hallerine ilişkindir. Bu durum, geleneksel anlamda ilk Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Harekatı olan Birleşmiş Milletler Olağanüstü Durum Kuvveti (UNEF) kuruluşunda dikkate alınmıştır. UNEF'in sadece tavsiye yetkisine sahip Genel Kurul tarafından yetkilendirilmesi, Genel Sekreter Hammarskjöld'ü kurulan bu kuvvetin rızaya ve dolayısıyla kuvvet kullanmama ilkesine dayanması gerektiği görüşüne sevk etmiştir.

İşte bu düşüncelerle, UNEF'e kendini savunma hali dışında kuvvet kullanma yetkisi verilmemiştir. UNEF için hangi hallerin kendini savunma kapsamında düşünülebileceği Hammarskjöld tarafından belirtilmiştir. Buna göre UNEF birlikleri, asla ilk önce silah kullanan taraf olmayacaktır. Ancak kendilerine silahlı bir saldırı söz konusu olduğu zaman , kuvvetle karşılık verme yetkisine sahiptirler. Bu yetki UNEF birliklerinin Birleşmiş Milletler kararlarına uygun olarak, komutanlarının emri

²⁶⁵ Nalcioğlu Orhan, a.g.e , s. 59, Ayrıntısı için bakınız, F.T. Liu , UN Peacekeeping and The None use of Force, Occasional Reper Series, 1993, s. 7,8

altında görevlerini yerine getirmek üzere bulundukları pozisyondan çekilmeye zorlayıcı nitelikteki girişimlere karşı kuvvet kullanılmasını da kapsar.

UNEF'e verilen görevler ; İsrail, İngiliz ve Fransız kuvvetleri ile Mısır kuvvetleri arasına girerek, düşmanca davranışların kesilmesi ve ateşkes güvenliğinin denetlenmesi ve garanti edilmesi, Mısır topraklarından, İsrail, İngiliz ve Fransız kuvvetlerinin çekilmesinde gözlemcilik yapmak ve son olarak Mısır ve İsrail Kuvvetleri arasında tampon oluşturmaktır. UNEF bu görevlerini yerine getirirken, taraflardan gördüğü iş birliği sayesinde, kuvvet kullanmama ilkesine ilişkin önemli bir sorunla karşılaşmamıştır. UNEF Mısır toprakları üzerinde tampon görevini yerine getirirken, Filistin gerillalarının İsrail topraklarına sızmalarına engel olmaya çalışmış, bu kişileri yakalamış, silahlarına el koymuş ve Mısır Polisi'ne teslim etmişlerdir. UNEF askerleri kendilerini savunma yetkileri çerçevesinde ateşle karşılık vermişlerdir. Mısır yetkilileri , gerillalara karşı bu görevleri yürüten UNEF'le yakın işbirliği tesis etmiştir.²⁶⁶

UNEF Harekatı'nda başarılı sonuçlar veren kendini savunma hariç kuvvet kullanmama kuralı, Kongo'daki Birleşmiş Milletler Harekatı'nda (ONUC) aynen uygulanmak istenmiştir. Genel sekreter Hammarskjöld'ün Güvenlik Konseyi'nin kararının uygulanmasına ilişkin raporunda ONUC'un kendini savunma hariç, kuvvet kullanma yetkisinin bulunmadığı belirtilmektedir. Raporda ayrıca kendini savunma kavramının kapsamı belirtilmektedir. Buna göre ONUC'un: Güvenlik Konseyi otoritesi ve komutanının emri altında, faaliyetlerini sürdürmek üzere konuşlandıkları yerlerden çekilmeye zorlama niyeti taşıyan saldırılar ile, her türlü silahlı saldırılara kuvvetle karşılık verme yetkisi bulunduğu açıklanmaktadır.²⁶⁷

ONUC'a başlangıçta verilen görevler, Belçika Kuvvetleri'nin çekilişine nezaret etmek, kamu düzeni ve otoritesinin kurulması ve korunmasında hükümete yardımcı olmak ve gerekli teknik yardımı sağlamak olmuştur.²⁶⁸ Kamu düzeni ve otoritesinin olmadığı iç savaş koşullarının yaşandığı bir ortamda ONUC, bu görevlerini büyük sorunlara karşın, kuvvet kullanmama ilkesine bağlı kalarak yerine getirme çabalarını sürdürmüş ve başıbozuk silahlı muhalif gruplarla mücadele

²⁶⁶ Nalcioğlu Orhan, a.g.e , s. 60,

²⁶⁷ The Blue Helmets; s. 219

²⁶⁸ a.g.e.,s.435

etmek, kamu düzeni ve otoritesinin sağlanmasındaki faaliyetlere büyük bir tehdit oluşturan muhtelif “Kongo Ulusal Ordusu” askerlerinin beklenmedik , yersiz davranışlarının önüne geçmek zorunda kalmıştır. Sürekli sorun çıkaran bu grubun , kuvvet kullanılarak silahlarından arındırılması önerilmiştir. Ancak ONUC’un bir işgal kuvveti olarak Kongo’da bulunmadığı, hükümetin rızası ile gelen bu kuvvetin, Kongo halkını öldürmek veya yaralamak için silah kullanmaya başlaması halinde, yaratacağı düşman bir çevrede tutunmasının mümkün olamayacağı ifade edilerek bu görüşe karşı çıkmıştır. Sonuçta Hammarskjöld, silahsızlandırma amacıyla kuvvet kullanma yönündeki öneriyi kabul etmemiştir.²⁶⁹

ONUC Harekatı’nda kendini savunma sınırları dışında kuvvet kullanılmasını gerektirecek bir istek, Başbakan Lumumba’dan gelmiştir. Lumumba; Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin, hükümetine yardım etmek üzere Kongo’da bulunduğunu, bu nedenle Belçika Birlikleri’nin ülkeden çıkarılmasını ve Katanga’daki ayrılıkçı güçlerin itaat altına alınmasını sağlamak üzere kuvvet kullanmasını istemiştir. Kabul eden ülke hükümetinin bu ilginç talebi, Hammarskjöld tarafından , birliklerin iç savaşa bulaştırılması ve kendini savunma hariç kuvvet kullanma yetkisinin bulunmaması gerekçesi ile reddedilmiştir.

Kongo’daki durumun iç savaşa doğru sürüklenmesi üzerine, ONUC’a yeni görevler yüklenmiştir. Kongo Cumhuriyeti’nin toprak bütünlüğünün ve siyasal bağımsızlığının korunması, ülkede iç savaş çıkmasının önlenmesi ve bütün yabancı veya paralı askerlerin ülkeden çıkarılmasının sağlanmasına ilişkin bu görevlerin yerine getirilmesinde kuvvet kullanmama ilkesinin göz ardı edilmesi kaçınılmaz olmuştur. Gerçektende, Güvenlik Konseyi Lumumba’nın öldürülmesinden sonra doğan iç savaş tehlikesini önlemek üzere, ONUC’a son çare olarak kuvvet kullanma yetkisi vermiştir.²⁷⁰ Bir müddet sonrada paralı askeri unsurların çıkarılmasını temin etmek üzere Güvenlik Konseyi yeni bir kararla ONUC’ a kuvvet kullanma yetkisi vermiştir.²⁷¹

Söz konusu yetkinin kendini savunma sınırlarını aşan bir kuvvet kullanma yetkisini içerdiği açık gibi gözükmeyle beraber, Uluslararası Adalet Divanı durumu

²⁶⁹ Nalcioğlu Orhan, a.g.e , s. 62,

²⁷⁰ The Blue Helmets; s. 232, UN Doc SC, Res 4741

²⁷¹ a.g.e , s.247, , UN Doc SC, Res 5002

Zorlama Harekatı olarak değerlendirmemiştir. Kararda, ONUC' a Birleşmiş Milletler Antlaşmasının 40'ncı maddesi kapsamında alınan geçici tedbirleri uygulanması yönünde verilmiş, görevlerin yerine getirilmesi ile sınırlı ölçüde bir kuvvet kullanma yetkisinden söz edilmektedir. Wiseman, bu durumu de facto bir zorlama harekatı olarak değerlendirmektedir. Goulding, ONUC harekatının başlangıçta Barışı Koruma Harekatı olarak yetkilendirildiği, ancak bu yolla istenilen sonuca ulaşılamayacağı görülünce, Katanga'nın ayrılmasını önlemek üzere önemli ölçüde kuvvet kullanma yetkisi verildiğini belirterek, durumun Somali uygulamasına kadar barışı korumadan barışa Zorlama Harekatı'na geçişin ilk ve tek örneğini oluşturduğu görüşündedir.

ONUC'a geçici tedbirlerin zorlanması amacıyla kuvvet kullanma yetkisi, geleneksel Barışı Koruma Harekatı'nda kuvvet kullanmama ilkesi ile bağdaşmamaktadır. Bu durumun kendini savunma halinin geniş bir şekilde yorumlanması suretiyle bağdaştırılması da olası görülmemektedir. Bununla birlikte bazı zorluklarla ve ödenen yüksek bedelle de olsa, ONUC aldığı yetki ile amaçlarını gerçekleştirebilmiştir.²⁷²

Birleşmiş Milletler Kıbrıs Barışı Koruma Kuvveti (UNFICYP) tarafından, kendini savunma hariç kuvvet kullanmama ilkesi, UNEF harekatında olduğu gibi değişikliğe uğramadan uygulanmıştır. Genel Sekreter 10 Eylül 1964 tarihli raporunda kuvvet kullanma konusundaki ilkeleri açıklamıştır. Buna göre, UNFICYP birlikleri sadece kendini savunma olasılığına karşı silah taşıyacaklar ve ancak kendini savunma amacıyla kullanacaklardır. Birleşmiş Milletler karakol noktaları, bina ve araçlarına yönelik silahlı saldırılara karşı yapılacak savunmalar ile silahlı saldırıya uğrayan diğer UNFICYP personelinin desteklenmesi kendini savunma kapsamına dahildir. Bununla birlikte, kendini savunma sırasında asgari düzeyde kuvvet kullanılması ilkesi her zaman uygulanacak ve silahlı kuvvet ancak bütün barışçıl ikna yolları denendikten sonra kullanılabilecektir. UNFICYP birliklerine, kendilerini hukuken işgal ettikleri pozisyondan çekilmeye zorlayıcı güç kullanma teşebbüslerine karşı, olay yerindeki Birleşmiş Milletler komutanı tarafından kuvvet

²⁷² Nalcioğlu Orhan, a.g.e , s. 63

kullanma yetkisi verilebilecektir. Keza silahlarının alınmak istenmesi kendini savunma hali doğuran bir durum olacaktır.²⁷³

Süveyş Kanalı ve Sina Yarımadası'nda ikinci Birleşmiş Milletler Olağanüstü Durum Kuvveti (UNEF II) uygulaması, kendini savunma kapsamının genişlemesi sonucunu doğurmuştur. Bu harekatta Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Waldheim, Hammarskjöld tarafından yerleştirilen prensipte değişiklik yapmıştır. Buna göre UNEF II birlikleri, görevlerinin yerine getirilmesinin, şiddet kullanılarak engellenmek istenmesine karşı gerekli direnci göstereceklerdir.²⁷⁴ Kendini savunma kapsamının geniş bir şekilde uygulanmaya başlanması, hareketlerin daha etkin hale getirilmesi ihtiyacından doğmuştur. Bununla birlikte aynı ölçüde , kuvvet kullanmama ilkesinin uygulanması güçleşmiştir.²⁷⁵

Genişletilmiş kapsamlı kendini savunma prensibi UNEF II ile birlikte, Golan Tepeleri'ndeki Birleşmiş Milletler Geri Çekilme Gözlem Kuvveti (UNDOF) ve Lübnan'daki Birleşmiş Milletler Geçici Kuvveti (UNIFIL) hareketlerinde uygulanmıştır. Kuralın uygulanmasına ilişkin bir olay 24 Ocak 1973 tarihinde UNEF II hareketinde yaşanmıştır. UNEF'in Süveyş-Kahire yolunu açık tutmak için kurduğu kontrol noktası İsrail buldozerlerince yıkılmak istenmiştir. UNEF II Komutanı, askerlerini ve bütün yardımcı personelini kontrol noktalarının etrafında, silahsız ve etten bir duvar halinde oturarak direnmiştir. İsrail kuvvetleri durmak zorunda kalmışlar ve gergin bir bekleyişten sonra çekilmişlerdir.²⁷⁶

UNDOF ve UNEF II Harekatları, işbirliği sayesinde önemli sorunlarla karşılaşmamışlardır. UNIFIL gerekli işbirliği sağlayamamış, üstelik çok tehlikeli bir çevrede faaliyetlerini yürütmek zorunda kalmıştır. Bu nedenle kuvvet kullanmama ilkesinin uygulanmamasında büyük güçlüklerle karşılaşmıştır. Özellikle çeşitli kontrol noktası görevlerinin yürütülmesinde, ağır silahlarla teçhiz edilmiş grupların bu noktalardan geçişi zorlamaları karşısında tereddütlü ve çeşitli uygulamalar yapmışlardır. Zorla geçiş girişimlerine karşı direnilmesinin ciddi bir çatışmaya dönüşmesi olasılığı ile pasif kalmanın Birleşmiş Milletler hareketinin kredibilitesini düşürebileceği olasılığı arasında bocalanmıştır. Bazı birlikler direnmişler,

²⁷³ The Blue Helmets; s. 285

²⁷⁴ a.g.e. s.82

²⁷⁵ Nalcioğlu Orhan, a.g.e , s. 64

²⁷⁶ a.g.e. s.65

kendilerine taarruz edildiğinde karşılık vermişler, diğer bazı birlikler kuvvet kullanmayı reddetmişlerdir. Söz konusu durumda kuvvet kullanılmasının, genişletilmiş kendini savunma kapsamında olacağı açık olmakla birlikte, yaşanan koşullarda tırmanan bir çatışma yaratma tehlikesi açısından önemli riskler taşıdığı görülmektedir.

Buraya kadar anlatılanlardan geleneksel barışı koruma faaliyetlerinde kuvvet kullanmama ilkesine genellikle uyulduğu ve özellikle tarafların işbirliği sayesinde başarılı sonuçlar elde edildiği anlaşılmaktadır. Kuvvete ancak (ONUC harekatı hariç) kendini savunma halinde son çare olarak başvurulması aşağıdaki hallerde mümkün görülmektedir :

- Kendilerine yönelik bir silahlı saldırı söz konusu ise,
- Görev mahallerinden çekilmeye zorlanmaları,
- Görevlerinin yerine getirilmesinin şiddet veya zor kullanılarak engellenmesi,
- Birleşmiş Milletler noktaları , bina ve araçlarına yönelik saldırılar söz konusu ise,
- Silahlı saldırıya uğrayan diğer Birleşmiş Milletler personelinin desteklenmesi,
- Silahlarının zorla alınmak istenmesi,
- Barışı koruma personelinin kaçırılmak ve tutuklanmak istenmesi,

Söz konusu kendini savunma hallerinde dahi asgari düzeyde kuvvet kullanılması ilkesine bağlı kalınmış, bütün barışçıl ikna yollarının tüketilmiş veya başarısız olunacağını anlaşılmış olması gerekmektedir.

Kendini savunma hariç kuvvet kullanmama ilkesi geleneksel Barışı Koruma Harekatı için yasal bir koşul olmakla kalmamakta, fiili bir ihtiyaç olarak görülmektedir. Barışı koruma birlikleri oldukça sınırlı bir güce sahip olup, savunma amaçlı hafif silah ve teçhizatla teçhiz edilmiştir. Bu nedenle bazı ön koşulların kuvvetin kuruluşu sırasında prensip olarak mevcut olması gerekir. Bu koşullar tarafların tam işbirliğini ve Güvenlik Konseyi'nin harekatın her safhasında yakın desteğini gerektirir. Tarafların Birleşmiş Milletler'in kararlarına tam olarak

uyacakları, Birleşmiş Milletler'in bu saygıyı sağlamak üzere kararlı bir şekilde hareket edeceği temel bir varsayım olarak kabul edilmektedir.

Günümüzün siyasal koşulları bir hayli değişmiştir. Soğuk savaş'ın sona ermesi, Güvenlik Konseyi'nin veto yetkisine sahip daimi üyeleri arasında, uluslar arası barış ve güvenlik konularına ilişkin uyum beklentilerini artırmışlardır. Buna karşılık süper güçler desteğinin çekilmesi, bazı zayıf devletleri birlikte tutan baskının ortadan kalkmasına sebep olmuştur.

Bu siyasal koşullar çok boyutlu karmaşık iç-dış çatışmalara , uyuşmazlıklara yol açmıştır. Birleşmiş Milletler barışı koruma faaliyetlerine olan ihtiyaç olağanüstü artmış, karmaşık görevler ortaya çıkmıştır. Çatışmalar devam ederken, insancıl yardım malzeme ve hizmetlerinin bu bölgelere ulaştırılıp , halka dağıtılmasının sağlanması, anarşi ve şiddetin tırmanmasının önüne geçilmesi, ağır silahların kontrol ve imhasının sağlanması gibi güç ve tehlike dolu görevler barışı koruma birliklerine yüklenmiştir.

"Dış göstermeyi" gerektiren bu görevler, geleneksel Barışı Koruma Harekatları sırasında gelişen kendini savunma hariç kuvvet kullanmama ilkesi üzerinde tereddüt uyandırmıştır. Özellikle hafif silahlı barışı koruma kuvvetlerinin Somali ve Bosna-Hersek'te aciz ve güçsüz görünmesi, kuvvet kullanmama ilkesinin, harekatı gereksiz olarak kısıtlamakta olduğu görüşüne yol açmıştır. Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın Barışı Koruma Harekatı'nın etkinliğini arttıracak çabalar için gerekli yasal olanağı tanıdığı ifade edilmiştir. Bu yöndeki çaba ve görüşler bazı duygusal ve politik sebeplerle uluslar arası kamu oyunda destek görmüştür.²⁷⁷

Kendini savunma hariç kuvvet kullanmama ilkesinin bazı durumlarda sorun çıkaracağı açıktır. Bu durum özellikle, uluslar arası unsurlar taşıyan yarı-devlet içi çatışmalarda taraf olan muhalif grup liderlerinin harekata gerekli rızayı göstermelerine karşın, silahlı gruplarını kontrol edemedikleri ya da etmek istemedikleri durumlarda ortaya çıkmaktadır. Somali ve Eski Yugoslavya'daki harekatlarda bu olaylar yaşanmıştır.

²⁷⁷ Annan "UN Peacekeeping Operations and Cooperation with Nato" , NATO Review, vol. 41, no. 5, Oct, 1993, s.3-7

Değişken koşullara uygun bir şekilde, günümüz Barışı Koruma Harekatları'nı daha etkili kılmak üzere , kendini savunma sınırlarını aşacak kuvvet kullanma yetkisi üzerinde durulmuştur. Başlıca tarafların işbirliğini sürdürdükleri bir harekatta, bu desteği göstermeyen kesimlerden gelen askeri tehditin küçük çaplı bir direnme hareketi, çetecilik ve yağmacılıktan ibaret olduğu durumlarda , bunlara karşı silah kullanma yetkisi verilmesi istenmektedir²⁷⁸.

Barışı koruma fikrinin esasen her zaman, en az düzeyde kuvvet kullanımına izin verildiği belirtilmektedir.²⁷⁹

Suç ve soygunlara karşı yöneltilen ve kamu oyu ile uyumlu bir kuvvet kullanımının her zaman mümkün olduğu söylenebilir. Bölgede harekate kısmi bir muhalefet söz konusu olsa bile, genel hareket düzeyinde elde tutulan gerekli asgari rızanın harekate göz yumulmasını sağlayabileceği düşünülebilir.²⁸⁰

Gali, günümüz Barışı Koruma Harekatları'nda, Birleşmiş Milletler tarafından alınan yaptırım ve ambargo kararlarının ve diğer tedbirlerin (uçuşa yasak bölge gibi) uygulanmasında ve insani yardım konvoylarının korunmasında kuvvet kullanma yetkisinin tanınmasının kaçınılmaz bir ihtiyaç haline geldiğine dikkat çekmektedir. Gali, yerleşik çatışma kurallarının yeterli olmadığı durumlarda ; kararlık gösterisinde bulunma ve daha geniş çatışma kuralları çerçevesinde hareket etme yetkisi verilmesi gereği üzerinde durmuştur.

Günümüz barışı koruma kuvvetlerinin daha etkin hale getirilmesi yönünde yoğun baskılar hareket alanındaki gereksinimlerden kaynaklanmaktadır. Harekatı etkin hale getirme çabaları, savunma sınırlarını aşan kuvvet kullanma yetkisi verilmesi yönünde olmaktadır. Barışı koruma birliklerine kuvvet kullanma yetkisi verilmesi bir yandan harekatların etkinliği ve kredibilitesini artırırken, diğer yandan

²⁷⁸ Ghali B.B; "Beyond Peacekeeping " , Journal of International Law and Politics, vol. 25, Fall,1992, s. 113-121

²⁷⁹ Annan; "UN Peacekeeping Operations and Cooperation with NATO" , s.4, s. 135

²⁸⁰ Ghali; Beyond Peacekeeping, s. 120

hafif silahlarla donatılmış, zayıf pozisyonundaki bu birliklerin saldırıya uğrama risklerini artırmaktadır. Nitekim Somali’de barışı koruma birlikleri, geleneksel barışı koruma hareketleri ile kıyaslanamayacak ölçüde saldırılara maruz kalmışlar, tutsak edilmişlerdir. Tırmanan çatışmanın sivillerin de ölmesine yol açması, Birleşmiş Milletler’in acımasız ve sömürgeci bir tavır ile suçlanmasına sebep olmuştur. Kuvvet kullanma yetkisi verildiğinde, tırmanan bir şiddet ortamında bu yetkinin sınırlandırılabilmesi fiilen mümkün olmayacak, başlıca taraflardan birine yönelecek bir kuvvetin, tarafsızlık ve rıza ilkelerini ihlal etmesinin önüne geçilmesi zorlaşacaktır. Diğer taraftan katılımcı ülkeler ulusal birliklerinin riskli görevlerde kullanılmasından memnun olmayacaktır.

2.4.3 Tarafsızlık İlkesi :

Barışı Koruma Harekatları’nda, tarafsızlık vazgeçilemeyecek temel bir ilkedir. Harekata yasallık kazandıran rızanın mevcudiyeti, özellikle kuvvet kullanmama ilkesi ile birlikte tarafsızlık ilkesi gözetilerek sağlanır. Bu üç ilke son derece yakın ilişkili olup karşılıklı olarak etkileşim halindedirler. Tarafsızlığın, bu ilkelerin yanında barışı koruma görevlerinin düzenli ve etkin bir şekilde yürütülmesi için son derece önemli olan iş birliğinin sağlanması açısından da önemli işlevleri bulunmaktadır. Taraflı davranışların ; barışı koruma birliklerini, kontrol etmek ve çözümüne yardımcı olmak üzere gönderdikleri uyuşmazlığın bir parçası haline getirmesi kaçınılmazdır.

Kısaca, tarafsızlık; uyuşmazlığa taraf olanlardan herhangi bir şekilde birinin lehine diğerinin aleyhine sonuç doğurabilecek veya birinin çıkarlarını diğerine üstün tutacak uygulamalardan kaçınmak şeklinde tanımlanabilir. UNEF’in kuruluşunda çatışmada mevcut askeri dengelerin etkilenmesi niyeti güdülmediği belirtilerek tarafsızlık ilkesine işaret edilmiştir. Kesin bir tarafsızlığın korunması hareketin başarılı olabilmesi için şarttır. Bu nedenle tarafsızlık, hareketin bütün düzey ve aşamalarında mevcut olmalı, kuvvetin kuruluşundan görev talimatının formüle edilmesine, yönetiminden en uçtaki uygulayıcıların bütün faaliyetlerine hakim kılınmalıdır.²⁸¹

²⁸¹ Charles Dobbie ,age, s. 126

UNEF dahil olmak üzere, hareketlerin ilk on yılında tarafsızlık ilkesinden hareket edilerek, Güvenlik Konseyi'nin daimi üyelerinden, uyuşmazlığın çıktığı bölgeye komşu ülkelerden veya çeşitli nedenlerden tarafsızlığı konusunda kuşku uyandıran ülkelerden kuvvetin teşkili için birlik alınmamasına çaba gösterilmiştir. Güvenlik Konseyi'nin daimi üyelerinin, coğrafi yakınlık veya diğer sebeplerle belirli ülkelerin çatışmada özel çıkarlarının bulunması olasılığı her zaman mevcut görülmüştür. Bu uygulama ile tarafsızlık ilkesinin korunacağı yönündeki görüşler eleştirilmiş, uygulamanın; hareketi büyük devletlerin katılımının sağlayacağı ağırlık ve otoriteden, komşu ülkelerin katılımının sağlayacağı nüfuz ve bilgiden yoksun bırakacağı ifade edilmiştir.²⁸²

Barışın korunmasına ilişkin görevlerin tarafsız bir şekilde yürütülmesinin yanında, görevlilerin o şekilde hareket etmekte olduklarına dair izlenim verilmesi gerekmektedir. Bu izlenimin verilmesi oldukça dikkatli bir faaliyet gerektirmektedir. Taraflar arasındaki mevcut rekabetten dolayı, barışı koruma görevlilerini rakipleri lehine tutum ve davranış içinde bulunmakla suçlama eğiliminde olabilirler. Fakat bu durum, hareketin sevk ve yönetimine hakim bir ilke olan tarafsızlığın önemini azaltmaz.

Tarafsızlık konusunda mükemmel bir sonuç elde edilmesi oldukça güç olmasına karşın , gerekli çaba gösterilmeli, tarafsızlıkla bağdaşmayan kasıtlı davranışlardan özenle kaçınmalıdır.

En klasik bir şekilde tarafsızlık ilkesi UNEF Harekatı'nda "Askeri dengeleri etkilememek" olarak ifade edilmiştir.²⁸³

2.4.4 İç işlerine Karışmama İlkesi :

Devletlerin egemenlik hakkı ve egemen eşitliği ilkesinin doğal sonuçlarından biri iç işlere karışmama ilkesidir. Barışı Koruma Harekatı ev sahibi ülkenin iç işlerine asla karışmamalıdır. Bu ilke, ev sahibi ülkenin bağımsızlığına, egemenlik haklarına ve toprak bütünlüğüne sıkı ve kesin bir şekilde saygı duymayı gerektirir. İç işlerine karışmama ilkesi, Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda da

²⁸² a.g.e., s.133-135

²⁸³ The Blue Helmets; s. 48.

özenle korunmak istenmiş, bu nedenle antlaşmada prensipler ile ilgili 2 nci maddesinin 7 nci fıkrasında düzenlenmiştir. Fıkarda, Birleşmiş Milletlerin özü itibariyle bir devletin ulusal yetkisi içinde bulunan işlere karışamayacağı bu konuda devletlerin belli bir çözüm tarzı için zorlayamayacağı belirtilmektedir. Ancak iç işlere karışmama ilkesi, Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın VIInci Bölümü'nde ön görülen zorlama tedbirlerinin uygulanmasına engel oluşturmamaktadır.²⁸⁴

Birleşmiş Milletler Antlaşması ulusal yetki alanına giren işlerin saptanmasını, Birleşmiş Milletlere Örgütü'ne bırakmıştır. Birleşmiş Milletler düzeni içinde her organ faaliyetiyle ilgili olmak üzere ulusal yetki itirazıyla karşılaşınca kendisi karar verecektir.²⁸⁵

Ulusal yetki çerçevesi içine, bir devletin siyasal ve ekonomik düzeni ile bazı sosyal ve kültürel işler girmektedir. Bir devletin kişiliğine ve siyasal, ekonomik ve kültürel unsurlarına yönelik karışma veya tehdit girişimleri hukuka aykırıdır. Devletler ulusal yetkilerine giren konulara antlaşmalar yolu ile uluslar arası bir nitelik kazandırabilir, bu hallerde iç işlere karışmama yetkisi o ölçüde antlaşmada ön görülen derecede geçersiz kılınmış olmaktadır.²⁸⁶

Birleşmiş Milletler tarafından icra edilen bir Zorlama Harekatı'nda iç işlere karışmama kuralının engel oluşturmaması, bu tür hareketlerde kuralın uygulanmasının hiçbir suretle mümkün olmayacağı anlamına gelmemektedir. Birleşmiş Milletlerin Zorlama Harekatı'nı yürütürken aldığı önlemlerin, uluslar arası barış ve güvenliğin korunması veya yeniden sağlanmasına yönelik olması gerekir. Dolayısı ile gerek hareket sırasında gerek hareket sonrasında uluslar arası barış ve güvenliğin korunması veya sağlanması ile hiçbir suretle bağdaşmayan tedbir veya hareketin, iç işlere karışmama itirazı ile karşılaşması mümkündür.²⁸⁷

Barışı Koruma Harekatı'nda genel kural, özü itibariyle devletin ulusal yetkisi içinde bulunan işlere karışılmamasıdır. Ancak barışı koruma kuvveti uyuşmazlıkta,

²⁸⁴ Birleşmiş Milletler Antlaşması; md. 2/7.

²⁸⁵ Hazma Eroğlu; Devletler Umumi Hukuku El Kitabı, Ankara, AİTİA Yayını no. 30, 1979, s.199.

²⁸⁶ Hüseyin Pazarcı; Uluslar arası Hukuk Dersleri, 2. Kitap, göz. Geç. S. Bas., Ankara, 1990, s.27.

²⁸⁷ Bowett; s. 424.

belli bir antlaşmaya dayanılarak o devletin ülkesine bulunduğu ve bulunmasını gerektiren uyuşmazlığın barış ve güvenliği tehdit eden uluslar arası bir nitelik kazanmış bulunduğu gözden uzak tutulmamalıdır. Bu nedenle barışı koruma kuvvetinin yetkili organın verdiği görevleri yerine getirmek için yürütmek zorunda olduğu faaliyetlerin iç işlere karışma itirazı ile engellenmesi mümkün değildir. Örneğin 2 devlet arasında tampon görevi alan barışı koruma birliğinin, sınırları kapamak ve bu sınırlardan yasal olmayan geçişleri önlemek gibi gerekli eylemlere baş vurmasında iç işlere karışmama ilkesini ihlal edildiğini söylemek olanaksızdır. Harekatın özü itibarıyla ulusal yetki alanına girmeden yürütülmesinde kullanılacak ölçüt, kuvvetin kendi güvenliğinin korunması ve uluslar arası barış ve güvenliğin sağlanması gerekliliğidir.²⁸⁸

Ev sahibi devletin rızası, kuvvetin yetkili organ tarafından formüle edilmiş görev talimatından doğan faaliyetlerini daraltamaz, genişletemez. Bununla birlikte kuvvetin ülkesi topraklarında bulunmasına rıza gösteren devletin verilen rızayı geri almak suretiyle kuvvetin varlığına son vermek yetkisi her zaman mevcuttur. Bunun bilincinde olan kabul eden devletin bu yolla açık sınırlamalar empoze etmesi mümkündür. Böyle bir durumda Birleşmiş Milletlerin bu tür sınıflamalar çerçevesinde harekatın sürmesine veya kuvvetin geri çekilmesine karar vermesi gerekir.

İç savaş hallerinde Barışı Koruma Harekatı'nın söz konusu olabilmesi ancak çatışmanın uluslar arası bir nitelik taşıması ile mümkündür. Çatışmanın uluslar arası nitelik taşıması ya çatışmanın taraflarından birinin dışardan desteklenmesiyle ya da dış bir devletin çatışmaya müdahale tehdidinin varlığına bağlıdır. Bu tür harekatlara en klasik örnek ONU gösterilebilir. Bu gibi durumlarda barışı koruma kuvveti faaliyetleri, yabancı unsurların çatışma dışında tutulması ile kendisinin emniyet ve harekat serbestliğinin sağlanmasına yönelik olmalıdır. Bu amaçların sağlanması için gerekli olmayan her türlü davranışın ulusal yetki itirazı ile karşılanması mümkündür bu nedenle sınırların kontrolü, yabancı birlik ve paralı askerlerin sınır dışına çıkarılması ve orada tutulması bu tür görevleri engelleyen

²⁸⁸ a.g.e., s.425

bölgesel kuvvetlerin silahlarının alınması gibi faaliyetler, özü itibariyle ulusal yetkiye girmeyen müsaade edilmiş davranış biçimleridir.²⁸⁹

Kabul eden devletin rızası ile olsa dahi bu tür işlere girişilmesi, barışı koruma kuvvetlerinin açık bir şekilde uluslar arası barış ve güvenliği etkilemeyen iç işlere bulaştırılmasına yol açacaktır. Davranışın aynı zamanda halkın self-determination hakkının yok edilmesine yol açması kaçınılmazdır.²⁹⁰

Birleşmiş Milletler Antlaşması uyarınca devletlerin egemenlik, toprak bütünlüğü ve ulusal birliğine saygı gösterilmesi, insancıl yardım faaliyetlerinde dikkat edilmesi gereken esaslardır.²⁹¹ Devletler kendi topraklarında ortaya çıkan olağanüstü durumlardan etkilenenlere yardımcı olma sorumluluğundadırlar. Bu nedenle söz konusu devletlerin Birleşmiş Milletler katkısına rıza göstermelerini iç işlere karışmama kuralının ihlali olarak görmek olası değildir.

Yoğun insan hakları ihlallerinin önlenmesi için barışı koruma kuvvetinin kullanılması olanağının gerçekleşmesi, özellikle ihlallerin kaynağının resmi hükümet olduğu durumlarda güçtür. Nitekim Kuzey Irak'ta yaşayan Kürt nüfusun güvenliğinin sağlanması düşüncesi ile planlanan Provide Comfort Harekatı'nın, hukuksal temelini Barışı Koruma Harekatı olarak izahı mümkün olamamıştır. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nden Çin Halk Cumhuriyeti'nin muhalefeti sebebiyle, kuvvet kullanılmasına ilişkin bir karar çıkarılması olanaksız görülünce , Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 688 sayılı kararı yeniden yorumlanarak Harekat'a hukuksal temel alınmıştır.²⁹²

²⁸⁹ a. g. e; s. 425.

²⁹⁰ Self-determination ilkesinin birinci yanı devletlerin iç örgütlenmelerine ilişkin olup, bir halkın dilediği yönetim biçimini, her hangi bir dış baskı olmadan seçmesi hakkı olduğunu belirtmektedir. Bu hakkın özellikle devlet ve hükümet biçimlerinin saptanmasında halklara serbestlik tanınması olarak yorumlandığı görülmektedir. Self-determination ilkesinin ikinci yanı bir halkın bağımsız bir devlet kurmak hakkını belirtmektedir. Bunun ana koşulu sömürge altında bir halkın varlığıdır. Bir devletin tam bir parçasını oluşturan ülke üzerindeki toplulukların ayrılması yoluyla bir devlet kurulmasında bu ilke işlemez. Uluslar arası hukukta yerleşmiş bir ilke olan devlet ülkesinin bütünlüğü ilkesi buna engeldir. Bakınız. Pazarcı. S. 9.

²⁹¹ Genel Kurul'un 19 Aralık 1991 tarih ve 46/182 sayılı kararına ek yol gösterici ilkeler.

²⁹² Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin söz konusu 5,4,1991 tarihli ve 688 sayılı kararında özetle, Güvenlik Konseyi'nin, Birleşmiş Milletler Antlaşmasının 2 nci maddesinin 7 nci paragrafının bilincinde olarak . Irak'ın birçok bölgesinde uluslararası sınırlara yönelik kitlesel bir mülteci hareketine ve sınır ihlallerine yol açarak uluslar arası barış ve güvenliği tehdit eden sivil Irak halkının uğradığı baskılardan büyük endişe duyarak , tüm üye ülkelerin; Irak'ın ve bölgedeki tüm devletlerin egemenliği, toprak bütünlüğü ve siyasi bağımsızlığına

İç işlere karışmama kuralı , barışı koruma kuvvetinin o devletin polisi rolünü üstlenmesini engeller. Buna karşılık, keyfi şiddet yanlılarının ülke içinde bulunan yabancılara yönelik saldırılarının, önemli boyutlara ulaşan insan hakları ihlallerinin ve soykırım girişimlerinin bastırılmasında, barışı koruma kuvvetinin kullanılması mümkündür. Bu gibi durumlar, bazı dış güçleri müdahale etmeye yönelten koşulları yaratırlar ve bu sebepten de artık uluslar arası barışı tehdit edebilecek nitelikteki bir uyuşmazlıkta barışı koruma kuvvetinin kullanılmasına özü itibarıyla ulusal yetki itirazı ile karşı çıkmak yerinde görülemez. Ancak bu tür bir hareketin politik eğilimlerden arınmış, Birleşmiş Milletler Antlaşmasında gözetilen insan haklarını korumak niyeti üzerine kurulmuş bulunması gerekir. Ayrıca harekate, politik uzlaşma ve demokratik çözüm için gerekli koşulların yaratılması hedef olarak ele alınmalı, fakat bu çözüm tarzları asla zorlanmamalıdır.²⁹³

2.4.5 Kuvvet Mensuplarının Hukuksal Statüleri:

Birleşmiş Milletler Örgütü ; üyelerinden her birinin ülkesinde, görevlerini yerine getirmesi ve amaçlarına erişmesi için gerekli hukuki ehliyete sahiptir.²⁹⁴ Örgüt, üyelerinden her birinin ülkesinde, amaçlarına erişmek için gerekli olan ayrıcalık ve dokunulmazlıklardan yararlanır.²⁹⁵ Birleşmiş Milletler üyelerinin

saygılarını belirterek; Irak'ın , bölgedeki uluslar arası barışa ve bölge güvenliğine yönelik tehdidin kaldırılmasına katkıda bulunmak üzere , bu baskıyı sona erdirmesini talep ettiği ve bu çerçevede Irak'ın tüm bölgelerinde yardıma ihtiyacı olanların tamamına uluslar arası insancıl örgütler tarafından acil yardım yapılmasına Irak'ın izin vermesinde ve bunların çalışmaları için gerekli kolaylıkları sağlamasına ısrar ettiği; Genel Sekreter'den, Irak'taki insancıl çabalarını sürdürmesini ve eğer gerekirse bölgeye yeniden bir heyet yollayarak , Irak makamları tarafından çeşitli şekillerde uygulanan baskıdan acı çeken sivil Irak halkının ve özellikle Kürt halkının kötü durumu hakkında derhal bir rapor hazırlamasını talep ettiği, Genel Sekreter'den Birleşmiş Milletler kuruluşları da dahil elindeki tüm kaynaklardan yararlanarak, Mültecilerin ve yerlerinden edilmiş Irak halkının acil ihtiyaçlarını derhal belirlemesini de talep ettiği; tüm üye devletleri ve insani kuruluşları bu insancıl yardım girişimlerine katkıda bulunmaya çağırdığı, Irak'ın bu amaçlara ulaşılmasında Genel Sekreter ile iş birliğinde bulunmasını talep ettiği belirtilmiştir.

Birleşmiş Milletler Genel Konseyi'nin bu kararı açık bir şekilde Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın ulusal yetki ile ilgili 2 nci maddesinin 7 nci paragrafı ve Irak hükümetinin izin vermesinden söz etmekte olup , zorlama hareketına yetki veren bir karar niteliğinde değildir. Ayrıca, Irak Hükümeti yürütülmekte olan harekate rıza göstermemiştir. Bu nedenle hareketin hukuksal temelini açıklamak oldukça zordur.

²⁹³ Nalcioğlu Orhan, a.g.e , s. 77

²⁹⁴ Birleşmiş Milletler Antlaşması; md. 104.

²⁹⁵ Birleşmiş Milletler Antlaşması; md. 105./1.

temsilcileri ve Örgüt'ün memurları, örgüt ile ilgili görevlerini tam bağımsızlık içinde yapabilmek için gerekli ayrıcalık ve dokunulmazlıklardan keza yararlanırlar.²⁹⁶

Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Kuvveti, teşkilatın bir yardımcı organı olup, bu sıfatla Birleşmiş Milletler'in statü, ayrıcalık ve dokunulmazlıklarından yararlanır.²⁹⁷ Barışı Koruma Kuvveti'nin ve mensuplarının, uluslar arası barış ve güvenliğin korunmasında yetkili organ tarafından verilen görevleri yerine getirmede, etkin bir çalışma yürütülebilmesi için kabul eden devletin ülkesinde, Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın 105'inci maddesi ile; bu maddenin 3'ncü fıkrasına dayanılarak yapılan "Birleşmiş Milletler Ayrıcalık ve Dokunulmazlıklarına İlişkin Genel Sözleşme" hükümleri yanında, özel kuvvet statüsü sözleşmeleri hükümlerine tabi kılınmışlardır.

Barışı Koruma Harekatı'nın işleyişinde, uyuşmazlığa taraf olanlarla, özellikle ev sahibi devlet ile somut iş birliğinin sağlanabilmesi için, Genel Sekreter ile kabul eden devlet arasında bir kuvvet statüsü sözleşmesi yapmak gereği hasıl olmuştur. Birleşmiş Milletler ilk Barışı Koruma Harekatı olan UNEF için yapılan Kuvvet Statüsü Sözleşmesi, ONU ve UNFICYP harekatlarında da model olarak kabul edilmiştir. Müteakip UNEF II, UNDOF ve UNIFIL harekatlarında yazılı birer sözleşme yapılmamış, bununla beraber karşılaşılan sorunların çözümünde UNEF I Kuvvet Statüsü Sözleşmesi emsal olarak kullanılmıştır²⁹⁸.

Günümüz Barışı Koruma Harekatları'nda özel sözleşme yapılmamakta, Genel Sekreter tarafından yayımlanan direktifte belirtilen esas ve usuller uygulanmaktadır. Bununla birlikte UNEF I Kuvvet Statüsü Sözleşmesi'nin temel hükümleri karşılaşılan çeşitli sorunların çözümünde kullanılmaktadır. Yapılacak bir kuvvet statüsü sözleşmesinde gerekli ayrıntılara yer vermiş, tam ve geleneksel bir sözleşme olan UNEF I Sözleşmesinin, model bir sözleşme olduğu söylenebilir.²⁹⁹ Harekatların özgül koşullarını karşılayacak hükümleri içeren, harekata ilişkin çeşitli düşünceleri hassas bir şekilde dengeleyen bir *kuvvet statüsü sözleşmesinin* gerekli olduğu gözden uzak tutulmamalıdır.

²⁹⁶ Birleşmiş Milletler Antlaşması; mad. 105./2

²⁹⁷ The Blue Helmets; s. 408

²⁹⁸ The Blue Helmets; s. 55

²⁹⁹ Siekmann; The Codification of General Principles For United Nations Peace-Keeping Operations, s. 330.

Kuvvet statüsü sözleşmelerinde düzenlenecek hususlar, hareketin özelliğine göre değişebilir. Kuvvetin hareket serbestisinin sağlanmasına yönelik kurallar, kuvvet mensuplarının kabul eden devlet ülkesinde işledikleri suçlar hakkında yargılama yetkisi, hukuksal sorunlarda yargılama prosedürü, Birleşmiş Milletler'in veya gönderen devletlerin bayraklarının kullanılması, kuvvete tahsis edilen yerler, mali düzenlemeler, irtibat, bölgeden personel temini ve hareketin uygulanmasında karşılaşılan pek çok soruna ilişkin düzenlemelerin sözleşmede yer alması mümkündür.³⁰⁰

Barışı koruma kuvvetinin, ev sahibi ülke topraklarında *harekat serbestisinin* temin edilmesi hususu, bütün Barışı Koruma Harekatları'nda üzerinde önemle durulması gereken bir prensiptir. Yazılı olarak yapılmış bütün kuvvet statüsü sözleşmelerinde, kuvvetin hareket serbestisinin sağlanmasına ilişkin hükümler yer almıştır. Kuvvetin etkin bir şekilde çalışması için tam bir hareket serbestisinden yararlanmak şarttır. Söz konusu hakkın sağlanması temel antlaşmada ilke olarak kabul edilmekte , ayrıntıları kuvvet statüsü sözleşmesinde düzenlenmektedir.

İlk planda; kuvvetin hareket yapılacak ülkeye girişinde, gereken kolaylık ve ayrıcalıkların tanınması gerekir. Ev sahibi devlet, kuvvet mensuplarını pasaport, vize, yabancı kayıtları gibi yasal formalite ve düzenlemelerinden muaf tutmalıdır. Kuvvet mensuplarının asker veya sivil unsur oluşlarına göre, askeri kimlik kartları veya Birleşmiş Milletler seyahat (veya görev) emirleri ülkeye giriş için yeterli kabul edilmelidir.

Kabul eden devlet, kuvvetin kompozisyon ve işleyişine müdahale sonucu doğuran uygulamalardan kaçınmalıdır. Ülke devletinin kuvvetin hareket serbestisini sınırlayan bu tür uygulamalara UNEF II Harekatı'nda rastlanılmıştır. İsrail Hükümeti; UNEF II' nin, Gana, Endonezya, Senegal ve Polonyalı birliklerinin, bu devletler ile İsrail arasında diplomatik ilişkilerin mevcut olmadığını gerekçe göstererek, kontrolü altındaki topraklara girmesine izin vermemiştir.³⁰¹

³⁰⁰ Nalcioğlu Orhan, a.g.e , s. 77

³⁰¹ Nalcioğlu Orhan, a.g.e , s. 79 Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, İsrail itirazını hareket prensiplerine aykırı görmüş, aynı zamanda pratik ihtiyaçlara aykırı bu tutuma şiddetle karşı çıkmıştır. Kuvvetin etkin ve bütünleşmiş bir askeri unsur olarak çalışması gerektiği, bu sebeple değişik katılımcı ülkelere ait birlikler arasında bir statü farklılaşmasının

Kuvvete ait birliklerin, hareket veya görev bölgelerine ulaşmasını temin etmek için, ev sahibi devletin mümkün olan her türlü kamusal ulaşım kolaylıklarından yararlanması gerekir. Bunun için kuvvet; karayolları, deniz yolları, demir yolları ile köprü ve kanallardan yararlanabilmelidir. Bu tür kullanımların, olağan servis ücreti dışında bir ödemeyi gerektirmemesi önemlidir. Nitekim UNEF Kuvvet Statüsü Sözleşmesi'nde ücret konusunda bu şekilde bir düzenleme yapılmıştır.

Kuvvetin hava ikmal ve ulaşım desteğinin sağlanmasında görevli hava araçlarının, ilgili havaalanlarına iniş ve kalkışlarında kontrol yetkisi, münhasıran Birleşmiş Milletler yetkililerine verilmelidir.

Kuvvetin etkin bir şekilde çalışabilmesi için tam bir hareket serbestisi sağlanması şart olup, bu husus büyük ölçüde bölgesel otoritelerle yakın iş birliğini gerektirmektedir. Özellikle geniş çaplı personel, araç ve malzeme intikal ve akışında gerekli güvenliğin sağlanması için, bölgesel yetkililerin, hatta hükümetin koruma tedbirleri alması gerekebilir.

Barışı Koruma Kuvveti'ne ait kara, deniz ve hava araçlarının işletilmesinde, merkezi veya yerel düzenlemelerde mevcut kayıt ve sınırlamalardan vazgeçilmesi gerekir. Ev sahibi devlet, Birleşmiş Milletler yetkili makamlarının düzenledikleri veya geçerli olduğunu kabul ettikleri belgeleri yeterli saymalıdır.

yaratılmaması gerektiği ifade edilmiştir. Kuvvet komutanının da bu yönde çaba sarf etmesine karşın, İsrail yetkililerini ikna etmek mümkün olmamıştır. Sonuçta, adı geçen katılımcı ülkelere ait birlikler, ancak Mısır topraklarında veya Birleşmiş Milletler kontrolü altındaki tampon bölgelerde görev yapmışlardır. Harekat serbestisi üzerindeki bu sınırlama, UNEF II'ye bağlı çalışan Sovyet gözlemcileri hakkında da uygulanmıştır. Bakınız. The Blue Helmets; s.88

UNFICYP Harekatı'nda yapılan Kuvvet Statüsü Sözleşmesi'nde, bazı küçük sınırlamalarla bütün Kıbrıs'ta hareket serbestisi kabul edilmiştir. Buna karşın uygulamada çeşitli bahanelerle Kıbrıs Rum Ulusal Muhafızları, kuvvetin hareketlerini kısıtlamışlardır. Bu durum, UNFICYP personelinin durdurulmasından üst ve araçlarının aranmasından dahi kaçınılacağı şeklinde karar alınmasını gerektirmiştir. Bakınız. The Blue Helmets; s.293

Nispeten küçük çaplı hareketlarda kuvvetin, temel antlaşmada yer alan, “tam hareket serbestisi (full freedom of movement)” hakkına sahip olacağının belirtilmesi ile yetinilmiştir. Ancak uygulamada karşılaşılabilecek çeşitli sorunların çözümü için, konunun ayrıntılarının kuvvet statüsü sözleşmesinde düzenlenmesi gerekmektedir.³⁰²

Barışçıl geçiş, konaklama, ziyaret, eğitim müşterek tatbikat gibi çeşitli sebeplerle devletler karşılıklı olarak birbirlerinin ülkelerinde askeri kuvvet bulundurabilir. Bu gibi hallerde askeri kuvvetin bulunuşu, ülke devletinin rızasına bağlıdır. Bu nedenle, aksi antlaşma ile kararlaştırılmadığı sürece, kuvvet mensuplarının kabul eden devlet ülkesinde işlediği suçlar açısından, ülke devletinin yasalarının uygulanacağı söylenebilir. Ancak uygulamada hemen daima yabancı kuvvetlere bazı ayrıcalık ve dokunulmazlıklar tanınmış, bir antlaşma yapılmasa bile görevin yapılması sırasında işlenen suçlar siyasi nezaket ve devletlerin karşılıklı bağımsızlıklarına saygı esası gereği, ülke yasalarına tabi kılınmıştır. Sözleşme yapıldığı hallerde ise, genellikle kuvvet mensuplarının birbirine karşı işledikleri suçlarla, başkaları tarafından kuvvetin güvenliğine karşı işlenen suçlar, ülke devletinin yargı yetkisi dışında bırakılmıştır. Yani ülke devletinin yasaları esas alınacak, ancak ülkenin egemenlik hakları antlaşmalarla sınırlandırıldığı ölçüde ve yerde kullanılmayacaktır.³⁰³

Genellikle kabul gören bu görüşe göre, kabul eden devlet ülkesinde suç işleyen gönderen devlet kuvvet mensubu, bir taraftan kendi devletinin yasalarına, diğer taraftan kabul eden devletin yasalarına tabi olmaktadır. 1945 yılından itibaren yapılan çeşitli, kuvvet statüsü sözleşmelerinde bu durum esas alınmıştır. Nitekim çoğu sözleşme ve uygulamalara emsal teşkil eden Nato Kuvvet Statüsü Sözleşmesi’nde iki önemli prensip mevcut olup, birincisi, gönderen devletin kendi askeri yasalarına tabi bütün askeri şahıslar üzerinde ceza yargı yetkisini kabul eden devletin ülkesinde kullanmak hakkına sahip olmasıdır. İkinci prensibe göre kabul eden devlet kendi ülkesinde işlenip de yasalarına göre suç sayılan fiiller dolayısı ile, gönderen devletin askeri kuvvet mensupları üzerinde yargı yetkisine sahiptir. Bu

³⁰² Nalcioğlu Orhan, a.g.e , s. 80

³⁰³ Sahir Erman; Askeri Ceza Hukuku : Umumi Kısım ve Usul, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 7’nci baskı, İstanbul, Üçdal neşriyat, 1983. s. 63

durumun uyuşmazlıklara yol açabileceği düşünülerek, belirli suçlarda mutlak yargı yetkisi diğer suçlarda öncelikli yargı yetkisi vermek suretiyle çözüm getirilmiştir.³⁰⁴

Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Kuvveti çeşitli yönleri ile NATO gibi çok uluslu diğer kuvvetlerden oldukça farklıdır. Bu nedenle NATO Kuvvet Statüsü Sözleşmesi hükümleri, barışı koruma kuvveti için emsal alınamaz. Barışı koruma kuvveti, Birleşmiş Milletler yetkili organlarının sevk ve idaresinde, Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda belirtilen amaç ve prensipler doğrultusunda faaliyet göstermektedir. Kuvvet, birlik veren katılımcı ülkelerin gönüllü katkıları ile oluşturulmakta olup, bu ülkeler kuvvette yer alan ulusal birliklerinin mutlak bir ceza dokunulmazlığına sahip olmalarını arzulayabilir ve bu durum onların, kuvvete katılım istekliliğini etkileyebilir. Davet eden devletin, kuvvetin ülkesinde bulunmasında özel yarar umması da, daha ileri düzeyde bir dokunulmazlık için gerekçe oluşturabilir. Normal olarak, yabancı bir ülkede bulunan başka devlete ait bir kuvvetin, o yerde bulunmasında gönderen ve kabul eden devletlerin karşılıklı ve müşterek çıkarları bulunur. Ayrıca barışı koruma kuvveti, çeşitli riskler taşıyan gerçek bir hareketi stabil olmayan koşullar altında yürütmek zorundadırlar. Öte yandan barışı koruma kuvveti, hareketini ülke devletine ait veya bölgesel kuvvetlerden tamamen bağımsız bir şekilde yürütmek ve uyuşmazlıkta taraf olan bu kuvvetlerle müttefik ilişkiler içine girmemek durumundadır. Oysa diğer çok uluslu kuvvet mensupları, müttefik bir ortamda toplumla daha sıkı ilişki ve işbirliği içindedir.³⁰⁵

Bütün bu düşünceler BM Barışı Koruma Kuvvet mensuplarının daha ayrıcalıklı olmaları gerektiğine işaret etmektedir. Uygulamalarda UNEF I Harekatı'ndan itibaren kuvvet mensupları bulundukları ülkede işledikleri bütün suçlar bakımından, kendi devletlerinin ceza yargı yetkisine ve yasalarına tabi kılınarak, ülke devletine karşı tam bir yargı dokunulmazlığı statüsü sağlamışlardır.

Ev sahibi devlet ülkesinde suç işleyen kuvvet mensubu hakkında vatandaşı olduğu katılımcı (kuvvete birlik veren) devlet yasalarının uygulanması kabul edilmesine karşın, bu kuralı düzenleyen kuvvet statüsü sözleşmesinin, ev sahibi ülke ile Birleşmiş Milletler arasında imzalandığı görülmektedir. Ancak kuvvete birlik

³⁰⁴ Erman; s. 111

³⁰⁵ Nalcioğlu Orhan, a.g.e , s. 80,ayrıntısı için bakınız Wijewardane; s. 196.; UNEF Kuvvet Statüsü Sözleşmesi'nde, kuvvete ülke devletinin ceza yargısından mutlak bağımsızlık tanınmış, Genel Sekreter kuvvet için gerekli personel ve birliğin temininin bu duruma bağlı olduğunu önemle vurgulamıştır.

veren ülkeler ile Birleşmiş Milletler arasında yapılmakta olan katılma antlaşmalarında, sözleşme hükümlerince atıf yapılmakta, böylece ceza yargı dokunulmazlığına ilişkin hükümlerden katılımcı devletler de etkilenmektedir. Bu şekilde ev sahibi devlet ülkesinde işlenen suçlar açısından yargı yetkisinin yalnızca katılımcı devlete tanınmasında, bu devletin kovuşturma açmaması halinde bu durum, ülke devletine yargılama yapma hakkı vermez. Bu halde katılımcı devlet, Birleşmiş Milletler ile yaptığı katılma antlaşmasına aykırı hareket etmiş olacağından, Birleşmiş Milletler'in bu devletten tazminat isteme hakkı doğacaktır. Birleşmiş Milletler ayrıca ceza kovuşturmasına tabi tutulmayan birlik mensubunun veya bütün birliğin geri alınmasını antlaşmaya aykırı davranan katılımcı devletten isteyebilir.³⁰⁶

Katılımcı ülkeler, münhasır ceza yargı yetkisini kötüye kullanmamalıdır. Bu yetki, o ülkeye ait birlik mensuplarının kişisel yararları için değil, bir bütün olarak kuvvetin etkin şekilde çalışabilmesi amacıyla verilmiştir. Bu nedenle, egemen bir devletin hukukunu ihlal eden birlik mensubunun yargılanması gerekir. Bu yargılamanın derhal başlatılması gerekmekte olup, birliğin görevini bitirmesini müteakip ülkeye dönüşüne kadar yapılacak ertelemelerin, olumsuz sonuçlar doğuracağı açıktır.

Söz konusu ceza yargı dokunulmazlığının, ev sahibi devletin hukuk kurallarını çiğneme hakkı vermeyeceğini de belirtmek gerekir. Gerek Birleşmiş Milletler'in gerek katılımcı devletlerin, kuvvet mensuplarının ev sahibi devletin vatandaşlarına yönelik suçlar işlememelerini, yerel düzenlemelere saygılı olmalarını sağlayacak önlemleri almaları gerekir. Öte yandan devletlerin sorumluluğu karşılıklı olup, ev sahibi devletin de benzer kurallara uyması, vatandaşlarının kuvvet mensuplarına yönelik fiillerini önlemek için gerekli tedbirleri almaları, suç işlenmesi halinde gerekli yargılamanın yapılmasını garanti etmeleri gerekir.

Birleşmiş Milletler barışı koruma faaliyetleri yalnız askeri faaliyetlerden ibaret değildir. Çok sayıda Birleşmiş Milletler görevlisi de sivil unsur olarak harekatta görev almaktadır. Kuvvette yer alan askeri birlik mensupları ile, hareketin sivil unsurları arasında ceza yargı dokunulmazlığı açısından farklar vardır. Askeri

³⁰⁶ Erman; s. 67

kuvvetlerin gittikleri yerlere kendi kanun ve yargıçlarını götürmeleri genel bir kural olarak kabul edilmektedir.³⁰⁷ Askeri kuvvetlerin bu geleneksel karakteristiği, kuvvet mensuplarını uluslararası kuruluşların diplomatik temsilcisi ve memurlarından ayırmaktadır.

Birleşmiş Milletler tarafından kuvvete atanan sekreteryaya memurları ve bölgeden temin edilen sivil personel kuvvet mensubu tanımının dışındadır. Bu şahısların ayrıcalık ve dokunulmazlıkları ayrı düzenlenmiştir.

Öte yandan katılımcı ülkelerin kendi birlikleri içinde, birlik komutanının emir ve komutasında görev yapmak üzere gönderdikleri sivil personel ise kuvvet mensubu sayılır.

Kuvvet mensubu tanımına girmeyen sivil unsurlardan, Birleşmiş Milletler sekreteryası memurları hakkında, ev sahibi ülkenin ceza yargı yetkisinden muafiyet, görevin gerekli kıldığı durumlarda söz konusu olabilir. Görev sebebi ile dokunulmazlık, genellikle yüksek mevki işgal eden mensuplar için kabul edilmektedir. Diğer Birleşmiş Milletler sekreteryası memurları Birleşmiş Milletler “Ayrıcalık ve Dokunulmazlıklar Genel Sözleşmesi” hükümlerinden yararlanmaktadır. Ancak bu ayrıcalık ve dokunulmazlıklar ceza yargı dokunulmazlığı anlamına gelmemektedir. Burada bu memurların daha ziyade, resmi görevlerine ilişkin davranışları sebebiyle, hukuksal ayrıcalıkları söz konusudur. Üst düzey sivil görevlilerin ise, genel sekreter yardımcıları gibi, tam diplomatik ayrıcalık ve dokunulmazlıklardan yararlanmaları mümkündür. Sivil memurların suç sayılan davranışlarının, görevlerini yerine getirmeleri ile ilgili olup olmadığı hususunda, kuvvet komutanının vereceği görev belgesi yerel mahkemelerce dikkate alınmalıdır.³⁰⁸

Kuvvet statüsüne ilişkin her hangi bir sözleşmede, mensuplardan ayrı olarak, kuvvetin kendisinin de statü ayrıcalık ve dokunulmazlıklarının tesis edilmesi gerekir. Bu açıdan, özellikle ve ilk planda katılımcı devletlerin kuvvete ilişkin mallarının, bizzat kuvvetin malları olarak işlem görmesi hüküm altına

³⁰⁷ Erman; s. 68

³⁰⁸ Nalcioğlu Orhan, a.g.e , s. 85

alınmalıdır. Bunlar her türlü yasal işlem, araştırma, el koyma ve idari müdahaleden ayrı tutulmalıdır.

Diğer bir önemli husus, kuvvet büyükse ve uzun süre kalıncaksa gümrük vergisi ödemelerine ilişkin dokunulmazlıkların, özellikle daha ayrıntılı bir şekilde düzenlenmesi gerekir. Kuvvetin kantin ihtiyaçları için sokulacak malzeme, bu hususta örnek olarak sayılabilir. Her türlü erzak ve ikmal maddesinin Birleşmiş Milletler'den ziyade, katılımcı devletlere ait olmasında bu husus daha da önem arz eder.

Kuvvet mensubuna sağlanan ev sahibi devletin ceza yargısından mutlak bağışıklık, bu devlet yetkililerinin suç işleyen mensubu tutuklamasına ve tutmasına karşı korumaz. Müttefik ziyaretçi kuvvet mensupları içinde söz konusu kural geçerlidir. Ev sahibi devlet yetkilileri ilk soruşturmayı yapabilir ve kuvvet mensuplarını yasalara aykırı hareketlerden dolayı, kuvvet yetkililerine derhal teslim edilmelerini sağlamak üzere, gözetim altına alabilir. Ayrıca kuvvet yetkilileri de ilk soruşturmayı yapabilir ve kuvvet yerleşim mahallerinde işlenen fiiller için veya ev sahibi devletin talebi üzerine diğer yerlerde işlenen fiiller için kuvvet mensubunu tutuklayabilir. Genel olarak denilebilir ki, çeşitli eylemler sebebiyle kuvvet mensuplarının, yerel veya kuvvet yetkilileri tarafından tutuklanmaları, aranmaları, kayıt ve gözetim altına alınmaları mümkündür. Gerek kuvvet gerek yerel yetkililer, suçlarla ilgili gerekli soruşturmaların yürütülmesinde elden gelen bütün yardımları esirgememek sorumluluğunda ve bu konuda birbirlerine gerekli uyarı ve bilgileri vermek zorundadırlar.³⁰⁹

Uluslararası antlaşmalarda genel olarak uygulanan ilkeye göre, müttefik ziyaretçi kuvvet mensupları yerel mahkemelerde hukuk davaları açılabilir. Hukuksal haklara ilişkin iddialar sebebiyle, uyuşmazlıkların çözümlenmesinde uygulanacak yöntem veya izlenecek usul, genellikle ev sahibi ülke ile kuvvet yetkilileri arasında karşılıklı görüşme yolu ile tesis edilmiştir. Mensupların gerek görevlerine ilişkin, gerek görevlerinin dışındaki fiilleri için pek az dava açılmıştır. Barışı Koruma Harekatları'nda, hukuk yargısı konusunda fonksiyonel bir yaklaşım izlenmiştir. Bu

³⁰⁹ Nalcioğlu Orhan, a.g.e , s. 87, UNEF/SOFA ; para, 18 ONUK/SOFA; para, 14.

yaklaşımında, kuvvetin veya kuvvet mensubunun kendisine karşı açılan hukuk davalarında, ileri sürülen iddiaları çürütmek veya yanıtlamak için zaman kaybederken, etkin bir şekilde çalışamayacağı göz önüne alınmıştır. Bu nedenle sözleşmelerde, göreve ait davranışlar sebebiyle kuvvet mensuplarının hukuk yargılamasından bağışık oldukları kararlaştırılmıştır. Bununla birlikte iddianın çözümlenmesinde izlenecek yol ve yöntemin belirlendiği görülmüştür. Sorumluluk halinin görevsel davranışlardan kaynaklanmadığı durumlarda, yerel mahkeme ve yetkililerin kuvvet mensubunun kendini savunması için yeterli koşulları sağlayacakları; komutanın, mensubunun görevi sebebiyle mahkemede çıkarlarını savunabilmesinin mümkün olamayacağını belgelendirmesi halinde, davanın dokuz güne kadar ertelenebileceği hüküm altına alınmıştır. Göreve ilişkin olmayan bir fiilden dolayı hukuk iddialarında dahi iddia sahibi dava açma yerine, görevsel davranışlara ilişkin iddiaları çözümlmek üzere kurulmuş “İddia İnceleme Komisyonuna” başvurabilir. Her türlü hukuksal iddialara ilişkin olarak, kuvvet mensubunun resmi görevini yerine getirebilmesi için gerekli hiçbir malına, ileri sürülen hakka karşılık olarak el konulamaz.

Göreve ait davranışlar sebebiyle verilen zararlardan dolayı hukuk yargılamasından bağışıklık tanınmakla birlikte, zarar sebebiyle doğan uyuşmazlıkların çözümü için usuller geliştirilmiştir. UNEF harekatında, üç kişiden oluşan bir iddiaları inceleme komisyonu kurulacağı kararlaştırılmıştır. Bu komisyonun bir üyesi Genel Sekreter, diğer üyesi Mısır Hükümeti’nce ve üçüncü üyesi de Genel Sekreter ve Mısır Hükümeti’nin birlikte, uyuşmadıkları takdirde ise, Uluslar arası Adalet Divanı Başkanı’nca seçilmesi kararlaştırılmıştır. Söz konusu komisyon Mısır vatandaşlarının kuvvet mensuplarının görevlerinden kaynaklanan hasar ve zarar doğurucu hareketlerinden dolayı ileri sürdükleri iddiaların yanında isterlerse görev dışı davranışları sebebiyle yol açılan zararlara karşı da, yargı yetkisine sahip kılınmışlardır. Ayrıca komisyon, Mısır Hükümeti’nin kuvvet mensuplarına karşı zarar ziyan iddialarını da karar bağlayacaktır.

ONUC Harekatı’nda ise biraz farklı bir sistem benimsenmiştir. Hasar ve zarar ilişkin uyuşmazlıklar, ilk önce müzakere yolu ile çözülmeye çalışılacak , çözülemezse, resmi görev ile ilgili iddialara hakemlik yolu ile karar verilecek, diğer hasar ve zararlarda ise, müzakereler başarılı olmazsa hakemlik yolu ile sorun

özmlenmeye alışılacaktır. Hasar ve zararlarla ilgili olarak, her iki tarafa ait karşılıklı iddiaların aşağı yukarı eşit olması halinde, tarafların bu iddialarından karşılıklı olarak vazgeçmeleri de mümkündür.³¹⁰

2.4.6 Barışı Koruma Harekatları'nın Finansmanı:

Birleşmiş Milletler tarafından son olarak 28 şubat 2007'de yayınlanan Barışı Koruma Harekatları ile ilgili genel değerlendirme raporunda³¹¹1948 yılından bu güne kadar 61 Barışı Koruma Harekatı'nın icra edildiği ve halen devam eden 18 Barışı Koruma Harekatı'nda;

- 82.411 sivil ve askeri personelin görevlendirildiği,
- 114 Ülkenin bu faaliyetlere personel katkısında bulunduğu,
- Uluslar arası görevli personel sayısının 4494, Mahalli sivil personel sayısının 10.091, gönüllü sayısının ise 1838 olduğu,
- 1948 yılından bu yana görevli 2337 kişinin hayatını kaybettiği,
- 1 Temmuz 2006- 30 Haziran 2007 yılı arasında onaylı bütçenin 5.28 Milyar dolar olduğu,
- 1948 yılından bu zamana tahmini maliyetin 41.54 Milyar dolar olduğu,
- Yapılan mali katkı miktarının dönem için 1.90 Milyar dolar olduğu,
- Devam eden hareketler için ise 4.892 milyar dolar kaynağa ihtiyaç olduğu

ifade edilmektedir.

Yukarıdaki rapordanda anlaşılacağı üzere; kuruluşundan bu yana Barışı Koruma Harekatları'na başvuran BM'in, karşı karşıya kaldığı sorunların en büyüğü, operasyonların finansmanı konusu olmuş ve halen olmaya devam etmektedir.

BM Antlaşmasında rgt Bütçesi'nin Genel Kurul tarafından incelenip onaylanacağı öngörülmektedir (md.17/1). Madde 17/2' de ise, örgütün harcamalarının Genel Kurul'un yapacağı taksime göre ye devletlerce karşılanacağı hükmü yer almaktadır.

³¹⁰ Nalcioğlu Orhan, a.g.e , s. 88, UNEF/SOFA ; madde:VIII(1)

³¹¹ www.un.org/peace/reports/peae-operations/ (03 Nisan 2007)

İlk barışı koruma operasyonlarının harcamalarının düşük olması nedeniyle operasyonların finansmanında herhangi bir sorun yaşanmamış, ilk uygulamalardan UNTSO ve UNMOGIP' in harcamalarının Örgüt düzenli bütçesinden ödenmesi kabul edilmiştir.

Ancak, 1956 yılında UNEF I' in kurulması ile birlikte, barış güçlerinin finansmanı konusu ortaya çıkmıştır. Harcamaların büyüklüğü, düzenli bütçeden karşılamayı imkansız kılmaktaydı. Bu sorun üzerine Genel Kurul 26 Kasım 1956 tarihli aldığı kararda³¹² Genel Sekreter'e UNEF I için özel hesap açma yetkisi vermiştir. Genel Sekreter, UNEF I'in harcamalarının Antlaşmanın 17nci maddesinde öngörülen Örgüt harcamaları kapsamına girdiğini belirterek, üye devletlerin Örgütün 1957 bütçesine yaptıkları katkı oranında UNEF I 'in harcamalarını karşılamaları gerektiği sonucuna varmış ve üyelerden açılan hesaba ödeme yapmaları istenmiştir. Genel Kurul'un bu kararına çok sayıda itiraz gelmiş üye devletler, kendisine düşen miktarı ya hiç ödememiş ya da geciktirerek ödemişlerdir.³¹³

UNEF I ile ilgili daha sorun bitmemişken , 1960 yılında ONUC'un tesis edilmesi finansman sorununu içinden çıkılmaz hale getirdi. Genel Kurul' un UNEF I' de olduğu gibi bir karar alması ile pek çok itiraz geldi. Latin Amerika ülkeleri, Barış gücü operasyonlarının Örgüt'ün harcaması olduğunu kabul etmekle birlikte harcamaların paylaştırılması kriterine karşı çıktılar.³¹⁴ Örgüt'ün düzenli bütçesine yapılan katkı oranı kriteri yerine harcamaların büyük bir bölümünün Konsey'in daimi üyelerince karşılanmasını öngörerek yeni bir kriterin tespit edilmesini savundular. Başta Sovyetler Birliği olmak üzere Doğu Bloku Ülkeleri ve Fransa'da bu tür yükümlülüğün doğması için öncelikle Barışı Koruma Harekatları'nın BM Amaç ve ilkelerine uygun olarak tesis edilmeleri ve yürütülmeleri gerektiğini ancak bu faaliyetlerin yürütülmesinde esas alınacak kuralların henüz tespit edilmediğinden ve ad hoc bir biçimde yürütüldüğünden ödeme yapmayı reddetme hakları olduğunu iddia ettiler. Sovyetler Birliği finansman konusunun Konsey tarafından ele alınması ve incelenmesini de istedi ve UNEF I' in harcamalarının, saldırgan devletler olan Fransa, İngiltere ve İsrail ödenmesini istedi. Bu tutumun ardında, kendi nüfuz

³¹² Karar için bkz. UN Doc. GA Res. 1122 (XV) (1956)

³¹³ Günlübol Mehmet, a.g.e, s. 217.

³¹⁴ Günlübol Mehmet, a.g.e, s. 218-219

bölgesi olarak gördüğü alanlara müdahale edilmesini önlemek amacı vardı. Amerika Birleşik Devletleri ise, Sovyetlerin bu iddialarına karşı çıkarak, üye devletlerin tespit edilen miktarları ödemeleri gerektiğini ifade ediyordu. Amerika'nın bu tutumunda da kuşkusuz operasyonların büyük ölçüde kendi politik çıkarlarına uygun bir biçimde cereyan etmesinin büyük bir etkisi vardı.

Bu tartışmalar devam ederken Genel Kurul iki tedbir aldı ve ilkinde 20 Aralık 1961 tarihinde UA Adalet Divanı'ndan barış gücü harcamalarının madde 17/2'de öngörülen Örgüt harcamaları kapsamına girip girmediği sorusunu yöneltti. Nitekim Divan Örgüt harcaması olduğu yönünde karar vermiştir. İkincisinde ise 20 Aralık 1961 tarihli kararla ³¹⁵ 200 milyon dolarlık BM Bonolarının satışa çıkarılması işlemi idi. Bonolar Örgüt üyesi olan olmayan devletlere, bankalara ve kar amacı gütmeyen kurum ve derneklere satılacaktı. Yaklaşık 170 milyon dolarlık kısmı satılan bonolar bir süre için Örgütün mali sıkıntısının hafiflemesine yardımcı oldu. Adalet Divanı'nın danışma görüşüne ve bu görüşün Genel kurul tarafından kabul edilmesine rağmen Sovyetler Birliği, Fransa ve bazı devletler, paylarına düşen ödemeleri yapmamaya devam ettiler. Bunun üzerine Amerika Birleşik Devletleri, Antlaşmanın 19ncu maddesini devreye sokma tehdidinde bulundu. 19ncu madde; "bir üye devlet iki ya da daha fazla yıldan beri Örgüt'ün harcamalarından payına düşen miktarı ödemiorsa, Genel Kurul'da oylamalara katılamaz" hükmündeydi. Amerika Birleşik Devletleri'nin bu tehdidi karşısında Sovyetler Birliği'de BM' den çekileceği tehdidinde bulunmuş, nihayetinde sorun, tarafların madde 19'un UNEF I ve ONUC için uygulanmaya konmayacağı ve Sovyetler Birliği, Fransa ve diğer bazı devletlerin üzerlerine düşen ödemeleri yapacakları yönünde anlaşmalarıyla atlatılmış ve Genel Kurul normal çalışmalarına devam etmiştir. ³¹⁶

Sorunlu dönem boyunca başka barış güçleri tesis edildiyse de, bu güçlerin başka yollarla finanse edilmesi nedeniyle, UNEF I ve ONUC' da yaşanan kriz bunlarda yaşanmamıştır. ³¹⁷ 1973 yılında UNEF II' nin tesisi ile birlikte Barışı Koruma Harekatları harcamalarının paylaştırılmasında esas alınan yukarda izah edilen kriter

³¹⁵ Karar için bkz. UN Doc. GA Res. 1732(XVI) 1961

³¹⁶ Stephen Goodspeed, a.g.e, s.163,164

³¹⁷ 1960 yılında tesis edilen UNSF/UNTEA' nın harcamaları, Batı Yeni Gine sorununun tarafları olan Hollanda ve Endonezya tarafından karşılandı. Aynı yıl tesis edilen UNYOM harcamaları aynı biçimde Mısır ve S. Arabistan tarafından karşılandı. UNFICYP'in harcamaları başlangıçta güce katkıda bulunan devletler olmak üzere, üye devletlerin gönüllü katkılarıyla finanse edildi.

değiştirilmiş, Genel Kurul 11 Aralık 1973 tarihinde aldığı kararında³¹⁸ UNEF II için özel bir hesap açmakta ve UNEF II' nin harcamalarının Genel Kurul tarafından tespit edilen oranlarda üye devletlerin yapacakları ödemelerle karşılanmasını kabul etmekteydi. UNEF I ve ONUC'un harcamalarının paylaştırılmasında üye devletlerin Örgütün düzenli bütçesine yaptıkları katkı oranlarını esas alan Genel Kurul, UNEF II ile birlikte katkı oranlarını özel olarak tespit etmek yoluna gitmiştir. Yeni oranlara göre, Konsey'in Daimi Üyeleri'ne Örgütün düzenli Bütçesi'ne yaptıkları katkıdan % 20 daha fazla bir pay düşmekteydi. Buna karşılık gelişmekte olan veya az gelişmiş ülkelerin payları düzenli bütçeye oranla azalmaktaydı. Paylaşımında üye devletler 4 gruba ayrılmaktadır. *A Grubu'nda* yer alan üye devletler, Konsey'in Daimi Üyeleri'dir. Harcamalarda bu devletlere Örgütün düzenli bütçesine yaptıkları katkılara oranla %20 daha fazla pay düşmektedir. Bu mantığın ardında, Barışı Koruma Harekatları'nda baş yetkili organın Güvenlik Konseyi olması ve daimi üyelerinde bu organda veto hakkına sahip olmaları gerçeği yatmaktadır. *B Grubu'nda* ise, Almanya, Avustralya, İtalya ve Japonya gibi gelişmiş ülkeler bulunmakta ve Barışı Koruma Harekatları'na katkıları da örgütün düzenli bütçesine yaptıkları katkı kadardır. Türkiye'nin de içinde bulunduğu gelişmekte olan ülkeler *C Grubu'nda* yer almaktadırlar ve katkıları düzenli bütçeye yaptıkları katkının 1/5 kadardır. *D Grubu'nda* da az gelişmiş ülkeler bulunmaktadır. Bu ülkelere düşen pay düzenli bütçesinden düşen payın 1/10' u kadardır. Böylece üye devletler, her yıl hem Örgütün düzenli bütçesi, hem de Barışı Koruma Harekatları için ödeme yapmak yükümlülüğündedir.

Bu uygulama biçimi sonraki dönemlerde de uygulanmış bu çerçevede, Sekreteryanın "Alan Operasyonları Kısmı" nın sözkonusu bir operasyon için bir bütçe tasarısı hazırlaması ve bunu incelenmek üzere "Planlama, Programlama, Bütçeleme ve Finansman Bürosu"na göndermesi ve daha sonra tasarının Genel Kurul'un 16 üyeli "Bütçe ve İdari İşler Danışma Komitesi" ne, oradan ise Genel Kurul'un tüm üyelerinden oluşan "Beşinci Komitesi (Bütçe ve İdari İşler)" ne gönderilmesi ve tartışılması ile tasarıya son şeklinin verilmesi şeklinde devam etmiştir.

³¹⁸ Karar için bkz. UN Doc. GA Res 3101 (1973)

Genel Kurul, her yıl üye devletlerin Örgüt'ün düzenli bütçesine yapacakları katkı oranları yanında Barışı Koruma Harekatları harcamalarına yapacakları katkı oranlarını genel bir değerlendirmeye alır ve o yıl ki oranları "*Katkılar Statüsü*" başlığı altında yayınlar. Üye devletin bir yıl içinde mevcut Barışı Koruma Harekatları' nın her birine yapacağı katkı, Katkılar Statüsü'nde Genel Kurul tarafından belirlenen oran miktarında olacaktır. Mesela 1993 yılında bir üye devlet için % 2'lik bir oran tespit edilmişse, sözkonusu devlet, 1993 yılı içinde faaliyet gösteren her bir harekatın harcamalarının % 2'lik kısmını karşılamak yükümlülüğü altındadır. Harekatların görev süresinin uzaması halinde ise bu durum genelde 6 ayda bir yapılan görüşmelerde ele alınır ve karara bağlanır , dolayısıyla üye devletlere katkılar statüsü durumu her bir harekat için yılda iki kez bildirilir.³¹⁹

Soğuk Savaş Dönemi'nde toplam 300 milyon dolar civarında olan barış gücü harcamalarının , 1989 yılında 640 milyon dolara, 1992 yılında 1.4 milyar dolara, 1994 yılında (örgüt düzenli bütçesi aynı yıl 2.58 milyar dolar) ise 1.9 milyar dolar olmuştur. Artışta soğuk savaş sonrası bu tür operasyonlara daha sık başvurulmasının payı vardır. Örgüt ilk 40 yılında bu tür operasyonlara 14 kez başvurmuşken, soğuk savaşın sona ermesi sonrası 10 yılda, bu sayı çoktan aşılmıştır. Sayısal artışla birlikte mali kriz dahada belirgin hale gelmiş, 1 Ocak 1994 tarihinde üye devletlerin bu maksatlı borçları 1 milyar dolarken Ağustos 1995'te önceki yıllara ait borç miktarı 3 milyar dolara ulaşmıştır.³²⁰

Paylarına düşen miktarı zamanında ödemeyen sadece gelişmekte olan veya az gelişmiş ülkeler değildir. Harcamaların büyük bölümünü karşılayan Konsey'in daimi üyeleri ve diğer gelişmiş ülkelerde aynı tutum içindedirler.Amerika Birleşik Devletleri, 1981 yılından beri içinde bulunulan yıla ait barış gücü harcamalarından payına düşen miktarın büyük bir bölümünü bir sonraki yılın bütçesine koymaktadır.³²¹ 1992 yılından itibaren bu harcamalara katkısı % 31.7 olan bir devletin bu tutumu, mali krizin büyümesine yol açmaktadır. 1995 yılı ortalarında Amerika'nın ödenmeyen borcu 950 milyon dolar civarındaydı. Amerika

³¹⁹ William J. Durch, Paying the Tab:Financial Crises, The Evaluation of UN Peace Keeping,St Martin Pres,N.York ,199, s.40

³²⁰ UN :Basic Facts About UN, N.York ,1995, s.21

³²¹ William J. Durch ,a.g.e, s.41

Birleşik Devletleri, harcamalardaki katkı payının düşürülmesi yönünde bir politika da takip etmektedir.

Genel Kurul üyelerin bu konudaki borçları için zaman zaman çeşitli yollara başvursa da halen finasman konusu icra edilen/edilecek operasyonlar için bir sorun olarak devam etmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BM BARIŞI KORUMA HAREKATLARININ HUKUKSAL TEMELLERİ / DAYANAĞI

Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda, Barışı Koruma Harekatı'na ilişkin doğrudan ve açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Barışı Koruma Harekatı, acil durumlar karşısında geçici bir gereksinim olarak görülmüş ve giderek bir Birleşmiş Milletler uygulaması oluşmuştur.

Bu uygulamanın; Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda, uyuşmazlıkların barışçıl yollardan çözülmesine ilişkin VI ncı bölüm ile, barışın tehdidi, bozulması ve saldırı eylemi halinde yapılacak hareketlere ilişkin VII nci bölüm arasında belirsiz bir yere düştüğü düşüncesi genel bir kabul görmüştür. Bu nedenle, Barışı Koruma Harekatı'na ilişkin uygulamaların, her iki bölüm arasındaki boşluğu doldurduğu ve BM Milletler Antlaşması'nın 6,5'ncü bölümünü teşkil ettiği ifade edilmektedir.³²²

Alınan tedbirlerin yasal dayanakları konusunda Güvenlik Konseyi problemlerle karşılaşsa da, kuvvet kullanımı konusunda BM Antlaşması'nın VII nci Bölümünü kullanmaktadır. Irak'ta 35 Koalisyon Kuvveti'ne yetki verilmesi, Bosna-Hersek'te ve Hırvatistan'da uçuşa yasak bölgelerin tesisi, Yugoslavya'nın denizden ablukasında NATO'ya görev verilmesi ve HAİTİ'de hükümetin devrilmesi görevinin Amerika Birleşik Devletleri'ne verilmesinde bu bölüm kullanılmıştır. UNPROFOR, UNOSOM II' nin teşkili de VII nci Bölüm çerçevesinde olmuştur.³²³

Birleşmiş Milletler uygulamalarına bakıldığında, barışı koruma kuvvetlerinin, *genellikle Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından oluşturulduğunu* görüyoruz. Bununla birlikte, Güvenlik Konseyi'nin gerekli kuvveti kuramadığı durumlarda, barışı koruma kuvvetlerinin Genel Kurul tarafından yetkilendirildiği görülmektedir. Böyle durumlarda söz konusu Birleşmiş Milletler organları, Birleşmiş

³²² Everyone's United Nations, a Handbook on the Work of the United Nations, New York, United Nations department of public informations, July 1986 10th edition, s.97.

³²³ M. Keren, Donald A. Sylvan, Sovereignty versus Responsibility, Frank Cass London, 2002, 6 ncı Bölüm s.9

Milletler Antlaşması'nın kendilerine verdikleri yetki ve görev sınırları içerisinde hareket ettiklerinden, Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Harekatı'nın temelini esas olarak Birleşmiş Milletler Antlaşması' na dayandığı söylenebilir. Birleşmiş Milletler organlarına ait söz konusu uygulamaların, uluslararası barış ve güvenlikle ilgili özel hükümlerle birlikte, antlaşmanın amaç ve ilkeleri ile de bağdaşabileceği anlaşılmaktadır. Ayrıca, harekatın uluslar arası toplum tarafından meşru görülmesi ve ilgili ülkelerin gerekli rızayı göstermesi, uygulamaların geçerliliğini ve yasallığını güçlendirmiştir.

Barışı Koruma Harekatı'nın hukuksal temelini Birleşmiş Milletler Antlaşması' na dayandığı düşüncesinin, antlaşmanın özelliğinden kaynaklandığı ileri sürülebilir. Gerçekten Birleşmiş Milletler Antlaşması; uluslar arası barış ve güvenliği sağlamak için tam, noksansız bir sistem oluşturmak iddiası ile hazırlanmış çok taraflı bir sözleşmedir. Andlaşma bünyesinde bulundurduğu imkanlarla adeta olağanüstü bir belge niteliğindedir. Soğuk savaş döneminde karşılaşılan olaylar karşısında Güvenlik Konseyinin harekete geçemeyişi neticesinde oluşan *tıkanmalar iki uyarılama ile aşılmıştır. Birincisi*, 1950 yılındaki Genel Kurul'un "Barış İçin Birleşme Kararı" ve *ikincisi de* yasal temelleri Genel Sekreter Dag Hammarskjöld tarafından ortaya atılan barışı koruma kuvvetleri uygulamaları ve uygulamanın VI ve VII nci Bölümler arasına 6,5 ncu Bölüm olarak yerleştirilmesidir.³²⁴

"Barış İçin Gündem" raporunda Boutros Ghali; 1946-1989 yılları arasında 100 kriz-çatışma bölgesinde 20 milyon kadar insanın öldüğünü ifade etmekte, bunu soğuk savaş döneminde BM karar alma sistemine, özellikle de 279 kez veto yetkisinin ilgili ülkelerce kullanılmış olmasına bağlamaktadır. "*Barış İçin Birleşme Kararı*"; "veto" gibi nedenlerle Güvenlik Konseyi'nin asıl sorumluluğunu yerine getiremediği durumlarda, Genel Kurul'un bir araya gelmek suretiyle gerektiğinde ortak güvenlik önlemlerinin kararlaştırılması durumudur. 01 Şubat 1951 tarihinde Genel Kurul'un bir araya gelmesi suretiyle; Çin, Kore'ye müdahalesi dolayısıyla kınanmış, bütün üye devletlerden Kore'ye yapılacak müdahaleye destek vermeleri istenmiştir.³²⁵

³²⁴ Chesterman Simon, Just War or Just Peace? Humanitarian intervention and international Law, Oxford University Pres, 2001 New York, s.118, ayrıntısı için bakınız, Rosalyn Higgins, Problem and Process:International Law and How We use it?,Oxford Clarendon Pres,1994,s.184

³²⁵ GA Res 498 ,1951

“Barış İçin Birleşme Kararı”nın yasallığı tartışılrsa da; 1956 Süveyş Bunalımı (Fransa ve İngiltere'ye karşı), 1956 Macaristan, 1958 Lübnan ve Ürdün, 1960 Kongo, 1967 Ortadoğu, 1971 Doğu Pakistan (Bangladeş), 1980 Afganistan, 1980-1982 Filistin ve 1981 Namibya 'da başvuru alan yöntemlerden biri olmuştur. Ancak 1989 yılına gelindiğinde, 18 adet Barışı Koruma Harekatı'ndan *sadece ikisi Genel Kurul'un yetki vermesi ile* (UNEF I ;1956-67, UNSF-UN Security Force in West New Guinea;1962-63) icra edilmiştir. Diğerleri ise; UNGOMAP (1988-1990), UNTSO (1948-), UNMOGIP (1949-), UNOGIL (1958), ONUC (1960-1964), UNYOM (1963-1964), UNFICYP(1964-), DOMREP (1965-1966), UNIPOM (1965-1966), UNEF II (1973-1979), UNDOF1974-), UNIFIL(1978-), UNII MOG (1988-1991), UNTAG (1989-1990), UNAVEM I (1989-1991), ONUCA (1989 -1992) *Güvenlik Konseyi kararı ile teşkil edilmişlerdir.*³²⁶

Devletlerin hak ve yükümlülükleri ile Birleşmiş Milletler Örgütü'nün kuruluş ve görevlerinin düzenleyen Antlaşma'nın uluslararası düzenin ihtiyaçlarına karşılık verebilmesi gereklidir. Bu nedenle, Antlaşma hükümlerinin yorumlanmasında statik, dar yorum yöntemlerinden kaçınılmalıdır. Antlaşma hükümlerinin yorumlanmasında, Örgüt'ün amaç ve ilkelerini gerçekleştirmeye olanak tanıyan dinamik bir yöntemin Birleşmiş Milletler Örgütü'nün gelişmesine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda, Barışı Koruma Harekatı için gerekli ve tatminkar hukuksal dayanak sağlayabilecek birçok hükmün yer aldığı ve durumun özellikleri de dikkate alınarak, yetkili Birleşmiş Milletler organları tarafından bu hükümlerden bir veya birkaçı çerçevesinde barışı koruma kuvveti oluşturulabileceği ifade edilebilir.

Soğuk Savaş sonrası; uluslar arası barış ve güvenliği tehdit eden algılamaların değişen doğası gereği, barışı koruma kuvvetlerinin teşkili ve kuvvet kullanılması konusunda BM Antlaşması'nın VII nci bölümü (Barışın Tehdidi, Bozulması ve Saldırı Eylemi Durumunda Alınacak Önlemler), Güvenlik Konseyi'nin uygulamalarına yasal dayanak olarak görülmektedir. *VII nci Bölüm üç çeşit tedbiri* mümkün kılmaktadır. Madde 39 ile barış ve güvenliğin tehdit edilmesi ile ilgili *tespit*

³²⁶ Chesterman Simon,a.g.e., s.119

yapmak, 40 ncı madde ile alınacak önlemlere uymaları konusunda ilgili tarafları davet etmek, 41nci madde ile *silah kullanmayı gerektirmeyen tedbirlere* ve 42 nci madde ile de barış ve güvenliği yeniden tesis ve devam ettirmek maksadıyla *alınacak tedbirleri kararlaştırmaktır*. Bu zamana kadar Güvenlik Konseyi madde:39 gereği üç kez barışın ihlal edildiğinin (Kore 1950, Falkland Krizi 1982, ve İran –Irak Savaşı 1987) ve 6 kez de barışın tehdit altında olduğunun (Filistin 1948, G.Rodezya 1965, Güney Afrika Nükleer Programı 1977, Kongo 1961, Kıbrıs 1974, Doğu Pakistan 1971) tespitini yapmıştır.

1950 yılındaki ABD'nin birleşik komutasında Kore Harekatı, Güney Rodezya'ya karşı 1966 yılında şiddeti önlemek ve yaptırımları izlemek için İngiltere' ye verilen yetki ve Kongo'daki Barışı Koruma Harekatı ve Güney Afrika'ya uygulanan ambargo (1966-1979) 1990 öncesi Güvenlik Konseyi tarafından yetki verilen güç kullanma faaliyetleri olarak görülmektedir. Güvenlik Konseyi Kore' de devletlerin md. 42 kapsamında Kuzey Kore'ye karşı harekete geçilebileceği kararını Sovyet temsilcisinin olmadığı bir oturumda almıştır. Bazı yazarlar bu Harekatın 51nci madde ortak savunma (collective self defence) kapsamında görmekteyler. Ancak bu Harekatın daha çok, VII nci bölümde yer alan Zorlama Harekatı (enforcement action) olarak nitelendirilmesi daha doğru olacaktır.

İngiltere'ye 221 No.lı kararla verilen yetki ile; Güney Rodezya'ya petrol taşıyan gemilerin güç kullanarak önlenmesinde de md.41 ve 42' ye atıfta bulunulmuş olmasına rağmen, Harekat VII nci bölüm gereği güç kullanmak olarak görülmemiştir.

Kongo'da 1961-1964 yılları arasında iç savaşı sonlandırmak maksadıyla, Kongo Hükümeti'nin talebi üzerine Genel Sekreter Dag Hammarskjöld'ün emir komutasında güç kullanımı da VII nci bölüm gereği Zorlama Harekatı (enforcement action) olarak düşünülse de Genel Sekreter Kongo Hükümeti'nin daveti gereği konunun md. 40 kapsamında yorumlanması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca Harekat'ın maliyetinin nereden karşılanması ile ilgili olarak konu Uluslar Arası Adalet Divanı'na götürüldüğünde Divan Harekat'ın Zorlama Harekatı olmadığına işaret etmiştir.³²⁷

³²⁷ Chesterman Simon, Just War or Just Peace? Humanitarian intervention and international

Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Harekatları'nın, duruma göre, Güvenlik Konseyi ve Genel Kurul tarafından icra edildiği dikkate alınarak, bu organların, Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda yer alan hangi hükümler çerçevesinde hareket ederek barışı koruma kuvvetlerini teşkil edebileceği konusu iki başlık altında incelenebilir.

1. BM GÜVENLİK KONSEYİ'NİN İŞLEVLERİNE İLİŞKİN HÜKÜMLER AÇISINDAN BARIŞI KORUMA KUVVETLERİNİN TEŞKİLİ

Birleşmiş Milletler Antlaşması, uluslar arası barış ve güvenliğin sağlanmasında asıl sorumluluğu Güvenlik Konseyi'ne vermiştir ve Güvenlik Konseyi bu sorumluluğunu yerine getirirken Birleşmiş Milletler amaç ve prensiplerine uygun olarak hareket etmek zorunluluğundadır.³²⁸

Güvenlik Konseyi'nin uluslar arası barış ve güvenliği sağlamak için özel ve belirli yetkileri, antlaşmanın VI ncı ve VII nci bölümlerinde gösterilmiştir. Antlaşma Güvenlik Konseyi'ne, uluslar arası barış ve güvenliği korumak veya yeniden tesis etmek için atabileceği adımlar hususunda geniş bir inisiyatif vermiştir. Bu inisiyatif, antlaşmanın amaç ve prensiplerine dair genel hükümler ile uyumsuzlukların barışçıl yollardan çözülmesi ve barışın tehdidi, bozulması veya saldırı eylemi halinde, yapılacak hareketleri içeren zorlayıcı önlemlere ilişkin özel bölüm hükümlerinden doğmaktadır.

Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda yer alan ve Güvenlik Konseyi'ne barışı koruma kuvveti kurma hususunda yetki verebilecek nitelikteki önemli hükümlerden birisi, 1'nci maddenin 1'nci bendidir. Bu madde, Birleşmiş Milletler Örgütü'nün en önemli amacının, uluslar arası barış ve güvenliği korumak olduğunu belirtmekle yetinmemekte, teşkilata bu amaçla barışın uğrayacağı tehditleri önlemek ve uzaklaştırmak üzere, etkili kolektif önlemler almasını görev olarak yüklemektedir. Bu konuda asıl sorumluluğun, Güvenlik Konseyi'ne ait olduğundan hareketle,

³²⁸ Law, Oxford University Pres, 2001 New York, s.112
Birleşmiş Milletler Antlaşması ; md. 24/1, 24/2

Halderman, antlaşmada yer alan diğer özel maddelerin dikkate alınmaması halinde, bile bu maddenin başlı başına UNEF ve ONUC tipindeki barışı koruma faaliyetlerine yetki verebileceğini ifade etmektedir.³²⁹ Ancak, teşkilatın amaçlarını gerçekleştirecek usul ve esasların ilgili bölümlerde özel olarak açıklanması karşısında, söz konusu maddenin gücü zayıflamaktadır.³³⁰

Bununla birlikte bugüne kadar Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Harekatları'nın bunalım bölgelerinde genellikle çatışma çıktıktan sonra başladığı, bu nedenle barışı koruma kuvvetlerinin önleyici konuşlandırılmasının gerekliliğinin konuşulduğu günümüzde³³¹, 1nci maddenin öneminin artmakta olduğu değerlendirilmektedir. Uyuşmazlıkların barışçıl yollardan çözülmesi veya zorlama önlemlerine ilişkin bölümlerde yeralan hükümler çerçevesinde, önleyici konuşlandırmanın zamanında yapılmasının mümkün olamayacağı düşünülmektedir. Ulusal ve uluslar arası bir bunalım durumunda, uyuşmazlığa taraf olanların isteği üzerine, önleyici konuşlandırma görevi üstlenebilecek bir barışı koruma kuvvetinin, Antlaşma'nın 1/1 maddesi temel alınarak kurulması mümkündür.

Halderman, Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın 1nci maddesi uyarınca, ancak kolektif tedbir niteliği taşıyan bir barışı koruma kuvvetinin kurulabileceğini, söz konusu kolektif tedbirin üç koşulu bulunduğunu belirtmektedir. Yazar birinci koşulun, önlemin bizzat Birleşmiş Milletler tarafından alınması; ikinci koşulun, uluslar arası durumda tedbirin somut bir baskı oluşturması; üçüncü koşulunda, içinde bulunulan durumun en azından barışı tehdit eder nitelikte bulunması olduğunu açıklamaktadır. ONUC ve UNEF' in bu açılardan kolektif tedbir olduğunu belirten Halderman, bu önlemi antlaşmanın 2/7nci ve ile 53ncü maddelerinde geçen zorlama önlemlerine nazaran daha kapsamlı olarak görmekte ve UNEF ve ONUC faaliyetlerini de kapsayacak genişlikte olduğunu belirtmektedir ³³².

³²⁹ Nalcioğlu Orhan , a.g.e., s.34, ayrıntısı için bakınız John W Halderman , Legal Basis for UN Nations Armed Forces, The American Journal of Internaional Law, Vol. 56,1962, s. 972

³³⁰ Nalcioğlu Orhan , a.g.e., s.35

³³¹ Gali ; s.16

³³² Nalcioğlu Orhan , a.g.e., s.35

Kollektif tedbir ile zorlama tedbiri ayrımının pratik değeri antlaşmanın 2'nci maddesinin 7'nci bendinde ortaya çıkmakta ve madde, zorlayıcı tedbir niteliği taşıyan bir uygulamada, gerektiğinde devletlerin egemenlik alanına giren iç işlere dahi karışılabilceğı anlamındadır.³³³

Birleşmiş Milletler Örgütü, devletlerin egemen eşitliği prensibi üzerine kurulmuştur. Bu prensibin doğal bir sonucu olan iç işlerine karışmama ilkesi, özü itibari ile bir devletin ulusal yetkisi içinde bulunan işlere Birleşmiş Milletler'in karışmasını engellemektedir. Ancak, bu ilke mutlak olmayıp zorlama tedbirlerinin uygulanmasına engel oluşturmamaktadır.³³⁴ Bununla birlikte, zorlama tedbirlerinin uygulanması nedenine dayanan bir iç işlere müdahale hareketinin da sınırları bulunmaktadır. İç işlerine müdahaleyi içeren bir zorlama hareketinin Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda yer alan uluslar arası barış ve güvenliğin sağlanmasına yönelik amaç ve ilkelerin sınırını aşmaması gerekmektedir. Bu nedenle, kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi veya ulusallaştırılması veya vatandaşların belli bir partiyi desteklemeye zorlanması iç işlere karışmama ilkesinin ihlali olarak görülebilecektir.³³⁵

Güvenlik Konseyi tarafından Barışı Koruma Harekatı için temel alınabilecek diğer bir hüküm, antlaşmanın 39'uncu maddesidir. Madde Güvenlik Konseyi'ne; barışın tehdit edildiğini, bozulduğunu veya bir saldırı eyleminin vuku bulduğunu tespit ettikten sonra uluslar arası barış ve güvenliğin korunması veya yeniden tesisi için tavsiyelerde bulunma yetkisi vermektedir. Maddenin yazılış tarzı itibari ile, böyle bir durumda Güvenlik Konseyi'nin tavsiye yetkisinin geniş olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle Güvenlik Konseyi 41 ve 42'nci maddelerde belirtilen tedbirlere başvurmadan, 39'uncu maddede söz edilen bu tavsiye yetkisine dayanarak, bir Birleşmiş Milletler barışı koruma kuvvetinin kurulmasını önerebilir. Maddenin yazılış tarzında bu önerinin kime yönelik olacağı belirtilmemiştir. Bu nedenle, antlaşmanın bütününde tanınan geniş inisiyatif dikkate alınarak, Güvenlik Konseyi'nin bu maddeye dayanarak gerek uyuşmazlıkta taraf olanlara, gerekse Birleşmiş Milletler üyelerine bu şekilde öğütlemelerde bulunma yetkisine sahip olduğu sonucunu çıkarmak olasıdır. Birleşmiş Milletler Kore Harekatı öncesi, Güvenlik Konseyi'nde

³³³ BM Andlaşması md. 2/7

³³⁴ BM Andlaşması md. 2/7

³³⁵ Bowett ; s.282-283.

Kore’de barışın bozulduğunu saptadıktan sonra saldırgana karşı harekete geçecek bir Birleşmiş Milletler kuvveti kurulması için tavsiye kararı almıştır. Bu kararın önemi kurulacak Birleşmiş Milletler kuvvetinin Zorlama Harekatı ile görevli olmasından ziyade, Güvenlik Konseyi’nin barışın ihlal edilmiş olmasını belirleyerek kuvvetin teşkili için tavsiyelerde bulunmuş olmasıdır.

Barışın bozulduğunun saptanması ve VII nci bölüm hükümleri çerçevesinde hareket edilmesi mutlaka zorlama önlemlerinin alınacağı anlamına gelmez. Bu konuda Güvenlik Konseyinin geniş bir inisiyatifi bulunmakta , daha ılımlı önlemlerin alınmasına devam edilebilmektedir.³³⁶

Barışı koruma kuvveti için temel teşkil edilebilecek hükümlerden biriside 40’ncı maddedir.³³⁷ Madde Güvenlik Konseyi’ne , durumun kötüleşmesine engel olmak üzere ilgili tarafları gerekli veya örgütlemeye değer gördüğü geçici tedbirlere davet etmek yetkisi vermektedir. Birleşmiş Milletler uygulamalarında Güvenlik Konseyi geçici tedbir olarak, olayların niteliğine göre çatışmanın durdurulması, mütareke yapılması, birliklerin geri çekilmesi gibi önlemlere başvurmuştur. İşte bu geçici tedbirlerin alınmasını sağlamak, bunlara uyulmasını denetlemek, antlaşmaların uygulanmasına nezaret etmek gibi faaliyetler sebebiyle gözlemci grupların ve hafif silahlı barışı koruma birliklerinin görevlendirilmesine ihtiyaç duyulmuştur. Bu nedenle bu tür kuvvetin, geçici önlemler kapsamında ve Birleşmiş Milletler Antlaşması’nın 40’ncı maddesi uyarınca kurulmasının mümkün olduğu düşünülmüştür.³³⁸

Güvenlik Konseyi’nin 40’ncı maddesi gereğince geçici önlemlere başvurabilmesi için, 39’ncü madde uyarınca barışın tehdit edildiğini, bozulduğunu veya bir saldırı fiilinin vuku bulduğunu saptamış olması şarttır. 40’ncı maddenin özellikle gözlemci gruplar için hukuksal temel teşkil etmeye uygun bir madde olduğu söylenebilir. Nitekim, pek çok gözlemci faaliyetlerinde Birleşmiş Milletler’in bu madde uyarınca hareket ettiği görülmüştür.

³³⁶ Meray ; s.442, Gönübol ; s.359.

³³⁷ Gönübol, s.357, Bowett ; s.280.

³³⁸ Everyone’s United Nations, United Nations Publication, New York, June 1986, s. 97

Tampon bölge oluşturma görevi almış bir barışı koruma kuvvetinin de 40'ncı madde esas alınarak kurulması mümkündür. 40'ncı madde uyarınca hareket edilebilmesi için, 39'ncu maddede gösterilen bir bulgunun saptanması gerekli ise de anılan maddeye dayanılarak bir kuvvetin teşkili için mutlaka bir ateşkes antlaşmasına ulaşılmış olması gerekli değildir. Tampon bölge görevi verilecek bir kuvvetin kurulması için, sadece barışın tehdit edilmiş olması yeterli kabul edilmektedir.³³⁹

Bowett, Kongo olayları sırasında kurulan Birleşmiş Milletler Kuvveti ONUC'un kısmen ve en uygun olarak 40'ncı maddeye dayandırılabilceği görüşünü savunmaktadır. Bowett'e göre, ONUC aslında Birleşmiş Milletler'in bir yardımcı organı olup, 40 ncı madde uyarınca alınmış olan geçici önlemlere yardım etmek, bu önlemlerin denetlenmesini sağlamakla görevlidir.³⁴⁰

Birleşmiş Milletler Genel Sekreter'i, Güvenlik Konseyi'nin 13 Aralık 1960 tarihli toplantısında, ONUC' un hukuksal dayanağının 40'ncı madde olduğunu şahsi görüş olarak ifade etmiştir.³⁴¹ İnan, Güvenlik Konseyi'nin ilgili kararında Kongo'nun iç işlerine müdahale edilmemesi prensibinin benimsendiği, bu nedenle ONUC' un bir zorlama tedbiri olarak madde 41 veya 42'ye göre kurulmamış olduğunu belirterek, hukuksal dayanağının 40'ncı madde olduğu görüşünü savunmaktadır. İnan, ONUC' un Güvenlik Konseyi'nin bir tali organı olduğu kabul edilse bile 29 ncu maddeye dayandırılmayacağını, ONUC gibi bir kuvvetin basit bir usul oylaması ile kurulmasının düşünülemeyeceği, ayrıca usul sorunlarında veto yetkisinin kullanılamamasına karşın, Sovyet Rusya' nın veto tehdidi sebebi ile kuvvet kurulması sorununun bir ara Genel Kurul'a havale edildiğini ifade etmektedir.³⁴²

ONUC'un, Antlaşma'nın 40ncı maddesine göre kurulduğu yönünde görüşlerin ağırlık kazandığı söylenebilir. Gerçektende Güvenlik Konseyi'nin 9 Ağustos 1960 tarihli kararında, üyelerden antlaşmanın 25 ve 49 ncu maddeleri gereğince alınan kararlara uymaları istendiğine göre antlaşmanın VII nci bölümü çerçevesinde hareket edildiği, ancak gerek kuruluştta Kongo Cumhuriyeti'nin

³³⁹ Bowett ;s.280

³⁴⁰ a.g.e.;s.280

³⁴¹ Nalcioğlu Orhan , a.g.e., s.34, ayrıntısı için bakınız Finn Seyersted; "United Nations Forces", British Yearbook of International Law Vol.37,1961,s.446.

³⁴² Nalcioğlu Orhan , a.g.e., s.38, ayrıntısı için bakınız, İnan Yüksel, BM Kuvvetleri, Ortaya Çıkışı ve Hukuk Ankara İktisadi Ve Ticari İlimler Dergisi CIII, s.2,1971, s. 235-269

rızasının alınması, gerek bu ülkenin iç işlerine müdahale edilmeyeceği prensibinin benimsenmesi, 41 ve 42 nci maddelerin değil, geçici önlemler mahiyetindeki 40 ncı maddenin esas alındığını ortaya koymaktadır. Nitekim Uluslararası Adalet Divanı' da bir kararında, ONUC'un yasal temelini 40 ncı madde olduğuna dair bir ifade de bulunmamakla beraber, ONUC faaliyetlerini VII nci bölüm kapsamında değerlendirmekte, ancak Zorlama Harekatı niteliğinde görmemektedir.³⁴³

Antlaşmanın 41 nci maddesi Güvenlik Konseyi'ne kararlarını yürütmek için, silahlı kuvvet kullanılmasını gerektirmeyen önlemleri alma, uygulama ve BM üyelerini bu önlemlere uymaya davet yetkisi vermektedir. Bunlar Zorlama Harekatı'nı içermeyen önlemlerdir. Dolayısı ile zorlayıcı görev içermeyen Barış Koruma Harekatı'nın madde kapsamında değerlendirilmesi mümkün görülebilmektedir. Bu nitelikteki sınır devriyesi veya tampon görevi üstlenmiş bir Birleşmiş Milletler kuvvetinin, durumu stabilize edecek bir önlem olarak düşünülmesi pek muhtemeldir. Bowett' e göre, böyle bir görev üstlenmiş bir kuvvetin kendini savunma amacıyla sınırlı olarak silah kullanması onun muharip olmayan özelliğini değiştirmemektedir. Benzer görüşleri paylaşan Sohn' da, bu tür kuvvetlerin Antlaşma'nın 41 nci maddesi kapsamında, silahlı kuvvet kullanılmasının gerektirmeyen önlemler olarak düşünülebileceğini ileri sürmektedir.³⁴⁴

Ayrıca; 40'ncı madde ile ilgili açıklamalarda, maddenin VII nci bölümünde yer almasına karşın, zorlayıcı olmayan önlemlere de yetki verdiği hususunun bir kez daha anımsatılmasında yarar vardır. Zamanın Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, ONUC' u 41 nci madde ile bağlantılı görmüştür.³⁴⁵

Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın VI ncı Bölüm 34 ncü maddesi, Güvenlik Konseyi'ne uyuşmazlıkların barışçıl yollardan çözülmesine ilişkin görevleri açısından; uyuşmazlığı veya durumun uzamasının uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını tehdit edebilecek nitelikte olup olmadığını saptamak için soruşturma yetkisi vermektedir. Güvenlik Konseyi bu araştırma yetkisini 29 ncu madde uyarınca

³⁴³ Chesterman Simon, Just War or Just Peace? Humanitarian intervention and international Law, Oxford University Press, 2001 New York, s.125

³⁴⁴ Nalcioğlu Orhan , a.g.e., s.40

³⁴⁵ Bowett;s.279.

oluşturulabileceği tali organlar vasıtasıyla yerine getirilebilir³⁴⁶. Bazı yazarlarca, 34 ncü maddenin barışı koruma kuvveti oluşturulmasına olanak verip vermediği tartışılmış ise de, Birleşmiş Milletler'in gerek 22 nci gerek 29 ncu maddeler uyarınca oluşturulabileceği tali organların bir usul işlemi olduğu yönündeki düşüncenin, esasen zayıf olan bu görüşün değerini daha da azalttığı ifade edilebilir.

Güvenlik Konseyi' nin yetkisi açısından, barışı koruma kuvvetine hukuksal temel teşkil edilebilecek ve incelemeye değer diğer bir hüküm 36 ncı maddede yer almaktadır. Bu maddeye göre Güvenlik Konseyi, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını tehdit edebilecek nitelikteki uyuşmazlık veya durumun barışçıl bir şekilde çözümlenmesi için gerekli tavsiyelerde bulunma yetkisine sahiptir. İn'an'ın belirttiği görüşe göre de Kıbrıs olayı üzerine kurulan Birleşmiş Milletler kuvvetinin (UNFICYP) hukuksal dayanağı 36 ncı maddenin 1'nci fıkrasıdır. UNFICYP, Güvenlik Konseyi'nin 4 Mart 1964 tarihli ve 186 sayılı kararında da bahsedildiği üzere, durumun uluslararası barış ve güvenliği tehdit edebilecek nitelikte görülmesi üzerine kurulmuştur. O halde, VI ncı bölüm yükümleri ve 36 ncı maddeye göre bir tespit sözkonusudur. Bu nedenle yukarıda değinilen 36 ncı maddenin, UNFICYP'ın hukuksal temeli olarak benimsenmesi uygun düşmektedir.³⁴⁷

Uygun kararların ve önlemlerin alınması konusunda özellikle soğuk savaş sonrası aktif rol oynayan Güvenlik Konseyi, 1946-1989 yılları arasında 2903 kez bir araya gelerek 646 karar almış olmasına rağmen, 1990-1999 yılları arasında 1183 toplantıda 638 karar almıştır. Güvenlik Konseyi; ilk 44 yılında, 24 kez VII nci Bölüm'e atıfta bulunurken, uluslar arası barış ve güvenliğin sağlanmasına yönelik olarak kuvvet kullanılması da dahil olmak üzere hergeçen gün artarak VII nci Bölüm altında karar almaya devam etmektedir. 1990 yılı sonrası aşağıdaki ülkelere zorlama tedbirlerine başvurmuştur: Irak ve İşgal edilmiş Kuveyt (1990-)³⁴⁸, eski Yugoslavya (1991-1996)³⁴⁹, Somali (1992-)³⁵⁰, Libya (1992-1999)³⁵¹, Liberya (1992-)³⁵², Haiti (1993-1994)³⁵³, Ruanda (1994-1996)³⁵⁴, Sudan (1996-)³⁵⁵,

³⁴⁶ Bowett; a.g.e.; s.275.

³⁴⁷ Nalcioğlu Orhan , a.g.e., s.41 ayrıntısı için bakınız, İn'an Yüksel, BM Kuvvetleri, Ortaya Çıkışı ve Hukuk Ankara İktisadi Ve Ticari İlimler Dergisi CIII, s.2,1971, s. 267

³⁴⁸ SC Res 661 (1990), (Genel ekonomik yaptırımlar)

³⁴⁹ SC Res 713 (1991), (Silah ambargosu, Genel ekonomik yaptırımlar)

³⁵⁰ SC Res 733 (1992), (Silah ambargosu)

³⁵¹ SC Res 748, 883 (1992, 1993), (Silah ambargosu, Hava trafik ambargosu)

³⁵² SC Res 788 (1992), (Silah ambargosu)

Sierre Lone (1997-1998)³⁵⁶, Federal Yugoslavya Cumhuriyeti (1998-)³⁵⁷, Afganistan (1999-)³⁵⁸, Angola(1993-)³⁵⁹. Barışı Koruma operasyonlarının sayısı ve uygulanma alanlarında da artışlar olmaktadır. 1999 yılı sonunda 17'si devam eden 35 Barışı koruma operasyonu tamamen VII nci Bölüm esaslarına göre Güvenlik Konseyi tarafından teşkil edilmiştir. Bu operasyonlarda, Barışı Koruma Kuvvetlerine verilen görevler daha karmaşık ve zordur ayrıca başlangıçtaki temel prensiplerde de (özellikle tarafsızlık ve rızaya dayalı operasyonlarda kendini savunma dışında silah kullanmama ilkelerinde) değişiklikler sözkonusudur. ³⁶⁰

Zorlama Harekatları'nda da sayısal artışlar görülmektedir. Konsey bu harekatlarda da VII nci Bölüm'e dayanarak hareket edildiğini ifade etmiştir. Bu harekatlar ;

- Çöl Kalkanı ve Çöl Fırtınası (Kuveyt,İrak ,1990-1991),
- Umut Operasyonu (Somali,UNITAF, 1992-1993),
- Turkuaz Operasyonu (Güney Batı Ruanda, 1994),
- Demokrasinin Desteklenmesi Operasyonu (Haiti,1994-1995),
- IFOR ve SFOR (Bosna –Hersek ,1995-),
- Kanada Öncü Birlikleri (Doğu Zaire ,1996),(İcra edilmemiştir.),
- NATO öncülüğünde KFOR Operasyonu (Kosova,1999-),
- INTERFET (Doğu Timor,1999).

Ayrıca VII nci Bölüm'e dayanarak, aşağıdaki operasyonlara karar verilmiş ancak bu operasyonlarda barışı koruma kuvvetlerine sınırlı kuvvet kullanımı için yetki verilmiştir.

- UNPROFOR ve Bosna Hersek'te emniyetli bölgelerin oluşturulması için üye ülkelerin hava destek operasyonları,(1993-1995),
- ALBA Operasyonu, Arnavutluk, (1997)³⁶¹

³⁵³ SC Res 841 (1993), (Silah ambargosu, Petrol kısıtlamaları)

³⁵⁴ SC Res 918 (1994), (Silah ambargosu)

³⁵⁵ SC Res 1054, 1070 (1996), (Sudan Görevlilerinin Yurtdışına çıkış yasağı ve uçak hareketlerinin önlenmesi)

³⁵⁶ SC Res 1132 (1997), (Silah ambargosu, Petrol kısıtlamaları)

³⁵⁷ SC Res 1160 (1998), (Silah ambargosu)

³⁵⁸ SC Res 1267 (1999), (Uçuş kısıtlamaları, Taliban'ın finans kaynaklarının dondurulması)

³⁵⁹ SC Res 864 (1993), (Silah ambargosu, Petrol kısıtlamaları)

³⁶⁰ Chesterman Simon,a.ge. , s. 122

³⁶¹ Chesterman Simon, a.ge. , s. 122

Barış ve güvenliğin sağlanması ile ilgili olarak; günümüzde ki amaçları gerçekleştirmek üzere , iç işlerine karışmama ilkesine rağmen (madde 2/7), kural koyma ve kuvvet kullanma da dahil olmak üzere VII nci Bölüm Konseye büyük yetki vermektedir.³⁶²

43 ncü maddede öngörülen anlaşmaların yapılamaması nedeniyle 42 nci maddeye başvurma olanağı kalmayan Güvenlik Konseyi, uluslar arası barış ve güvenliğin korunması amacıyla ad hoc çözümler aramak yoluna gitmiş ve üye devletlere BM adına veya BM'in izniyle silahlı kuvvet kullanılmasını gerektiren tedbirlere başvurma yetkisi tanımıştır³⁶³. Üye devletler de, her bir olayda ad hoc kuvvetler oluşturmak suretiyle Konsey'in kendilerine tanıdığı bu yetkiyi kullanmak yoluna gitmişlerdir. Böylece Güvenlik Konseyi, silahlı kuvvet kullanılmasını gerektiren tedbirlere başvurulmasına karar vermek yetkisini üye devletlere devretmekteydi.

Konsey kuvvet kullanma yetkisini kimi zaman tüm üye devletlere kimi zamanda bir kısım üye devletlere tanıdı. Mesela, Rodezya'da İngiltere, Irak'ta ise Kuveyt Hükümeti ile işbirliği içinde olan üye devletler kuvvet kullanma yetkisine sahiptiler. Haiti ve Somali'de ise, kuvvet kullanma yetkisi tüm üye devletlere tanınmıştı. Bosna–Hersek'te kuvvet kullanma yetkisi tanınırken, üye devletlerin bireysel hareket edebilecekleri gibi, bölge anlaşmaları veya örgütleri çerçevesinde de hareket edebileceklerinin belirtilmesi BM tarihinde ilk kez bölgesel bir örgütün kullanımının yolunu açtı. Kuvvet kullanımına izin veren Konsey kararları, zorlayıcı bir nitelik arzemediğinden, kuvvet kullanımı devletler için zorunluluk değil isteğe bağlı bir durumdur.

Konsey kararlarına dayalı olarak gerçekleştirilen kuvvet kullanılmaları üzerinde etkin bir BM komutası ve kontrolünden bahsetmek mümkün değildir. Kimi kararlarda üye devletlerin ortak komutası altında hareket etmeleri öngörülürken, kimi kararlarda da komutadan hiç söz edilmemiştir. Kuzey Kore'nin saldırı karşısında üye devletlerden Güney Kore' ye her türlü yardımı yapmalarını isteyen Güvenlik Konseyi, askeri ve diğer yardımların Amerika Birleşik Devletleri'nin

³⁶² Chesterman Simon, a.ge. , s. 125

³⁶³ Pazarcı Hüseyin, uluslar arası Hukuk Dersleri, III ncü Kitap ,Turhan kitabevi,Ankara1994, s.215-216

otoritesi altında kurulacak Birleşik Komutanlığın emrine verilmesi çağrısında bulundu. Somali'de ortak komutanın oluşumuna Genel sekreterin yardımcı olması istenirken, Bosna-Hersek'te kuvvet kullanımının Konseyin otoritesi altında UNPROFOR ve Genel Sekreter ile koordinasyon içinde yürütülmesi öngörüldü. Haiti'de ise, gerekli tüm tedbirlerin ortak komuta ve kontrol altında olacak çok uluslu bir güç tarafından alınması kabul edildi. Irak'a karşı kuvvet kullanma yetkisi tanındığı zaman, ilgili Konsey kararında komutadan hiç bahsedilmiyordu. Kuvvet kullanma uygulamalarının pek çoğu ABD'nin komutası ve liderliği altında yürütüldü.

Güvenlik Konseyi'nin uygulamalarının dayandırıldığı madde ve bölümlerin tartışmalı hale geldiği günümüzde, özellikle 1990 sonrası alınan kararlarda herhangi bir maddeye atıfta bulunmaktan ziyade komple VII nci Bölüm'e dayanmak pratikte daha uygulanır olmuştur.³⁶⁴

2. BM GENEL KURULU'NUN İŞLEVLERİNE İLİŞKİN HÜKÜMLER AÇISINDAN BARIŞI KORUMA KUVVETLERİNİN TEŞKİLİ

Birleşmiş Milletler Antlaşması uluslararası barış ve güvenliğin sağlanmasında asıl sorumluluğu Güvenlik Konseyi'ne vermiştir. Ancak asıl sorumluluk Güvenlik Konseyi'ne ait ise de Genel Kurul dışlanmamakta, Antlaşma'da yer alan birçok hüküm Genel Kurul'a uluslararası barış ve güvenliğin korunması hususunda işbirliğinin genel prensiplerini tetkik etme ve bu prensipler hakkında önerilerde bulunma yetkisi vermektedir³⁶⁵.

Genel Kurul, uluslararası barış ve güvenliğin sağlanmasında 10, 11 ve 14 ncü maddelerde belirtilen geniş yetki ve inisiyatif çerçevesinde, belirlediği ilkelerin uygulanması yönünde gerekli adımların atılması için, Birleşmiş Milletler üyelerine önerilerde bulunur.

Bu bakımdan Genel Kurul'un uluslar arası barış ve güvenliğin sağlanmasında antlaşma hükümlerinden kaynaklanan ikincil bir sorumluluğu vardır.

³⁶⁴ Chesterman Simon, a.ge. , s. 125

³⁶⁵ Birleşmiş Milletler Antlaşması; md.11/1

Bu sorumluluk barış için birleşme kararında da yeterince açıklandığı gibi Güvenlik Konseyi'nin boşluğunu tamamlayıcı niteliktedir. Genel Kurul'un barışı koruma kuvveti teşkili açısından tavsiyelerinin bağlayıcı bulunmadığı, üyelerin; kuvvetin teşkili için personel, silah, üs ve techizat vermeyi reddetmeleri mümkündür. Bununla birlikte, üyelerin bu konuda tamamen özgür olmadıkları, en azından Genel Kurul önerilerinin neden yerine getirilemeyeceğini açıklama durumunda oldukları da bazı yazarlarca ifade edilmektedir. Sohn, gerekçesiz bir reddetme durumunu, antlaşma hükümlerinin üyeler tarafından iyi niyetle yerine getirilme zorunluluğunun ihlali anlamına geleceğini ileri sürmektedir.³⁶⁶

Antlaşmanın "Amaç ve Prensipler" başlığını taşıyan 1nci bölüm 1nci maddesinde Birleşmiş Milletler'in amacının uluslararası barış ve güvenliği muhafaza etmek olduğu ifade edilmektedir. Madde barışın uğrayacağı tehditleri önlemek ve uzaklaştırmak üzere, etkin kolektif tedbirlerin alınması ile amacın gerçekleştirileceği belirtilmektedir.

İşte Genel Kurul'un, antlaşmanın bu maddesinde öngörülen söz konusu kolektif tedbirleri alıp alamayacağı tartışılmıştır. Özellikle barış için birleşme kararında da benimsendiği üzere, Genel Kurul'un bu yetkiye sahip olduğu görüşü kabul görmüştür. Karar, Güvenlik Konseyi'nin değil genel olarak teşkilatın sorumluluğuna işaret ederek, her ne pahasına olursa olsun barışı koruma görevlerini ön plana çıkarmaktadır. Barış İçin Birleşme Kararı'nın ön sözünde de, antlaşmanın 1nci maddesinden alıntı yapılarak, uluslar arası güvenliğin sağlanmasında Genel Kurul'un tali yetkisine, gerekirse amacı gerçekleştirecek kolektif tedbirlerin alınmasında ön ayak olma yetkisine yer verilmektedir.

Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın 10 ncu maddesine göre Genel Kurul, Antlaşma çerçevesinde gelen her türlü sorun hakkında üye devletlere tavsiyelerde bulunmak yetkisine sahiptir. Bu öğütleme yetkisi antlaşmanın 12 nci maddesinin 1nci fıkrasındaki durum ile sınırlanmıştır. Buna göre Güvenlik Konseyi, bir uyuşmazlık hakkında antlaşmanın kendine yüklediği görevleri yaptığı müddetçe Genel Kurul bu uyuşmazlık hakkında hiçbir öneride bulunamaz. Genel Kurul'un, antlaşmanın 10 ncu maddesinde kendisine tanınan oldukça geniş bu yetki

³⁶⁶ Nalcioğlu Orhan , a.g.e., s.43

sayesinde, bir kuvvetin kurulmasını destekleyebileceği ifade edilmektedir.³⁶⁷ Genel Kurul'un bu yetkisi sadece tavsiyedir. Üye devletlerin böyle bir kuvvete birlik katkısında bulunma zorunluluğu yoktur.

Antlaşma'nın 11 nci maddesinin 2 nci fıkrası Genel Kurul'a, uluslar arası barış ve güvenliğin korunmasını ilgilendiren her türlü sorunu tartışma ve tavsiyelerde bulunma yetkisi vermektedir. Keza bu yetki ile Güvenlik Konseyi'nin sorunla ilgilendiği durumla sınırlanmaktadır. Fakat, fıkranın son cümlesi tartışma yaratmaya açıktır. Buna göre, harekatı (teşebbüsü) gerektiren her türlü sorunun Güvenlik Konseyi'ne havale edilmesi gerekmektedir. Bu durumda Genel Kurulca yapılacak tavsiyelerin, bir kuvvetin kuruluşu yönelik olması halinin, "Harekatı gerektiren bir durum" olup olmadığı dolayısıyla Genel Kurul'ca sorunun Güvenlik Konseyi'ne havale edilmesi gerekmektedir. Bu durumda Genel Kurul'ca yapılacak tavsiyelerin, bir kuvvetin kuruluşuna yönelik olması halinin, "harekatı gerektiren bir durum" olup olmadığı dolayısıyla Genel Kurul'ca sorunun Güvenlik Konseyi'ne havale edilmesinin gerekip gerekmediği sorusu akla gelmektedir. Sovyetler Birliği, söz konusu bu durumun "harekatı gerektiren bir durum" olduğu görüşünden hareketle, Güvenlik Konseyi'ne havale edilmesi gerektiği görüşünü savunmuştur. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 21 Aralık 1956 tarih ve 1089 (XI) sayılı kararı ile 22 Kasım 1957 tarih ve 115 (XII) sayılı kararında, UNEF (Genel Kurul tarafından 2 Kasım 1956 tarihinde Süveyş olayı üzerine kurulan Birleşmiş Milletler Olağanüstü Durum Kuvveti) giderlerinin gönüllü ödemelerin dışında kalan bölümünün Birleşmiş Milletler'ce karşılanacağı belirtilmiştir. Bu karar, Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın 17 nci maddesinin 2 nci fıkrasındaki örgütün giderlerinin üyeler tarafından ödenmesi kuralına dayandırılmıştır UNEF'ten sonra ONUC giderlerinin de aynı şekilde karşılanması yoluna gidilmiştir. Ancak, bu yöndeki kararlara karşı gerek Sovyetler Birliği'nden gerek Fransa'dan şiddetli itirazlar gelmiş ve Barışı Koruma Harekatı için önemli bir mali kriz ortaya çıkmıştır. Aslında bu sorun, barışı koruma hareketinin antlaşma dışı görülmesi anlamına geliyordu. Fransa ve Sovyetler Birliği Genel Kurul tarafından başlatılan, sevk ve idare edilen barışı koruma hareketinin antlaşmaya aykırılık oluşturacağını, hareket yetkisinin Güvenlik Konseyi'ne ait olduğunu savunuyorlardı³⁶⁸.

³⁶⁷ Bowett; s. 287

³⁶⁸ Nalcioğlu Orhan , a.g.e., s.44

Sorun, Genel Kurul tarafından başlatılan Barışı Koruma Harekatları'nın giderlerinin, Antlaşma'nın 17/2 maddesi çerçevesinde üye devletlerin katkıları ile karşılanıp karşılanamayacağı konusunda, Uluslararası Adalet Divanı'nın görüşüne sunulmuştur. Divanın 20 Temmuz 1962 tarihli görüşünde, söz konusu giderlerin Antlaşma'nın 17/2'nci maddesi kapsamında Birleşmiş Milletler Örgütü'nün gideri olduğu belirtilmiştir. Uluslararası Adalet Divanı kararında Antlaşma'nın 24 ncü maddesi uyarınca uluslar arası barış ve güvenliğin korunmasında asıl sorumluluğun ; Güvenlik Konseyi'ne ait olmakla birlikte, münhasır bir sorumluluk değil asli bir sorumluluk olduğunu belirtmiş ve Genel Kurul'unda uluslararası barış ve güvenlikle ilgilenmek zorunda olduğunu eklemiştir. Öte yandan kararda, antlaşmanın 11 nci maddesinin 2 nci fıkrasında yer alan ve Güvenlik Konseyi'ne havale edilmesi gereken "Harekatı (teşebbüsü) gerektiren durumun" zorlama muharebe amaçlı bir hareket olduğu, maddenin Genel Kurul'a tavsiye yolu ile uyuşmazlığa taraf olan devletlerin davet veya rızası ile Barışı Koruma Harekatı organize etme yetkisi verdiği, hareketin zorlama gerektirmediği, rızaya dayandığı durumlarda Genel Kurul'un havale etmek zorunda olmadığı belirtilmiştir.³⁶⁹

Uluslararası Adalet Divanı'nın bu kararında sonuç olarak, Genel Kurul'un; antlaşmanın 11 nci maddesinin 2 nci paragrafı çerçevesinde tavsiye kararı ile barışı koruma kuvveti oluşturabileceği, Güvenlik Konseyi'ne havale zorunluluğunu ancak zorlayıcı bir hareketin gerekli kıldığı ve Zorlama Harekatı'nın sadece Güvenlik Konseyi'nin yetkisinde olduğu sonuçları elde edilebilir.

Kararda, Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın 40'nci maddesinde öngörülen geçici tedbirlerin, ONUO olayında olduğu gibi Güvenlik Konseyi'nin münhasır yetkisine girip girmediği hususu açık değildir. Bununla birlikte kararın; Genel Kurul'un 10 ve 11/2 nci maddeler uyarınca geçici tedbirler alabileceği düşüncesine oldukça yakın olduğu değerlendirilmektedir. Öte yandan karardan, Zorlama Harekatı'nın tavsiye yolu ile dahi Genel Kurul tarafından başlatılamayacağı anlamı çıkabilmektedir. Oysa karara kadar yaygın olan görüş, Genel Kurul ile Güvenlik Konseyi'nin yetkileri arasındaki tek farkın, Genel Kurul'un sadece tavsiye

³⁶⁹ a.g.e., s.45

edebilmesine karşın Güvenlik Konseyi'nin emredebilmesi olup Genel Kurul'un Zorlama Harekatı'nı tavsiye yolu ile gerçekleştirebileceğidir.³⁷⁰

Divan kararında; UNEF'in askeri bir kuvvet olmasına ve gözlem sınırlarını aşan görevlerine karşın, muharip olmayan ve Zorlama Harekatı'ndan oldukça uzak bir statüsünün bulunduğu, böyle bir kuvvetin antlaşmanın 11/2 nci maddesi uyarınca kurulabileceği anlaşılmaktadır.

Antlaşmanın 14 ncü maddesinde Genel Kurul'a, uluslar arası dostluk ilişkilerini tehlikeye koyabilecek nitelikte bulunan, kökeni ne olursa olsun, herhangi bir durumun barış yoluyla düzeltilmesini sağlayacak tedbirlerin alınmasını tavsiye etme yetkisi verilmektedir.

Genel Kurul'a, uluslar arası barışı ve güvenliği sağlamak için verilen bu yetkinin tek sınırı Güvenlik Konseyi'nin sorunu ele alma halidir. Uluslar arası Adalet Divanı'nın, kararında dolaylı olarak UNEF'in Antlaşma'nın 14 ncü maddesi uyarınca kurulduğu yönündeki bir görüşü tercih ettiği anlaşılmaktadır.

Ayrıca Genel Kurul'a, görevlerini yerine getirmesi için gerekli gördüğü tali uzuvları kurabilme yetkisi veren 22'nci maddenin de dinamik bir yorumla, gözlemci ve tampon bölge oluşturma görevi alacak barışı koruma faaliyetleri için hukuksal zemin oluşturabileceği ifade edilmektedir. Ancak, söz konusu 22'nci maddenin, 29'ncü madde için söylendiği gibi daha çok komisyon şeklinde küçük çaplı oluşumlara olanak tanıdığı düşünülmektedir.

İnan, madde 22 ile tanınan yetkinin bu derece dar olarak yorumlanmaması gerektiğini savunarak, Süveyş olayı sebebiyle 1956 tarihinde kurulan Birleşmiş Milletler Olağanüstü Durum Kuvveti' nin (UNEF) kuruluşunda, Genel Kurul' un Süveyş sorununun "Barış İçin Birleşme" kararına dayanılarak havale edilmesine karşın, kendisine gerektiğinde silahlı kuvvet teşkil etme ve kullanma yetkisi tanıyan Barış İçin Birleşme Kararı'na dayanmadan, UNEF'i antlaşmanın tanıdığı yetkiye dayanarak ve tali bir organı olarak kurduğunu ifade etmiştir.

³⁷⁰ Bowett ; s.289

İnan'ın bu görüşü, UNEF'in Genel Kurul'un bir tali organı olarak düşünülebileceğini savunan Boyn tarafından da paylaşılmaktadır. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri' de UNEF'i Genel Kurul'un yardımcı bir organı olarak ele almakta ve onun antlaşmanın 22'nci maddesinde belirtilen yetki ile kurulmuş bulunduğunu varsaymaktadır. Ancak bu maddenin müzakere, düzenleme ve denetleme fonksiyonlarının icrasında Genel Kurul'a yardımcı olan komisyon ve komitelerinin kurulmasıyla sınırlı olduğu görüşü hakimdir.

Fakat daha öncede değinildiği gibi, arabuluculuk ve diğer komisyon görevlerinin bu madde uyarınca teşekkülünün, bazı durumlarda yeterli olmadığı, özellikle ateşkes antlaşmalarının veya Genel Kurul kararlarının gözlemlenmesi için ek personel gerektiği, görevlilerin korunması sorunun da beraberinde geldiği, bu nedenle bu maddeye göre teşekkül eden komisyon ve komitelerin personel sayısının kesin bir sınırının bulunmadığı ifade edilebilir. Nitekim, özellikle Birleşmiş Milletler Acil Görev Kuvveti (UNEF) askeri personelinin de bu komisyon ve kurullarına sahip oldukları ayrıcalıklarından yararlanacağı, Birleşmiş Milletler dökümanlarında ifade edilmiştir.³⁷¹

Genel Kurul'un Antlaşma hükümleri açısından, barışı koruma kuvveti oluşturulabilmesine ilişkin bu inceleme bizi şu sonuçlara götürmektedir. Genel Kurul, uluslararası barış ve güvenliğin sağlanmasında alınabilecek önlemler açısından tali bir sorumluluğa sahiptir. Güvenlik Konseyi'nin söz konusu sorunları çözmek üzere hareket ettiği durumlarda yetkisi sınırlıdır. Güvenlik Konseyi'nin sessiz kalması veya veto sebebiyle işlemez hale gelmesi durumunda, antlaşmada yer alan özel hükümlere dayanarak oldukça geniş bir yetkiye inisiyatifte sahiptir. Bu yetki sorunu görüşme ve tavsiyelerde bulunma yetkisidir.

İşte Genel Kurul bu yetkisi çerçevesinde, uluslar arası barış ve güvenliği tehdit eden bir uyuşmazlık durumunda barışı koruma kuvvetinin teşkilini kararlaştırabilir.

³⁷¹ Nalcioğlu Orhan , a.g.e., s.45

SONUÇ

Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın I'nci Bölümü (Amaç ve İlkeler)'ne göre; Örgüt'ün ilk ve en önemli görevi, uluslar arası barış ve güvenliğin korunmasıdır. Bu Bölüm üyelere, uluslar arası nitelikteki uyuşmazlıkları, uluslar arası barış ve güvenliği ve adaleti tehlikeye sokmayacak şekilde barışçı yollarla çözmelerini öğütlemektedir. Devletler, uyuşmazlıklarının çözülmesinde bu çerçevede ve devletlerin egemen eşitliği ilkesine uygun olarak tamamen özgürce hareket edebilmekte ve uluslararası barış ve güvenliğin korunması hususunda temel sorumluluğu yüklenen Güvenlik Konseyi, taraflara tavsiyelerde bulunabilmektedir.

Diğer taraftan, Birleşmiş Milletler Antlaşması; üyelerini, uluslar arası ilişkilerde bir başka devletin toprak bütünlüğüne ve siyasal bağımsızlığına karşı veya Birleşmiş Milletler'in amaçlarına aykırı başka bir biçimde, kuvvet kullanma tehdidinde bulunmaktan veya kuvvet kullanmaktan kaçınmayı (madde2/4) yükümlü kılmıştır.

Kuvvet Kullanma yasağının, BM Antlaşması'nda belirlenen istisnaları mevcuttur. Güvenliğe ilişkin geçici hükümleri düzenleyen XVII ncı Bölüm' de yer alan 106 ncı maddeye göre, 43 ncü madde de sözü edilen özel antlaşmalar yürürlüğe girinceye kadar, 30 Ekim 1943 tarihli Dört Ulus Bildirgesi tarafları ve Fransa, uluslararası barış ve güvenliğin korunması için gerekli olabilecek her türlü eyleme BM adına girişebilirler. Bu ifade VII ncı Bölüm (Barışa Yönelik Tehdit, Barışın Bozulması ve Saldırı Eylemi Durumunda Alınacak Önlemler)'de de yer almaktadır. Üye devletler, barış ve güvenliğin korunması amacı ile gerekli olan silahlı güçleri Güvenlik Konseyi' ne sağlayacaklar ve sağlanacak bu gücün sayısı, türü, hazırlık dereceleri, yeri ve sağlanacak kolaylıklar Güvenlik Konseyi ile üye devletlerin yapacakları özel anlaşmalar ile belirlenecektir. Ancak bu uygulamayı Birleşmiş Milletler, bugüne kadar gerekli uzlaşma sağlanamadığından gerçekleştirilememiştir.

107 nci madde ise, BM Antlaşması'nın hiçbir hükmünün, taraf devletlerin II nci Dünya Savaşı'nda düşman olan bir devlete karşı bu savaşın sonucu olarak

giriştiği veya girişilmesini uygun bulduğu eylemleri etkilemeyeceği ifade edilmiştir. Bu madde XVII'nci Bölüm' de yer alan geçici önlemler arasında yer aldığından ve savaş bittiğinden artık geçerliliğini yitirmiştir.

Dolayısıyla halen kuvvet kullanma ile ilgili geçerli olabilecek *iki istisna* vardır. Devletler tarafından tek taraflı olarak kuvvet kullanılması yöntemi olan meşru savunma hakkı(madde 51) ve de madde 2/4 ile getirilen genel kuvvet kullanma yasağının uygulanmasının sağlanması ve sağlanamaması durumunda örgütün ortak güvenlik sisteminin bir parçası olarak Birleşmiş Milletler'in kendi alacağı kararlarla uygulayacağı zorlama/güç kullanma yollarıdır.

Antlaşma'nın VI ve VII nci Bölümü'ne göre; uluslar arası barış ve güvenliğin tehdit edildiği, bozulduğu veya bir saldırı eylemi meydana geldiği takdirde, üyeler adına hareket eden *Güvenlik Konseyi*, sorumlu gördüğü devletlere karşı uluslar arası barış ve güvenliği sağlamaya yönelik olarak, antlaşmada yer alan ve Zorlama Harekatı'na kadar varan önlemleri alabilme görev ve yetkisine sahiptir.

Birleşmiş Milletler Örgütünün, barışın yeniden tesisi ve güvenliğin sağlanmasında VI ncı Bölümü tam olarak uygulayamama başarısızlığına tepkisel olarak Antlaşma'da açıkca ifade edilmeyen barışı koruma kuvvetleri geliştirilmiştir.

Bu başarısızlığın birinci sebebi, güvenliğin ve barışın sağlanması aşamasında yapılan görüşmelerde Örgüt'ün "Karar alma süreci"ni tam olarak işletememesi, ikincisi ise, Madde 43 gereği üye ülkelerin, barış ve güvenliği sağlamaya yönelik anlaşmada geçen tedbirlerin alınmasını sağlayacak Silahlı Kuvvetleri, çeşitli nedenlerle Güvenlik Konseyi'ne sağlayamamış olmalarıdır. Şubat 1946' da Güvenlik Konseyi BM Askeri Kurmay Komitesi'ni madde 47 kapsamında Konsey'e danışmanlık ve askeri ihtiyaçlar konusunda gerekli tavsiyelerde bulunmak maksadıyla oluşturmuşsa da, 1948'lere gelindiğinde, Daimi Üyeler arasındaki özellikle teşkil edilecek kuvvetin miktarı, daimi üyelerin güce katkısı, nerede konuşlanacakları ve kuvvetin kullanılması sonrası ne zaman geri çekilecekleri, sağlanacak lojistik destek gibi önemli konularda ki anlaşmazlıkları dolayısıyla sonuç alamamışlardır.

Uluslar arası barış ve güvenliğe katkıda bulunmak maksadıyla gerekli silahlı kuvvetleri Antlaşma'nın 43 ncü maddesi gereği oluşturamayan, ancak gelişen durum ve olaylar neticesinde ihtiyacı olan bu kuvvetlerin oluşturulması gerektiğini her fırsatta dile getiren Örgüt,1950 yılında Genel Kurul'un " Barış için Birleşme Kararı" ile ve aynı kararla oluşturduğu "Kolektif Tedbirler Komitesi" vasıtasıyla bazı kararlar alabilmiş ancak örgüt yine de gelecekte askeri unsurların kullanılması ile ilgili temel çatıyı oluşturamamıştır. Genel bir çerçevenin yokluğu, örgütü *ad hoc* düzenlemelere yöneltmiştir.

Zamanla, Barışı koruma Harekatları Örgüt'ün genel bir uygulaması haline dönüşmeye başlamış ve oluşturulan Genel Kurul "Barışı Koruma Harekatları Özel Komitesi" nde, bu güçlerin görev talimatları, komuta-kontrolleri, sevk ve idareleri gibi belli başlı problem sahalarına çözüm üretilmeye çalışılırken, komite de ki Amerikalı ve bazı üyeler barışı koruma birliklerinin yapılacak düzenlemelerle kabiliyetlerinin artırılmasını istemekte , diğer bazıları ise Sovyetler Birliği dahil olmak üzere hala antlaşmanın 43 ncü maddesi'nin hayata geçirilmesini ifade etmekteydiler.

Güvenlik Konseyi ve Genel Kurul; işbirliği ve taraflar arasında uygun zeminler yaratmaktan ziyade, devam eden çözümsüzlükler temelinde silahlı kuvvet kullanılmasına *ad hoc* ve alternatif olarak barışı koruma kuvvetleri'ni yaratmışlardır.

Birleşmiş Milletler şüphe yok ki, kendine tanınmış yetkiler kapsamında barışı koruma kuvvetlerini teşkil edebilir ancak Antlaşma'nın hangi bölümüne dayandırılarak bu uygulamaya devam edilebilir, bu durum halen tartışma konusudur. Bilindiği üzere eski genel sekreter Dag Hammarskjold bu faaliyetleri VI ve VII nci Bölümlerin arasına yerleştirerek "6.5 ncu Bölüm" ifadesini kullanmış ve ilk uygulamalarda ortaya koyduğu rıza, tarafsızlık, kendini koruma maksatlı hariç kuvvet kullanmama ve içişlerine karışmama ilkeleri hala kabul gören ve uygulanan ilkeler olmuştur.

İncelendiği üzere; geçmişte bu tür teşkilleri, Güvenlik Konseyi ve Genel Kurul oluşturabilmiştir. Genel Sekreter, 97 ve 99 ncu maddeler gereği geniş

yetkilerle donatıldığı halde, bağımsız karar alması ve Barışı Koruma Kuvvetleri'ni kendi inisiyatifi ile teşkil etmesi durumu söz konusu değildir.

Genel Kurul'un yetkilerine bu oluşumlar açısından bakıldığında, ilk örneklerden kabul edilen UNSCOB (The United Nations Sub-Commission on the Balkans) 1952 yılında, Güvenlik Konseyi'nde devam eden ve çıkmaza giren görüşmeler neticesinde, Genel Kurul tarafından Yunanistan'ın isteği üzerine ve bu ülkenin sınır bölgesine gönderilmek suretiyle teşkil edilmiştir. Bu uygulama, ülkeler arasında devam eden anlaşmazlıklar karşısında Genel Kurul'un anlaşmanın ilgili maddelerine dayanarak (madde 10, 11, 14, 22), gönderdiği gözlemciler vasıtasıyla, durumu incelemek ve tavsiyelerde bulunmak suretiyle barışa katkı sağlaması, ilgili ülkelere yardımcı olması şeklinde değerlendirilmiştir.

Genel Kurul'un bir diğer uygulaması da, 5 Kasım 1950 yılında, 1001 sayılı kararı ile UNEF I' i teşkil etmesidir. Sürekli üyeler arasında devam eden anlaşmazlıklar dolayısıyla, barış ve güvenliği sağlama da ki Güvenlik Konseyi'nin başarısızlığı Genel Kurul'u böyle bir karara zorlamıştır. Genel kanaat, "Barış için Birleşme Kararı" nın bu uygulama için yeterli olmayacağı, bu tür uygulamaların mutlak Birleşmiş Milletler Antlaşması'na dayandırılmış olması gerektiği yönündedir. Genel Kurul'un bu uygulamasını destekleyenler 11 nci maddenin böyle bir oluşumu sağlayacak yeterli yetkiyi Genel Kurul'a verdiğini savunmaktadırlar. Ancak 11 nci maddede ifade edilen de, Genel Kurul'un, "uluslar arası barış ve güvenliğe ilişkin bütün hususları görüşmesi ve ilgili ülke ve üyelere tavsiyelerde bulunabilmesi" ile sınırlıdır ve 11 nci madde 2 nci paragrafında da, " bir eylem gerektiren bu tür sorunların tümü, görüşmelerden önce veya sonra Genel Kurul tarafından Güvenlik Konseyi'ne gönderilir" şeklinde bir ifade mevcuttur. Bu ifade Anlaşmanın VI ncı Bölümü 41 ve 42 nci Madde de yer alan zorlama tedbirlerinin alınması yetkisini sadece Güvenlik Konseyi' ne vermektedir. Tartışmalar bu nokta da, UNEF I' in bir Zorlama Harekatı olmadığı, çatışan tarafların anlaşmasıyla emniyet ve gözlem ağırlıklı, çatışmaların durmasını denetleyen bir birim olarak teşkil edilmişlerdir konusuna gelmektedir. Üstelik, Uluslar arası Adalet Divanı UNEF I' in masraflarının karşılanması konusunda, çeşitli ülkelerin Antlaşma'nın ihlali sebebiyle ödeme yapmamaları dolayısıyla gördüğü davada, UNEF I' in bir Zorlama Harekatı olmadığı ve Genel Kurul'un böyle bir oluşuma 11, 14 ve 22 nci maddeler gereği

gidebileceğine hükmetmiştir(1962, Rapor:151-80). Genel Sekreter' in konu ile ilgili raporu da UNEF-I' in 22 nci madde ve “Barış için birleşme kararı” kapsamında teşkil edildiği yönündedir(6 Kasım 1956, A/3302).

Benzer bir uygulamada, UNSF(1962-1963 , United Nations Security Forces in West New Guinea)'nin teşkili esnasında yaşanmıştır. Hollanda ve Endonezya'nın anlaşmaları ile teşkil edilmişlerdir ve Genel Kurul bu anlaşmazlıkta sadece “ tarafların güvenlik kuvvetleri” ihtiyacına işaret etmiş (GA Res. 1752 (XVII), 21 Eylül 1962) ve böylelikle UNSF teşkil edilmiştir.

Güvenlik Konseyi'ne gelince, genel kanaat bu tür birliklerin kullanılması konusunda Güvenlik Konseyi' nin yetkili olduğu ve bu yetkiyi 39 ncu ve 1 nci madde ile özellikle de VII'nci Bölüm'den (40 ncı madde) aldığı yönündedir. 29 ncu madde gereği gerekli yardımcı organları oluşturabilmesi yetkisi ve 34 ncü maddede bu tür oluşumlara imkan sağlamaktadır.

Anlaşmanın VI ncı Bölümü (Uyuşmazlıkların Barışçı Yollarla Çözülmesi) :

“ Madde 34 : Güvenlik Konseyi, herhangi bir uyuşmazlık veya uluslar arası bir anlaşmazlığa yol açabilecek ya da uyuşmazlık doğurabilecek bir durum konusunda, bu uyuşmazlık ya da durumun süregitmesinin uluslar arası barış ve güvenliğin korunmasını tehlikeye düşürme eğiliminde olup olmadığını saptamak için soruşturmada bulunabilir”

Anlaşmanın VII nci Bölümü (Barışın Tehdidi, Bozulması ve Saldırı Eylemi Durumunda Alınacak Önlemler) :

“Madde 39 : Güvenlik Konseyi, barışın tehdit edildiği, bozulduğunu ya da bir saldırı eylemi olduğunu saptar ve uluslar arası barış ve güvenliğin korunması ya da yeniden kurulması için tavsiyelerde bulunur veya 41 ve 42 nci maddeler uyarınca hangi önlemler alınacağını kararlaştırır”
denilmektedir.

UNTSO (Ortadoğu , 1948) ve UNMOGIP(Keşmir, 1949) oluşturulurken, Güvenlik Konseyi kararlarında 39 ncu ve 34 ncü maddelere atıfta bulunulmuş, 40 ncı maddeye dayanarak taraflar ateşkese davet edilmiş ve VI ncı Bölüm çerçevesinde gerekli tedbirlerin alınması yönündeki niyet beyan edilmiştir.

1990 öncesi dönemde VII nci Bölümle ilgili olarak ta; Güvenlik Konseyi tarafından, 39 ncu maddeye dayanarak *“Barışın ihlal edildiğini belirleme”* sadece üç olayda mümkün olmuştur. Kore (1950,SC Res 82), Falkland Islands (1982, SC Res. 502),İran-İrak Savaşı(1987, SC Res 598). Konsey şu olaylarda ise *barışın tehdit altında* olduğu saptamasını yapmış ancak herhangi bir maddeye atıfta bulunmamıştır. Filistin (1948,SC Res 54), Güney Rodezya (1965,SC Res 217), Güney Afrika Nükleer Silah Programı (1977,SC Res 418). Kongo(1961), Kıbrıs(1974) ve Doğu Pakistan(1971) olaylarında ise gelişen durum karşısında *endişesini* ifade etmiştir. VII nci Bölüm altında faaliyete geçmek 1990 öncesi tutarsızlıklarla doludur.³⁷²

Barışın ihlal edildiği, tehdit altında olduğu kavramları ile saldırı tanımının 1974 yılında Güvenlik Kurulu tarafından yapılmış olsa da günümüzde uygulanan yöntemlerle bu tanıma tam açıklık getirilememesi dolayısıyla, en önemlisi de bu kavramların Antlaşma metninde yer almaması Güvenlik Konseyi'ne geniş bir değerlendirme yetkisi vermektedir. Soğuk savaş döneminde daimi üyeler arasındaki çekişmeler yüzünden bu saptamayı sınırlı sayıda yapan Konsey, soğuk savaş sonrasında ise pek çok sorunu bu kapsamda değerlendirmiştir.

VII nci Bölüm ile ilgili olarak, Soğuk Savaş döneminde özellikle veto uygulamaları yüzünden (toplam 279 kez veto kullanılmış) (SSCB'nin toplam 75 vetosu) Örgüt gerekli uygulamaları, Kore hariç yapamamıştır.1990 öncesi zorlama faaliyetlerine baktığımız da; 1990-1991 Irak operasyonu öncesinde, Kore, Güney Rodezya (Konsey İngiltere'ye bu ülke petrol taşıyan gemilerinin engellenmesi için güç kullanma yetkisi veriyor) ve Kongo olaylarında Güvenlik Konseyi'nin zorlama ve yaptırım faaliyetlerine girdiğini görüyoruz.

³⁷² Chestermen Simon, sayfa 118, Just War or Just Peace,2001,Oxford University Press

1990 sonrası ise Güvenlik Konseyi'nin aktif bir rol aldığı görülmektedir. 1946-1989 yılları arasında Konsey 2903 toplantı da 646 kararı onaylarken, bu rakam 1990-1999 yılları arasında 1183 toplantı ve 638 karardır. İlk 44 yılda sadece 24 kararda VII nci bölüme atıfta bulunurken, 1993 sonrası pek çok kararında bu bölüme atıfta bulunmak daha fazla yapılır hale gelmiştir.³⁷³

Güvenlik Konseyi ve Genel Kurul'un her ikisinin de bu tür oluşumlarda yetkili olduğu yönündeki düşünce, Anlaşmanın tamamen yapısal bir yorumu olarak düşünülebilirse de, UNEF I' in teşkilindeki durum tamamen Genel Kurul'un mevcut politik ortam gereği Güvenlik Konseyi'ne alternatif olarak hareket etmesi nedeniyledir. Doğu Bloku ülkeleri "Barış İçin Birleşme Kararı" na karşı çıksalar da, gelişen acil durum gereği UNEF I' e karşı çıkmamışlar, Fransa ve İngiltere de o dönem taraf olduğu halde daha sonradan BM barışı koruma kuvvetlerinin kullanılmasından yana olmuşlardır.

Birleşmiş Milletler Örgütü'nün, uluslar arası barış ve güvenliği sağlamak için kullandığı araçları barışçı yöntemler ve zorlama tedbirleri olarak ikiye ayırabiliriz. Örgüt'ün kullandığı bu araçlardan barışçı yöntemlerin yasallığı çatışan tarafların rızalarına bağlı iken, zorlama tedbirlerin yasallığı için böyle bir rızaya gerek yoktur.

Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Harekatı, Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda yer alan ortak güvenlik sistemine ilişkin uluslar arası gelişme ve uygulamalar sonucunda ortaya çıkmıştır. Antlaşma'da yer alan sistem biri barışçı diğeri zorlama niteliğinde iki ana yöntem içermektedir. Uygulamalarda pek çok halde her iki yöntem arasında kalan üçüncü bir yöntem gereksinim duyulmuş ve Barışı Koruma Harekatı geliştirilmiştir.

Barışı Koruma Harekatı, çatışma bölgelerinde uluslar arası barış ve güvenliği yeniden kurmak ve korumak üzere, Birleşmiş Milletler tarafından askeri birliklerin, askeri gözlemcilerin ve sivil unsurların kullanılmasını gerektiren, rıza ve iş birliğine dayanan, kuvvete başvurulmasını son çare olarak ve kendini savunma amacıyla sınırlayan ve uyuşmazlıkta tarafsız bir harekattır.

³⁷³ Chestermen Simon, age sayfa121

Barışı Koruma Harekatı, çatışma ve bunalımları yumuşatmak, büyümelerini önlemek, çatışan tarafları müzakere masasına getirmek, zaman kazanmak ve barışçı çözüm için gerekli ortamı sağlamak için başvurulmuş bir araçtır. Barışı Koruma Harekatı'nın özünde askerin bir savaş unsuru olarak kullanılması fikri yatmaz. Barışı koruma birlikleri barış için bir katalizör olarak kullanılır. Bu bakımdan Barışı Koruma Harekatı, Zorlama Harekatı'nın alternatifi değildir.

Barışı koruma birliklerine bu amaçları gerçekleştirmek üzere uyuşmazlık ve olayların koşullarına göre çeşitli görevler verilmiştir. Bu görevler ilk önceleri ateşkes antlaşmalarının denetlenmesi ve korunması, sınır kontrolü, askerlerin çekilişine yardım şeklinde olmuştur. Bu geleneksel görevleri günümüzde; zayıf bir devletin topraklarında hukuk ve düzenin korunması, iç savaşlar sonrasında seçim gözlemciliği ve destek faaliyetleri, gergin ortamlarda önleyici amaçlı konuşlandırma, Birleşmiş Milletler kontrolüne verilen bölgelerin korunması, insancıl yardım faaliyetlerinin desteklenmesi, mayınla kirletilmiş sahaların temizlenmesi gibi karmaşık ve tehlikeli görevler izlemiştir.

Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Harekatı'nın hukuksal temelini Birleşmiş Milletler Antlaşması'na dayandığı söylenebilir. Antlaşma, Güvenlik Konseyi'ne ve Genel Kurul'a uluslararası barış ve güvenliği sağlamak üzere geniş bir inisiyatif tanımıştır. Bu çerçevede hareket eden Güvenlik Konseyi ve Genel Kurul, Antlaşma'da yer alan usul ve esaslara uyarak barışı koruma kuvveti oluşturabilir. Barışı koruma kuvvetlerinin kuruluşu için Antlaşma'nın gerek bütünü gerek bazı özel maddeleri itibarıyla hukuksal temel teşkil edebileceği düşüncesi kabul görmüştür. Yetkili organ tarafından oluşturulmuş barışı koruma birliklerinin yasallığı diğer taraftan, uluslar arası toplumun görüş birliğine, özellikle uyuşmazlıkta taraf olanların rızalarına bağlıdır.

Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Harekatları'nın günümüze kadar uzanan uygulamaları ortak hukuksal esaslar meydana getirmiştir. Bu hukuksal esasların en önemlileri çatışmaya taraf olan devletlerin rızası, kendini savunma hariç kuvvet kullanmama, tarafsızlık ve iç işlere karışmama ilkeleridir.

Chestermen Simon; Jane Boulden'a atıfta bulunarak; rıza, tarafsızlık ve kendini savunma ilkelerini, hareket biçimleriyle mukayese ederken; Barışı Koruma Harekatı'nda, kuvvetlerin tarafsız olmaları gerektiğini, rıza unsurunun gerekli olduğunu ve kuvvetlerin öz savunma hakkına sahip olduklarını, Barışa Zorlama Harekatı'nda ise, kuvvetlerin yine tarafsız olmaları gerektiği, kuvvetlerin öz savunma hakkına ilaveten belli yetkilerle güç kullanımına haiz olduklarını, Zorlama Harekatı'nda ise kuvvetlerin tarafsız olamayabilecekleri, rıza unsurunun gözardı edilebileceği ve kuvvetlerin güç kullanmada tam yetkili olduklarını vurgulamıştır.³⁷⁴

Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda Barışı Koruma Harekatı'na ilişkin açık bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle ve Harekat'ın barışçı niteliği dikkate alınarak barışı koruma kuvvetleri, üzerinde hareket yapacakları ülke veya ülkelerin rızasıyla gönderilirler. Bu rıza, ilgili hükümetten alınır. Birleşmiş Milletler son faaliyetlerinde, bir iç çatışmada taraf olan bütün muhalif grupların da rızalarını almaya çalışmıştır. Söz konusu bu rıza verilmez ya da verilen rıza geri alınırsa Birleşmiş Milletler barışı koruma kuvvetine verilen görev emrini, Zorlama Harekatı'na çevirmedikçe gönderilen kuvvet o ülkenin topraklarında kalamaz. Barışı Koruma Harekatı'nın, Zorlama Harekatı'na dönüştürülmesi imkanı bulunmakla birlikte, bu imkan bazı sebeplerle zayıflamaktadır. Her şeyden önce, katılımcı ülkeler birliklerinin Zorlama Harekatı'nda kullanılması için izin vermek durumundadırlar. Bu yüzden görev emrinde köklü bir değişiklik yapmak ihtimali zayıftır. İkinci olarak kuvvet, etkili bir Zorlama Harekatı yapmak istiyorsa, yeniden teşkil ve teçhiz edilmelidir. Son olarak görev emrinde bu yönde yapılabilecek bir değişim, katılımcı devletlerin gelecekteki harekatlara iştirak etme yönündeki istekliliğini azaltacaktır. Nitekim eski Yugoslavya, Somali ve Kongo'da rıza unsuru zorunlu olarak bir kenara bırakılmıştır.

Barışı koruma kuvvetine, kuvvet kullanma yetkisi yalnızca kendini koruma durumunda tanınmaktadır. Bu özellik Barışı Koruma Harekatı'nı Zorlama Harekatı'ndan açıkça ayırmaktadır. Kuvvetin zorlama yetkisi yoktur ve kuvvet kullanması son çare olarak kendini koruma ile sınırlanmıştır.

³⁷⁴ Chestermen Simon, sayfa 118, Just War or Just Peace, 2001, Oxford University Press

Fakat bu durum, barışı koruma kuvvetlerinin güçlendirilmeyeceği anlamına gelmez. Kuvvet kullanımına ilişkin bu sınırlama rıza koşulu ile devletlerarası barışı koruma kuvvetlerinin işlerini sekteye uğratmaz.

Kuvvet kullanımına ilişkin bu sınırlama sadece ev sahibi hükümetin rızasını verdiği durumlarda veya çatışmada, taraf olan muhalif grup liderlerinin rızalarını vermekle beraber, kuvvetlerini kontrol edemedikleri veya etmek istemedikleri durumlarda problemler yaratmaktadır. Bu durum, Güvenlik Konseyi'ni Barışı Koruma ve Zorlama Harekatı arasında sınır teşkil eden tedbirler almaya yöneltmiştir. Örneğin UNPROFOR'a hava alanının güvenliği ve devriye görevlerine ilaveten insani yardımın emniyetle ulaştırılması görevleri verilmiştir. Daha sonra UNPROFOR'a insani yardımın dağıtılmasında Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin çabalarını desteklemek yetkisi verilmiştir. Kuvvete ayrıca serbest bırakılan esir konvoylarını korumak yetkisi de verilmiştir. UNPROFOR'a verilen tek klasik barışı koruma görevi, Bosna – Hersek hava sahasındaki askeri uçuş yasağını gözlemlemek olmuştur.

Harekat'a yasallık kazandıran rızanın mevcudiyeti, özellikle kuvvet kullanmama ilkesi ile birlikte tarafsızlık ilkesi gözetilerek sağlanır. Bu üç ilke son derece yakın ilişkili olup, karşılıklı etkileşim halindedir. Tarafsızlık; uyuşmazlığa taraf olanlardan herhangi bir şekilde birinin lehine diğerinin aleyhine sonuç doğurabilecek veya birinin çıkarını diğerine üstün tutacak uygulamalardan kaçınmak, askeri dengeleri etkilememek ve bu durum çerçevesinde yetkili organlar tarafından verilen görevlerin yansızlıkla yerine getirilmesi şeklinde tanımlanmalıdır. Tarafsızlık, etkili ve başarılı bir harekatı gerçekleştirmek için temel bir ilkedir.

Barışı koruma, barışçı bir yöntem olduğundan devletlerin ulusal yetkisi içinde bulunan işlere karışmamalıdır. İç işlere karışan barışı koruma birlikleri uluslar arası hukuk açısından yasallığını yitirir. Barışı Koruma Harekatı, devletleri belli bir çözüm tarzına zorlamamalı, onların siyasi ve ekonomik düzeni ile sosyal ve kültürel faaliyetlerine karışmamalıdır. Barışı koruma kuvvetinin yetkili organın verdiği görevleri yerine getirmek için yürütmek zorunda olduğu faaliyetler iç işlere karışma olarak düşünülmez. Harekat'ın özü itibarıyla ulusal yetki alanına girmeden

yürütülmesinde kullanılacak ölçüt, kuvvetin kendi güvenliğinin korunması ve uluslar arası barış ve güvenliğin sağlanması gerekliliğidir.

Barışı koruma kuvvetinin ve mensuplarının uluslar arası barış ve güvenliğin korunmasında yetkili organ tarafından verilen görevleri etkin bir şekilde yerine getirebilmesi için uluslar arası genel ve çok taraflı antlaşmalarca elde ettikleri ayrıcalıkların yanında, özel kuvvet statüsü sözleşmesi hükümlerine tabi kılınmaları gerekir.

“Yardımcı organ olarak” tanımlanabilmeleri dolayısıyla; BM Antlaşması’nın 104 ve 105 nci maddesi gereği, barışı koruma kuvvetleri Örgüt’e tanınan, 13 Şubat 1946 tarihli “Uluslararası Organizasyonlar, Ayrıcalık ve Bağışıklıklar” anlaşmasında belirtilen gerekli tüm ayrıcalık, bağışıklık ve dokunulmazlıklardan yararlanırlar.

Ayrıca 9 Kasım 1994 tarihli çok taraflı bir sözleşme³⁷⁵(Safety of United Nations and Associated Personnel), hareket alanlarında bulunan kuvvetlerin ve yardımcı unsurların her türlü saldırıdan korunmuş olmalarını ve bu maksatla her türlü tedbirin taraf ülkelerce alınması hükmünü getirmektedir.

Bütün yukarda izah edilenlere rağmen yine de uygulamada ortaya çıkabilecek boşluklar, BM ve evsahibi ülke arasında yapılacak “Kuvvet Statüsü Anlaşması(Special Status of Forces Agreement = SOFA)” ile çözümlenmeye çalışılır ve “Kuvvet Statüsü Anlaşması” sonrası BM, kuvvet katkısında bulunan ülkeler ile ayrı özel anlaşmalar ve mektup teatileri ile yasal konular düzenlenmeye çalışır.

Kuvvet statüsü sözleşmelerinde düzenlenecek hususlar, hareketin özelliğine göre değişebilmekle beraber, Barışı Koruma Harekatı’na ilişkin tecrübeler kuvvetin hareket serbestisinin sağlanması, ceza ve hukuk yargı yetkisi gibi birçok uygulamanın ilke olarak korunması gerektiğini kanıtlamıştır.

Barışı korumanın gelişen bir uygulama olması karşısında hukuksal ilkelerin de bu gelişmeye uygun bir esneklik göstermesi gerekir. Nitekim günümüz Barışı Koruma Harekatları’nda bu esneklik gereğinden fazla gösterilmiştir. Bazı yazarlarca

³⁷⁵ Fleck D, The Handbook of the Law of visiting Forces, Oxford University pres, 2001, s 497

günümüz çatışmalarında ihtiyaçlara cevap verebilecek yeni ilkelerin belirlenmesinin gerekli olduğu savunulmuştur. Özellikle son Birleşmiş Milletler uygulamalarında gözlenen başarısız sonuçlar, hareketleri etkili hale getirme çabaları yanında bu yöndeki talepleri de arttırmıştır. Bu yöndeki çabalar hareket alanındaki ihtiyaçlardan kaynaklanmakta ve Barışı Koruma Harekatı'nın, Zorlama Harekatı'nın bir alternatifi olarak görülmesine dayanmaktadır.

Barışı koruma kuvvetleri görev yerinde kendi başarıları için gerekli koşulları yaratmak üzere teşkil ve teçhiz edilmemişlerdir. Bu koşullar onların görevlerini başarabilmeleri için önceden hazır olmalıdır. Başarılı barışı koruma hareketlerine dikkat edildiğinde, bu hareketlerde tartışmalı da olsa bir barış ortamının bulunduğu, tarafların barışçıl çözüme istekli veya yatkın oldukları görülmektedir.

Barışı Koruma Harekatı ancak, uyuşmazlıkta taraf olanların hepsinin çatışmayı bitirmek arzusunda oldukları zaman başarılı olur. Bu koşullar mevcut değilken zorlama hareketini gerektirecek koşullarda bir alternatif olarak barışı koruma birliklerine görev verilmesi, barışı koruma tekniğine ve Birleşmiş Milletler'e olan güvenin sarsılması sonucunu doğurur.

Birleşmiş Milletler'in günümüze kadar uzanan uygulamaları göstermiştir ki; barışı koruma birlikleri rıza, kuvvet kullanmama, iç işlerine karışmama ve tarafsızlık gibi hukuksal ilkelere bağlı kaldıkları ve uyuşmazlıkta taraf olanların bu birliklerle iş birliğine istekli oldukları durumlarda, barışı koruma faaliyetleri gerek devletler arasındaki gerekse devlet içindeki çatışmalarda krizin çözülmesinde ve durumun stabilize edilmesinde önemli ve yararlı katkılar sağlayacaklardır.

Boutros Ghali'nin 1992 yılında "Barış İçin Gündem"de ifade ettiği şekliyle barışı koruma faaliyetleri siyasal koşulların baskısı altında nicelik bakımından olduğu kadar, nitelik bakımından da değişmiştir ve barış ve güvenlik faaliyetlerini; incelendiği üzere önleyici diplomasi, barış yapma, barışı koruma ve barışı inşa şekliyle ifade etmiştir. Gelişen Dünya düzeninde, madde 40 ve 43'ün gereklerini yerine getirebilmek maksadıyla; Güvenlik Konseyi'nin yetkisi ile oluşturulabilecek, Genel Sekreter'in emir komutasında hareket edebilecek, üyelerin gönüllü katkılarıyla oluşturulan ve gereken ağır silahlarla donatılmış, iyi teçhiz edilmiş ve eğitilmiş birliklerin oluşturulmasına dikkati çekmiştir.

GHALI' nin önerdiği metodla ve genel barışa ve güvenliğe hizmet edecek tarzda bu unsurların kullanılmasıyla, geçmişte alınan bazı Güvenlik Konseyi kararlarının Irak Harekatı'nda olduğu gibi "alınan kararlarla büyük güçlerin kendi inisiyatifleri ile kendi çıkarları için giriştikleri operasyonlara yasallık kazandırılıyor" türden yargıların da önüne geçilebileceği değerlendirilmektedir.

Ayrıca; bazı bölgesel güvenlik/ekonomik amaçlı örgütlerin, insani amaçlı da olsa BM yetki vermeden geçmişte kendi karar alma süreçlerini harekete geçirerek faaliyete geçmeleri (Kosova-NATO, Afrika-ECOWAS) gibi gayri hukuki uygulamaların önüne geçilebilecek ve hukuksal bir temele oturmayan çelişkiler ortadan kaldırılabilecektir.

Şu anda BM barışı koruma faaliyetleri, uygulama amaçları ve genel barış ve güvenliğe katkıları dolayısıyla yasal olarak görülmektedir. Ayrıca, hukuki olup olmadıkları yönünde BM Antlaşması'na dayanarak icrası temelinde bu kadar yoğun tartışmalar devam ederken uygulamanın otomatik bir süreç olmaması da ayrıca diğer dikkate değer önemli bir yönüdür. Zira, Sovyetler Birliği bir dönem bu tür uygulamalara bir dönem batının bir enstrümanı gözüyle bakmış, yıllarca Çin Güvenlik Konseyi toplantılarına katılmayarak konuya ideolojik olarak yaklaşmıştır. Günümüzde ise BM üyelerinin büyük bir çoğunluğunda, bu faaliyetlere "büyük güçlerin bir politika aracı" olarak bakılmakta ve bu yüzden bir memnuniyetsizlik söz konusudur. Bu endişe ve memnuniyetsizlik ancak, bu faaliyetlerin uluslararası inisiyatifle ve BM yetkileriyle yaratılması sonucu giderilebilecektir. Genel barış ve güvenliği sağladıkları müddetçe, Barışı Koruma Harekatları'nın yasallıkları da tehlikeye düşmeyecektir.

Barışı Koruma Harekatları'nın; Antlaşma'da hangi bölüme ve maddeye dayandırıldığı, bu gün hala tartışma konusu olmaya devam etsede, Birleşmiş Milletler barış ve güvenliğin sağlanması gibi temel bir sorumluluk temelinde, gerekli olan operasyonel faaliyetleri oluşturabilmiştir.

Oluşturulan Barışı Koruma Harekatları için son dönemde, herhangi bir özel madde veya bölüme dayandırmadan kaçınma ve bu tür kararları temel sorumluluk temelinde açıklama gibi bir temayül olsada, VII Bölüm madde 40 ve VI ncı Bölüm

madde 36 nın varlığı ve IV ncü Bölüm madde 11 ve 14 gereği bu unsurları Genel Kurul'un dahi oluşturabileceği yönündeki Uluslar arası Adalet Divanı'nın kararı da dikkate alındığında "Barışı Koruma Harekatlarının hukuksal yönünün" açıklanmasında problem yaratmayacaktır.

Barışı Koruma Harekatları ile ilgili olarak karşımıza çıkan finansman sorunu ise; bu tür harekatlara ihtiyaç olduğu sürece ve operasyonların sayısına da bağlı olarak devam edecek, bu harekatların maliyetlerinin Örgüt harcamaları olarak kabul edilmesi yönündeki genel kanaat gereği, Genel Kurul'un yapacağı taksime göre üye devletlerce ve de gönüllü üyelerin yapacağı katkılarla maliyetlerin karşılanmasına devam edilecektir.

KAYNAKÇA

- Akipek , Ömer İlhan: **Devletler arası Hukuk Bakımından Meşru Müdafanın Mahiyeti ve Benzeri Müesseselerle Mukayesesi**, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları,1995.
- Annan, Kofi A. : “New peace keeping rules essential”, Interview UN Under-Secretary – General for Peace-keeping, by Salim Lone, **Africa Recovery**, June, 1993, s.17
- Annan, Kofi A. : Annan “UN Peacekeeping Operations and Cooperation with NATO”, **NATO Review**, vol. **41**,no. 5, Oct, 1993, s.3-7
- Arı, Tayyar: **Basra Körfezi ve Ortadoğuda güç dengesi : (1978-1996)**, Alfa Yayınları, İstanbul, 1996,
- Arıboğan, D.Ülkü : Uluslar arası Barış ve Güvenliğin Sağlanmasında Bir Araç Olarak BM ve Temel Sorunları, **Avrasya Dosyası** C. 23, Ankara, 2002
- Ataöv, Türkkaya : Lockerbie Olayı, Libya’ya Karşı Kararlar ve Hukuksallık, **MBD**. No.146, s.51
- Baehr, Peter R.
and
Gordenker, Leon : **The United Nations in the 1990s.** : St, Martin’s Press, New York, 1992 .

- Bennet, A.Le Roy : **International Organization Principles and Issues**, N. Jersey 1995, s.144
- Bennet, A.L. : **International Organizations:Principles and Issues**, Englewood Cliffs, N.Jersey, 1995.
- Berdal, Mats : “Whither UN Peace Keeping?” **The Adelphi Paper** 281, International Institute For Strategic Studies, London, 1993.
- Boulden, Jane : **Peace Enforcement** ,The United Nations Experience in Congo, Somalia and Bosna, London, 2001.
- Bowett, D.W. : **United Nations Forces: A. Legal Study of United Nations Practice**, London, 1969.
- Bölükbaşı, Süha : **Türkiye ve yakınındaki Ortadoğu**, Ankara, 1992.
- Civelek, Jale : Birleşmiş Milletler Teşkilatı, **Milletlerarası Hukuk ve Özel Hukuk Bülteni** , 2001.
- Çaycı, Sadi : **Harekat Hukuku ve Barışı Deste Harekatının Hukuksal Esasları**, HAK Yayınları, İstanbul,1993.
- Çelik, Edip F. : **Milletlerarası Hukuk**, C.II, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1987.
- Chesterman, Simon: **Just War or Just Peace** – Humanitarian intervention and international law,Oxford University press,UK, 2001.

- Diehl, Paul F. : **International Peacekeeping**, Baltimore/ London, The John Hopkins University press, 1993.
- Dobbie, Charles : "A Concept for Post-Cold Peace Keeping ", **Survival vol. 36**, no. 3, Autumn, 1994, s.122
- Durch, William J. : Paying the Tab: Financial Crises, **The Evaluation of UN Peace Keeping**, St Martin Press, New York ,1993, s.40
- Elaraby,Nabil : "The Office of the Secretary-General and the Maintenance of International Peace and Security", UNITAR, **The United Nations and the Maintenance of International Peace and Security**, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, 1987, s. 190-191.
- Erman, Sahir : **Askeri Ceza Hukuku** : Umumi Kısım ve Usul, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 7'nci baskı, Üçdal neşriyat, İstanbul,1983.
- Eroğlu, Hazma : **Devletler Umumi Hukuku El Kitabı**, A.İ.T.İ.A.Y, 1975.
- Fleck, D. : **The Handbook of the Law of visiting Forces**, Oxford University pres, 2001.
- HAK Yayını : **Barışı Destekleme Harekatı**, İsatanbul, 1994.
- Ghali, Boutros : **An Agenda For Peace**: Preventive Diplomacy, Peacemaking and Peacekeeping, United Nations Press, USA, 1992

- Ghali, Boutros : **"Beyond Peacekeeping "**, **Journal of International Law and Politics**, vol. 25, Fall, 1992, s. 113-121
- Ghali, Boutros : Report on the Work of the Organization, **From The Fortysixth to The Fortyseventh Session of The General Assembly**, U.N.D.P.I., New York , 1992, s.43.
- Goodspeed, Stephen : **The Nature and Function of International Organization**, Oxford University press, New York, 1967.
- Gordenker, Leon : **The UN Secretary-General and the Maintenance of Peace**, Colombia University Press, New York,1967.
- Gondwe, Carlton H.M. : **United Nations and The Problems of Apartheid in South Africa**, Sterlin Publishers, New Delhi,1990.
- Gönlübol Mehmet ve Ülman Haluk : Birleşmiş Milletler Kuvveti; Süveyş ve Kongo Olayları, **A.Ü.S.B.F.D.** ,C 16, S.1, 1961.
- Gönlübol, Mehmet : **Milletlerarası Siyasi Teşkilatlanma, Milletlerarası Siyasi Teşekküllerin Tarihi Gelişimi ve Birleşmiş Milletler Teşkilatı**, A.Ü.S.B.F.Y., Ankara ,1975
- Gray, Christine : **International Law and The Use of Force**, Oxford University Pres, 2004
- Higgins, Rosalyn : **Problem and Process: International Law and How We use it?**,Oxford Pres,1994.

International Court of Justice (I.C.J) Reports, 1971.

İnan, Yüksel: “Birleşmiş Milletler Kuvvetleri, Ortaya Çıkışı ve Hukuk, Dayanağı”, **ANKARA İktisadi ve Ticari İlimler Dergisi**, C. III, S.2,1971, s.235-269.

James, Alan : “The Enforcement Provisions of the United Nations Charter UNITAR”, **The United Nations and The Maintenance of International Peace and Security**, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, 1987, s 232

Kaufmann, Johan : **United Nations Decision Making**, USA, 1980.

Keskin, Funda : BM ve Kuvvet Kullanma, **Avrasya Dosyası** C. 23, Ankara,2002.

Köni, Hasan : **Genel Sistem Kuramı ve Uluslararası Siyasal Örgütlerde Karar Verme**, A.İ.T.İ.A.Y., Ankara, 1982.

Karaosmanoğlu, Ali : **İç Çatışmaların çözümü ve Uluslararası Örgütler**,Boğaziçi Üniversitesi,İstanbul, 1981

Keren, M. and Donald A. Sylvan : **Sovereignty versus Responsibility**, Frank Cass London,2002

Kırgıs, Frederic. L. : “The Security Council’s First Fifty Years”, **A.I.J.L Vol. 89, No. 3** , 1995,

- Krasno, Jean E. : **The United Nations – Confronting The Challenges of a Global Society**, Lynne Rienner Publishers London 2004.
- Luard, Evan : **The United Nations: How it Works and What it Does**, The Mcmillan Press, London, 1992.
- Meray, Seha L. : **Devletler Hukukuna Giriş**, C II, A.Ü.S.B.F.Y., Ankara, 1975.
- Meray, Seha L. : **Uluslar arası Hukuk ve Uluslar arası Örgütler**, A.Ü.S.B.F.Y., Ankara, 1975.
- Michler, Walter : **Somali: Bir Halk Ölüyor**, Çev. İrfan ÖKSÜZ, Arion Yayınevi, İstanbul, 1994
- Miall, Hugh : **The Peacemakers Peaceful Settlement of Disputes Since 1945**, N.York, St. Martin Press, 1992.
- Nalcioğlu, Orhan : **Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Harekatının Hukuksal Esasları**, Genkur Yayınları, Ankara, 1997.
- Pazarcı, Hüseyin : **Uluslar arası Hukuk Dersleri**, IInci Kitap, Ankara, 1990.
- Pazarcı, Hüseyin : **Uluslar arası Hukuk Dersleri**, IIInci Kitap, Ankara, 1994.
- Pazarcı, Hüseyin : **Uluslar arası Hukuk Dersleri**, IVncü Kitap, Ankara, 2004.

- Riggs R.E. and
Plano Jack C. : **The United Nations – International Organization and World Politics**, The Dorsey Press, Chicago, 1988.
- Roberts, Adam and
Kingsbury, Benedict : **United Nations, Divided World**, Clarendon Press, Oxford, 1989.
- Roberts, Adam : The Crises in UN Peacekeeping, **Survival**, Vol.:36 No:3, 1994 s.95
- Roberts, Adam : “The United Nations and International Security”, **Survival**, vol. 35, no. 2, Summer, 1993, s. 18
- Rosenne, Shabtai : The Perplexities of Modern International Law, Martinus Nijhoff Publishers, 2004.
- Schwebel, S. Mayron : **The Secretary General of The UN: His Political Powers and Practices**, Greenwood Press, New York, 1969.
- Shaw, Malcolm N. : **International Law**, Grotius publication, Cambridge, 1986.
- Schwebel, Stephan Myron: **The Secretary-General of United Nations: His Political Powers and Practises**, Greenwood Press, New York, 1969, s.19.
- Tanıl, Bora : **Milliyetçiliğin Provakasyonu**, Birikim Yayınları, İstanbul, 1991

- White, N.D.: **The United Nations and the Maintenance Of International Peace and Security**, Manchester University Press, Manchester, 1990.
- White, N.D. : **Keeping the Peace, The UN and Maintenance of international Peace and Security**, Manchester University Pres, Manchester, 1990.
- United Nations : **The Blue Helmets**, A Review of UN Peacekeeping, New York, 1990
- United Nations : **Everyone's United Nations**,United Press,USA, 1986.
- United Nations : UN Peace Keeping **Information Notes**, United Nations, 1993; Update no. 1, s. 45-53
- United Nations : UNHCR Handbook for the Military on Humanitarian Operations, **UNHCR Headquarters, first edition** January Cenevre, 1995, s. 11.
- United Nations : Basic Facts About The United Nations, U.N.D.P.I, New York, 1995
- Urquhart, Brian : "United Nations Peacekeeping Operations and How Their Role Might Be Enhanced", UNITAR,**The United Nations and Maintenance of International Peaceful and Security**,Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, 1987, s. 254-255.

Wisman, Henry :

**The UN and International Peace keeping,
A comparising Analysis, Dortrecht,1987**

UN Web page :

www.un.org.
www.un.org/Doc/SC/unsc_resolution
www.un.org/Dept.
www.un.org/Dept./dpko

Uluslar arası
Stratejik Araştırmalar
Kurumu

www.usakgunden.com

Avrasya
Stratejik Araştırmalar Merkezi

www.asam.org.tr

ÖZGEÇMİŞ

Aytekin Candemir, 1963 yılı Merzifon/Amasya doğumludur.

İlk-Orta ve Lise Öğrenimini Merzifon'da tamamlayarak, 1980 yılında Kara Harp Okulu'na katılmış, "Elektrik-Elektronik" bölümünden Lisans diplomasını alarak 1984 yılında, Topçu Teğmen olarak Kara Harp Okulu'ndan mezun olmuştur.

İstanbul Harp Akademileri Komutanlığında, 1994-1997 yılları arasında Kara Harp Akademisi eğitimini alan ve master programını tamamlayan Aytekin Candemir, Kurmay Subay olarak mezuniyetini müteakip, Türk Silahlı Kuvvetleri Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nın çeşitli kurum ve kuruluşlarında görev yapmıştır.

2002-2003 yıllarında, Bangladeş' te Komuta-Kurmay Koleji eğitimi almış, bu eğitim esnasında "Bangladeş Ulusal Üniversitesi'nde "Savunma ve Güvenlik" konularında master yapmıştır.

2002 yılında, İstanbul Üniversitesi "Uluslar arası ilişkiler Ana Bilimdalı"nda "Doktora" programına başlamış, halen Bangladeş Askeri Ataşeliği görevini sürdürmektedir.

Aytekin Candemir evli ve iki çocuk sahibidir, İngilizce bilmektedir.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER
GENEL
SEKRETERLERİ

SIRA NO.	ADI SOYADI	ÜLKESİ	GÖREV DÖNEMİ
1	Trygve Lie	NORVEÇ	1946-1952
2	Dag Hammarskjöld	İSVEÇ	1953-1961
3	U Thant	MAYANMAR	1961-1971
4	Kurt Waldhem	AVUSTURYA	1972-1981
5	Javier De Perez de Cuellar	PERU	1982-1991
6	Boutros Ghali	MISIR	1992-1996
7	Kofi Annan	GANA	1997-2001 2002-2006
8	Ban Ki-moon	GÜNEY KORE	2006-

BARIŞI KORUMA HAREKATLARI (TAMAMLANAN)

ORTA DOĞU

UNIIMOG (İran-Irak)	1988-1991
UNOGIL (Lübnan)	Haziran- Aralık 1958
UNEF-I (Ortadoğu)	1956-1967
UNEF-II (Ortadoğu)	1973-1979
UNYOM (Yemen)	1963-1964
UNIKOM (Irak-Kuveyt)	1991-2003

AVRUPA

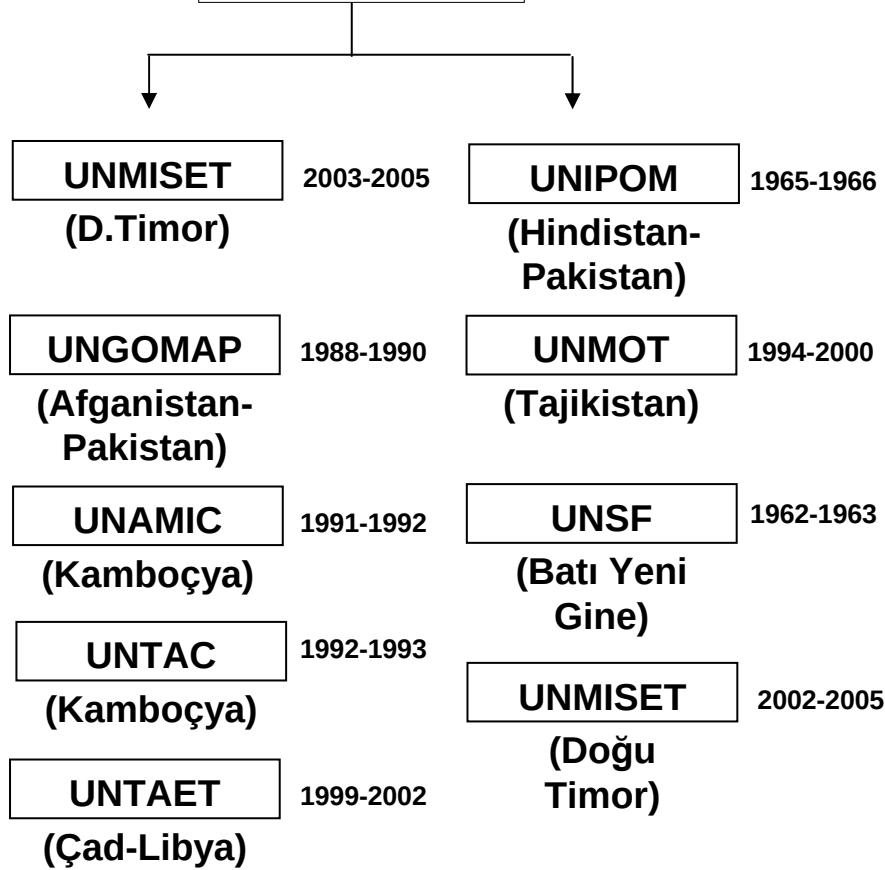
UNCRO (Hırvatistan)	1995-1996
UNTEAS (Hırvatistan)	1996-1998
UNPSQ (Hırvatistan)	Ocak- Ekim1998
UNPROFOR (Eski Yugoslavya)	1992-1995
UNPREDEP (Yugoslavya -Makedonya)	1995-1999
UNMOP (Prevleka)	1996-2002
UNMIBH (Bosna- Hersek)	1995-2002

AFRİKA

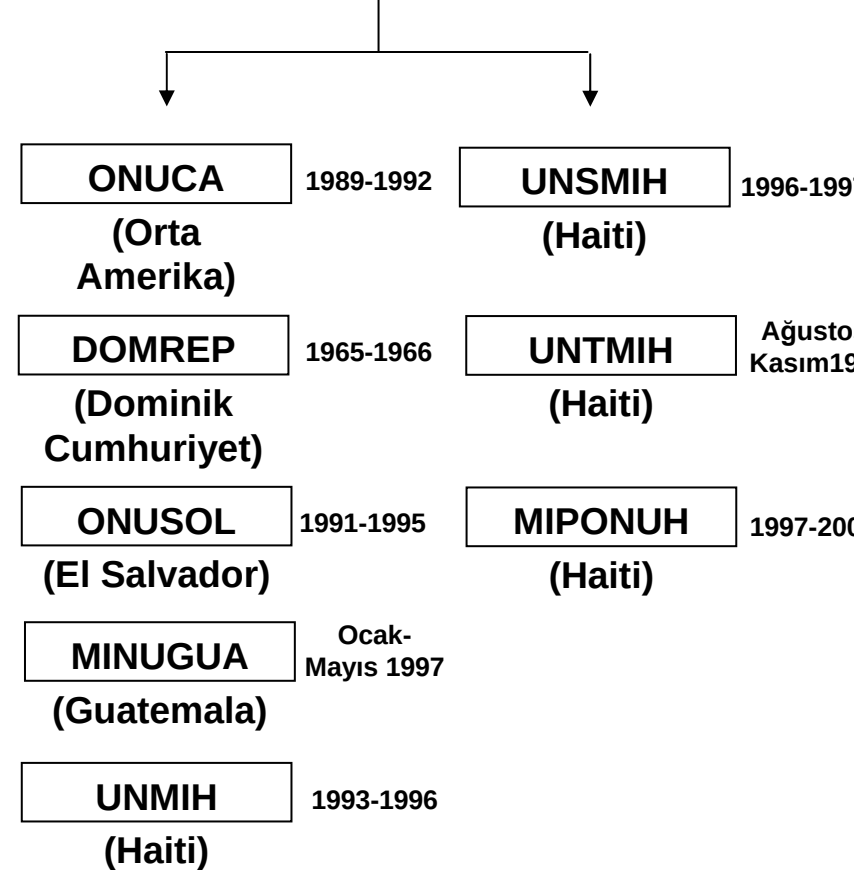
UNAVEM- II (Angola)	1988-1991	UNOMIL (Liberya)	1993-1997
UNAVEM- III (Angola)	1995-1997	ONUMOS (Mozambik)	1992-1994
MONUA (Angola)	1997-1999	UNTAG (Namibya)	1989-1990
MINURCA (OrtaAfrika)	1998-2000	UNAMIR (Ruanda)	1993-1996
UNASOG (Çad-Libya)	Mayıs- Hazir. 1994	UNOMUR (Ruanda- Uganda)	1993-1994
ONUC (Kongo)	1960-1964	UNOMSIL (Sierra Leone)	1998-1999
UNOSOM- I (Somali)	1992-1993	ONUB (Burundi)	2004-2006
UNOSOM- II (Somali)	1993-1995		

BARIŞI KORUMA HAREKATLARI (TAMAMLANAN)

ASYA-PASİFİK

AMERİKA

BARIŞI KORUMA HAREKATLARI (DEVAM EDEN)

ORTADOĞU**AVRUPA****AFRİKA****AMERİKA****ASYA-PASİFİK****UNDOF****(Golan)**

1974 -

UNFICYP**(Kıbrıs)**

1964 -

UNMIS**(Sudan)**

2005 -

MINUSTAH**(Haiti)**

2004 -

UNMOGIP**(Hindistan-
Pakistan)**

1949 -

UNIFIL**(Lübnan)**

1978 -

UNOMIG**(Gürcistan)**

1994 -

UNOCI**(Cotedlvoire)**

2004 -

UNTSO**(Ortadoğu)**

1948 -

UNMIK**(Kosova)**

1999 -

UNMIL**(Liberya)**

2003 -

MONUC**(Kongo)**

1999 -

UNMEE**(Ethopya-
Eritre)**

2000 -

MINURSO**(Batı
Sahara)**

TEZLE İLGİLİ BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KARARLARI

232 SAYILI GÜVENLİK KONSEYİ KARARI(RODEZYA)

Resolution 232 (1966)

of 16 December 1966

The Security Council,

Reaffirming its resolutions 216 (1965) of 12 November 1965, 217 (1965) of 20 November 1965 and 221 (1966) of 9 April 1966, and in particular its appeal to all States to do their utmost to break off economic relations with Southern Rhodesia,

Deeply concerned that the Council's efforts so far and the measures taken by the administering Power have failed to bring the rebellion in Southern Rhodesia to an end,

Reaffirming that, to the extent not superseded in the present resolution, the measures provided for in resolution 217 (1965), as well as those initiated by Member States in implementation of that resolution, shall continue in effect,

Acting in accordance with Articles 39 and 41 of the United Nations Charter,

1. *Determines* that the present situation in Southern Rhodesia constitutes a threat to international peace and security;

2. *Decides* that all States Members of the United Nations shall prevent:

- (a) The import into their territories of asbestos, iron ore, chrome, pig-iron, sugar, tobacco, copper, meat and meat products and hides, skins and leather originating in Southern Rhodesia and exported therefrom after the date of the present resolution;
- (b) Any activities by their nationals or in their territories which promote or are calculated to promote the export of these commodities from Southern Rhodesia and any dealings by their nationals or in their territories in any of these commodities originating in Southern Rhodesia and exported therefrom after the date of the present resolution, including in particular any transfer of funds to Southern Rhodesia for the purposes of such activities or dealings;
- (c) Shipment in vessels or aircraft of their registration of any of these commodities originating in Southern Rhodesia and exported therefrom after the date of the present resolution;
- (d) Any activities by their nationals or in their territories which promote or are calculated to promote the sale or shipment to Southern Rhodesia of arms,

¹² *Ibid.*, Twenty-first Year, Supplement for October, November and December 1966.

ammunition of all types, military aircraft, military vehicles, and equipment and materials for the manufacture and maintenance of arms and ammunition in Southern Rhodesia;

- (e) Any activities by their nationals or in their territories which promote or are calculated to promote the supply to Southern Rhodesia of all other aircraft and motor vehicles and of equipment and materials for the manufacture, assembly, or maintenance of aircraft and motor vehicles in Southern Rhodesia; the shipment in vessels and aircraft of their registration of any such goods destined for Southern Rhodesia; and any activities by their nationals or in their territories which promote or are calculated to promote the manufacture or assembly of aircraft or motor vehicles in Southern Rhodesia;
- (f) Participation in their territories or territories under their administration or in land or air transport facilities or by their nationals or vessels of their registration in the supply of oil or oil products to Southern Rhodesia;

notwithstanding any contracts entered into or licences granted before the date of the present resolution;

3. *Reminds* Member States that the failure or refusal by any of them to implement the present resolution shall constitute a violation of Article 25 of the United Nations Charter;

4. *Reaffirms* the inalienable rights of the people of Southern Rhodesia to freedom and independence in accordance with the Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples contained in General Assembly resolution 1514 (XV) of 14 December 1960, and recognizes the legitimacy of their struggle to secure the enjoyment of their rights as set forth in the Charter of the United Nations;

5. *Calls upon* all States not to render financial or other economic aid to the illegal racist régime in Southern Rhodesia;

6. *Calls upon* all States Members of the United Nations to carry out this decision of the Security Council in accordance with Article 25 of the United Nations Charter;

7. *Urges*, having regard to the principles stated in Article 2 of the United Nations Charter, States not Members of the United Nations to act in accordance with the provisions of paragraph 2 of the present resolution;

8. *Calls upon* States Members of the United Nations or members of the specialized agencies to report to the Secretary-General the measures which each has taken in accordance with the provisions of paragraph 2 of the present resolution;

9. *Requests* the Secretary-General to report to the Council on the progress of the implementation of the

present resolution, the first report to be submitted not later than 1 March 1967;

10. *Decides* to keep this item on its agenda for further action as appropriate in the light of developments.

Adopted at the 1340th meeting by 11 votes to none, with 4 abstentions (Bulgaria, France, Mali, Union of Soviet Socialist Republics).

83 SAYILI GÜVENLİK KONSEYİ KARARI (KORE)

83 (1950). Resolution of 27 June 1950

[S/1511]

The Security Council,

Having determined that the armed attack upon the Republic of Korea by forces from North Korea constitutes a breach of the peace,

Having called for an immediate cessation of hostilities,

Having called upon the authorities in North Korea to withdraw forthwith their armed forces to the 38th parallel,

Having noted from the report of the United Nations Commission on Korea¹¹ that the authorities in North Korea have neither ceased hostilities nor withdrawn their armed forces to the 38th parallel, and that urgent military measures are required to restore international peace and security,

Having noted the appeal from the Republic of Korea to the United Nations for immediate and effective steps to secure peace and security,

Recommends that the Members of the United Nations furnish such assistance to the Republic of Korea as may be necessary to repel the armed attack and to restore international peace and security in the area.

Adopted at the 474th meeting by 7 votes to 1 (Yugoslavia).¹²

376 SAYILI GENEL KURUL KARARI (KORE)

VII

RESOLUTIONS ADOPTED ON THE REPORTS OF THE FIRST COMMITTEE

376 (V). The problem of the independence of Korea

The General Assembly,

Having regard to its resolutions of 14 November 1947 (112 (II)), of 12 December 1948 (195 (III)) and of 21 October 1949 (293 (IV)),

Having received and considered the report¹ of the United Nations Commission on Korea,

Mindful of the fact that the objectives set forth in the resolutions referred to above have not been fully accomplished and, in particular, that the unification of Korea has not yet been achieved, and that an attempt has been made by an armed attack from North Korea to extinguish by force the Government of the Republic of Korea,

Recalling the General Assembly declaration of 12 December 1948 that there has been established a lawful government (the Government of the Republic of Korea) having effective control and jurisdiction over that part of Korea where the United Nations Temporary Commission on Korea was able to observe and consult and in which the great majority of the people of Korea reside; that this government is based on elections which were a valid expression of the free will of the electorate of that part of Korea and which were observed by the Temporary Commission; and that this is the only such government in Korea,

Having in mind that United Nations armed forces are at present operating in Korea in accordance with the recommendations² of the Security Council of 27 June 1950, subsequent to its resolution³ of 25 June 1950, that Members of the United Nations furnish such assistance to the Republic of Korea as may be necessary to repel the armed attack and to restore international peace and security in the area,

Recalling that the essential objective of the resolutions of the General Assembly referred to above was the establishment of a unified, independent and democratic Government of Korea,

1. Recommends that

(a) All appropriate steps be taken to ensure conditions of stability throughout Korea;

(b) All constituent acts be taken, including the holding of elections, under the auspices of the United Nations, for the establishment of a unified, independent

and democratic government in the sovereign State of Korea;

(c) All sections and representative bodies of the population of Korea, South and North, be invited to co-operate with the organs of the United Nations in the restoration of peace, in the holding of elections and in the establishment of a unified government;

(d) United Nations forces should not remain in any part of Korea otherwise than so far as necessary for achieving the objectives specified in sub-paragraphs (a) and (b) above;

(e) All necessary measures be taken to accomplish the economic rehabilitation of Korea;

2. Resolves that

(a) A Commission consisting of Australia, Chile, Netherlands, Pakistan, Philippines, Thailand and Turkey, to be known as the United Nations Commission for the Unification and Rehabilitation of Korea, be established to (i) assume the functions hitherto exercised by the present United Nations Commission on Korea; (ii) represent the United Nations in bringing about the establishment of a unified, independent and democratic government of all Korea; (iii) exercise such responsibilities in connexion with relief and rehabilitation in Korea as may be determined by the General Assembly after receiving the recommendations of the Economic and Social Council. The United Nations Commission for the Unification and Rehabilitation of Korea should proceed to Korea and begin to carry out its functions as soon as possible;

(b) Pending the arrival in Korea of the United Nations Commission for the Unification and Rehabilitation of Korea, the governments of the States represented on the Commission should form an Interim Committee composed of representatives meeting at the seat of the United Nations to consult with and advise the United Nations Unified Command in the light of the above recommendations; the Interim Committee should begin to function immediately upon the approval of the present resolution by the General Assembly;

(c) The Commission shall render a report to the next regular session of the General Assembly and to any prior special session which might be called to consider the subject-matter of the present resolution, and shall render such interim reports as it may deem appropriate to the Secretary-General for transmission to Members;

The General Assembly furthermore,

Mindful of the fact that at the end of the present hostilities the task of rehabilitating the Korean economy will be of great magnitude,

¹ See *Official Records of the General Assembly, Fifth Session, Supplement No. 16.*

² See *Official Records of the Security Council, Fifth Year, No. 16.*

³ *Ibid.*, No. 15.

3. *Requests* the Economic and Social Council, in consultation with the specialized agencies, to develop plans for relief and rehabilitation on the termination of hostilities and to report to the General Assembly within three weeks²⁸ of the adoption of the present resolution by the General Assembly;

4. *Also recommends* the Economic and Social Council to expedite the study of long-term measures to promote the economic development and social progress of Korea, and meanwhile to draw the attention of the authorities which decide requests for technical assistance to the urgent and special necessity of affording such assistance to Korea;

5. *Expresses* its appreciation of the services rendered by the members of the United Nations Commission on Korea in the performance of their important and difficult task;

6. *Requests* the Secretary-General to provide the United Nations Commission for the Unification and Rehabilitation of Korea with adequate staff and facilities, including technical advisers as required; and authorizes the Secretary-General to pay the expenses and *per diem* of a representative and alternate from each of the States members of the Commission.

294th plenary meeting,
7 October 1950.

377 (V). Uniting for peace

A

The General Assembly,

Recognizing that the first two stated Purposes of the United Nations are:

"To maintain international peace and security, and to that end: to take effective collective measures for the prevention and removal of threats to the peace, and for the suppression of acts of aggression or other breaches of the peace, and to bring about by peaceful means, and in conformity with the principles of justice and international law, adjustment or settlement of international disputes or situations which might lead to a breach of the peace", and

"To develop friendly relations among nations based on respect for the principle of equal rights and self-determination of peoples, and to take other appropriate measures to strengthen universal peace",

Reaffirming that it remains the primary duty of all Members of the United Nations, when involved in an international dispute, to seek settlement of such a dispute by peaceful means through the procedures laid down in Chapter VI of the Charter, and recalling the successful achievements of the United Nations in this regard on a number of previous occasions,

Finding that international tension exists on a dangerous scale,

Recalling its resolution 290 (IV) entitled "Essentials of peace", which states that disregard of the Principles of the Charter of the United Nations is primarily responsible for the continuance of international tension, and desiring to contribute further to the objectives of that resolution,

²⁸ See resolution 410 (V), page 31.

Reaffirming the importance of the exercise by the Security Council of its primary responsibility for the maintenance of international peace and security, and the duty of the permanent members to seek unanimity and to exercise restraint in the use of the veto,

Reaffirming that the initiative in negotiating the agreements for armed forces provided for in Article 43 of the Charter belongs to the Security Council, and desiring to ensure that, pending the conclusion of such agreements, the United Nations has at its disposal means for maintaining international peace and security,

Conscious that failure of the Security Council to discharge its responsibilities on behalf of all the Member States, particularly those responsibilities referred to in the two preceding paragraphs, does not relieve Member States of their obligations or the United Nations of its responsibility under the Charter to maintain international peace and security,

Recognizing in particular that such failure does not deprive the General Assembly of its rights or relieve it of its responsibilities under the Charter in regard to the maintenance of international peace and security,

Recognizing that discharge by the General Assembly of its responsibilities in these respects calls for possibilities of observation which would ascertain the facts and expose aggressors; for the existence of armed forces which could be used collectively; and for the possibility of timely recommendation by the General Assembly to Members of the United Nations for collective action which, to be effective, should be prompt,

A

1. *Resolves* that if the Security Council, because of lack of unanimity of the permanent members, fails to exercise its primary responsibility for the maintenance of international peace and security in any case where there appears to be a threat to the peace, breach of the peace, or act of aggression, the General Assembly shall consider the matter immediately with a view to making appropriate recommendations to Members for collective measures, including in the case of a breach of the peace or act of aggression the use of armed force when necessary, to maintain or restore international peace and security. If not in session at the time, the General Assembly may meet in emergency special session within twenty-four hours of the request therefor. Such emergency special session shall be called if requested by the Security Council on the vote of any seven members, or by a majority of the Members of the United Nations;

2. *Adopts* for this purpose the amendments to its rules of procedure set forth in the annex to the present resolution;

B

3. *Establishes* a Peace Observation Commission which, for the calendar years 1951 and 1952, shall be composed of fourteen Members, namely: China, Colombia, Czechoslovakia, France, India, Iraq, Israel, New Zealand, Pakistan, Sweden, the Union of Soviet Socialist Republics, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, the United States of America and Uruguay, and which could observe and report on

**143 SAYILI
GÜV.KONSEYİ KARARI (KONGO)
THE CONGO QUESTION**

Decisions

At its 873rd meeting, on 13/14 July 1960, the Council decided to invite the representatives of Belgium and the Republic of the Congo to participate, without vote, in the discussion of the question.⁴

Subsequently, at meetings on this question held between August and December 1960, the Council decided⁵ to invite the representatives of the following Member States to participate, without vote, in the discussion: Cameroun, Ethiopia, Ghana, Guinea, India, Indonesia, Liberia, Mali, Morocco, United Arab Republic, Yugoslavia.

143 (1960). Resolution of 14 July 1960

[S/4387]

The Security Council,

Considering the report of the Secretary-General⁶ on a request for United Nations action in relation to the Republic of the Congo,

Considering the request for military assistance addressed to the Secretary-General by the President and the Prime Minister of the Republic of the Congo,⁷

1. *Calls upon* the Government of Belgium to withdraw its troops from the territory of the Republic of the Congo;

2. *Decides* to authorize the Secretary-General to take the necessary steps, in consultation with the Government of the Republic of the Congo, to provide the Government with such military assistance as may be necessary until, through the efforts of the Congolese Government with the technical assistance of the United Nations, the national security forces may be able, in the opinion of the Government, to meet fully their tasks;

3. *Requests* the Secretary-General to report to the Security Council as appropriate.

*Adopted at the 873rd meeting
by 8 votes to none, with 3
abstentions (China, France,
United Kingdom of Great Britain
and Northern Ireland).*

⁴ The Council's decision was communicated immediately to the Government of the Republic of the Congo, whose representative took a place at the Council table on 20 July 1960, at the next meeting on this question (877th meeting).

⁵ See in particular the 887th, 896th, 897th, 899th, 903rd, 906th, 913th, 914th and 916th meetings.

⁶ *Official Records of the Security Council, Fifteenth Year, 873rd meeting, paras. 18-29.*

⁷ *Ibid., Fifteenth Year, Supplement for July, August and September 1960, document S/4382.*

GENEL KURUL KARARI (KONGO)

1486 (XV). Admission of the Republic of the Congo (Brazzaville) to membership in the United Nations

The General Assembly,

Having received the recommendation of the Security Council of 23 August 1960 that the Republic of the Congo (Brazzaville) should be admitted to membership in the United Nations,²¹

Having considered the application for membership of the Republic of the Congo (Brazzaville),²²

Decides to admit the Republic of the Congo (Brazzaville) to membership in the United Nations.

*864th plenary meeting,
20 September 1960.*

145,146 SAYILI GÜVENLİK KONSEYİ KARARLARI (KONGO)

145 (1960). Resolution of 22 July 1960

[S/4405]

*The Security Council,**Having considered* the first report of the Secretary-General⁸ on the implementation of Security Council resolution 143 (1960) of 14 July 1960,*Appreciating* the work of the Secretary-General and the support so readily and so speedily given to him by all Member States invited by him to give assistance,*Noting* that, as stated by the Secretary-General, the arrival of the troops of the United Nations Force in Leopoldville has already had a salutary effect,*Recognizing* that an urgent need still exists to continue and to increase such efforts,*Considering* that the complete restoration of law and order in the Republic of the Congo would effectively contribute to the maintenance of international peace and security,*Recognizing* that the Security Council recommended⁹ the admission of the Republic of the Congo to membership in the United Nations as a unit,*1. Calls upon* the Government of Belgium to implement speedily Security Council resolution 143 (1960) on the withdrawal of its troops and authorizes the Secretary-General to take all necessary action to this effect;*2. Requests* all States to refrain from any action which might tend to impede the restoration of law and order and the exercise by the Government of the Congo of its authority and also to refrain from any action which might undermine the territorial integrity and the political independence of the Republic of the Congo;*3. Commends* the Secretary-General for the prompt action he has taken to carry out resolution 143 (1960) and for his first report;*4. Invites* the specialized agencies of the United Nations to render to the Secretary-General such assistance as he may require;*5. Requests* the Secretary-General to report further to the Security Council as appropriate.*Adopted unanimously at the 879th meeting.*

146 (1960). Resolution of 9 August 1960

[S/4426]

*The Security Council,**Recalling* its resolution 145 (1960) of 22 July 1960, *inter alia* calling upon the Government of Belgium to implement speedily Security Council resolution 143 (1960)⁸ *Ibid.*, documents S/4389 and Add.1-3.⁹ See resolution 142 (1960) of 7 July 1960.

161 SAYILI GÜVENLİK KONSEYİ KARARI (KONGO)

161 (1961). Resolution of 21 February 1961

[S/4741]

A

*The Security Council,**Having considered* the situation in the Congo,*Having learnt with deep regret* of the announcement of the killing of the Congolese leaders, Mr. Patrice Lumumba, Mr. Maurice Mpolo and Mr. Joseph Okito,*Deeply concerned* at the grave repercussions of these crimes and the danger of widespread civil war and bloodshed in the Congo and the threat to international peace and security,*Noting* the report of the Secretary-General's Special Representative, dated 12 February 1961,³ bringing to light the development of a serious civil war situation and preparations therefor,

1. *Urges* that the United Nations take immediately all appropriate measures to prevent the occurrence of civil war in the Congo, including arrangements for cease-fires, the halting of all military operations, the prevention of clashes, and the use of force, if necessary, in the last resort;

2. *Urges* that measures be taken for the immediate withdrawal and evacuation from the Congo of all Belgian and other foreign military and paramilitary personnel and political advisers not under the United Nations Command, and mercenaries;

3. *Calls upon* all States to take immediate and energetic measures to prevent the departure of such personnel for the Congo from their territories, and for the denial of transit and other facilities to them;

4. *Decides* that an immediate and impartial investigation be held in order to ascertain the circumstances of the death of Mr. Lumumba and his colleagues and that the perpetrators of these crimes be punished;

5. *Reaffirms* Security Council resolutions 143 (1960) of 14 July 1960, 145 (1960) of 22 July 1960 and 146 (1960) of 9 August 1960 and General Assembly resolution 1474 (ES-IV) of 20 September 1960 and reminds all States of their obligations under these resolutions.

³ *Official Records of the Security Council, Sixteenth Year, Supplement for January, February and March 1961, document S/4691.*

The Security Council,

Gravely concerned at the continuing deterioration of the situation in the Congo and at the prevalence of conditions which seriously imperil peace and order and the unity and territorial integrity of the Congo, and threaten international peace and security,

Noting with deep regret and concern the systematic violations of human rights and fundamental freedoms and the general absence of the rule of law in the Congo,

Recognizing the imperative necessity for the restoration of parliamentary institutions in the Congo in accordance with the fundamental law of the country, so that the will of the people should be reflected through the freely elected Parliament,

Convinced that the solution of the problem of the Congo lies in the hands of the Congolese people themselves without any interference from outside, and that there can be no solution without conciliation,

Convinced further that the imposition of any solution, including the formation of any government not based on genuine conciliation, would, far from settling any issues, greatly enhance the dangers of conflict within the Congo and the threat to international peace and security,

1. *Urges* the convening of the Parliament and the taking of necessary protective measures in that connexion;

2. *Urges* that Congolese armed units and personnel should be reorganized and brought under discipline and control, and arrangements made on impartial and equitable bases to that end and with a view to the elimination of any possibility of interference by such units and personnel in the political life of the Congo;

3. *Calls upon* all States to extend their full co-operation and assistance, and to take such measures as may be necessary on their part, for the implementation of the present resolution.

*Adopted at the 942nd meeting
by 9 votes to none, with 2 ab-
stentions (France, Union of
Soviet Socialist Republics).*

186,187, 353 SAYILI GÜVENLİK KONSEYİ KARARLARI (KIBRIS)

THE CYPRUS QUESTION ³

Decision

At its 1098th meeting, on 27 February 1964, the Council decided, under rule 39 of the provisional rules of procedure, to invite Mr. Rauf Denktas to make a statement before it.⁴

186 (1964). Resolution of 4 March 1964

[S/5575]

The Security Council,

Noting that the present situation with regard to Cyprus is likely to threaten international peace and security and may further deteriorate unless additional measures are promptly taken to maintain peace and to seek out a durable solution,

² See *Official Records of the Security Council, Nineteenth Year, Supplement for January, February and March 1964*.

³ Resolutions or decisions on this question were also adopted by the Council in 1963.

⁴ The Council heard the statement of Mr. Denktas at its 1099th meeting, on 28 February 1964.

Considering the positions taken by the parties in relation to the treaties signed at Nicosia on 16 August 1960,⁵

Having in mind the relevant provisions of the Charter of the United Nations and, in particular, its Article 2, paragraph 4, which reads:

“ All Members shall refrain in their international relations from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any State, or in any other manner inconsistent with the Purposes of the United Nations ”,

1. *Calls upon* all Member States, in conformity with their obligations under the Charter of the United Nations, to refrain from any action or threat of action likely to worsen the situation in the sovereign Republic of Cyprus, or to endanger international peace;

2. *Asks* the Government of Cyprus, which has the responsibility for the maintenance and restoration of law and order, to take all additional measures necessary to stop violence and bloodshed in Cyprus;

3. *Calls upon* the communities in Cyprus and their leaders to act with the utmost restraint;

4. *Recommends* the creation, with the consent of the Government of Cyprus, of a United Nations Peace-keeping Force in Cyprus. The composition and size of the Force shall be established by the Secretary-General, in consultation with the Governments of Cyprus, Greece, Turkey and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. The Commander of the Force shall be appointed by the Secretary-General and report to him. The Secretary-General, who shall keep the Governments providing the Force fully informed, shall report periodically to the Security Council on its operation;

5. *Recommends* that the function of the Force should be, in the interest of preserving international peace and security, to use its best efforts to prevent a recurrence of fighting and, as necessary, to contribute to the maintenance and restoration of law and order and a return to normal conditions;

6. *Recommends* that the stationing of the Force shall be for a period of three months, all costs pertaining to it being met, in a manner to be agreed upon by them, by the Governments providing the contingents and by the Government of Cyprus. The Secretary-General may also accept voluntary contributions for that purpose;

7. *Recommends further* that the Secretary-General designate, in agreement with the Government of Cyprus

⁵ Treaty of Guarantee (United Nations, *Treaty Series*, vol. 382 (1960), No. 5475); Treaty concerning the Establishment of the Republic of Cyprus (*ibid.*, No. 5476); Treaty of Alliance between the Kingdom of Greece, the Republic of Turkey and the Republic of Cyprus (*ibid.*, vol. 397 (1961), No. 5712).

and the Governments of Greece, Turkey and the United Kingdom, a mediator, who shall use his best endeavours with the representatives of the communities and also with the aforesaid four Governments, for the purpose of promoting a peaceful solution and an agreed settlement of the problem confronting Cyprus, in accordance with the Charter of the United Nations, having in mind the well-being of the people of Cyprus as a whole and the preservation of international peace and security. The mediator shall report periodically to the Secretary-General on his efforts;

8. *Requests* the Secretary-General to provide, from funds of the United Nations, as appropriate, for the remuneration and expenses of the mediator and his staff.

Adopted unanimously at the 1102nd meeting.

187 (1964). Resolution of 13 March 1964

[S/5603]

The Security Council,

Having heard the statements of the representatives of the Republic of Cyprus, Greece and Turkey,

Reaffirming its resolution 186 (1964) of 4 March 1964,

Being deeply concerned over developments in the area,

Noting the progress reported by the Secretary-General in regard to the establishment of a United Nations Peace-keeping Force in Cyprus,

Noting the assurance from the Secretary-General that the United Nations Peace-keeping Force in Cyprus envisaged in resolution 186 (1964) is about to be established and that advance elements of that Force are already *en route* to Cyprus,

1. *Reaffirms* its call upon all Member States, in conformity with their obligations under the Charter of the United Nations, to refrain from any action or threat of action likely to worsen the situation in the sovereign Republic of Cyprus, or to endanger international peace;

2. *Requests* the Secretary-General to press on with his efforts to implement Security Council resolution 186 (1964), and requests Member States to co-operate with the Secretary-General to that end.

Adopted unanimously at the 1103rd meeting.

Resolution 353 (1974)

of 20 July 1974

The Security Council,

Having considered the report of the Secretary-General, at its 1779th meeting, about the recent developments in Cyprus,

Having heard the statement of the President of the Republic of Cyprus and the statements of the representatives of Cyprus, Turkey, Greece and other Member States,²²

Having considered at its present meeting further developments in the island,

Deeply deploring the outbreak of violence and the continuing bloodshed,

Gravely concerned about the situation which has led to a serious threat to international peace and security, and which has created a most explosive situation in the whole Eastern Mediterranean area,

Equally concerned about the necessity to restore the constitutional structure of the Republic of Cyprus, established and guaranteed by international agreements,

Recalling its resolution 186 (1964) of 4 March 1964 and its subsequent resolutions on this matter,

Conscious of its primary responsibility for the maintenance of international peace and security in accordance with Article 24 of the Charter of the United Nations,

1. *Calls upon* all States to respect the sovereignty, independence and territorial integrity of Cyprus;

2. *Calls upon* all parties to the present fighting as a first step to cease all firing and requests all States to exercise the utmost restraint and to refrain from any action which might further aggravate the situation;

3. *Demands* an immediate end to foreign military intervention in the Republic of Cyprus that is in contravention of the provisions of paragraph 1 above;

²² *Ibid.*, Twenty-ninth Year, 1780th meeting.

4. *Requests* the withdrawal without delay from the Republic of Cyprus of foreign military personnel present otherwise than under the authority of international agreements, including those whose withdrawal was requested by the President of the Republic of Cyprus, Archbishop Makarios, in his letter of 2 July 1974;²³

5. *Calls upon* Greece, Turkey and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland to enter into negotiations without delay for the restoration of peace in the area and constitutional government in Cyprus and to keep the Secretary-General informed;

6. *Calls upon* all parties to co-operate fully with the United Nations Peace-keeping Force in Cyprus to enable it to carry out its mandate;

7. *Decides* to keep the situation under constant review and asks the Secretary-General to report as appropriate with a view to adopting further measures in order to ensure that peaceful conditions are restored as soon as possible.

Adopted unanimously at the 1781st meeting.

Decision

At its 1782nd meeting, on 22 July 1974, the Council agreed without objection that the Secretary-General should proceed forthwith to take the measures he had explained orally to the Council to reinforce the contingents serving with the United Nations Peace-keeping Force in Cyprus.

340 SAYILI GÜVENLİK KONSEYİ KARARI (ORTADOĞU-UNEF II)

Resolution 340 (1973) of 25 October 1973

The Security Council,

Recalling its resolutions 338 (1973) of 22 October and 339 (1973) of 23 October 1973.

Noting with regret the reported repeated violations of the cease-fire in non-compliance with resolutions 338 (1973) and 339 (1973),

Noting with concern from the Secretary-General's report²⁸ that the United Nations military observers have not yet been enabled to place themselves on both sides of the cease-fire line,

1. *Demands* that immediate and complete cease-fire be observed and that the parties return to the positions occupied by them at 1650 hours GMT on 22 October 1973;

2. *Requests* the Secretary-General, as an immediate step, to increase the number of United Nations military observers on both sides;

3. *Decides* to set up immediately, under its authority, a United Nations Emergency Force to be composed of personnel drawn from States Members of the United Nations except the permanent members of the Security Council, and requests the Secretary-General to report within 24 hours on the steps taken to this effect;

4. *Requests* the Secretary-General to report to the Council on an urgent and continuing basis on the state of implementation of the present resolution, as well as resolutions 338 (1973) and 339 (1973);

²⁸ One member (China) did not participate in the voting.

²⁹ See *Official Records of the Security Council, Twenty-eighth Year, 1749th meeting.*

5. *Requests* all Member States to extend their full co-operation to the United Nations in the implementation of the present resolution, as well as resolutions 338 (1973) and 339 (1973).

Adopted at the 1750th meeting by 14 votes to none³⁰

Decisions

At its 1750th meeting, on 25 October 1973, the Council authorized the Secretary-General to take certain urgent interim measures, as proposed by him (S/11049),³¹ namely, to transfer contingents from the United Nations Peace-keeping Force in Cyprus to Egypt and to appoint General Siilasvuo, Chief of Staff of UNTSO, as the interim Commander of the United Nations Emergency Force established under resolution 340 (1973).

At its 1751st meeting, on 26 October 1973, the Council decided (a) to authorize the Secretary-General to send an additional force from Cyprus, as an interim measure, should he consider it necessary, and (b) to ask the Secretary-General and the President of the Security Council to appeal to the parties to co-operate fully and effectively with the International Red Cross.

At the same meeting the Council decided to invite the representative of Zambia to participate, without vote, in the discussion of the question.

864 SAYILI GÜVENLİK KONSEYİ KARARI (ANGOLA-UNAVEM II)

UNITED
NATIONS

S

Security Council

Distr.
GENERALS/RES/864 (1993)
15 September 1993

RESOLUTION 864 (1993)

Adopted by the Security Council at its 3277th meeting,
on 15 September 1993

The Security Council,

Reaffirming its resolutions 696 (1991) of 30 May 1991, 747 (1992) of 24 March 1992, 785 (1992) of 30 October 1992, 793 (1992) of 30 November 1992, 804 (1993) of 29 January 1993, 811 (1993) of 12 March 1993, 823 (1993) of 30 April 1993, 834 (1993) of 1 June 1993 and 851 (1993) of 15 July 1993,

Having considered the report of the Secretary-General (S/26434 and Add.1) dated 13 September 1993,

Expressing grave concern at the continuing deterioration of the political and military situation, and noting with consternation the further deterioration of an already grave humanitarian situation,

Deeply concerned that, despite its previous resolutions and the efforts undertaken by the Secretary-General and his Special Representative, the peace talks remain suspended and a cease-fire has not been established,

Welcoming the joint statement issued in Lisbon on 10 September 1993 by the representatives of Portugal, the Russian Federation and the United States of America, the three observer States to the Angolan peace process (S/26488),

Welcoming also and supporting to that end the efforts of the Secretary-General and his Special Representative aimed at the earliest resolution of the Angolan crisis through negotiations, and stressing the importance it attaches thereto,

Welcoming further the efforts of the Ad Hoc Committee on Southern Africa of the Organization of African Unity (OAU) and of Heads of State of neighbouring countries to facilitate the resumption of the peace process in Angola,

Emphasizing the importance of a continued and effective United Nations presence in Angola with a view to fostering the peace process and advancing the full implementation of the "Acordos de Paz",

Reaffirming its commitment to preserve the unity and territorial integrity of Angola,

93-50271 (E)

/...

A

1. Welcomes the report of the Secretary-General (S/26434) dated 13 September 1993 and decides to extend the existing mandate of the United Nations Angola Verification Mission (UNAVEM II) for a period of three months until 15 December 1993;
2. Reiterates its readiness to consider taking action promptly, at any time within the period of the mandate authorized by this resolution, on the recommendation of the Secretary-General, to expand substantially the United Nations presence in Angola in the event of significant progress in the peace process;
3. Reaffirms the importance of the functions of good offices and mediation by UNAVEM II and the Special Representative, with the goal of restoring a cease-fire and reinstating the peace process for the full implementation of the "Acordos de Paz";
4. Welcomes the continued disposition of the Government of Angola to reach a peaceful settlement of the conflict in conformity with the "Acordos de Paz" and relevant resolutions of the Security Council;
5. Reaffirms its recognition of the legitimate rights of the Government of Angola and in this regard welcomes the provision of assistance to the Government of Angola in support of the democratic process;
6. Reiterates once again its demand that UNITA accept unreservedly the results of the democratic elections of 30 September 1992 and abide fully by the "Acordos de Paz";
7. Condemns UNITA for continuing military actions, which are resulting in increased suffering to the civilian population of Angola and damage to the Angolan economy and again demands that UNITA immediately cease such actions;
8. Also condemns UNITA's repeated attempts to seize additional territory and its failure to withdraw its troops from the locations which it has occupied since the resumption of the hostilities, and demands once again that it immediately do so and agree without delay to return its troops to United Nations-monitored areas as a transitional measure pending full implementation of the "Acordos de Paz";
9. Reaffirms that such occupation is a grave violation of the "Acordos de Paz" and is incompatible with the goal of peace through agreements and reconciliation;
10. Stresses once again the fundamental need to reinitiate without delay the peace talks under United Nations auspices with a view to the immediate establishment of a cease-fire throughout the country and the full implementation of the "Acordos de Paz" and resolutions of the Security Council;
11. Takes note of statements by UNITA that it is prepared to resume peace negotiations and demands that UNITA act accordingly;

/...

12. Welcomes the further steps taken by the Secretary-General to implement the emergency humanitarian assistance plan;

13. Strongly condemns the repeated attacks carried out by UNITA against United Nations personnel working to provide humanitarian assistance and reaffirms that such attacks are clear violations of international humanitarian law;

14. Takes note of statements by UNITA that it will cooperate in ensuring the unimpeded delivery of humanitarian assistance to all Angolans and demands that UNITA act accordingly;

15. Reiterates its appeal to both parties to take all necessary measures to ensure the security and safety of UNAVEM II personnel as well as of the personnel involved in humanitarian relief operations, and strictly to abide by applicable rules of international humanitarian law;

16. Demands that UNITA proceed immediately to the release of all foreign citizens held against their will and to abstain from any action which might cause damage to foreign property;

B

Strongly condemning UNITA and holding its leadership responsible for not having taken the necessary measures to comply with the demands made by the Council in its previous resolutions,

Determined to ensure respect for its resolutions and the full implementation of the "Acordos de Paz",

Urging all States to refrain from providing any form of direct or indirect assistance, support or encouragement to UNITA,

Determining that, as a result of UNITA's military actions, the situation in Angola constitutes a threat to international peace and security,

Acting under Chapter VII of the Charter of the United Nations,

17. Decides that the provisions set forth in paragraphs 19 to 25 below shall come into force ten days after the date of adoption of the present resolution unless the Secretary-General notifies the Council that an effective cease-fire has been established and that agreement has been reached on the implementation of the "Acordos de Paz" and relevant resolutions of the Security Council;

18. Decides further that if, at any time after the submission of the above-mentioned report of the Secretary-General, the Secretary-General reports to the Council that UNITA has broken the cease-fire or ceased to participate constructively in the implementation of the "Acordos de Paz" and the relevant resolutions of the Security Council, the provisions set forth in paragraphs 19 to 25 below shall come into force immediately;

19. Decides, with a view to prohibiting all sale or supply to UNITA of arms and related matériel and military assistance, as well as petroleum and

/...

petroleum products, that all States shall prevent the sale or supply, by their nationals or from their territories or using their flag vessels or aircraft, of arms and related matériel of all types, including weapons and ammunition, military vehicles and equipment and spare parts for the afore-mentioned, as well as of petroleum and petroleum products, whether or not originating in their territory, to the territory of Angola other than through named points of entry on a list to be supplied by the Government of Angola to the Secretary-General, who shall promptly notify the Member States of the United Nations;

20. Calls upon all States, and all international organizations, to act strictly in accordance with the provisions of the present resolution, notwithstanding the existence of any rights or obligations conferred or imposed by any international agreement or any contract entered into or any licence or permit granted prior to the date of adoption of this resolution;

21. Calls upon States to bring proceedings against persons and entities violating the measures imposed by this resolution and to impose appropriate penalties;

22. Decides to establish, in accordance with rule 28 of its provisional rules of procedure, a Committee of the Security Council consisting of all the members of the Council to undertake the following tasks and to report on its work to the Council with its observations and recommendations:

(a) To examine the reports submitted pursuant to paragraph 24 below;

(b) To seek from all States further information regarding the action taken by them with a view to effectively implementing the measures imposed by paragraph 19 above;

(c) To consider information brought to its attention by States concerning violations of the measures imposed by paragraph 19 above and to recommend appropriate measures in response thereto;

(d) To make periodic reports to the Security Council on information submitted to it regarding alleged violations of the measures imposed by paragraph 19 above, identifying where possible persons or entities, including vessels, reported to be engaged in such violations;

(e) To promulgate guidelines that may be necessary to facilitate the implementation of the measures imposed by paragraph 19 above;

23. Calls upon all States to cooperate fully with the Committee established by paragraph 22 above in the fulfilment of its tasks, including supplying such information as may be sought by the Committee in pursuance of the present resolution;

24. Requests all States to report to the Secretary-General by 15 October 1993 on the measures they have adopted in order to meet the obligations set out in paragraph 19 above;

25. Requests the Secretary-General to provide all necessary assistance to the Committee established by paragraph 22 above and to make the necessary arrangements in the Secretariat for this purpose;

/...

26. Expresses its readiness to consider the imposition of further measures under the Charter of the United Nations, including, inter alia, trade measures against UNITA and restrictions on the travel of UNITA personnel, unless by 1 November 1993 the Secretary-General has reported that an effective cease-fire has been established and that agreement has been reached on the full implementation of the "Acordos de Paz" and relevant resolutions of the Security Council;

C

27. Expresses also its readiness to review the measures in the present resolution if the Secretary-General reports to the Council that an effective cease-fire has been established and that substantial progress has been achieved towards the full implementation of the "Acordos de Paz" and relevant resolutions of the Security Council;

28. Requests the Secretary-General to submit to it as soon as the situation warrants, and in any case in good time before 1 November 1993 and again before 15 December 1993, a report on the situation in Angola and the implementation of this resolution, with his recommendation for the further role of the United Nations in the peace process and, in the meantime, to keep the Council regularly informed of developments;

29. Decides to remain seized of the matter.

660, 661, 665, 666, 678, 687 SAYILI GÜVENLİK KONSEYİ KARARLARI (IRAK-UNIKOM)

THE SITUATION BETWEEN IRAQ AND KUWAIT

Decision

At its 2932nd meeting, on 2 August 1990, the Council decided to invite the representatives of Iraq and Kuwait to participate, without vote, in the discussion of the item entitled:

"The situation between Iraq and Kuwait:

"Letter dated 2 August 1990 from the Permanent Representative of Kuwait to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/21423);¹⁰⁴

"Letter dated 2 August 1990 from the Permanent Representative of the United States of America to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/21424)".¹⁰⁴

Resolution 660 (1990)

of 2 August 1990

The Security Council,

Alarmed by the invasion of Kuwait on 2 August 1990 by the military forces of Iraq,

Determining that there exists a breach of international peace and security as regards the Iraqi invasion of Kuwait,

Acting under Articles 39 and 40 of the Charter of the United Nations,

1. *Condemns* the Iraqi invasion of Kuwait;
2. *Demands* that Iraq withdraw immediately and unconditionally all its forces to the positions in which they were located on 1 August 1990;
3. *Calls upon* Iraq and Kuwait to begin immediately intensive negotiations for the resolution of their differences and supports all efforts in this regard, and especially those of the League of Arab States;
4. *Decides* to meet again as necessary to consider further steps to ensure compliance with the present resolution.

*Adopted at the 2932nd meeting
by 14 votes to none. One member
(Yemen) did not participate in the
vote.*

Decision

At its 2933rd meeting, on 6 August 1990, the Council proceeded with the discussion of the item.

¹⁰⁴ See *Official Records of the Security Council, Forty-fifth Year, Supplement for July, August and September 1990.*

Resolution 661 (1990)

of 6 August 1990

The Security Council,

Reaffirming its resolution 660 (1990) of 2 August 1990,

Deeply concerned that that resolution has not been implemented and that the invasion by Iraq of Kuwait continues, with further loss of human life and material destruction,

Determined to bring the invasion and occupation of Kuwait by Iraq to an end and to restore the sovereignty, independence and territorial integrity of Kuwait,

Noting that the legitimate Government of Kuwait has expressed its readiness to comply with resolution 660 (1990),

Mindful of its responsibilities under the Charter of the United Nations for the maintenance of international peace and security,

Affirming the inherent right of individual or collective self-defence, in response to the armed attack by Iraq against Kuwait, in accordance with Article 51 of the Charter,

Acting under Chapter VII of the Charter,

1. *Determines* that Iraq so far has failed to comply with paragraph 2 of resolution 660 (1990) and has usurped the authority of the legitimate Government of Kuwait;
2. *Decides*, as a consequence, to take the following measures to secure compliance of Iraq with paragraph 2 of resolution 660 (1990) and to restore the authority of the legitimate Government of Kuwait;
3. *Decides* that all States shall prevent:
 - (a) The import into their territories of all commodities and products originating in Iraq or Kuwait exported therefrom after the date of the present resolution;
 - (b) Any activities by their nationals or in their territories which would promote or are calculated to promote the export or trans-shipment of any commodities or products from Iraq or Kuwait; and any dealings by their nationals or their flag vessels or in their territories in any commodities or products originating in Iraq or Kuwait and exported therefrom after the date of the present resolution, including in particular any transfer of funds to Iraq or Kuwait for the purposes of such activities or dealings;
 - (c) The sale or supply by their nationals or from their territories or using their flag vessels of any commodities or products, including weapons or any other military equipment, whether or not originating in their territories but not including supplies intended strictly for medical purposes, and, in humanitarian circumstances, foodstuffs, to any person or body in Iraq or Kuwait or to any person or body for the purposes of any business carried on in or operated from Iraq or Kuwait, and any activities by their

nationals or in their territories which promote or are calculated to promote such sale or supply of such commodities or products;

4. *Decides* that all States shall not make available to the Government of Iraq, or to any commercial, industrial or public utility undertaking in Iraq or Kuwait, any funds or any other financial or economic resources and shall prevent their nationals and any persons within their territories from removing from their territories or otherwise making available to that Government or to any such undertaking any such funds or resources and from remitting any other funds to persons or bodies within Iraq or Kuwait, except payments exclusively for strictly medical or humanitarian purposes and, in humanitarian circumstances, foodstuffs;

5. *Calls upon* all States, including States non-members of the United Nations, to act strictly in accordance with the provisions of the present resolution notwithstanding any contract entered into or licence granted before the date of the present resolution;

6. *Decides* to establish, in accordance with rule 28 of the provisional rules of procedure, a Committee of the Security Council consisting of all the members of the Council, to undertake the following tasks and to report on its work to the Council with its observations and recommendations:

(a) To examine the reports on the progress of the implementation of the present resolution which will be submitted by the Secretary-General;

(b) To seek from all States further information regarding the action taken by them concerning the effective implementation of the provisions laid down in the present resolution;

7. *Calls upon* all States to co-operate fully with the Committee in the fulfilment of its tasks, including supplying such information as may be sought by the Committee in pursuance of the present resolution;

8. *Requests* the Secretary-General to provide all necessary assistance to the Committee and to make the necessary arrangements in the Secretariat for that purpose;

9. *Decides* that, notwithstanding paragraphs 4 to 8 above, nothing in the present resolution shall prohibit assistance to the legitimate Government of Kuwait, and calls upon all States:

(a) To take appropriate measures to protect assets of the legitimate Government of Kuwait and its agencies;

(b) Not to recognize any régime set up by the occupying Power;

10. *Requests* the Secretary-General to report to the Security Council on the progress made in the implementation of the present resolution, the first report to be submitted within thirty days;

11. *Decides* to keep this item on its agenda and to continue its efforts to put an early end to the invasion by Iraq.

Adopted at the 2933rd meeting by 13 votes to none, with 2 abstentions (Cuba and Yemen).

Decision

At its 2934th meeting, on 9 August 1990, the Council decided to invite the representative of Oman to participate, without vote, in the discussion of the item entitled:

"The situation between Iraq and Kuwait:

"Letter dated 2 August 1990 from the Permanent Representative of Kuwait to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/21423);¹⁰⁴

"Letter dated 2 August 1990 from the Permanent Representative of the United States of America to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/21424);¹⁰⁴

"Letter dated 8 August 1990 from the Permanent Representatives of Bahrain, Kuwait, Oman, Qatar, Saudi Arabia and the United Arab Emirates to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/21470)".¹⁰⁴

Resolution 662 (1990)

of 9 August 1990

The Security Council,

Recalling its resolutions 660 (1990) of 2 August 1990 and 661 (1990) of 6 August 1990,

Gravely alarmed by the declaration by Iraq of a "comprehensive and eternal merger" with Kuwait,

Demanding once again that Iraq withdraw immediately and unconditionally all its forces to the positions in which they were located on 1 August 1990,

Determined to bring the occupation of Kuwait by Iraq to an end and to restore the sovereignty, independence and territorial integrity of Kuwait,

Determined also to restore the authority of the legitimate Government of Kuwait,

1. *Decides* that annexation of Kuwait by Iraq under any form and whatever pretext has no legal validity, and is considered null and void;

2. *Calls upon* all States, international organizations and specialized agencies not to recognize that annexation, and to refrain from any action or dealing that might be interpreted as an indirect recognition of the annexation;

3. *Demands* that Iraq rescind its actions purporting to annex Kuwait;

4. *Decides* to keep this item on its agenda and to continue its efforts to put an early end to the occupation.

Adopted unanimously at the 2934th meeting.

Decision

At its 2937th meeting, on 18 August 1990, the Council decided to invite the representative of Italy to participate, without vote, in the discussion of the item entitled:

"The situation between Iraq and Kuwait:

"Letter dated 2 August 1990 from the Permanent Representative of Kuwait to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/21423);¹⁰⁴

Resolution 665 (1990)**of 25 August 1990***The Security Council,*

Recalling its resolutions 660 (1990) of 2 August 1990, 661 (1990) of 6 August 1990, 662 (1990) of 9 August 1990 and 664 (1990) of 18 August 1990 and demanding their full and immediate implementation,

Having decided in resolution 661 (1990) to impose economic sanctions under Chapter VII of the Charter of the United Nations,

Determined to bring to an end the occupation of Kuwait by Iraq which imperils the existence of a Member State, and to restore the legitimate authority and the sovereignty, independence and territorial integrity of Kuwait, which requires the speedy implementation of the above-mentioned resolutions,

Deploring the loss of innocent lives stemming from the Iraqi invasion of Kuwait and determined to prevent further such losses,

Gravely alarmed that Iraq continues to refuse to comply with resolutions 660 (1990), 661 (1990), 662 (1990) and 664 (1990) and in particular at the conduct of the Government of Iraq in using Iraqi flag vessels to export oil,

1. *Calls upon* those Member States co-operating with the Government of Kuwait which are deploying maritime forces to the area to use such measures commensurate to

the specific circumstances as may be necessary under the authority of the Security Council to halt all inward and outward maritime shipping, in order to inspect and verify their cargoes and destinations and to ensure strict implementation of the provisions related to such shipping laid down in resolution 661 (1990);

2. *Invites* Member States accordingly to co-operate as may be necessary to ensure compliance with the provisions of resolution 661 (1990) with maximum use of political and diplomatic measures, in accordance with paragraph 1 above;

3. *Requests* all States to provide, in accordance with the Charter of the United Nations, such assistance as may be required by the States referred to in paragraph 1 above;

4. *Also requests* the States concerned to co-ordinate their actions in pursuit of the above paragraphs of the present resolution using, as appropriate, mechanisms of the Military Staff Committee and, after consultation with the Secretary-General, to submit reports to the Security Council and the Security Council Committee established by resolution 661 (1990) concerning the situation between Iraq and Kuwait, in order to facilitate the monitoring of the implementation of the present resolution;

5. *Decides* to remain actively seized of the matter.

*Adopted at the 2938th meeting by
13 votes to none, with 2 abstentions
(Cuba and Yemen).*

Decision

At its 2939th meeting, on 13 September 1990, the Council decided to invite the representative of Kuwait to participate, without vote, in the discussion of the item entitled "The situation between Iraq and Kuwait".

Resolution 666 (1990)

of 13 September 1990

The Security Council,

Recalling its resolution 661 (1990) of 6 August 1990, paragraphs 3 (c) and 4 of which apply, except in humanitarian circumstances, to foodstuffs,

Recognizing that circumstances may arise in which it will be necessary for foodstuffs to be supplied to the civilian population in Iraq or Kuwait in order to relieve human suffering,

Noting that in this respect the Security Council Committee established by resolution 661 (1990) concerning the situation between Iraq and Kuwait has received communications from several Member States,

Emphasizing that it is for the Security Council, alone or acting through the Committee, to determine whether humanitarian circumstances have arisen,

Deeply concerned that Iraq has failed to comply with its obligations under Security Council resolution 664 (1990) of 18 August 1990 in respect of the safety and well-being of third-State nationals, and reaffirming that Iraq retains full responsibility in this regard under international humanitarian law including, where applicable, the Geneva

Convention relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War, of 12 August 1949,¹⁰⁵

Acting under Chapter VII of the Charter of the United Nations,

1. *Decides* that in order to make the necessary determination whether or not, for the purposes of paragraphs 3 (c) and 4 of resolution 661 (1990), humanitarian circumstances have arisen, the Security Council Committee established by resolution 661 (1990) concerning the situation between Iraq and Kuwait shall keep the situation regarding foodstuffs in Iraq and Kuwait under constant review;

2. *Expects* Iraq to comply with its obligations under resolution 664 (1990) in respect of third-State nationals and reaffirms that Iraq remains fully responsible for their safety and well-being in accordance with international humanitarian law including, where applicable, the Geneva Convention relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War, of 12 August 1949,¹⁰⁵

3. *Requests*, for the purposes of paragraphs 1 and 2 above, that the Secretary-General seek urgently, and on a continuing basis, information from relevant United Nations and other appropriate humanitarian agencies and all other sources on the availability of food in Iraq and Kuwait, such information to be communicated by the Secretary-General to the Committee regularly;

4. *Also requests* that in seeking and supplying such information particular attention be paid to such categories of persons who might suffer specially, such as children under 15 years of age, expectant mothers, maternity cases, the sick and the elderly;

5. *Decides* that if the Committee, after receiving the reports from the Secretary-General, determines that circumstances have arisen in which there is an urgent humanitarian need to supply foodstuffs to Iraq or Kuwait in order to relieve human suffering, it will report promptly to the Council its decision as to how such need should be met;

6. *Directs* the Committee that in formulating its decisions it should bear in mind that foodstuffs should be provided through the United Nations in co-operation with the International Committee of the Red Cross or other appropriate humanitarian agencies and distributed by them or under their supervision, in order to ensure that they reach the intended beneficiaries;

7. *Requests* the Secretary-General to use his good offices to facilitate the delivery and distribution of foodstuffs to Kuwait and Iraq in accordance with the provisions of the present resolution and other relevant resolutions;

8. *Recalls* that resolution 661 (1990) does not apply to supplies intended strictly for medical purposes, but in this connection recommends that medical supplies should be exported under the strict supervision of the Government of the exporting State or by appropriate humanitarian agencies.

*Adopted at the 2939th meeting by
13 votes to 2 (Cuba and Yemen).*

Decision

At its 2940th meeting, on 16 September 1990, the Council decided to invite the representatives of Iraq, Italy and

¹⁰⁵ United Nations, *Treaty Series*, vol. 75, No. 973.

Kuwait to participate, without vote, in the discussion of the item entitled:

"The situation between Iraq and Kuwait:

"Letter dated 15 September 1990 from the Permanent Representative of France to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/21755);¹⁰⁴

"Letter dated 15 September 1990 from the Permanent Representative of Italy to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/21756);¹⁰⁴

"Letter dated 15 September 1990 from the Permanent Representative of Canada to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/21757);¹⁰⁴

"Letter dated 15 September 1990 from the Permanent Representative of Denmark to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/21758);¹⁰⁴

"Letter dated 15 September 1990 from the Permanent Representative of the Federal Republic of Germany to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/21759);¹⁰⁴

"Letter dated 15 September 1990 from the Permanent Representative of Belgium to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/21760);¹⁰⁴

"Letter dated 15 September 1990 from the Chargé d'affaires a.i. of the Permanent Mission of Finland to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/21761);¹⁰⁴

"Letter dated 15 September 1990 from the Chargé d'affaires a.i. of the Permanent Mission of Austria to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/21762);¹⁰⁴

"Letter dated 15 September 1990 from the Permanent Representative of Hungary to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/21763);¹⁰⁴

"Letter dated 15 September 1990 from the Permanent Representative of Spain to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/21764);¹⁰⁴

"Letter dated 15 September 1990 from the Permanent Representative of the Netherlands to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/21765);¹⁰⁴

"Letter dated 15 September 1990 from the Permanent Representative of Greece to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/21766);¹⁰⁴

"Letter dated 15 September 1990 from the Permanent Representative of Ireland to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/21767);¹⁰⁴

"Letter dated 15 September 1990 from the Permanent Representative of Sweden to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/21768);¹⁰⁴

"Letter dated 15 September 1990 from the Permanent Representative of Norway to the United Nations ad-

ressed to the President of the Security Council (S/21769);¹⁰⁴

"Letter dated 15 September 1990 from the Permanent Representative of Portugal to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/21770);¹⁰⁴

"Letter dated 15 September 1990 from the Permanent Representative of Australia to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/21771);¹⁰⁴

"Letter dated 15 September 1990 from the Permanent Representative of Luxembourg to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/21773);¹⁰⁴

Resolution 667 (1990)

of 16 September 1990

The Security Council,

Reaffirming its resolutions 660 (1990) of 2 August 1990, 661 (1990) of 6 August 1990, 662 (1990) of 9 August 1990, 664 (1990) of 18 August 1990, 665 (1990) of 25 August 1990 and 666 (1990) of 13 September 1990,

Recalling the Vienna Convention on Diplomatic Relations of 18 April 1961¹⁰⁶ and the Vienna Convention on Consular Relations of 24 April 1963,¹⁰⁷ to both of which Iraq is a party,

Considering that the decision of Iraq to order the closure of diplomatic and consular missions in Kuwait and to withdraw the privileges and immunities of these missions and their personnel is contrary to the decisions of the Security Council, the international conventions mentioned above and international law,

Deeply concerned that Iraq, notwithstanding the decisions of the Council and the provisions of the conventions mentioned above, has committed acts of violence against diplomatic missions and their personnel in Kuwait,

Outraged at recent violations by Iraq of diplomatic premises in Kuwait and at the abduction of personnel enjoying diplomatic immunity and foreign nationals who were present in these premises,

Considering also that these actions by Iraq constitute aggressive acts and a flagrant violation of its international obligations which strike at the root of the conduct of international relations in accordance with the Charter of the United Nations,

Recalling that Iraq is fully responsible for any use of violence against foreign nationals or against any diplomatic or consular mission in Kuwait or its personnel,

Determined to ensure respect for its decisions and for Article 25 of the Charter,

Considering further that the grave nature of Iraq's actions, which constitute a new escalation of its violations of international law, obliges the Council not only to express its immediate reaction but also to consult urgently in order to take further concrete measures to ensure Iraq's compliance with the Council's resolutions,

Acting under Chapter VII of the Charter,

¹⁰⁶ *Ibid.*, vol. 500, No. 7310.

¹⁰⁷ *Ibid.*, vol. 596, No. 8638.

Resolution 678 (1990)

of 29 November 1990

The Security Council,

Recalling and reaffirming its resolutions 660 (1990) of 2 August 1990, 661 (1990) of 6 August 1990, 662 (1990) of 9 August 1990, 664 (1990) of 18 August 1990, 665 (1990) of 25 August 1990, 666 (1990) of 13 September 1990, 667 (1990) of 16 September 1990, 669 (1990) of 24 September 1990, 670 (1990) of 25 September 1990, 674 (1990) of 29 October 1990 and 677 (1990) of 28 November 1990,

Noting that, despite all efforts by the United Nations, Iraq refuses to comply with its obligation to implement resolution 660 (1990) and the above-mentioned subsequent relevant resolutions, in flagrant contempt of the Security Council,

Mindful of its duties and responsibilities under the Charter of the United Nations for the maintenance and preservation of international peace and security,

Determined to secure full compliance with its decisions,

Acting under Chapter VII of the Charter,

1. *Demands* that Iraq comply fully with resolution 660 (1990) and all subsequent relevant resolutions, and decides, while maintaining all its decisions, to allow Iraq one final opportunity, as a pause of goodwill, to do so;

2. *Authorizes* Member States co-operating with the Government of Kuwait, unless Iraq on or before 15 January 1991 fully implements, as set forth in paragraph 1 above, the above-mentioned resolutions, to use all necessary

means to uphold and implement resolution 660 (1990) and all subsequent relevant resolutions and to restore international peace and security in the area;

3. *Requests* all States to provide appropriate support for the actions undertaken in pursuance of paragraph 2 above;

4. *Requests* the States concerned to keep the Security Council regularly informed on the progress of actions undertaken pursuant to paragraphs 2 and 3 above;

5. *Decides* to remain seized of the matter.

*Adopted at the 2963rd meeting by
12 votes to 2 (Cuba and Yemen),
with 1 abstention (China).*

Decision

In a letter dated 21 December 1990,¹¹³ the President of the Security Council informed the Secretary-General as follows:

"By resolution 669 (1990), adopted at its 2942nd

¹¹³ S/22033.

meeting, on 24 September 1990, the Council, recalling its resolution 661 (1990) of 6 August 1990, entrusted the Security Council Committee established by resolution 661 (1990) concerning the situation between Iraq and Kuwait with the task of examining requests for assistance under the provisions of Article 50 of the Charter of the United Nations, and making recommendations to the President of the Council for appropriate action.

"By letters dated 19 and 21 December 1990,¹¹⁴ the Chairman of the Committee transmitted the recommendations of the Committee with regard to the following 18 States: Bangladesh, Bulgaria, Czechoslovakia, India, Lebanon, Mauritania, Pakistan, Philippines, Poland, Romania, Seychelles, Sri Lanka, Sudan, Tunisia, Uruguay, Viet Nam, Yemen and Yugoslavia.

"At consultations of the whole of the Security Council held on 20 December 1990, it was decided to inform you of the above-mentioned recommendations of the Committee pursuant to resolution 669 (1990) in connection with requests for assistance under the provisions of Article 50 of the Charter and to request you to implement the actions contained in the recommendations."

¹¹⁴ S/22021 and Add.1.

Resolution 687 (1991)

of 3 April 1991

The Security Council,

Recalling its resolutions 660 (1990) of 2 August 1990, 661 (1990) of 6 August 1990, 662 (1990) of 9 August 1990, 664 (1990) of 18 August 1990, 665 (1990) of 25 August 1990, 666 (1990) of 13 September 1990, 667 (1990) of 16 September 1990, 669 (1990) of 24 September 1990, 670 (1990) of 25 September 1990, 674 (1990) of 29 October 1990, 677 (1990) of 28 November 1990, 678 (1990) of 29 November 1990 and 686 (1991) of 2 March 1991,

Welcoming the restoration to Kuwait of its sovereignty, independence and territorial integrity and the return of its legitimate Government,

Affirming the commitment of all Member States to the sovereignty, territorial integrity and political independence of Kuwait and Iraq, and noting the intention expressed by the Member States cooperating with Kuwait under paragraph 2 of resolution 678 (1990) to bring their military presence in Iraq to an end as soon as possible consistent with paragraph 8 of resolution 686 (1991),

Reaffirming the need to be assured of Iraq's peaceful intentions in the light of its unlawful invasion and occupation of Kuwait,

Taking note of the letter dated 27 February 1991 from the Deputy Prime Minister and Minister for Foreign Affairs of Iraq addressed to the President of the Security Council⁴¹ and of his letters of the same date addressed to the President of the Council and to the Secretary-General,⁴⁰ and those letters dated 3 March⁵⁶ and 5 March⁵⁷ he addressed to them, pursuant to resolution 686 (1991),

Noting that Iraq and Kuwait, as independent sovereign States, signed at Baghdad on 4 October 1963 "Agreed Minutes between the State of Kuwait and the Republic of Iraq regarding the restoration of friendly relations, recognition and related matters",⁵⁸ thereby formally recognizing the boundary between Iraq and Kuwait and the allocation of islands, which Agreed Minutes were registered with the United Nations in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations and in which Iraq recognized the independence and complete sovereignty of the State of Kuwait with its boundaries as specified in the letter of the Prime Minister of Iraq dated 21 July 1932 and as accepted by the ruler of Kuwait in his letter dated 10 August 1932,

Conscious of the need for demarcation of the said boundary,

Conscious also of the statements by Iraq threatening to use weapons in violation of its obligations under the Protocol for the Prohibition of the Use in War of Asphyxiating, Poisonous or Other Gases, and of Bacteriological Methods of Warfare, signed at Geneva on 17 June 1925,⁵⁹ and of its prior use of chemical weapons, and affirming that grave consequences would follow any further use by Iraq of such weapons,

Recalling that Iraq has subscribed to the Final Declaration adopted by all States participating in the Conference of States Parties to the 1925 Geneva Protocol and Other Interested States, held in Paris from 7 to 11 January 1989,⁶⁰ establishing the objective of universal elimination of chemical and biological weapons,

Recalling also that Iraq has signed the Convention on the Prohibition of the Development, Production and Stockpiling of Bacteriological (Biological) and Toxin Weapons and on Their Destruction, of 10 April 1972,⁶¹

Noting the importance of Iraq ratifying the Convention,

Noting also the importance of all States adhering to the Convention and encouraging its forthcoming review conference to reinforce the authority, efficiency and universal scope of the Convention,

Stressing the importance of an early conclusion by the Conference on Disarmament of its work on a convention on the universal prohibition of chemical weapons and of universal adherence thereto,

Aware of the use by Iraq of ballistic missiles in unprovoked attacks and therefore of the need to take specific measures in regard to such missiles located in Iraq,

Concerned by the reports in the hands of Member States that Iraq has attempted to acquire materials for a nuclear-weapons programme contrary to its obligations under the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons of 1 July 1968,⁶²

Recalling the objective of the establishment of a nuclear-weapon-free zone in the region of the Middle East,

Conscious of the threat that all weapons of mass destruction pose to peace and security in the area and of the need to work towards the establishment in the Middle East of a zone free of such weapons,

Conscious also of the objective of achieving balanced and comprehensive control of armaments in the region,

Conscious further of the importance of achieving the objectives noted above using all available means, including a dialogue among the States of the region,

Noting that resolution 686 (1991) marked the lifting of the measures imposed by resolution 661 (1990) in so far as they applied to Kuwait,

Noting also that despite the progress being made in fulfilling the obligations of resolution 686 (1991), many Kuwaiti and third-State nationals are still not accounted for and property remains unreturned,

Recalling the International Convention against the Taking of Hostages,⁶³ opened for signature in New York on 18 December 1979, which categorizes all acts of taking hostages as manifestations of international terrorism,

Deploing threats made by Iraq during the recent conflict to make use of terrorism against targets outside Iraq and the taking of hostages by Iraq,

Taking note with grave concern of the reports transmitted by the Secretary-General on 20 March ⁵³ and 28 March 1991,⁶⁴ and conscious of the necessity to meet urgently the humanitarian needs in Kuwait and Iraq,

Bearing in mind its objective of restoring international peace and security in the area as set out in its recent resolutions,

Conscious of the need to take the following measures acting under Chapter VII of the Charter,

1. *Affirms* all thirteen resolutions noted above, except as expressly changed below to achieve the goals of the present resolution, including a formal cease-fire;

A

2. *Demands* that Iraq and Kuwait respect the inviolability of the international boundary and the allocation of islands set out in the "Agreed Minutes between the State of Kuwait and the Republic of Iraq regarding the restoration of friendly relations, recognition and related matters",⁶⁵ signed by them in the exercise of their sovereignty at Baghdad on 4 October 1963 and registered with the United Nations;

3. *Calls upon* the Secretary-General to lend his assistance to make arrangements with Iraq and Kuwait to demarcate the boundary between Iraq and Kuwait, drawing on appropriate material including the maps transmitted with the letter dated 28 March 1991 addressed to him by the Permanent Representative of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland to the United Nations,⁶⁶ and to report back to the Council within one month;

4. *Decides* to guarantee the inviolability of the above-mentioned international boundary and to take, as appropriate, all necessary measures to that end in accordance with the Charter of the United Nations;

B

5. *Requests* the Secretary-General, after consulting with Iraq and Kuwait, to submit within three days to the Council for its approval a plan for the immediate deployment of a United Nations observer unit to monitor the Khawr 'Abd Allah and a demilitarized zone, which is hereby established, extending ten kilometres into Iraq and five kilometres into Kuwait from the boundary referred to in the "Agreed Minutes between the State of Kuwait and the Republic of Iraq regarding the restoration of friendly relations, recognition and related matters"; to deter violations of the boundary through its presence in and surveillance of the demilitarized zone and to observe any hostile or potentially hostile action mounted from the territory of one State against the other; and also requests the Secretary-General to report regularly to the Council on the operations of the unit and to do so immediately if there are serious violations of the zone or potential threats to peace;

Agency safeguards cover all relevant nuclear activities in Iraq, to be submitted to the Council for approval within one hundred and twenty days of the adoption of the present resolution;

14. *Notes* that the actions to be taken by Iraq in paragraphs 8 to 13 represent steps towards the goal of establishing in the Middle East a zone free from weapons of mass destruction and all missiles for their delivery and the objective of a global ban on chemical weapons;

D

15. *Requests* the Secretary-General to report to the Council on the steps taken to facilitate the return of all Kuwaiti property seized by Iraq, including a list of any property that Kuwait claims has not been returned or which has not been returned intact;

E

16. *Reaffirms* that Iraq, without prejudice to its debts and obligations arising prior to 2 August 1990, which will be addressed through the normal mechanisms, is liable under international law for any direct loss, damage - including environmental damage and the depletion of natural resources - or injury to foreign Governments, nationals and corporations as a result of its unlawful invasion and occupation of Kuwait;

17. *Decides* that all Iraqi statements made since 2 August 1990 repudiating its foreign debt are null and void, and demands that Iraq adhere scrupulously to all of its obligations concerning servicing and repayment of its foreign debt;

18. *Decides also* to create a fund to pay compensation for claims that fall within paragraph 16 and to establish a commission that will administer the fund;

19. *Directs* the Secretary-General to develop and present to the Council for decision, no later than thirty days following the adoption of the present resolution, recommendations for the Fund to be established in accordance with paragraph 18 and for a programme to implement the decisions in paragraphs 16 to 18, including the following: administration of the Fund; mechanisms for determining the appropriate level of Iraq's contribution to the Fund, based on a percentage of the value of its exports of petroleum and petroleum products, not to exceed a figure to be suggested to the Council by the Secretary-General, taking into account the requirements of the people of Iraq, Iraq's payment capacity as assessed in conjunction with the international financial institutions taking into consideration external debt service, and the needs of the Iraqi economy; arrangements for ensuring that payments are made to the Fund; the process by which funds will be allocated and claims paid; appropriate procedures for evaluating losses, listing claims and verifying their validity, and resolving disputed claims in respect of Iraq's liability as specified in paragraph 16; and the composition of the Commission designated above;

F

20. *Decides*, effective immediately, that the prohibitions against the sale or supply to Iraq of commodities or products other than medicine and health supplies, and prohibitions against financial transactions related thereto contained in resolution 661 (1990), shall not apply to foodstuffs notified to the Security Council Committee established by resolution 661 (1990) concerning the situation between Iraq and Kuwait or, with the approval of that Committee, under the simplified and accelerated "no-objection" procedure, to materials and supplies for essential civilian needs as identified in the report to the Secretary-General dated 20 March 1991,⁵³ and in any further findings of humanitarian need by the Committee;

21. *Decides* to review the provisions of paragraph 20 every sixty days in the light of the policies and practices of the Government of Iraq, including the implementation of all relevant resolutions of the Council, for the purpose of determining whether to reduce or lift the prohibitions referred to therein;

22. *Decides also* that upon the approval by the Council of the programme called for in paragraph 19 and upon Council agreement that Iraq has completed all actions contemplated in paragraphs 8 to 13, the prohibitions against the import of commodities and products originating in Iraq and the prohibitions against financial transactions related thereto contained in resolution 661 (1990) shall have no further force or effect;

23. *Decides further* that, pending action by the Council under paragraph 22, the Security Council Committee established by resolution 661 (1990) concerning the situation between Iraq and Kuwait shall be empowered to approve, when required to assure adequate financial resources on the part of Iraq to carry out the activities under paragraph 20, exceptions to the prohibition against the import of commodities and products originating in Iraq;

24. *Decides* that, in accordance with resolution 661 (1990) and subsequent related resolutions and until it takes a further decision, all States shall continue to prevent the sale or supply to Iraq, or the promotion or facilitation of such sale or supply, by their nationals or from their territories or using their flag vessels or aircraft, of:

(a) Arms and related *matériel* of all types, specifically including the sale or transfer through other means of all forms of conventional military equipment, including for paramilitary forces, and spare parts and components and their means of production for such equipment;

(b) Items specified and defined in paragraphs 8 and 12 not otherwise covered above;

(c) Technology under licensing or other transfer arrangements used in the production, utilization or stockpiling of items specified in paragraphs (a) and (b);

6. *Notes* that as soon as the Secretary-General notifies the Council of the completion of the deployment of the United Nations observer unit, the conditions will be established for the Member States cooperating with Kuwait in accordance with resolution 678 (1990) to bring their military presence in Iraq to an end consistent with resolution 686 (1991);

C

7. *Invites* Iraq to reaffirm unconditionally its obligations under the Protocol for the Prohibition of the Use in War of Asphyxiating, Poisonous or Other Gases, and of Bacteriological Methods of Warfare, signed at Geneva on 17 June 1925,⁵⁹ and to ratify the Convention on the Prohibition of the Development, Production and Stockpiling of Bacteriological (Biological) and Toxin Weapons and on Their Destruction, of 10 April 1972;⁶¹

8. *Decides* that Iraq shall unconditionally accept the destruction, removal, or rendering harmless, under international supervision, of:

(a) All chemical and biological weapons and all stocks of agents and all related subsystems and components and all research, development, support and manufacturing facilities related thereto;

(b) All ballistic missiles with a range greater than one hundred and fifty kilometres, and related major parts and repair and production facilities;

9. *Decides also*, for the implementation of paragraph 8, the following:

(a) Iraq shall submit to the Secretary-General, within fifteen days of the adoption of the present resolution, a declaration on the locations, amounts and types of all items specified in paragraph 8 and agree to urgent, on-site inspection as specified below;

(b) The Secretary-General, in consultation with the appropriate Governments and, where appropriate, with the Director-General of the World Health Organization, within forty-five days of the adoption of the present resolution shall develop and submit to the Council for approval a plan calling for the completion of the following acts within forty-five days of such approval:

- (i) The forming of a special commission which shall carry out immediate on-site inspection of Iraq's biological, chemical and missile capabilities, based on Iraq's declarations and the designation of any additional locations by the special commission itself;
- (ii) The yielding by Iraq of possession to the Special Commission for destruction, removal or rendering harmless, taking into account the requirements of public safety, of all items specified under paragraph 8 (a), including items at the

additional locations designated by the Special Commission under paragraph (i) and the destruction by Iraq, under the supervision of the Special Commission, of all its missile capabilities, including launchers, as specified under paragraph 8 (b);

- (iii) The provision by the Special Commission to the Director General of the International Atomic Energy Agency of the assistance and cooperation required in paragraphs 12 and 13;

10. *Decides further* that Iraq shall unconditionally undertake not to use, develop, construct or acquire any of the items specified in paragraphs 8 and 9, and requests the Secretary-General, in consultation with the Special Commission, to develop a plan for the future ongoing monitoring and verification of Iraq's compliance with the present paragraph, to be submitted to the Council for approval within one hundred and twenty days of the passage of the present resolution;

11. *Invites* Iraq to reaffirm unconditionally its obligations under the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons, of 1 July 1968;⁶²

12. *Decides* that Iraq shall unconditionally agree not to acquire or develop nuclear weapons or nuclear-weapon-usable material or any subsystems or components or any research, development, support or manufacturing facilities related to the above; to submit to the Secretary-General and the Director General of the International Atomic Energy Agency within fifteen days of the adoption of the present resolution a declaration of the locations, amounts and types of all items specified above; to place all of its nuclear-weapon-usable materials under the exclusive control, for custody and removal, of the Agency, with the assistance and cooperation of the Special Commission as provided for in the plan of the Secretary-General discussed in paragraph 9 (b); to accept, in accordance with the arrangements provided for in paragraph 13, urgent on-site inspection and the destruction, removal or rendering harmless as appropriate of all items specified above; and to accept the plan discussed in paragraph 13 for the future ongoing monitoring and verification of its compliance with these undertakings;

13. *Requests* the Director General of the International Atomic Energy Agency, through the Secretary-General and with the assistance and cooperation of the Special Commission as provided for in the plan of the Secretary-General referred to in paragraph 9 (b), to carry out immediate on-site inspection of Iraq's nuclear capabilities based on Iraq's declarations and the designation of any additional locations by the Special Commission; to develop a plan for submission to the Council within forty-five days calling for the destruction, removal or rendering harmless as appropriate of all items listed in paragraph 12; to carry out the plan within forty-five days following approval by the Council and to develop a plan, taking into account the rights and obligations of Iraq under the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons, for the future ongoing monitoring and verification of Iraq's compliance with paragraph 12, including an inventory of all nuclear material in Iraq subject to the Agency's verification and inspections to confirm that

Agency safeguards cover all relevant nuclear activities in Iraq, to be submitted to the Council for approval within one hundred and twenty days of the adoption of the present resolution;

14. *Notes* that the actions to be taken by Iraq in paragraphs 8 to 13 represent steps towards the goal of establishing in the Middle East a zone free from weapons of mass destruction and all missiles for their delivery and the objective of a global ban on chemical weapons;

D

15. *Requests* the Secretary-General to report to the Council on the steps taken to facilitate the return of all Kuwaiti property seized by Iraq, including a list of any property that Kuwait claims has not been returned or which has not been returned intact;

E

16. *Reaffirms* that Iraq, without prejudice to its debts and obligations arising prior to 2 August 1990, which will be addressed through the normal mechanisms, is liable under international law for any direct loss, damage - including environmental damage and the depletion of natural resources - or injury to foreign Governments, nationals and corporations as a result of its unlawful invasion and occupation of Kuwait;

17. *Decides* that all Iraqi statements made since 2 August 1990 repudiating its foreign debt are null and void, and demands that Iraq adhere scrupulously to all of its obligations concerning servicing and repayment of its foreign debt;

18. *Decides also* to create a fund to pay compensation for claims that fall within paragraph 16 and to establish a commission that will administer the fund;

19. *Directs* the Secretary-General to develop and present to the Council for decision, no later than thirty days following the adoption of the present resolution, recommendations for the Fund to be established in accordance with paragraph 18 and for a programme to implement the decisions in paragraphs 16 to 18, including the following: administration of the Fund; mechanisms for determining the appropriate level of Iraq's contribution to the Fund, based on a percentage of the value of its exports of petroleum and petroleum products, not to exceed a figure to be suggested to the Council by the Secretary-General, taking into account the requirements of the people of Iraq, Iraq's payment capacity as assessed in conjunction with the international financial institutions taking into consideration external debt service, and the needs of the Iraqi economy; arrangements for ensuring that payments are made to the Fund; the process by which funds will be allocated and claims paid; appropriate procedures for evaluating losses, listing claims and verifying their validity, and resolving disputed claims in respect of Iraq's liability as specified in paragraph 16; and the composition of the Commission designated above;

F

20. *Decides*, effective immediately, that the prohibitions against the sale or supply to Iraq of commodities or products other than medicine and health supplies, and prohibitions against financial transactions related thereto contained in resolution 661 (1990), shall not apply to foodstuffs notified to the Security Council Committee established by resolution 661 (1990) concerning the situation between Iraq and Kuwait or, with the approval of that Committee, under the simplified and accelerated "no-objection" procedure, to materials and supplies for essential civilian needs as identified in the report to the Secretary-General dated 20 March 1991,⁵³ and in any further findings of humanitarian need by the Committee;

21. *Decides* to review the provisions of paragraph 20 every sixty days in the light of the policies and practices of the Government of Iraq, including the implementation of all relevant resolutions of the Council, for the purpose of determining whether to reduce or lift the prohibitions referred to therein;

22. *Decides also* that upon the approval by the Council of the programme called for in paragraph 19 and upon Council agreement that Iraq has completed all actions contemplated in paragraphs 8 to 13, the prohibitions against the import of commodities and products originating in Iraq and the prohibitions against financial transactions related thereto contained in resolution 661 (1990) shall have no further force or effect;

23. *Decides further* that, pending action by the Council under paragraph 22, the Security Council Committee established by resolution 661 (1990) concerning the situation between Iraq and Kuwait shall be empowered to approve, when required to assure adequate financial resources on the part of Iraq to carry out the activities under paragraph 20, exceptions to the prohibition against the import of commodities and products originating in Iraq;

24. *Decides* that, in accordance with resolution 661 (1990) and subsequent related resolutions and until it takes a further decision, all States shall continue to prevent the sale or supply to Iraq, or the promotion or facilitation of such sale or supply, by their nationals or from their territories or using their flag vessels or aircraft, of:

(a) Arms and related *matériel* of all types, specifically including the sale or transfer through other means of all forms of conventional military equipment, including for paramilitary forces, and spare parts and components and their means of production for such equipment;

(b) Items specified and defined in paragraphs 8 and 12 not otherwise covered above;

(c) Technology under licensing or other transfer arrangements used in the production, utilization or stockpiling of items specified in paragraphs (a) and (b);

(d) Personnel or materials for training or technical support services relating to the design, development, manufacture, use, maintenance or support of items specified in paragraphs (a) and (b);

25. *Calls upon* all States and international organizations to act strictly in accordance with paragraph 24, notwithstanding the existence of any contracts, agreements, licences or any other arrangements;

26. *Requests* the Secretary-General, in consultation with appropriate Governments, to develop within sixty days, for the approval of the Council, guidelines to facilitate full international implementation of paragraphs 24, 25 and 27, and to make them available to all States and to establish a procedure for updating these guidelines periodically;

27. *Calls upon* all States to maintain such national controls and procedures and to take such other actions consistent with the guidelines to be established by the Council under paragraph 26 as may be necessary to ensure compliance with the terms of paragraph 24, and calls upon international organizations to take all appropriate steps to assist in ensuring such full compliance;

28. *Agrees* to review its decisions in paragraphs 22 to 25, except for the items specified and defined in paragraphs 8 and 12, on a regular basis and in any case one hundred and twenty days following the adoption of the present resolution, taking into account Iraq's compliance with the resolution and general progress towards the control of armaments in the region;

29. *Decides* that all States, including Iraq, shall take the necessary measures to ensure that no claim shall lie at the instance of the Government of Iraq, or of any person or body in Iraq, or of any person claiming through or for the benefit of any such person or body, in connection with any contract or other transaction where its performance was affected by reason of the measures taken by the Council in resolution 661 (1990) and related resolutions;

G

30. *Decides* that, in furtherance of its commitment to facilitate the repatriation of all Kuwaiti and third-State nationals, Iraq shall extend all necessary cooperation to the International Committee of the Red Cross by providing lists of such persons, facilitating the access of the International Committee to all such persons wherever located or detained and facilitating the search by the International Committee for those Kuwaiti and third-State nationals still unaccounted for;

31. *Invites* the International Committee of the Red Cross to keep the Secretary-General apprised, as appropriate, of all activities undertaken in connection with facilitating the repatriation or return of all Kuwaiti and third-State nationals or their remains present in Iraq on or after 2 August 1990;

H

32. *Requires* Iraq to inform the Council that it will not commit or support any act of international terrorism or allow any organization directed towards commission of such acts to operate within its territory and to condemn unequivocally and renounce all acts, methods and practices of terrorism;

I

33. *Declares* that, upon official notification by Iraq to the Secretary-General and to the Security Council of its acceptance of the above provisions, a formal cease-fire is effective between Iraq and Kuwait and the Member States cooperating with Kuwait in accordance with resolution 678 (1990);

34. *Decides* to remain seized of the matter and to take such further steps as may be required for the implementation of the present resolution and to secure peace and security in the region.

*Adopted at the 2981st meeting by 12
votes to 1 (Cuba) with 2 abstentions
(Ecuador, Yemen).*

Decision

At its 2983rd meeting, on 9 April 1991, the Council decided to invite the representatives of Iraq and Kuwait to participate, without vote, in the discussion of the item entitled "The situation between Iraq and Kuwait: report of the Secretary-General on the implementation of paragraph 5 of Security Council resolution 687 (1991) (S/22454 and Add.1-3)".⁷

713, 724, 752, 757, 787, 820, 827 SAYILI GÜVENLİK KONSEYİ KARARLARI
(YUGOSLAVYA)

**Resolution 713 (1991)
of 25 September 1991**

The Security Council,

Conscious of the fact that Yugoslavia has welcomed, through a letter from the Permanent Representative of Yugoslavia to the United Nations addressed to the President of

the Security Council,¹⁸³ the decision to convene a meeting of the Security Council,

Having heard the statement by the Minister for Foreign Affairs of Yugoslavia,¹⁸⁴

Deeply concerned by the fighting in Yugoslavia, which is causing a heavy loss of human life and material damage, and by the consequences for the countries of the region, in particular in the border areas of neighbouring countries,

Concerned that the continuation of this situation constitutes a threat to international peace and security,

Recalling its primary responsibility under the Charter of the United Nations for the maintenance of international peace and security,

Recalling also the provisions of Chapter VIII of the Charter,

Commending the efforts undertaken by the European Community and its member States, with the support of the States participating in the Conference on Security and Cooperation in Europe, to restore peace and dialogue in Yugoslavia, through, *inter alia*, the implementation of a cease-fire including the sending of observers, the convening of a conference on Yugoslavia, including the mechanisms set forth within it, and the suspension of the delivery of all weapons and military equipment to Yugoslavia,

Recalling the relevant principles enshrined in the Charter, and in this context taking note of the declaration of 3 September 1991 of the States participating in the Conference on Security and Cooperation in Europe that no territorial gains or

changes within Yugoslavia brought about by violence are acceptable,

Taking note of the agreement for a cease-fire concluded on 17 September 1991 in Igalo, and also that signed on 22 September 1991,

Alarmed by the violations of the cease-fire and the continuation of the fighting,

Taking note of the letter dated 19 September 1991 from the Permanent Representative of Austria to the United Nations addressed to the President of the Security Council,¹⁸⁵

Taking note also of the letters dated 19 and 20 September 1991 from, respectively, the Permanent Representative of Canada¹⁸⁶ and the Permanent Representative of Hungary¹⁸⁷ to the United Nations addressed to the President of the Security Council,

Taking note further of the letters addressed to the Secretary-General dated 5 and 22 July, 6 and 21 August and 20 September 1991 from the Permanent Representative of the Netherlands,¹⁸⁸ the letter dated 12 July 1991 from the Permanent Representative of Czechoslovakia,¹⁸⁹ the letter dated 7 August 1991 from the Permanent Representatives of Belgium, France and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland,¹⁹⁰ and the letter dated 19 September 1991 from the Permanent Representative of Australia,¹⁹¹ as well as the letter addressed to the President of the Security Council dated 7 August 1991 from the Chargé d'affaires a.i. of the Permanent Mission of Austria,¹⁹² and the letters dated 29 August and 4 and 20 September 1991 from the Permanent Representatives of Belgium, France and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland¹⁹³ to the United Nations,

1. *Expresses its full support* for the collective efforts for peace and dialogue in Yugoslavia undertaken under the auspices of the member States of the European Community with the support of the States participating in the Conference on Security and Cooperation in Europe consistent with the principles of that Conference;

2. *Supports fully* all arrangements and measures resulting from such collective efforts as those described above, in particular with regard to assistance and support to the cease-fire observers, and to consolidate an effective end to hostilities in Yugoslavia and to assure the smooth functioning of the process instituted within the framework of the Conference on Yugoslavia;

3. *Invites* to this end the Secretary-General to offer his assistance without delay, in consultation with the Government of Yugoslavia and all those promoting the efforts referred to above, and to report as soon as possible to the Security Council;

4. *Strongly urges* all parties to abide strictly by the cease-fire agreements of 17 and 22 September 1991;

5. *Appeals urgently to and encourages* all parties to settle their disputes peacefully and through negotiation at the Conference on Yugoslavia, including through the mechanisms set forth within it;

6. *Decides*, under Chapter VII of the Charter of the United Nations, that all States shall, for the purposes of establishing peace and stability in Yugoslavia, immediately implement a general and complete embargo on all deliveries of weapons and military equipment to Yugoslavia until the Council decides otherwise following consultation between the Secretary-General and the Government of Yugoslavia;

7. *Calls upon* all States to refrain from any action which might contribute to increasing tension and to impeding or delaying a peaceful and negotiated outcome to the conflict in Yugoslavia, which would permit all Yugoslavs to decide upon and to construct their future in peace;

8. *Decides* to remain seized of the matter until a peaceful solution is achieved.

Adopted unanimously at the 3009th meeting.

Resolution 724 (1991)
of 15 December 1991

The Security Council,

Reaffirming its resolutions 713 (1991) of 25 September 1991 and 721 (1991) of 27 November 1991,

Taking note of the report of the Secretary-General pursuant to Security Council resolution 721 (1991) of 11 December 1991,¹⁹⁶

Recalling its primary responsibility under the Charter of the United Nations for the maintenance of international peace and security,

Recalling also the provisions of Chapter VIII of the Charter,

Determined to ensure that the general and complete embargo on all deliveries of weapons and military equipment to Yugoslavia imposed by resolution 713 (1991) is effectively applied,

Commending the initiatives taken by the Secretary-General in the humanitarian field,

1. *Approves* the report of the Secretary-General of 11 December 1991,¹⁹⁶ and expresses its appreciation for it;

2. *Endorses* in particular the views expressed in paragraph 21 of that report that the conditions for establishing a peace-keeping operation in Yugoslavia still do not exist and in paragraph 24 that full compliance with the agreement signed in Geneva on 23 November 1991¹⁹⁷ would permit accelerated consideration of the question of establishing a United Nations peace-keeping operation in Yugoslavia;

3. *Concurs* in particular with the Secretary-General's observation that the international community is prepared to assist the Yugoslav peoples, if the conditions described in his report are met, and in that context endorses his offer to send to Yugoslavia a small group of personnel, including military personnel, as part of the continuing mission of his Personal Envoy, to carry forward preparations for possible deployment of a peace-keeping operation;

4. *Underlines* the view that the purpose of the deployment of any United Nations peace-keeping operation in Yugoslavia would be to enable all parties to settle their disputes peacefully, including through the processes of the Conference on Yugoslavia;

5. *Acting under* Chapter VII of the Charter of the United Nations:

(a) *Requests* all States to report to the Secretary-General within twenty days on the measures they have instituted for meeting the obligations set out in paragraph 6 of resolution 713 (1991) to implement a general and complete embargo on all deliveries of weapons and military equipment to Yugoslavia;

(b) *Decides* to establish, in accordance with rule 28 of its provisional rules of procedure, a committee of the Security Council consisting of all the members of the Council to undertake the following tasks and to report on its work to the Council with its observations and recommendations:

- (i) To examine the reports submitted pursuant to paragraph (a);
- (ii) To seek from all States further information regarding the action taken by them concerning the effective implementation of the embargo imposed by paragraph 6 of resolution 713 (1991);
- (iii) To consider any information brought to its attention by States concerning violations of the embargo, and in that context to make recommendations to the Council on ways of increasing the effectiveness of the embargo;
- (iv) To recommend appropriate measures in response to violations of the general and complete embargo on all deliveries of weapons and military equipment to Yugoslavia and to provide information on a regular basis to the Secretary-General for general distribution to Member States;

(c) *Calls upon* all States to cooperate fully with the Committee in the fulfilment of its tasks concerning the effective implementation of the provisions of paragraph 6 of resolution 713 (1991);

(d) *Requests* the Secretary-General to provide all necessary assistance to the Committee and to make the necessary arrangements in the Secretariat for this purpose;

6. *Undertakes* to consider ways by which compliance with the commitments entered into by the parties may be achieved;

7. *Strongly urges* all States and parties to refrain from any action which might contribute to increasing tension, to inhibiting the establishment of an effective cease-fire and to impeding or delaying a peaceful and negotiated outcome to the conflict

in Yugoslavia which would permit all the peoples of Yugoslavia to decide upon and to construct their future in peace;

8. *Encourages* the Secretary-General to pursue his humanitarian efforts in Yugoslavia, in liaison with the International Committee of the Red Cross, the United Nations High Commissioner for Refugees, the United Nations Children's Fund and other appropriate humanitarian organizations, to take

urgent practical steps to tackle the critical needs of the people of Yugoslavia, including displaced persons and the most vulnerable groups affected by the conflict, to assist in the voluntary return of displaced persons to their homes;

9. *Decides* to remain actively seized of the matter until a peaceful solution is achieved.

Adopted unanimously at the 3023rd meeting.

Resolution 752 (1992)
of 15 May 1992

The Security Council,

Reaffirming its resolutions 713 (1991) of 25 September 1991, 721 (1991) of 27 November 1991, 724 (1991) of 15 December 1991, 727 (1992) of 8 January 1992, 740 (1992) of 7 February 1992, 743 (1992) of 21 February 1992 and 749 (1992) of 7 April 1992,

Expressing its appreciation for the reports of the Secretary-General of 24 April⁴⁷ and 12 May 1992⁵³ submitted pursuant to Security Council resolution 749 (1992),

Deeply concerned about the serious situation in certain parts of the former Socialist Federal Republic of Yugoslavia, and in particular about the rapid and violent deterioration of the situation in Bosnia and Herzegovina,

Recalling its primary responsibility under the Charter of the United Nations for the maintenance of international peace and security,

Recalling also the provisions of Chapter VIII of the Charter, and the continuing role that the European Community is playing in achieving a peaceful solution in Bosnia and Herzegovina, as well as in other republics of the former Socialist Federal Republic of Yugoslavia,

Having considered the announcement in Belgrade on 4 May 1992 described in paragraph 24 of the report of the Secretary-

General of 12 May 1992 concerning the withdrawal of Yugoslav People's Army personnel from republics other than Serbia and Montenegro and the renunciation of authority over those who remain.

Noting the urgent need for humanitarian assistance and the various appeals made in this connection, in particular by the President of Bosnia and Herzegovina,

Deploing the tragic incident on 4 May 1992 which caused the death of a member of the European Community Monitoring Mission,

Deeply concerned about the safety of United Nations personnel in Bosnia and Herzegovina,

1. *Demands* that all parties and others concerned in Bosnia and Herzegovina stop the fighting immediately, respect immediately and fully the cease-fire signed on 12 April 1992,⁴⁸ and cooperate with the efforts of the European Community to bring about urgently a negotiated political solution respecting the principle that any change of borders by force is not acceptable;

2. *Welcomes* the efforts undertaken by the European Community in the framework of the tripartite talks on constitutional arrangements for Bosnia and Herzegovina under the auspices of the Conference on Yugoslavia, urges that the discussions be resumed without delay, and urges the three communities in Bosnia and Herzegovina to participate actively and constructively in these discussions on a continuous basis as recommended by the Secretary-General and to conclude and implement the constitutional arrangements being developed at those discussions;

3. *Also demands* that all forms of interference from outside Bosnia and Herzegovina, including by units of the Yugoslav People's Army as well as elements of the Croatian Army, cease immediately, and that Bosnia and Herzegovina's neighbours take swift action to end such interference and respect the territorial integrity of Bosnia and Herzegovina;

4. *Demands also* that those units of the Yugoslav People's Army and elements of the Croatian Army now in Bosnia and Herzegovina must either be withdrawn, or be subject to the authority of the Government of Bosnia and Herzegovina, or be disbanded and disarmed with their weapons placed under effective international monitoring, and requests the Secretary-General to consider without delay what international assistance could be provided in this connection;

5. *Demands further* that all irregular forces in Bosnia and Herzegovina be disbanded and disarmed;

6. *Calls upon* all parties and others concerned to ensure that forcible expulsions of persons from the areas where they live and any attempts to change the ethnic composition of the population, anywhere in the former Socialist Federal Republic of Yugoslavia, cease immediately;

7. *Emphasizes* the urgent need for humanitarian assistance, material and financial, taking into account the large number of refugees and displaced persons and fully supports the current efforts to deliver humanitarian aid to all the victims of the conflict and to assist in the voluntary return of displaced persons to their homes;

8. *Calls on* all parties and others concerned to ensure that conditions are established for the effective and unhindered delivery of humanitarian assistance, including safe and secure access to airports in Bosnia and Herzegovina;

9. *Requests* the Secretary-General to keep under active review the feasibility of protecting international humanitarian relief programmes, including the option mentioned in paragraph 29 of his report of 12 May 1992,⁵³ and of ensuring safe and secure access to Sarajevo airport, and to report to the Security Council by 26 May 1992;

10. *Also requests* the Secretary-General, having regard to the evolution of the situation and to the results of the efforts undertaken by the European Community, to continue to keep under review the possibility of deploying a peace-keeping mission in Bosnia and Herzegovina under the auspices of the United Nations;

11. *Demands* that all parties and others concerned cooperate fully with the United Nations Protection Force and the European Community Monitoring Mission, and respect fully their freedom of movement and the safety of their personnel;

12. *Notes* the progress made thus far in the deployment of the Force, welcomes the fact that the Force has assumed the full responsibility called for by its mandate in Eastern Slavonia, and requests the Secretary-General to ensure that it will assume its full responsibilities in all the United Nations Protected Areas as soon as possible and to encourage all parties and others concerned to resolve any problems remaining in this connection;

13. *Urges* all parties and others concerned to cooperate in every way with the Force in accordance with the United Nations peace-keeping plan⁵⁴ and to comply strictly with the plan in all its aspects, in particular the disarming of all irregular forces, whatever their origin, in the United Nations Protected Areas;

14. *Decides* to remain actively seized of the matter and to consider further steps to achieve a peaceful solution in conformity with relevant resolutions of the Council.

Adopted unanimously at the 3075th meeting

Report of the Secretary-General pursuant to Security Council resolution 752 (1992)

Letter dated 26 May 1992 from the Permanent Representative of Canada to the United Nations addressed to the President of the Security Council

Letter dated 27 May 1992 from the Minister for Foreign Affairs of Bosnia and Herzegovina addressed to the President of the Security Council

Decision

At its 3082nd meeting, on 30 May 1992, the Council discussed the item entitled:

"Report of the Secretary-General pursuant to Security Council resolution 752 (1992) (S/24000)",⁴³

"Letter dated 26 May 1992 from the Permanent Representative of Canada to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/23997)",⁴³

"Letter dated 27 May 1992 from the Minister for Foreign Affairs of Bosnia and Herzegovina addressed to the President of the Security Council (S/24024)",⁴³

Resolution 757 (1992) of 30 May 1992⁵⁴

The Security Council,

Reaffirming its resolutions 713 (1991) of 25 September 1991, 721 (1991) of 27 November 1991, 724 (1991) of 15 December 1991, 727 (1992) of 8 January 1992, 740 (1992) of 7 February 1992, 743 (1992) of 21 February 1992, 749 (1992) of 7 April 1992 and 752 (1992) of 15 May 1992,

Noting that in the very complex context of events in the former Socialist Federal Republic of Yugoslavia all parties bear some responsibility for the situation,

Reaffirming its support for the Conference on Yugoslavia, including the efforts undertaken by the European Community in the framework of the discussions on constitutional arrangements for Bosnia and Herzegovina, and recalling that no territorial gains or changes brought about by violence are acceptable and that the borders of Bosnia and Herzegovina are inviolable,

Deploing the fact that the demands in resolution 752 (1992) have not been complied with, including its demands that:

- All parties and others concerned in Bosnia and Herzegovina stop the fighting immediately,
- All forms of interference from outside Bosnia and Herzegovina cease immediately,
- Bosnia and Herzegovina's neighbours take swift action to end all interference and respect the territorial integrity of Bosnia and Herzegovina,
- Action be taken as regards units of the Yugoslav People's Army in Bosnia and Herzegovina, including

the disbanding and disarming with weapons placed under effective international monitoring of any units that are neither withdrawn nor placed under the authority of the Government of Bosnia and Herzegovina,

- All irregular forces in Bosnia and Herzegovina be disbanded and disarmed,

Deploring also that its call for the immediate cessation of forcible expulsions and attempts to change the ethnic composition of the population has not been heeded, and reaffirming in this context the need for the effective protection of human rights and fundamental freedoms, including those of ethnic minorities,

Dismayed that conditions have not yet been established for the effective and unhindered delivery of humanitarian assistance, including safe and secure access to and from Sarajevo and other airports in Bosnia and Herzegovina,

Deeply concerned that those United Nations Protection Force personnel remaining in Sarajevo have been subjected to deliberate mortar and small-arms fire, and that the United Nations Military Observers deployed in the Mostar region have had to be withdrawn,

Deeply concerned also at developments in Croatia, including persistent cease-fire violations and the continued expulsion of non-Serb civilians, and at the obstruction of and lack of cooperation with the Force in other parts of Croatia,

Deploring the tragic incident on 18 May 1992 which caused the death of a member of the International Committee of the Red Cross team in Bosnia and Herzegovina,

Noting that the claim by the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) to continue automatically the membership of the former Socialist Federal Republic of Yugoslavia in the United Nations has not been generally accepted,

Expressing its appreciation for the report of the Secretary-General of 26 May 1992⁵⁵ submitted pursuant to Security Council resolution 752 (1992),

Recalling its primary responsibility under the Charter of the United Nations for the maintenance of international peace and security,

Recalling also the provisions of Chapter VIII of the Charter, and the continuing role that the European Community is playing in working for a peaceful solution in Bosnia and Herzegovina, as well as in other republics of the former Socialist Federal Republic of Yugoslavia,

Recalling further its decision in resolution 752 (1992) to consider further steps to achieve a peaceful solution in conformity with its relevant resolutions, and affirming its determination to take measures against any party or parties which fail

to fulfil the requirements of resolution 752 (1992) and its other relevant resolutions,

Determined in this context to adopt certain measures with the sole objective of achieving a peaceful solution and encouraging the efforts undertaken by the European Community and its member States,

Recalling the right of States, under Article 50 of the Charter, to consult the Council where they find themselves confronted with special economic problems arising from the carrying out of preventive or enforcement measures,

Determining that the situation in Bosnia and Herzegovina and in other parts of the former Socialist Federal Republic of Yugoslavia constitutes a threat to international peace and security,

Acting under Chapter VII of the Charter,

1. *Condemns* the failure of the authorities in the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro), including the Yugoslav People's Army, to take effective measures to fulfil the requirements of resolution 752 (1992);

2. *Demands* that any elements of the Croatian Army still present in Bosnia and Herzegovina act in accordance with paragraph 4 of resolution 752 (1992) without further delay;

3. *Decides* that all States shall adopt the measures set out below, which shall apply until the Council decides that the authorities in the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro), including the Yugoslav People's Army, have taken effective measures to fulfil the requirements of resolution 752 (1992);

4. *Decides also* that all States shall prevent:

(a) The import into their territories of all commodities and products originating in the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) exported therefrom after the date of the present resolution;

(b) Any activities by their nationals or in their territories which would promote or are calculated to promote the export or trans-shipment of any commodities or products originating in the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro); and any dealings by their nationals or their flag vessels or aircraft or in their territories in any commodities or products originating in the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) and exported therefrom after the date of the present resolution, including in particular any transfer of funds to the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) for the purposes of such activities or dealings;

(c) The sale or supply by their nationals or from their territories or using their flag vessels or aircraft of any commodities or products, whether or not originating in their territories - but not including supplies intended strictly for medical purposes and foodstuffs notified to the Security Council Committee

established pursuant to resolution 724 (1991) on Yugoslavia - to any person or body in the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) or to any person or body for the purposes of any business carried on in or operated from the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro), and any activities by their nationals or in their territories which promote or are calculated to promote such sale or supply of such commodities or products;

5. *Decides further* that no State shall make available to the authorities in the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) or to any commercial, industrial or public utility undertaking in the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro), any funds or any other financial or economic resources and shall prevent their nationals and any persons within their territories from removing from their territories or otherwise making available to those authorities or to any such undertaking any such funds or resources and from remitting any other funds to persons or bodies within the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro), except payments exclusively for strictly medical or humanitarian purposes and foodstuffs;

6. *Decides* that the prohibitions in paragraphs 4 and 5 shall not apply to the trans-shipment through the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) of commodities and products originating outside the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) and temporarily present in the territory of the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) only for the purpose of such trans-shipment, in accordance with guidelines approved by the Security Council Committee established by resolution 724 (1991);

7. *Decides* that all States shall:

(a) Deny permission to any aircraft to take off from, land in or overfly their territory if it is destined to land in or has taken off from the territory of the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro), unless the particular flight has been approved, for humanitarian or other purposes consistent with the relevant resolutions of the Council, by the Security Council Committee established by resolution 724 (1991);

(b) Prohibit, by their nationals or from their territory, the provision of engineering and maintenance servicing of aircraft registered in the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) or operated by or on behalf of entities in the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) or components for such aircraft, the certification of airworthiness for such aircraft, and the payment of new claims against existing insurance contracts and the provision of new direct insurance for such aircraft;

8. *Decides also* that all States shall:

(a) Reduce the level of the staff at diplomatic missions and consular posts of the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro);

(b) Take the necessary steps to prevent the participation in sporting events on their territory of persons or groups representing the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro);

(c) Suspend scientific and technical cooperation and cultural exchanges and visits involving persons or groups officially sponsored by or representing the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro);

9. *Decides further* that all States, and the authorities in the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro), shall take the necessary measures to ensure that no claim shall lie at the instance of the authorities in the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro), or of any person or body in the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro), or of any person claiming through or for the benefit of any such person or body, in connection with any contract or other transaction where its performance was affected by reason of the measures imposed by the present resolution and related resolutions;

10. *Decides* that the measures imposed by the present resolution shall not apply to activities related to the United Nations Protection Force, to the Conference on Yugoslavia or to the European Community Monitoring Mission, and that States, parties and others concerned shall cooperate fully with the Force, the Conference and the Mission and respect fully their freedom of movement and the safety of their personnel;

11. *Calls upon* all States, including States not members of the United Nations, and all international organizations, to act strictly in accordance with the provisions of the present resolution, notwithstanding the existence of any rights or obligations conferred or imposed by any international agreement or any contract entered into or any licence or permit granted prior to the date of the present resolution;

12. *Requests* all States to report to the Secretary-General by 22 June 1992 on the measures they have instituted for meeting the obligations set out in paragraphs 4 to 9;

13. *Decides* that the Security Council Committee established by resolution 724 (1991) shall undertake the following tasks additional to those in respect of the arms embargo established by resolutions 713 (1991) and 727 (1992):

(a) To examine the reports submitted pursuant to paragraph 12 above;

(b) To seek from all States further information regarding the action taken by them concerning the effective implementation of the measures imposed by paragraphs 4 to 9;

(c) To consider any information brought to its attention by States concerning violations of the measures imposed by paragraphs 4 to 9 and, in that context, to make recommendations to the Council on ways to increase their effectiveness;

(d) To recommend appropriate measures in response to violations of the measures imposed by paragraphs 4 to 9 and to provide information on a regular basis to the Secretary-General for general distribution to Member States;

(e) To consider and approve the guidelines referred to in paragraph 6 above;

(f) To consider and decide upon expeditiously any applications for the approval of flights for humanitarian or other purposes consistent with the relevant resolutions of the Council in accordance with paragraph 7 above;

14. *Calls upon* all States to cooperate fully with the Security Council Committee established by Security Council resolution 724 (1991) in the fulfilment of its tasks, including supplying such information as may be sought by the Committee in pursuance of the present resolution;

15. *Requests* the Secretary-General to report to the Security Council, not later than 15 June 1992 and earlier if he considers it appropriate, on the implementation of resolution 752 (1992) by all parties and others concerned;

16. *Decides* to keep under continuous review the measures imposed by paragraphs 4 to 9 with a view to considering whether such measures might be suspended or terminated following compliance with the requirements of resolution 752 (1992);

17. *Demands* that all parties and others concerned create immediately the necessary conditions for unimpeded delivery of humanitarian supplies to Sarajevo and other destinations in Bosnia and Herzegovina, including the establishment of a security zone encompassing Sarajevo and its airport and respecting the agreements signed at Geneva on 22 May 1992;

18. *Requests* the Secretary-General to continue to use his good offices in order to achieve the objectives contained in paragraph 17 above, and invites him to keep under continuous review any further measures that may become necessary to ensure unimpeded delivery of humanitarian supplies;

19. *Urges* all States to respond to the Revised Joint Appeal for humanitarian assistance of early May 1992 issued by the United Nations High Commissioner for Refugees, the United Nations Children's Fund and the World Health Organization;

20. *Reiterates* the call in paragraph 2 of resolution 752 (1992) that all parties continue their efforts in the framework of the Conference on Yugoslavia and that the three communities in Bosnia and Herzegovina resume their discussions on constitutional arrangements for Bosnia and Herzegovina;

21. *Decides* to remain actively seized of the matter and to consider immediately, whenever necessary, further steps to

achieve a peaceful solution in conformity with its relevant resolutions.

Adopted at the 3082nd meeting by 13 votes to none, with 2 abstentions (China, Zimbabwe).

Decision

At its 3088th meeting, on 30 June 1992, the Council discussed the item entitled "Further report of the Secretary-General pursuant to Security Council resolution 752 (1992) (S/24188)".⁴³

Resolution 762 (1992) of 30 June 1992

The Security Council,

Reaffirming its resolutions 713 (1991) of 25 September 1991, 721 (1991) of 27 November 1991, 724 (1991) of 15 December 1991, 727 (1992) of 8 January 1992, 740 (1992) of 7 February 1992, 743 (1992) of 21 February 1992, 749 (1992) of 7 April 1992, 752 (1992) of 15 May 1992, 757 (1992) of 30 May 1992, 758 (1992) of 8 June 1992, 760 (1992) of 18 June 1992 and 761 (1992) of 29 June 1992,

Noting the further report of the Secretary-General of 26 June 1992⁴⁴ submitted pursuant to Security Council resolution 752 (1992),

Recalling its primary responsibility under the Charter of the United Nations for the maintenance of international peace and security,

Welcoming the progress made as a result of the assumption of responsibilities by the United Nations Protection Force in Sectors East and West, and concerned about the difficulties encountered by the Force in Sectors North and South,

Commending again the efforts undertaken by the European Community and its member States, with the support of the States participating in the Conference on Security and Cooperation in Europe, through the convening of a Conference on Yugoslavia, including the mechanisms set forth within it, to ensure a peaceful political settlement,

1. *Approves* the further report of the Secretary-General of 26 June 1992⁴⁵ submitted pursuant to Security Council resolution 752 (1992)

2. *Urges* all parties and others concerned to honour their commitments to effect a complete cessation of hostilities and to implement the United Nations peace-keeping plan;⁴⁶

3. *Also urges*, in accordance with paragraph 4 of resolution 727 (1992), the Government of Croatia to withdraw its army to the positions held before the offensive of 21 June 1992

UNITED
NATIONS

Security Council

Distr.
GENERAL

S/RES/787 (1992)
16 November 1992

RESOLUTION 787 (1992)

Adopted by the Security Council at its 3137th meeting,
on 16 November 1992

The Security Council,

Reaffirming its resolution 713 (1991) of 25 September 1991 and all subsequent relevant resolutions,

Reaffirming its determination that the situation in the Republic of Bosnia and Herzegovina constitutes a threat to the peace, and reaffirming that the provision of humanitarian assistance in the Republic of Bosnia and Herzegovina is an important element in the Security Council's effort to restore peace and security in the region,

Deeply concerned at the threats to the territorial integrity of the Republic of Bosnia and Herzegovina, which, as a State Member of the United Nations, enjoys the rights provided for in the Charter of the United Nations,

Reaffirming also its full support for the International Conference on the Former Yugoslavia as the framework within which an overall political settlement of the crisis in the former Yugoslavia may be achieved, and for the work of the Co-Chairmen of the Steering Committee of the Conference,

Recalling the decision by the International Conference on the Former Yugoslavia to examine the possibility of promoting safe areas for humanitarian purposes,

Recalling the commitments entered into by the parties and others concerned within the framework of the International Conference on the Former Yugoslavia,

Reiterating its call on all parties and others concerned to cooperate fully with the Co-Chairmen of the Steering Committee,

Noting the progress made so far within the framework of the International Conference, including the Joint Declarations signed at Geneva on

92-72303 4618Z (E) 161192

161192

/...

S/RES/787 (1992)

Page 2

30 September 1992 1/ and 20 October 1992 2/ by the Presidents of the Republic of Croatia and the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro); the Joint Statement made at Geneva on 19 October 1992 by the Presidents of the Republic of Bosnia and Herzegovina and the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro); 3/ the Joint Communiqué issued on 1 November 1992 at Zagreb by the Presidents of the Republic of Croatia and the Republic of Bosnia and Herzegovina; 4/ the establishment of the Mixed Military Working Group in the Republic of Bosnia and Herzegovina; and the production of a draft outline constitution for the Republic of Bosnia and Herzegovina, 5/

Noting with grave concern the report of the Special Rapporteur appointed following a special session of the Commission on Human Rights to investigate the human rights situation in the former Yugoslavia, which makes clear that massive and systematic violations of human rights and grave violations of international humanitarian law continue in the Republic of Bosnia and Herzegovina,

Welcoming the deployment of additional elements of the United Nations Protection Force for the protection of humanitarian activities in the Republic of Bosnia and Herzegovina, in accordance with its resolution 776 (1992) of 14 September 1992,

Deeply concerned about reports of continuing violations of the embargo imposed by its resolutions 713 (1991) and 724 (1991) of 15 December 1991,

Deeply concerned also about reports of violations of the measures imposed by its resolution 757 (1992) of 30 May 1992,

1. Calls upon the parties in the Republic of Bosnia and Herzegovina to consider the draft outline constitution as a basis for negotiating a political settlement of the conflict in that country and to continue negotiations for constitutional arrangements on the basis of the draft outline, under the auspices of the Co-Chairmen of the Steering Committee, these negotiations to be held in continuous and uninterrupted session;

2. Reaffirms that any taking of territory by force or any practice of "ethnic cleansing" is unlawful and unacceptable, and will not be permitted to affect the outcome of the negotiations on constitutional arrangements for the

1/ S/24476, annex.

2/ S/24704, annex.

3/ S/24702, annex.

4/ S/24748, annex.

5/ S/24795, annex VII.

/...

Republic of Bosnia and Herzegovina, and insists that all displaced persons be enabled to return in peace to their former homes;

3. Strongly reaffirms its call on all parties and others concerned to respect strictly the territorial integrity of the Republic of Bosnia and Herzegovina, and affirms that any entities unilaterally declared or arrangements imposed in contravention thereof will not be accepted;

4. Condemns the refusal of all parties in the Republic of Bosnia and Herzegovina, in particular the Bosnian Serb paramilitary forces, to comply with its previous resolutions, and demands that they and all other concerned parties in the former Yugoslavia fulfil immediately their obligations under those resolutions;

5. Demands that all forms of interference from outside the Republic of Bosnia and Herzegovina, including infiltration into the country of irregular units and personnel, cease immediately, and reaffirms its determination to take measures against all parties and others concerned which fail to fulfil the requirements of resolution 752 (1992) and its other relevant resolutions, including the requirement that all forces, in particular elements of the Croatian army, be withdrawn, or be subject to the authority of the Government of the Republic of Bosnia and Herzegovina, or be disbanded or disarmed;

6. Calls upon all parties in the Republic of Bosnia and Herzegovina to fulfil their commitments to put into effect an immediate cessation of hostilities and to negotiate in the Mixed Military Working Group, continuously and in uninterrupted session, to end the blockades of Sarajevo and other towns and to demilitarize them, with heavy weapons under international supervision;

7. Condemns all violations of international humanitarian law, including in particular the practice of "ethnic cleansing" and the deliberate impeding of the delivery of food and medical supplies to the civilian population of the Republic of Bosnia and Herzegovina, and reaffirms that those that commit or order the commission of such acts will be held individually responsible in respect of such acts;

8. Welcomes the establishment of the Commission of Experts provided for in paragraph 2 of its resolution 780 (1992) of 6 October 1992, and requests the Commission to pursue actively its investigations with regard to grave breaches of the Geneva Conventions and other violations of international humanitarian law committed in the territory of the former Yugoslavia, in particular the practice of "ethnic cleansing";

9. Decides, acting under Chapter VII of the Charter of the United Nations, in order to ensure that commodities and products transshipped through the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) are not diverted in violation of resolution 757 (1992), to prohibit the transshipment of crude oil, petroleum products, coal, energy-related equipment, iron, steel, other metals, chemicals, rubber, tyres, vehicles, aircraft and motors of all types unless such transshipment is specifically authorized on a case-by-case basis

/...

S/RES/787 (1992)

Page 4

by the Committee established by resolution 724 (1991) under its no-objection procedure;

10. Further decides, acting under Chapter VII of the Charter of the United Nations, that any vessel in which a majority or controlling interest is held by a person or undertaking in or operating from the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) shall be considered, for the purpose of implementation of the relevant resolutions of the Security Council, a vessel of the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) regardless of the flag under which the vessel sails;

11. Calls upon all States to take all necessary steps to ensure that none of their exports are diverted to the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) in violation of resolution 757 (1992);

12. Acting under Chapters VII and VIII of the Charter of the United Nations, calls upon States, acting nationally or through regional agencies or arrangements, to use such measures commensurate with the specific circumstances as may be necessary under the authority of the Security Council to halt all inward and outward maritime shipping in order to inspect and verify their cargoes and destinations and to ensure strict implementation of the provisions of resolutions 713 (1991) and 757 (1992);

13. Commends the efforts of those riparian States which are acting to ensure compliance with resolutions 713 (1991) and 757 (1992) with respect to shipments on the Danube, and reaffirms the responsibility of riparian States to take necessary measures to ensure that shipping on the Danube is in accordance with resolutions 713 (1991) and 757 (1992), including such measures commensurate with the specific circumstances as may be necessary to halt such shipping in order to inspect and verify their cargoes and destinations and to ensure strict implementation of the provisions of resolutions 713 (1991) and 757 (1992);

14. Requests the States concerned, nationally or through regional agencies or arrangements, to coordinate with the Secretary-General inter alia on the submission of reports to the Security Council regarding actions taken in pursuance of paragraphs 12 and 13 of the present resolution to facilitate the monitoring of the implementation of the present resolution;

15. Requests all States to provide in accordance with the Charter of the United Nations such assistance as may be required by those States acting nationally or through regional agencies and arrangements in pursuance of paragraphs 12 and 13 of the present resolution;

16. Considers that, in order to facilitate the implementation of the relevant Security Council resolutions, observers should be deployed on the borders of the Republic of Bosnia and Herzegovina, and requests the Secretary-General to present to the Council as soon as possible his recommendations on this matter;

/...

17. Calls upon all international donors to contribute to the humanitarian relief efforts in the former Yugoslavia, to support the United Nations Consolidated Inter-Agency Programme of Action and Appeal for the former Yugoslavia and to speed up the delivery of assistance under existing pledges;

18. Calls upon all parties and others concerned to cooperate fully with the humanitarian agencies and with the United Nations Protection Force to ensure the safe delivery of humanitarian assistance to those in need of it, and reiterates its demand that all parties and others concerned take the necessary measures to ensure the safety of United Nations and other personnel engaged in the delivery of humanitarian assistance;

19. Invites the Secretary-General, in consultation with the United Nations High Commissioner for Refugees and other relevant international humanitarian agencies, to study the possibility of and the requirements for the promotion of safe areas for humanitarian purposes;

20. Expresses its appreciation for the report presented to the Council by the Co-Chairmen of the Steering Committee of the International Conference on the Former Yugoslavia, and requests the Secretary-General to continue to keep the Council regularly informed of developments and of the work of the Conference;

21. Decides to remain actively seized of the matter until a peaceful solution is achieved.

UNITED
NATIONS

Security Council

Distr.
GENERAL

S/RES/820 (1993)
17 April 1993

RESOLUTION 820 (1993)

Adopted by the Security Council at its 3200th meeting,
on 17 April 1993

The Security Council,

Reaffirming all its earlier relevant resolutions,

Having considered the reports of the Secretary-General on the peace talks held by the Co-Chairmen of the Steering Committee of the International Conference on the Former Yugoslavia (S/25221, S/25248, S/25403 and S/25479),

Reaffirming the need for a lasting peace settlement to be signed by all of the Bosnian parties,

Reaffirming the sovereignty, territorial integrity and political independence of the Republic of Bosnia and Herzegovina,

Reaffirming once again that any taking of territory by force or any practice of "ethnic cleansing" is unlawful and totally unacceptable, and insisting that all displaced persons be enabled to return in peace to their former homes,

Reaffirming in this regard its resolution 808 (1993) in which it decided that an international tribunal shall be established for the prosecution of persons responsible for serious violations of international humanitarian law committed in the territory of the former Yugoslavia since 1991 and requested the Secretary-General to submit a report at the earliest possible date,

Deeply alarmed and concerned about the magnitude of the plight of innocent victims of the conflict in the Republic of Bosnia and Herzegovina,

Expressing its condemnation of all the activities carried out in violation of resolutions 757 (1992) and 787 (1992) between the territory of the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) and Serb-controlled areas in the Republic of Croatia and the Republic of Bosnia and Herzegovina,

93-22297 4967Z (E) 170493

/...

S/RES/820 (1993)

Page 2

Deeply concerned by the position of the Bosnian Serb party as reported in paragraphs 17, 18 and 19 of the report of the Secretary-General of 26 March 1993 (S/25479),

Recalling the provisions of Chapter VIII of the Charter of the United Nations,

A

1. Commends the peace plan for Bosnia and Herzegovina in the form agreed to by two of the Bosnian parties and set out in the report of the Secretary-General of 26 March 1993 (S/25479), namely the Agreement on Interim Arrangements (annex I), the nine Constitutional Principles (annex II), the provisional provincial map (annex III) and the Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina (annex IV);
2. Welcomes the fact that this plan has now been accepted in full by two of the Bosnian parties;
3. Expresses its grave concern at the refusal so far of the Bosnian Serb party to accept the Agreement on Interim Arrangements and the provisional provincial map, and calls on that party to accept the peace plan in full;
4. Demands that all parties and others concerned continue to observe the cease-fire and refrain from any further hostilities;
5. Demands full respect for the right of the United Nations Protection Force (UNPROFOR) and the international humanitarian agencies to free and unimpeded access to all areas in the Republic of Bosnia and Herzegovina, and that all parties, in particular the Bosnian Serb party and others concerned, cooperate fully with them and take all necessary steps to ensure the safety of their personnel;
6. Condemns once again all violations of international humanitarian law, including in particular the practice of "ethnic cleansing" and the massive, organized and systematic detention and rape of women, and reaffirms that those who commit or have committed or order or have ordered the commission of such acts will be held individually responsible in respect of such acts;
7. Reaffirms its endorsement of the principles that all statements or commitments made under duress, particularly those relating to land and property, are wholly null and void and that all displaced persons have the right to return in peace to their former homes and should be assisted to do so;
8. Declares its readiness to take all the necessary measures to assist the parties in the effective implementation of the peace plan once it has been agreed in full by all the parties, and requests the Secretary-General to

/...

submit to the Council at the earliest possible date, and if possible not later than nine days after the adoption of the present resolution, a report containing an account of the preparatory work for the implementation of the proposals referred to in paragraph 28 of the Secretary-General's report of 26 March 1993 (S/25479) and detailed proposals for the implementation of the peace plan, including arrangements for the effective international control of heavy weapons, based inter alia on consultations with Member States, acting nationally or through regional organizations or arrangements;

9. Encourages Member States, acting nationally or through regional organizations or arrangements, to cooperate effectively with the Secretary-General in his efforts to assist the parties in implementing the peace plan in accordance with paragraph 8 above;

B

Determined to strengthen the implementation of the measures imposed by its earlier relevant resolutions,

Acting under Chapter VII of the Charter of the United Nations,

10. Decides that the provisions set forth in paragraphs 12 to 30 below shall, to the extent that they establish obligations beyond those established by its earlier relevant resolutions, come into force nine days after the date of the adoption of the present resolution unless the Secretary-General has reported to the Council that the Bosnian Serb party has joined the other parties in signing the peace plan and in implementing it and that the Bosnian Serbs have ceased their military attacks;

11. Decides further that if, at any time after the submission of the above-mentioned report of the Secretary-General, the Secretary-General reports to the Council that the Bosnian Serbs have renewed their military attacks or failed to comply with the peace plan, the provisions set forth in paragraphs 12 to 30 below shall come into force immediately;

12. Decides that import to, export from and transshipment through the United Nations Protected Areas in the Republic of Croatia and those areas of the Republic of Bosnia and Herzegovina under the control of Bosnian Serb forces, with the exception of essential humanitarian supplies including medical supplies and foodstuffs distributed by international humanitarian agencies, shall be permitted only with proper authorization from the Government of the Republic of Croatia or the Government of the Republic of Bosnia and Herzegovina respectively;

13. Decides that all States, in implementing the measures imposed by resolutions 757 (1992), 760 (1992), 787 (1992) and the present resolution, shall take steps to prevent diversion to the territory of the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) of commodities and products said to be destined for other places, in particular the United Nations Protected Areas in the Republic of Croatia and those areas of the Republic of Bosnia and Herzegovina under the control of Bosnian Serb forces;

/...

S/RES/820 (1993)

Page 4

14. Demands that all parties and others concerned cooperate fully with UNPROFOR in the fulfilment of its immigration and customs control functions deriving from resolution 769 (1992);

15. Decides that transshipments of commodities and products through the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) on the Danube shall be permitted only if specifically authorized by the Committee established by resolution 724 (1991) and that each vessel so authorized must be subject to effective monitoring while passing along the Danube between Vidin/Calafat and Mohacs;

16. Confirms that no vessels (a) registered in the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) or (b) in which a majority or controlling interest is held by a person or undertaking in or operating from the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) or (c) suspected of having violated or being in violation of resolutions 713 (1991), 757 (1992), 787 (1992) or the present resolution shall be permitted to pass through installations, including river locks or canals within the territory of Member States, and calls upon the riparian States to ensure that adequate monitoring is provided to all cabotage traffic involving points that are situated between Vidin/Calafat and Mohacs;

17. Reaffirms the responsibility of riparian States to take necessary measures to ensure that shipping on the Danube is in accordance with resolutions 713 (1991), 757 (1992), 787 (1992) and the present resolution, including any measures under the authority of the Security Council to halt or otherwise control all shipping in order to inspect and verify their cargoes and destinations, to ensure effective monitoring and to ensure strict implementation of the relevant resolutions, and reiterates its request in resolution 787 (1992) to all States, including non-riparian States, to provide, acting nationally or through regional organizations or arrangements, such assistance as may be required by the riparian States, notwithstanding the restrictions on navigation set out in the international agreements which apply to the Danube;

18. Requests the Committee established by resolution 724 (1991) to make periodic reports to the Security Council on information submitted to the Committee regarding alleged violations of the relevant resolutions, identifying where possible persons or entities, including vessels, reported to be engaged in such violations;

19. Reminds States of the importance of strict enforcement of measures imposed under Chapter VII of the Charter, and calls upon them to bring proceedings against persons and entities violating the measures imposed by resolutions 713 (1991), 757 (1992), 787 (1992) and the present resolution and to impose appropriate penalties;

/...

20. Welcomes the role of the international Sanctions Assistance Missions in support of the implementation of the measures imposed under resolutions 713 (1991), 757 (1992), 787 (1992) and the present resolution and the appointment of the Sanctions Coordinator by the Conference on Security and Cooperation in Europe and invites the Sanctions Coordinator and the Sanctions Assistance Missions to work in close cooperation with the Committee established by resolution 724 (1991);

21. Decides that States in which there are funds, including any funds derived from property, (a) of the authorities in the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro), or (b) of commercial, industrial or public utility undertakings in the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro), or (c) controlled directly or indirectly by such authorities or undertakings or by entities, wherever located or organized, owned or controlled by such authorities or undertakings, shall require all persons and entities within their own territories holding such funds to freeze them to ensure that they are not made available directly or indirectly to or for the benefit of the authorities in the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) or to any commercial, industrial or public utility undertaking in the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro), and calls on all States to report to the Committee established by resolution 724 (1991) on actions taken pursuant to this paragraph;

22. Decides to prohibit the transport of all commodities and products across the land borders or to or from the ports of the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro), the only exceptions being:

(a) The importation of medical supplies and foodstuffs into the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) as provided for in resolution 757 (1992), in which connection the Committee established by resolution 724 (1991) will draw up rules for monitoring to ensure full compliance with this and other relevant resolutions;

(b) The importation of other essential humanitarian supplies into the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) approved on a case-by-case basis under the no-objection procedure by the Committee established by resolution 724 (1991);

(c) Strictly limited transshipments through the territory of the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro), when authorized on an exceptional basis by the Committee established by resolution 724 (1991), provided that nothing in this paragraph shall affect transshipment on the Danube in accordance with paragraph 15 above;

23. Decides that each State neighbouring the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) shall prevent the passage of all freight vehicles and rolling stock into or out of the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro), except at a strictly limited number of road and rail border crossing points, the location of which shall be notified by each neighbouring State to the Committee established by resolution 724 (1991) and approved by the Committee;

/...

24. Decides that all States shall impound all vessels, freight vehicles, rolling stock and aircraft in their territories in which a majority or controlling interest is held by a person or undertaking in or operating from the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) and that these vessels, freight vehicles, rolling stock and aircraft may be forfeit to the seizing State upon a determination that they have been in violation of resolutions 713 (1991), 757 (1992), 787 (1992) or the present resolution;

25. Decides that all States shall detain pending investigation all vessels, freight vehicles, rolling stock, aircraft and cargoes found in their territories and suspected of having violated or being in violation of resolutions 713 (1991), 757 (1992), 787 (1992) or the present resolution, and that, upon a determination that they have been in violation, such vessels, freight vehicles, rolling stock and aircraft shall be impounded and, where appropriate, they and their cargoes may be forfeit to the detaining State;

26. Confirms that States may charge the expense of impounding vessels, freight vehicles, rolling stock and aircraft to their owners;

27. Decides to prohibit the provision of services, both financial and non-financial, to any person or body for purposes of any business carried on in the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) the only exceptions being telecommunications, postal services, legal services consistent with resolution 757 (1992) and, as approved, on a case-by-case basis by the Committee established by resolution 724 (1991), services whose supply may be necessary for humanitarian or other exceptional purposes;

28. Decides to prohibit all commercial maritime traffic from entering the territorial sea of the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) except when authorized on a case-by-case basis by the Committee established by resolution 724 (1991) or in case of force majeure;

29. Reaffirms the authority of States acting under paragraph 12 of resolution 787 (1992) to use such measures commensurate with the specific circumstances as may be necessary under the authority of the Security Council to enforce the present resolution and its other relevant resolutions, including in the territorial sea of the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro);

30. Confirms that the provisions set forth in paragraphs 12 to 29 above, strengthening the implementation of the measures imposed by its earlier relevant resolutions, do not apply to activities related to UNPROFOR, the International Conference on the Former Yugoslavia or the European Community Monitor Mission;

C

Desirous of achieving the full readmittance of the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) to the international community once it has fully implemented the relevant resolutions of the Council,

/...

31. Expresses its readiness, after all three Bosnian parties have accepted the peace plan and on the basis of verified evidence, provided by the Secretary-General, that the Bosnian Serb party is cooperating in good faith in effective implementation of the plan, to review all the measures in the present resolution and its other relevant resolutions with a view to gradually lifting them;

32. Invites all States to consider what contribution they can make to the reconstruction of the Republic of Bosnia and Herzegovina;

33. Decides to remain actively seized of the matter.

UNITED
NATIONS

S

Security Council

Distr.
GENERALS/RES/827 (1993)
25 May 1993

RESOLUTION 827 (1993)

Adopted by the Security Council at its 3217th meeting, on
25 May 1993

The Security Council,

Reaffirming its resolution 713 (1991) of 25 September 1991 and all subsequent relevant resolutions,

Having considered the report of the Secretary-General (S/25704 and Add.1) pursuant to paragraph 2 of resolution 808 (1993),

Expressing once again its grave alarm at continuing reports of widespread and flagrant violations of international humanitarian law occurring within the territory of the former Yugoslavia, and especially in the Republic of Bosnia and Herzegovina, including reports of mass killings, massive, organized and systematic detention and rape of women, and the continuance of the practice of "ethnic cleansing", including for the acquisition and the holding of territory,

Determining that this situation continues to constitute a threat to international peace and security,

Determined to put an end to such crimes and to take effective measures to bring to justice the persons who are responsible for them,

Convinced that in the particular circumstances of the former Yugoslavia the establishment as an ad hoc measure by the Council of an international tribunal and the prosecution of persons responsible for serious violations of international humanitarian law would enable this aim to be achieved and would contribute to the restoration and maintenance of peace,

Believing that the establishment of an international tribunal and the prosecution of persons responsible for the above-mentioned violations of international humanitarian law will contribute to ensuring that such violations are halted and effectively redressed,

Noting in this regard the recommendation by the Co-Chairmen of the Steering Committee of the International Conference on the Former Yugoslavia for the establishment of such a tribunal (S/25221),

93-30628 (E) 250593

250593

/...

S/RES/827 (1993)
Page 2

Reaffirming in this regard its decision in resolution 808 (1993) that an international tribunal shall be established for the prosecution of persons responsible for serious violations of international humanitarian law committed in the territory of the former Yugoslavia since 1991,

Considering that, pending the appointment of the Prosecutor of the International Tribunal, the Commission of Experts established pursuant to resolution 780 (1992) should continue on an urgent basis the collection of information relating to evidence of grave breaches of the Geneva Conventions and other violations of international humanitarian law as proposed in its interim report (S/25274),

Acting under Chapter VII of the Charter of the United Nations,

1. Approves the report of the Secretary-General;
2. Decides hereby to establish an international tribunal for the sole purpose of prosecuting persons responsible for serious violations of international humanitarian law committed in the territory of the former Yugoslavia between 1 January 1991 and a date to be determined by the Security Council upon the restoration of peace and to this end to adopt the Statute of the International Tribunal annexed to the above-mentioned report;
3. Requests the Secretary-General to submit to the judges of the International Tribunal, upon their election, any suggestions received from States for the rules of procedure and evidence called for in Article 15 of the Statute of the International Tribunal;
4. Decides that all States shall cooperate fully with the International Tribunal and its organs in accordance with the present resolution and the Statute of the International Tribunal and that consequently all States shall take any measures necessary under their domestic law to implement the provisions of the present resolution and the Statute, including the obligation of States to comply with requests for assistance or orders issued by a Trial Chamber under Article 29 of the Statute;
5. Urges States and intergovernmental and non-governmental organizations to contribute funds, equipment and services to the International Tribunal, including the offer of expert personnel;
6. Decides that the determination of the seat of the International Tribunal is subject to the conclusion of appropriate arrangements between the United Nations and the Netherlands acceptable to the Council, and that the International Tribunal may sit elsewhere when it considers it necessary for the efficient exercise of its functions;
7. Decides also that the work of the International Tribunal shall be carried out without prejudice to the right of the victims to seek, through appropriate means, compensation for damages incurred as a result of violations of international humanitarian law;
8. Requests the Secretary-General to implement urgently the present resolution and in particular to make practical arrangements for the effective

/...

S/RES/827 (1993)
Page 3

functioning of the International Tribunal at the earliest time and to report periodically to the Council;

9. Decides to remain actively seized of the matter.

733, 751, 814 SAYILI GÜVENLİK KONSEYİ KARARLARI (SOMALİ- UNUSOM)

ITEMS RELATING TO THE SITUATION IN SOMALIA

Letter dated 20 January 1992 from the Chargé d'affaires a.i. of the Permanent Mission of Somalia to the United Nations addressed to the President of the Security Council

Decision

At its 3039th meeting, on 23 January 1992, the Council decided to invite the representative of Somalia to participate, without vote, in the discussion of the item entitled "Letter dated 20 January 1992 from the Chargé d'affaires a.i. of the Permanent Mission of Somalia to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/23445)".³

Resolution 733 (1992) of 23 January 1992

The Security Council,

Considering the request by Somalia for the Security Council to consider the situation in Somalia,¹⁷⁴

Having heard the report of the Secretary-General on the situation in Somalia and commending the initiative taken by him in the humanitarian field,

Gravely alarmed at the rapid deterioration of the situation in Somalia and the heavy loss of human life and widespread material damage resulting from the conflict in the country and aware of its consequences on stability and peace in the region,

Concerned that the continuation of this situation constitutes, as stated in the report of the Secretary-General, a threat to international peace and security,

Recalling its primary responsibility under the Charter of the United Nations for the maintenance of international peace and security,

Recalling also the provisions of Chapter VIII of the Charter,

Expressing its appreciation to the international and regional organizations that have provided assistance to the populations affected by the conflict and deploring that personnel of these organizations have lost their lives in the exercise of their humanitarian tasks,

Taking note of the appeals addressed to the parties by the Chairman of the Organization of the Islamic Conference on 16 December 1991, the Secretary-General of the Organization of African Unity on 18 December 1991¹⁷⁵ and the League of Arab States on 5 January 1992,¹⁷⁶

1. *Takes note* of the report of the Secretary-General on the situation in Somalia and expresses its concern with the situation prevailing in that country;

2. *Requests* the Secretary-General immediately to undertake the necessary actions to increase humanitarian assistance by the United Nations and its specialized agencies to the affected population in all parts of Somalia in liaison with the other international humanitarian organizations and to this end to appoint a coordinator to oversee the effective delivery of this assistance;

3. *Also requests* the Secretary-General of the United Nations, in cooperation with the Secretary-General of the Organization of African Unity and the Secretary-General of the League of Arab States, immediately to contact all parties involved in the conflict, to seek their commitment to the cessation of hostilities in order to permit the humanitarian assistance to be distributed, to promote a cease-fire and compliance therewith, and to assist in the process of a political settlement of the conflict in Somalia;

4. *Strongly urges* all parties to the conflict immediately to cease hostilities and agree to a cease-fire and to promote the process of reconciliation and of political settlement in Somalia;

5. *Decides*, under Chapter VII of the Charter of the United Nations, that all States shall, for the purposes of establishing peace and stability in Somalia, immediately implement a general and complete embargo on all deliveries of weapons and military equipment to Somalia until the Council decides otherwise;

6. *Calls on* all States to refrain from any action which might contribute to increasing tension and to impeding or delaying a peaceful and negotiated outcome to the conflict in Somalia, which would permit all Somalis to decide upon and to construct their future in peace;

7. *Calls upon* all parties to cooperate with the Secretary-General to this end and to facilitate the delivery by the United Nations, its specialized agencies and other humanitarian organizations of humanitarian assistance to all those in need of it, under the supervision of the coordinator;

8. *Urges* all parties to take all the necessary measures to ensure the safety of personnel sent to provide humanitarian assistance, to assist them in their tasks and to ensure full respect for the rules and principles of international law regarding the protection of civilian populations;

9. *Calls upon* all States and international organizations to contribute to the efforts of humanitarian assistance to the population in Somalia;

10. *Requests* the Secretary-General to report to the Security Council as soon as possible on this matter;

11. *Decides* to remain seized of the matter until a peaceful solution is achieved.

Adopted unanimously at the 3039th meeting

Decisions

In a letter dated 3 February 1992,¹⁷⁷ addressed to the President of the Security Council, for the attention of the members of the Council, the Secretary-General enclosed a letter dated 31 January 1992¹⁷⁸ from the Chargé d'affaires a.i. of the Permanent Mission of Germany to the United Nations transmitting the text of a letter from the Federal Minister for Foreign Affairs of Germany addressed to the Secretary-General, and requesting that that letter be brought to the attention of the members of the Council. The letter referred to the great danger which the mining of the entire territory of northern Somalia constituted for the civilian population, and stated that the German non-governmental organization Komitee Kap Anamur had asked the German Government to support a mine-clearing programme which was already being implemented by Komitee Kap Anamur. In particular, the Committee had asked for the provision of two demilitarized mine-clearing tanks. The German Government was ready to grant that request and assumed that that humanitarian measure did not conflict with the provisions of Council resolution 733 (1992).

In a letter dated 5 February 1992,¹⁷⁹ the President of the Security Council informed the Secretary-General as follows:

"I have the honour to inform you that your letter dated 3 February 1992¹⁷⁷ transmitting a communication from the Federal Minister for Foreign Affairs of Germany has been brought to the attention of the members of the Council. They have taken note of the intention of the German Government and have no objection thereto."

The situation in Somalia

Decisions

At its 3060th meeting, on 17 March 1992, the Council decided to invite the representatives of Italy, Kenya, Nigeria and Somalia to participate, without vote, in the discussion of the item entitled:

"The situation in Somalia:

- (a) "Letter dated 20 January 1992 from the Chargé d'affaires a.i. of the Permanent Mission of Somalia to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/23445);³
- (b) "Report of the Secretary-General (S/23693 and Corr.1)".³

At the same meeting, the Council also decided, at the request of the representative of Morocco,¹⁸⁰ to extend an invitation to Mr. Engin Ansay, Permanent Observer of the Organization of the Islamic Conference to the United Nations, under rule 39 of its provisional rules of procedure.

At the same meeting, the Council also decided, at the request of the representative of Morocco,¹⁸¹ to extend an invitation to Mr. Aboul Nasr, Permanent Observer of the League of Arab States to the United Nations, under rule 39 of the provisional rules of procedure.

Resolution 746 (1992) of 17 March 1992

The Security Council,

Considering the request by Somalia for the Security Council to consider the situation in Somalia,¹⁷⁴

Reaffirming its resolution 733 (1992) of 23 January 1992,

Having considered the report of the Secretary-General of 11 March 1992¹⁸² on the situation in Somalia,

Taking note of the signing at Mogadishu on 3 March 1992 of the cease-fire agreements,¹⁸³ including agreements for the implementation of measures aimed at stabilizing the cease-fire through a United Nations monitoring mission,

Deeply regretting that the factions have not yet abided by their commitment to implement the cease-fire and thus have still not permitted the unimpeded provision and distribution of humanitarian assistance to the people in need in Somalia,

Deeply disturbed by the magnitude of the human suffering caused by the conflict and concerned that the continuation of the situation in Somalia constitutes a threat to international peace and security,

Bearing in mind that the factors described in paragraph 76 of the Secretary-General's report must be taken into account,

Cognizant of the importance of cooperation between the United Nations and regional organizations in the context of Chapter VIII of the Charter of the United Nations,

Underlining the importance which it attaches to the international, regional and non-governmental organizations, including the International Committee of the Red Cross, continuing to provide humanitarian and other relief assistance to the people of Somalia under difficult circumstances,

Expressing its appreciation to the regional organizations, including the Organization of African Unity, the League of Arab States and the Organization of the Islamic Conference, for their cooperation with the United Nations in the effort to resolve the Somali problem,

1. *Takes note with appreciation* of the report of the Secretary-General of 11 March 1992 on the situation in Somalia;¹⁸²

2. *Urges* the Somali factions to honour their commitment under the cease-fire agreements signed at Mogadishu on 3 March 1992;¹⁸³

3. *Urges* all the Somali factions to cooperate with the Secretary-General and to facilitate the delivery by the United Nations, its specialized agencies and other humanitarian organizations of humanitarian assistance to all those in need of it, under the supervision of the coordinator mentioned in resolution 733 (1992);

4. *Requests* the Secretary-General to pursue his humanitarian efforts in Somalia and to use all the resources at his disposal, including those of the relevant United Nations agencies, to address urgently the critical needs of the affected population in Somalia;

5. *Appeals* to all Member States and to all humanitarian organizations to contribute to and to cooperate with these humanitarian relief efforts;

6. *Strongly supports* the Secretary-General's decision urgently to dispatch a technical team to Somalia, accompanied by the Coordinator, in order to work within the framework and objectives outlined in paragraphs 73 and 74 of his report and to submit expeditiously a report to the Security Council on this matter;

7. *Requests* that the technical team also develop a high-priority plan to establish mechanisms to ensure the unimpeded delivery of humanitarian assistance;

8. *Calls on* all parties, movements and factions in Mogadishu in particular, and in Somalia in general, to respect fully the security and safety of the technical team and the personnel of the humanitarian organizations and to guarantee their complete freedom of movement in and around Mogadishu and other parts of Somalia;

9. *Calls upon* the Secretary-General to continue, in close cooperation with the Organization of African Unity, the League of Arab States and the Organization of the Islamic Conference, his consultations with all Somali parties, movements and factions towards the convening of a conference for national reconciliation and unity in Somalia;

10. *Calls upon* all Somali parties, movements and factions to cooperate fully with the Secretary-General in the implementation of the present resolution;

11. *Decides* to remain seized of the matter until a peaceful solution is achieved.

Adopted unanimously at the 3060th meeting

Decision

At its 3069th meeting, on 24 April 1992, the Council decided to invite the representative of Somalia to participate, without vote, in the discussion of the item entitled "The situation in Somalia: report of the Secretary-General (S/23829 and Add.1 and 2)".⁴³

Resolution 751 (1992) of 24 April 1992

The Security Council,

Considering the request by Somalia for the Security Council to consider the situation in Somalia,¹⁷⁴

Reaffirming its resolutions 733 (1992) of 23 January 1992 and 746 (1992) of 17 March 1992,

Having considered the report of the Secretary-General of 21 and 24 April 1992 on the situation in Somalia,¹⁸⁴

Taking note of the signing of the cease-fire agreements in Mogadishu on 3 March 1992,¹⁸³ including agreements for the implementation of measures aimed at stabilizing the cease-fire through a United Nations monitoring mission,

Taking note also of the signing of letters of agreement in Mogadishu, Hargeisa and Kismayo on the mechanism for monitoring the cease-fire and arrangements for the equitable and effective distribution of humanitarian assistance in and around Mogadishu,¹⁸⁵

Deeply disturbed by the magnitude of the human suffering caused by the conflict and concerned that the continuation of the situation in Somalia constitutes a threat to international peace and security,

Cognizant of the importance of cooperation between the United Nations and regional organizations in the context of Chapter VIII of the Charter of the United Nations,

Underlining the importance which it attaches to the international, regional and non-governmental organizations, including the International Committee of the Red Cross, continuing to provide humanitarian and other relief assistance to the people of Somalia under difficult circumstances,

Expressing its appreciation to the regional organizations, including the Organization of African Unity, the League of Arab States and the Organization of the Islamic Conference, for their cooperation with the United Nations in the effort to resolve the Somali problem,

1. *Takes note with appreciation* of the report of the Secretary-General of 21 and 24 April 1992 on the situation in Somalia;¹⁸⁴

2. *Decides* to establish under its authority, and in support of the Secretary-General in accordance with paragraph 7 below, a United Nations Operation in Somalia;

3. *Requests* the Secretary-General immediately to deploy a unit of fifty United Nations observers to monitor the cease-fire in Mogadishu in accordance with paragraphs 24 to 26 of the Secretary-General's report;

4. *Agrees*, in principle, also to establish under the overall direction of the Special Representative of the Secretary-General a United Nations security force to be deployed as soon as possible to perform the functions described in paragraphs 27 to 29 of the report of the Secretary-General;

5. *Requests* the Secretary-General to continue his consultations with the parties in Mogadishu regarding the proposed United Nations security force and, in the light of those consultations, to submit his further recommendations to the Security Council for its decision as soon as possible;

6. *Welcomes* the intention expressed by the Secretary-General in paragraph 64 of his report to appoint a Special Representative for Somalia to provide overall direction of United Nations activities in Somalia and to assist him in his endeavours to reach a peaceful resolution of the conflict in Somalia;

7. *Also requests* the Secretary-General as part of his continuing mission in Somalia to facilitate an immediate and effective cessation of hostilities and the maintenance of a cease-fire throughout the country in order to promote the process of reconciliation and political settlement in Somalia and to provide urgent humanitarian assistance;

8. *Welcomes* the cooperation between the United Nations and the League of Arab States, the Organization of African Unity and the Organization of the Islamic Conference in resolving the problem in Somalia;

9. *Calls upon* all parties, movements and factions in Somalia immediately to cease hostilities and to maintain a cease-fire throughout the country in order to promote the process of reconciliation and political settlement in Somalia;

10. *Requests* the Secretary-General to continue as a matter of priority his consultations with all Somali parties, movements and factions towards the convening of a conference on national reconciliation and unity in Somalia in close cooperation with the League of Arab States, the Organization of African Unity and the Organization of the Islamic Conference;

11. *Decides* to establish, in accordance with rule 28 of the provisional rules of procedure of the Security Council, a Committee of the Security Council consisting of all the members of the Council, to undertake the following tasks and to report on its work to the Council with its observations and recommendations:

(a) To seek from all States information regarding the action taken by them concerning the effective implementation of the general and complete embargo on all deliveries of weapons and military equipment to Somalia imposed by paragraph 5 of resolution 733 (1992);

(b) To consider any information brought to its attention by States concerning violations of the embargo, and in that context to make recommendations to the Council on ways of increasing the effectiveness of the embargo;

(c) To recommend appropriate measures in response to violations of the embargo and to provide information on a regular basis to the Secretary-General for general distribution to Member States;

12. *Notes with appreciation* the ongoing efforts of the United Nations, its specialized agencies and humanitarian organizations to ensure delivery of humanitarian assistance to Somalia, particularly to Mogadishu;

13. *Calls upon* the international community to support, with financial and other resources, the implementation of the ninety-day Plan of Action for Emergency Humanitarian Assistance to Somalia;

14. *Urges* all parties concerned in Somalia to facilitate the efforts of the United Nations, its specialized agencies and humanitarian organizations to provide urgent humanitarian assistance to the affected population in Somalia and reiterates its call for the full respect for the security and safety of the personnel of the humanitarian organizations and the guarantee of their complete freedom of movement in and around Mogadishu and other parts of Somalia;

15. *Calls upon* all Somali parties, movements and factions to cooperate fully with the Secretary-General in the implementation of the present resolution;

16. *Decides* to remain seized of the matter until a peaceful solution is achieved.

Adopted unanimously at the 3069th meeting.

Decisions

In a letter dated 24 April 1992,¹⁸⁶ addressed to the President of the Security Council for the attention of the members of the Council, the Secretary-General referred to paragraph 6 of resolution 751 (1992) of 24 April 1992 by which the Council had welcomed his intention to appoint a Special Representative for Somalia to provide overall direction of United Nations activities in Somalia and to assist him in his endeavours for a peaceful resolution of the conflict in that country.

The Secretary-General informed the Council that having completed the necessary consultations, he intended to appoint

UNITED
NATIONS

S

Security Council

Distr.
GENERALS/RES/814 (1993)*
26 March 1993

RESOLUTION 814 (1993)

Adopted by the Security Council at its 3188th meeting,
on 26 March 1993

The Security Council,

Reaffirming its resolutions 733 (1992) of 23 January 1992, 746 (1992) of 17 March 1992, 751 (1992) of 24 April 1992, 767 (1992) of 27 July 1992, 775 (1992) of 28 August 1992 and 794 (1992) of 3 December 1992,

Bearing in mind General Assembly resolution 47/167 of 18 December 1992,

Commending the efforts of Member States acting pursuant to resolution 794 (1992) to establish a secure environment for humanitarian relief operations in Somalia,

Acknowledging the need for a prompt, smooth and phased transition from the Unified Task Force (UNITAF) to the expanded United Nations Operation in Somalia (UNOSOM II),

Regretting the continuing incidents of violence in Somalia and the threat they pose to the reconciliation process,

Deploing the acts of violence against persons engaging in humanitarian efforts on behalf of the United Nations, States, and non-governmental organizations,

Noting with deep regret and concern the continuing reports of widespread violations of international humanitarian law and the general absence of the rule of law in Somalia,

Recognizing that the people of Somalia bear the ultimate responsibility for national reconciliation and reconstruction of their own country,

* Reissued for technical reasons.

93-22618 4968Z (E)

/...

S/RES/814 (1993)
Page 2

Acknowledging the fundamental importance of a comprehensive and effective programme for disarming Somali parties, including movements and factions,

Noting the need for continued humanitarian relief assistance and for the rehabilitation of Somalia's political institutions and economy,

Concerned that the crippling famine and drought in Somalia, compounded by the civil strife, have caused massive destruction to the means of production and the natural and human resources of that country,

Expressing its appreciation to the Organization of African Unity, the League of Arab States, the Organization of the Islamic Conference and the Non-Aligned Movement for their cooperation with, and support of, the efforts of the United Nations in Somalia,

Further expressing its appreciation to all Member States which have made contributions to the Fund established pursuant to paragraph 11 of resolution 794 (1992) and to all those who have provided humanitarian assistance to Somalia,

Commending the efforts, in difficult circumstances, of the initial United Nations Operation in Somalia (UNOSOM) established pursuant to resolution 751 (1992),

Expressing its appreciation for the invaluable assistance the neighbouring countries have been providing to the international community in its efforts to restore peace and security in Somalia and to host large numbers of refugees displaced by the conflict and taking note of the difficulties caused to them due to the presence of refugees in their territories,

Convinced that the restoration of law and order throughout Somalia would contribute to humanitarian relief operations, reconciliation and political settlement, as well as to the rehabilitation of Somalia's political institutions and economy,

Convinced also of the need for broad-based consultations and deliberations to achieve reconciliation, agreement on the setting up of transitional government institutions and consensus on basic principles and steps leading to the establishment of representative democratic institutions,

Recognizing that the re-establishment of local and regional administrative institutions is essential to the restoration of domestic tranquillity,

Encouraging the Secretary-General and his Special Representative to continue and intensify their work at the national, regional and local levels, including and encouraging broad participation by all sectors of Somali society, to promote the process of political settlement and national reconciliation and to assist the people of Somalia in rehabilitating their political institutions and economy,

/...

Expressing its readiness to assist the people of Somalia, as appropriate, on a local, regional or national level, to participate in free and fair elections, with a view towards achieving and implementing a political settlement,

Welcoming the progress made at the United Nations-sponsored Informal Preparatory Meeting on Somali Political Reconciliation in Addis Ababa from 4 to 15 January 1993, in particular the conclusion at that meeting of three agreements by the Somali parties, including movements and factions, and welcoming also any progress made at the Conference on National Reconciliation which began in Addis Ababa on 15 March 1993,

Emphasizing the need for the Somali people, including movements and factions, to show the political will to achieve security, reconciliation and peace,

Noting the reports of States concerned of 17 December 1992 (S/24976) and 19 January 1993 (S/25126) and of the Secretary-General of 19 December 1992 (S/24992) and 26 January 1993 (S/25168) on the implementation of resolution 794 (1992),

Having examined the report of the Secretary-General of 3 March 1993 (S/25354 and Add.1 and 2),

Welcoming the intention of the Secretary-General to seek maximum economy and efficiency and to keep the size of the United Nations presence, both military and civilian, to the minimum necessary to fulfil its mandate,

Determining that the situation in Somalia continues to threaten peace and security in the region,

A

1. Approves the report of the Secretary-General of 3 March 1993;
2. Expresses its appreciation to the Secretary-General for convening the Conference on National Reconciliation for Somalia in accordance with the agreements reached during the Informal Preparatory Meeting on Somali Political Reconciliation in Addis Ababa in January 1993 and for the progress achieved towards political reconciliation in Somalia, and also for his efforts to ensure that, as appropriate, all Somalis, including movements, factions, community leaders, women, professionals, intellectuals, elders and other representative groups are suitably represented at such conferences;
3. Welcomes the convening of the Third United Nations Coordination Meeting for Humanitarian Assistance for Somalia in Addis Ababa from 11 to 13 March 1993 and the willingness expressed by Governments through this process to contribute to relief and rehabilitation efforts in Somalia, where and when possible;

/...

S/RES/814 (1993)
Page 4

4. Requests the Secretary-General, through his Special Representative, and with assistance, as appropriate, from all relevant United Nations entities, offices and specialized agencies, to provide humanitarian and other assistance to the people of Somalia in rehabilitating their political institutions and economy and promoting political settlement and national reconciliation, in accordance with the recommendations contained in his report of 3 March 1993, including in particular:

(a) To assist in the provision of relief and in the economic rehabilitation of Somalia, based on an assessment of clear, prioritized needs, and taking into account, as appropriate, the 1993 Relief and Rehabilitation Programme for Somalia prepared by the United Nations Department of Humanitarian Affairs;

(b) To assist in the repatriation of refugees and displaced persons within Somalia;

(c) To assist the people of Somalia to promote and advance political reconciliation, through broad participation by all sectors of Somali society, and the re-establishment of national and regional institutions and civil administration in the entire country;

(d) To assist in the re-establishment of Somali police, as appropriate at the local, regional or national level, to assist in the restoration and maintenance of peace, stability and law and order, including in the investigation and facilitating the prosecution of serious violations of international humanitarian law;

(e) To assist the people of Somalia in the development of a coherent and integrated programme for the removal of mines throughout Somalia;

(f) To develop appropriate public information activities in support of the United Nations activities in Somalia;

(g) To create conditions under which Somali civil society may have a role, at every level, in the process of political reconciliation and in the formulation and realization of rehabilitation and reconstruction programmes;

B

Acting under Chapter VII of the Charter of the United Nations,

5. Decides to expand the size of the UNOSOM force and its mandate in accordance with the recommendations contained in paragraphs 56-88 of the report of the Secretary-General of 3 March 1993, and the provisions of this resolution;

6. Authorizes the mandate for the expanded UNOSOM (UNOSOM II) for an initial period through 31 October 1993, unless previously renewed by the Security Council;

/...

7. Emphasizes the crucial importance of disarmament and the urgent need to build on the efforts of UNITAF in accordance with paragraphs 56-69 of the report of the Secretary-General of 3 March 1993;

8. Demands that all Somali parties, including movements and factions, comply fully with the commitments they have undertaken in the agreements they concluded at the Informal Preparatory Meeting on Somali Political Reconciliation in Addis Ababa, and in particular with their Agreement on Implementing the Cease-fire and on Modalities of Disarmament (S/25168, annex III);

9. Further demands that all Somali parties, including movements and factions, take all measures to ensure the safety of the personnel of the United Nations and its agencies as well as the staff of the International Committee of the Red Cross (ICRC), intergovernmental organizations and non-governmental organizations engaged in providing humanitarian and other assistance to the people of Somalia in rehabilitating their political institutions and economy and promoting political settlement and national reconciliation;

10. Requests the Secretary-General to support from within Somalia the implementation of the arms embargo established by resolution 733 (1992), utilizing as available and appropriate the UNOSOM II forces authorized by this resolution, and to report on this subject, with any recommendations regarding more effective measures if necessary, to the Security Council;

11. Calls upon all States, in particular neighbouring States, to cooperate in the implementation of the arms embargo established by resolution 733 (1992);

12. Requests the Secretary-General to provide security, as appropriate, to assist in the repatriation of refugees and the assisted resettlement of displaced persons, utilizing UNOSOM II forces, paying particular attention to those areas where major instability continues to threaten peace and security in the region;

13. Reiterates its demand that all Somali parties, including movements and factions, immediately cease and desist from all breaches of international humanitarian law and reaffirms that those responsible for such acts be held individually accountable;

14. Requests the Secretary-General, through his Special Representative, to direct the Force Commander of UNOSOM II to assume responsibility for the consolidation, expansion and maintenance of a secure environment throughout Somalia, taking account of the particular circumstances in each locality, on an expedited basis in accordance with the recommendations contained in his report of 3 March 1993, and in this regard to organize a prompt, smooth and phased transition from UNITAF to UNOSOM II;

/...

S/RES/814 (1993)

Page 6

C

15. Requests the Secretary-General to maintain the fund established pursuant to resolution 794 (1992) for the additional purpose of receiving contributions for maintenance of UNOSOM II forces following the departure of UNITAF forces and for the establishment of Somali police, and calls on Member States to make contributions to this fund, in addition to their assessed contributions;

16. Expresses appreciation to the United Nations agencies, intergovernmental and non-governmental organizations and the ICRC for their contributions and assistance and requests the Secretary-General to ask them to continue to extend financial, material and technical support to the Somali people in all regions of the country;

17. Requests the Secretary-General to seek, as appropriate, pledges and contributions from States and others to assist in financing the rehabilitation of the political institutions and economy of Somalia;

18. Requests the Secretary-General to keep the Security Council fully informed on action taken to implement the present resolution, in particular to submit as soon as possible a report to the Council containing recommendations for establishment of Somali police forces and thereafter to report no later than every ninety days on the progress achieved in accomplishing the objectives set out in the present resolution;

19. Decides to conduct a formal review of the progress towards accomplishing the purposes of the present resolution no later than 31 October 1993;

20. Decides to remain actively seized of the matter.

**788,866,985 SAYILI GÜVENLİK KONSEYİ KARARLARI
(LIBERYA-UNOMIL)**

**UNITED
NATIONS**

S

Security Council

Distr.
GENERAL

S/RES/788 (1992)*
19 November 1992

RESOLUTION 788 (1992)

Adopted by the Security Council at its 3138th meeting,
on 19 November 1992

The Security Council,

Recalling the statements by the President of the Council on its behalf on 22 January 1991 (S/22133) and 7 May 1992 (S/23886) on the situation in Liberia,

Reaffirming its belief that the Yamoussoukro IV Accord of 30 October 1991 (S/24815) offers the best possible framework for a peaceful resolution of the Liberian conflict by creating the necessary conditions for free and fair elections in Liberia,

Taking into account the decision of the Joint Meeting of the Standing Mediation Committee and the Committee of Five of 20 October 1992 held at Cotonou, Benin (S/24735) and the Final Communiqué of the First Meeting of the Monitoring Committee of Nine on the Liberian conflict issued at Abuja, Nigeria on 7 November 1992 (S/24812, annex),

Regretting that parties to the conflict in Liberia have not respected or implemented the various accords to date, especially the Yamoussoukro IV Accord (S/24815),

Determining that the deterioration of the situation in Liberia constitutes a threat to international peace and security, particularly in West Africa as a whole,

Recalling the provisions of Chapter VIII of the Charter of the United Nations,

Noting that the deterioration of the situation hinders the creation of conditions conducive to the holding of free and fair elections in accordance with the Yamoussoukro IV Accord,

* Reissued for technical reasons.

93-01046 4901Z (E)

/...

S/RES/788 (1992)

Page 2

Welcoming the continued commitment of the Economic Community of West African States (ECOWAS) to and the efforts towards a peaceful resolution of the Liberian conflict,

Further welcoming the endorsement and support by the Organization of African Unity of these efforts,

Noting the request of 29 July 1992 from ECOWAS for the United Nations to dispatch an observer group to Liberia to verify and monitor the electoral process,

Taking note of the invitation of ECOWAS of 20 October 1992, in Cotonou, Benin, for the Secretary-General to consider, if necessary, the dispatch of a group to observe the encampment and disarmament of the warring parties,

Recognizing the need for increased humanitarian assistance,

Taking into account the request made by the Permanent Representative of Benin on behalf of ECOWAS (S/24735),

Taking also into account the letter of the Foreign Minister of Liberia endorsing the request made by the Permanent Representative of Benin on behalf of ECOWAS (S/24825),

Convinced that it is vital to find a peaceful, just and lasting solution to the conflict in Liberia,

1. Commends ECOWAS for its efforts to restore peace, security and stability in Liberia;
2. Reaffirms its belief that the Yamoussoukro IV Accord offers the best possible framework for a peaceful resolution of the Liberian conflict by creating the necessary conditions for free and fair elections in Liberia, and calls upon ECOWAS to continue its efforts to assist in the peaceful implementation of this Accord;
3. Condemns the violation of the cease-fire of 28 November 1990 by any party to the conflict;
4. Condemns the continuing armed attacks against the peace-keeping forces of ECOWAS in Liberia by one of the parties to the conflict;
5. Calls upon all parties to the conflict and all others concerned to respect strictly the provisions of international humanitarian law;
6. Calls upon all parties to the conflict to respect and implement the cease-fire and the various accords of the peace process, including the Yamoussoukro IV Accord of 30 October 1991, and the Final Communiqué of the Informal Consultative Group Meeting of ECOWAS Committee of Five on Liberia, issued at Geneva on 7 April 1992, to which they themselves have agreed;

/...

S/RES/788 (1992)

Page 3

7. Requests the Secretary-General to dispatch urgently a Special Representative to Liberia to evaluate the situation, and to report to the Security Council as soon as possible with any recommendations he may wish to make;
8. Decides, under Chapter VII of the Charter of the United Nations, that all States shall, for the purposes of establishing peace and stability in Liberia, immediately implement a general and complete embargo on all deliveries of weapons and military equipment to Liberia until the Security Council decides otherwise;
9. Decides within the same framework that the embargo imposed by paragraph 8 shall not apply to weapons and military equipment destined for the sole use of the peace-keeping forces of ECOWAS in Liberia, subject to any review that may be required in conformity with the report of the Secretary-General;
10. Requests all States to respect the measures established by ECOWAS to bring about a peaceful solution to the conflict in Liberia;
11. Calls on Member States to exercise self-restraint in their relations with all parties to the Liberian conflict and to refrain from taking any action that would be inimical to the peace process;
12. Commends the efforts of Member States, the United Nations system and humanitarian organizations in providing humanitarian assistance to the victims of the conflict in Liberia, and in this regard reaffirms its support for increased humanitarian assistance;
13. Requests the Secretary-General to submit a report on the implementation of this resolution as soon as possible;
14. Decides to remain seized of the matter.

UNITED
NATIONS

S

Security Council

Distr.
GENERAL

S/RES/866 (1993)
22 September 1993

RESOLUTION 866 (1993)

Adopted by the Security Council at its 3281st meeting,
on 22 September 1993

The Security Council,

Recalling its resolutions 813 (1993) of 26 March 1993 and 856 (1993) of 10 August 1993,

Having considered the report of the Secretary-General (S/26422 and Add.1) dated 9 September 1993 on the proposed establishment of the United Nations Observer Mission in Liberia (UNOMIL),

Noting that the Peace Agreement signed by the three Liberian parties in Cotonou on 25 July 1993 calls on the United Nations and the Military Observer Group (ECOMOG) of the Economic Community of West African States (ECOWAS) to assist in the implementation of the Agreement,

Emphasizing as noted in the Secretary-General's report of 4 August 1993 (S/26200), that the Peace Agreement assigns ECOMOG the primary responsibility of supervising the implementation of the military provisions of the Agreement and envisages that the United Nations role shall be to monitor and verify this process,

Noting that this would be the first peace-keeping mission undertaken by the United Nations in cooperation with a peace-keeping mission already set up by another organization, in this case ECOWAS,

Recognizing that United Nations involvement would contribute significantly to the effective implementation of the Peace Agreement and would serve to underline the international community's commitment to conflict resolution in Liberia,

Commending ECOWAS for its continuing efforts to restore peace, security and stability in Liberia,

Commending also the efforts of the Organization of African Unity in support of the peace process in Liberia,

93-51389 (E)

/...

S/RES/866 (1993)
Page 2

Stressing the importance of full cooperation and close coordination between UNOMIL and ECOMOG in the implementation of their respective mandates,

Taking note of the deployment of an advance team of United Nations military observers to Liberia as authorized under resolution 856 (1993),

Welcoming the establishment of the Joint Cease-Fire Monitoring Committee (JCMC) composed of the three Liberian parties, ECOMOG and the United Nations,

Welcoming also the formation in Cotonou on 27 August 1993 of the five-member Council of States representing all three Liberian parties, which, in accordance with the Peace Agreement, shall be installed concomitantly with the commencement of the disarmament process and shall be responsible for the day-to-day operation of the transitional government,

Noting that the Peace Agreement calls for legislative and presidential elections to take place approximately seven months after the signing of the Peace Agreement,

1. Welcomes the report of the Secretary-General dated 9 September 1993 (S/26422) on the proposed establishment of UNOMIL;

2. Decides to establish UNOMIL under its authority and under the direction of the Secretary-General through his Special Representative for a period of seven months, subject to the proviso that it will continue beyond 16 December 1993 only upon a review by the Council based on a report from the Secretary-General on whether or not substantive progress has been made towards the implementation of the Peace Agreement and other measures aimed at establishing a lasting peace;

3. Decides that UNOMIL shall comprise military observers as well as medical, engineering, communications, transportation and electoral components, in the numbers indicated in the Secretary-General's report, together with minimal staff necessary to support it, and shall have the following mandate:

(a) To receive and investigate all reports on alleged incidents of violations of the cease-fire agreement and, if the violation cannot be corrected, to report its findings to the Violations Committee established pursuant to the Peace Agreement and to the Secretary-General;

(b) To monitor compliance with other elements of the Peace Agreement, including at points on Liberia's borders with Sierra Leone and other neighbouring countries, and to verify its impartial application, and in particular to assist in the monitoring of compliance with the embargo on delivery of arms and military equipment to Liberia and the cantonment, disarmament and demobilization of combatants;

(c) To observe and verify the election process, including the legislative and presidential elections to be held in accordance with the provisions of the Peace Agreement;

/...

- (d) To assist, as appropriate, in the coordination of humanitarian assistance activities in the field in conjunction with the existing United Nations humanitarian relief operation;
- (e) To develop a plan and assess financial requirements for the demobilization of combatants;
- (f) To report on any major violations of international humanitarian law to the Secretary-General;
- (g) To train ECOMOG engineers in mine clearance and, in cooperation with ECOMOG, coordinate the identification of mines and assist in the clearance of mines and unexploded bombs;
- (h) Without participation in enforcement operations, to coordinate with ECOMOG in the discharge of ECOMOG's separate responsibilities both formally, through the Violations Committee, and informally;
4. Welcomes the Secretary-General's intention to conclude with the Chairman of ECOWAS an agreement defining, before deployment of UNOMIL, the roles and responsibilities of UNOMIL and ECOWAS in the implementation of the Peace Agreement, in accordance with the concept of operations outlined in Chapter IV of the Secretary-General's report (S/26422), and requests the Secretary-General to keep the Council informed on the progress and outcome of the negotiations leading thereto;
5. Encourages African States to provide the additional troops requested from them by ECOWAS for ECOMOG;
6. Welcomes the steps taken by the Secretary-General to establish a Trust Fund, which would facilitate the sending of reinforcements by African States to ECOMOG, assist in supporting troops of participating ECOMOG countries and also assist in mine-clearing, humanitarian and development activities, as well as the electoral process, and calls on Member States to support the peace process in Liberia by contributing to the Trust Fund;
7. Urges the Liberian parties to commence the encampment, disarmament and demobilization process without delay;
8. Welcomes the decision to establish the transitional government and urges also the Liberian parties to begin the exercise of that government's responsibilities concomitantly with the process described in paragraph 7 above and consistent with the Peace Agreement;
9. Calls on the transitional government to conclude expeditiously, and no later than 60 days after its installation, a Status of Mission Agreement with the United Nations to facilitate the full deployment of UNOMIL;
10. Urges the Liberian parties to finalize the composition of the Elections Commission so that it can promptly undertake the necessary preparations for legislative and presidential elections by March 1994, at the latest, in accordance with the timetable foreseen in the Peace Agreement;

/...

S/RES/866 (1993)

Page 4

11. Calls on the Liberian parties to cooperate fully in the safe delivery of humanitarian assistance to all parts of the country by the most direct routes, in accordance with the Peace Agreement;

12. Welcomes ECOMOG's stated commitment to ensure the safety of UNOMIL observers and civilian staff and urges the Liberian parties to take all necessary measures to ensure the security and safety of UNOMIL personnel, as well as of the personnel involved in relief operations, and strictly to abide by applicable rules of international humanitarian law;

13. Requests the Secretary-General to submit progress reports to the Council on the implementation of the present resolution by 16 December 1993 and by 16 February 1994;

14. Decides to remain actively seized of the matter.

UNITED
NATIONS

S

Security Council

Distr.
GENERALS/RES/985 (1995)
13 April 1995

RESOLUTION 985 (1995)

Adopted by the Security Council at its 3517th meeting,
on 13 April 1995

The Security Council,

Recalling its resolutions 813 (1993) of 26 March 1993, 856 (1993) of 10 August 1993, 866 (1993) of 22 September 1993, 911 (1994) of 21 April 1994, 950 (1994) of 21 October 1994 and 972 (1995) of 13 January 1995,

Recalling also its resolution 788 (1992) of 19 November 1992, in which it decided, under Chapter VII of the Charter of the United Nations, that all States shall, for the purpose of establishing peace and stability in Liberia, immediately implement a general and complete embargo on all deliveries of weapons and military equipment to Liberia until the Security Council decides otherwise, and in which it decided also that the embargo shall not apply to weapons and military equipment destined for the sole use of the peace-keeping forces of the Economic Community of West African States (ECOWAS) in Liberia, subject to any review that may be required in conformity with the report of the Secretary-General,

Having considered the reports of the Secretary-General dated 24 February 1995 (S/1995/158) and 10 April 1995 (S/1995/279) on the United Nations Observer Mission in Liberia (UNOMIL),

Deeply concerned that the cease-fire in Liberia has broken down, precluding the full deployment of UNOMIL and preventing UNOMIL from fully carrying out its mandate,

Noting with deep concern that in violation of resolution 788 (1992) arms continue to be imported into Liberia, exacerbating the conflict,

Welcoming the decision of ECOWAS to hold a summit of Heads of State in May 1995,

1. Decides to extend the mandate of UNOMIL until 30 June 1995;

95-10807 (E)

/...

9510187

S/RES/985 (1995)

Page 2

2. Urges all Liberian parties to implement the Akosombo Agreement (S/1994/1174) and the Accra Agreement (S/1995/7) by re-establishing an effective cease-fire, promptly installing the Council of State, and taking concrete steps towards the implementation of the other provisions of the Agreements;

3. Encourages the ECOWAS States to promote implementation of the Akosombo and Accra Agreements, and to continue to do all in their power to facilitate a political settlement in Liberia;

4. Urges all States, and in particular all neighbouring States, to comply fully with the embargo on all deliveries of weapons and military equipment to Liberia imposed by resolution 788 (1992), and to that end decides to establish, in accordance with rule 28 of its provisional rules of procedure, a Committee of the Security Council, consisting of all the members of the Council, to undertake the following tasks and to report on its work to the Council with its observations and recommendations:

(a) To seek from all States information regarding the action taken by them concerning the effective implementation of the embargo imposed by paragraph 8 of resolution 788 (1992);

(b) To consider any information brought to its attention by States concerning violations of the embargo, and in that context to make recommendations to the Council on ways of increasing the effectiveness of the embargo;

(c) To recommend appropriate measures in response to violations of the embargo imposed by paragraph 8 of resolution 788 (1992) and provide information on a regular basis to the Secretary-General for general distribution to Member States;

5. Expresses its appreciation to the Chairman of ECOWAS for his initiative in organizing a regional summit on Liberia and to the Government of Nigeria for agreeing to host it, and urges all parties to participate;

6. Demands once more that all factions in Liberia strictly respect the status of personnel of the ECOWAS Monitoring Group (ECOMOG) and UNOMIL, and those of organizations and personnel delivering humanitarian assistance throughout Liberia and further demands that these factions facilitate such deliveries and that they strictly abide by applicable rules of international humanitarian law;

7. Requests the Secretary-General to report to the Security Council by 15 June 1995 on the situation in Liberia, including whether there is an effective cease-fire and whether UNOMIL can carry out its mandate, and on the status of contributions of financial and logistical resources from the international community in support of the troops participating in ECOMOG, and notes that the Council will consider the future of UNOMIL in the light of the Secretary-General's report;

8. Decides to remain actively seized of the matter.

841,917 SAYILI GÜVENLİK KONSEYİ KARARLARI (HAİTİ)

UNITED
NATIONS

S

Security Council

Distr.
GENERAL

S/RES/841 (1993)
16 June 1993

RESOLUTION 841 (1993)

Adopted by the Security Council at its 3238th meeting,
on 16 June 1993

The Security Council,

Having received a letter from the Permanent Representative of Haiti to the President of the Council dated 7 June 1993 (S/25958) requesting that the Council make universal and mandatory the trade embargo on Haiti recommended by the Organization of American States,

Having also heard a report of the Secretary-General on 10 June 1993 regarding the crisis in Haiti,

Noting resolutions MRE/RES.1/91, MRE/RES.2/91, MRE/RES.3/92 and MRE/RES.4/92 adopted by the Foreign Ministers of the Organization of American States, and resolution CP/RES.594 (923/92) and declarations CP/Dec.8 (927/93), CP/Dec.9 (931/93) and CP/Dec.10 (934/93) adopted by the Permanent Council of the Organization of American States,

Noting in particular resolution MRE/RES.5/93 adopted by the Foreign Ministers of the Organization of American States in Managua, Nicaragua, on 6 June 1993,

Recalling General Assembly resolutions 46/7 of 11 October 1991, 46/138 of 17 December 1991, 47/20 A of 24 November 1992, 47/143 of 18 December 1992 and 47/20 B of 23 April 1993,

Strongly supportive of the continuing leadership by the Secretary-General of the United Nations and the Secretary-General of the Organization of American States and of the efforts of the international community to reach a political solution to the crisis in Haiti,

Commending the efforts undertaken by the Special Envoy for Haiti of the United Nations and Organization of American States Secretaries-General, Mr. Dante Caputo, to establish a political dialogue with the Haitian parties with a view to resolving the crisis in Haiti,

Recognizing the urgent need for an early, comprehensive and peaceful settlement of the crisis in Haiti in accordance with the provisions of the Charter of the United Nations and international law,

93-35458 (E)

/...

S/RES/841 (1993)
Page 2

Also recalling the statement of 26 February 1993 (S/25344), in which the Council noted with concern the incidence of humanitarian crises, including mass displacements of population, becoming or aggravating threats to international peace and security,

Deploing the fact that, despite the efforts of the international community, the legitimate Government of President Jean-Bertrand Aristide has not been reinstated,

Concerned that the persistence of this situation contributes to a climate of fear of persecution and economic dislocation which could increase the number of Haitians seeking refuge in neighbouring Member States and convinced that a reversal of this situation is needed to prevent its negative repercussions on the region,

Recalling, in this respect, the provisions of Chapter VIII of the Charter of the United Nations, and stressing the need for effective cooperation between regional organizations and the United Nations,

Considering that the above-mentioned request of the Permanent Representative of Haiti, made within the context of the related actions previously taken by the Organization of American States and by the General Assembly of the United Nations, defines a unique and exceptional situation warranting extraordinary measures by the Security Council in support of the efforts undertaken within the framework of the Organization of American States, and,

Determining that, in these unique and exceptional circumstances, the continuation of this situation threatens international peace and security in the region,

Acting, therefore, under Chapter VII of the Charter of the United Nations,

1. Affirms that the solution of the crisis in Haiti should take into account the above-mentioned resolutions of the Organization of American States and of the General Assembly of the United Nations;
2. Welcomes the request of the General Assembly that the Secretary-General take the necessary measures in order to assist, in cooperation with the Organization of American States, in the solution of the crisis in Haiti;
3. Decides that the provisions set forth in paragraphs 5 to 14 below, which are consistent with the trade embargo recommended by the Organization of American States, shall come into force at 00.01 EST on 23 June 1993 unless the Secretary-General, having regard to the views of the Secretary-General of the Organization of American States, has reported to the Council that, in light of the results of the negotiations conducted by the Special Envoy for Haiti of the United Nations and Organization of American States Secretaries-General, the imposition of such measures is not warranted at that time;
4. Decides that if at any time after the submission of the above-mentioned report of the Secretary-General, the Secretary-General, having regard to the views of the Secretary-General of the Organization of American

/...

States, reports to the Council that the de facto authorities in Haiti have failed to comply in good faith with their undertakings in the above-mentioned negotiations, the provisions set forth in paragraphs 5 to 14 below shall come into force immediately;

5. Decides that all States shall prevent the sale or supply, by their nationals or from their territories or using their flag vessels or aircraft, of petroleum or petroleum products or arms and related matériel of all types, including weapons and ammunition, military vehicles and equipment, police equipment and spare parts for the aforementioned, whether or not originating in their territories, to any person or body in Haiti or to any person or body for the purpose of any business carried on in or operated from Haiti, and any activities by their nationals or in their territories which promote or are calculated to promote such sale or supply;

6. Decides to prohibit any and all traffic from entering the territory or territorial sea of Haiti carrying petroleum or petroleum products, or arms and related matériel of all types, including weapons and ammunition, military vehicles and equipment, police equipment and spare parts for the aforementioned, in violation of paragraph 5 above;

7. Decides that the Committee established by paragraph 10 below may authorize on an exceptional case-by-case basis under a no-objection procedure the importation, in non-commercial quantities and only in barrels or bottles, of petroleum or petroleum products, including propane gas for cooking, for verified essential humanitarian needs, subject to acceptable arrangements for effective monitoring of delivery and use;

8. Decides that States in which there are funds, including any funds derived from property, (a) of the Government of Haiti or of the de facto authorities in Haiti, or (b) controlled directly or indirectly by such Government or authorities or by entities, wherever located or organized, owned or controlled by such Government or authorities, shall require all persons and entities within their own territories holding such funds to freeze them to ensure that they are not made available directly or indirectly to or for the benefit of the de facto authorities in Haiti;

9. Calls upon all States, and all international organizations, to act strictly in accordance with the provisions of the present resolution, notwithstanding the existence of any rights or obligations conferred or imposed by any international agreement or any contract entered into or any licence or permit granted prior to 23 June 1993;

10. Decides to establish, in accordance with rule 28 of its provisional rules of procedure, a Committee of the Security Council consisting of all the members of the Council to undertake the following tasks and to report on its work to the Council with its observations and recommendations:

(a) To examine the reports submitted pursuant to paragraph 13 below;

(b) To seek from all States further information regarding the action taken by them concerning the effective implementation of this resolution;

/...

S/RES/841 (1993)
Page 4

(c) To consider any information brought to its attention by States concerning violations of the measures imposed by this resolution and to recommend appropriate measures in response thereto;

(d) To consider and decide expeditiously requests for the approval of imports of petroleum and petroleum products for essential humanitarian needs in accordance with paragraph 7 above;

(e) To make periodic reports to the Security Council on information submitted to it regarding alleged violations of the present resolution, identifying where possible persons or entities, including vessels, reported to be engaged in such violations;

(f) To promulgate guidelines to facilitate implementation of this resolution;

11. Calls upon all States to cooperate fully with the Committee established by paragraph 10 in the fulfilment of its tasks, including supplying such information as may be sought by the Committee in pursuance of the present resolution;

12. Calls upon States to bring proceedings against persons and entities violating the measures imposed by this resolution and to impose appropriate penalties;

13. Requests all States to report to the Secretary-General by 16 July 1993 on the measures they have initiated for meeting the obligations set out in paragraphs 5 to 9 above;

14. Requests the Secretary-General to provide all necessary assistance to the Committee established by paragraph 10 and to make the necessary arrangements in the Secretariat for this purpose;

15. Requests the Secretary-General to report to the Security Council, not later than 15 July 1993, and earlier if he considers it appropriate, on progress achieved in the efforts jointly undertaken by him and the Secretary-General of the Organization of American States with a view to reaching a political solution to the crisis in Haiti;

16. Expresses its readiness to review all the measures in the present resolution with a view to lifting them if, after the provisions set forth in paragraphs 5 to 14 have come into force, the Secretary-General, having regard to the views of the Secretary-General of the Organization of American States, reports to the Council that the de facto authorities in Haiti have signed and have begun implementing in good faith an agreement to reinstate the legitimate Government of President Jean-Bertrand Aristide;

17. Decides to remain seized of the matter.

UNITED
NATIONS

S

Security Council

Distr.
GENERAL

S/RES/917 (1994)
6 May 1994

RESOLUTION 917 (1994)

Adopted by the Security Council at its 3376th meeting,
on 6 May 1994

The Security Council,

Reaffirming its resolutions 841 (1993) of 16 June 1993, 861 (1993) of 27 August 1993, 862 (1993) of 31 August 1993, 867 (1993) of 23 September 1993, 873 (1993) of 13 October 1993, 875 (1993) of 16 October 1993 and 905 (1994) of 23 March 1994,

Recalling its Presidential statements of 11 October 1993 (S/26567), 25 October 1993 (S/26633), 30 October 1993 (S/26668), 15 November 1993 (S/26747) and 10 January 1994 (S/PRST/1994/2),

Noting resolutions MRE/RES.1/91, MRE/RES.2/91, MRE/RES.3/92, MRE/RES.4/92, and MRE/RES.5/93, adopted by the Foreign Ministers of the Organization of American States, and resolutions CP/RES.575 (885/92) and CP/RES.594 (923/92) and declarations CP/Dec.8 (927/93), CP/Dec.9 (931/93), CP/Dec.10 (934/93) and CP/Dec.15 (967/93), adopted by the Permanent Council of the Organization of American States,

Noting in particular resolution CP/RES.610 (968/93) of 18 October 1993 of the Organization of American States,

Bearing in mind the statement of conclusions adopted at the Meeting of the Four Friends of the Secretary-General on Haiti, held in Paris on 13 and 14 December 1993 (S/26881),

Having examined the reports of the Secretary-General of 19 January 1994 (S/1994/54) and 18 March 1994 (S/1994/311) regarding the United Nations Mission in Haiti (UNMIH),

Commending the continuing efforts undertaken by the Special Envoy for Haiti of the Secretaries-General of the United Nations and the Organization of American States to bring about compliance with the Governors Island Agreement and the full restoration of democracy in Haiti,

94-20793 (E)

/...

S/RES/917 (1994)

Page 2

Reaffirming that the goal of the international community remains the restoration of democracy in Haiti and the prompt return of the legitimately elected President, Jean-Bertrand Aristide, under the framework of the Governors Island Agreement,

Stressing in this context the importance of a proper and secure environment for all legislative action agreed to in the Governors Island Agreement and the New York Pact, as well as preparations for free and fair legislative elections in Haiti, as called for in the constitution, in the framework of the full restoration of democracy in Haiti,

Concerned at the continued failure of the military authorities in Haiti, including the police, to comply with their obligations under the Governors Island Agreement, and at the violations of the related New York Pact committed by political organizations party thereto in relation to the disputed elections of 18 January 1993,

Strongly condemning the numerous instances of extra-judicial killings, arbitrary arrests, illegal detentions, abductions, rape and enforced disappearances, the continued denial of freedom of expression, and the impunity with which armed civilians have been able to operate and continue operating,

Recalling that in resolution 873 (1993) the Council confirmed its readiness to consider the imposition of additional measures if the military authorities in Haiti continued to impede the activities of the United Nations Mission in Haiti (UNMIH) or failed to comply in full with its relevant resolutions and the provisions of the Governors Island Agreement,

Reaffirming its determination that, in these unique and exceptional circumstances, the situation created by the failure of the military authorities in Haiti to fulfil their obligations under the Governors Island Agreement and to comply with relevant Security Council resolutions constitutes a threat to peace and security in the region,

Acting under Chapter VII of the Charter of the United Nations,

1. Calls upon the parties to the Governors Island Agreement and any other authorities in Haiti to cooperate fully with the Special Envoy of the Secretaries-General of the United Nations and Organization of American States to bring about the full implementation of the Governors Island Agreement and thus end the political crisis in Haiti;

2. Decides that all States shall without delay deny permission to any aircraft to take off from, land in, or overfly their territory if it is destined to land in, or has taken off from the territory of Haiti, with the exception of regularly scheduled commercial passenger flights, unless the particular flight has been approved, for humanitarian purposes or for other purposes consistent with the present resolution and other relevant resolutions, by the Committee established by resolution 841 (1993);

3. Decides that all States shall without delay prevent the entry into their territories:

/...

(a) Of all officers of the Haitian military, including the police, and their immediate families;

(b) Of the major participants in the coup d'état of 1991 and in the illegal governments since the coup d'état, and their immediate families;

(c) Of those employed by or acting on behalf of the Haitian military, and their immediate families,

unless their entry has been approved, for purposes consistent with the present resolution and other relevant resolutions, by the Committee established by resolution 841 (1993), and requests the Committee to maintain an updated list, based on information provided by States and regional organizations, of the persons falling within this paragraph;

4. Strongly urges all States to freeze without delay the funds and financial resources of persons falling within paragraph 3 above, to ensure that neither these nor any other funds and financial resources are made available, by their nationals or by any persons within their territory, directly or indirectly, to or for the benefit of such persons or of the Haitian military, including the police;

5. Decides that the provisions set forth in paragraphs 6 to 10 below, which are consistent with the embargo recommended by the Organization of American States, shall, to the extent that these measures are not already in effect under its earlier relevant resolutions, take effect no later than 2359 hours Eastern Standard Time on 21 May 1994 and requests that the Secretary-General, having regard for the views of the Secretary-General of the Organization of American States, report to the Council not later than 19 May 1994 on steps the military have taken to comply with actions required of them by the Governors Island Accord as specified in paragraph 18 below;

6. Decides that all States shall prevent:

(a) The import into their territories of all commodities and products originating in Haiti and exported therefrom after the aforementioned date;

(b) Any activities by their nationals or in their territories which would promote the export or transshipment of any commodities or products originating in Haiti, and any dealings by their nationals or their flag vessels or aircraft or in their territories in any commodities or products originating in Haiti and exported therefrom after the aforementioned date;

7. Decides that all States shall prevent the sale or supply by their nationals or from their territories or using their flag vessels or aircraft of any commodities or products, whether or not originating in their territories, to any person or body in Haiti or to any person or body for the purpose of any business carried on in, or operated from, Haiti, and any activities by their nationals or in their territories which promote such sale or supply of such commodities or products, provided that the prohibitions contained in this paragraph shall not apply to:

(a) Supplies intended strictly for medical purposes and foodstuffs;

/...

(b) With the approval of the Committee established pursuant to resolution 841 (1993), under the no-objection procedure, other commodities and products for essential humanitarian needs;

(c) Petroleum or petroleum products, including propane gas for cooking, authorized in accordance with paragraph 7 of resolution 841 (1993);

(d) Other commodities and products authorized in accordance with paragraph 3 of resolution 873 (1993);

8. Decides that the prohibitions in paragraphs 6 and 7 above shall not apply to trade in informational materials, including books and other publications, needed for the free flow of information and further decides that journalists may bring in and take out their equipment subject to conditions and terms agreed by the Committee established by resolution 841 (1993);

9. Decides to prohibit any and all traffic from entering or leaving the territory or territorial sea of Haiti carrying commodities or products the export of which from Haiti or the sale or supply of which to Haiti would be prohibited under paragraphs 6 and 7 above, excepting regularly scheduled maritime shipping lines calling in Haiti with goods permitted under paragraph 7 and which are also carrying other commodities or products in transit to other destinations, subject to formal monitoring arrangements established with States cooperating with the legitimate Government of Haiti as provided in paragraph 1 of resolution 875 (1993) and paragraph 10 below;

10. Acting also under Chapter VIII of the Charter of the United Nations, calls upon Member States cooperating with the legitimate Government of Haiti, acting nationally or through regional agencies or arrangements, to use such measures commensurate with the specific circumstances as may be necessary under the authority of the Security Council to ensure strict implementation of the provisions of the present resolution and earlier relevant resolutions, and in particular to halt outward as well as inward maritime shipping as necessary in order to inspect and verify their cargoes and destinations and also to ensure that the Committee established pursuant to resolution 841 (1993) is kept regularly informed;

11. Decides that all States, including the authorities in Haiti, shall take the necessary measures to ensure that no claim shall lie at the instance of the authorities in Haiti, or of any person or body in Haiti, or of any person claiming through or for the benefit of any such person or body, in connection with the performance of a bond, financial guarantee, indemnity or engagement, issued or granted in connection with or related to the performance of any contract or transaction, where the performance of that contract or transaction was affected by the measures imposed by or pursuant to this resolution or resolutions 841 (1993), 873 (1993) and 875 (1993);

12. Calls upon all States, including States not members of the United Nations, and all international organizations, to act strictly in accordance with the provisions of the present resolution and the earlier relevant resolutions, notwithstanding the existence of any rights or obligations conferred or imposed by any international agreement or any contract entered into or any licence or

/...

permit granted prior to the effective date of the measures in this resolution or earlier relevant resolutions;

13. Requests all States to report to the Secretary-General by 6 June 1994 on the measures they have instituted in implementation of the measures contained in the present resolution and earlier relevant resolutions;

14. Decides that the Committee established pursuant to resolution 841 (1993) shall undertake the following tasks in addition to those set out in resolutions 841 (1993), 873 (1993) and in paragraph 3 above:

(a) To examine reports submitted pursuant to paragraph 13 above;

(b) To seek from all States, in particular neighbouring States, further information regarding the action taken by them concerning the effective implementation of the measures contained in the present resolution and earlier relevant resolutions;

(c) To consider any information brought to its attention by States concerning violations of the measures contained in the present resolution and earlier relevant resolutions and, in that context, to make recommendations to the Council on ways to increase their effectiveness;

(d) To make recommendations in response to violations of the measures contained in the present resolution and earlier relevant resolutions and provide information on a regular basis to the Secretary-General for general distribution to Member States;

(e) To consider and to decide upon expeditiously any application by States for the approval of flights or entry in accordance with paragraphs 2 and 3 above;

(f) To amend the guidelines referred to in paragraph 10 of resolution 841 (1993) to take into account the measures contained in the present resolution;

(g) To examine possible requests for assistance under the provisions of Article 50 of the Charter of the United Nations and to make recommendations to the President of the Security Council for appropriate action;

15. Reaffirms its request to the Secretary-General to provide all necessary assistance to the Committee and to make the necessary arrangements in the Secretariat for this purpose;

16. Decides that, until the return of the democratically elected President, it will keep under continuous review, at least on a monthly basis, all the measures in the present resolution and earlier relevant resolutions and requests the Secretary-General, having regard for the views of the Secretary-General of the Organization of American States, to report on the situation in Haiti, the implementation of the Governors Island Agreement, legislative actions including preparations for legislative elections, the full restoration of democracy in Haiti, the humanitarian situation in that country, and the

/...

S/RES/917 (1994)
Page 6

effectiveness of the implementation of sanctions, with the first report not later than 30 June 1994;

17. Expresses its readiness to consider progressive suspension of the measures contained in the present resolution and earlier relevant resolutions, based on progress in the implementation of the Governors Island Agreement and the restoration of democracy in Haiti;

18. Decides that, notwithstanding paragraph 16 above, measures in the present resolution and earlier relevant resolutions will not be completely lifted until:

(a) The retirement of the Commander-in-Chief of the Haitian Armed Forces, and the resignation or departure from Haiti of the Chief of the Metropolitan Zone of Port-au-Prince, commonly known as the Chief of Police of Port-au-Prince, and the Chief of Staff of the Haitian Armed Forces;

(b) Completion of the changes by retirement or departure from Haiti in the leadership of the police and military high command called for in the Governors Island Agreement;

(c) Adoption of the legislative actions called for in the Governors Island Agreement, as well as the creation of a proper environment in which free and fair legislative elections can be organized in the framework of the full restoration of democracy in Haiti;

(d) The creation by authorities of the proper environment for the deployment of the United Nations Mission in Haiti (UNMIH);

(e) The return in the shortest time possible of the democratically elected President and maintenance of constitutional order,

these conditions being necessary for the full implementation of the Governors Island Agreement;

19. Condemns any attempt illegally to remove legal authority from the legitimately elected President, declares that it would consider illegitimate any purported government resulting from such an attempt, and decides, in such an event, to consider reimposing any measures suspended under paragraph 17 above;

20. Decides to remain actively seized of the matter.

846,872,918,929 SAYILI GÜVENLİK KONSEYİ KARARLARI
(RUANDA- UNOMUR)

UNITED
NATIONS

S

Security Council

Distr.
GENERAL

S/RES/846 (1993)
22 June 1993

RESOLUTION 846 (1993)

Adopted by the Security Council at its 3244th meeting,
on 22 June 1993

The Security Council,

Reaffirming its resolution 812 (1993) of 12 March 1993,

Taking note of the interim report of the Secretary-General dated 20 May 1993 (S/25810 and Add.1),

Also taking note of the requests of the Governments of Rwanda and Uganda for the deployment of United Nations observers along their common border as a temporary confidence-building measure (S/25355, S/25356, S/25797),

Emphasizing the need to prevent the resumption of fighting in Rwanda that could have adverse consequences on the situation in Rwanda and on international peace and security,

Stressing the need for a negotiated political solution, in the framework of the agreements to be signed by the parties in Arusha, in order to put an end to the conflict in Rwanda,

Paying tribute to the efforts of the Organization of African Unity (OAU) and the Government of the United Republic of Tanzania to promote such a political solution,

Taking note of the joint request of the Government of Rwanda and the Rwandese Patriotic Front (RPF) concerning the establishment of a neutral international force in Rwanda (S/25951),

Stressing the importance of the ongoing negotiations in Arusha between the Government of Rwanda and the RPF, and expressing its readiness to consider assistance to the OAU in the implementation of the agreements as soon as they are signed,

1. Welcomes with appreciation the report of the Secretary-General (S/25810 and Add.1);

S/RES/846 (1993)

Page 2

2. Decides to establish the United Nations Observer Mission Uganda - Rwanda (UNOMUR) that will be deployed on the Ugandan side of the border, for an initial period of six months, as set out in the report of the Secretary-General (S/25810 and Add.1), and subject to review every six months;

3. Decides that UNOMUR shall monitor the Uganda/Rwanda border to verify that no military assistance reaches Rwanda, focus being put primarily in this regard on transit or transport, by roads or tracks which could accommodate vehicles, of lethal weapons and ammunition across the border, as well as any other material which could be of military use;

4. Requests the Secretary-General to conclude with the Government of Uganda, before the full deployment of UNOMUR, a status of mission agreement including the safety, cooperation and support the Government of Uganda will provide to UNOMUR;

5. Approves the dispatching of an advance party within fifteen days of the adoption of this resolution or as soon as possible after the conclusion of the status of mission agreement and the full deployment within thirty days of the arrival of the advance party;

6. Urges the Government of Rwanda and the RPF strictly to respect the rules of international humanitarian law;

7. Further urges the Government of Rwanda and the RPF to refrain from an action that could contribute to tension;

8. Welcomes the decision of the Secretary-General to support the peace efforts of the OAU by putting two military experts at its disposal with a view to assisting the Neutral Military Observer Group (NMOG), in particular through logistic expertise to help expedite deployment of the enlarged NMOG to Rwanda;

9. Urges the Government of Rwanda and the RPF to conclude quickly a comprehensive peace agreement;

10. Requests the Secretary-General to report to the Council on the result of the Arusha peace talks;

11. Further requests the Secretary-General to report on the contribution the United Nations could make to assist the OAU in the implementation of the above-mentioned agreement and to begin contingency planning in the event that the Council decides such a contribution is needed;

12. Also requests the Secretary-General to report to the Council on the implementation of the present resolution within sixty days of the deployment of UNOMUR;

13. Decides to remain actively seized of the matter.

Security Council

Distr.
GENERAL

S/RES/872 (1993)
5 October 1993

RESOLUTION 872 (1993)

Adopted by the Security Council at its 3288th meeting,
on 5 October 1993

The Security Council,

Reaffirming its resolutions 812 (1993) of 12 March 1993 and 846 (1993) of 22 June 1993,

Reaffirming also its resolution 868 (1993) of 29 September 1993 on the security of United Nations operations,

Having considered the report of the Secretary-General of 24 September 1993 (S/26488 and Add.1),

Welcoming the signing of the Arusha Peace Agreement (including its Protocols) on 4 August 1993 and urging the parties to continue to comply fully with it,

Noting the conclusion of the Secretary-General that in order to enable the United Nations to carry out its mandate successfully and effectively, the full cooperation of the parties with one another and with the Organization is required,

Stressing the urgency of the deployment of an international neutral force in Rwanda, as underlined both by the Government of the Republic of Rwanda and by the Rwandese Patriotic Front and as reaffirmed by their joint delegation in New York,

Paying tribute to the role played by the Organization of African Unity (OAU) and by the Government of the United Republic of Tanzania in the conclusion of the Arusha Peace Agreement,

Resolved that the United Nations should, at the request of the parties and under peaceful conditions with the full cooperation of all the parties, make its full contribution to the implementation of the Arusha Peace Agreement,

1. Welcomes the report of the Secretary-General (S/26488);
2. Decides to establish a peace-keeping operation under the name "United Nations Assistance Mission for Rwanda" (UNAMIR) for a period of six months subject to the proviso that it will be extended beyond the initial ninety days only upon a review by the Council based on a report from the Secretary-General as to whether or not substantive progress has been made towards the implementation of the Arusha Peace Agreement;
3. Decides that, drawing from the Secretary-General's recommendations, UNAMIR shall have the following mandate:
 - (a) To contribute to the security of the city of Kigali inter alia within a weapons-secure area established by the parties in and around the city;
 - (b) To monitor observance of the cease-fire agreement, which calls for the establishment of cantonment and assembly zones and the demarcation of the new demilitarized zone and other demilitarization procedures;
 - (c) To monitor the security situation during the final period of the transitional government's mandate, leading up to the elections;
 - (d) To assist with mine clearance, primarily through training programmes;
 - (e) To investigate at the request of the parties or on its own initiative instances of alleged non-compliance with the provisions of the Arusha Peace Agreement relating to the integration of the armed forces, and pursue any such instances with the parties responsible and report thereon as appropriate to the Secretary-General;
 - (f) To monitor the process of repatriation of Rwandese refugees and resettlement of displaced persons to verify that it is carried out in a safe and orderly manner;
 - (g) To assist in the coordination of humanitarian assistance activities in conjunction with relief operations;
 - (h) To investigate and report on incidents regarding the activities of the gendarmerie and police;
4. Approves the Secretary-General's proposal that the United Nations Observer Mission Uganda-Rwanda (UNOMUR) established by resolution 846 (1993) should be integrated within UNAMIR;
5. Welcomes the efforts and the cooperation of the OAU in helping to implement the Arusha Peace Agreement, in particular the integration of the Neutral Military Observer Group (NMOG II) within UNAMIR;
6. Further approves the Secretary-General's proposal that the deployment and withdrawal of UNAMIR should be carried out in stages and notes in this connection that UNAMIR's mandate, if extended, is expected to terminate following national elections and the installation of a new government in Rwanda,

/...

events which are scheduled to occur by October 1995, but no later than December 1995;

7. Authorizes the Secretary-General, in this context, to deploy the first contingent, at the level specified by the Secretary-General's report, to Kigali for an initial period of six months, in the shortest possible time, which, when fully in place, will permit the establishment of the transitional institutions and implementation of the other relevant provisions of the Arusha Peace Agreement;

8. Invites the Secretary-General, in the context of the report referred to in paragraph 2 above, also to report on the progress of UNAMIR following its initial deployment, and resolves to review as appropriate, on the basis of that report and as part of the review referred to in paragraph 2 above, the requirement for further deployments in the scale and composition recommended by the Secretary-General in his report (S/26488);

9. Invites the Secretary-General to consider ways of reducing the total maximum strength of UNAMIR, in particular through phased deployment without thereby affecting the capacity of UNAMIR to carry out its mandate, and requests the Secretary-General in planning and executing the phased deployment of UNAMIR to seek economies and to report regularly on what is achieved in this regard;

10. Welcomes the intention of the Secretary-General to appoint a Special Representative who would lead UNAMIR in the field and exercise authority over all its elements;

11. Urges the parties to implement the Arusha Peace Agreement in good faith;

12. Also requests the Secretary-General to conclude expeditiously an agreement on the status of the operation, and all personnel engaged in the operation in Rwanda, to come into force as near as possible to the outset of the operation and no later than thirty days after the adoption of this resolution;

13. Demands that the parties take all appropriate steps to ensure the security and safety of the operation and personnel engaged in the operation;

14. Urges Member States, United Nations agencies and non-governmental organizations to provide and intensify their economic, financial and humanitarian assistance in favour of the Rwandese population and of the democratization process in Rwanda;

15. Decides to remain actively seized of the matter.

UNITED
NATIONS

S

Security Council

Distr.
GENERAL

S/RES/918 (1994)
17 May 1994

RESOLUTION 918 (1994)

Adopted by the Security Council at its 3377th meeting,
on 17 May 1994

The Security Council,

Reaffirming all its previous resolutions on the situation in Rwanda, in particular its resolution 872 (1993) of 5 October 1993 by which it established the United Nations Assistance Mission for Rwanda (UNAMIR), its resolution 909 (1994) of 5 April 1994 which extended the mandate of UNAMIR until 29 July 1994, and its resolution 912 (1994) of 21 April 1994 by which it adjusted the mandate of UNAMIR,

Recalling the statements made by the President of the Council on 7 April 1994 (S/PRST/1994/16) and 30 April 1994 (S/PRST/1994/21),

Having considered the report of the Secretary-General dated 13 May 1994 (S/1994/565),

Reaffirming its resolution 868 (1993) of 29 September 1993 on the security of United Nations operations,

Strongly condemning the ongoing violence in Rwanda and particularly condemning the very numerous killings of civilians which have taken place in Rwanda and the impunity with which armed individuals have been able to operate and continue operating therein,

Stressing the importance of the Arusha Peace Agreement to the peaceful resolution of the conflict in Rwanda and the necessity for all parties to recommit themselves to its full implementation,

Commending the efforts of the Organization of African Unity (OAU) and its organs, as well as the efforts of the Tanzanian Facilitator, in providing diplomatic, political, and humanitarian support for the implementation of the relevant resolutions of the Council,

Deeply concerned that the situation in Rwanda, which has resulted in the death of many thousands of innocent civilians, including women and children, the

94-21836 (E)

/...

S/RES/918 (1994)

Page 2

internal displacement of a significant percentage of the Rwandan population, and the massive exodus of refugees to neighbouring countries, constitutes a humanitarian crisis of enormous proportions,

Expressing once again its alarm at continuing reports of systematic, widespread and flagrant violations of international humanitarian law in Rwanda, as well as other violations of the rights to life and property,

Recalling in this context that the killing of members of an ethnic group with the intention of destroying such a group, in whole or in part, constitutes a crime punishable under international law,

Strongly urging all parties to cease forthwith any incitement, especially through the mass media, to violence or ethnic hatred,

Recalling also its request to the Secretary-General to collect information on the responsibility for the tragic incident that resulted in the death of the Presidents of Rwanda and Burundi,

Recalling further that it had requested the Secretary-General to make proposals for the investigation of reports of serious violations of international humanitarian law during the conflict,

Underlining the urgent need for coordinated international action to alleviate the suffering of the Rwandan people and to help restore peace in Rwanda, and in this connection welcoming cooperation between the United Nations and the OAU as well as with countries of the region, especially the facilitator of the Arusha peace process,

Desiring in this context to expand the mandate of UNAMIR for humanitarian purposes, and stressing the importance it attaches to the support and cooperation of the parties for the successful implementation of all aspects of that mandate,

Reaffirming its commitment to the unity and territorial integrity of Rwanda,

Recognizing that the people of Rwanda bear ultimate responsibility for national reconciliation and reconstruction of their country,

Deeply disturbed by the magnitude of the human suffering caused by the conflict and concerned that the continuation of the situation in Rwanda constitutes a threat to peace and security in the region,

A

1. Demands that all parties to the conflict immediately cease hostilities, agree to a cease-fire, and bring an end to the mindless violence and carnage engulfing Rwanda;

2. Welcomes the report of the Secretary-General dated 13 May 1994 (S/1994/565);

/...

3. Decides to expand UNAMIR's mandate under resolution 912 (1994) to include the following additional responsibilities within the limits of the resources available to it:

(a) To contribute to the security and protection of displaced persons, refugees and civilians at risk in Rwanda, including through the establishment and maintenance, where feasible, of secure humanitarian areas;

(b) To provide security and support for the distribution of relief supplies and humanitarian relief operations;

4. Recognizes that UNAMIR may be required to take action in self-defence against persons or groups who threaten protected sites and populations, United Nations and other humanitarian personnel or the means of delivery and distribution of humanitarian relief;

5. Authorizes in this context an expansion of the UNAMIR force level up to 5,500 troops;

6. Requests the Secretary-General, as recommended in his report, and as a first phase, immediately to redeploy to Rwanda the UNAMIR military observers currently in Nairobi and to bring up to full strength the elements of the mechanized infantry battalion currently in Rwanda;

7. Further requests the Secretary-General to report as soon as possible on the next phase of UNAMIR's deployment including, inter alia, on the cooperation of the parties, progress towards a cease-fire, availability of resources and the proposed duration of the mandate for further review and action, as required, by the Council;

8. Encourages the Secretary-General to accelerate his efforts, in conjunction with the Secretary-General of the OAU, to obtain from Member States the necessary personnel to enable deployment of the expanded UNAMIR to proceed urgently;

9. Invites Member States to respond promptly to the Secretary-General's request for the resources required, including logistical support capability for rapid deployment of the UNAMIR expanded force level and its support in the field;

10. Strongly urges all parties in Rwanda to cooperate fully with UNAMIR in the implementation of its mandate and in particular in ensuring its freedom of movement and the unimpeded delivery of humanitarian assistance, and further calls upon them to treat Kigali airport as a neutral zone under the control of UNAMIR;

11. Demands that all parties in Rwanda strictly respect the persons and premises of the United Nations and other organizations serving in Rwanda, and refrain from any acts of intimidation or violence against personnel engaged in humanitarian and peace-keeping work;

12. Commends the efforts of States, United Nations agencies and non-governmental organizations which have provided humanitarian and other

/...

S/RES/918 (1994)

Page 4

assistance, encourages them to continue and increase such assistance, and urges others to provide such assistance;

B

Determining that the situation in Rwanda constitutes a threat to peace and security in the region,

Acting under Chapter VII of the Charter of the United Nations,

13. Decides that all States shall prevent the sale or supply to Rwanda by their nationals or from their territories or using their flag vessels or aircraft of arms and related matériel of all types, including weapons and ammunition, military vehicles and equipment, paramilitary police equipment and spare parts;

14. Decides also to establish, in accordance with rule 28 of the provisional rules of procedure of the Security Council, a Committee of the Security Council consisting of all the members of the Council, to undertake the following tasks and to report on its work to the Council with its observations and recommendations:

(a) To seek from all States information regarding the action taken by them concerning the effective implementation of the embargo imposed by paragraph 13 above;

(b) To consider any information brought to its attention by States concerning violations of the embargo, and in that context to make recommendations to the Council on ways of increasing the effectiveness of the embargo;

(c) To recommend appropriate measures in response to violations of the embargo imposed by paragraph 13 above and provide information on a regular basis to the Secretary-General for general distribution to Member States;

15. Calls upon all States, including States not Members of the United Nations, and international organizations to act strictly in accordance with the provisions of the present resolution, notwithstanding the existence of any rights or obligations conferred or imposed by any international agreement or any contract entered into or any licence or permit granted prior to the date of the adoption of this resolution;

16. Decides that the provisions set forth in paragraphs 13 and 15 above do not apply to activities related to UNAMIR and UNOMUR;

17. Requests the Secretary-General to provide all necessary assistance to the Committee and to make the necessary arrangements in the Secretariat for this purpose;

/...

C

18. Requests the Secretary-General to present a report as soon as possible on the investigation of serious violations of international humanitarian law committed in Rwanda during the conflict;

19. Invites the Secretary-General and his Special Representative, in coordination with the OAU and countries in the region, to continue their efforts to achieve a political settlement in Rwanda within the framework of the Arusha Peace Agreement;

20. Decides to keep the situation in Rwanda under constant review and requests the Secretary-General to report further, including on the humanitarian situation, within five weeks of the adoption of this resolution and again in good time before the expiration of the current mandate of UNAMIR;

21. Decides to remain actively seized of the matter.

UNITED
NATIONS

S

Security Council

Distr.
GENERAL

S/RES/929 (1994)
22 June 1994

RESOLUTION 929 (1994)

Adopted by the Security Council at its 3392nd meeting,
on 22 June 1994

The Security Council,

Reaffirming all its previous resolutions on the situation in Rwanda, in particular its resolutions 912 (1994) of 21 April 1994, 918 (1994) of 17 May 1994 and 925 (1994) of 8 June 1994, which set out the mandate and force level of the United Nations Assistance Mission for Rwanda (UNAMIR),

Determined to contribute to the resumption of the process of political settlement under the Arusha Peace Agreement and encouraging the Secretary-General and his Special Representative for Rwanda to continue and redouble their efforts at the national, regional and international levels to promote these objectives,

Stressing the importance of the cooperation of all parties for the fulfilment of the objectives of the United Nations in Rwanda,

Having considered the letter of the Secretary-General of 19 June 1994 (S/1994/728),

Taking into account the time needed to gather the necessary resources for the effective deployment of UNAMIR, as expanded in resolutions 918 (1994) and 925 (1994),

Noting the offer by Member States to cooperate with the Secretary-General towards the fulfilment of the objectives of the United Nations in Rwanda (S/1994/734), and stressing the strictly humanitarian character of this operation which shall be conducted in an impartial and neutral fashion, and shall not constitute an interposition force between the parties,

Welcoming the cooperation between the United Nations, the Organization of African Unity (OAU) and neighbouring States to bring peace to Rwanda,

Deeply concerned by the continuation of systematic and widespread killings of the civilian population in Rwanda,

94-26027 (E)

/...

Recognizing that the current situation in Rwanda constitutes a unique case which demands an urgent response by the international community,

Determining that the magnitude of the humanitarian crisis in Rwanda constitutes a threat to peace and security in the region,

1. Welcomes the Secretary-General's letter dated 19 June 1994 (S/1994/728) and agrees that a multinational operation may be set up for humanitarian purposes in Rwanda until UNAMIR is brought up to the necessary strength;
2. Welcomes also the offer by Member States (S/1994/734) to cooperate with the Secretary-General in order to achieve the objectives of the United Nations in Rwanda through the establishment of a temporary operation under national command and control aimed at contributing, in an impartial way, to the security and protection of displaced persons, refugees and civilians at risk in Rwanda, on the understanding that the costs of implementing the offer will be borne by the Member States concerned;
3. Acting under Chapter VII of the Charter of the United Nations, authorizes the Member States cooperating with the Secretary-General to conduct the operation referred to in paragraph 2 above using all necessary means to achieve the humanitarian objectives set out in subparagraphs 4 (a) and (b) of resolution 925 (1994);
4. Decides that the mission of Member States cooperating with the Secretary-General will be limited to a period of two months following the adoption of the present resolution, unless the Secretary-General determines at an earlier date that the expanded UNAMIR is able to carry out its mandate;
5. Commends the offers already made by Member States of troops for the expanded UNAMIR;
6. Calls upon all Member States to respond urgently to the Secretary-General's request for resources, including logistical support, in order to enable expanded UNAMIR to fulfil its mandate effectively as soon as possible and requests the Secretary-General to identify and coordinate the supply of the essential equipment required by troops committed to the expanded UNAMIR;
7. Welcomes, in this respect, the offers already made by Member States of equipment for troop contributors to UNAMIR and calls on other Members to offer such support, including the possibility of comprehensive provision of equipment to specific troop contributors, to speed UNAMIR's expanded force deployment;
8. Requests Member States cooperating with the Secretary-General to coordinate closely with UNAMIR and also requests the Secretary-General to set up appropriate mechanisms to this end;

/...

9. Demands that all parties to the conflict and others concerned immediately bring to an end all killings of civilian populations in areas under their control and allow Member States cooperating with the Secretary-General to implement fully the mission set forth in paragraph 3 above;

10. Requests the States concerned and the Secretary-General, as appropriate, to report to the Council on a regular basis, the first such report to be made no later than fifteen days after the adoption of this resolution, on the implementation of this operation and the progress made towards the fulfilment of the objectives referred to in paragraphs 2 and 3 above;

11. Also requests the Secretary-General to report on the progress made towards completing the deployment of the expanded UNAMIR within the framework of the report due no later than 9 August 1994 under paragraph 17 of resolution 925 (1994), as well as on progress towards the resumption of the process of political settlement under the Arusha Peace Agreement;

12. Decides to remain actively seized of the matter.

1701 SAYILI GÜVENLİK KONSEYİ KARARI (LÜBNAN- UNIFIL)

United Nations S/RES/1701 (2006)

Security Council

Distr.: General

11 August 2006

06-46503 (E)

0646503

Resolution 1701 (2006)

Adopted by the Security Council at its 5511th meeting, on 11 August 2006

The Security Council,

Recalling all its previous resolutions on Lebanon, in particular resolutions 425 (1978), 426 (1978), 520 (1982), 1559 (2004), 1655 (2006) 1680 (2006) and 1697(2006), as well as the statements of its President on the situation in Lebanon, in particular the statements of 18 June 2000 (S/PRST/2000/21), of 19 October 2004(S/PRST/2004/36), of 4 May 2005 (S/PRST/2005/17), of 23 January 2006(S/PRST/2006/3) and of 30 July 2006 (S/PRST/2006/35), *Expressing* its utmost concern at the continuing escalation of hostilities in Lebanon and in Israel since Hizbollah's attack on Israel on 12 July 2006, which has already caused hundreds of deaths and injuries on both sides, extensive damage to civilian infrastructure and hundreds of thousands of internally displaced persons, *Emphasizing* the need for an end of violence, but at the same time *emphasizing* the need to address urgently the causes that have given rise to the current crisis, including by the unconditional release of the abducted Israeli soldiers, *Mindful* of the sensitivity of the issue of prisoners and *encouraging* the efforts aimed at urgently settling the issue of the Lebanese prisoners detained in Israel, *Welcoming* the efforts of the Lebanese Prime Minister and the commitment of the Government of Lebanon, in its seven-point plan, to extend its authority over its territory, through its own legitimate armed forces, such that there will be no weapons without the consent of the Government of Lebanon and no authority other than that of the Government of Lebanon, *welcoming also* its commitment to a United Nations force that is supplemented and enhanced in numbers, equipment, mandate and scope of operation, and *bearing in mind* its request in this plan for an immediate withdrawal of the Israeli forces from southern Lebanon, *Determined* to act for this withdrawal to happen at the earliest, *Taking due note* of the proposals made in the seven-point plan regarding the Shebaa farms area, *Welcoming* the unanimous decision by the Government of Lebanon on 7 August 2006 to deploy a Lebanese armed force of 15,000 troops in South Lebanon as the Israeli army withdraws behind the Blue Line and to request the assistance of

S/RES/1701 (2006)

06-2 46503

additional forces from the United Nations Interim Force in Lebanon (UNIFIL) as needed, to facilitate the entry of the Lebanese armed forces into the region and to state its intention to strengthen the Lebanese armed forces with material as needed to enable it to perform its duties, *Aware* of its responsibilities to help secure a permanent ceasefire and a long-term solution to the conflict, *Determining* that the situation in Lebanon constitutes a threat to international peace and security,

1. *Calls for* a full cessation of hostilities based upon, in particular, the immediate cessation by Hizbollah of all attacks and the immediate cessation by Israel of all offensive military operations;
2. Upon full cessation of hostilities, *calls upon* the Government of Lebanon and UNIFIL as authorized by paragraph 11 to deploy their forces together throughout the South and *calls upon* the Government of Israel, as that deployment begins, to withdraw all of its forces from southern Lebanon in parallel;
3. *Emphasizes* the importance of the extension of the control of the Government of Lebanon over all Lebanese territory in accordance with the provisions of resolution 1559 (2004) and resolution 1680 (2006), and of the relevant provisions of the Taif Accords, for it to exercise its full sovereignty, so that there will be no weapons without the consent of the Government of Lebanon and no authority other than that of the Government of Lebanon;
4. *Reiterates* its strong support for full respect for the Blue Line;
5. *Also reiterates* its strong support, as recalled in all its previous relevant resolutions, for the territorial integrity, sovereignty and political independence of Lebanon within its internationally recognized borders, as contemplated by the Israeli-Lebanese General Armistice Agreement of 23 March 1949;
6. *Calls on* the international community to take immediate steps to extend its financial and humanitarian assistance to the Lebanese people, including through facilitating the safe return of displaced persons and, under the authority of the Government of Lebanon, reopening airports and harbours, consistent with paragraphs 14 and 15, and *calls on* it also to consider further assistance in the future to contribute to the reconstruction and development of Lebanon;
7. *Affirms* that all parties are responsible for ensuring that no action is taken contrary to paragraph 1 that might adversely affect the search for a long-term solution, humanitarian access to civilian populations, including safe passage for humanitarian convoys, or the voluntary and safe return of displaced persons, and *calls on* all parties to comply with this responsibility and to cooperate with the Security Council;
8. *Calls for* Israel and Lebanon to support a permanent ceasefire and a long-term solution based on the following principles and elements:
 - full respect for the Blue Line by both parties;
 - security arrangements to prevent the resumption of hostilities, including the establishment between the Blue Line and the Litani river of an area free of any

S/RES/1701 (2006)

06-46503 3

- armed personnel, assets and weapons other than those of the Government of Lebanon and of UNIFIL as authorized in paragraph 11, deployed in this area;
- full implementation of the relevant provisions of the Taif Accords, and of resolutions 1559 (2004) and 1680 (2006), that require the disarmament of all armed groups in Lebanon, so that, pursuant to the Lebanese cabinet decision of 27 July 2006, there will be no weapons or authority in Lebanon other than that of the Lebanese State;
 - no foreign forces in Lebanon without the consent of its Government;
 - no sales or supply of arms and related materiel to Lebanon except as authorized by its Government;
 - provision to the United Nations of all remaining maps of landmines in Lebanon in Israel's possession;
9. *Invites* the Secretary-General to support efforts to secure as soon as possible agreements in principle from the Government of Lebanon and the Government of Israel to the principles and elements for a long-term solution as set forth in paragraph 8, and *expresses* its intention to be actively involved;
 10. *Requests* the Secretary-General to develop, in liaison with relevant

international actors and the concerned parties, proposals to implement the relevant provisions of the Taif Accords, and resolutions 1559 (2004) and 1680 (2006), including disarmament, and for delineation of the international borders of Lebanon, especially in those areas where the border is disputed or uncertain, including by dealing with the Shebaa farms area, and to present to the Security Council those proposals within thirty days;

11. *Decides*, in order to supplement and enhance the force in numbers, equipment, mandate and scope of operations, to authorize an increase in the force strength of UNIFIL to a maximum of 15,000 troops, and that the force shall, in addition to carrying out its mandate under resolutions 425 and 426 (1978):

- (a) Monitor the cessation of hostilities;
- (b) Accompany and support the Lebanese armed forces as they deploy throughout the South, including along the Blue Line, as Israel withdraws its armed forces from Lebanon as provided in paragraph 2;
- (c) Coordinate its activities related to paragraph 11 (b) with the Government of Lebanon and the Government of Israel;
- (d) Extend its assistance to help ensure humanitarian access to civilian populations and the voluntary and safe return of displaced persons;
- (e) Assist the Lebanese armed forces in taking steps towards the establishment of the area as referred to in paragraph 8;
- (f) Assist the Government of Lebanon, at its request, to implement paragraph 14;

12. Acting in support of a request from the Government of Lebanon to deploy an international force to assist it to exercise its authority throughout the territory, *authorizes* UNIFIL to take all necessary action in areas of deployment of its forces and as it deems within its capabilities, to ensure that its area of operations

S/RES/1701 (2006)

06-4 46503

is not utilized for hostile activities of any kind, to resist attempts by forceful means to prevent it from discharging its duties under the mandate of the Security Council, and to protect United Nations personnel, facilities, installations and equipment, ensure the security and freedom of movement of United Nations personnel, humanitarian workers and, without prejudice to the responsibility of the Government of Lebanon, to protect civilians under imminent threat of physical violence;

13. *Requests* the Secretary-General urgently to put in place measures to ensure UNIFIL is able to carry out the functions envisaged in this resolution, *urges* Member States to consider making appropriate contributions to UNIFIL and to respond positively to requests for assistance from the Force, and *expresses* its strong appreciation to those who have contributed to UNIFIL in the past;

14. *Calls upon* the Government of Lebanon to secure its borders and other entry points to prevent the entry in Lebanon without its consent of arms or related materiel and *requests* UNIFIL as authorized in paragraph 11 to assist the Government of Lebanon at its request;

15. *Decides* further that all States shall take the necessary measures to prevent, by their nationals or from their territories or using their flag vessels or aircraft:

- (a) The sale or supply to any entity or individual in Lebanon of arms and related materiel of all types, including weapons and ammunition, military vehicles and equipment, paramilitary equipment, and spare parts for the aforementioned, whether or not originating in their territories; and
- (b) The provision to any entity or individual in Lebanon of any technical training or assistance related to the provision, manufacture, maintenance or use of the items listed in subparagraph (a) above; except that these prohibitions

shall not apply to arms, related material, training or assistance authorized by the Government of Lebanon or by UNIFIL as authorized in paragraph 11;

16. *Decides* to extend the mandate of UNIFIL until 31 August 2007, and *expresses its intention* to consider in a later resolution further enhancements to the mandate and other steps to contribute to the implementation of a permanent ceasefire and a long-term solution;

17. *Requests* the Secretary-General to report to the Council within one week on the implementation of this resolution and subsequently on a regular basis;

18. *Stresses* the importance of, and the need to achieve, a comprehensive, just and lasting peace in the Middle East, based on all its relevant resolutions including its resolutions 242 (1967) of 22 November 1967, 338 (1973) of 22 October 1973 and 1515 (2003) of 19 November 2003;

19. *Decides* to remain actively seized of the matter.